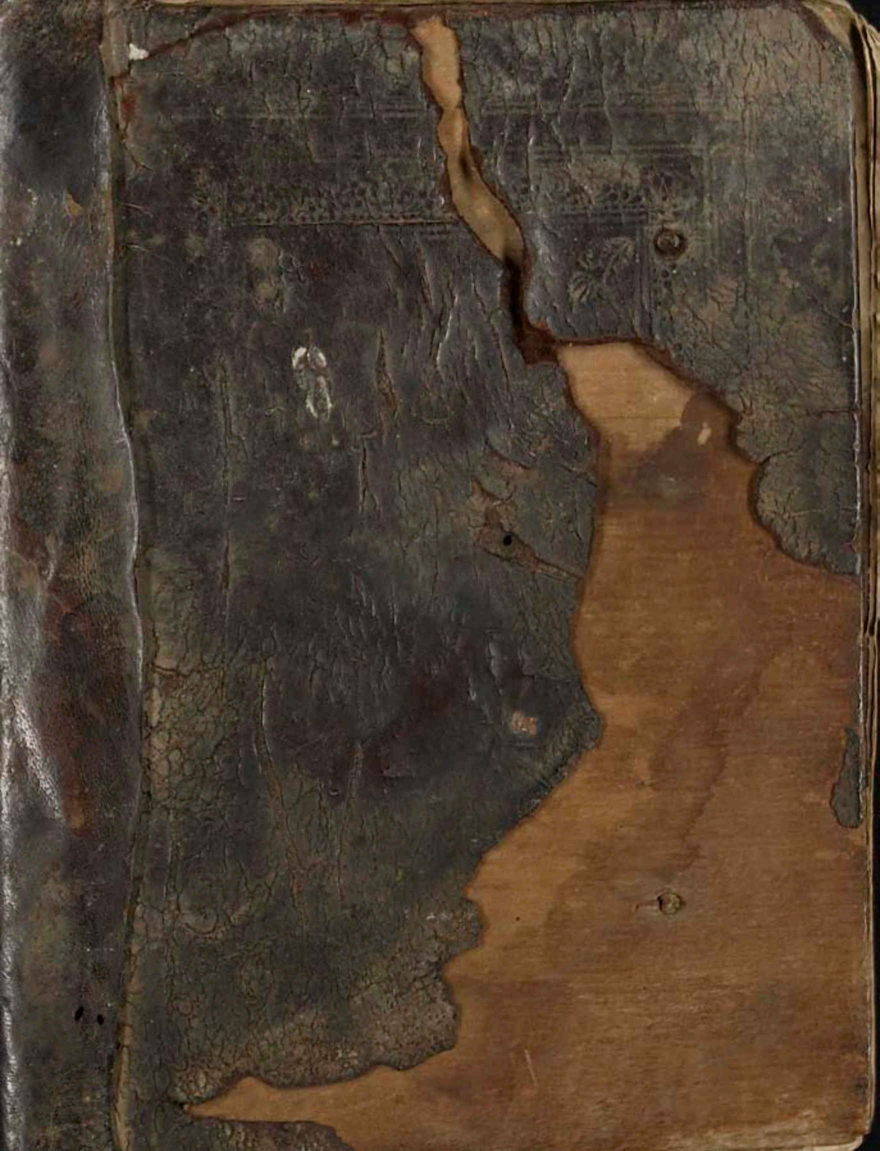

ՁԱՅՆ ԱՌ ԲԱՂՁԱԼԻՆ

*Իմանալի՛ նը շըր։
*Պայծառափայլ որ փին.
*Անհամեմատ ծագումն.
*Գեհամբերից ուղ դէմ։
*Տառանելոց համ գիտ.
*Ամենայաստ ող բիւր.
*Սքանչելագործ փրկէ։
*Ահեղահրաշ ան սիր։
*Բախձանական շա հիղ։
*Լուսացուցիչ Աստ հած.
օգնեա՛ մեզ.

4/665
1717
ՀԱՍՌ ԳԲ
ՀՆԱՏԻՊ ԵՎ ՀԱԶՎԱԳՅՈՒՏ

Աստուածով հանդերձ Բանն՝ առ Ընթերցողս բարեկամ.

Մարդկայինս միտ՝ անդըստին 'ի բնէ իմացական իմն գոլով զօրութիւն, միշտ և անդադար 'ի գիտել զիր ինչ՝ և ճանաչել 'ի ձեռն բանին առձգտի. զի 'ի գիտնականնելով զօրութիւն՝ զտիպ պատճառին իւրոյ յինքն բերիցէ. *Զի ա՟մ պատճառելի առ յորմէ պատճառեցաւն՝ անդուլապէս առ ձգի. ո՟պ վերընթացն հուր՝ առ եթերայինն երկին. յարագնացն ուղխ՝ առ լայնածիրն ծով. և ծանրական ինչ նիւթ՝ առ երր հողային. այսպէս և մերս իմացումն՝ առ իմաստն վերին. *Քանզի՝ ասաց Ա՟ծ ասէ գիր՝ արասցուք մարդ ըստ պատկերի մերում և ըստ նմանութեան. որդ՝ երբեք նմանի ասեն պատկեր իւրոյ սկզբնատըպին. չափաւորութ՟բ ձեւոյն, համասարութեամբ մասանցն և մանաւանդ յարմարութեամբ շքոյն. *Իսկ մարդս պատկերացեալ՝ ոչ այսոքիւք բնաւորեցաւ նմանիլ. այլ՝ մաքրութ՟բ, անախտութ՟բ, և օտարութ՟բ 'ի չարէն, ըստ Նիւսացւոյն մէջ. *Նաև որով զայսոսիկ 'ի մեզ կարասցուք բերել՝ յիրաւի ոչ այլով իւիք՝ եթէ ոչ իմաստութ՟բ. որով մարթիմք պատկեր նմա արարչին. վ՟ս զի՝ առանց սորա անասնոցեմք համահաւասար յա՟մի արարս մեր. այսէ՝ թարց բանեղէն իմացման. և այս յիրաւի. զի մինչ 'ի ձեռն յանցման զԱրարչին պատուիրանաւն կորուսաք զայս իշխանական շնորհ, ոչ այնուհետև ընդ բանականս արժանացաք վարկանիլ՝ քան թէ ընդ այս՝ է ներհական. է որում ասէ, համասարեցաւ

է　　　　անաս

անասնոց՝ անբանից՝ և նման իսկ գտաւ նոցա։ Իբրու՝ եղանակաւ ինչ արտափոխեցեալ եղաք 'ի պատկեր գոլոյ Արարչին։ *Զի եթէ պատկերէաք՝ զնմանութ՟ի նորին 'ի մեզ էաք երևեցուցեալ, ո՟պ ուռ զորթոյն իւրոյ։ ուստի առ Աբրահամ պանծացեալսն ասէր Տ՟ր, եթէ որդիք Աբրահամու էիք՝ զգործս նորին առնէիք. զի թէպէտ էին որդիք ծննդեամբ՝ սակայն գործովք խորթացեալք էին 'ի բարուց ծնողին, որպէս և ինքն Աբրահամ որդեակս ձայնիւ առ ընչեղն խօսէր ներում դժոխոց, բայց օգնութ՟ի առնէր նմա և ո՛չ ինչ. *Ո՜ զի՞նչ քան զայս ձայն սոսկալի առ հեղգացելոցս լսելիս, ա՟մ ուռ ասէ որ յիսէ՝ և ո՛չ բերէ զպտուղ՝ կտրէ՛ զնա Հայր իմ։ ապա պարտ իսկ է մեզ իշխանականաւն պսակեցելոցս՝ յար 'ի բորբոքի պահել զգուշապէս զայս նշոյլս շնորհաց և մի՛ շիջուցանել, որ ո՛չ այլում ումեք տըւաւ 'ի ստեղծականացս սեռից՝ եթէ ոչ միայնում մարդոյս։ վ՟յ ասէ Առաքեալն՝ զհոգին մի՛ շիջուցանէք. *Բեր ուրեմն զայնոսիկ որք ոչ սիրեն զիմաստութ՟ի, ուստի և ո՛չ 'ի խնդիր նորին դեգերին զի գտանիցեն, կայծական իմն փոքու ներգազախում թաքչեցելոյ, կամ համայնիւ իսկ շիջուցելոյ և անարծարծականի տացուք ապացոյցս. քանզի, ո՟պ մարմնոյն քաղաքի ճրագ ակնէ ասէ Տ՟ր և նովաւ լուսաւորի մարմնոյն լու՟ի՝ այսպէս յո՛չ վառիլ ուրեմն ներքին նշուլի բանականի անձին՝ յայտէ զի իբր 'ի գիշերում ընխաւարչտնոջ շրջի ունօղ նորին. ո՟պ և գրեալ նոյն Սենաբանն ասէ.

✳Բան առ վերծանօղս.✳

ապա եթէ ակն քո չարէ՝ ամ՟ մարմինդ խաւարին եղիցի. զինչ ականն չար լինիլ՝ եթէ ոչ անլոյսն էղանիլ. Ա՟յ մաղթէ Մարգարէն, լոյս տուր տ՟ր աչաց իմոց՝ զի մի՛ ՚ի մահ նիրհեցից. Եւ եթէ՝ դու լուսաւոր առնես զճրագ իմ Տ՟ր Ա՟ծ իմ, լոյս արա՛ ինձ ՚ի խաւարի. Եւ Յօբ ասէ. յորժամ լուսաւորեալ ճրագ նորա՛ ՚ի վ՟ր գլխոյ իմոյ. լուսով նր՟ առգնայի ՚ի խաւարի. այսինքն Իմաստութբ՟. որ ճրագէ խիկապէս եւ մանաւանդ ներքին եւ արտաքին մարդոյն՝ յորժամ հանդերձ երկիւղիւ տ՟ն ը՟ բարւոյ վարման կենցաղոյ, եւ գործոց գովելեաց կապակցեալ լինիցի. ✳Քանզի իմաստութիւն որ առանց սոցին իցէ՝ առիթ չարեաց է ունողին եւ կորըստեան պատճ՟ռ. զի ասէ Սողոմոն, զի է Իմաստութի՟ որ յաճախէ ՚ի չարիս՝ եւ ոչ է զգօնութի՟. ուր անօրէ դառնութի՟. Եւ Յակոբոս ասէ՝ ոչ է իմաստու՟ս այս իջեալ ՚ի վերուստ. այլ երկրաւոր՝ շնչաւոր, եւ դիւական. ✳Օ՟ ի ասեն վարդապետք եկեղեցւոյ. Իմաստութիւնէ որով ճանաչեմք զբարութի՟ն ա՟յ. որ տրւեալ լինի ը՟ դէմ յիմարութե՟. Իսկ երկիւղէ ասեն հոգեւորապէս՝ ՚ի չարէն փախուստ. որ ը՟ դէմ լինի տրւեալ ամբարտաւանութե՟, զի մի՛ զոր սիրեացն կորուսանիցէ. այսինքն զիմաստութիւն. ✳Ո՟պ ասէ Գերահրաշն իմաստուն. սկիզբն Իմաստութե՟ երկիւղ տ՟ն. Եւ եթէ՝ կատարած երկիւղի ա՟յ՝ Իմաստութի եւ զգօնութի՟. եւ յաւելու թէ՝ երկիւղածի տ՟ն երանեալ է անձն. Նա՟ Դաւիթ ասէ. երկիւղ տ՟ն ս՟բ է եւ մնա՛ յաւիտեան. Եւ եթէ՝ ոչ ինչ է պակաութիւն երկիւղածաց նր՟. *Ահա ցուցաւ թէ՝ ընդ իմաստութե՟ և երկիւղի պարտ է լինել հոգևորականս. զի իցէ ինքն Իմաստութիւն գովելի. և վ՟ս այսպիսւոյ իմաստութե՟ս ասէ Յոբ. ոչ հաւասարեսցի նմա տպազիոնն եթէովպացւոց. ընդ ոսկւոյ սրբելոյ ոչ քարշեսցի. և թէ՝ ոչ զուգեսցի ը՟ նմա ոսկի և ապակի. և 'ի գինս նր՟ անօթք ոսկեղէնք. և 'ի Սիրեցէքն ասէ. լուսաւոր և անթառամ է Իմաստութի՟. և թէ՝ ա՟մ ինչ պատուական չարժէ զնա. և դարձեալ թէ՝ Իմաստութի՟ն անպակաս գանձ է մարդկան. *Ասացի և ընդ քաղաքականի կենցաղավարութե՟ զպարտն դոլ շարակցիկոյ. զի ո՟պ Լուսինն եղեալ փոքրագոյն լուսաւոր 'ի տիպ գիտութե՟, եթէ ոչ յԱրեգակնէն լուսաւորեսցի՝ որ զվարուցն նշանակէ՝ սրբութի՟ խաւարէ և անկատար. այնպէս և գիտութիւն անկատար է և խաւարեալ՝ եթէ ոչ 'ի կենացն բարեաց լուսաւորեսցի. *Իսկ արդ՝ որով հետև յիմաստութի՟ բանս մեր դիտեաց՝ բեր այսուհետև սակաւուք և զիմաստասիրութի՟ տեսցուք, որով Իմաստութիւն գտանի. արդ՝ իմաստասիրութի՟ է ասէ՝ գիտութի՟ Ա՟ծայնոց և մարդկայնոց իրողութե՟ց. *Բայց զի միայն իմաստասիրութիւն է ասէ անյաղթն Դաւիթ, որ յաղագս Ա՟ծայնոց և մարդկայնոց իրողութե՟ց եղանի. զի Ա՟ծայնոցն հետևի և աշակերտի. և զմարդկայինսն յարդարէ՝ և 'ի կատարումն ածէ. *Իսկ դարձեալ իմաստասիրութի՟ է խոկումն մահու. արդ՝ զի՞նչ զմահ խոկալ, եթէ ոչ զա՟մ հոգ մարմնական 'ի բաց քեցել յինքենէ. որպ՟ ա՟ծային Պօղոս ասէ, համարեմ զամենայնն կղկղանս զի զՔ՟ս շահեցայց. *Եւ՛ ընդդէմ պիհռոնացւոց ախոյեանն՝ դրէ յիւր Սահմանաց գիրսն, սկզբնապէս և ասէ. որք միանգամ իմաստասիրութե՟ տենչան բանից. և առ ՚ի նմանէն հեշտութե՟ ծայրիւ՛ միայն մատին հանդիպին ճաշակեալք, ա՟մ կենցաղական հոգոց բարեաւ՛ ճաշ ասացեալք՝ ողջախոհ իմ՟ն մտութե՟ առ այսուիկ վարեալք բերին. *Այսինքն թէ որք յիմաստութե՟ն հեշտութե՟ մինչ դուն ինչ ճաշակիցեն, իբրև ՚ի մեղեր, ա՟մց արտաքնոց մխիթարութե՟ց՝ զհրաժարականն տուեալ ողջոյն՝ ՚ի բաց զինքենս առնեն ՚ի նոցունց. *Սոյ՝ այսպէս սահմանէ զսա՛ պղատոնիկս ՚ի տրամաբանութե՟ն փեստոնի. քանզի եթէ ոչ մեռելութ՟ի ոք բացագործիցէ ախտիցն՝ ոչ կարէ յա՟ծաբանութ՟ի մխիլ. որպ՟ և ինքն պղատոն ասէ. անսրբոյն ՚ի ս՟բն հպիլ՝ ոչ բարւոք. և Սօղոմոն ասէ. զի անձն չարարուեստ յիմաստութ՟ի ոչ մտանէ. և Շնորհալին ասէ՝ պարտէ ս՟բյն ո՟գ բնակարան. և մաքրելոյն մաքուր կայան և այլն. *Այլ որդ՝ յերկուս իմաստութին տրամատի. ՚ի տեսականն և ՚ի գործնականն. Տեսականն ընմտօղն առ պատկանի. իսկ Գործնականն ձգի ՚ի կամացն յօժարութ՟է. և երկուքս այսոքիկ՝ վայելչապէս յարմարին միմեանց. որպ՟ նիւթ և տեսակ. հիմն և շինուած, ենթակայ և ստորոգեալ. վերջապէս որպ՟ Հաւատ և Գործ. ուստի ասէ Յակոբոս՝ Հաւատ առանց գործոց մեռեալ է. քանզի և տեսականն թարց գործնականի ոպ ցուցան՛. զի երկրորդումքս այսոքիւք ելանեմք ՚ի տեսութի ածայնոց իմաստից. *Իսկ որք անփոյթ զայսոքիւքս արարին, և զիմաստուն կափուցին աչս ը թռչնոց թեւամերկից յերրկցեալ պատաղին. որք և զօրէն խոզի անընկատս աւ լինին ՚ի տեսուէ երկնից. այս է՝ ՚ի պրգեւացն ածայնոց *Եւ՛ զինչ այսր թշուառութեւս փաստ, ահա թողուլ զԻմաստութին և մերժել հեղգուէ. որոց ասէ ած Ովսէէ, դու զգիտութին իմ մերժեցեր՝ մերժեցից և ես զքեզ. զի մի՛ եւս քահանայասցես ինձ. *Եւ՛ զի՞ դռնափակ առնէ տգիտութիւնն զմարդն ՚ի շրթունսն. ոպ և դրձել ասէ Ովսէէ լռեաց ժողովուրդ իմ վն ոչ գիտուի ունելոյ. և Բարուք ասէ՝ կորեան առ՚ի չգոյէ Իմաստուէ. և սատակեցան վն անմտուէ իւրեանց. և՚ի Սիրեցէքն ասէ, որ զիմաստութի և զխրատ անարգէ՝ թշուառական է. յիրաւի. զի սիրտք անմտաց ասէ ոչ են անսխալք. և թէ՝ սիրտ յիմարի իբրև աման ջախջախեալ. և զած Իմաստութի ոչ ներ ընդունի. *Ահա՛ վիհէ յաջմէ և յահեկէ յիմարացն գնացից. զորս թողից զհիքոյս նմանիսն արկանել ՚ի բանից երկարուէս. և յառաջինսն դարձայց ած. *Այսինքն, զի Իմաստութին Տեսական՝ բաժանի ՚ի բանականն՝ ՚ի բնականն, և ՚ի բնազանցականն. Բանականն ուսուցանէ զասականն գիտութի. այս է՝ զՔերթողականն. զՏրամաբանականն. զՃարտասանականն, և զՊատմողականն. *Իսկ Բնականն և Բնազանցականն՝ զբնութիս ուսուցանեն էակացն՝ ըստ փիլիսոփային. սակայն այլ եւայլ կերպիւ։ *Զի ի առաջինն մասնաւորպէս և թարց պատճառի։ Իսկ երկրորդն ընդհանրապէս և պատճառաւ հնդերձ՝ որ է Բնազանցականն. զոր պղատոնականքն ածաբանական կոչեն։ *Սա է ճշմարիտ և իսկապէս Բնազանցականն է Ածաբանութիւն քրիստոնէից. որ է քան զմտային տեսութիւն ՚ի վեր. *Այս դշխոյ ամենից գիտութեանց. առ որ համեմատեցեալք արհեստքն համայնք՝ ենթանկեցէլք ՚ի սորին գահին։ Զի ի Ածաբանութիւնն է ՚ի վեր քան զամ գիտութիւն. որոյ իսկ պատկանի ասել արհեստ արհեստից, և մակացութիւն մակացութեանց. որ է գերազանցեալ իմն արքայական ճոխութբ բարձրակայ եղեալ տեսուն իսկ ածային վեր անցեալ և իշխան ՚ի վր հանուրց արհեստից. *Այսարդ՝ այսպիսւոյ Ածայնոյ տեսութն. այսպիսւոյ գերանշուլիական. այսպիսւոյ արփիաւորչի՝ փայլման. այսպիսւոյ սանդղոյ երանութն որպիսի ոք իցէ որ ոչ տենչասցի. որպիսի ոք իցէ՝ որ ոչ ըղձասցի և փափաքեսցէ. որպիսի ոք իցէ որ ոչ ՚ի յոյզ ելանիցէ. արդարև ոչ ոք. բայց եթէ աչացու իցէ լեալ ՚ի ճպուռս յիմարականն ցաւոց. *Այամ հիւանդգին անկեալ ՚ի մահհերձս անգիտութն. որոյ ոչ արեգականն զօրութն բերասցն մարթի ազդել. և ոչ քաղցրութն մեղեր՝ կոկորդին ներգործութն. *Սոյ պաղատանս առ իմաստութիւն Հօր Յս Քս եր կիւղիւ հանդերձ ողոքահան բանիւ մատուցուք ասելով, ո՛ որ զոգին վայրենացեալ՝ հանդարտ և զգօն արարեր ընդ Աւետրնչին բանի, տուր և մեզ հոգի զգաստ և միտ զգօն՝ գիտել զգիրս եղնե

ը րին

րին զօրութիւս ՚ի փառս ահաւոր Տէրութեան քոյ. *Քանզի արդարև մոլորին որք ոչ գիտեն ըզգրոցն կամիցին զօրութիւս. որպ ասէր Քս առ ոմանս հարցաբանս. մոլորեալք ոչ գիտէք զգիրս և ոչ զզօրութի այ. և հաստատէ զմարդն սորին ներհակն. որպ գրէ Առաքեալն առ Տիմոթէոս, ՚ի մանկուէ զգիրս սբս գիտես, որք կարօղքեն հաստատուն առնել զքեզ ՚ի փրկութի. Ահա ցուցանէ թէ դէղեցիկ է ամենևին գրոցն գիտութի. *Քանզի մուտ է առ Ածն ընտանութե. Սկիզբն է Սկզբնատպին նմանութե. Ջուր է զովացուցիչ երիթացեալս պապակման. Լոյս է զուարթ իմն փայլման ներքնոյինս ական. *Վերջապէս մխիթարութի իմն է սփոփման անդր քան զամ մխիթրուէ արտաքնական, բաղձալի ըղձալի և փափագելի մրդկն. որպ և այս Գիրքս գովելի՝ և մատեանս իսկ հոգելի որ ԳԻՐՔ ՊԱՐԱՊՄԱՆՑ ՍՐԲՈՅՆ ԿԻՒՐՂԻ Աղեքսանդրու Հայրապետի առձանի. *Զոր արար սբն Կիւրեղ այրն երանելի ընդ դէմ մարդադաւանն նեստորի չարաբաստին թշուառի յորում ցուցանի հաւատոյս որ ՚ի Քս մեր յս քս ուղղափառութեն աշման անսխալ *Այլ արդ՝ հակիրճ և համառօտ զբանս առնելով մի՛ ևս այլ շատ խօսեցայց ընդ ձեզ. զի մի՛ աշխատ արարից զբանասիրացդ անձինս. գայ ժամանակ և ըզմեզ աստ ոչ գտանէ. որպ և ոչ մեք զանցեալն. գործեսցուք զբարիս մինչ ՚ի ձեռին ունիմք զժամանակս. զի եթէ զինչ առ վաղիւն լինիցիմք ոչ գիտեմք. *Գոհացէք ասէ մինչ զլոյսն ընդ ձեզ ունիք.

* Բան առ ընթերցօղս. *

նիք. զի գայ գիշեր՝ յորում ոչ ոք կարիցէ գործել. և թէ՝ իբրև նոքա գնացին առ՚ի գնել՝ եկն փեսայն և պատրաստքն մտին ընդ նմա ՚ի հարսանիսն և փակեցաւ դուռն. սարսափելի՛ է ձայնս. * Յիշեսջուք և զայն, թէ՝ ծառայ որ գիտիցէ ըզկամս տ͞ն իւրոյ և ոչ ըստ կամաց նորին պատրաստիցի՝ արբցէ գան բազում. և թէ՝ որ ոք գիտիցէ զբարիս և ոչ առնիցէ՝ մեղք են նմա. * Ահ թէ իցէր մեզ ՚ի միտ ածել՝ եթէ որքան ծանրագինս իցէ թըւելոց մի՛միայն րոպէ, որոյ մինչ եմք ՚ի մարմնի աստ՝ զբիւրուն բիւրուց ընդ վայր կորուսանեմք. ՚ի դատարկախօսութիւնս, և յայլ նանրութիւնս բանից. որոց վասն համարս տալոց եմք յիրաւի առաջի Ք͞ի ըստ իւրում անսուտ բանին. ահ մեծ է անկանիլ ասէ Առաքեալն ՚ի ձեռս կենդանւոյն ա͞յ. * Զարթիցուք ուրեմն եղբարք՝ զարթիցուք և բացցուք զհոգւոց մերոց զաչս. խընդրել զբարիս. ցանկալ Ա͞ծայնոցն իմաստից. և հանապազ ՚ի նորա դրունսն դեգերել. ըստացցուք զայսպիսի Ա͞ծային Մատեանս ՚ի յորդառատ վաստակոց՝ իբր բաժին Ա͞յ ՚ի պատիւ, ըստ այնմ. պատուեա զՏ͞ր ՚ի քոյոց արդար վաստակոց.

* Ընթերցջուք ջանիւ զգիրս ս͞բս. և օգտեսջուք ՚ի հոգևորն կայս՝ ՚ի փառս Գերագոյականն գոյի և յարդարև առփելոյն՝ փրկչին մերոյ Յ͞ի Ք͞ի. * Որ է օրհնեալ ընդ Հօր ամենակալի՝ և ընդ Հոգւոյն ճշմարտի, ՚ի մի էութի և Տ͞րութի. բնութ͞ եզականաւ. այժմ և յապառնիս անեզրականաւ և անզրաւիւ յաւիտենիւ.

Ամէն. Յ

*Աղերս հայցուածոյ առ Լուսաւորութիւնն սուրբ

Իսկական լոյս՝ Հայր անըստեղծ՝ և անպատճառ.
գերերանեալ՝ գերամեծար՝ և գերափառ.
որ անխօսից՝ պատանեկաց՝ տաս ըզբարբառ.
տուր սիրողաց՝ այս մատենիս՝ իմաստ պայծառ.
*Պատկեր իսկ հօր՝ լոյս ՚ի լուսոյ՝ Որդի անճառ.
որ յանարուեստ՝ անքննաբար՝ բազմիս ՚ի կառ.
ըզլոյս մտաց՝ բանեղինաց՝ պահեա՛ ՚ի վառ.
ընթերցողաց՝ ըզձօրապէս՝ ջանիւ զայս տառ.
*Աղբիւր անհատ՝ հոգի անեղ՝ և անսահման.
որ արբուցեր՝ ժ͞բ զուարթեալսն՝ ՚ի վերնատան.
հեղ և ՚ի մեզ՝ զառատ վտակ՝ հոգւոյդ հասման.
զի քոյ շնորհաց՝ լիցուք կայան՝ և օթարան.
*Ղամպար մտաց՝ և ճառագայթ՝ եռանձնական.
որ հոլովես՝ ըզլուսաւորս՝ և ընթանան.
շարժեա՛ ըզմեզ՝ յիմաստութ͞ի քո վերնական.
զի կարիցուք՝ առ ճանաչել՝ զլոյս ըզբան.
*Տուիչ լեզուաց՝ բանականաց՝ լոյս ինքնաբուն.
ինքնեղ գոյակ՝ Տ͞ր և իշխան՝ ամենեցուն.
տացես ՚ի գոգ՝ հոգւոց մերոց՝ միտ աճեցուն.
շնորհեց ըզշտափ՝ շարժուն զեղուն՝ և թաթաւուն.
*Անտես վերնոց՝ անհաս ներքնոց՝ ահեղանուն.
անզննելի՝ ՚ի հրեղինաց՝ իմաստ անհուն.
անձանց մերոց՝ պարգևատրեա՛ նըշոյլ փայլուն.
՚ի յընթացումն՝ ա͞ծային՝ լինիլ դիտուն.
*Սիրոյ վըտակ՝ քաղցրունէ ցօղ՝ կենաց անձրև.
լուսոյ ցընցուղ՝ աննըման սփռ՝ շնորհաց արև.
՚ի կըրթութ͞ի կենաց բանիդ՝ տուր մեզ ըզտև.
զի մի հանգոյն՝ հեղգացն ՚իջցուք՝ առ ՚ի տորև.

ժ ա͞ Ան

*Աղերս հայցուածոյ առ Երրորդութիւնն սուրբ.

*Անչափագիր՝ և անորակ՝ պատկեր անձև .
ձիր անհնախանձ՝ առատաբաշխ՝ բազմապարգև .
յըղեա՛ կայծիւ՝ ընդ սերոբէն՝ երկեռաթև .
զի սրբեսցէ՝ զախտըս ներքինս՝ որ աներև ,
*Բաշխօղ բարեաց՝ քաւիչ մեղաց՝ և յոյս կենաց .
աստուածապէս՝ քաւեա՛ ընդ մեզ՝ ՚ի յանցանաց .
վասըն հայցման՝ հանուրց մէջ՝ ընտրականաց .
և սրբուհւոյ՝ աստուածածնին՝ աղերսանաց .
*Էից էակ՝ գոյից Աստուած՝ շրջահայեաց .
յաւարտ բանիս՝ տուր մեզ լեզուս՝ պաղատանաց .
զի բախելով միշտ և առանց՝ դանդաղանաց .
արժանասցուք՝ մըտից կենաց՝ քոյոց փառաց .

ԺԲ

Բ

*Առ Մայրն Էրանուհի · Առնէր Մաղբանոյ Ներսիսի խաննեալ.

*Ի հողային նիւթոյս՝ ունի մաքրա կան ·
'Ի ծովային բերմանց՝ ակն արփիա կան ·
'Ի յեղծական սեռէս՝ քրօբէ մարմնա կան ·
խնկուհի մարիամ՝ տուր մեզ բան եւ ջան ·
*Պարզ եւ ջինջ հայելի՝ դեղ արեգա կան ·
պատարուն խընդութի՝ անպ ըախծանա կան ·
պըսակ փայլատակեալ՝ թագ աներծա կան ·
պանծալի մարիամ՝ տուր մեզ բան եւ ջան ·
*Աթոռ աներ բանին՝ տուն եւ օթա րան ·
ազնիւ եւ սըրբազն՝ յարկ եւ մարմնա րան ·
արկեցելոյն յերկեր՝ դու խուկ վառա րան ·
անարատ մարիամ՝ տուր մեզ բան եւ ջան ·
*Կօղակացն 'ի ծովու՝ շահէր վերել ման ·
զօրկ եւ դու հակընթերց՝ արեւուն ծագ ման ·
զօղերց 'ի մասունց՝ յայտնիչ պարուր ման ·
զեկ կուսից մարիամ՝ տուր մեզ բան եւ ջան ·
*Տեղի անհըպելի՝ եդեմ շընչա կան ·
տարփալի հըրեղինաց՝ եւ որդւոց մարդ կան ·
տերեւախիտ խընծոր՝ յաձախէրփնա կան ·
տենչալի մարիամ՝ տուր մեզ բան եւ ջան ·
*Ամպ թեթեւ լուսալի՝ պերճափայլա կան ·
անձրեւոյն սըրբըկօղ՝ յերկեր բանա կան ·
այգւոյս ներքնականի՝ ցօղիկ մեղմա կան ·
անքատակ մարիամ՝ տուրմեզ բան եւ ջան ·
*Սոփերեանըն ունւոյ՝ գերազանց փայլ ման ·
սինա խսկ բարձրագոյն՝ սատուծոյն իջ ման ·
Ծ Գ սիօն

*Լաշէրս յողբանոյ . — Մայր Նորանուէ .
սիօն վերնակառոյց՝ անկոխ ընթաց ման ·
սրբուհի մարիամ՝ տուր մեզ բան և ջան ·
*Լարփնորակ մարգարիտ՝ մաքրութեն նը շան ·
անշաղախ յանցմանէ՝ երփնազարդ շու շան ·
արդարև առաջնորդ՝ երկրայնոյս խա շան ·
ապաւէն մարիամ՝ տուր մեզ բան և ջան ·
*Բախութիւն համայնից՝ լոյս խմոյս ա կան ·
րաբունակեր երկին՝ խորան տիրա կան ·
րամք բոցաբուն դասուց՝ քեզ 'ի սպասու կան ·
րէնածին մարիամ՝ տուր մեզ բան և ջան ·
*Նա գերապանծ դը շխոյ՝ հանուրց ապաս տան ·
էական բուսոյն՝ փակեալ դարաս տան ·
է անուն քո գովեալ՝ շըքեղ բուրաս տան ·
է անքիծ մարիամ՝ տուր մեզ բան և ջան ·

*Թիւ . *

Որ ենթ տասին կոյսըն Թըւին սատ ցեալ ·
եռ յիսնաբար ընդ հարիւրի շարակ ցեալ ·
և պորփիւրի ձայնիւն առ հուպ յարե ցեալ ·
յեռապատկէն ոչ ինչ արտաքս ընկե ցեալ ·
Յորժ գըտցի Թիւ մատենիս տըպեց ման ·
այսըր մեծի Լատինածայնոյ ճաշակ ման ·
և յամենայն օգտակարաց վայել ման ·
փառաւորի երրեակ և միին աննը ման ·

*Ծառայ քո եմ ես իմաստուն արա
զիս . և ծանեայց զվկայութիս
քո .

Ժ՟Է Յանկ

[illegible]

[illegible]

[illegible] 110 [illegible]
[illegible]

*ՑԱՆԿ ՍՐԲՈՑ ՄԱՏԵՆԻՍ·

Աստուծով հանդերձ · այս ինչ իցէ 'ի նմա.

*Թէ զի մարդ իմացի Քն · գլուխ Ա.
*Զի մարդ իմացուք զԷմմանուէլն · գլ Բ.
*Թէ զի՞նչ է Յիսուսն · գլուխ Գ.
*Զի մարդ ասի մարդ բանն ա՟յ · գլուխ, Դ.
*Որպէս ասի ունայնացել բանն ա՟ծ · գլուխ, Ե.
*Զի մարդ մի՛ Քրիստոս · գլուխ, Զ.
*Զի մարդ մի՛ Էմմանուէլ · գլուխ, Է.
*Ոչ ասեմք լինել զմիութին · գլուխ, Ը.
*Վ՟ս Կայծականն՝ որ է յարացոյց քն · գլխ, Թ.
*Յերգոյ Երգոյն վ՟ս շուշանին · գլուխ, Ժ.
*Վ՟ս անշփոթ միութեն Քն · գլուխ, ԺԱ.
*Զի ոչ մարդ սակ հաւասարութ՟ պատուոյ փառաւորի ը՟ ա՟ծն բանի · ըստ Նեստորի · գլխ, ԺԲ.
*Զի յո՟ ք՟ս ասի մարդ եղեալ բանն ա՟յ · ԺԳ.
*Յարացոյցք 'ի գրոց · Թէ բանն յետ մարմնանալոյն մնաց Աստուած · գլուխ, ԺԴ.
*'Ի նոյն խորհուրդ · գլուխ, ԺԵ.
*Այլ 'ի նոյն խորհուրդ · գլուխ, ԺԶ.
*Ոչ ա՟ծազգեստ մարդ է Քն · այլ զի եղեւ Մարդ ըստ գրոց · գլուխ, ԺԷ.
*Խորհրդածութին վասն այր · գլխ, ԺԸ.
*Յառաքելոյ բանք · զի ա՟ծ ասի ք՟ս · գլխ, ԺԹ.
*Զի Աստուած է Քրիստոս · գլուխ, Ի.
*Զի մարդ իմացուք զբանն մարմին եղեւ եւ բնակեցաւ 'ի մեզ · գլուխ, ԻԱ.
*Զի մարդ իմացի ա՟ծածին կոյսն · գլ, ԻԲ.
*Վկայութիւնք վասն Քրիստոսի · յա՟ծա ճե

շունչ

Յանկ Պարապմանց.

շունչ գրոց. գլուխ, ԻԳ.
*Զի Լոյս եւ Մարդ ասի Քս̃. գլուխ, ԻԴ.
*Զի Չարչարանքն Քրիստոսի մեզ. եւ ոչ երկուց. գլուխ, ԻԵ.
*Զի Մարդկայինքն ոչ վերաբերութեամբ ասին Բանին. գլուխ, ԻԶ.
*Թուղթ Տիբերեայ առ Կիւրեղ. վասն այլ եւ այլ խնդրոյ. գլուխ, ԻԷ.
*Կիւրղի Լուծմունք Խնդրոցն Տիբերեայ. գլուխ. ԻԸ.
*Կիւրղի Թուղթ. առ Թէոդոս Թագաւորն վասն Զատկին. գլուխ. ԻԹ.
*Կիւրղի Թուղթ. առ Թագուհին Եւդոկիա կին՝ Թէոդոսի. գլուխ. Լ.
*Յորում վս̃ խաղաղութեան Քի̃. գլուխ. ԼԱ.
*՚Ի նոյն թուղթն եւ վասն սրբելոյն եւ Քահանութեանն Քրիստոսի. գլուխ. ԼԲ.
*Յորում վասն փառս առնելոյն Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի. գլուխ. ԼԳ.
*Յորում վասն Յառնելոյն Քի̃ ՚ի մեռելոց՝ փառօք Հօր. գլուխ. ԼԴ.
*Յորում յամօթ հակառակորդացն ասացեալ. գլուխ. ԼԵ.
*Կիւրղի Թուղթ. առ քորսն Թէոդոսի. յորում վկայու̃թք Սուրբ Հարցն. գլխ. ԼԶ.
*Այլ Թուղթ Կիւրղի. առ Թէոդոս Թագաւոր. վս̃ Ուղղափառ հաւատոյ. գլխ. ԼԷ.
*Նորին առ նոյն. Յետ դառնալոյն ՚ի Սուրբ Ժողովոյն Եփեսոսի. գլուխ. ԼԸ.

Ա ՃԳ Կիւ

*Կիւրղի, առ Երեմիաս Տրամաբանական՝ թէ
Մի է Քրիստոս՝ ընդ դէմ Նեստորի.
Գլուխ. ԼԹ.

*Կիւրղի, Առ Սեկունդոս առաջին.
Գլուխ. Խ.

Առ նոյն Սեկունդոս թուղթ երկրորդ՝ Կիւրղի.
Գլուխ. ԽԱ.

ՀՍՍՌ ԳԱ
ՀՆԱԳԻՏ ԵՎ [illegible]
ԳՐԱԴԱՐԱՆ

599

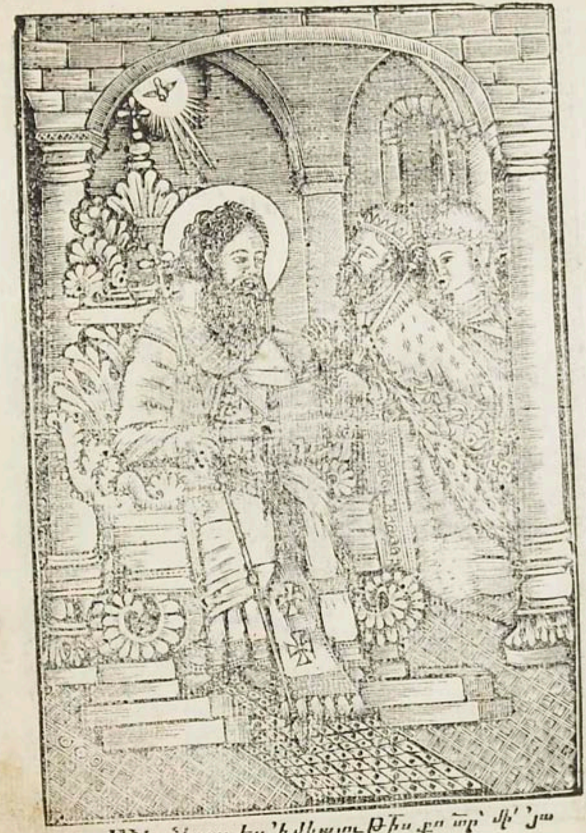

*Մ՝երձեցայ ես 'ի վկայութիւս քո տր՝ մի՛ յա
մօթ առներ 'զիս․

ԳԻՐՔ ՊԱՐԱՊՄԱՆՑ.

*Սրբոյն Կիւրղի Երանելւոյ. Աղեքսանդրու Հայրապետի. Յաղագս Մարդանալոյ Միածնին.

*Առաջին Գլուխ. Թէ զինչ նշանակէ՝ Քրիստոս Անունն.

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԱՆՈՒՆ ՈՉ ՍԱՀՄԱՆԻ ԶՕՐՈՒԹԻՒՆ ունի, և ոչ զուրուք զէութն. եթէ զի՛նչ երբէք իցէ նշանակէ, որպիսի ինչ մարդ, կամ ձի. կամ եզն, այլ յաւէտ զիրէ իմքէ ներգործեցելոյ առնէ յայտնումն. քանզի

ՃԹ իւղով

իւղով օծանելին 'ի հնումն ոմանք ոպ յայնժամ թուեցաւ այ· և օրէնն թագաւորութե էր նոց' օծութեն։ օծանելին և մարգարէքն հոգւովն սրբով ը իմանալեաց · ոպ զի և յայնմանէ անուանի օծեալ։ *Սաղմոսէ' երանելին դաւիթ' ընդ դիմաց այ և ասէ· մի' մերձենայք ասէ յօծեալսն իմ· և մարգարէից իմոց մի' մեղանչէք։ *Նաև և մարգարէն Ամբակում· ելեր 'ի փրկութի ժողովրդեան քում· փրկել զօծեալս։ *Բայց 'ի վերայ փրկչին մերոյ քի ասեմք լինել օծումն։ *Սակայն ոչ օրինակի իւղովն գործեցեալ· և ոչ շնորհի մարգարէականաւ։ այլ ոչ ոպ զայնս որ 'ի ձեռն առնելով իմացեալ առ 'ի յուղութին· այսպիսույն ինչ իրի· ոպ ինչ և եղել ասեմք 'ի վր կուրաւ և պարտից , և մարաց թագւորին· որ զօրաժողով եղեալ 'ի վերայ բաբելացւոցն· որ էր յայս' զնա զօրացուցեալ քու այ· քանզի ասի թէ' այսինքն ասէ տր յօծեալ ցկիւրոս· զորոյ կալայ զաջոյ ձեռանէ նր։ *Իսկ որ էր այր կուպշա' անուանի օծեալ։ *Սն այսինքն օծելոյն նմա 'ի թագաւորութե' 'ի վերուստ հրամանաւ· 'ի ձեռն առնել լինիւր առ 'ի յոյ հզօրապէս աւրէր բաբելացւոցն։ *Նաև է յաւէտ այս։ *Քանզի վս ադամայ յանցանացն թագաւորեաց 'ի վր ամենեցուն մեղք· և այսպս մրդկային ազգս զրկեալ լինէր 'ի հոգւոյն սրբոյ։ և եղև յաղագս այսորիկ յամ վտանգի։ *Պարտ էր դարձեալ իւղով այ' որ առ 'ի սկզբանէն' ելանել և արժանաւորիլ հոգւոյն։ մարմնացաւ միածին բանն այ· և երև եցաւ որոց յերկրի հողեղէն մարմնով. եւ ապա եղև ազատ ՚ի մեղաց. զի նովաւ միայնով. անմեղութեն պարկեշտութե՛ մարդոյն բնութե՛ պակեալ հարստացի զհոգին մր. քանզի եւ այսպէս ՚ի մեզ անցանէ շնորհն. սկիզբն առեալ ՚ի քէ. որ ՚ի մեզն անդրանիկ. եւ զայս ուսուցանելով մեզ՝ սաղմոսէ՛ երանելին դաւիթ առ որդի Սիրեցեր զարդարութի եւ ատեցեր զանիրաւութի. վս այսորիկ է օծ զքեզ ած, ած քո իւղով ցնծութե՛ առաւել քան զընկերս քո. *Սրբ՝ օծանի մարդկօրէն ըստ մեզ որդի անմեղութեն գովութե՛. պայծառացեալ նովաւ մարդոյս բնութի արժանաւոր եղեալ վիճակիլ օծման հոգւոյն սրբոյ. ոչ եւս ՚ի բաց գնալով ոպ ՚ի սկզբանն. այլ յաւէտ սիրով տարեալ եղեալ ՚ի մեզ. այսէ որ եւ գրեալն է. եթե էջ ՚ի վր Քի հոգին եւ եկաց ՚ի վր նր. արդ՝ ասի Քս՝ բանն ած. որ վս մեր ըստ մեզ մարդ եւ ՚ի ծառայի կերպի. եւ օծանի մարդկօրէն ըստ մարմնոյ. իսկ օծանէ ածաբար իւրով հոգւովն զորս ՚ի նայն հաւատացեալս.

⁂

Ո ինչ [illegible] պարտ է իմանալ զԷմմանուէլն.

⁂

* Գլուխ · Բ · *

ԷՄՄԱՆՈՒէլ անուանի, զզաւակէն աբրահամու բուռն հարկանէ բանն ած. եւ մերձաւորութե՛ կցորդ եղեալ մեզ մարմնոյ եւ արեան. քանզի թարգմանի էմմանուէլ՝ ընդ մեզ ած. եւ ասեմք լինիլ ընդ մեզ զբանն ա̃ծ· ոչ ըստ տեղւոյ· քանզի ո՛ւր ուրեք ոչ է ա̃ծութի̃ որ զա̃մ լնու· այլ և ոչ ընթացակից մեզ տեսեալ լինի ըստ խնամոյն եղանակի· քանզի ասի այսպէս առ յեսուն նաւէայ· զոր օրինակ էի ը̃ մովսիսի՛ այսպէս եղէց և ընդ քեզ· այլ զի եղև ը̃ մեզ· այսինքն մարդանալովն զիւրն ոչ փոխադրեալ· քանզի անփոփոխելի էր ըստ բնութեան ո̃չ ա̃ծ· *Բայց վ̃ս այսր պատճառի որ ասեն թէ ո̃չ էի ը̃ մովսէսի՛ այսպէս եղէց և ը̃ քեզ· այլ և մանուէլ ոչ անուանի· ինքն եղիցի բանն՛ թէ և ը̃ այլում ումեք 'ի սրբոցն լինիլ ասացի· ապա՛ ուրեմն ընդ մեզ լինիլ ասեմք զառ ի յա̃յ բանն· *Յորժամ ըստ որում ասաց Բարուք եթէ 'ի յերկրի երևեցաւ և ընդ մարդկան շրջեցաւ· և թէ՛ զա̃մ ճանապարհ հանճարոյ եգիտ, և ետ յակոբայ ծառայի իւրոյ և իլ̃ի ընտրելոյ իւրոյ· քանզի նա ինքն է ա̃ծ մեր· և ոչ համարեսցի այլ ոք առ նա՛· զի մինչև յորժամ եկն նա՛ ա̃ծ· ըստ բնութե̃ ոչ էր ընդ մեզ· քանզի ոչ է համեմատութ̃ի 'ի մէջ ա̃յ և մարդկութեան· և բազում մեկուսի՛ է բնութեացն տարբերութիւն· որ և ա̃ծային դաւիթ առ մերձաւորութ̃ի մեզ յայտնէ զի խորհրդաբար· զի չև ևս եղեալն ընդ մեզ զբանն ա̃ծ կոչէ ասելով հոգւովն· ընդէր տ̃ր կայցես 'ի հեռաստանէ· անտես արարեր 'ի դէպ նեղութե̃ ժամանակի· ապա՛ ուրեմն ոչ ևս եկաց 'ի հեռաստանէ· այլ եղև ընդ մեզ· զի եկաց մնաց որ ինչ էրն· և բուռն եհար ըղ զաւակէն աբրահամու·

ով և տացի․ էառ զծառայի կերպարանս և երևեցաւ ըստ մեզ մարդ 'ի յերկրի․ *Արդ՝ ք՟ս և Էմմանուէլ զնոյն նշանակէն մեզ զորդի․ և այն զի օծաւ ընդ մեզ մարդկօրէն՝ մարդկային մարմնով զհոգին առեալ ով ինքեամբ և նախկին․ քանզի դնի երկրորդ սկիզբն ազգիս որ և օծանէ ինքն ով ա՟ծ հոգւովն սրբով զհաւատացեալսն 'ի նա․ իսկ այս զի եղև ը՟ մեզ ըստ այժմու ասացելոյս 'ի մէնջ բանի․ և առ այս հաստատէ զմեզ ասելովն մ՟րգ՟րէին եսայեայ․ *Ահա կոյսն յղասցի և ծնցի որդի․ և կոչեսցեն զանուն ն՟ր Էմմանուէլ․ *Քանզի յորժամ յղացաւ կոյսն ս՟բ 'ի հոգւոյն սրբոյ․ և ծընաւ ը՟ մարմնոյ զորդի․ յայնժամ ասի Էմմանուէլ՝ զի եղև ընդ մեզ ծննդեամբն մարմնականաւ՝ անմարմինն․ և այս ուրեմն էր որ ձայնիւն դաւթի․ ա՟ծ մեր յայտնապէս եկեսցէ և ա՟ծ մեր ոչ լռեսցէ․ զնոյն վարկանիմ թէ ես ինքն որ խօսիմն՝ մերձ եմ․ քանզի խօսեալ մարգարէիւքն ով անմարմինն․ ես եկն բանն և Մարմնով․

⁂

Օրհնէ Յիսուս.

⁂

Գլուխ․ Գ․

ԶՕՐՈՒԹԷ մտածումն պարտ դող առ 'ի մէնջ մի ասել զորդին ա՟յ՝ ոչ այլ ինչ է ք՟ զք՟ն․ այսինքն Էմմանուէլ․ *Իսկ Յիսուսն անունն՝ եղև դարձեալ ով յերէ․ քանզի նա ասէ փրկեսցէ զժողովուրդ իւր 'ի մեղաց իւրեանց․ քանզի ով Էմմանուէլն յայտնէ 'ի ձեռն ծննդեանն որ 'ի կնո

Զինչ է՛ Յիսուսն,

չէ է մեզ լինել զբանին Այ. և Քսն՝ զի եղեալ մարդ օծանիլ ասի ըստ մեզ մարդկօրէն. *Նոյնպէս և Յսն՝ զի ապրեցոյց զմեզ՝ իւր գոլով ժողովուրդ. որ մանաւանդ ցուցանէ ստուգապէս Այ՚ծ գոլ զնա ըստ ճշմարտութե. և բնութե ամենեցուն Տր. քանզի ոչ հասարակաց մարդոյ ասին ստացուածքս, այլ վայելէ առաւել միածնին՝ իւր ասիլ ամենայնքս. թէ և եղև մրդ. այլ թերևս ասիցէ ոք. թէ և Մովսէս ժողովուրդ Իէլ. *Նու առ այս ասեմք. թէ Այ անուանէր ժողովուրդ. և էր այն ըստ ճշմարտութե. բայց վս զի բերեալ եղև յապստամբութի, և արար զորթն յանպտին. արհամարհեցաւ առ ՚ի յԱյ. և ոչ ևս իւր ժողովուրդ անուանել զնա արժանաւորէր. այլ ասէր զնա՛ ապա՛ ոչ մարդոյ. բայց մեք ոչ այսպէս. քանզի իւրեմք որդւոյ. է որում և ածէ. և նովաւ եկին ամ ՚ի լինելուի. քզի այսպս ասէ դաւիթ. թէ նա արար զմեզ և ոչ մեքէաք. մեք ժողովուրդք ձեռին նր և խաշն արօտի նր. որ ասաց յաղագս մեր իսկ. ոչխարք իմ ձայնի իմում լսեն և զկնի իմ գան. և դրձլ՝ և այլ ոչխարքեն իմ որք ոչ են յայսմ գաւթէ. և զայնս ևս պարտ է ինձ ածել այսր. և եղիցին մի հօտ և մի հովիւ. պատուէր տայր և երանելւոյն պետրոսի. սիմոն յովնանու սիրես զիս՝ արածեա՛ ըզգառինս իմ. հովուեա՛ զոչխարս իմ.

⁂

Ընդէ՞ր ասի Սուրբ բանն Աստուծոյ.

Գլուխ. Գ.

ՄԱՐԴ ԱՆուանի որ բնութ՟ Էն ած՟ յայ՟ հօրէ բանն. ոպ՟ հաղորդ եղեալ մարմնոյ և արեան մերձաւորապէս մեզ. քանզի երևեցաւ այսպէս 'ի յերկրի. և ոչ փոխեալ յորմէ որ ինչ էրն. այլ յաւմանէ եղեւ ըստ մեզ մարդկութենս կատարելապէս' ունելով ըստ իւրոյն բանի. սակայն եկաց մնաց և սահմանի 'ի մարդկութեանն Ած, և բոլորիցս Տր՟ ոպ՟ բնութ՟ և ճշմարտապէս ծնեալ յայ՟ հօրէ. և զայս ցուցանէ մեզ բարւոք և հաւաստեաւ' ամենիմաստն Պօղոս. ք՟զի առաջին մարդն յերկրէ հողեղէն. իսկ երկ՟րդն յերկնից. զոր ծնաւ սբ՟

Օի առդ սուրբ բանն.

կոյսն զմիացեալն ը՟ բանին' մարմին. այլ և յերկնից ասի. և մանաւանդ ընդ վայելչաբար Էմմանուէլ. քանզի 'ի վերուստ և յԷութենէ այ՟ և հօր. 'ի նմանէ ծնեալն բանն էջ առ մեզ յոր ժամ եղեւն Մարդ. և 'ի վերուստ. և այսպէս վըկայեաց վս՟ նր՟ յովհաննէս և ասէ. որ 'ի վերուստն գայ' 'ի վերոյ է քան զամ՟. ասէ ուրեմն և ինքն քս՟' առ հրէիցն ժողովուրդ. դուք 'ի ներքուստ էք. բայց ես 'ի վերուստ եմ. և դր՟ձել ես ոչ եմ յաշխ՟էս յայսմանէ. որ և մասն յաշխարհէս երևեալ ոպ՟ մարդ. այլ էր ընդ այսուիկ և գերադոյն քան զաշխ՟ս ոպ՟ զած՟. և յիշեմք հաւաստեաւ զասելն. թէ ոչ ոք ել յերկինս թէ ոչ որ էջն յերկնից որդին մարդոյ. և իջանել ասեմք յերկնից զորդին

ի՟ն մար

մարդոյ ըստ միում անօրէնութեն բանին․ հետեւեցուցեալ իւրոյն մարմնոյ զիւրոցն փառաց և զա՟ծավայելուչ գերունակութենն առաւելութիւն․

Ընդէ՞ր ասի Ունայնացեալ Բանն Աստուած․

Գլուխ Ա․

ԼԻ՛ ԸՍՏ ԲՆՈՒԹԵՆ գոլով և ըստ ա՟մի ամենակար բանն ա՟յ․ և բաշխեալ յիւրոյն լըմանէ՝ ստացուածոցս․ զիւրսն թափեալ ասեմք ոչ ինչ յիւրն նուազեալ բնութի․ և ո՛չ 'ի պարտ գոյոյն այլ ազգ ունիլ կրեալ ամբոխումն ինչ․ և 'ի նուաստումն զիջումն տըս իրէք ինչ բնաւին քանզի անփոփոխելի և անայլայլելի՛ է և ինքն՝

որ և ծնօղ նր․ և ո՛չ լինէր ախտի ըստ տրամութեն սովորութեն ընդունակ․ իսկ յորժամ եղև մարմին․ այսինքն մարդ՝ ըստորում թէ հեղից 'ի հոգւոյ իմմէ 'ի վ՟ր ա՟մ մարմնոյ․ զմարդկութենս աղքատութի իւրացուցանէ․ և այս՝ զի մարդ բոլորովլիմք․ թէ և եկաց մնաց ա՟ծ․ և այսպէս՝ զինչ ծառայի ընդունի զկերպարանս՝ ըստ իւրոյն բընութեն ազատն ո՟ր որդի․ և ինքն գոլով տ՟ր փառաց՝ փառս ասի առնուլ։ ինքն գոլով կեանք՝ կենագործիլ ասի․ և 'ի վ՟ր ամենից զիշխանութին առնու․ որ և թագաւոր գոլով բոլորից ընդ ա՟յ և հօր․ հնազանդ եղև խաչի համբերեալ, և զայլսն․ այլ այս վայելէր մարդկութենն չափուց․ սակայն՝ իւրացուցանէ զայնս մարմնովն․ և ուղղէ զանօրէնութին մնալով որ ինչ էրն․ իղ զի

Օ,Ե՞ՒՐ ՄԻ ԲԱ

* Գլուխ. Օ. *

ՌԼ՛ ԱՃԱՅ ինն Պօղոս. զի թէպէտ և իցեն աստուածք բազումք և տեարք բազումք յերկինս և յերկրի, այլ մեզ մի՛ է ա՟ծ հայր՝ յորմէ ա՟մ. և մեք 'ի նմանէ, և մի տ՟ր յ՟ս ք՟ս՝ որով ա՟մ. և մեք նովաւ: զոր և իմաստունն Յովհաննէս յաղագս բանին ա՟յ ասէ. թէ ա՟մ ինչ նովաւ եղև. և առանց ն՟ր եղև և ո՛չ ինչ: աւետարանէ՛ և երանելին գաբրիէլ սրբոյ կուսին ասելով. թէ յղասցիս և ծնցես որդի. և կոչեսցես զանուն նորա յ՟ս:

* Արդ՝ յորժամ Բ՟ին Յ՟ին ասէ լինել զա՟մ երանելին Պօղոս. վերըստին հաստատէ զաստուածութեն զօրութի. և արարչագործ բոլորից աւետարանէ՛ զբանն ա՟յ, իւր ճշմարիտ երանելի աւետարանիչն. կնքէ՛ և հրեշտակին ձայնն առ ճշմարտութի՝ 'ի ս՟բյ կուսէն զծնեալն յ՟ս ք՟ս. և ո՛չ առանց մարդկութեն իմանիմք զառ 'ի յա՟յ բանն այլ մի՛ յերկոցունց կատարեալ ասեմք՝ ո՟պ ա՟ծ մարդացեալ. զնոյն 'ի հօրէ ո՟պ բան ծնեալ ա՟ծաբար. և 'ի կնոջէ մարդկօրէն որպէս զմարդ, ո՛չ ո՟պ 'ի յերկրորդ սկիզբն գոյութե կոչեցեալ. յորժամ և ծնեալն ասի ըստ մարմնոյ. այլ ո՟պ է՛ և գոյ նախ քան զա՟մ յաւիտեանս և զժամանակս:

* Իսկ եկեալ յայժմու ժամանակիս ըստ որում պարտն էր ընդ զանօրէնութիւնն. և 'ի կնոջէ ծնեալ ըստ մարմնոյ. ապա ուրեմն թէ և այլք ոմանք էին օծեալք՝ համանունաբար նմա՛ կոչե

ի՟է ցեալք

ցեալք քրիստոսք. այլ մի՛ է որով Աստուած՝ յԱստուծոյ Քրիստոս. *Ո՛չ որպէս սակս մարդոյ եղելոյ՝ ամենեցունց աբարչագործին. այլ որպէս Աստուծոյ բանին, որով ամենայնն ի գոյութիւն եկն. մերձաւորապէս մեզ հաղորդեղեալ արեան և մարմնոյ և երևեալ մարդ. ո՛չ ուրեք ի բաց ընկեցեալ մինալն՝ որ ինչ էրն. քանզի այսպէս իսկ այսպէս ի մարմնի եղեալ՝ իմացի վայելչաբար ամենեցունց արարչագործ.

* * *

Օ իւրր Դ Էմմանուէլ.

* * *

*Գլուխ. Ա. *

ՄԻ ԱՆԳԱՄ ի վախճան յաւիտեանցն Բանն Աստուծոյ մարդանալ ասի. և որպէս ասէ Աստուածայինն Պօղոս՝ ի ձեռն պատարագին իւրոյ յայտնի. և որ էր պատարագն. քանզի զիւր մարմինն մատոյց վասն մեր՝ ի հոտ անուշից Աստուծոյ և Հօր. և եմուտ ի սրբութիւնս միանգամ. արեամբ նոխազաց և զուարակաց, այլ իւրով արեամբն. քանզի առիթ եղև այսպէս հաւատացելոց ի նմա ի յաւիտենականն փրկութիւն. ապա ուրեմն բազում աւուրք եղեն նախ քան զնա. և ոչ ոք ի նոցանէ Էմմանուէլ անուանեցաւ. էր աղագաւ քանզի չև ևս հասեալ էր ժամանակ. ըստ որում պարտ էր ընդ մեզ. այսինքն ըստ մերում բնութեանս լինել վասն մարմնոյն, որ ի վերն է քան զամենայն ստացուածս.

*Մի՛ ուրեմն է Էմմանուէլ. քանզի միանգամ եղև մարդ միածինն. յորժամ և ի խորոց կուսէն զծնունդն կրեաց մարմնական. քանզի ասի և առ յեսու նաւեայ · թէ եղեց ընդ քեզ · և ո՛չ էր նա էմմանուէլ: *Նաև ընդ մովսիսի · այլ և ո՛չ նա Էմմանուէլ անուանեցաւ · այլ ուրեմն յորժամ լուիցուք անուն տուեալ որդւոյ ընդ մեզ ա՟ծ · զմտաւ ածցուք խորհըրդով · ո՛չ այսպէս լինիլ ընդ մեզ զնա ՚ի վախճանս յաւիտենից · որ մինչ ոք ասիցէ զլինիլն երբեմն և ընդ սրբոցն: քանզի նոցա խնամակալու էր , բայց ընդ մեզ եղև: և յորժամ եղեն ը̃ մեզ՝ զիւրն ոչ փոխադրեալ: քանզի է իսկ ՚ի վեր քան զայլում ո՟ր զա՟ծ:

*

Օ [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible].

Գլուխ · Բ.

ՄԻԱՒՈՐՈՒթ̃ն իր՝ ը̃ բաղում եղանակաց կատարի: քանզի անջատեալք ոմանք ըստ տրամադրութ̃ն և կամաց, և երկպառակեալքն՝ առ միմեանց միաւորիլ առին ըստ պատահման սիրոյ ՚ի միջոյ եղեալք զաղբերութիւ: *Միաւորիլ առեմք և զընդ միմեանս կցեալսն · այսինքն՝ ժողովեալս ըստ այլոց եղանակաց · կամ ըստ առընթեր դրութ̃ն , կամ խառնման: արդ՝ յորժամ միաւորիլ առեմք ը̃ մերում բնու̃ես զԲանն ա՟ծ · վերագոյն տեսանի քան զմարդոյ մտածութիւս միաւորութ̃ն եղանակ: քանզի և ո՛չ ըստ միոյ իր է յասացելոցս ·

այլ անճառնելի՛ է ամենեւիմբ. և ո՛չ ումեք յելիցս գիտելի. բայց միայնոյ զա̅մ գիտողին. և սքանչելի ոչ ինչ է եթէ յայսպիսեաց մտածութեանց նըհաղիմք. յորժամ և զորս ըստ մեզ ինքեանց՝ թէ զիարդ արդեօքիցէ խուզեսցուք. որ անդր քան զմեր մտածութիւնս.

զըմբռնմունսն, խոստավանիմք գոլ. քանզի զի՛նչ օրինակ կարծեսցուք զմարդոյն հոգի ը̅ իւրոյ մարմնոյ. *Մ՛ի իցէ որ կարող իցէ ասել. և թէպէտ փոքունս ինչ և հազիւ իմանալ սովորեալս, և խօսիլ զօրեալս, զայս քան զնուրբ և ՚ի վեր քան զմիտս և զբան իրաց հետազօտել ասեմք թէ վայելուչէր իմանալ. ո՛չ գոլով ա̅մ իրօք ճշմարտութեան բանն, այսպիսի գոլ զմիաւորութիւն էմմանուէլին. որպիսի արդեօք ածիցէ ոք զմտաւ և զմարդոյն հոգի ունել առ իւր մարմինն. քանզի իւրացուցանէ հոգին զա̅մ ինչ զմարմնոյն՝ որ ը̅ իւրոյն բնութեան անհղորդ է նորայոց ախտից բնաւորականաց համանգամայն և արտաքուստ ՚ի վ̅ր եկելոց. քանզի շարժի մարմինն ՚ի ցանկութիւս բնաւորականս. և զգայակից լինի վ̅ն փափորութեն որ ՚ի նմայն հոգին.

բայց հաղորդակից և ո՛չ ըստ միոյ եղանակի. սակայն համարեալ լինի ի՛ւր վայելումն գոլ փափագմանն կատարումն. թէպէտ և հարկանիցի ը̅ սրով մարմինն, և երկաթով թերևս գզեսցի. ցաւակից լինի ո̅ղ իւրոյ մարմնոյ չարչարեցելոյ. բայց ինքն յիւր բնութին ոչ ինչ կրեսցէ յ՚ի վ̅ր եկելոցն. սակայն և վ̅ն այնորիկ ասեմք ՚ի վ̅ր Էմմանուէլի զմիաւորութին. քանզի էր հար

Օ խորհ

կաւոր իւրոյն մարմնոյ ցաւակից լինիլ միաւորեցելոյն ը՟ նմա հոգւոյն. զի փախուցեալ 'ի տանջանաց՝ դիւր ուղիղ բերցէ զա՟յ զղեակն. *Իսկ 'ի վ՟ր ա՟յն բանին զգայակից լինիլ տանջանացն՝ անտեղի՛ է տալն. ք՟ զի անչարչարելի է ա՟ծութ՟ին և ոչ է 'ի մէնջ. այլ միաւորեցաւ ընդ մարմնոյն հոգի ունողին զբանականն չարչարելով ինքն անչարչարաբար. էր գիտակ 'ի նմա եղելոցն. և սեպականէր ո՟պ ա՟ծ զմարմնոյն տկարութիւնս. և խորացուցանէր զայնս ո՟պ զիւրոյ մարմնոյ. այսպէս և քաղցնուլ տալ, և աշխատիլ. և չարչարիլ վ՟ մեր. ապա ուրեմն նմանեսցի միաւորութ՟ բանին առ մարդկութ՟ին՝ ոչ 'ի բացէ 'ի մերմէ դիմանէս. քանզի ո՟պ այ բուն է մարմինն առ հոգին. սակայն մի՟ յեր

Մխիթարութիւն.

կոցունցն մարդն հ՟տարի ևասի. այսպէս և 'ի կատարեալ գոյացութ՟է ա՟յ բանին, և 'ի մարդկութ՟է կատարելապէս ունելով ը՟ իւրոյն սահմանի բանի. *Մ`ի ք՟ս, նոյնինքն գոլով 'ի նոյնութ՟ե ա՟ծ համանգամայն և մարդ. և խորացուցանէ ո՟պ ասացաք բանն զորս իւրոյն մարմնոյ էր. զի իւր մարմինն, և ոչ այլոյ ուրուք էր. հասարակորդ առնէ զիւր մարմինն իւրոյ ա՟ծավայելուչ զորութ՟են ներգործութ՟ե. ո՟պ զի կարող գոլ կենդանացուցանել զմեռեալսն, բժշկել զորս 'ի հիւանդութ՟են. իսկ թէ պիտոյ է և յա՟ծաշունչ գրոյ յարացոյց 'ի մէջ բերել, և ո՟պ դաշափարու իւիք՝ զմիաւորութ՟են ցուցանել եղանակ. բեր ասացուք ո՟պ միոյ.

Յաղագս Կայծականն,

* Գլուխ. Թ. *

ԵՐԱՆԵԼԻՆ Եսայի, առաքեցաւ առ իս ասէ մի՝ ՚ի սրովբէից, և ՚ի ձեռին իւրում ունէր կայծակն. զոր առեալ ունելեօք ՚ի սեղանոյն։ և ասէ ցիս. ահա մերձեցաւ այս ՚ի շրթունս քո. և բարձցէ զանօրէնութիս քո. և զմեղս քո մաքրեսցէ։ և ասեմք զկայծակն տիպ մեզ նշանակէր՝ ըն՟նուլ զմարդացելոյն բանի. ոպ՟ թէ մինչ հպիլ ՚ի շրթունս մեր. այսինքն ՚ի բրն՟ յորժամ զոր ՚ի նայն խոստովանեսցուք հաւատ։ * Յայնժամ և յամ՟ մեղաց երևեցուսցէ զմեզ մաքուրս, և ՚ի ճնոցն յանցանաց ազատս։ սակայն է տեսանել ոպ՟ պատկերաւ. կայծակամ բն՟՝ միաւորեալ ընդ մարդկութե զբանն ած՟. ոչ ընկեցեալ ՚ի բաց զոյն որ ինչ էրն. այլ ՚ի յաւէտ փոխադարձեալ առ որ հըպեցաւն։ այսինքն միաւորեալ յիւր փառսն և ներգործութի։ քանզի զոր օրինակ հուր մերձեցաւ ՚ի փայտ, և զգեցեալ զնա ըմբռնէ զնա և ոչ կայ ՚ի բաց՝ ՚ի գոլոյն փայտ. այլ յաւէտ զի փոխադրէ զնա ՚ի հրոյն տեսութի և զօրութի. և զամ՟ զնր՟՝ իւրն ներգործէ. և որպէս մի՝ համարեալ լինի ընդ նմա, այսպէս իմասցիս ՚ի վր՟ քի. քանզի միաւորեալ անճառապէս ընդ մարդկութենն ած՟՝ պահեաց զնա զոր ինչ էրն. և եկաց մնաց և ինքն որ ինչ էրն, և միաւորեալ միանգամ ոպ՟ մի համարեալ ը՟ նմա իւրացուցեալ զնր՟, միաւորեալ և իւր ընդ նմա զիւրոյն բնութենէր գործութի։ * Օ ՚ի ած՟ու

լէ   թին

Թիւնն մարմին եղև՝ հոգի ունելով բանական. *Նա զի 'ի բա՛ց մեկուսեալ զնոսա 'ի միմեանց ամենեքին և ա՟մ իրօք՝ 'ի բաց լուծանեմք զոր 'ի ք՟ս իմացելոցն անօրէնութն բան.

⁂

Յերգս երգոց՝ ինքն 'ի ներբողեալ ասելով ա՟ր Բր յ՟մ յ՟ս
Ես ծաղկեալ դաշտաց՝
շուշան հովտաց.

⁂

Գլուխ. Ժ.

ՎՐԴ՝ ՈՐՊԷՍ հոտ անմարմին իմն իր է. և վարի ոչ իւրով մարմնովն յորում էն. սակայն յերկոցունց իմանի շուշան. և ապական է ա՟մ իրօք զոր 'ի վ՟ր ն՟ր բանն՝ միոյն մեկուսութի. ք՟զի յենթակայիւ է հոտն. և է մարմին ենթակայն. *Նոյպէս իմացուք և 'ի վ՟ր ք՟ի

զա՟ծութեն բնութի. զիւրն գերազարդ գերունակութի, անուշահոտ բուրել աշխարհի ոչ յենթակայի 'ի մարդկութեն. և անմարմին ըստ բնութե՝ ըստ միաւորութե անօրինականի լինել և 'ի մարմնի. վ՟ս կամելոյն ճանաչել մարմնով. քանզի ներգործեաց նովաւ զա՟ծավայելուչն. ապա ուրեմն վայելչաբար իմացի իւրով մարմնով անմարմինն ոչ մինչ յենթակային՝ ծաղկին՝ անուշահոտութեն իր. և աւի շուշան՝ հանդերձ երկաքանչիւրոքն.

Որ է Բէ և 'ի մաստութիւն ճշմարիտ էջեալ առ մարդկութիւնն՝ անշփոթ միային գոյացութեանցն ։

Գլուխ · ԺԱ ·

ԿԱՆԳՆԵցաւ կամելով այ՝ յանապատին մի խորանն. և էր 'ի նմա մի բազում օրինակի կերպացեալ Էմմանուէլ· արդ՝ աստաց բոլորից տէրն ցածայինն մովսէս · և արարես տապանակ մը կայութեան՝ յանփուտ փայտից · յերկուց կանգնոց և 'ի կիսոյ երկայնութին նր· և 'ի կանգնոյ և 'ի կիսոյ լայնութին նր· և 'ի կանգնոյ և 'ի կիսոյ բարձրութին նր· և պատեցես զնա ոսկւով ներքոյ և արտաքոյ· *Արդ՝ անփուտ փայտն էր արգեօք օրինակ անապականն մարմնոյն ։ քանզի անփուտ է մայր ։ իսկ ոսկի Աան անշփոթ միութեանն ։ որպէս նիւթ գերազանցեալ քան զայլսն, ածայնոյն էութեան նշանակեսցէ մեզ զգերագոյութիւնն ։ *Իսկ տես զի արդ տապանակն բոլոր պատիւր ոսկւով· որը բով արտաքուստ և ներքուստ ։ քանզի միաւորեալ էր ընդ սրբոյ մարմնոյն ած գոլով բանն ։ և զայս վարկանիմ թէ և զարտաքուստ կուսապատին տապանակին ոսկւով ։ զի և զներքոյն 'ի մօրմէն հոգին բանաւոր՝ իւր արար ։ ցուցցէ և 'ի ներքուստ կուսէ՝ զօծանել ոսկւով պարտ գոլով հրամայեալ ։ և զի անշփոթ միացին բնութիւնքն · այսինքն գոյացուիքն ։ յայտմանէ գիտասցուք · քանզի ոսկին ածեալ ըզ փայտին՝ մնաց որ ինչ էրն · և հաստատացանէր զփայտն ոսկւոյն փառք ։ սկյն ոչ եկաց 'ի բաց 'ի գոլոյն փայտ ։ Իսկ

ԼԴ զի

Մատան անշէջուր կուսութեանն, զի տապանակն յօրինակ առեալ լինի քո. բազմօք բանիւք է հաւատարմացուցանել. քանզի առաջի գնայր իսրայէլացւոցն, խնդրելով նոցա հանգիստ. *Ասէ ուրեմն և Ք̅ն. երթայց և պատրաստեցից ձեզ տեղի.

Զի ա̅ծ գովով բանն էջ մարդ. Այս ոչ մարդ ոք պարզաբար առանց թէ թերահաւատութեամբ պատուեալ լոկ ի սա ՚ի հաւասարութիւն փառաց նորա, այսինքն իշխանութեան. ըստ ոմանց կարծեաց.

Գլուխ . ԺԲ :

ՌՑԻՆՆ պօղոս. մեծ գոլ ասէ զբարեպաշտութեանն խորհուրդ. և այսպէս է իրն ըստ ճշմարտութեան. զի երևեցաւ մարմնով ա̅ծ.

Զի ոչ մարդ լոկ պատուով գովով բանն՝ արդարացաւ և հոգւով. և զի ոչ ըստ միոյ եղանակի ՚ի մերոց տկարութեց ըմբըռնեալ երևի. թէ և ըստ մեզ մարդ եղև. զի ոչ արար մեղս. երևեցաւ և հրեշտակաց. քանզի ոչ անգիտացան զըստ մարմնոյ ծնունդ ն̅ր. քարոզեցաւ և ՚ի հեթանոսս ոպ̅ մարդացեալ ա̅ծ՝ և այսպէս եղև հաւատացեալ յաշ̅ի. և հաւատարմացուցանէ գրելովն ա̅ծայինն պօղոս. վ̅ս որոյ յիշեցէք դուք հեթենոսք անուանեալքդ անթլփատուք՝ յուսացելոցն ՚ի մարմնոյ թլփատուէ̅ ձեռագործին. զի էիք ՚ի ժամանակին յայնմիկ առանց Ք̅ի. և օտարացեալք ՚ի վարուցն իղ̅ի. և տարագիրք յուխտիցն աւետեաց. և յոյս ինչ ոչ ունէիք. և անա̅ծք էիք յաշ̅ի. *Այն ուրեմն հեթանոսք յաշ̅ի,

ը̅ե և ան

և անածք՝ առանց քի. բայց վասն զի ծանեան զնա ած բնութբ՝ և ճշմարտապէս ծանեան. ծանուցեալ եղեն և նոքա առ ՚ի նմանէ զհաւատըն խոստովանեալ. համբարձն և փառօք. յայտէ զի ած. վայելչապէս սաղմոսէ երանելին դաւիթ համբարձաւ ած օրհնութբ. համբարձաւ տր իրօք մարմնով և ոչ մերկ ածութբն. քանզի ած էր մարդացեալ. * Մարդ՝ հաւատամք՝ ոչ ոպ զմ՝ ՚ի մէնջ ածացեալ ըստ շնորհի. զի մի է մարդապաշտութե խոստովանմք մուծեալ զանձինս զանխղացուք. այլ յաւէտ ով յած մարդկայնով կերպիւ երևեալ, և ըստ մեզ եղեալ ճշմարտապէս. մնացեալ յաւէտ մարդկութբն ած. քանզի եղեալ բանն յառման մարմնոյ՝ ոչ եղև ՚ի բացադրութեան ՚ի դոլոյն որ ինչ էրն. սակայն ՚ի մարմնի նոյն ինքն ած համանգամայն և մարդ. և է հաւատոյս բանս այսպէս. որ և յայժ ուղղակի եղիցի. իսկ եթէ ոք ասիցէ զի՞նչ է անտեղի առա ինձ. եթէ իմացի ըստ մեզ մարդ՝ բուռն հարեալ զածութէն. և ոչ յաւէտ մարդ նալ ած. ասեմք թէ բիւրք ենորք ընդ դիմանան. և ով յօնիւք մեզ անհնարին առ ՚ի պարտ դոլ որխաբար է դիմանալ և ոչ հաւանիլ այսպէս ունել. քանզի բեր նախ քան զայլն ըդ մարմնով անորէնութեն ածցուք զմտաւ եղանակ. և ըստ մերոց իրացս զբնութիւն քննեսցուք. * Աստանդեցաւ մարդկային բնութիւս. և իւրային ըմբռնեցաւ չարիս, և ՚ի մահ դատապարտեցաւ. և ՚ի մեղաց պարտեցաւ հաղբս. մոլորեցաւ և էր ՚ի խաւարի.

զա͞ծ բնութ͞ե և ճշմարտապէս ոչ գիտէր. պաշտէր զարարածս, և ոչ զարարիչն. զի ո͞րդ արդեօք էր նմա յայսպիսեաց չարեաց վճարիլ. զայն ասեմք թէ արժան էր զա͞ծ այնոյն բնութ͞է բուռն հարկանել. որ և ոչն գիտէր բնաւին թէ զինչ ոք իցէ երբեք վերնոյն բնութ͞ե պատիւ. որ անուսումնութ͞ե և խաւարաւ ըմբռնեալն և մեղաց տղմով շաղախել. զի որդ էր հնար կարօղ դոլ հասանիլ յամենաս͞բ բնութիւն. և առնուլ փառս զոր ոչ ոք առնուցու. ոչ առեալ գրեսջիր թէ ըստ գիտութ͞ե թերևս և զգիտելն միայն բուռն հարկանել ասեմք զնմանէ. *Ո՞վ է որ եցոյցն բնաւին. զի ո͞րդ հաւատացեն եթէ ոչ լուիցեն. սակայն և ոչ այս է բուռն հարկանել զա͞ծութ͞են, և զնորայն

վայելուչ փառս ըմբռնել. ապատուրեամ վայելչագոյն է և քաջ յիրաւի զմտաւ ածել. եթէ ապրեցուցանել կամեցեալ զկորուսեալն. զիջանելն առ մեզ բանին ա͞ծ՝ որով ամենայնին. խոնարհեցոյց զինքըն յորինչ ոչն էր. զի և որ ինչ ոչն էր եղիցի մարդոյս բնութիւն՝ ա͞ծ այնոյն գերունակութ͞ե պատուով, և առնս միաւորութ͞են վայելչացեալ. և ամբարձել եղեւ յաւէտ յոր ՚ի վեր քան զբնութիւն. այսինքն իջոյց յոր արտաքոյ բնութեն զանփոփոխելին ա͞պ զա͞ծ, պա՛րտ էր անապականին բուռն հարկանել զբնութ͞էն որ ընդ ապականութ͞ե. զի վճարեսցէ զնա յա͞պկանութ͞էն. պարտ էր որ զմեղսն չգիտէր՝ կերպարանակից լինիլ որոց ընդ մեղօքս. զի դադարեցուսցէ զմեղս. քանզի ո͞պ ուր անօր իցէ

լոյս

ըյս, անդործ լիցի անդա՟մ իրօք խաւար. այսպէս մերձեցելոյ անապականութեն՝ հարկ է ա՟մե ՚ի բաց փախչիլ ապականութենէն. և ոչ դիտողին զմեզ՝ իւրացուցել զոր ընդ մեզօքն՝ դատարկանալ մեղացն. և զի ա՟ծ գոլով բանն՝ եղև մարդ. և ոչ առաւել ա՟ծացեալ մարդ իմանի ք՟ն. և յա՟ծայնոց գրոց՝ ցուցանել փորձեցայց. ասաց այժմ երանելին Պօղոս. որ ՚ի կերպ՟րնս ա՟յ է ոչ ինչ յափշտակութ՟ի համարեցաւ զլինիլն հաւասար ա՟յ. այլ զինքն ունայնացոյց ըզկերպարանս ծառայի առեալ. ՚ի նմանութիւն մարդկան եղեալ և կերպարանօք գտեալ իբրև զմարդ. խոնարհեցոյց զանձն լինիլ հնազանդ մահու չափ՝ և մահու խաչի. վ՟ս որոյ և ա՟ծ զնա առաւել բարձրացոյց. և շնորհեաց նմա անուն՝

որ ՚ի վեր է քան զա՟մ անուն. զի յանուն Յ՟ի Ք՟ի ա՟մ ծունր կրկնեսցի. երկնաւորաց և երկրաւորաց և սանդարամետականաց. և ա՟մ լեզու խոստովան լիցի եթէ տ՟ր է Յ՟ս Ք՟ս ՚ի փառս ա՟յ հօր. *Արդ՝ զո՞ր ոք որ դեօք ասեմք ՚ի կերպարանս և ՚ի հաւասարութ՟ի հօր գոլ. զայսոսիկ ոչ համարեալ յափշտակութ՟ի. այլ իջեալ յաւէտ յունայնութ՟ի, և ՚ի ծ՟ռյի կերպարանս զինքն խոնարհեցուցեալ. և նմանութ՟ե լինիլ իբրև ըզ մեզ. *Արդ՝ թէ մարդ սակ միայն ՚ի կնոջէ՝ զիա՞րդ էր այսպիսիս ՚ի կերպարանս և ՚ի հաւասարութ՟ե հօր. կամ զիա՞րդ ունէր զւրութ՟ի զի իմասցի ունայնացեալ. յո՞ր բարձրութիւնս գոլով զինքն խոնարհեցուցանել ասի. և զիա՞րդ եղև ՚ի նմանութ՟ի մարդկան որ այն էր ըստ բնութե՟. թէ և ո՛չ լինիլ տալ թերևս. *Եւ ո՞ւր ունայնացաւ զա՟ծութե՟ն լրումն ուեալ. կամ զի՞արդ ոչ եղև բարձր 'ի գերագոյն փառս ընթացեալ. ապա՛ ուրեմն ո՛չ մարդ ա՟ծացեալ ասեմք. այլ եղեալ յաւէտ 'ի նուաստութե՟ վ՟ս մարդկութե՟ս. որ 'ի կերպարանս և 'ի հաւասարութե՟ն հօր ա՟ծն բան. ք՟զի ունայնացաւ որով վ՟ս առ մեզ նմանութեանն որ էրն լի՛ իբրև զա՟ծ. *Խոնարհի վասն մարմնոյն. որ և ա՟ծայնոյն գերունակութե՟ բարձրութե՟ լցեալ. քանզի աթոռ ունի զվերգ՟ոյնն, եղև 'ի նմանութ՟ի մրդ՟կին, որ և կերպարանակից գոլով խուրոյ ծնողին. ք՟զի նկարագիր էութե՟ նր՟. բայց վ՟ս զի միանգամայն եղև ըստ մեզ. ելանել ասի և մարմնով յա՟ծութե՟ն փառս. որ լի՛ն ունէր՝ զայն ո՟պ զիւր հանապազ. սակայն եղանակաւ ելեալ 'ի նմա վ՟ս մարդկութե՟ն. քանզի ո՟ր գոլով բոլորից՝ հաւատացեալ լինի և մարմնովն. և կրկնի նմա ա՟մ ծունր. և ո՛չ ինչ 'ի տրտմութ՟ի կամ յանպատուութ՟ի հօր. այլ 'ի փառս յաւէտ. քանզի խնդայ և փառաւորի յերկրպագու՟ի որդւոյ՝ թէ և եղև ընդ մեզ. գրեալէ դարձեալ թէ ո՛չ զհրեշտակաց բուռն հարկանէ, այլ զզաւակէն՝ աբրահամու բուռն հարկանէ. ուստի պարտ էր ը՟ս ա՟մի եղբարց նմանիլ. ահա՛ զզաւակէն աբրահամու բուռն հարկանէ ա՟ծ գոլով բանն. և ո՛չ մարդ ոք յորոց ը՟ս մեզս զա՟ծութե՟ն բուռն հարեալ. արդ՝ ինքն մեզ նմանի. և երևեցաւ եղբայր ո՟պ զմարդ. և ո՛չ մեք նմա՛ ըստ ա՟ծութե՟ն բնութե՟. և դարձեալ. զի մանկունք հաղորդես

Օ եռչ մարդ'ուհ

ցին և մարմնոյ. և ինքն մերձաւորութբ կցորդ եղև նոցունց. զի մահուամբն իւրով խափանեսցէ զիշխանութի մահու ունողին. այսինքն զբանսարկուն. և ապրեցուսցէ զայնոսիկ որք երկիւղիւ մահուն հանապազ կենդանին, պարտաւորք էին ծառայութեն, ահա դարձեալ մերձաւորութբ ինքն մեզ կցորդ եղև արեան և մարմնոյ. և իրն զպատճառն առընթեր եդեալ ունի անդէն և առ դուրս. գրեալ է դարձեալ՝ քանզի որ անկարելին էր օրինացն՝ որ տըկարանայրն մարմնով. ած զորդին իւր առաքեաց 'ի նմանութի մարմնոյ մեղաց, և վն մեղաց. և դատապարտեաց զմեղս 'ի մարմնի. տես դձլ զի ոչ մարդ յառաջ ընթացեալ երևի յածութին և'ի նորայն պատիւս ելեալ. այլ առաքեաց յա

պատառ կյորի յամ.

ներ ած զորդին իւր 'ի նմանութի մարմնոյ մեղաց՝ զի խափանեսցէ ըզմեղս. ապաուրեմն ած Տէրլ բանն 'ի ջոյց զինքն յունայնութիւն՝ մարդ եղեալ. և ոչ մարդ պարզաբար զածանալոյ ըզփառս ըմբռնեալ տեսանի քս.

⁂

Օ ի յսւ քսւ աւի մարդ եղեալ բանն Աստուծոյ.

⁂

* Գլուխ. ԺԳ. *

ԶՄԱՐԴԱՆԱԼ տնօրէնութեն միածնին խորհուրդ հարցափորձել կամեցեալք զայն ասեմք փառս ունել ճշմարիտ և հաւատ ուղիղ. զի ինքն որ Յայ Հօր է բանն, ճշմարիտ ածն յայ ճշմարտէ. լոյս 'ի լուսոյ՝ մարմնացաւ և մարդացաւ՝ իջեալ չար ի չարե

Օ ի յ՜ս ք՜ս տէր

չարչարեցա՛ն․ յարեա՛ն 'ի մեռելոց․ քանզի սահմանեաց այսպէս զհաւատոյն նշանակ մեծ և ս՜բ ժողովն քննեալ և վերստին ուսանիլ կամեցեալ․ թէ զի՞նչ երբէք իցէ ըստ ճշմարտութեն մարմնանալն և մարդանալն բանին․ տեսցուք զի ո՛չ մարդ է առնուլ ո՛չ մերձաւորութբ որ ըստ հաւասարութեն պատուոյ կամ իշխանութեն, և կամ միայն զորդիութեն զհամանունութի․ այլ աւետ լինիլն ը՜դ մեզ մարդ՝ հանդերձ անփոփոխութբ և անայլայլութեամբ ունել և վերստին ապրեցուցանել իւրովն բնութբ յորում եղ՛ւն յառման մարմնոյն և արեան անօրինաբար․ մի՞ ուրեմն է նախ քան զմարմնանալն անուանեալ 'ի ձեռն ա՜ծաշունչ գրոց՝ միածին՝ և բան և ա՜ծ, պատ

Մարդ եղեալ բանն ա՜յ․

կեր և ճառագայթ և նըկարագիր էութե հօր․ կեանք․ փառք․ լոյս․ իմաստութի․ զօրութի․ բազո՛ւկ․ ա՜ջ․ բարձրեա՛լ մեծ վայելչութի․ տ՜ր սաբաւօ՜թ․ և այլովք այսպիսեօք անուամբք, ճշմարտապէս ա՜ծավայելչիւք․ * Իսկ յետ մարդանալոյն․ մարդ․ յ՜ս ք՜ս քաւութիւն․ միջնորդ․ պտուղ ննջեցելոց․ անդրանիկ 'ի մեռելոց․ երկրորդ ադամ․ գլուխ մարմնոյ եկեղեցւոյ․ հետեւեցելոցն նմա և ո՜րց իսըլ բանէ անուանցն․ ք՜զի ամենայնն ն՜ր որք նախն և յետոյն յաւիտեանս ժամանակս․ մի՞ ուրեմն է որ և նախ քան զմարդանալն ա՜ծ ճշմարիտ․ և 'ի մարդանալն մնացեալ որ ինչ էրն․ և եղիցի․ արդ՝ ո՛չ է ուրեմն 'ի բաց սահմանելի զմինն տ՜ր յ՜ս ք՜ս 'ի մարդ առանձին, և յա՜ծ առանձին․ այլ մի և նոյն գող ասեմք զյս̃ քս̃. զմարմնոյ և զա̃ծութեան գիտելով տարբերութիւն. և անշփոթս ՚ի միմեանց պահելով զնոսա. որդ՝ յորժամ ասէ սրբազանն գիր. եթէ ՚ի քս̃ բնակեաց ամենայն լրումն ա̃ծութե̃ն մարմնապէս. ոչ վս̃ այսորիկ ասեմք ոպ̃ յայլում քն̃ ՚ի մարմնումն ըստ միայնոյ բնակիլ բանին. և ոչ ՚ի բաց որոշեալս ՚ի միմեանց զմիացեալսն՝ երկուս իմանամք որդիս. այլ զայն յաւէտ զի քս̃ անուանէ սրբազան գիրն և ոպ̃ ՚ի մասնէ երբեք. զի զմ̃րդկութիւն ա̃յ բանին, զոր իւրն ունելով արարեալ ըստ կարգի տնաձարի. ք̃ զի գրեալ է և յաղագս մրդկայնոց հոգւոց իսկ զբնակեալսն ՚ի տունս կաւեղէնս. յորոց և մեք ՚ի նմին կաւոյ եմք. արդեօք վս̃ զի տունս կաւեղէնս անուանէ ըզմարդկան մարմինս. և ասէ բնակիլ ինս̃ զհոգին. և յերկուս բաժանեմք զմինն. որև զի մ̃րդ ոչ առանց ըստ գոյանացէ ա̃մի. և ՚ի մարդում ասիլ բնակիլ հոգւոյն իւրոյ. ոպ̃ զի թէպէտ և բանին ձև այսպիսեօք եղանակօք գայ ոչ կարացեալ այլ ունիլ. ոչ զիրացն վընասել բնութի վս̃ այսորիկ վայելէ՛ այլ յաւէտ զմտաւ ածել զայնս. և անդէ՛ն ՚ի ճշմարտութիւն փութալ. *Որդ՝ յորժամ զոք յառ միմեանս ոչ նմանապէս վիճակելոց զբնութին՝ տեսանեմք շարամանեալ առ միութին ե̃ շարադրութե, և ապա այս ինչ թերևս ՚ի նմա ասի բնակիլ. ոչէ ՚ի բաց սահմանելի ՚ի յերկուս. ՚ի միութի՛ ընթացակցութիւն՝ և ոչ ըստ միոյ եղանակի վնասեցելոյ. թէ և միաւորելոցն իւրաքանչիւր ոք՝ յատ

իե̃ կա

կապէս անուանեսցի առ 'ի մէնջ, այն՝ որ ինչ իցեն երկաքանչիւրքն. *Քանզի՝ ոչ ասացի ասի՛ և 'ի մարդումն բնակիլ հոգւոյն իւրոյ. սակայն մարդ ասի և յատկապէս հոգին՝ այլ և մարմինն. որև այսպիսի իմն մեզ իմաստունն պօղոս նշանակեաց ասելով. զի թէ և արտաքին մարդըս մեր ապականի՝ այլ ներքին մարդն նորոգի օր ըստ օրէ. մրդ՝ յոր ժամ ոք ասիցէ զներքին մարդն մեր յարտաքին մարդում բնակիլ՝ ճըշմարտէ՛. սակայն՝ զմինն յերկուս բաժանել ոչ տեսանի. *Ասէ ուրեմն մարգարէն եսայի. 'Ի գիշերաց կանխէ հոգի իմ. առաւօտ առնել առ քեզ ած. արդեօք որպէս այլ ոք քան զնա ասիցէ հոգի նր առաւօտել առ ած. և զի մրդ ոչէ անտեղի ասել ինչ այսպիսի.

ապա ուրեմն տեսանել հարկաւոր է զբանիցն ձև, և ոչ զարմանալ ընդ վայելուչն. այլ քննել յաւէտ զնշանակեցելոյն զօրութի. 'ի վր իւրաքանչիւրոյ իրի՝ զվայելուչն դիտումն. *Իսկ թէ ասիցի աճիլ յի հասակաւ և իմաստութ և շնորհիւ, անօրէնութեանն եղիցի իրն. քանզի՝ թոյլ տայր բանն այ որովք իւրոյն բնութե սովորութե՝ լինիլ զմարդկօրէնսն. և որպէս ըստ փոքու և առ սակաւ սակաւ՝ զիւրոյ ածութեն ընդարձակեցուցանէր զերևումն. և մարմնոյն հասակաւ աճեցուցանէր զիւրսն. ոչ զի մի՛ օտար տեսցի. որ և յոյժ անծանօթն ամբոխեսցէ զոմանս. յորժամ և այսպէսն ասէին. թէ զի մրդ դիտէ սա զդպրութի, զի ոչ երբէքէ ուսեալ. ապա ուրեմն մարմնական ա

Օ ի յմ̃ ծմ̃ ութ

Ճուճ̃ և յառաջադիմութեն՝ շնորհին և ՚ի մաստուէ̃, վայելէ՝ մարդկութեն չափուց. * Իսկ զնմ̃ ըստ խորում բնութեն ամենակատար գոլ ասեմք վասն ի յմ̃ բանն, ոչ յառաջադիմութեան կարօտ. ոչ իմաստութե̃. ոչ շնորհի, այլ յաւէտ բաշխէ՝ արարածոցս, և ՚ի մաստութի̃. և շնորհ. և զորս ինչ իցեն բարւոք. * Իսկ թէ և ասիցի չարչարիլ յի̃, չարչարանքն եղիցին անօրէնութեն. բայց ինքն ասի և յոյժ վայելչաբար. զի նր̃ իւր էր որ չարչարիւրն էր ՚ի չարչարեցելում̃ մարմնի՝ զչարչարանսն ոչ գիտօղ. քան զի անչարչարելի է ոպ̃ զա̃ծ. Իսկ յորժամ եկն թանձրագունին յարբեցելոցն յանդգնութի, չարչարեցաւ. զի ա̃վ փրկեցաք՝ զմերս ունելով մարմին. չարչարեալ որդեօք

Ի

մարդ եղեալ բանն ա̃յ.

էր՝ թէ մարթ եղեալ չարչարեալ. ապաուրեմ̃ վս̃ զի ա̃ծ մեզ եղև միածինն. քանիցս անգամ անուանի մարդ, առ ՚ի յա̃ծաշունչ գրոց զմըտաւ ածեալ զանօրէնութի̃ն. ա̃ծ գոլ ըստ բընութե զնմ. և այսպէս խոստովանեսցուք.

⁂

Յառաջայոյս յա̃ծաշունչ գրոց
Թէ էկայ ժամ յա̃յ բանն՝
եկեալ մարդանալոյն՝
ՃԶ.

⁂

Գլուխ. ԺԳ.

ԱՍԱՑ ՈՒՐԵմըն ա̃ծ ցորէ̃զմ̃ն մովսէս. և արասցես քաւութե̃ յոսկւոյ սբյ երկուց կանգնոց և ՚ի կիսոյ զերկայնութի նր̃. և ՚ի կանգնոյ և ՚ի կիսոյ զլայնութի նր̃. և արասցես երկուս քերոբս ոսկիս ձախարա կե̃ կեայս

կեայս. և դիցես զնոսա յերկուց կողմանց քաւութեանն. և եղիցի քերովբէիցն տարածել զթևս իւրեանց՝ հովանի առնել ՚ի վ՟ր քաւութեանն. և երեսք նց ՚ի միմեանս հանդէպ քաւութեանն. Օրինակ ուրեմն եղիցի և յոյժ հաւատոյ. և մինոյն ՚ի մարդկութեանն ա՟ծ՝ բանն ա՟յ. և յիւրումն փառս և գերունակութեանն. թէպէտ եղև ըստ մեզ անօրինաբար. զի քաւութի ՚ի ձեռն հաւատոց եղև մեզ Էմմանուէլ. և առ այս հաւատարմացուցէ զմեզ առաքեալն՝ ՚ի մասունսն յովհաննէս, որդեակք՝ զայս գրեմ ձեզ՝ զի՛ մի՛ մեղանչիցէք. և եթէ ոք մեղանչիցէ՝ ունիմք բարեխօս առ հայր՝ զյ՟ս ք՟ս զարդարն. և նա է քաւութի մեղաց մերոց. *Այլ և պօղոս՝ զոր եդ ա՟ծ առէ քաւութի ՚ի ձեռն հաւատոց

արեամբն իւրով. սակայն երևելի քերովբէք կացցեն շուրջ զքաւութեամբն, հովանի՛ առնելով թևովք ընդ դէմ միմեանց՝ սարսելով խոնարհելովք ՚ի նա, և անքթթական ական ՚ի տիրականն պշուցելովք. քանզի միայն յա՟ծ հայի այս քան բազմութի վերին զօրութեանց. անյագաբար ունելով զա՟ծ տեսութին. *Այսպէս տեսեալ մարգարէին Եսայեայ զորդի ՚ի վ՟ր աթոռոյ վերացելոյ և բարձրացելոյ. ա՟է շուրջ կային զնովաւ քերովբէք ընծայաբերելով ա՟յ ա՟յ.

⁂

Ա. ԺԱ.

⁂

Գլուխ. ԺԱ.

ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐ բերմն ա՟ծայինն մովսէս. յեգիպտացւոց տանջանացն ՚ի խե բաց բայց վճարել զիսրայէլ· և զո՟ զի էր հարկաւոր զորս է ըծով ծառայութեան և սովորական սուրբ կութեան՝ հաւանեցուցանել թէ կոչեաց զնոսա ա՟ծ, նշանագործել հրամայիւր· քանզի հզօր է միշտ սքանչելագործութի առհաւատ· *Արդ ասէ Մովսէս առ բոլորիցս ա՟ծ, եթէ ոչ հաւատասցեն ինձ, և ոչ լուիցեն ձայնի իմում· քանզի ասիցեն ինձ թէ չէ՛ երևեալ քեզ ա՟ծ· զի՞նչ ասացից ցնո՟ս· և ասէ ցնա տ՟ր· զի՞նչ է այդ որ 'ի ձեռին քում, և նա ասէ գաւազան· և ասէ՝ ընկեա ըզդա 'ի գետին· և ընկեց զնա 'ի գետին· և եղև օձ· և փախեաւ Մովսէս 'ի նմանէ· և ասէ տ՟ր ցՄովսէս· ձգեա զձեռն քո՛ և բուռն հար զտտանէ նորա· և ձգեաց Մովսէս զձեռն իւր՝ և բուռն եհար զտտանէ նորա· և եղև գաւազին 'ի ձեռին նո՟ր· զի հաւատասցեն թէ երևեցաւ քեզ տ՟ր ա՟ծ հարց նց՟· ա՟ծ աբրահամու, և ա՟ծ 'իսահակայ, և ա՟ծ յակոբայ· *Արդ տես այսուքիւք, զոր յո՟յ ըստ բնութեան և ճըշմարտապէս որդին՝ ո՟պ գաւազան ինչ հօր· զի թագաւորութեան նշանակ է գաւազան· քանզի հանդերձ որդւով իշխէ ամենեցուն· զոր ա՟ծայինն Դաւիթ՝ աթոռ քո ասէ ա՟ծ յաւիտենս յաւիտենից· գաւազան ուղղութե՟ գաւազան արքայութե՟ քո՟յ· այլ ընկեց զնա 'ի գետին· այսինքն զհողեղէ'նն զգեցաւ մարմին· *Քանզի առաքեց զնա յերկիր 'ի ձեռն մարդանալոյն· զի յայն ժամ իսկ՝ յայնժամ նըմանեղև չարութեց մե՟րց՝ յայտ է զի չարութե՟ նըշանակ է օձ· և զի ճըշմարիտ է զոր ասացի՝

խելամուտ եղիցես յայնմանէ · քանզի ինքն տ՟ր մեր յ՟ս ք՟ս 'ի պատկեր և օրինակ մարմնով տնօրէնութ՟են՝ զօձն ընդունի զպղնձի · զոր բարձրացոյց մովսէս · զի զօձիցն ապականեսցէ ըզխածանմունս ։ * Քանզի ասէ՝ թէ ո՟պ մովսէս բարձրացոյց զօձն յանապատին, այսպէս պա՛րտէ բարձրանալ որդւոյ մարդւոյ · զի ա՟մ որ հաւատասցէ 'ի նա՝ մի՛ կորիցէ · այլ ընկալցի զկեանսն յաւիտենականս ։ * Քանզի զոր օրինակ պղնձոյն եղեալ օձ՝ փրկութ՟են պատճառ էր վտանգեցելոցն, քանզի ապրէին հայեցեալքն 'ի նա, այսպէս և տ՟ր մեր յ՟ս ք՟ս · որք տեսանեն զնա՛ նմանութ՟ե չարացն՝ ըստ որում եղև մարդ · այլ ո՛չ անգիտանան թէ ա՟ծ է կենդանարար առիթ գոլ կենաց, և կարօղ ապաւէն լինել 'ի

դառն և 'ի թունաբեր գազանացն · ասեմ 'ի հակառակ զօրութեանցն · * Եւ այսէ ուրեմն օրինակ ուտելոյն գաւազանին մովսէսի զայլոցն գաւազանս՝ զորս ընկեցին իգետին կախարդքըն ։ ապա ուրեմն ընկեցաւ գաւազանն յերկիր, այլ ո՛չ եկաց ձևաց օձ · զի համբարձեալ դրձ՟լ եղև որ ինչ էրն · զի թէ եղև ո՟պ ասացին նմանութ՟ե ըստ մեզ՝ գաւազանն հօր, այսինքն որդի, որով տիրէ՛ բոլորից · այլ կատարեալ բարւոք զանօրէնութ՟ին՝ համբարձաւ յերկինս ։ և եղև դարձեալ 'ի ձեռն հօր ո՟պ գաւազան ուղղութ՟ե և թագաւորութ՟ե · քանզի նստաւ ընդաջմէ ծնողին, և եղև յիւրում գերունակութ՟ե · ունելով զվերինան աթոռս և մարմնով ։

⁂

⁂

Այլ 'ի նոյն խորհուրդ.

⁂

Գլուխ · ԺՕ ·

ԱՍԷ ՏԷՐՆ դարձեալ՝ մխեա զձեռն քո 'ի ծոց քո. և մխեաց ըզձեռն իւր 'ի ծոց իւր. և եղև ձեռն նր որպէս զձիւն. և ասէ ցնա դարձեալ՝ մխեա զձեռն քո 'ի ծոց քո. և մխեաց զձեռն իւր 'ի ծոց իւր. և եհան զնա 'ի ծոցոյ իւրմէ. և դարձաւ անդրէն 'ի գոյն մարմնոյ իւրոյ. *Ձեռն և աջ այ և հօր՝ զոր 'ի նըմանէ ըստ բնութե որդին անճանէ ածայինն գիր՝ եմոյծ զնա հաստատեալ ասելով՝ ես ձեռամբ իմով հաստատեցի զերկինս. զոր և երանելին Դաւիթ ասէ. բանիւ տն երկինք հաստատեցան. *Արդ տես՝ զի 'ի ծոցն մովսէսի թաքուցեալ ձեռինն իւրոյ՝ և չև ևս կրեալ զբորոտութին, արտաքս հանեալ անդրէն բորոտեալ. և դարձեալ 'ի ներքս մտեալ. սակայն և անդրէն արտաքս ելեալ և ոչ ևս երեւեալ բորոտեալ. քանզի դարձաւ ասէ անդրէն 'ի գոյն մարմնոյ իւրոյ. *Ապաւորեան մինչ դեռ էր 'ի ծոց հօր որ 'ի նմանէ բանն՝ ածութեն մաքրութբ վայելուչ երևէր. իսկ վս զի ող արտաքոյ եղև՝ ըստ մարմնաւորեն ասեմ. այսինքն մարդանալն. եղև նմանութի մարմնոյ մեղաց, և ընդ աննմանսն համարեցաւ. զոր ասաց երանելին պօղոս. թէ ոչ գիտողն մեղաց՝ վս մերմեղս արար. զի մեք եղիցուք արդարութիւն այ նովաւ.

Օ այս վարկանիմ յայտնել զբորութին. քանզի պիղծ էր ըստ օրինացն բորոտ. բայց զի դրձլ

Գ.   խը   եղև

՚Ի նոյն խորհուրդ.

Եղև ՚ի ծոց հօր, քանզի համբարձաւ յետ ՚ի մեռելոց յարութեն, որ տաքս եղեալ դարձեալ ձեռն երևեսցի մարդոյ. քանզի եկեսցէ իսկ. եկեսցէ ըստ ժամանակս տր՟ մեր յս՟ քս՟ ած՟ութե փառօք՝ և մարդկութե. որ և զգողն ըստ մեզ առանց ՚ի բաց դնելոյ ունելով. *Բաւէ ուրեմն և երանելին Պօղոս յաղագրուքն. եթէ միանգամ մեռեալն ՚ի բառնալ ըզ մեղս բազմաց, յերկրորդումն առանց մեղաց յայտնեսցի, որոց ակն ունին նմա ՚ի փրկութի. ապաուրեմն յորժամ սըրբազանն գիր անուանէ յս՟ քս՟ մի՝ մարդ առանձինն իմասցի ոչ միաւորեալ ըստ ճշմարտութե բանին. այլ այսպէս յաւէտ կացցուք. զի նա ինքն յա՟յ հօրէ բանն յս՟ քս՟.

* * *

Ո՛չ իբր ած՟ազգեստ մարդ էր ած՟. Նա ոչ ՚ի մարդ բնակեցաւ բանն ած՟. այլ յաւէտ զի եղև մարմին, այսինքն հաստատեալ Սարդ ըստ գրոյ.

Գլուխ. ԺԱ.

ՈՐՔ ԶԱՆբիծ հաւատս ունին ՚ի քս՟. և յամենեցունց ոչ դուզնաքեօք վկայեալ յուղղութի. ասեն եթէ ինքն որ յա՟յ հօրէ բանն՝ էջ յունայնութի, կերպարանս ծառայի առեալ՝ և իւր մարմին արարեալ. ՚ի կուսէն Մարիամայ ծնեալ եղև ըստ մեզ. երևեցաւ և որդի մարդոյ. է ած՟ ը՟ հոգւոյ, և ըստ մարմնոյ՝ մարդ նոյն ինքն. զոր և ած՟այինն պօղոս. հրէից ժողովրդենն գոչէր ասելով. *Բազում մասամբք և բազումօրինակօք կանխաւ խօսեցաւ ած ընդ հարսն մեր մարգարէիւք՝ իսկ 'ի վախճան աւուրցս՝ խօսեցաւ ընդ մեզ որդւովն. և զի որդ իմացի խօսեալ ած և հայր 'ի վախճան աւուրցս որդւովն. քզի խօսեցաւ առաջնոցն զօրէնսն նովաւ. զայս և ինքն որդի յիւր բանս ասէ գոլ զորս 'ի ձեռս իմաստնոյն մովսիսի. քզի ասէ մի՛ համարիք եթէ եկի լուծանել զօրէնս կամ զմարգարէս. ոչ եկի լուծանել, այլ լնուլ՝ բայց ասեմ ձեզ. յովտ մի՝ որ նշանախեց մի է. ոչ անցցէ յօրինաց և 'ի մարգարէից մինչև ամ եղիցի. երկինք և երկիր անցցեն, և բանք իմ մի՛ անցցեն. * Իսկ առայս 'ի ձեռն մարգարէին ձայնի. ես որ խօսիմ՝ մե՛րձ եմ. ապա ուրեմն յորժամ եղև 'ի մարմնի՝ յայնժամ խօսեցաւ ընդ մեզ հայր նովաւ. ո՞պ ասէ երանելին Պօղոս. 'ի վախճան աւուրցս այսոցիկ. և զի մի՛ անհաւատք լիցուք եթէ նախնիքն է որ և նախ քան զյաւիտեանս որդի, 'ի վր է ած անդէն՝ զորով և զյաւիտեանս արար. ճառագայթ փառաց՝ և նրկարագիր էութե նր գոլ ասէ հօր. * Արդ եղև ճշմարտապէս նա. որով և զյաւիտեանս արար ած և հայր. և ո՛չ ոպ վարկանին ոմանք 'ի մարդ ումեմն եղև. զի ոպ զմարդ իմացի 'ի մէնջ ած. ունելով 'ի նիւթի բնակեալ. քանզի թէ ասեն աստ զայս ունիլ և հաւատասցեն ճշմարտապէս. աւելո՛րդ երևեսցի ասելովն՝ երանելի աւետարանիչն Յովհաննէս, թէ բանն մարմին եղև. * Քանզի զի՞նչ պէտք էն մարդանալոյն և մարմնանալ ասելոյն զառ 'ի յայս բանն. եթէ ոչ եղև մարմին. զորմեզն յայտնէ լինել. և մարմնանալոյ զօրութ͞ն՝ մարդ եղեալ ըստ մեզ ցուցանէ զնա. Մնալով և գերագոյն քան զմեզ յաւէտ. զի և քան զա͞մ ստացուածս. * Աւ պիտոյ է ո͞չ վարկանիմ զորս 'ի բարւոք մտածութեան առընթեր բերել ո͞չ ասացին. և հաւանեցուցանել թէ եղև մարդ միածինն. և է ա͞ծ և մարմնով. և ո՛չ բնակեալ 'ի մարդում. և ա͞ծազգեստ զնա՛ կատարեալ, ո͞չ զայլն որք եղեն հաղորդ ա͞ծութ͞ե ն͞ր.

⁂

Խորհրդածութիւն վասն այսր.

⁂

* Գլուխ. ԺԲ. *

ԽՈՍՏԱՑԱՒ ա͞ծ վ͞ս մեր. թէ բնակեցայց 'ի նոսա և գնացից 'ի նոսա. և եղէց ն͞ց ա͞ծ, և նոքա՛ եղիցին իմ ժողովուրդ. և տ͞ր մեր յ͞ս. ք͞ս՝ ահա ես եկից. եթէ ոք բացցէ ինձ՝ մտցուք ես և հայր իմ, և օթևանս առ նմա արասցուք. անուանիմք և տաճար ա͞յ. քանզի մեք ասէ տաճար ա͞յ կենդանւոյ եմք. և դարձեալ՝ ո՞չ գիտէք եթէ մարմինք ձեր տաճար են հոգւոյն ս͞բյ որ 'ի ձեզ. զոր ունիմք յա͞յ. * Արդ՝ թէ այսպէս ասեն, և զնա՛ դող զԷմմանուէլ, ո͞չ զմիոք 'ի մենջ՝ բնակեալ ունելով զա͞ծ յինքեանս, յայտնապէս խոստովանեցին. զի յորժամ զնա երկրպագեալ տեսանիցեն առ 'ի մենջ և 'ի հրեշտակաց, և յերկինս և յերկրի. յամօթ լիցին ո͞չ օտարախոհք. և զորը բաղանից գրոց դիտումընն ո՛չ գիտօղք. այլ և ո՛չ ունելով հաւաստ յինքեանս զոր աւանդե-

ծ͞ն ցին

մեզ· որ 'ի սկզբանէ ինքնատեսք և սպասաւորք եղեն բանին· *Իսկ թէ ասիցեն թէ ա՟ծ է և ո՟պ զա՟ծ փառաւորի վ՟ն 'ի նմա բնակելոյն· միայն զառ 'ի յա՟յ հօրէ ծընեալն բան· և ոչ զի եղև մարդ· լուիցեն առ 'ի մենջ՝ եթէ որք ունին յինքեանս զա՟ծ՝ բաւական իցէ լինել ա՟ծ ճըշմարտապէս· և երկրպագել յամենեցունց, ամենեքին եղիցին ա՟ծք, և երկրպագելիք· *Քանզի բնակի և 'ի ս՟բս և 'ի հրեշտակս· ունիմք և մեք զնա բնակեալ 'ի մեզ յինքեանս 'ի ձեռն հոգւոյն· այլ ոչ է պարտ ասել առայս ա՟ծս և երկրպագելիս զոր ունին զնա յինքեանս· *Ո՛չ վ՟ն այսորիկ է ա՟ծ և երկրպագելի Էմմանուէլ, զի բնակեցաւ 'ի նմա ո՟պ 'ի հասարակ մարդում, և ը՟դ մեզ իմացելոյ և առանձին գոլով և ըստ մասին բանին ա՟ծ, այլ զի եղև մարմին, այսինքն մարդ։ քանզի եկաց մնաց, վ՟ն այսորիկ ա՟ծ և երկրպագելի·

⁂

ԲԱՆՔ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆՔ· ՈՐՈՎ
ԼՃ ԱՆՈՒԱՆԻ ՔՆԱ·

⁂

Գլուխ · ԺԹ ։

ՅԱՂԱԳՍ խորհրդոյն ամելով որ ըստ Ք՟ի· այլոց ազգաց ոչ ծանուցաւ որդւոց մարդկան· ո՟պ այժմ յայտնեցաւ սըրբոց իւրոց· որոց կամեցաւ ա՟ծ ցուցանել՝ զինչ է մեծութի՟ փառաց խորհրդոյս այսորիկ 'ի հեթանոսս, որ է Ք՟ս 'ի ձեզ յոյսն փառաց, զոր մեք քարոզեմք։ Արդ՝ եթէ է ա՟ծազգեստ, և ոչ ա՟ծ ճշմարիտ, զի՛ արդ է նա հարստութի՟ փառաց խոր հրդոյն պատմեցելոյ 'ի հեթանոսս․ զի՞ արդ բընաւին և ա͞ծ քարոզի․

Այլ

Կամիմ զի գիտիցէք թէ որ չափ ջան ունիմ վ͞ս ձեր՝ և վասն լաւոդիկեցւոցն․ և որոց ոչն տեսին զերեսս իմ մ͞րմնով․ զի մխիթ͞րեսցին սիրտք նոցա, տեղեկացեալք սիրով․ և յա͞մ մեծութի͞ հաւանութե͞ հանճարոյ 'ի գիտութի͞ խորհրդոյն ա͞յ և քի͞․ *Ահա խորհուրդ ա͞յ՝ զՔ͞ի խորհուրդն անուանէ․ և հաւանեցուցանել կամի զոմանս հանճարով առ 'ի գիտութի͞ նր͞․ *Ա՛րդ՝ որո՞յ հանճարոյ պէտքէին որոց կամէին ուսանիլ զխորհուրդն քի͞՝ եթէ էին հանդերձեալ լսել թէ 'ի մարդ բնակեաց ա͞ծ․ այլ կարօտ է հանճարոյ, և ոչ փոքու՝ գիտելն զԷմմանուէլն՝

Ք

եթէ ա͞ծ գոլով բանն եղև մարդ․

Այլ

Քանզի 'ի ձէնջ հնչեաց բանն տ͞ն ոչ միայն 'ի մակեդոնիայ, այլ և յաքայիայ՝ և յա͞մ տեղիս հաւատքն ձեր որ առ ա͞ծ՝ պատմին․ *Ահա դրձ͞լ յա͞ծ լինիլ ասէ ըզ հաւատս․ վ͞ս որոյ ասէ ք͞ս․ որ հաւատայ յիս՝ ընդունի զկեանսն յաւիտենականս․ և բան տ͞ն՝ զնր͞ քարոզութի͞ն՝ ասէ․

Այլ

Քանզի դուք իսկ գիտէք զմուտն մեր առ ձեզ․ զի և ոչ ըստ միոյ ինչ եղև․ այլ յառաջագոյն չարչարեալք և թըշնամանեալք․ ո͞պ և գիտէք իսկ 'ի մէջ փիլիպպեցւոց համարձակեցաք ա͞վ մերով․ խօսիլ ձեզ զաւետարանն ա͞յ․ *Ահա խօսելով ա͞վ զա͞յ աւետարանն

րանն · խօսեցաւ քարոզել հեթանոսաց զք̅ս·

Առ․

Յիշեցէք եղբարք զաշխատութ̅ի մեր· 'ի տուէ և'ի գիշերի գործելով առ 'ի չծանրանալոյ ումեք 'ի ձէնջ, քարոզեցաք ձեզ զաւետարանն ա̅յ· և դարձեալ՝ վ̅ս այսորիկ գոհանամ զա̅յ անպակաս, զի առեալ զլուր բանին ա̅յ առ 'ի մէնջ ընկալայք ոչ ո̅պ զբան մարդկան, այլ ո̅պ և է իսկ ճշմարիտ բանն ա̅յ· որ ներգործէ 'ի ձեզ հաւատացելոց· *Արդեօք ոչ յայտնապէս աւետարանն ա̅յ, և ա̅յ բան ասէ զյաղագս ք̅ի քարոզութ̅ին· որ և զի ա̅րդ ոչ է ամենեցուն յայտնի·

Առ․

Քանզի երևեցաւ շնորհն ա̅յ փրկիչ ա̅մ մարդկան · որ խրատէ՝

զմեզ՝ զի ուրացուք զամպարշտութ̅ի և զաշխարհական ըղ ցանկութ̅իս· զգաստութ̅բ և պարկեշտութ̅բ և ա̅ծպաշտութ̅բ կեցցուք յա̅խ յայսմիկ· և ակն կալցուք երանելի՝ յուսոյն, և յայտնութ̅ե փառաց մեծին ա̅յ և փրկչին մերոյ յ̅ի ք̅ի· *Ահա ա̅ծ և մեծ անուանի հաւաստեաւ ա̅ր մեր յ̅ս ք̅ս· քանզի նախինքն է՝ որում յայտնութ̅ե փառացն սպասեմք· 'ի ձեռն ուղղակի վարուց և անբծութ̅բ փութացեալք· այլ թէ է ա̅ծազգեստ մարդ· զի ա̅րդ իցէ և մեծ ա̅ծ՝ կամ երանելի իցէ՝ որոյ իցէ յոյս 'ի նմա· *Եթէ ճշմարիտ մարգարէն երեմիաս զոր ասէն · անիծեալ որ դիցէ յոյս իւր 'ի մարդ· քանզի և ոչ ա̅ծ ուրեք անուանէր զնա ո̅պ ասացի ա̅ծազգեստ ուսուցողացն· և զի՞նչ է որ արդելու և զայլն ա մնևին գոլ ածս և երկրպագելիս՝ որք զած ունէին յինքեանս. բայց ած մեծ և երանելի ունելով զյայտնութին՝ անուանէ զքս երանելին Պօղոս. որ և գտանի առեալ յաղագս հրէից և Էմմանուէլի. որոց հալածքն և կապանքն. և աւետիքն յորոց և քս ըստ մարմնոյ. որ է ՚ի վրյ ամենեցուն ած օրհնեալ յաւիտեանս ամէն. *Նա և զի ըստ ածայնոյն յայտնութեն առնէր զքարոզութի, հաւատալի եղիցի յասացելոյն իւրոյ. ապա յետ ամաց չորեքտասանից՝ դարձեալ ելի յերուսաղէմ ընդ բառնաբայ. առեալ և ընդ իս զտիտոս, և ելի ըստ յայտնութեն. և զեկուցի նոցա զաւետարանն՝ զոր քարոզէի առանձին թուեցելոցն. զի մի՛ գուցէ ՚ի զուր ինչ ընթանայցեմ, կամ ընթացայ՝ քարոզել հեթանոսաց ոպ զած. *Յամուրեք ածային անուանելով զոր ՚ի վրն նր խորհուրդն, ել յետէմ ըստ յայտնութեն. և հաւոր դիւր թուեցելոց. այսինքըն ընդ որբոց առաքելոցն. զի մի գուցէ ՚ի զուր ընթանայցէ՝ կամ ընթացաւ, արդեօք լշեալ յերուսաղէմ. և դրձել ՚ի ժողովս հեթանոսաց մտեալ ուղղեաց ինչ յառաջնոցն. և ոչ եկաց մինաց ած խոստովանելով զքս. *Որ և գրէ՝ առ ոմանս, զարմանամ զի այդպէս վաղվաղակի փոփոխիք ՚ի կոչողէն զձեզ՝ յայլ աւետարան՝ որ ո՛չ է այլ. բայց եթէ իցեն ոմանք որք խռովեցուցանեն զձեզ. և կամիցին շրջել զաւետրանն քի. *Նա և թէ մե՛ք կամ հրեշտակ յերկնից աւետրանից է ձեզ աւելի՛ քան զոր առիքն՝ նզովեալ լիցի. և

Օր ա̅ծ ուի Տ̅ն։

Թողեալ զայլն ամենե
սին զա̅ծ բնակեալս ու
նովին յինքեանս, միայն
քարոզէր զյս̅ ոգ̅ զա̅ծ։

* * *

Աշ՛ ՀԻ ա̅ծ է Տ̅ն։

* * *

*Գլուխ. Ի. *

ՔՐԻՍՏՈՍ
զադս՝ԲԻ՛ յոր
ժամ էրն յերու
սաղէմ ի տօնին բզատկ
հաւատացին յանուն նր̅․
տեսեալ զնշանսն զոր
առնէր․ բայց ինքն յս̅
ոչ հաւատայր զինքն նց̅
վս̅ գիտելոյն իւրոյ զամե
նեսեան․ եւ զի ոչ ինչ էր
պիտոյ եթէ ոք վկայես
ցէ վս̅ նր̅․ զի ինքն իսկ
գիտէր զինչ էր ի մար
դն։ Եթէ ա̅ծազգեստ
մարդ․ զիա̊րդ ոչ պատ
րէին հաւատացեալքն
յանուն նր̅ յերուսաղէմ
բազումքն․ վասն էր եւ
միայն գիտէր զոր ինչ

Օր ա̅ծ է Տ̅ն։

Ի մարդն՝ զոր ոչ ուրուք
եւ այլոց գիտացեալ․ քան
զի սատեղծանել ասի ա̅յ
միայնոյ զսիրտս մր̅․
Վս̅ էր եւ միայն թողու
զմեղս․ քանզի ասէ թէ
իշխանութի՛ ունի որդի
մարդոյ յերկրի թողուլ
զմեղս․ էր աղագաւ քան
զայլսն աթոռակից է ա̅յ
եւ հօր․ հիմ միայնում ըս
պասաւորէին հրեշտակք․
*Նու մեզ ուսոյց․ հաստ
բակաց համարէր հայր
զոր ի յերկինսն․ քանզի
իւր միայն էր․ այլ ասի
ցես եթէ զայսոսիկ ըղ
ձայնս՝ գնելիէ բնակելոյն
բանի․ եւ զիա̊րդ ոչ էր
վայելուչ ըստ մարդա
րէիցն չփուցասել եւ նմ
այսպէս ասէ ա̅յ․ այլ յոր
ժամ զգերագոյն օրինա
դրել կամէր՝ զօրինադրի
վայելուչ պատիւն եդել
իւր՝ ասէր․ ես ասեմ ձեզ
Օ խա̊րդ զինքն աղա
գաւ ասէ զոր ինչ պարտն
է ա̅յ վս̅ գոլոյն ը̅ ծըշ

ծ զ̃ մար

մարտուե̃ն որդի · որ և զի ա̃րդ թէ ա̃ծազգեստ էր՝ էր ազատ ըստ բնութե̃ · քանզի միայն ա̃ծութի̃ն է ազատ · և ոչ ընդ ուրուք իշխանութե̃ · քանզի ոչ միայն յանձն առեալ զամենեցունց գովութի̃ն, այլ ոչ̃ պարտուց օրինակա̃ն ընդունէր զպաշտօնն · *Իսկ եթէ կատարումն օրինաց և մարգարէից է ք̃ս · և է ա̃ծազգեստ մարդ , զի արդ ոչ է ճշմարիտ ասել եթէ մարգարէականացն քարոզութեանցն կատարումն՝ մարդապաշտութե̃ խոստումն 'ի մեզ ենույծ · ապա քարոզէին օրէնքն՝ տ̃ն ա̃յ քում երկիր պ̃գցես · և զնա միայն պաշտեսցես · դաստիարակեաց մեզ 'ի ք̃ս · ո̃լ 'ի գիտութի̃ վերաբերելով զորս 'ի ստուերին՝ յառաջագոյն արդեօք 'ի բաց մերժեալ զերկրպագելն ա̃յ , երկրպագեցաք զա̃ծ ունողի՞ նիւթի *Բ̃ան զի ուր էր յառաջագոյն իմանալ ասա ինձ · յերկինս թէ 'ի մր̃դում, 'ի սերովբէս թէ 'ի հողեղինի մարմնի · եթէ ա̃ծազգեստ մր̃դ էր · զի ա̃րդ մերձաւորութ̃ հաղորդեաւ մեզ մարմնոյ և արեան · եթէ բաւական էր բնակիլն առ 'ի հաղորդութի̃ մերձաւորութե̃ մեզ 'ի նոյնս · իսկ եթէ հաղորդիլն նորա և մարդանալ էր՝ 'ի բազումս բնակեցաւ 'ի սրբոցն և մարդացաւ · և ոչ միանգամ · այլ յոլովակի · *Եւ զի ա̃րդ միանգամ 'ի վախճան աւիտեանցն յանարգութիւն մեղաց իւրով պատարագաւն յայտնեալ ասի · և զի ա̃րդ մի' գալուստ մեզ քարոզեն բանին՝ աստուածաշունչ գիրք ·

եթէ ա̅ծազգեստ մարդ էր՝ տաճար ուրեմն եղեւ նա ա̅յ. եւ զի մարդ է 'ի մեղ ք̅ս արդեօք. ոչ տաճար 'ի տաճարս. թէ ոչ ա̅ծ 'ի տաճարս հոգւոյն. եթէ ա̅ծազգեստ մարդ էր՝ զի մարդ է կենդանարար մարմին նր միայնոյ. քանզի պարտ էր գոլ այսպիսի եւ այլոցն՝ յորս բնակեաց բոլորեցն ա̅ծ. *Գ.րէ՛ ուրեմն եւ ա̅ծային Պօղոս. արհամարհեալ ուրուք զօրէնսն մովսէսի առանց գթութե երկուք կամ երիւք վկայիւք մեռանէր. իսկ որ չափ եւս առաւել պատժոց արժանի համարիջիք զայն՝ որ զորդին ա̅յ առ ոտն եհար եւ զարիւն նորոյ ուխտին խառնակ համարեցաւ. որ եւ ա̅ծային պատուիրան էին օրէնքն խօսեցեալ 'ի ձեռն հրեշտակաց. *Ա.րդ՝ զի մարդ վատթար պատժոց համարեսցի որ խառնակ համարեցաւ զարիւնն ք̅ի. եւ զի մարդ վեհագոյն է քան զօրինացն պաշտօն հաւատոն որ 'ի ք̅ս. այլ ոչ առաջի ոչ ոք ոչ մի 'ի սրբոցն ա̅ծազգեստ մարդ. այլ ա̅ծ ըստ ճշմարտութե. եւ գերազար դապէս ունի զփառսն. զի ա̅ծ գոլով բնութե՛ եղեւ մարմին. այսինքն մարդ կատարեալ բանն ա̅յ. քանզի մտաւոր եւ անձնաւոր զմիաւորէլն ընդ նմա մարմինն գոլ հաստատեմք. եւ ճշմարիտ է ամենայն իրօք միաւորութիւն.

⁂

Օ. ԻԱ՛ ԻՏ ՊԱՐՏ Է ԻՄԱՆԱԼ ԶԻ ԲԱՆՆ ՄԱՐՄԻՆ ԵՂԵՒ ԵՒ ԲՆԱԿԵՑԱՒ 'Ի ՄԵԶ.

⁂

Գլուխ. ԽԱ.

Օ. Ա. Ի. Ա. կէն աբրահամու բուսն հար ծ̅ր̅ կա կանել առ Պօղոս միածին բանին ա՟յ. այլ և մերձաւորութ՟ե կցորդ մեր արեան և մարմնոյ. *Ցուցեմք և զյովհաննու բանն զոր ասաց. Թէ բանն մարմին եղև և բնակեցաւ 'ի մեզ. արդեօք եղև գիտումն հոգեկրիցն զայն ուսուցանել, եթէ փոփոխման անընդունակ էր բանն ա՟յ. զոր ստացուածոցսէ վայելուչ կրել այլայլումն. ո՟պ զի և զոր ինչ ոչն էր լինել. Թերևս կամ անհարկութ՟ե իւրով ածել առայս. այսինքն յորմէ յառաջն գայր, նմա՛ թէ եցեալ մղել յայլայլութ՟ի բնաւորական. մի՛ լիցի. *Բանզի միայն ինքն՝ ոչ ընդունելով յիւր բնութ՟ին այլայլութ՟ի և փոփոխման բաւծեր կրել ոչ գիտելով. ք՟զի հաստատուն է վերինն բնութ՟ի՝ յորս էրն միշտ. *Ոչ խառն եղև մարմին բանն, կարևոր է տեսանել. արդ նախ ա՟ծայինն գիր յոլովակի մարմին անուանէ զմարդ. և ո՟պ 'իմանէ առեալ՝ ա՟մ կենդանւոյն առնէ յայտնումն. ոչ ինչ պակաս և 'ի հոգւոյ միայնոյ է երբեք զի առնէ. արդ՝ գրեալ է թէ տեսցէ ա՟մ մարմին զփրկութ՟ի ա՟յ. զոր և ինքն ա՟ծայինն պօղոս՝ ոչ ինչ զդացուցի մարմնոյ և արեան. գոչէ՛ առ իսրայէլ և ա՟ծայինն մովսէս. եօթանասուն և հինգ հոգի իջին հարքն քո յեգիպտոս. և ո՛չ ոք ուրեք արդեօք, թէ մերկք և առանց մարմնոյ հոգիքն առնէին զիջանելն յեգիպտոս. այլ և ոչ առանց հոգւոյ մարմնոյն բաշխէր ա՟ծ առատապէս զփրկութ՟ին. *Արդ՝ յորժամ լինիցեմք 'ի մարմին լինել զբանն. մարդ իմասցուք 'ի հոգւոյ և 'ի մարմնոյ. և ա՟ծ գոլով բանն եղև կատարեալ մարդ. մարմին առեալ անձնաւոր և մտաւոր. և միացուցեալ զայն ըստ ճշմարտութե՟ ընդ իւր. ըստ որում եղանակի գիտէ ինքն. քանզի մերոց մտաց անհասանելի՛ է ամենեւիմբ այսպիսեաց տեսութի՟. *Նուաստացաւ որդի մարդոյ. և թէ պիտոյ է որպ՟ ընդհայելի տեսեալ ասել ինչ. նշանակեն մրդ՟կային միտք. միաւորել ըզ բանն ը՟ մարմնոյն անձնաւորի բանական. որպ՟ մինչ զմարդոյ անձն ը՟ իւրոյ մարմնոյ այլաբուն գոլով. այսպէս վիճակել յառ նա կցորդութի՟ն և միաւորութի՟. որպ՟ զի թուիլ ոչ գոլ այլ քան զնա վ՟ ըստ շարադրութե՟ մի յերկոցունց կատարմանն կենդանւոյն.

*Սակայն որպ՟ ասացի, մնացեալ նր՟ յիւրում բնութեն. ապա ուրեմն

ոչ ըստ փոխադրութե՟ կամ ըստ յեղման ասեմք լինել բանն այ՟. այլ և ոչ ՚ի գոլոյն ած՟՝ նուաղել ուսանեք. զի մարմին առեալ ՚ի կնոջէ, և միաւորեալ յարգանդէ, ընդ նմա եկն մարդ յառաջ. մարդ՝ նոյն ինքն և ած՟ գոլով. *Քանզի ոչ առ ՚ի յայ՟ հօրէ անճառելի ծննդեան ՚ի բաց ընկեցեալ՝ որպ՟ ըսկիզբն գոլոյն կոչեցեալ կրեաց զոր ՚ի կնոջէն. այլ յաւէտ թոյլ տայր իւրում մարմնոյ ըստ իւրումն բնութե՟ օրինի կոչիլ ՚ի գոյութի՟. ըստ ծննդեան օրինակի ասեմ. բայց սակայն ունի ինչ և այլանըման մարդկային բնութի՟ ՚ի նմա. քանզի ծնաւ ՚ի կուսէ միայն. և ունի մայր զանփորձն ամուսնութե՟. եղեալ մարմին և բնակեալ ՚ի մեզ ասէ. զի երկոքումբք ցուցցէ. եղեալ մարդ, և ոչ փո փոխեալ յիւրոյն. քանզի եկաց մնաց որ ինչ էր և՛ ի մարմնի ած խօսք, ոպ այլ յայլում բնակեալ իմեք. այսինքն ածային բնութն 'ի մարդկութեն. ոչ կրեալ շփոթումն և կամ խառնակումն ինչ. կամ փոխադրութի՝ յոր ինչ ոչն էր. քանզի բնակեալ յայլումն ասացել ոչ նոյն եղև այն՝ որ ինչ էն. որ յորում բնակին. այլ իմանի յաւէտ այլ յայլում. բայց բանին բնութն՝ կամ մարդկութն միայն նշանակէ ըղ տարբերութի այլայլութեն յայսոսիկ. քանզի մի՛ յերկոցունց իմանի քս. *Ապա ուրեմն զանշփոթութին ոպ ասացի բարւոք պահեալ՝ բնակեալ ասէ 'ի մեզ զբանն. քանզի մի որդի գիտէ մարմին եղել զմիածինն և մարդացել. և տես ինձ զածայինն աւետարանիչ՝ բարւոք եղանակաւ պատկել կամեցեալ զօրըր բնութի մարդոյս. քանզի ասաց 'ի մեզ բնակիլ բանին՝ ոչ այլ իրիք աղագաւ ոպ համարիմ լինիլ անցել զբանին մրդ նոյն այլ զի մեք 'ի նմա ոպ հաղորդուէ հարստացեալ՝ հոգւով սրբով զորդեգրութեան շահեալ իր. որդ՝ զմիաւորութին 'ի վր քի ծայրագոյն և ճշմարիտ լինիլ հաւատամք. *Իսկ թէ և ասի բնակիլ 'ի մեզ. ոչ կալմամբ արասցէ ինքն ըղ բնակիլն 'ի մարմնին իրում. զի բնակեցաւ 'ի նմա ամ լրումն ածութեն մարմնապէս. այսինքն ոչ ըստ հաղորդութե՝ կամ կալման. ոպ զի մեզ պարզաբար ոպ լուսոյ փայլատակեա. և կամ հրոյ զբնաւորեալն ջերմութի՝ յորս մերձն են աւեալ. *Այլ զի այսպէս ասացուք նորին ածայնոյ և անմահ բնութեն. այն

կա որ

որ ինչ էին իմացելս բնակութիւն արարեալ ըստ ճշմարիտ միաւորութեն՝ ո՟չ ասացի իսկ զոր ՚ի կուսէն տաճար. քանզի մի այնպէս իմանի. և է յա՟ քա՟. բայց նուաղիմք. զի յոյժ սաստիկ պատմութեն է բանս. ոչ ուրացայց. և ոչ արդեօք իրաւամբ անհաւատալի լիցի այսր պատճառոյ աղագաւ ք՟ի խորհուրդն. այլ և ս առաւել հրշ՟ալի լիցի վայելչաբար. * Քանզի որչափ վեհագոյն է ըստ մտաց և բանի, այնքան յաւէտ է և անդր քան զա՟մ սքանչելիս. արդ մարմին եղեալ զբանն. այսինքն մարդ կատարեալ. և ոչ ուրեք ա՟մ իրօք մարմնոյ ծանրութե՟ ըմբռնեալ ասեմք. քանզի անխրատաբար է այսպէս իմանալ. քանզի լինուլ և այսպէս հաւատամք ըստ սովորութե՟ նմա զերկինս և զերկիր, և զևսն խո

նարհագոյնսն. զի ամենաբաւական է ա՟ծութին. և ա՟մ՝ փոքունք են նըմա. * Իսկ թէ զիա՛րդ և ըստ միոյ և յամենեսեն է ո՟չ բոլոր. դժուարին է ասել և իմանալ. ոչ թեթև, այլ յաւէտ և անհասանելի՛ ամենևիմբ. * Բայց տրուեալ լինի որպէս վարկանիմ և այս նմա անմարմինն գոլ, և զբաժանումն ոչ առնուլ յանձն. և իւր բանին ասի առ ՚ի մէնջն մարմին. ոչ ո՟չ մարդոյ ի՛ւր ծիծաղականն. և կամ ձիոյ իւր խինջականն. այլ զի եղև ն՟ր ըստ ճշմարիտ միաւորութեն զգործաւորականն նորապետան. առ որ բնաւորեցաւն ներգործել բայց միայն որոց ՚ի մեզս. * Իսկ թէ և ասի և առաքիլ դէպ եղեալ ա՟ծ գոլով բանն. մի՛ ոք ամբոխեսցի զայն զմտաւ ածել թէ ո՞ւր գնայցէ անմարմինն. քանզի տա բեալ լինի որ զա՟մ լնու. և գիտելի է յաւէտ՝ զի է եղանակ առաքելութե՟ն ոչ տեղի ՚ի տեղւոջէ փոփոխմամբ առաքելոյն։ այլ պաշտօն առեալ զքահանայականն· զոր և սրբոց առաքելոցն ասեմք տուեալ առ ՚ի յամենեցունց մեր փրկչէն ք՟է։ * Ոպ՟ զի՝ եղբարք ս՟բք երկնաւոր կոչմանն բաժանորդք· հայեցարուք յառաքեալն, և ՚ի քահանայապետ խոստովանութ՟ես մերոյ յ՟ս· ք՟ զի տես թէ զիա՛րդ յորժամ էցոյցն քահնայագործօղ մարդկօրէն · որ և ա՟ծ գոլով ըստ բնութե՟ · յայնժամ և զիւր առաքելութե՟ն հետևեցոյց նմա· ևանտեղի ոչ ինչ է ո՟պ ասացի. եթէ և առաքե՟լ ասի առ ՚ի յա՟յ հօրէ բանն. * Բանզի խոստովանելի է եթէ լնու զա՟մ · և ոչ հեռանայ յէիցս յումեքէ · բայց մեք մարդկայնովք ձայնիւք մեկնեալ զա՟ծայինսն· որով ըստ մարմնոյ ձևի զանմահ բնութե՟ն իմանալ սովորեալք զանօրէնութ՟ին. * Որ և հոգւոյն սրբոյ լնուլ զա՟մ գրէ երանելին պօղոս · և զի էք որդիք՝ առաքեաց ա՟ծ զհոգի որդւոյն իւրոյ ՚ի սիրտս ձեր աղաղակելով աբբա՛ հայր. ասէ ուրեմ՟ն և ինքն փրկիչն · լա՛ւ է ձեզ զի ես երթայց · զի թէ ես ոչ երթայց՝ մխիթարիչն ոչ եկեսցէ առ ձեզ. իսկ յորժամ երթայց՝ առաքեցից զնա՛ առ ձեզ. արդ՝ պարտ է յա՟մէ ՚ի բաց դառնալ. և ՚ի բարեպաշտիկն և ՚ի ստոյգ ընթանալ գիտութ՟ի · քանզի զայս արարեալ՝ զանձինս մեր օգտեցուսցուք.

⁂

Աւր՝ չորրորդ խորհրդոյ ծննդեան՝ Տեառն.

Գլուխ. ԻԲ.

ԾՆԱՒ անճառաւէր յայ հօրէ բանն, քանզի անդր է քան զամ միտս ծնունդն. եւ անմարմնոյ վայելուչ բնութ. *Սակայն իւր ծնունդն իմանալի ծնողին ծնեալն եւ համագոյն. վայսորիկ անուանի եւ որդի՝ յայտնելով մեզ անուանն, որպէս մինչ երկանց եւ ծննդեան՝ ըստ բնութեն. քանզի կենդանի գոլով միշտ եւ առընթեր հօր, հարկ է ամենայնիւ գոյակից եւ էակից գոլ նմա մշտնջենաւորապէս որէն հայր՝ էր ուրեմն բանն իսկզբանէ. եւ առ ած, որպէս ասէ ի մաստունն աւետարանիչ:

Օ խորհուրդ ածածին՝ Տեառն.

*Իսկ յետին յաւիտենիս ժամանակս վասն մեր մարդկան՝ եւ վասն մերոյ փրկութե մարմնացաւ եւ մարդացաւ եւ ոչ ինչ ուրեք որով որ ինչ էրն նուազեաց. այլ ունելով անփոփոխելի զիւրն բնութի. եւ յածութեն գերունակութիս գոլով միշտ. խոնարհեալ վասն մեր անօրինաբար յունայնութի եւ յաղքատութի. ոչ անպատուեալ զմարդկայնոցս չափու վայելուչն. քանզի հարուստ գոլով աղքատացաւ վասն մեր ըստ գրեցելումն. զի մեք նորա աղքատութեն հարստասցուք *Արդ՝ եղե մարդ եւ ծնունդ մարմնական զոր 'ի կնոջէ կրեալ ասի. վասն որոյ զոր 'ի կուսէն առեալ զմիացեալն ընդ նմա ըստ ճշմարտութե մարմնն. ուստի եւ ածածին գոլ ասեմք զսբ կոյսն որպէս մարգարէն. այսինքն ընդ

կտ մար

մարմնոյ ծնեալ զնա. որ և ծնունդ ունէր որ զոր նախ քան զյաւիտեանս ՚ի հօրէ։ Եւ կարծեաւն սմանց յայնժամ կոչել սկիզբն գոլոյ բանին յոր ժամ եղև մարդ։ ան սուրբ է ամենևին և յոյժ անտեղի. քանզի վըճիռ հաստանէ ՚ի վ՟ը նց՟ ինքն փըրկիչն՝ անհանճարս գոլ՝ ասելով յաղագս իւր. ամէն ասեմ ձեզ. յառաջ քան զլինելն աբրահամու եմ ես։ *Եւ զի մ՟րդ էր յառաջ քան զաբրահամ. որ ՚ի բազում յետոյն ժամանակս ծընաւ ըստ մարմնոյ. բաւական է ոչ վարկանիմ ա- ՚ի յանդիմանութի՟ նց՟. և ա՟ծայինն յովհաննէս ասելով. սա է վ՟որոյ եսն ասացի զկնի իմ գայ այր՝ որ առաջի իմ եղև, զի նախ քան զիս էր. արդ ՚ի բաց թողեալ զաւելորդ յորձակումն՝ յայսոսիկ ոչ ՚ի յոյժ բարեդիր. *Ներ

Ե

յաւէտ ըստ այն գնասցուք՝ զոր և օգտակար գոլ ասեմք. մի՛ դժուարեսցին սմանք յորժամ ա՟ծածին լուիցեն զն՟ր կոյսն. և մի՛ անհաւատութե՟ հրէականաւ լցցեն զանձինս իւրեանց. յաւէտ՝ զի և հեթանոսականաւ անպարշտութե՟. *Քանզի հրէայքն ՚ի վ՟ը յառնէին Քի՟ ասելով. վասն բարւոյ գործոյ ոչ առնեմք զքեզ քարկոծ, այլ վ՟ը հայհոյութե՟. զի դու մարդ գոլով՝ առնես զքեզ ա՟ծ։ *Իսկ հեթանոսացն մանկունք՝ այպն առնեն զեկեղեցական կրօնիւք. լսելով թէ ծնաւ ա՟ծ ՚ի կնոջէ. այլ նոքա՛ զիւրեանց ամպարշտութե՟ն կրիցեն պտուղս. Քանզի լուիցեն ՚ի մէնջ թէ՝ յիմարն անմտութե՟ խօսեսցի. և սիրտ նր՟ զնանրութ՟ խոկասցի. *Բայց է մեզ խորհրդոյս բան.

Կէ Թէ

Թէպէտ և հրեից գայթ՟կղութի՟ և հեթանոսաց յիմարութի՟, այլ մեզ որոց գիտեմքս զնա՝ արժանի սքանչանալոյ. ճշմարիտ փրկութի. և հեռի յանհաւատութե՟.

* ՝Քանզի թէ էր ոք բընաւին որ ասել յանդըգնէր զմարխամն զայն զոր 'ի յերկրէ՝ մերկ ա՟ծութե՟ն լինիլ մայր. և ծնանիլ 'ի նմանէ զէութիւնն որ անդրն է ջ՟ զա՟մ ըստ եղծածս. մոլորութիւն և յիմարութի՟ էր իրն. և այլ ինչ ոչ. * ՝Քանզի ոչ յերկրէ եղև ա՟ծայինն բնութի՟. և ոչ արդեօք լինէր արմատ անապականութե՟. որ ընդ ապականութե՟ն. և ոչ ծընանէր մահկանացուն ըղբոլորից կենդանութի՟. և ոչ լինէր պտուղ ըղգայականիս մարմնոյ՝ անմարմինն՝ որ 'ի վերն է քան զլինելութիւն. որ ը՟ լինելութե՟ն է անսկըզբաննն. որ ընդ ժամանակա՛ն և սկզբանն. Բայց վ՟ս զի զբանն ա՟յ հաստատեմք լինիլ ընդ մեզ. և մերոց մարմնոց նման առնուլ մարմին. և միացուցանել զայս ըստ ճշմարտութե՟ ընդ իւր, յայտ է թէ ը՟ եղանակի իրիք՝ զի զոր 'ի վերն է քան զմիտս և զբան՝ ծնանիլ. և այսպէս ըստ մարմնոյ եղեալ մարդ. զի՞նչ է անտեղի և անհաւատալի լինելոյ վայելուչ. որ և մարդոյ հոգւոյ ո՟պ յոլովակի իսկ ասացուք այլաբուն գոլով 'ի մարմնոյ. Բայց եղեալ հանդերձ նովա՛ւ. ո՟պ ընդ նմա միանալ ասեմք. և ոչ ոք ո՟պ վարկնիմ ստերիւրեսցի. եթէ զմարմնոյ բնութի ունի սկիզբն իւրոյ գոութե՟ն հոգի, այլ արկանէ՝ զնա անճառապէս 'ի մարմինն ա՟ծ և ծնանի հանդերձ նովա՛ւ. բայց յերկոցունց ս՟հմանեմք

կ՟ զկեն

Թուէ ա̃ծածին է մարիամ. զկենդանին. յայտ է ըզ մարդն. ապաուրեմն ա̃ծ էր բանն եւ եղեւ մարդ. եւ վ̃ս զի ծնաւ ըն̃ մարմնոյ վ̃ս մարդկութեան՝ ա̃ծածի՛ն է հարկաւորապէս ծնօղ նր̃. քանզի թէ ոչ ծնաւ զա̃ծ՝ եւ ոչ ասացի ա̃ծ 'ի նըմանէ ծնեալն. * Իսկ եթէ ա̃ծ անուանեն զնա՛ ա̃ծաշունչ գիրք. եւ ա̃ծ մարմնացեալ եւ մարդացեալ. մարդանալ ոչ էր այլազգ բայց միայն զի 'ի ձեռն ծննդեանն՝ որ 'ի կընոջէն. զի մարդ ոչ է ա̃ծածին որ ծնաւն. եւ զի ա̃ծ ճշմարտապէս է ծընեալ. եւ յա̃ծաշունչ գրոց գիտացուք.

* * *

Վ̃ն յայտնութեան յաղագս Քրիստոսի.

* Գլուխ. ԻԳ. *

ԱՀԱ ԿՈՅՍՆ յըղասցի եւ ծնցի որդի. եւ կոչեսցեն զանուն նր̃ Էմմանուէլ. արդ՝ զի՛արդ ա՛ղէ ասա՛ ինձ. որ 'ի սըրբոյ կուսէն ծընեալ է՝ Էմմանուէլ անուանի. Էմմանուէլին ոչ ասացի, եւ անդէն նշանակեցելոյ զըստ մեր բնութեա ըլինիլն՝ վ̃ս մարմնոյն ա̃ծ գոլով ըստ ճշմարտութե̃ զոր յա̃յ բանն. այլ Էմմանուէլ. * Քանզի Թափեաց զինքն ծնունդ կըրեալ որ ըն̃ մեզ. այսպէս եղեալ ընդ մեզ. ա̃ծ ուրեմն է 'ի մարմնի. եւ ա̃ծածին է ճշմարտապէս որ ծնաւն մարմնապէս. այսինքն ըստ մարմնոյ

Ր.ժլ.

Ր.ժլ նաքամ կամեցին զի հրաշիւք լեալ էին, զի մանուկ ծնաւ մեզ որդի եւ տուաւ մեզ. որոյ իշխանութիւն իւր ՚ի վերայ ուսոց իւրոց. եւ կոչի անուն նորա Հրեշտակ մեծի խորհրդոյ. ըստ որս զի մանուկ անճանի ծնունդ կրեալ ը՟ մեզ * Ր.ժլ այս մանուկ աստեղբ երեւեցաւ զոր գուշակեց երկին. մոգք երկրպագին եկեալ ՚ի ծագաց երկրի. Հրեշտակք հովուաց աւետարանէին փրկիչ ծնեալ ասելով. խաղաղութի՟ անուանեալ զնա. եւ հօր հաճութի՟. եւ Հրեշտակ մեծի խորհրդոյ. ք՟ զի յայտնեաց մեզ զկամս հօրն, որ հաճեցաւ նորա ապրեցուցանել զորըս ՚ի ներքոյ երկնից. եւ ՚ի ձեռն նորա. եւ նովաւ զաշխարհ հաշտեցուցանել ընդ իւր. * Բան

զի ընդ Բ՟ի հաշտեալք հաշտեցաք ընդ այ. զի ած է ճշմարտապէս ը՟ այ եւ հօր. մի՟ արդեօք է ՚ի խորհուրդ հօր. որով եւ ՚ի մեզ եղեւ հրեշտակ. ինքն ուսուցէ զմեզ ասելովն. թէ այսպէս սիրեաց ած զաշխ՟ զորդին իւր միածին ետ. զի ամ՟ որ հաւատասցէ ՚ի նա՝ մի՝ կորիցէ. այլ ընկալցի զկեանսն յաւիտենականս. Որդի միածին ուրեմն է ՚ի սրբոյ կուսէն ծնեալն. քանզի նա է մարդացեալ բանն եւ ած մարմնացեալ. եւ այսպէս երեւեալ որոց ՚ի յերկրիս. որ եւ ասէ. որ հաւատայ յիս՝ ընկալցի զկեանսն յաւիտենականս. եւ զի ՚ի ձեռն նորա եւ նովաւ հաւատացաք ՚ի հայր, հաւատէ՝ ասելով, թէ որ հաւատայ յիս՝ ոչ հաւատայ յիս. այլ յառաքիչն իմ.

կր Ր.ժլ

* Ա․ Ղ․ *

Լուարուք ինձ կղզիք և զգուշացարուք հեթանոսք․ յետ բազում ժամանակաց հաստատեսցի ասէ տր̄․ յորովայնէ մօր իմոյ կոչեաց զանուն իմ․ Աստուած գոյով բանն՝ ոչ անդփոխացաւ թէ ծնունդ կրեսցէ․ զոր ՚ի կնոջէ մարմնացեալ վս̄ մեր․ և զփոխանէր թէ կոչեսցի քս̄ յս̄ յամենեցունց որ ՚ի ներքոյ երկնից․ ա̄յ և հօր ըզնր̄ անուանն որ դեռ պատմելով որ է օրհնեալ ՚ի վր̄ երկրի․ * Դու տես թէ զիա՛րդ անուանէ մայր իւր ըզծնօղն ա̄ծ մարմնացելոյ․ ապա ուրեմն թէ գիտէ զինքն ա̄ծ գոլ ըստ ճշմարտութե̄ որ ծնաւն մարմնապէս, ա̄ծածին կոչեսցի և քաջ վայելչաբար․ իսկ եթէ ոչէ ա̄ծ և վտանգաւորս յաւէտ և անդէպս զայս խորհես

Ա․

ցին ոմանք, ՚ի բաց մերժեսցեն և զնոյն զսուրբ կոյսն ՚ի լինելոյ ա̄ծածին․

* * *

Որ ա̄ծ անուանի Եմմանուէլ երևեալ մանկինն․

* * *

* Գլուխ․ ԻԳ․ *

ՍՈՂՈՄՈՆ ասէ ՚ի կլ̄ն յաղօթս՝ և այժմ Տր̄ Ա̄ծ Իղ̄ի՝ հաւատարիմ եղիցի բանն զոր խօսեցար ծառայի քում դաւթի․ ե՜թէ ճշմարտապէս բնակեսցի ա̄ծ ը̄ն մարդկան յերկրի․ * Արդ տես զիա՛րդ սքանչանայր ընդ բանին մարդանալն․ ք̄ զի անհաւատալի՛ թուէր իրն․ իսկ բնակեցաւ ա̄ծ յերկրի ընդ մարդկան՝ յորժամ եղև մարդ․ ապա թէ ո՛չ զիա՛րդ իցէ հրաշափառ․ զիա՛րդ և սքանչանալոյ արժանի․

կ̄թ եթէ

եթէ ոչ յիւրում բնաց հանէր նորաստացեալ ա՟ծ. զի յայտէ զի պարունակելով զնա՟ և միահամուռ ունելով ՚ի գոլ զարարեալսն ածելով յէութ, և զչեւ եղեալսն *Իսկ զարմացումն ճշմարտապէս և հիացումն. զի բնակեցաւ յերկրի ը՟դ մարդկան մարդ եղեալ բոլորից ա՟ծ. ըստ որ՟եցելոցն խոստմանց ա՟ծ այնոյն դաւթի. ք՟զի գրեալ է թէ երդուաւ տ՟ր դաւթի ճշմարտութե՟՝ և ոչ ստեաց նմա. և զի՞նչ երդուաւ. ՚ի պտղոյ որովայնէ քումմէ եդից յաթոռ քո. որ և հաստատեալ է թէ ոչ սրբեսցէ զխոստումն բոլորից ա՟ծ. *Քննել փութայր և զնոյն ծնընդեանն աւրզի. որ և ասէր խոկ՝ թէ ելից յանկողինս մահճաց իմոց. թէ տաց քուն աչաց իմոց, կամ նինջ արտեւանաց իմոց.

և հանդերձ իւրանց իմոց. մինչև գտից զտեղի յարկի տ՟ն ա՟յ յակոբայ. ապա՛ և յետ այսորիկ խելամուտ եղեալ հոգւովն և ը՟ մարգարէից ծնընդեանն միածնին ըզտեղին գտեալ. աւետարանէ՛ և ասէ. ահա՛ լուաք զնմանէ յեփրաթայ. այսինքն ՚ի բեթղեհէմ. նշանակէ. *Հաւատարմացուցէ ասելովն մարգարէն. և դու բեթղեհէմ տուն եփրաթայ. և տես թէ զի՛ արդ զոր հաւատացն յերկնից՝ ծընանիլ ըստ ձեզ յեփրաթայ, ա՟ծ յակոբայ ա՟նհանէ. որոյ եղև յարկ թեվանի. քանզի ծնաւ անդ զյ՟ս ք՟ս կոյսն. *Լու անհանէ զնա՛ յայլուր՝ ա՟ծ աբրահամու, այսպէս ասելով. իշխանք ժողովրդոց ժողովեցան առ ա՟ծն աբրահամու. քանզի միայն մաց աչօք և հոգւոյն լուսաւորու

Հ թե՟.

Թէ, առ որս լինելոյն էին գոլով գիտութիւն զժողովրդոցն իշխանս. այսինքն ըզմովսէսն հրեշտակին՝ շուրջ կալով տեսանէր զտէրամբ մերով յի՟ւ քի՟ւ. * Մ՟րդ՝ յոր ժամ ա՟ծ աբրահամու և ա՟ծ իսահակայ, և ա՟ծ յակոբայ անուանի՝ որ 'ի կընոջէն. զի մ՟րդ ոչ է ա՟ծածին ս՟բ կոյսն.

* Մ՟ծ. *

Մարգ՟րէն ամբակում. տ՟ր զլուր քո լուայ և երկեայ. 'ի մէջ երկուց կենդանութ՟եց յայտնեցիս. 'ի մերձենալ ժամանակի ցուցցիս. 'ի խռովիլ անձին իմոյ բարկութ՟բ՝ զողորմութի յիշեսցես. ա՟ծ 'ի թեմանայ եկեսցէ, և ս՟բն 'ի փառան լեռնէ. զի մ՟րդ ծանիցի 'ի մէջ երկուց կենդանութ՟եց. քանզի ծնեալ 'ի կնոջէ. և ապա կեցեալ մինչև ցժամա

նախս պատուականն ս՟բ խաչին շնորհիւ ա՟յ. * Ո՟վ ասէ երանելին պօղոս. իւրովն մարմնով վ՟ս ամենեցուն զմահ ճաշակեաց. և վասն զի ա՟ծ էր ըստ բնութ՟ե՝ համբառնայր դրձել 'ի յաւիտենականն կեանս. արդ՝ ծանուցաւ որ պատուական խաչին համբերեաց վ՟ս մեր՝ 'ի մէջ երկուց կենդանութ՟եցն. և ինքն ուրեմն ասէ առ հրէայսն * Յորժամ բարձրացուցանիցէք զորդի մարդոյ, յայնժամ գիտասջիք թէ ես եմ. * Վ՟ս զի մ՟րդ և ա՟ծ անուանէ ըզնա. 'ի թեմանայ և 'ի փառան լեռնէ մարգարէանայ գալ. և թարգմանի թեման՝ հարաւ. զի երևեցաւ 'ի հարաւոյ ք՟ս. և ոչ 'ի հիւսիսոյ կողմանէ. այլ 'ի հարաւոյ հրէաստանի. յորում և բեթղեհէմ է. * Մ՟րդ՝ յորժամ տ՟ր և ա՟ծ անուա
ն՟ա նեալ

նեալ ՚ի հրեշտականէ գայ ՚ի Հարանայ · քանզի ծընաւ ՚ի բեթղեհէմ · զի մարդ ոչ էածածին մեկայն.

* Լ. ԶԼ. *

Գրեալէ ՚ի ծննունդս. եւ մնաց յակոբ միայն. եւ մարտեաւ այր մի ընդ նմա մինչեւ ցառաւօտն. եւ տեսեալ թէ ոչ կարէ զօրել առնա · եւ բուռն եհար զամոլաջլէ զըստ նր ՚ի մարտնչելն նր ընդ նմա · եւ ասէ ցնա արձակեա զիս. զի առաւօտ է. * Եւ ասէ՝ ոչ արձակեցից զքեզ եթէ ոչ օրհնեսցես զիս · եւ յետ սակաւուց ասէ՝ օրհնեաց զնա անդ. * Եւ կոչեաց զանուն տեղւոյն այնորիկ տեսիլ այ. է զի տեսի զած ասէ դէմ յանդիման, եւ ապրեցաւ անձն իմ. եւ ծագեցաւ նմա արեգակն յորժամ էանց տեսիլն այ · եւ նա կաղայր ՚ի զըստէն իւրմէ. * Խորհրդաբար են գրեալ ՚ի մացեալքս. * Քանզի նշանակէ՝ որպէս նմանէ՝ զհրեշտակն է դիմանայն · զորառնէին ՚ի վր Իէ. մարտնչելով առնա. սակայն պարտեալք · քանզի հանդերձեալ էին նոքա հանդիպիլ օրհնութեն որ առ ՚ի նմանէ, արարել հաւատալք ՚ի յետին ժամանակս զառնա դարձումն. սակայն զայն տես՝ մարդէր որ մարտնչէրն, եւ զտեսիլն նր՝ այ անուանէ յակոբ. * Եւ ոչ այս միայն. այլ եւ դիտէր ած գոլ ըստ ճշմարտութե. քանզի տեսի ասէ զած դէմ յանդիման եւ ապրեցաւ անձն իմ. ասէ ըստ բնութե Էմմանուէլ. ասի եւ տեսիլ այ. քանզի է նկարագիր էութեն հօր. այսպէս կոչեալ զինքն է հրեշտայն խօսելով յաղագս այ հօր. ոչ զտեսիլն նր տեսիք · եւ

աՀ

ՀԷ ոչ

ոչ զբան նր ունիք 'ի ձեզ բնակելոյ. զի զոր առաքեացն նա՝ դուք ոչ հաւատայք 'ի նմա։ * Եւ զի ած ըստ ճշմարտութե էր որ մարտնչէրն մարդ ընդ յակոբայ՝ և հաւատարմացուցէ ասելով սրբազանն գիր. քանզի ասաց ասէ տր ցյակոբ. յարուցեալ անցցես 'ի բեթէլ, և բնակեսցիս անդ. և արասցես անդ սեղան այ. որ երևեցաւն քեզ 'ի փախչելն քո յերեսաց էսաւայ եղբօր քո. * Քանզի դարձել 'ի միջագետաց, և երկուցեալ յէսաւայ՝ անցոյց յակոբ զմանկունս իւր, և զամ ինչս իւր. և մնաց նա միայն. և մարտընչէր այր ընդ նմա։

* Ա. Ռ. *

Երանելին դանիէլ զսոսկալի տեսիլն պատմելով մեզ, տեսանէի ասէ 'ի տեսլեան գիշերոյ.

և ահա ընդ ամպս երկնից որպէս որդի մարդոյ գայր՝ և մինչև ցհին աւուրցն հասանէր. և առաջի նր ածաւ, և նմա տուաւ իշխանութի և պատիւ և թագաւորութի. և ամենայն ժողովուրդք և ցեղք և լեզուք՝ նմա ծառայեսցեն. իշխանութիւն նր իշխանութիւն յաւիտենից որ ոչ անցանէ. և թագաւորութի նորա ոչ ապականեսցի.

* Ասես թէ ոչ մարդ՝ պարզաբար տեսանել ասելով. զի մի՛ զմի ոք յորոց ըստ մեզս իմասցուք զԷմմանուէլ. այլ որպէս որդի մարդոյ. քանզի ած գոլով ըստ բնութե բանն՝ 'ի նմանութիւն մարդկան եղև, և գտաւ ձևով

Ա՟ծ և մարդ Միածինն:

ոչ մարդ· զի գոլով 'ի նմանութեան իմացի երկբանչիւրովքն՝ ոչ սոսկ միտ· և ոչ առանց մարդկութեան և անմարմին բանն: *Սակայն զի նմա տուաւ է· և այսպէս ունողի և երևեցելոյ զիշխանութիւն և զպատիւ՝ և զթագաւորութիւն, և ասաց թէ ա՟մ ժողովուրդք և ազինք և լեզուք նմա ծառայեսցեն:* Արդ յոր ժամ և 'ի մարդկութեան որ ըստ մեզ գոլով միածինն ա՟յ բանն՝ ծառայս ունի ստածուածս՝ և զՀօր իշխանութիւն ոչ զիւր: և ծնեալ ը՟ մարմնոյ զնմա սուրբ կոյսն, զի արդեօք ոչ իմացի ա՟ծածին:

* * *

Յաղագս չարչարանացն Քի

Նա ըէ՝ պիտոյ է այլ նոյն
'ի վերայ Քոյ առնել և նո-
րին. և ոչ անձնատէլ
յերկնաւ:

* Գլուխ · ԻԱ · *

ԵՐԱՆԵԼԻՆ Պօղոս զփրկական չարչարանսն պատմելով մեզ, որ ասէ զՅի՟ շնորհիւն ա՟յ յաղագս մեր ամենեցուն ճաշակել զմահ · և թէ աւանդեաց մեզ նախկին զոր և ընկալաւ: և թէ Ք՟ս մեռաւ վ՟ս մեղաց մերոց ըստ գրոց: և զի թաղեցաւ և յարեաւ յաւուր երրորդի· առ այսոքիկ և իմաստունն պետրոս· Ք՟ի չարչարելոյ մարմնով վ՟ս մեր· Արդ՝ մի՛ հաւատացեալ զՏ՟ր մեր յ՟ս Ք՟ս 'ի մարդկային կերպի երևել· այսինքն եղեալ մարդ ըստ մեզ միածինն ա՟յ բանին. զի մարդ արդեօք եւ զչարչարանսն նմա հետեւեցուսցուք, եւ անչարչարելի պահեսցուք զա՟ծ. ապա ուրեմն չարչարանքն եղիցին ըստ անօրէնութեան իւրացեալ բանին. եւ յինքն առեալ զորս իւրոյն մարմնոյ. վ՟ն անպատմելի միաւորութեանն: եւ մնացելոյ անչարչարելի յիւր բնութին: քանզի անչարչարելի է ա՟ծութին *Իսկ ոչ ինչ է հրաշափառ. յորժամ եւ զնոյն զմարդոյս հոգի տեսցուք թէպէտ եւ կրեսցէ ինչ մարմինն՝ յիւր բնութին ոչ ինչ կրեալ. սակայն ոչ է արտաքոյ կրիցն իմացեալ: զի որ կրէն՝ ն՟ր իւր է. թէպէտ եւ ըստ բնութե՟ է անշօշափելի եւ աննիւթ. այլ զի որ կրէն՝ ոչ է օտար ՚ի նըմանէ: այսպէս իմասցիս եւ ՚ի վ՟ր ամենեցունց մեր փրկչին ք՟ի: *Իսկ հպե

ցոյց յարացոյց օրինակօք. զի կցորդ եղեւ մեզ չարչարանաց միածինն, զհոգեղէնն յիւր ընտանութի՟ առեալ մարմինն եւ մնաց անընդունակ չարչարանաց ըստ իւրում բնութե՟ն ո՟պ զա՟ծ՝ որ եւ բոլորից ա՟ծ նշանագործել հրամայէր ՚ի մատանոյն մովսէսի. զի հաւատասցեն քեզ որք յիւրոյ էին. որպէս առաքեցելոյ առ ՚ի յա՟յ. որք ՚ի զըրկողացն ձեռաց ազատեսցին: *Իսկ ասէ այսպէս. եւ առցես ՚ի ջրոյ գետոյն, եւ հեղցես ՚ի ցամաքի: եւ եղիցի ջուրն զոր առնուցուս ՚ի գետոյն՝ արիւն ՚ի ցամաքի. եւ ասեմ զի կենաց օրինակ է ջուրն. եւ է կեանք ըստ բնութե՟ որդի. ո՟պ ՚ի գետոյ ելեալ ՚ի հօրէ ըստ համագոյութեն բանի. եւ այսպէս զա՟մ կենդանացուցեալ. այլ յորժամ հեղցես զնա ասէ ՚ի ցամա մաքի՝ եղիցի արիւն. ապա ուրեմն յորժամ եղեւն մարմին. այսինքն զոր 'ի յերկրէ զգեցաւ մարմին, յայնժամ և այս է զոր ըստ մեզ մահ կըրել ասի. որ և ըստ բընութեն գոլով կեանք. * Իսկ 'ի ղևտականին՝ պիղծ և անմաքուր ասէր զբորոտն՝ օրէնքն, այլ և 'ի բաց հանել զնա 'ի բանակէն հրամայէր. * Եւ յայանէր թէ զիարդ մարթ էր մաքրել ախտին ն՟ր. * Առցեն ասէ մաքրեցելոյն երկուս հաւս կենդանիս. և փայտ նոճի. և կարմիր մանեալ. և զոպայ. և հրամայեսցէ քահանայն և զենցեն զհաւն մի՝ յաման խեցեղէն 'ի վ՟ր ջրոյ կենդանւոյ. և զհաւն կենդանին առցէ և մկըրտեսցէ յարեան հաւուն սպանելոյ 'ի վ՟ր ջրոյն կենդանւոյ, և սրսկեսցէ 'ի վ՟ր սրբեցելոյն 'ի բորոտութենէն եօթն անգամ. և եղիցի մաքուր. * Արդ ասէ զմեզ մաքուրս. և լուանայ ըզշաղախեալս և 'ի մարմնական խորհըրդոյ 'ի բաց առեալ է զմեռելութին պատուական արիւնքն. և 'ի ձեռն սրբոյ մկրտութեն՝ մաքրուի սակայն զայն տես, քանզի փոխեալ 'ի նըրբագոյնն. որ ունի զառաջի եդեալս զօրութի խորհըրդոյն պիտանին, ասասցուք առ այժմ.

* Հաւուցն երկուց նըմանեցուցանէ զք՟ս. ոչ ո՟պ երկուց գոլով որդւոց. այլ ո՟պ միոյ յերկուց՝ յա՟ծութէ և 'ի մարդկութէ եկելոց 'ի միութի. * Եւ մաքուր հաւքըն. զի ոչ արար մեղս տ՟ր մեր յ՟ս ք՟ս. այլ է բանն ս՟բ ա՟ծութբ և մարդկութբն. սակայն և թէպէտ նմանեցուցանէ. վ՟ս 'ի բարձանց գոլոյն 'ի յերկիր. և 'ի վերուստ

րուստ· քանզի յերկնից մարդ քս՟՝ որ և ծնեալ զմարմին՝ սրբոյ կուսին *Արդ՝ զի որդ 'ի վերուստ 'ի յերկնից· քանզի 'ի վերուստ և 'ի հօրէ բանն ա՟ծ առ 'ի սրբոյ կուսէն առեալ մարմին, և իւր զնա ասացեալ ո՟պ 'ի վերուստ և յերկնից իջուցեալ ասէր·*Եւ՛ ոչ ոք ել յերկինս եթէ ոչ որ էջն յերկնից որդին մարդոյ· քանզի հետևեցուցանէ միշտ զիւրուն իւրոյն մարմնոյ միացեալ միանգամ· ո՟պ մի՛ համարեալ լինի առնա·*Սակայն տես՝ զենեալ զմիհա՛ն և մկրտեալ զմիւսն յարեան նորա այլ ոչ զենեալ· և զի՞նչէ այս· ք՟ զի կենդանի էր բանն և 'ի մեռանիլ մարմնոյն իւրոյ· և կցորդէր չարչարանացն վասն իւրութե՟ն և միաւորութե՟ն առնա· ապա ուրեմն նոյն ինքն կենդանի է որպէս զա՟ծ· և ո՟պ իւրն արարեալ զմինն·*Այսպէս 'ի յինքն ընդունէր ըստ իւրութե՟ն և զմարմնոյն չարչարանս· չարչարելով ոչ ինչ ինքն յիւր բնութի՟ն· պիտանի ուրեմն և կարևոր յօգտակարութի· եթէ 'ի վր՟ ք՟ն առցի առ 'ի մէնջ ըստ այլ և այլ՝ դասեալ 'ի վր՟ միոյ և նորին· բաժանել 'ի յերկուս ոչ տալ թոյլ· թէպէտ և ասիցի գործել ինչ 'ի մեզ· թերևս ոչ երբէք միմեանց՝ որպէս մինչ ասացից, ծնանիլ ասեմք ըստ մարմնոյ 'ի կընոջէ զմիածին բանն ա՟յ· որ և ոչ էիցն՝ նր՟ տուե՛լ զգոյն· և կոչել 'ի լինելութի զոչ գոյսն բնաւին·*Արդ զիա՞րդ նոյն ինքն և ծնունդ կրէ, և կոչէ 'ի գոյութի ըստ այլ և այլ· քանզի ծնաւ ըստ որում 'ի մարմնի ը՟ մեզ մարդ· և կոչէ 'ի գոյութի զոչէսն, ըստ որում է բնութբ՟ ած՟ ․ *Գըրեա՛լ է վասն նր՟ թէ՝ մանուկն աճէր և զօրանայր՝ լցեալ ՚ի իմաստութբ՟ և շնորհիւ, որ ըստ բնութն՟ է ամենակատար ոպ՟ ած՟ ․ և յիւրոյ լրմանէ բաշխէ սրբոցն զհոգեւորականսն ․ և ի՛նքն իմաստութի՟ ․ և շնորհի տըւօղ ․ Որդ՝ զի մրդ աճէ մանուկն և լնու իմաստութբ՟ և շնորհիւ ըստ այլայլութն ․ քանզի նոյն ինքն ոպ՟ մարդ, համանգամայն և ած՟, իւրացուցանէ զմրդկօրէնսն վս՟ միաւորութնն ․ և է՛ ամենակատար՝ և իմաստութն և շնորհի տըւօղ՝ ոպ՟ զած՟ ․ *Նա՛ եղև անդրանիկ ոպ՟ միածին ․ այլ եթէ ոք կամիցի զբանիցն քննել զօրութի՟, անդր՟նիկն իցէ արդեօք բազում եղբարց անդրանիկ ․ իսկ միածինն որպէս միայն՝ ոչ ևս անդրանիկ ․ բազում եղբ՟րց ․ այլ է նոյնն և այս և այն ․ որդ՝ զի մրդ ըստ այլևայլ ․ ք՟զի անդրանիկ ոպ՟ ՚ի բազում եղբարս վս՟ մրդկութն ․ իսկ միածին դարձեալ նոյն ինքն ․ ոպ՟ միայն ՚ի միայնոյ ծնեալ՝ յա՟յ և ՚ի հօրէ ․

*Սրբիլ ասի հոգւովն՝ որ սրբէ զորս մերձենան առնա՛ ․ մկրտեցա՛ւ ըն՟ մարմնոյ, և մկրտէր հոգւով սրբով ․ որդ՝ զի մրդ նոյն ինքն սրբէ և սրբի ․ մկրտէ և մկրտի, դարձեալ ըստ այլևայլ ․ քանզի մարդկօրէն ․ և այսպէս մկրտի ․ իսկ սրբէ ածաբար, մկրտէ և հոգւով սրբով ․

*Ինքն յարուցանելով զմեռեալս՝ ՚ի մեռելոց յարեաւ ․ և կեանք ըստ բնութն՟ գոլով՝ կենդանանալ ասի ․ և զի մրդ այս դարձեալ ըստ այլևայլ իրի ․ քանզի նոյն ինքն յարեաւ ՚ի մեռելոց, և կենդանանալ ասի ըստ մարմնոյ ․ *Իսկ կենդանա նացուցանէ և յարուցանէ զմեռեալս ո՟պ զա՟ծ։ *Զարչարի՝ և ո՛չ չարչարի ըստ այլևայլ՝ քանզի չարչարի մարդկօրէն ը՟ն որում է մարդ. անչարչարելի է ա՟ծաբար՝ որպէս զա՟ծ։ *Երկիր եպագ ը՟ն մեզ. քանզի դուք երկիրպագանէք ասէ՝ որում ո՛չն գիտէք. մեք երկիրպ՟գանեմք որում գիտեմքն։ այլ և երկրպագի։ քանզի կրկնի նմա ա՟մ ծունր։ և այս դրձ՟լ ըստ այլ և այլ. քանզի երկրպագէ՝ ո՟պ յերկրպագու բնութե՟ն առեալ. իսկ երկրպագի դարձե՟լ նոյն ինքն՝ ո՟պ ա՛նդր գոլով ք՟ զերկրպագու բնութիս. ըստ որում իմանի ա՟ծ։ *Իսկ զերկրպագութի՟ն ո՛չ է անջատել՝ 'ի մարդ և յա՟ծ յատկապէս։ այլ և ո՛չ ընդ ա՟յ համանգ՟մայն գոլով՝ ո՟պ 'ի հաւասարուե՟ պատճոյ՝ անջատեցելոյ դոյացուե՟ցն՝ երկրպագակից ասեմք լինել մարդոյ ը՟ն նմա։ քանզի ամպարշտու՟ է լի՛ է իրն։ *Ո ի մի՛ է երկրպագելին մարդացեալ և մարմնացեալ բանն ա՟յ. ըստ հաւատոյ միաւորեալն ընդ մարմնի ըստ մեզ հոգւով բանականաւ։ քանզի ո՛չ ուրեք եդ երկուս անդրանիկս առ 'ի պարտ գոլ երկրպագիլ առ 'ի մէնջ՝ և 'ի մերոյն հրեշտակաց՝ բոլորից ա՟ծ։ Ո ի մի է մուծեալն յաշխարհ. և զմուծանելոյն քննել եղանակ՝ զմարմնով տնօրէնութե՟ն իմացուք խորհուրդ։ քանզի մուծանի յաշխարհ՝ յորժամ եղեն մարդ։ որ և ըստ իւրում բնութե՟ հեռի է յաշխարհէ, և յա՟ծութե՟ն գերունակութի՟ս էապէս հաւատացեալ. զի այլ է քան զամենայնան՝ որպէս արարչագործ նց՟։ ապա ուրեմն արտաքոյ է նովաւ եղելոցն ըստ բնութեան. զի և բնութեամբ է՛ ա՟ծ. *Այլ է որ ասացի երկրպագելին. եւ յորժամ եղեն 'ի բազում եղբարս. քանզի առի յայն ժամ եւ մ՟ր այսօրիկ անդրանիկ. *Այլոյ երկրպագեաց որդւոյ՝ 'ի ծնէ կոյրն. հրաշափառապէս բժշկեալ. ք՟ զի գտեալ զնա ա՟յ 'ի տաճարին՝ ասէ. դու հաւատաս յորդին ա՟յ. եւ նա ասէ՝ ո՞վ է տ՟ր զի հաւատացից 'ի նա. *Իսկ յ՟ս ցուցանէ՛ նմա զինքն մարմնով. եւ տեսեր զնա. եւ որ խօսիդ ընդ քեզ՝ նա է. *Տեսանես զի ըստ միոյ հպի 'ի թիւն, ոչ ասաց ըստ մասնիմանալ ա՟ծ եւ մարդ. այլ յայտ է եթէ ոք բընաւէին մ՟րդ անուանեսցէ զԷմմանուէլ՝ ոչ սոսկ մարդ նշանակեսցէ. այլ յոյժ վերադոյն. քանզի միաւորեալ ընդ մերում բնութեան բանին ա՟յ.

*Որպէս միոյ երկրպագեցին աշակերտքն՝ յոր ժամ 'ի վ՟ր ջուրցն գնայր հրաշափ՟առապէս. տեսեալ զնա երկրպագեցին ասելով. արդարեւ որդի ա՟յ ես. *Նաեւ յորժամ մարդ ընդ ա՟յ երկրպագակից ասեմք լինել, թանձրադոյն ածեմք 'ի վ՟ր զհաստումն. քանզի որ զոյգն է միշտ՝ եթէ ոչ 'ի վ՟ր միոյ դասեսցի՝ յորոյ ՟բ շարադրութեան՝ երկուս ա՟մ լիօք հաւանեցուսցէ իմանալ:

*Քանզի որպէս ոչ ոք զինքն ինքեան կենակից ասիցէ. եւ ոչ կերակրիչ, եւ ոչ աղօթակից, կ՟մ գնացակից. քանզի երկուց դիմաց կանգնումն բերէ բաժանութեան իր. *Նոյնպէս թէ ոք ասիցէ երկրպագակից ա՟յ ընդ մարդն, երկուս ասէ որ դիս առանց երկբայութեան անջատեալս 'ի միմեանց քանզի միաւորութեան բան

Թէ դոյեն՝ չարչարանքն , եթէ միայն իմասցի. հաւասարութիւն պատճառոյ, այսինքն իշխանութեան ոչ գոլով ճշմարիտ՝ յանդիմանեսցի. և այս 'ի ձեռն երկայն բանից մեղցուցցի.

Առ այնոսիկ որք ասեն՝ թէ դոյն վերաբերութեամբ վայելեն Աստուածոյ Մարդ չորքէնքն ,

Գլուխ. ԻԶ .

ՈՄԱՆՔ շատախօսութեամբ զմարմնով տնօրէնութեան միածնին դանդաչեալք , զբարեպաշտիկ և ըղ մեծ , և զնոցունց վերնոցն զօրութեանց ճըշմարտապէս երեքփափագեանն խորհուրդ՝ որով և ապրեցաքն , առ խախուտ մտածութիս քարշեալ, ճշմարտութեան գեղեցկութեան շահավաճառք

Զ.

Թէ՝ ոչ վերաբերութեամբ , եղեալք. *Որ և պարտ էր նոցա ոչ զխուրեանց այնոցն , և զոր միայն ինքեանցն բարձուք թըլեցեալ՝ զօրծուցանել ձեռնարկել. այլ յանէտ նուրբ և սուտ մտածմուակամբ՝ զորբաղանից դիտումն. և այսպէս գնալ ընդուղիղ և անազարտաբար քննեալն սրբոց մերոց հարց. *Որք սրբոյ հոգւոյն լուսաւորութեամբ պայծառացեալք՝ զհաւատոյս մերոյ օրինադրեցին նշանակ. *Զնոյն ինքն ասելով զոր 'ի հօր էութեան անձառաբար ծընեալն ած յայս բանն. զոր որով ամենայնն յերկինս և յերկիր, վն մեր մարդկան և յաղագս մերոյ փրկութեան իջանել՝ մարմնանալ և մարդնալ. չարչարել և յառնել՝ և ելանել յերկինս. գալ ընդ ժամանակս՝ զի դատեսցէ զկենդանիս և զմեռեալս. *Այլ են ո-

ձա մանք

մանք յոյժ պանծայցեմք ՚ի հանճար. որք վս զի զայսպիսիս լսեն բանս՝ այսպն առնեն, և զառ յանցանս զոլ վարկինին զայսպէս ուղղակի ասացեալս. որ և սրբոյ հոգւոյն ոչ հաւատացաք իսկ՝ փայլատակեալ ՚ի խորհուրդս սրբոյ հարցն զճշմարտութեն գիտութի. *Ոչ զի և ՚ի նմա գոլով ՚ի վեհագոյնան խորհիլ, այլ և կարօղս առնել իմանալ, ոչ զնոյն ինքն վարկինին զմիածին որդին այ զոր յէութէ հօր բանն, չարչարեալ վս մեր իւրով մարմնովն մարդկօրէն. որ և ըստ որում իմանի ած. ունելով զանչարչարութի յիւրում բնութեանն, այլ մարդ միայն և ըը մասին եղեալ զոր ՚ի սրբոյ կուսէն ծընեալն. և ապա փառաց հետևեցուցեալ նմա չափ ըստ որում իւրեանցն թերի բարւոք գոլ: *Յարակից լինիլ ասեն յայ հօրէ բանին. և ըղ յարակցութեն եղանակ պատմելով՝ պարգևեալ նմա ասեն առ ՚ի նմանէ զհաւասարութի պատուոյն. այսինքն իշխանութեն և զհամանունաբար ասին և քս և որդի և տր. *Իսկ թէ ի՞նչ ասիցի չարչարիլ նմա՝ որ ՚ի նմանէ առեալն մրդ, պարտ ասեն ՚ի նմա վերաբերիլ որ յայ բանն. վս ՚ի նմա յարելոյն ըստ հաւասարութե պատւոյն և բնութեց անջատեցելոց. և իւրաքանչիւր ումեք գոլով այն՝ որ ինչ էն առանձին: *Իւ զի յատկագոյնս ասացից ոչ էն զմտածութեցն զօրութի. զօրս յածայնոց գրոց եդեալ առաջի, քաղցեալ քս աշխատեցաւ ՚ի ճանապարհին ննջեր մտեալ ՚ի նաւին. ապտակեցաւ ՚ի սպասաւորացն՝ գան հարաւ ՚ի պիղատոսէ. թքին ՚ի նա և զօրականքն. և տիգաւ խոցեցին զկողն. քացախ ընդ լեղի խառնել արբուցին նմա. ճաշակեաց և զմահ՝ խաչի համբերեալ. եւ զայլն արբեցութիս 'ի հրէիցն կրեալ. զայս ա՟մ պատահել ասեն մ՟րդոյն. բայց վերաբերիլ 'ի դէմս ըստ ճշմարտութեան որդւոյ. *Իսկ մեք հաւատամք որպէս՝ 'ի մի՛ ա՟ծ հայր ամենակալ, ա՟մ երևելեաց և աներևութից արարիչ, այսպէս 'ի մի տ՟ր յ՟ս ք՟ս յորդին ն՟ր. 'ի բաց հրաժարեմք յանջատելոյ 'ի մարդ առանձին և'ի բանն առանձին զէմմանուէլն. *Գիտելով զի եղև ըստ մեզ բանն և մարդ ճշմարտապէս՝ ըստ նոյն գոլ ասեմք ա՟ծ ո՟պ յ՟այ. և ըստ մեզ մարդկօրէն մարդ 'ի կնոջէ. *Ասեմք դարձել կրել ըստ իւրութեան մարդկօրէն նմա զմ՟րմնոյն կիրս. սակայն ամբողջ պահեալ իւրոյն բնութե՟ զանչարչարութի՟. զի ո՛չ միայն մարդ էր, այլ էր նոյն ինքըն ա՟ծ այսու՝ և բնութ՟ ա՟ծ, և ո՟չ էր իւր մարմինն ն՟ր, այսպէս դրձ՟լ նորա են՝ որ ինչ մարմնոյն ճշմարտապէս և անմեղադրելի կիրք. *Նոյն և արտաքուստ՝ որ ձեռն ոմանց ապարասանուե՟ 'ի վ՟ր եկեալքն կրեալ անչարչարաբար. ինքն կամաւորութե՟. և ո՛չ միայն ըստ գոլոյն ա՟ծ մեզ. այլ պահեալ որպէս ասացի իւրոյն բնութեան. և զաւանելութին քան զամենեսեան. *Քանզի թէ ասէաք թէ ըստ փոխադրութե՟ կամ յեղման յիւրմն բնութ՟՝ 'ի մարմնոյն բնութի՟ տարեալ եղև, էր ուրեք արդեօք հարկ ամենայնիւ և ակմայ խոստովանիլ զանճառելի և զա՟ծայինն բնութի՟՝ լինիլ չարչարելի. իսկ եթէ եկաց մնաց առանց փոխադրութե՟, որ եղև ըստ մեզ մարդ, և է առանձ նաւորութի՟ բնութե՟ն վերնոյ՝ անչարչարութի՟, և այս ըստ միաւորութե՟ն ը՟ նմա եղև չարչարեալ, չարչարեցաւ ուրեմն չարչարելեաւն մարմնով. ըստորում և ասի նորա իւր. և մնաց ինքն անչարչարելի. զի դարձել իւր է նր՟ անչարչարութի՟ն. *Եւ եթէ փառաւորի չարչարիլովն էմմանուէլին, քանզի ասաց ինքն յորժամ հանդերձեալն էր համբերել վս՟ մեր՝ պատուական խաչին, այժմ փառաւորեցաւ որդի մարդոյ. զի՞նչ է 'ի չարչարելոյն փառաւորութիւնն մարդոյն հետևեալ, միայն ունելով ըզ յարակցութի՟ն առնա. զոր ոչ՟ 'ի հաւասարութե՟ պատուոյ. *Ո՛չ ամաչեն ոմանք. քանզի թէ ոչ՟ վարկանին՝ յարէց յինքն ըստ հաճութե՟ և կամաց մարդ պարզաբար, և հաւասարափառ ասացեալ

զնա ինքեան՝ թողեալ համանունաբար անուանիլքն՝ և որդի՝ և ա՟ծ՝ և տ՟ր, ոչ մարմնացաւ ը՟ ճշմարտութե՟ բանն և ոչ մարդ՟ցաւ բնաւին. և ապա ուրեմն ստաբանս ասել զորս ընդ արեգակամբս խորհրդածուսն, և ոչ մի ինչ վնաս բերէ. *Քանզի ասասցեն յաւէտ և ածցեն 'ի մէջ պատրաստեալքն հաւանեցուցանել. եթէ ըստ առ 'ի նոցանէ իմացելոյն յարակցութե՟ եղանակ զմարմնաւորութե՟ զօրութի՟ս ունի. և այս է մարդանալն բանին. *Քանզի թէ ոչ այսպէս զայսոսիկ դոլ կարծեցին, հի՞մ անյարակցին յարակցութե՟ եղանակ իմանան, թողել զճշմարտութի՟ն. որ և պարտէր միանալ ասել ընդ մ՟րումն մարդկութեան զառ 'ի յոյ՟ հօրէ բանն. *Քանզի այսպէս մարմնով՝ ի՛ւր իմանիւր կը

ձդ՟ ըեալ

ըեալ փայել չոքէր զմարդկայինսն. որև յա͞ծուեն բնութ͞ի կրել ինչ՝ յորոց ըստ տրտմու͞ե սովորութե՝ անբաժ է որ͞պ ա͞ծ.

*Այց զի ո՛չ գիտեմ թէ զի մ͡րդ գտեալ ն͞ց զանձ՛անձնեն վերաբերութիւն, քարշեն յանփառութ͞ի զԷմմանուէլ. հազի՛ւ ՚ի միոջ ՚ի սրբոցն մարգարէից նմանեցուցանեն. և հաւասար չափու եղեալ բազմաց. այլ զի հաւասարեցից դարձեալ՝ զորս և ա͞ծայնոց գրոց բերից յառաջ.

*Տրամջէին երբեմն յանապատին զմովսէս և զահարոնէ որ յիւրայինէն ևասէին. օ՛չ թէ մեռել էաք հարեալք ՚ի տ͞նէ յեգիպտոս. յորժամ նստէաք առ կաթսայս մսոյն և ուտէաք հաց առ յագուրդ. եւ ապա ասէ ա͞ծայինն մովսէս. զի՞նչ եմք մեք. ո՛չ զմէնջ տրտնջէք. այլ զա͞յ. *Ինքն

իսկ Թագաւորք էր ընդ ժամանակն Է̃ այնուքիկ բողոքեցս ա͞ծ ՚ի վ͞ր ի͞լի ՚ի ձեռն սրբոց մար͞գրէիցն. և նոքա ասայս կարծամնեալք՝ մատեան առ ա͞ծայինն սամուէլ և ասեն. ահա՛ւադիկ դու ծերացեալես. և որդիք քո ո՛չ գնան զճանապարհ քո. և այժմ կարգեա ՚ի վ͞ր մեր Թագաւոր՝ դատ͞ել զմեզ որ͞պ զայլ ազգս. և դառնանայր ՚ի վ͞ր ն͞ց մարգարէն, ասէ ցնա ա͞ծ. լո՛ւր ձայնի ժողովրդեանդ զոր ինչ և խօսեսցին առ քեզ. զի ո՛չ եթէ զքեզ արհամարհեցին, այլ զիս՝ առիչթագաւորել ՚ի վ͞ր ն͞ց. Ասէ ուրեմն և ք͞ս առ ս͞բ առաքեալսն. որ ընդունի զձեզ՝ զիս ընդունի. այլ և առ գթասէրսն առաջի ա͞ծայնոյ բեմին՝ ձայն արկել խոստանայր. եկայք օրհնեալք հօր իմոյ ժառանգեցէք զպատ րաստեալ ձեզ զարքայութ՟ին իսկզբանէ Տէր. *Ի՛ւր համարեալ զաւ'ինոցանէ զբարեպաշտութեան եղանակ։ առ որս զբարին ասէ. որովհետև արարէք միում 'ի փոքրկանցս յայսցանէ՝ ինձ արարէք. և ահա՛ հաւաստեաւ այսոքիւք վերաբերութ՟ն եղանակ որպիսի ինչ լիցի՝ բարւոք ճանաչելի. տրտնջէին զմովսիսէ և զահարոնէ որք յիսրայէլէն. և ունի իրն ըզ վերաբերութ՟ին առ ա՟ծ. էր մարդ ո՟պ զմեզ մովսէս՝ այլ և ահարոն. ըստ հաւասար օրինակի և'ի վ՟ր այլոցն իմացիս. զորոց այժմ զյիշումն արարաք. այլ էին ո՟պ ասացի ս՟բք և արժանիք պաշտանալոյ՝ սակայն ըստ մեզ մարդիկ. *Ա՞րդեօք ա՟ծ այսմ օրինակի ա՛ղէ ասացեն ինձ. յարակից մարդն բանին ա՟յ ո՟պ ասեն նոքա՝ զիւրոցն ախտին վերա՛բերութիւնն ունէր առնա՝ և ապա՛ զի մ՟րդ ոչէ ո՟պ զն՟ս մարդկայնէ զի սոսկ և միայն և այլ ինչ ոչ։ ապա՛ ուրեմն ոչ ա՟ծ ճշմարիտ Էմմանուէլ. ոչ միածին և ոչ որդի. և ոչ տ՟ր ըստ բնութե. *Եւ ապա՛ վ՟ս զի՞նչ պատճառի յայլոցն ոչ ոք պատուի առ 'ի յա՟յ բանէն հաւասարութ՟բ պատուոյ այսինքն իշխանութ՟ն. այլ միայն զա՛ 'ի հաւասարիցն՝ անվըրէպ նմանութ՟բ յարձակեցուցանեն վիճակիլ։ *Որ և ամենեցունց փըրկիչն՝ ա՟յ առ աչս ոչ դատել. այլ արդար դատաստան դատել, ո՟պ ասէ ինքն. զի մ՟րդ միայն նըստի յատենի. զի մ՟րդ եկեսցէ դատել ընծայաբերելով հրեշտակաց։ վ՟ս էր միայն երկրպագի առ 'ի մէնջ և 'ի վերնոցն զօրութեց։ *Ն՟մ այո՛ ասեն, և զքեզ զայս գոր-

ձ՟զ ծեալ

տեսանեմք . չարչարեալ զնա խոստովանիմ՝ հետևեցուցանելով մարմնոյն ն՟ր զչարչարանսն . և անչարչարելի պահեալ ո՟պ ա՟ծ . *Նա և մեք ով վեհքդ՝ ասասցուք արդեօք նախ միաւորեալ ը՟ բանին զմարդկայինսն՝ մարմնոյն զկիրսն հետևեցուցաք . և անչարչարելի պահեցաք ո՟պ զա՟ծ . զի թէ եղև ը՟ մեզ . այլ և գիտակ եմք դարձեալ ա՟ծավայելուչ գերունակութ՟ն ն՟ր . և գերագունիցն պատւոյ . ապա ուրեմն խոստովանելք հաւատով զմիաւորութ՟ին ո՟պ զհիմն ինչ՝ մարմնովն չարչ՛րեալ խոստովանիմք զնա . և անդր քան զչարչարանսն դարձել մնալ . ո՟պ ունելով զանչարչարութ՟ի յիւրում բնութ՟ն . *Իսկ թէ ը՟ մասին փութամք գնել յա՟ծ և 'ի մարդ՝ անջատեալ զբնութիւն 'ի միմեանց . և ապա միայն զվերաբերութ՟ին ա՟յ բանին իւր համարեն՝ ասեմք զպատահեալն մարմնոյն , զմովսիսի ուրեմն և զահարօնի զչափն է զգեցեալ 'ի սրբոյ կուսէն ծնեալն Եմմանուէլ , որ թարգմանի ը՟ մեզ ա՟ծ , *Ո՟պ զի թէպէտ և ասիցի 'ի ձեռն սրբոց մարգարէից . զթիկունս իմ ետու 'ի հարուածս . և զծնօտս իմ յապտակս . և զերեսս իմ ոչ դարձուցից յամօթոյ ը՟ երեսս թքանելոյ , և դարձեալ , ծակեցին զձեռս իմ և զոտս իմ . և թուեցին զա՟մ ոսկերս իմ . և դարձեալ , ետուն 'ի կերակուր ինձ լեղի . և 'ի ծարաւ իմ արբուցին ինձ քացախ . նմա զայս ա՟մ հետևեցուցանեմք միածնին՝ չարչարեցելոյ վ՟ն մեր անօրինաբար մարմնով . քանզի ն՟ր վիրօքն բժշկեցաք մեք . և վիրաւորեցաւ վ՟ն մեղաց մե-
ձէ րոց .

րոդ։ *Եւ անչարչարելի զող գիտեմք զնա ըստ բնութեն։ քանզի թէ ած ասացի այժմ․ նոյն ինքն մարդ՝ համանգամայն և ած, և են վայելչաբար մարդկութեն նր չարչարանքն․ և ի՛ւր դարձել է ող այ՝ ղանդրքան ըղ չարչարանսն մնալն․

Զայսոսիկ խորհելով բարեպաշտք եղիցուք՝ և այսպէս ընդ ուղիղ մտածութեանս գնալով՝ յաղթանակի վերինն կոչման հանդիպեսցուք քսիւ յսիւ տր մերով․ որով և ընդ որում այ և հօր փառք հնդերձ հոգւովն սրբով յաւիտեանս յաւիտենից ամէն։

*Յաստուածաբանութեն [illegible]
[illegible] · մարդեղութեն [illegible] այ՝
Սրբոյ Կիւրղի աղեքսանդրա-
ցւոյ․ ի Տիեզերական ժողո-
վոյն և յեփեսոսոյ։

Գլուխ․ ԽԱ․

ԲԱՐՒՈՔ էր մեզ լինել թէ և էր յուղղոյն թերեւս փութացելոցն՝ ոչ ինչ փոքր յայնցանէ հեռանալոյն օգտակ մեզ համարեաք, վն քոյոյ միայն տեսութենդ զուարճեալ գոյնսն շահեալք․ ՚ի նոյն բերանոյ քումմէ զբարեպաշտութն ուսեալք․ *Քանզի ՚ի հեռուստ երկրէ ընկալեալք ընթեռնուլ զգիր քոյոյ սրբութենդ, և զերկիս բարւո՛ք․ համանգամայն և օգտակար և յառաջեցուցինք զգուշացելոցն․ իսկ ՚ի նոյն յածային շնորհեդ և ՚ի հոգևորական քաղցրութէ աղբերացուցին շրթանցդ վարդապետութեդ՝ ոռոգանել հաստատագոյն և կենդանացուցին, եկաք այժմ դարձեալ վն ՚ի քեզ՝ և ՚ի բարեպաշտութիդ ցանկուէ ՚ի յառաջադիմութի մեզ․ համանգամայն

Ջր և այ

և այլոց ուղղութե։ *Քան զի ընկալեալք յառաջագոյն 'ի սրբոցդ քոց ձեռաց՝ զոր առ 'ի մէնջ հերձուածոյն խնդիր՝ զուղիղ լուծման գիրս, ոչ փոքր ինչ զօգուտ ընկալեալք։ քանզի մեզ եղև 'ի հաստատութի բանին, և յայլոց ուղղութե. Եւ ասականքեն որք ոչ հաճանեցան առողջ վարդապետութե. որոց խցան բերանք. *Նաև որք յանէ լենացուց զանաւրին՝ չարաչար առ միմեանս ձկտեալք յաղագս խընդրոյ երեք օրինադրութե. և յայնքան մոլորութիւն վարեալք, որպ զի և 'ի քահանայական կարգէ մերժել զոմանս. և նզովս 'ի վերայ միմեանց սահմանել և հալածանս առ միմեանս բերել. և յափշտակութիս կրել. և ոչ եպիսկոպոսաց և ոչ հարց հաւանիլ որոց այտի, և ոչ որ առ 'ի մէնջ.

այլ և ոչ այլոց ումանց տալ թոյլ առաւելագոյն գիտութե չափու արժանաւոր լինել. այսպէս հզօրապէս ստնայական անկարգութե հեռի յածայնոյն խաղաղութե՝ գերեաց զնոսա. *Նաև այսոքիւք դարձեալ և յեգիպտացւոցն ոմանք՝ ոչ ուղղակի խորհիլ յաղագս այ ուսեալք զնոյն զնոցայն ախտացեալք մոլութի հաւանար զերկանց փութով 'ի վր միմեանց յարձակեալք. այլ և յածուստ երկաքանչիւր կողմանցն խոնարհեալք՝ առօրս 'ի պաղեստինի սուրբսաէ՝ եկին և տոցա մատուցին զխնդրոյն հարցմունս. *Իսկ մեր չափեալ զմեր զօրութիս՝ ընտրեցաք ոչ պարտ գոլ մեզ սահմանել նր յաղագս այսորիկ. այլ և ոչ բանակին գոլ՝ այսոցիկ քննութեց տալ բան. Որդ՝ ըմբռնեալ նր զորոց յառաջագոյն ասացաք. համարձա Ճ Թ կու կուն ունիլ մեզ առ քո սրբութ՟դ, աղաչեցին ՚ի ձեռն մերոյ նուաստութե՟ս վախճան ընդունիլ յառմիմեանս մարտին· զձերոյդ վարդապետութե՟ն բան։ * Նմանեալ սրբոցս հարց որ ՚ի մեզ՝ յօժարութի՟ ընդունիլ զաղաչանս՝ և անձանց մերոց յաւէտ՝ քան թէ նոցա՛ շնորհել զքոյոյդ տեսութե՟դ վայելու՟ն · և մերձ գոլով ուրախ լինիլ բանիւ կենդանեաւ և ո՛չ գրով ՚ի ձեռն այլոց առաքեցելոյ · և առաւելագոյն զցանկութի՟ յորդորելոյ· Արդ՝ յափշտակեսցուք այժմ զգալուստդ՝ ո՛չ փոքր ինչ խնդութ՟ · ով զի և ՚ի ձեռն մերոյս նուաստութե՟ զոր ՚ի վ՟ր միմեանց ժողովեալ մարտ՝ ՚ի բաց դիցեն · և առողջ վարդապետութ՟ քով՝ ք՟ի խաղաղութի՟ն և ՚ի նմ՟ և ՚ի մեզ վաղվաղակի հաստատեսցի։ * Թէպէտ երթիցուք մեք վ՟ սիրելութե՟ · և թէպէտ մնասցուք վ՟ քոյոյ սիրոյդ · զոր յայսցանէ յառաջադիմութի՟ զգրեալն առ ՚ի քէն ՚ի դէպ ժամանակի առաքեսցուք։ * Աղադու հայր ս՟բ՝ մաքրիմաբար տեսանել զմեզ՝ մի՛ հրաժարեր զհայրական ըղձութ՟դ ամբողջ պահելով և ՚ի մեզ· քանզի ո՟վ վարկանիմ· և ո՛չ աղաչանաց պէտք են · զի համարձակութ՟ հաղորդ գոլով պատկառանօք վ՟ այ շնորհին · և զքո քաղցրութիդ զոր և համարձակեալ ՚ի մեզ հաւատարապէս ՚ի քոյոյ սիրոյդ խնդրեմք։ * Նա զայս պարկեշտութ՟ · քանզի այսպէս արդեօք եղիցի և մեզ փոխարինացն հանդիպիլ· և ընդ քոյոյ սրբութե՟դ՝ և մեզ զարժանըն գործել յօժարութի՟ · զոր առաւել ամե

ղ նա

նեցունց փրկչին ընկալցի գոհութ՟ն. * Եւ 'ի մեղ 'խորուպաս ք՟ խուրոյն նմանութ՟ն զխոնարհեալս ոչ բռնութ՟ն հարկաւ՝ այլ սիրոյ մտերմութ՟բ՝ և զայս ընծայս մատուցանելով. * Իսկ են խընդիրք՝ որք զկնի սորին գրեալքեն.

* Խնդիր առաջին.

Եթէ ա՟ծ որ 'ի վե՟ր ամենեցուն ձեռս՝ ոտս՝ աչս՝ ականջս՝ և թևս ունելով յա՟ծայնոց գրոց անուանել. այսպէս պարտ է առ 'ի մէնջ իմանել. ոչ մարդատեսակ ո՟պ զմարմին զանդամոց բուռն հարեալ: քանզի անմարմին է ո՟պ էութ՟ն. այսպէս և ասացեալքս էութ՟ն գոլով անդամք ա՟ծայինք. և այսոքիկ ե՟ն էութեան են.

* Խնդիր երկրորդ.

Արար ա՟ծ յերկրէ զմարդն՝ և փչեաց յերեսս նր՟ա շունչ կենդանի. և եղև մարդն յոգի կենդանի. և ոմանք 'ի փչմանէն զհոգին ասացին արարչագործել՝ ո՟պ 'ի ձեռաց զմարմինն. * Իսկ ոմանք թէ փչումն այն հոգի եղև նմա. * Իսկ այլքն դարձեալ՝ եթէ արարացելոյն մարդոյ՝ բոլոր կենդանակին զօրութ՟ ետ փչումն այն. իսկ այլ 'եթէ միտքն են փըչումն այն և արտաքոյ սահմանեալ է 'ի հոգւոյն. Եւ այսպէս ըստ պատկերին. ո՟պ զի յերիցս յայտնանէ հաստատել մարդոյն. 'ի մտաց՝ 'ի հոգւոյ՝ և 'ի մարմնոյ՝ առանձնապէս 'ի միութ՟ն. * Եւ եթէ՝ իւրէ էութ՟ն ա՟յ՝ եթէ. այլոյ փչումն.

* Խնդիր երրորդ.

Ղ՟ա քան

Եթէ ա՞յլ իցէ ը՟ս պատկերին՝ և այլ ըստ նմանու՟են. եթէ նոյն. քանզի ասեն եթէ՝ զըստ պ՟տկերին՝ առաք անդէն ՚ի ստացանիլն. իսկ ըստ նմանութ՟են՝ պահի մեզ ՚ի հանդերձեալ յաւիտեանսն. վասնորոյ գըրեալ է ասէ. յորժամ ՚Ք՟ս երևեսցի՝ նման նըմա լինելոց եմք. * Նուդարձել ասէ՝ արասցուք մարդ ըստ պատկերի մերում և ըստ նմանութ՟ե. և յետ արարչագործելոյն զմարդն՝ ասաց. և արար ա՟ծ զմարդն. ըստ պատկերի իւրում արար զնա. և լռեաց աստանոր զըստ նմանութեն. զի ցուցցէ ասէ՝ չև ևս ընկալեալ մեր զայս. այլ պահիլ մեզ յամէն երանեանն յայն կեանս.

* Խնդիր չորրորդ. *

Զի ո՛չ եմք ասէ պատկեր ա՟յ. այլ պատկեր պատկերի. քանզի որդի և բանն ա՟յ և հօր՝ պատկեր ն՟րէ. իսկ մարդ ո՛չ նախատիպին պատկեր՝ այլ պատկերին. * Բանզի ո՛չ ասի ասէ՝ եթէ ՚ի պատկեր իւր արար ա՟ծ զմարդն՝ այլ ը՟ն պ՟տկերի զի եղիցի մ՟րդն ը՟ն պ՟տկերի ա՟յ և հօր. այսինքն պատկեր որդւոյ. որ է պատկեր պատկերի.

* Խնդիր հինգերորդ.

Եթէ ՚ի հանդերձելումն հաստատութ՟են զխորհր՟դկանն ունելով հոգի. և վ՟ս այսորիկ ՚ի գիտութ՟է ո՛չ գոլով անբաւ ա՟նէ. * Իսկ ոմանք եթէ աճումն ընդունի ասեն հոգի՝ ա՟մ իրօք և եղծումն՝ և ախտ՝ և ապականութ՟ի՝ յայսմանէ և մահ՝ և վերստին կեանս.

⁂

* Խնդիր վեց երորդ.

⁂

Կա՟ էր՞ ադամամա՟ մեռեալք հայրականի պարտաւոր եմք պատժոյ. և նորա՛ յանցանացն է իւրաքանչիւր ոք պարտապան։ * Լուծ. քի՟ կենդանացուցեալ իմ հայր՝ և հոգւով սրբով մաքրեալ ՚ի նախահօրն պարտուց՝ և նորայն յանցանաց. ո՛չ հաղորդեցոյց զիս մաքրութեան ծնիցելոյն. և ո՛չ օգտեցոյց զիս ՚ի նմա արդարութեն շընորհ. որ ևդերաղօրնէ ՚ի վե՟ր մեղաց.

⁂

* Խնդիր եօթն երորդ.

⁂

Եթէ եղե՟ւ յարու՟թն անդ էն զոր ետես եզեկիէլ մարգարէ. յոր ժամ մերձեցաւ ոսկր առ ոսկր, և յօդ առ յօդ. և մարմին և մորթ. և մղ և շունչ. և եղե՟ւ յարու՟թ անբաւ բազմու՟թեն՝ եթէ պատկեր հանդերձելոյն հանրական յարութեն որ լինելոցն է՝ եցոյց մեզ ա՟ծայինն գիր՝ տեսու՟ մարգարէին.

⁂

* Խնդիր ութ երորդ.

⁂

Այր մի էր մեծատուն և ուրախանայր հանապազ մեծապէս. և աղքատ ոմն ղազարոս առ դուրս նո՟ անկեալ կայր ըստ աւետարանին պատմու՟. եղև երկոցունց մեռանիլ. և տնանկին երթալ ՚ի հանգիստ՝ և միւսումն ՚ի դատաստանին. * Լ. յստ քիկ անդէն եղե՟ն՝ և հատուցումն ըստ արժանի վիճակեցաւ երկո՟ւնցն եթէ ըզ հանդերձելոց դատաստա՟նաց տպաւորէ պատկեր նոքօք. * Լ. յր որ երբեմն ասեն անուա նէ զՂազարու անուանաւ կոչումն, ճշմարտապէս եղև և գործեցաւ. քանզի վասն էր ասեն ոչ ասաց թէ այր ոմն աղքատ, այլ Ղազարոս. զի անուանակոչութեն ցուցանէ փորձին և ճշմարտութեամբ գործել զայս.

* ԽՆԴԻՐ ԻՆՆԵՐՈՐԴ. *

Եթէ էառ Ովսէէ մարգարէն կին պոռնիկ, և եղեն զաւակք ՚ի նմանէ. արդեօք, եթէ մարգարէական անէ իմացուածս.

* ԽՆԴԻՐ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ.

Եթէ Մելքիսեդեկ ոչ մարդ էր պարզաբար, և ոչ հոգի. այլ մարդ՝ սկիզբն լինելութեն ոչ ՚ի մարդկանէ ունելով, առ ժամայն արարչագործեալ յայ.

* ԽՆԴԻՐ ՄԵՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ. *

Եթէ բոլորեցս ած զեղեալս և զգործեալս՝ կարծիղ է ոչ գոյս ասել երբեմն ըստ որում թէ ոչ ակարանայ առ ՚ի նմանէ ած բան. քանզի ոչ ասեմք որդի ոչ եղեալ՝ այլ և ոչ լինիլ սկիզբն. որդի թէ մինչ զպտունիկն կոյս ասել յորովայնէ մօր իւրոյ. զի մի եղիցի երբեմն պտունիկն պտունեկեալ. զի առ ՚ի մարդկանէ անձնաւորինքն՝ հնարաւորքեն առ ՚ի յայ.

* Յաղագս այսորիկ աղաչեմք հաստատել ՚ի մեզ զբարեպաշտութի առողջ վարդապետութե ձերոյդ սրբութե. առ ՚ի հաստատութի մեզ, և ընդունողաց զբանն. վայելչաբր ընթացողաց և գործկանաւորաց ողջութեց. առ ՚ի զգուշու-

Թաղումն Տէրունեայ.

Թէ կամ յանդիմանութի անհաւատիցն․ աղօթս առնելով համանգամայն և մեր նորահաւատիցս․ *Ով զի ի ժամանակի բարի ժամուն փութասցուք յորս Ած հաճեսցի ի դէպ ժամանակի ողորմեալք եղիցուք առաւօտ ձեր․ և այժմ համարձակելոցս ասել․ ահա՛ ես և մանկունք իմ զոր ետ ինձ Ած․ որք հեռացեալքն բանիդ քոյ, որովք դու շնորհեցես ինձ զբանիդ վարդապետութիւն

⁂

Լուծմունք օրհնութեանց եկեղեցւոյ․ Սրբոյն Կիւրղի Եպիսկոպոսապետին Աղեքսանդրացւոյ քաղաքին.

⁂

ա *Սկիզբն.*

Թէ Ած ի վեր ամենեցուն ձեռս․ ոտս․ աչս ականջս և թեւս ունելով յԱծայնոց գրոց անուանեալ.

Լուծումն նորին.

Որք բարձրագոյն են մըտօք և բանիւք․ և յաղագս անճառելւոյ Ածութեն նորք յորձակմամբ՝ իւրեանցն խորհրդոց ակամբ տեսանեն զնա՛ անդր քան զԱծ և զանակս գոլով գերագոյն ձգտեալ․ և քան զԱծ սրայարձակ երևոյթ մարմնական՝ անցել բոլորիմք․ *Լու ո՞վ ասէ ամենիմաստըն պօղոս․ ի լոյս բնակեալ անմատոյց․ իսկ թէ անմատոյց է լոյսն որ շուրջ զնովաւ, զի՞մրդ արդեօք տեսանէ ոք զնա՛․ քանզի տեսանեմք հայելեաւ և օրինակաւ․ և գիտեմք ի մասանէ․ *Մարդ՝ է անմարմին ամենայնիւ Ածութեան․ անքննակ և անսահման, և ոչ տեսական պարագրեցելով․ իսկ որ այսպէս է իւրովն բնութբ․ զի՞մրդ արդեօք ի մացի ի մասանց և յան

ղե դա

դամոց: *Քանզի թէ ոք տայցէ զայս գոլ ճշմարտ՟պէս՝ անմարմին ոչ ևս իմացի: զի որ ըը նա՟ւին ձևոյն է՝ ա՟մուրեք և քանակութ՟բ: և որ քանակութ՟բ՝ և ՚ի տեղւոջ ՚ի մնացեալն՝ ոչէ արտաքոյ պարագրութ՟ե: և այսոքիկ մարմնոց իւրեն: իսկ անմարմին բնութ՟են օտարէ ամենևին: *Գ՟րդ ոչ աչս կամ ականջս այլ և ոչ ձեռս կամ ոտս և թևս ՚ի վ՟ր ա՟յ ՚իմանալ՝ թէ ոչ ոք տացէ դէպ էղեալ ո՟չ շօշափմամբ և թանձրութ՟բ մարմնոյ՝ այսպիսի ինչ իմանալ: այլ նուրբ և աննիւթ՝ և որ ըստ ա՟յ բնութ՟են է. ք՟զի բարւոք դրութ՟բ է ամենևին կամիլն զայսպիսիս ածել զմտաւ: զի հոգի է ա՟ծ: և այս գոլով զամենեցունց ունի գիտութ՟ի: հայի ՚ի վ՟ր ամենեցուն, և տեսանէ: և զանխլանայ նմա յէից՝

Օ

և ոչ ինչ: *Իսկ թէ մարմինս և անդամս յիշէ ա՟ծայինն գիր առ մեզ խօսելով յաղագս ն՟ր. գիտելի է՝ թէ յորոց գիտեմք և բնաւորեցաք գոլ՝ խօսի առ մեզ: ք՟զի ոչ էր այլ ազգ կարողութ՟ն իմանալ յաղագս ա՟յ: *Գ՟րդ՝ պատճառ ճշմարտապէս է մարմնական՟պէս յաղագս ա՟յ առնել առ մեզ բանս ա՟ծաշունչ գրոց, և մասց և լեզուի ՚ի մեզ աղքատութ՟ի. քանզի անճառելիք են ամենևին նորայք. և ոչ խելամուտ լինիլ էր ինչ ՚ի կարևորացն կարողութ՟ի. զորս շօշափմամբ և թանձրութեամբ գոլ մարմնոյ: *Բայց միայն ձև օրինակի ըղձերով ընկալեալք անդամս՝ հազիւ այսպէս ըմբռնեմք ՚ի մտածութիս նուրբս զոր յաղագս ա՟յ:

⁂

ՃՂ Խըն

Է͞. *Խնդիր.*

Արար ա͞ծ զմարդն յերկրէ և փչեաց յերեսս նորա շունչ կենդանի. և եղև մարդն յոգի կենդանի. *Այլ ոմանք 'ի փչմանէն զհոգին ասացին արարչագործիլ. ո͞պ 'ի ձեռաց զմարմինն. *Իսկ ոմանք՝ թէ փչումն այն՝ հոգեհեղևն͞ր. *Իսկ այլք դրձել եթէ արարեցելոյն մարդոյ բոլորովիմբ կենդանական զօրութ͞ի ետ փչումն այն. *Իսկ այլք՝ թէ մտքնեն փչումն այն և արտաքոյ սահմանեալէ 'ի հոգւոյն. և այս ըստ պատկերին. որպէս զի յերկիցս յայսցանէ հաստատիլ մարդոյն. 'ի մասաց 'ի հոգւոյ և 'ի մարմնոյ առանձնաւորապէս.

*Լու եթէ՝ իւր է էութն ա͞յ, և եթէ օտար փչումն այն.

Լ

Լուծումն Նորին.

Զայսպէս նուրբ, և ոչ բարեկիրթ խնդրոյս՝ ոչէ պարտ օրինադրական վճիռ հատանել. այլ տարակուսիլ յաւէտ քննութ͞բ գիտողականու՝ ոչ յանձն առնուլ գ͞յթկղիլ 'ի բանին՝ և արտաքոյ բերել զ͞ք զարժանն. *Քանզի դրեալ է եթէ խնդրելով խնդրեա և առիս բնակեա. զի զոր հաստատէն ոչ ասաց սրբազանն գիր՝ զի ա͞րդ ոք արդեօք պատմեսցէ հաստատապէս. ո͞պ զինչ ասացից՝ յ͞ղի լինելութ͞են գիրս գրեալէ. թէ 'իսկզբանէ արար ա͞ծ զերկինս և զերկիր. և զի արար ասաց սրբազանն գիր. և ճըշմարտ͞ութ հաւատով զայս ընդունիմք. *Բայց թէ զի ա͞րդ, կամ ուստի՞. կամ զինչ եղանակաւ յեղ͞է ու ութին՝ երկին և երկիր և այլք ստացուածք՝ քննել ոչ է առանց վնասու։ քանզի ոչ է պարտ ՚ի խորագոյնսն նստուցանել զմիտսն։ *Որդ՝ որ քան ոչ յայլ ինչ հաւաստեն ասէ ածայինն գիր՝ զայսոսիկ պիտոյէ առնուլ. և լռութբ զանց առնել։ իսկ թէ պարտ է նշանակել՝ խորհրդով հայեցեալ ՚ի ճշմարտութիւն, ասեմք թէ բոլորից արարչագործն՝ ստեղծ մարդ յերկրէ. այսինքն զմարմինն՝ կենդանացուցեալ զնա հոգւով կենդանեաւ և ՚իմանալեաւ ըստ որում օրինակի ինքն գիտէ։ ամ բարւոյ իմիք փափագումն և գիտութիւն էարկ. բնաւորապէս ՚ի նա։ Քանզի զայս վարկանիմ յայտնեալ զասացեալսն ՚ի ձեռն երանելի աւետարանչին Յովհաննու։ *Էր լոյսն ճշմարիտ, որ լուսաւորէր զամ մարդ որ գալոց էր յաշխարհ. քանզի ծնանի կենդանին բնաւորական ունելով զգատեհութին առ բարին։ *Նա զայս ուսուցանէ ասելով ամենիմաստն պօղոս. թէ նր եմք արարածք ստացեալք ՚ի գործս բարիս. որովք յառաջագոյն հաստատեաց ած՝ զի ՚ի նոյնս գնասցուք։ *Քան զի կարգաւորի մարդն յօժարաբար. և զերեսանակ իւրոյն խորհրդոյն յինքն է հաւատացեալ. ոչ զի յորս կամիցին ընթանալ. թէպէտ առ բարի, թէպէտ առ հակառակն. և ունի բընութիս արկեալ յինքն զոր յամենայնն. և զի բարութեցն փափագումն և յօժարութի և հպատակ լինիլ կամին՝ բարութե և արդարութեն՝ է. Քան զի այսպէս ըստ պատկերի և ըստ նմանութեն ած լինիլ ասեմք ըզմարդն.

ըստ որում բարի և արդ՟ր բնաւորեց՟ուն լինել կենդանին. *Եւ վ՟ն զի պիտոյէր, ոչ բանական գոլ միայն. և պատեհաւոր ունելով ՚ի բարեգործութ՟ի և արդարութ՟ի. այլ և հոգւոյն սրբոյ ընդունակ լինել, զի պայծառագոյնս ունիցի զա՟ծայնոյն բնութ՟ե նըկարագրութ՟ի յինքեան, փչեաց ՚ի նա շունչ կենդանութ՟ե. *Այս է որ ՚ի ձեռն որդւոյ՝ բանական ստացւածի բաշխեալ հոգի. և կերպացուցեալ զնա ՚ի վերինն տեսակ. այսինքն յա՟ծայինն. քանզի ոչ ՚ի հոգի մարդոյ փչեալն ՚ի նա եղև հոգի. այլ և ոչ ՚ի միտս ո՟պ վարկանին ոմանք՝ է տեսանել յայսմանէ. *Քանզի նախ որ փչեացն ՚ի մանի ա՟ծ. իսկ փչեալն ՚ի նմանէ ա՟մ իրօք՝ ՚ի մանի իւր ն՟ր, այսինքն էութե՟ն իւրոյ. ապա զի մարդ որ յա՟յ հոգին՝ փոխեցաւ ՚ի բնութ՟ի մարդկայնոյ. և կամ եղեւ միտ. ք՟ զի ՚ի վեր է քան զփոփոխումն հոգին. *Իսկ եթէ տացէ ոք գոլ և ը՟ փոփոխման լինել հոգի կամ միտս, որ է անհնարին, և զայնէ անդէն տեսանել. ք՟ զի եթէ ՚ի հոգի մարդոյ էր եղեալ ա՟ծայինն հոգի, մնացեալ էր արդեօք հոգին և միտն անընդունակ մեղաց. *Իսկ եթէ անկաւ ընդ մեղօք ՚ի հոգի մարդկային փոխադրեալն ա՟ծայինն հոգին՝ կրկին խոտորումն բերի առ ՚ի մէնջ ՚ի վ՟ր ն՟ր. ք՟ զի նախ փոփոխումն կըրեաց՝ յոր ինչ ոչ էր. ապա առ այսոքիւք և մեղաց ընդունակ ասեմք լինել զնա. *Ապաուրեմն անձնաւորեցաւ կենդանին՝ անճառելեաւ զօրութ՟են ա՟յ, և նմանութ՟ե ն՟ր նա եղև ըստ որում բնաւորեցաւ գոլ բարի և արդար՝. և առաքինութեան ա՟մ ընդունակ· * Եւ որբեցաւ հաղորդեցուցեալ ա՟ծայնոյ հոգւոյն· զոր և ի բաց ընկէց վ՟ն մեղացն· քանզի ասէ սուրբն ա՟ծ· ոչ մընասցէ հոգի իմ ի մարդկանդ վ՟ն լինելոյ դոցա մարմին· այսինքն միայն խորհիլ զմարմնոյն· * Բայց վ՟ն զի հ՟ձեցաւ ա՟ծ և հայր՝ վերստին նորոգել զա՟մ՝ ք՟իւ· այսինքն յառաջինն հանել· և զգնացեալն և զհեռացեալն ի մէնջ զհոգին ս՟բ՝ անդրէն ի մեզ դարձուցանել, փչեաց ի ս՟բ առաքեալսն ասելով, առէք հոգի ս՟բ· * Քանզի նորոգումն առաջնոյ պարգևին այնորիկ, և տուեցելոյ մեզ փչմանն՝ եղև որ ք՟իւ վերստին կերպացուցեալ զմեզ ի սրբութիւն առաջին· և համբառնալ ըզմարդոյս բնութե՟ յոր ի սկզբանէն, սրբովք առաքելովքն վերստին և ի նախկինն կազմութե՟ տուեալ մեզ զսրբութի՟·

· Գ · * Խնդիր · *

Եթէ այլ է ըստ պատկերին և այլ ըստ նմանութե՟ն, եթէ նոյն· ք՟ զի ասեն թէ զըստ պատկերին առաք անդէն յըստացանիլն· իսկ ըստ նմանութե՟ն պահի մեզ ի հանդերձե՟լ յաւիտեանսն· վ՟րյ գրեալ է ասէ՝ յորժամ ք՟ս երևեսցի՝ նման նմա եղիցուք· * Եւ դրձե՟լ՝ ասէ արասցուք մարդ ըստ պատկերի մերում և ըստ նմանութե՟· և յետ մարդոյն արարչագործութե՟ն ասաց, թէ արար ա՟ծ զմարդն՝ ըստ պատկերի իւրում արար զնա, և լռեաց աստանօր զըստ նմանութե՟ն· զի ցուցցէ ասէ՝ չև ևս ըն

նեղին
էջն։

կոչեալ մեր զայս․ այլ պահի մեզ յամէն երանենին յայն կեանս․

* Լուծումն նորին ։ *

Եթէ այլ և այլ ասեն գոլ զըստ պատկերին և զըստ նմանութեն, ուսուցանեն մեզ զտարբերութին․ քանզի ոչ եմք մեք՝ զի ո՛չ ինչ այլ յայտնէ զըստ պատկերին, բայց միայն ըստ նմանութեն․ նոյնպէս և զըստ նմանութեն ըստ պատկերին․ *Իսկ զաա̅ծ նմանութին վիճակեցաք 'ի նախկին կազմութեն․ և եմք պատկեր ա̅յ․ քանզի ընդունակ է ոչ ասացի իսկ՝ մարդոյս բընութի՝ բարութե և արդարութե և սրբութե․ և յայսմիկ զփափագումն արկեալ ունի յինքեան առ 'ի յա̅յ․ *Եւ զայս է տեսանել յայսմանէ․ փոփոխումն եղեւ մարդոյս բնութե, ո՛չ 'ի չարութե 'ի բարութի, այլ 'ի բարւոյ 'ի չարութի․ արդ՝ նախ ընդ այնու ենթակայիլ պարտ է՝ զոր թողեալն փոփոխեցաք․

*Վասնզի սերմանեցաւ 'ի մարդոյն հոգի 'ի նախկին կազմութեն ա̅մ բարւոյ փափագումն, և յօժարութի և գիտութի․ զոր երանելի առաքեալն ասելով՝ ք̅ զի հեթանոսք որք զօրէնս ո՛չ ունին՝ բնութեամբ զօրինացն առնեն․ նոքա՛ որք զօրէնս ո՛չ ունին՝ ինքեանց են օրէնք՝ որք ցուցանեն ըզգործս օրինաց՝ գրեալ 'ի սիրտս իւրեանց․ վկայութե մտաց իւրեանց․ Իսկ թէ և հեթանոսաց որոց արտաքոյ օրինացն՝ բնութե է գիտել զօրէնս՝ այս ինքն զօրինադրին ըզգիտումն, յայտնի՝ եղիցի ա̅մ ուրեք այնու հե-

ծ̅ա տե

տև՝ եթէ արդարև՝ և 'ի բարի եղև 'ի սկզբանն մարդոյս բնութ՟ի · և յայս ածա՟ւ առ 'ի յո՟յ , ըղնորայն զգենլով զկերպարան · և զբարութ՟ն պակեր ։ * Քանզի էր ո՟ք առաջին կենաց մարդոյն ժամանակ · զի 'ի ներքս մտեալ մեղացն՝ առ ա՟ծ նմանութ՟ն նկարագրութ՟իքն՝ ոչ ևս պայծառ մնացին 'ի մեզ ։ իսկ վ՟ն զի եղև մարդ միածինն ա՟յ բանն՝ ո՟ր դարձել եղև մարդոյս բնութ՟ի · վերստին կերպացեալ առ նա՝ 'ի ձեռն սրբութ՟ե և արդարութ՟ե ։ * Այսպէս ուրեմն ասէ ամէն իմաստն Պօղոս · եթէ մեք ամենեքեան բացա՟ւ երեսօք զփառսն տ՟ն իբրև ընդ հայելի տեսանեմք · 'ի նոյն պատկեր փոխակերպիմք փառաց 'ի փառս որպէս և տեառն հոգւոյ ։ * Իսկ Տէր հոգին է ։ * Ապա ուրեմն նորո

դումն և ո՟պ վերստեղծութ՟ի մարդոյս բնութ՟ե եղև Քրի՟ւ · դասեցելոյ մարմնոյս 'ի ո՟ք կեանսն հոգւո՟վն · Իսկ թէ ասէ ուրեք սրբազանն գիր · արար ա՟ծ զմարդն ըստ պատկերի իւրում, և ըղռեաց զըստ նմանութ՟են՝ ըզմա՟ւ ածել պիտոյ է՝ եթէ բա՟ւական եղե՟ւ պատկերին ասելն ո՟պ ոչ այլ ինչ յայտնելով զըստ նմանութ՟են · քանզի աւելորդ է ասելն եթէ այս մեզ պ՟հի 'ի հանդերձելն յաւիտեան ։ * Քանզի ասացեալ ա՟յ եթէ արասցուք մարդ ըստ պատկերի մերում և ը՟ս նմանութ՟ե ։ ո՞չ է որ ասել իշխեսցէ եթէ եղև ըստ պատկերի , այլ ոչ ըստ նմանութ՟ե · իսկ նման է՝ զիցուք ք՟ի ըստ անապականութ՟ե · և անդր լինելոյ քան զմահ ։ * Այլ սակայն և ըստ փառացն զոր նա ինքն շնորհեսցէ

ձ՟է մեզ

մեզ։ քանզի գրեալ դարձեալ առաքելն Պօղոս․ թէ մեռարուք, և կենքն ձեր ծածկեալ են ը̃ ք̃ի առ ա̃ծ․ իսկ յորժամ ք̃ս յայտնեսցի կեանքն ձեր՝ յանժամ և դուք ը̃ նըմա յայտնեսջիք փառօք․ *Իսկ երբեմն դարձել՝ նորոգեսցի մարմին տկարութե̃ս մերոյ․ կերպարանակից լինել մարմնոյ փառաց ն̃ր․ ք̃զի և այժմ ո՛չ եմք արտաքոյ ՚ի գոլոյ ըստ նմանութե̃ն ն̃ր․ եթէ ճշմարտութ̃բ ո̃չ ՚ի մեզ կերպացեալ հոգւովն․ *Գրեալ դարձեալ գաղատացւոցն Պօղոս․ որդեակք իմ զորս դր̃ձել վերստին երկնեմ մինչև նկարեսցի ք̃ս ՚ի ձեզ։ քանզի յորժամ զմեզ ինքեանս հաւատարիմս և ս̃բս պահեսցուք․ յայնժամ ք̃ս ՚ի մեզ երևի կերպացեալ․ և ՚ի մերս խորհուրդս՝ զիւրսն նկարագրութ̃իս ըստ ՚ի մանա

լեացն փայլատակեալս։

* · Դ̃ · *Խնդիր։*

Զի ո՛չ եմք պատկեր ա̃յ․ այլ պատկեր պատկերի․ քանզի որդի և բանն ա̃յ և հօր՝ պատկեր նորա՛ է․ *Իսկ մարդ ո՛չ նախատիպին պատկեր՝ այլ պատկերին․ այսինքն որդւոյ․ *Իբր զի լինել մեզ պատկեր պատկերի․ զի իցէ մարդն ըստ պատկերի ա̃յ և հօր․ այսինքն ՚ի պատկեր որդւոյ․ որ է պատկեր պատկերի։

Լուծումն նորին։

Քան զա̃մ տեսակ երևոյթ մարդկան՝ անդր է ա̃ծային և համագոյ երրորդութիւնն։ բայց հաւատալ պա՛րտ է եթէ հայր յորդւոջ է, և որդի ՚ի հօր․ և որ ետես զորդի՝ ետես զհայր․

երեւի որդի 'ի համագոյ հոգւոյն. ք՟զի գրեալ է թէ տ՟ր հոգի՛ն է. * Իսկ ուրանօր բնաւի՛ն էութեն նոյնութիւն է, անդամ խրօք ո՛չ ինչ է այլանման. այլ զոր ինչ գո՛լն իմանաս զհայր՝ նոյն է եւ որդի. բաց միայն 'ի գոլոյ հայր: եւ զոր ինչ համարիցիս զղ զորդի՛ նոյն է եւ հոգին. բաց միայն 'ի գոլոյն որդի: քանզի ենթակայեցաւ յանուանեցելոյն իւրաքանչիւր ոք առանձնաւորապէս գոյ: եւ է ճշմարտաբար որ ինչ գոլն ասին: * Իսկ թէ յա՟մ որ ինչ եւ իցէ նմանութի սրբոյ երրորդութեն անվրէպ նմանութիւն է՝ ապա թէ եղեւ ըստ պատկերի որդւոյ մարդն, եւ այսպէս ը՟ պատկերի ա՟յ է. քանզի բոլոր նոյնութեն համագոյ երրորդութեն նկարագրութիք՝ փայլատակին ո՟չ միոյ էութեն ըստ բնութեն՝ որ 'ի հայր եւ յորդի եւ 'ի սբ՟ հոգին. * Քանզի գրէ ա՟ծայինն մովսէս. եւ ասաց ա՟ծ, արասցուք մարդ ըստ պատկերի մերում եւ ըստ նմանութեն. եւ մերումն ոչ զմիոյ դիմաց ունի զյայտնումն. վասն երիւք անձնաւորութեք գոլոյն ա՟ծայնոյ եւ անճառելւոյ բնութեն՝ ըմման: * Աւելորդ է ուրեմն հարցաքնին լինել եւ նրբայել եւ ասել եթէ ո՛չ եմք ա՟յ պատկեր նախատիպին. այլ ա՟յ պատկերին: եւ բաւական է հաւատալ պարզութե՝ եթէ ըստ ա՟ծայնոյն պատկերի եղաք զոր առ ա՟ծառեալք կերպանալ բնաւորապէս: * Իսկ թէ պիտոյ ինչ է եւ ո՛չ անհաւանելի ասել՝ կարեւո՛ր էր զմեզ հանդերձեալ որդիս անուանել ա՟յ ը՟ պատկերի որդւոյն լինել յաւէտ. զի մեզ վայելիցէ երրորդութեն նկարա-

.Ե. * Խնդիրն. *

Եթէ 'ի հանդերձելումն հաստատութե̃ զխորհրդականն ունելով հոգի. և 'ի ձեռն այսորիկ 'ի գիտութենէ ոչ անբաւ գոլով աճէ: *Իսկ այլք՝ թէ աճումն ընդունի ասեն ոգի, և եղծումն. յայսմանէ և մահ. և վերստին կե̃նա:

* Լուծումն նորին: *

Որք զայսոսիկ զմտածեն անգիտանալ, նմանեցին տր̂եցելոյն շնորհի մարդոյս բնութեան յետ 'ի մեռելոցն յարութեանն: քանզի թէ պարտէ ապականացուիս այսորիկ՝ ըղձենուլ զանապականութի̃ և 'ի բաց մերկանալ զապականութիւն, յայտ է զի ընդ նմին ընդ ապականութեամբն 'ի բաց ընկենումք և զոր 'ի նըմայն են ախտք. և այսորիկ են ամենայն ցանկութիւնք մարմնականք: *Փոփոխակայիմք ապա՛ 'ի սուրբ և 'ի հոգևորական կեանս. հեռևեցուցանելով մեզ զհաստատութիւն յայսոսիկ ամենեցունց փրկչին մերոյ Քի̃: քանզի թէ այժմ զառհաւատչեայ հոգւոյն ունելով՝ սըրբապէս կենցղ̃ վարիմք. զի՞նչ եղիցուք առեալ զլրումն: *Իսկ ուր ըլրումն հոգւոյն՝ անդ ա̃մ իրօք և զգուշութիւն մըտաց և սրտի. հաստատութիւն տեսողի 'ի բարութիւն՝ և յըստակ ա̃ծատեսութի̃: *Ապա՛ ուրեմն եղիցուք վեհգոյնք 'ի բաց մերկացեալք՝

զապականութի՝ և հոգևորական ունելով զմարմինս․ այսինքն միայն հայելով յորս հոգւոյն՝ և խռովութի զիջուցանող զմեզ 'ի չարութի ոչ էղիցի։ * Այս քան ունելով զմեզ արտրնջագործին յորս իւրոյն կամաց հոգւով սրբով․ ոպ զսրբան հրեշտակս այսպիսի ինչ ասաց և քս․ եթէ 'ի յարութեն ոչ կանայս առնեն՝ և ոչ արանց լինին․ այլ են որպէս հրեշտակս այ յերկինս։

․ Դ․ * Խնդիր ։ *

Վս էր ադամա՛ մեռեալք հայրենի պարտա՛որեմք պատժոց․ և նորա՛ յանցանաց է իւրաքանչիւր ոք պարտապան։ * Իսկ քի՛ կենդանացեալ իմ հայր, և հոգւով սրբով մաքրել 'ի նախահօրն պարտեաց և յիւրոցն յանցանաց․ ոչ հղորդեցոյց զիս մաքրութեն զծնեալս, և ոչ օգտեցոյց զիս 'ի նմա՛ արդարութեն շնորհ․ որ ևդերագօրն է 'ի վր մեղաց։

* Լուծումն նորին ։ *

Քննել պարտ է թէ զիա՞րդ նախահայրն ադամ առաքեաց 'ի մեզ զեկեալն 'ի վր նր վասն յանցանաց պատիժ․ ք զի լուա՛ թէ հո՛ղ էիր, և 'ի հո՛ղ դարձջիր․ և ապականացու յանապականութե եղև․ և ներքոյ անկա՛ մահու կապնաց․ * Իսկ վասն զի յայս անկեալ՝ որդիս ծնա՛․ և 'ի նմանէ եղեալքս՝ ոպ յապականացուէ՝ ապականացուք եղեաք։ այսպէս եմք ադամայ անիծիցն ժառանգորդք․ * Քանզի ո՛չ ամ իրօք ոպ ընդ նմա՛ բստունգանեալք ածայնոյն պատ

ձղ ւիրա

ծիրանի, զոր նոյն ընկալաւ պատմուճք· այլ ոչ և ասացի իսկ մաշկանացու եղեալ յորս 'ի նմանէ զաւակս՝ առաքեաց զանէծսն: քանզի մաշկանացուք եղաք 'ի մահացուէ: *Իսկ տր̅ մեր յս̅ քս̅ եղեալ երկրորդ ադամ. և երկրորդ սկիզբն ազգիս մերոյ յետ առաջնոյն՝ վերստին կերպացոյց զմեզ յանապականութ̅ի· հպեալ 'ի մահ իւրով մարմնովն՝ խափանեաց զնա: և լուծաւ առաջնոյ անիծիցն զօրութի̅ նովաւ: *Սա̅ այնորիկ ասէ ամենիմաստն պօղոս· թէ որպէս մարդով մահ՝ նոյնպէս և մարդով յարութի̅ կենաց· և դարձեալ ոչ ադամաւն ամենեքին մեռանին, նոյնպէս և քի̅ւ ամենեքեան կենդանասցին: ապա ուրեմն ընդհանուր և սեռականագոյն պատիժ վս̅ ադամայ յանցանացն՝ ապականութի̅ն և մահն է:

*Նոյնպէս և ամենեցունց սեռականագոյն փրկութի̅ն՝ քի̅ կատարի· քանզի 'ի բաց մերկացաւ մարդկայինս բնութի̅ նովաւ զոր 'ի վր̅ նց̅ եկեալն մահ· վասն լինելոյ ապականացու առաջին մր̅դոյն: *Իսկ իւրաքանչիւր ուրուք մեր հայրն թէպէտ և սրբեցաւ հոգւովն սրբով· և ընկալաւ յանցանացն զթողուի̅՝ ոչ առաքեաց 'ի մեզ զպարգևն: քանզի մի է որ զամենայն սրբէ և արդարացուցանէ և վերստին դարձուցանէ յանապականութի̅ տր̅ մեր յս̅ քս̅ և յամենեսեան հաւասարապէս նովաւ, և առ 'ի նմանէ գայ պարգևն: *Բայց ոչ է մեղացն թողութի̅, և այլ մահու լուծումն: և իւրաքանչիւր ոք զիւրոյն յանցանաց շահի զթողուի̅ քի̅՝ հոգւովն սրբով·

Ձէ բայց

բայց համարակ՟ց ամենեքեան վճարիմք յ՚իսկզբանէն եկելոյ ՚ի վերայ մեր պատժոցն. զմահ՟անէն ասեմ ընթացելոյ յամենեսին ըստ նմանութե առաջնոյ անկեցելոյն ՚ի մահ. * Վասն այսորիկ և ամենիմաստն Պօղոս ասէ. թէ թագաւորեաց մահ յադամայ մինչև ՚ի մովսէս. և ՚ի վ՟ր չյանցուցելոցն ըստ նմանութե յանցուածոցն ադամայ. քանզի մինչև ցօրէնսն կալաւ մահու պատիժ. քանզի ք՟ի ապա փայլակնեցելոյ՝ եմուտ արդարացուցիչ շնորհ. և ՚ի բաց վարեաց զմերոց ըզ մարմնոյ զապականութ՟ի.

· Է · * Խնդիրն: *

Եթէ եղեւ յարութի անդէն զոր ետեսն եզեկիէլ մարգարէ, յորժամ մերձեցաւ ոսկր առ ոսկր, և յօդ առ յօդ. և մարմին և մորթ և մազ և ջլունք. և եղեւ յարութի անբաւ բազմութեն. և եթէ պատկեր հնդերձելոյն՝ հանրականի յարութեն որ լինելոցն է՝ եցոյց մեզ ածայինն գիր տեսութ՟ մարմնականաւ.

* Ցուցումն նորին: *

Օ մեծամեծ գործսն՝ ազոր վ՟ ՚ինն՟ սքանչելեացն գերազանցութի ը՟ կարծեօք գոլով և անհաւատալին առ ՚ի յոմանցն թըւեցեալ. ոչ միայն ՚ի ձեռն պատմութեց ուսանէին որք ըստ ժամանակս մարգարէքն սրբոյ հոգւոյն ծագեալ ՚ինոսա զիւրաքանչիւր իրիք գիտութին, այլ և նց՟ երևէին իրօք. զի նախ քանզայլն նոքա հաւատացեալք աւանդեսցեն այսպէս և այլոց. * Արդ՝ խոստացեալ բոլորից ած և զոր անդէն մեռեալքն ՚ի բա բելոն՝ դարձուցանել յերուսաղէմ. և ոչ ուրեք ա՟մ իրօք զոր ՚ի յերկրիս. այլ զոր ՚ի վեր ՚ի յերկինսն իմացելն յայտնապէս եցոյց մ՟րգրէին զյարութ՟ին. և զի ոչ օրինակաւ լինիցի ընդ ժամանակս. զոր և ա՟ծայինն Դաւիթ յառաջագոյն գոչէր ասելով յաղագս մեր, այսինքն վ՟ա ա՟մ մարդոյ, դարձուցանես զերեսս քո ՚ի նոցանէ և խռովեսցին և ՚ի հողս իւրեանց դարձցին. առաքես զհոգի քո և ստանաս զն՟ա, և նորոգես զերեսս երկրի: * Քանզի գթեալք առ ադամաւ վ՟ա յանցանացն ՚ի բաց դարձելք եղեաք առ ՚ի յ՟այ: և վ՟ա այսր պատճառի աղագաւ յինքեանցն հող դարձաք ընդ անիծիւք եղեաք. քանզի ասաց արարչագործն՝ հող էիր և ՚ի հող դարձցիս. այլ ՚ի յետին ժամանակիս զօրութ՟բ կենարար հոգւոյն Ք՟ի զամենեսեան յարուցանէ ըղմուեալս ա՟ծ և հայր: * Բայց վ՟ա զի չև ևս եղեալ յարութ՟ի մեռելոց. այլ եղիցի ՚ի ժամանակս՝ հաւատարմացուսցէ գրերովն ամէն ՚ի մասանն Պօղոս. եթէ ՚ի հաւատս նաւակոծեցան հիմենոս և աղեքսանդրոս՝ ասելով զյարութ՟ի մեռելոց արդէն եղեալ. * Իսկ եթէ որ զայլսն կրէ նաւակոծութ՟ի ՚ի հաւատսն կըրէ, եղիցի եթէ զյարութ՟ե զօրութ՟ի ո՟չ տեսութ՟բ մարգ՟րէականաւ էտես պիտակապէս երանելի մարգարէն Եզեկիէլ:

· Ը՟ · * Խնդիրն : *

Այր ոմն էր մեծատուն, և ուրախանայր հանապազ:

Լուծմունք

Լուծումն նորին·

Զդատաստանն լինիլ ասէ յետ յարութեն 'ի մեռելոց ա՟մ ուրեք ա՟ծայինն գիր· յարութի՟ ոչ եղիցի եթէ ոչ դարձեալ յերկնից եկեսցէ ք՟ս փառօք հօր՝ ընդ սրբոցն հրեշտակաց· *Այսպէս և ամենիմաստն Պօղոս ասէ· Թէ ինքն տ՟ր հրամանաւ՝ 'ի ձայն հրեշտակապետին և 'ի փող ա՟յ 'իջանէ յերկնից, և մեռեալք 'ի ք՟ս՝ յարիցեն անապականք· Արդ՝ չև ևս իջեալ 'ի վերուստ ամենեցունց դատաւորին և ոչ մեռելոց եղև յարութի՟· արդ զիարդ է ոչ անհաւատալի ածել զմտաւ՝ եթէ արդէն եղև ոմանց հատուցումն կամ չարեաց գործոց, կամ բարեաց· *Արդ է առակի օրինակաւ ձևացեալ որ 'ի վերայ

Սրբոյն Կիւրղի·

մեծատանն և ղազարու է ասացեալ առ 'ի ք՟է· և է բանս ո՟պ եբրայեցւոցն պատմութի՟ս ունի· *Ղազարոս ոմն ը՟ ժամանակսըն ընդ այնոսիկ յերուսաղէմ գ յետին ախտացեալ աղքատութիւն և հիւանդութի՟· զոր և յիշեալ տ՟ն՝ որպէս առակ առեալ զնա և յայտնագոյն 'ի ցուցումն ասացելոյն· Արդ՝ չև ևս յերկնից եկեալ ք՟ի· ոչ գործոցհատուցումն հետևեաց ոմանց· այլ ո՟պ առակ պատկերի է գրեալ· մեծատունն 'ի փափկութե՟ և անգթասէր· և տնանկն 'ի հիւանդութե՟· *Զի գիտասցեն որք 'ի յերկրիս ունին զմեծութի՟ ո՟պ զի ոչ կամիցին լինիլ քաղցունք և բարերք հաղորդեցուցիչք և ձեռն կարուք, և տնանկաց կարեաց խնամակալ լինիլ՝ 'ի չարաչար և յանփոխէլին անկցին 'ի պատիժ·

· Թ · * Խնդիր · *

Եթէ էառ մարգարէն ովսէ կին պոռնիկ և եղեն զաւա՞կք ՚ի նմանէ . արդեամբք՝ եթէ մարգարէական.

· Ժ · * Խնդիր · *

Եթէ մելքիսեդեկ ոչ մարդէր պարզաբար և ոչ հոգի.

Յաղագս այսոցիկ գլխոց՝ երկայնագոյն լիցի մեզ բան . յորժամ գրեսցուք ՚ի մարգարէն ովսէէ. և ՚ի գիրսն յոր յաղագս լինելուե՟ն բազում քննութ՟ե գտանի յաղագս մելքիսեդեկի. * Եւ պա՛րտ է երկիւղածութ՟ե զգիրսն ընթեռնուլ, և անտի առնուլ զասացելոյն ՚ի վ՟ր իւրաքանչիւր ուրուք միտս.

· ԺԱ · * Խնդիր · *

Եթէ բոլորից ա՟ծ զեղեալս և զգործեալս կարօղ է ոչ գոյս առնել երբեմն ըստ այնմ թէ ոչ տկարանայ առ ՚ի յա՟յ ա՟մ բան. քանզի ոչ ասեմք ո՟պ ոչ եղեալ, այլ և ոչ լինիլ զսկիզբն. ո՟պ թէ մինչ զպոռնիկն կարօղ է կոյս առնել յորովայնէ մօր իւրոյ . զի մի՛ եղիցի երբեմն պոռնիկն պոռնըկեալ. զի առ ՚ի մարդկանէ անձնարինքն հնարաւորք յաստուծոյ են.

* Լուծումն նորին: *

Խնդրել պարտ է մեզ զզօրութի՟ն ա՟յ եթէ մեծ և անքննելի՛ է յորժամ եղեալն ոչ լինի. աննման ա՟ծայնոյն փառաց . քանզի ոչ վ՟ս զա՟մ ինչ կարելոյն՝ զանտեղի ինչ գործս տեսանել 'ի նմա. *Զի զմտաւ ածեմք թէ անտեղի է ասել թէ կարող է ա՟ծ առնել զինքն ոչ գոլ ա՟ծ. և թէ կարող է առնել զինքն մեղաց ընդունակ. և կարող է առնել զինքն ոչ գոլ բարի կամ կեանս կամ արդար. *Արդ պարտ է 'ի բաց հրաժարել ա՟մ իրօք յայսպիսեացս անտեղի հ՟րցմանց. *Ա՟ է՞ր ոչ կարէ ա՟ծ զպ՟ոռնիկն առնել ոչ պոռնըկեալ. զի ոչ կարէ ստութի՟ զճշմարտութիւն առնել. և այս ոչ տկարութե՟ մեղադրութի՟, այլ բնութե՟ ցուցումն. ոչ առնելով յանձն կրել ինչ՝ որ չէ՛ նմա վայելուչ. քանզի օտար է ա՟յ ստութի՟ ամենևին. զի սուտ է զպոռնիկն առնել ոչ պոռնըկեալ երբեմն. *Բայց պարտ է ո՟պ ասացի այսպիսեացս անձև հարցմանց՝ և բազում անտեղութի՟ ունողաց՝ և ոչ ըսկիզբն առնել. այսոքիւ և ոչ ընդդրով պարտէին լինել. *Բայց վ՟ս որոյ քոյ երկիւղածութե՟դ առանձին ընթերցե՟լ՝ բարեոք ունելով զմտածութի՟ս, տեսանել 'ի վ՟ե իւրաքանչիւր գլխոց որպէս է հաստատել, զմտաւ ածեալ սահմանեցի.

* Տեառն Սրբոյն Կիւրղի Եպիսկոպոսապետի *Աղեքսանդրացւոց. Առ բարեպաշտն Թագաւորն Թէոդոսիոս. Յաղագս Տօնի Սրբոյ *Զատկին.*

Գլուխ. ԻԹ.

ՈՒՍՈՒՑԱՆԷ սրբազանն գիր. ըսկիզբն 'իմաստութե՟ն երկիւղ տ՟ն. *Իսկ իմաստութեն որ առ 'ի յա՟յ՝ զի՞նչ արդեօք ձ՟ժ՟է՟ եղի եղիցի հաւասարակշիռ. կամք զի արդ ոչ մեծ և արժանի ըստանալոյ բարի իցէ. որ և արմատ ունիցի զերկիւղն ա՟յ. և 'ի քաղցր և 'ի բազմաբաղձիկն եղցէ յանգումն. *Քանզի գրեալ է, թէ երկիւղ տ՟ն՝ 'ի կեանս առն. երկիւղ տ՟ն՝ փառք և պարծանք. երկիւղ տ՟ն զուարճութի՟ սրտի. և տացէ ուրախութի՟ և խնդութի՟ և երկայնաւուրս. *Այսոքիկ յամենօրհնեալդ քո ժողովիդ գագաթըն՝ Ք՟սասէր Թագաւոր Թէոդոսիոս. որ զերկիւղն ա՟յ յանձինդ շտեմարանս՝ որպէս անկապտելիս և սրբազանս ամբարեալ գանձս. *Եւ այնքան նկրտեալ ընդ քոյոյ ծնողաց փառաւորութի՟, որպէս զի ոչ ինչ է տեսանել որ ոչ է քո. քանզի զգերագոյնն աւել թողից առայժմ. և այսոքիկ դարձեալ զձեզ պսակեցից.

*Զի գրեալ է՝ պարծանք որդւոց հարք ն՟ց. որոց դուք պատկերք արժանիք տեսուչն. Եւ որպէս 'ի գծագրէ՝ ըստոյգ և մշտերև և յարամնաց ունելով զպայծառութի՟դ. զի յոլովակի որքան ինչ ըստ այսմ կենցաղոյ՝ արիութե՟ք զարեփառս անձինս Թագաւորաց զարդարել. *Եւ մանաւանդ և այլովքն որ 'ի ք՟ն բարեպաշտութե՟ք՝ հաստատութե՟ հաւատոց, և սերտութե՟ բարեգործութե՟, և անշարժութե՟ արդարութե՟. զորս և յա՟մ ուրեք արարեալ բանիւ և ըսքանչացմամբ՝ պայծառ և բազմատեսակ ըզ իւրե՟ց բրե՟կեցիկ գեղեցկութի՟ն երևեցուցեալ. Որ և բարեփորձ եղեալ զինուցդ ձերոց յա՟մ ուրեք, և թշնամեաց գըլխոց չարաչար և անտանելի շարժեալ երկիւղ՝ անկանին 'ի ծունկս ամե [illegible] այնք՝

նայնք՝ որք են արտաքոյ ըծոյդ․ վն սրնընդակից վայրենութեն, և բարոյիցն խըստութե․ *Իսկ օրինադրիդ՝ որոց յամ ուրեք՝ որք ՚ի ձեռն օրոց ոչ ինչ ենն արժնիք նախանձու՝ և հաձելեց գործոց՝ խելամըտեցուցիչ ուղիղ, և առանց բին սարկութե ունելով ըզ հաւատս, զոր ՚ի տր մեր յս քս ասեմ։ *Նաև գրէ օրէնս Թագաւորի աջ, որովք ածայինն պատուի բնութի․ և անկանին հերձուածք պիղծք և գարշելիք․ իսկ դատողացն զայնս ածատեացք խընին բերանք։ *Քանզի պըտէր ՚ի փրկչին հօտէ ՚ի բաց հալածել զդայլն․ ոչ ՚ի հովուաց յընդդէմ յառնելոյ միայն՝ որպ զգաւազան ինչ կամ զջահ հրոյ՝ յարձակեցուցեալ ՚ի վր նց զճշմարտութեն զօրութի, այլ և նախանձաւոր առ բարեպաշտութի ձերոյ իշխանութեդ․ որ ՚ի ծագս երկրի ըսփռեալ յամենեցունց բարեհռչակութե գեղեցկանայ․ *Իսկ ունելով այսպէս՝ և կամ ածասէր անձինդ քոյ եղև փոյթ և բարւոք ուղղեալ, որ և տեսանել հաւատեաւ ըզ Քի խորհրդոյն զօրութե՝ որ յառաջագոյն ծանուցաւ նախ քան ըզ լինել ծի․ *Որպ ասէ ամենիմաստն Պօղոս․ զի երևեցաւ ՚ի յետին յաւիտենին ժամանակս․ նախկին ցուցել օրինակօք զոր յաղագս նր՝ ՚ի ձեռն մովսիսի օրինացն յառաջագոյն՝ պատմեալ․ և զոր ՚ի կնոջէ ծնունդ ըստ մարմնոյ՝ մարգարէականացն քարոզութեանց․ *Քանզի ծնաւ ըստ մարմնոյ ՚ի կնոջէ, զի ըզ մերս օրհնեսցէ ծնունդ․ և մարմնով չարչարեալ ըստ դրոց՝ խափանեսցէ զմահ․ և վճարեսցէ յապականութենէ զմարմնոյս բնութիւն. քանզի տկարացաւ մահ նուաղաւ. քանզի անձնաւորինէր յաղթիլ ՚ի նմանէ կենացն մարմնոյ. Ապա ուրեմն ըստ մարմնոյ մահ նորա եղև մեզ փրկութիւն. քանզի յարեաւ ասի անդրանիկ՝ ՚ի մեռելոց եւ պտուղ ննջեցելոց. եւ զայս նորոգեաց մեզ ճանապարհ առ ժամայն եւ կենդանի. եւ նորաւ միայնով ուղղեալ. զի եւ մեք հանդերձ նորաւ եւ ՚ի ձեռն նորա՝ անապականք մնասցուք. *Քանզի որպէս ամենիմաստն գրէ Պօղոս. որպէս ադամաւ ամենեքին մեռանին, նոյնպէս եւ քրիստոսիւ ամենեքեան կենդանասցին. եւ որպէս զգեցաք ըզպատկեր հողեղինին, զգեցցուք ըզպատկեր երկնաւորին. *Եւ զի՝ որ ըստ մարմնոյ մահն ամենեցուն՝ եւ փրկչին մերոյ քրիստոսի՝ լուծումն մահու եղև, եւ ապականութեան փոփոխումն. եւ որոց ՚ի յերկրիս՝ փրկութիւն. *Ուսցի ոք վերստին եւ ոչ երկայն քրտամբք ըզսրբազանս եւ զաստուածաշունչս քննելով զգիրս. *Քանզի յաստուածայինն աբրահամ զմինն եւ զմիայն սիրելին իւր զորդի՝ զենուլ հրամայիւր, այր ՚ի ծերութիւն վարեալ. եւ ոչ ունելով յոյս այլոց կարօղ լինել հայր. այլ էր ծերն զանց արարեալ զգթասիրութիւն, եւ ՚ի խնայելոյ յորդին իւր վասն աստուծոյ կամացն. եւ վասն զի մերձ էր ՚ի կրել մանուկն. քանզի ՚ի ձեռն առեալ ըզսուրն հօր՝ ապրեր հրաշափառապէս ՚ի ներքս ընթացեալ խոյին. եւ զնորա զենումն կրեալ. *Այսպէս ապրեցաք եւ մեք ՚ի մերոյն՝ վայելուչ եւ պրամահ ՚ի յինքն առեալ քրիստոսի. քանզի զենաւ յաղագս մեր. եւ նա չարչա-

րե

րեցաւ վս մեղաց մերոց. որպ ասէ մարգարէն եսայի. և վասն անօրէնութեանց մերոց մատնեցաւ. և վիրօք նր բժշկեցաք մեք: *Եւ զայս դրձել մեզ և այլով պատկերաւ նախագրեաց մովսէս՝ օրինադրութբ այ. եւ ըղ խորհրդոյն զօրութին նախայայտնել որպ առակաւ եւ ըստուերաւ: *Քանզի հրամայեաց ածել ՚ի մէջ՝ երկուս նոխազս. համասարս հասակաւ, և համատեսակս. և ոչ ըստ միոյ ՚ի միք աննմանս ՚ի միմեանց. *Եւ էր անուն միոյն տէր. իսկ միւսոյն ՚ի բաց արձակեալ: *Եւ ապա վիճակի ՚ի ջերոյ ՚ի քահանային ձեռս զենուին՝ որոյ անուն էր տէր. և արձակէին ՚ի զենմանէն զի ՚ի բաց արձակելն. այսինքն զմիւսն՝ որ վասն ՚ի բաց արձակելոյն ՚ի զենմանէն անուանի ՚ի բաց արձակեալ: *Այլ էր ՚ի նշան

որպ ասացի օրինակ և տիպ տն զենմանն, զոր կրելն առեալ քս մարմնոյ զնա, զի մեք եղիցուք ՚ի բաց արձակեալ. արտաքս ընկեցեալք ՚ի մահուանէ և յապականութենէ. *Եւ զի ՚ի ձեռն քահանային վճիռ հատանելոյ վիճակի կրեաց. վս մեր զզենումն, համատարմացուցէ գրելովն երանելի աւետարանիչն Յովհաննէս: ժղվեալ քահանայապետացն և փարիսեցւոցն՝ յատեանն ասեն. զի՞նչ արասցուք զի այրս այս բազում նշանս առնէ. իսկ մի ոմն ՚ի նոցանէ Կայիափայ որ էր քահանայապետ տարւոյն այնորիկ, ասէ ցընս. դուք ոչ ինչ գիտէք և ոչ զմտաւ ածէք՝ զի մեռցի այր մի վս ժողովրդեանս, և մի՛ ամ ազգս կորիցէ. *Արդ՝ տես թէ զիա՛րդ ՚ի քահանայական ձայնէ մա հուն վճիռ հաւանի 'ի վն Քի. լսէ գոլ ասաց վն ամենեցունց փրկութեան զմիյն մեռանիլ։ * Լուր հաւատոյ Քի խորհուրդն և 'ի ձեռն աշխարին զենման. քան զի զենին զորոջն որք յիսրայիլէն՝ յեգիպտացւոցն չուելով աշխարհէ , և յաղթեցին սատակչին · շաղախելով զարիւնն 'ի մուտս յարկացն · և ճաշակեին 'ի մսոյ նորա. * Գիտասցուք ըզխորհրդոյս զօրուի որ քան ինչէ , և ոչ այսու որ պով ապրեցոյց ըստաներն զառաջինսն · և խորհըրդոյն օրինակ՝ ք զմահս վերդոյնս կատարէր զորս նոքօքն կեին. ապա՛ քանի՞ ինչ իցէ ճշմարտութենն զօրութի. * Քան զի ասէ ուրեմն Քս ·. ամէն ամէն ասեմ ձեզ. որ ուտէ՛ զմարմին իմ, և ըմպէ՛ զարիւն իմ՝ ունի զկեանսն յաւիտենականս. * Կատարի՛ւր սրբոյ զատկին տօնն ըստ մովսիսի օրինայն, 'ի չորեքտասաներորդում աւուր ամսոյն առաջնոյ · ըստ եբրայեցւոցն սովորութե ասեմ · յամսեանն նորոց՝ յորժամ ամենայն ինչ փթթիւր 'ի վայրի· տունկք և բոյսք և ծաղիկք՝ և պտղոց աճմունք. այսպէս է 'ի մանալի և փրկական չարչարանացն ժամանակ. * Քան զի յարեաւ 'ի մեռելոց Քս , կանգնեալ զբոլոր մարդոյս բնութի · ոչ 'ի գեղեցկածզիկ՝ և 'ի նոր բուսուցանել կեանս · որ անապականութն ասեմ և սրբութ, և 'ի սկզբունս բարեպտղութե աւետարնականին · և հրաշալւոյ և 'ի վեր քան զօրէնս կենացն. * Քանզի թարշամեալ մարդոյս բնութի և մեղօք ապականեալ , վերստին զոգնայր .քի տնօրինաբէր · այժմ 'ի նո

ճժէ րոց

որոց ամենայնն կատարիքի խորհուրդն, և յաւուրս չորեքտասաներորդի · ըստ պարագայութեն լուսնի· և վասն զի՞նչ պատճառի՝ կարևորէ ասել: *Քանզի հասեալ անդէն 'ի սրբոց հարցն ամենք պտշաճեցին իբրև բանս 'ի մատուցանս և ճշմարիտ· զի ոպ ասեն 'ի չորեքտասաներորդում աւուր լրմանն երևի շրջագային լուսնի, այսպէս և 'ի մեզ կարևոր է լրման 'ի մանաւոյն լուսնոյ եղեալս 'ի յայնպէս բարեպաշտին և 'ի սբն տօն անցեալ · և գովեմ ըզբանն: *Քանզի երևեցուցանէ և այլ իմն ոչ անկատար 'ի յօգուտ 'ի յաւուր չորեքտասաներորդի զզենուլ գառինն: քանզի արեգական մանաւանդ է՝ նմանեցուցանել զտր մեր յս քս: *Օ ի այսպէս ասէ ած և հայր յաղագս նր · և ծագեցից ձեզ երկիւղածաց անուան իմոյ արեգակն արդարութե· քանզի լոյս է՝ ոչ մարդկան միայն · այլ և հրեշտակց ամ բանական ըստացուածոց· *Նաև լուսնոյ նմանեցուցանել՝ ոչ է անհաւանելի զմովսիսի օրէնսն · որպ և չափաւոր ունելով ըզլոյսն · այսինքն զիմանալին և դերապայծառ ըզխորհրդածութիւն· այլ 'ի նուազման գոլ հրեշտակականին պայծառութեն, և սրբոց առաքելոցն քարոզութե ոչ հաւատար ճառագայթիւք: *Արդ լուսին՝ զօրէնս 'ի մանալ՝ ոչ է վայրապար ըն այսմ ժամանակի· և զենեալ լինէր գառնն 'ի չորեքտասաներորդում աւուր միայն · ոչ ապաքէն գոչելով իբրև, թէ կատարումն օրինացն քս՝ է· զի վարեալ լուսնի մինչև չորեքտասաներորդն՝ դադարէ՝, յաճմանէն · և 'ի ձգէ ըն նր նուաղումն դարձի ըսկզբան լինի։ * Զիջանէ առ սակաւ սակաւ. և յամենևին ՚ի սպառման լինիլ թըռեցեալ. ք̄զի կրեալ զոր ը̄ս մարմնոյն մահ վ̄ս մեր ք̄ի. է օրինակ իմն առ իւր կատարումն օրինականին պաշտաման պէտոքն. *՚Քանզի իջեալ առ՚ի նուաղումն փոյթ ետ յաղքատութե̄ն որոց ք̄ի՛ աւանդութ̄իքն և այս վարկանիմ թէ է որ ՚ի ձեռն Սաղմոսերգուին ձայնի նախապատմեալ յաղագս ք̄ի. ծագեսցի յաւուրս նր̄ արդարութ̄ի, և բազում խաղաղութ̄ի՝ մինչև բարձցի լուսին. *՚Քանզի բառնայ զտարըն ծագեալ ՚ի մեղք̄ի. և աւետարանին քարոզութե̄ յայտնեալ զպայծառութ̄ին՝ ի բաց բարձեալ յաւէտ օրինականին խրատու լոյս, ո̄պ գրովք և օրինակօք. որ լուսնի նմանեցուցանե

լէ, թոյլ տալով զմեծագոյնն ճշմարտութե̄ ճառագայթից. Իսկ ճշմարտութ̄ինէ ք̄ս և նորայքն. ասէ ուրեմն և ամենիմաստըն Պօղոս. յորժամ եկեսցէ կատարեալն՝ ՚ի մասնէն խափանեսցի։

*Արդ՝ կատարումն օրինացէ ք̄ս. և զոր ՚ի վ̄ր նր̄ կատարեմք տօն յառաջնում ամսեան ՚ի չորեքտասաներորդում աւուր, ըստ լուսնի պարագայութե̄ն։ * Եւ ըսկսանի ըստ եբրայեցւոցն սովորութե̄ առաջին ամսին, և գարնանային եղանակ, յառաջ քան զերկոտասան կաղանդից ապրիլի. ըստ արեգ̄կնային ընթացից. * Արդ՝ պիտոյէ անսանիլ առ ՚ի մէնջ. եթէ զչորեքտասաներորդ լուսնին ո՛չ յերկոտասաներորդըն համարիս ամիս. այլ ՚ի սկսանիլ գարնանային եղանակին՝ և առաջնոյն ամսոյ ը̄ս եբրայեցւոյն։

Եթէ ոչ այս պահեսցի որբապէս, անկանիմք 'ի ժամանակէն յորում կըրեացն քս՟ զոր 'ի վր՟ խաչին չարչարանսն. Որդ՝ պահելով զօրն յորում մատնեցաւ. և մատնեցաւ 'ի չորեքտասաներորդի լուսնին՝ յառաջնում ամսեան. և միամք յարութե՟ նր՟ աւուր. այսինքն կիրակէին. վն՟ այսորիկ լուծանեմք յերեկոյի շաբաթուն զպահսն. և տօնեմք 'ի վաղին կիրակէին, որպ՟ 'ի վա՛ղ առաւօտուն յարուցեալ քի՟. իսկ թէ և ասիցի 'ի խոր երեկոյին յարութեանն գործիլ խորհուրդ. այլ խո՛ր երեկոյն՝ և առաւօտն վաղ՝ 'ի մի և 'ի նոյն ընթանան ժամանակ.

*Որդ՝ կատարեալ առաջնոյդ ձերոյ բարեփառ հիպատութե՟. յամի հարիւրորդի յինն և 'ի տասներորդի 'ի դիոկղետիանոսէ՝ յայնմանէ

առեալ շարադրեցաք ըղ կնի հարիւր և տասն ամեայ ժամանակի զթի՛ւն. Նշանակեալ որբապէս և ըստուգի՛ւ զլուսնի պարզայութի՟ն ըստ իւրաքանչիւր ամի. և զօրն յորում մատնեցաւ քս՟՝ ըղ չորեքտասաներորդն ամսեան. *Նո՛յս և զյարութե՟ նր՟ օրն՝ այսինքն զկիրակէն. քանզի յարեա՛ւ 'ի մեռելոց ամենեցունց փրկիչն 'ի խոր դիշերին յերեկոյի շաբաթուն. այսինքն 'ի վաղ առաւօտուն 'ի լուսանալ կիրակէին՝ ըստ որբոց աւետարանչացն հաւատոյ.

*Բայց վն՟ զի պիտոյեր զինն և տասներեկին շրջագայութիւնն կատարեալ գրել շարակարգութբ՟, հարկաւորապէս յառաջնում ձերբարեփառ հիպատութեդ. որ եղև 'ի հարիւրորդի ինն և տասներորդի ամի դիոկղետիանոսի՝ յառա առ Թէոդոսի Հռոմայեցւոյ ։

Ջագոյն եդաք ամօք ըռրիւք՝ զի Թրենով որոց զկնի նորին հարիւր և տասն ամացն, ոչ պարտ դոլ բերել։ *Բայց դրել միայն վս որոյ տացի ինն և տասներեկին շրջագայ · բոլոր երեւիլ ՚ի կանոնին · զի իւրաքանչիւր կանոն ինն և տասն ամաց շրջագայութիւն ունի։

* * *

*[illegible] Տեառն Ներսիսի [illegible] [illegible] · առ Բարեպաշտ Թագաւորին [illegible]՝ [illegible] Թագաւորին [illegible] Բարեպաշտ Թագաւորին ։

Գլուխ · Ա ։

ՈՐՈՑ ՕՐՆՈՒՏ հածային և զերկնաւորն քահանայագործեն քարոզութի, ձայնիւ Եսայեայ հրամայէ՝ ասելով բոլորեցա ած · Ել ՚ի վր լերին բարձու աւետարանիչդ սիոնի · բարձրացո զօրութբ զբարբառ քո՛ աւետարանիչդ երուսաղէմի · բարձրացուցէք մի՛ երկնչիք · Զարա դող ասեմ զորս կարգեալ են ՚ի քահանայութի, և որք զամենեցուն փրկչին մերոյ քի խօսին խորհուրդ ոչ ՚ի վայր ընկեցեալ և ընդ երկիր քարշել միտս ունիլ՝ և պղերգանաց հետեւիլ · և զանդիմանմբ ձի ա͞ծ ամ

Նկարն
եղև:

ամփոփիլ. այլ որպ՟ 'ի բարձունս հանել զմիտս. և որպ՟ 'ի վ՟ր լերին կալով՝ այսպէս զճշմարտութե՟ օրինացն առաւելութի՟ բարւոք տեսանել փութացեալ՝ և խօսիլ համարձակութ՟բ. Թէ և իցեն որք խորհրդազգածքն կամիցին լինիլ՝ խիստք. որպէս զերիվարս ոմանս խըստերախս և սնդապարանոցս. յաղագս որոց և ինքն երանելին Դաւիթ ասէ առ ա՟ծ. 'ի սանձս և 'ի դնդնաւանդս ճմլեսցես ըզկզակս նց՟՝ ըզո՛չ մերձեցելոցն առ քեզ. *Իսկ եթէ որոց այսպիսեաց 'ի մաց՟ածոց են՝ խօսիլ կարեւոր է, զկարգ ո՛չ լիցի սխալանք լռելբանիւ՝ և ո՛չ մատուցանել 'ի բարեպաշտ լսելիս ձեր յոլովակի. որպէս զբաժակ ինչ քաղցր կենդանարար՝ զորբազանից գրոց գիտութ՟ի. *Օ՟ր և յառաջադոյն խօսեալ մեզ այ՟՝ ձայնիւ մարգարէին Եսայեայ, հանէք ձեզ ասէ ջուր ուրախութե՟ յաղբերացն փրկութե՟. փրկութե՟ աղբերս գոլ ասեմք զս՟բ մարգարէսն՝ յաւետարանիչսն՝ և զառաքեալսն. որք զոր 'ի վերուստ յերկնից զփրկակա՛նն բղխեն բ՟ն աշխարհի. բաշխելով նց՟ 'ի հոգւոյն սրբոյ. և զամենեսեան՝ զորս ընդ երկնաւ՟՝ այսպէս ուրախացուցանեն. *Ներ այժմ 'ի խորս նց՟ 'ի մաց՟ածոյն 'իջուցել զմիտս, զճշմարտութե՟ն գիւտանալի հանցուք. քանզի երկրագործքն 'ի վայրէ զանուշահոտ ծաղիկս ը՟ն ժամանակի ժողովեն՝ և 'ի տաղանդս եդեալ մատուցանեն տերանց իւրեանց. և նց՟ բարեմտութե՟ ընկալեալ՝ ընդ գեղեցկութին զւարճանան. *Իսկ մեք որ ըզվարդապետական ունիմք պա տեհութ՟ի, ո՟պ ՚ի վայրէ յա՟ծաշունչ գրոց՝ ոչ դիւրաթառամ ծաղկանց մատուցանեմք տեսուլի· այլ բանս յաւէտ և խորհրդածութ՟ի։ *Որ ՚ի ձեռն հոգւոյն անթառամ ունելով զառ ՚ի ք՟ս բարեպաշտութե՟ն գեղեցկութ՟ի՝ անուշահոտ բուրելով· և առաւել հարըստապէս ըզ նորայն խորհուրդ, զի գր՟ել է· ք՟ի անուշահոտութ՟ի եմք յա՟ծ։ *Արդ՝ եկի զեկուցանել ըզբանս ձեզ բարեպաշտիցդ Թագուհեաց· որ է յաղագս ուղիղ և անբիծ հաւ՟տոյս· որ և հաստատի ՚ի մեզ ա՟ռ յի՟ւ ք՟իւ։ *՝Քանզի վայելէ ձեզ մանաւանդ այսպէս ա՟ծայնոց և ա՟ծասիրացդ։ համանգամայն է թգ՟ւորութեդ հռչակաւորութե՟ պարծանաց, և զոր ՚ի ք՟ս սիրոյն պսակ դնել, որ ամէն օրհնեալ գլխոց ձերոց է պա՟շաճ։

*Եւ անվախճան բարեփառութե՟ զարդարէ՛ բոլրիցս ա՟ծ՝ յաղագս և առաւելագոյն պայծառանալոյ ՚ի ք՟ս խորհրդոյն։ *Իստոյգ և անպարտ գիտու՟ի ունելով ՚ի միտս՝ շարադրեցի զբանս, ՚ի ձեռն ա՟մ մտածութե՟ ցուցանելով· զի ո՟պ մի՛ է ա՟ծ հայր՝ յորմէ ա՟մ· այսպէս և մի՛ տ՟ր յ՟ս յ՟ս՝ որով ա՟մ· մի՛ ուրեմն ա՟մ իրօք և հոգին ս՟բ։ *Եւ յերկուս որդիս բաժանողաց զմին ք՟ս որդի և տ՟ր, ուղիղ խորհիլ գիտացեալ՝ ոչ առնում յանձն։ ք՟ զի ոչ ասեմք այլ որդի զնախ քան զա՟մ յաւիտեանս ծնեալն յէութեն ա՟յ և հօր, և այլ որ ՚ի յետին ժամանակս ծնեալ ՚ի կնոջէ և մտել ընդ օրինօք· այլ մի և նոյն, նախ քան զմարմնով ժողովում՟ն ՚ի միաւորութ՟ի ճշմարիտ· և յետ այնորիկ տակաւին։

* Բանն է որ յայ հօրէ ըստ բնութե որդին, անձնաւոր և մտաւոր մրմն առեալ իւր՝ ծնաւ ըստ մարմնոյ ՚ի սրբոյ կուսէն մարիամայ. և ոչ ՚ի մարմին փոփոխեալ. մի՛ լիցի. այլ առեալ յանէտ զայն. և ՚ի գոլոյն ած ոչ անփոյթ արարեալ. քանզի եկաց մնաց այսպէս բոլորից տր. * Օ այս խորհիլ ուսաք. քանզի իմաստուն պատւիրիւք մեզն բանք՝ ածեն զմեզ առ ՚ի պարտ գոլ որ ինչ սրբազանից գրոց թըւեցաւ. և զածային պատւիրանս ճշմարտութբ քննել.

* Նուրբ միտք անցանել յաղագս քի խօսիլ. և մաքրել զխորհուրդս, և զամ բարձրութի հպարտացեալ ՚ի քր գիտութեն այ. գերել զամ միտս ՚ի հնազանդութի նորա.

* Բանիցի խոստովանելի գոլով յամենեցունց, եթէ ՚ի կերպարանս և ՚ի հաւասարութի այ հօր է՝ որ ՚ի նմանէ ըստ բնութեն բան, ոչ յափշտակութի համարեցաւ զգոլն հաւասար այ, այլ զինքն ունայնացոյց զկերպարանս ծառայի առեալ՝ ՚ի նմանութի մարդկան եղեալ. և ձևով գտեալ իբ ըզմրդ. խոնարհեցոյց զինքն և հնազանդեալ մահուչափ և մահու խաչի.

* Հարկէ ամենայնիւ արհեստաւորութբ՝ քննող ունել զմիտս յոր ինչ է լիցի գիտութն. բարւոք ընտրեալ զյաղագս նր գրեցելոցն զօրութի. զի ՚ի նմին ած՝ համանգամայն և մարդ՝ զնոյն ինքն գոլ գիտացեալ.

* Խն զածն գոլ՝ ոչ էդեալ ՚ի բաց. քանզի անփոփոխելի է բանին բընութի. և յունայնութե չափոյ ոչ հրաժարեալ. քան զի ոչ պատկառէր իւրովքն նկատմամբք՝ որ զկամաւորութբ ունայնու-

թին անօրինաբար վասն մեր կրեաց. *Արդ՝ պարտէր նմա և ա՟ծութեն պատուով վայելուչ տեսանիլ. և 'ի մերմէ փոքրավայելչութենէս ամենևին ոչ 'ի բաց վճարիլ վասն մարդկութեն. խոտրել զայն անօրէնութեն. *Քանզի թէ ա՟ծ գոլով բանն՝ եղև մարմին. այլ ինքն մարդ, ըստ որում թէ հեղեց յոգւոյ իւրմէ 'ի վ՟ր ա՟մ մարմնոյ, մի՛ զոք ամբոխիցէ թէ և ասիցի ինչ յաղագս ն՟ր յա՟ծայնոց գրոց՝ որքան ինչ մ՟րդոյ վայելուչ. այլ հայեսցի յաւէտ 'ի վ՟ր գերազարդից ն՟ր փառ՟ց. 'ի զօրութե՟ և 'ի գերունակուե՟ ա՟ծավայելուչ բարձրութե՟. որ և էր մանաւանդ լուծանել թերևս կարօղ զպ՟րզագունիցն միտս *Օ այսոսիկ ըստ կարողութե՟ բարւոք յըստակել փորձեցայց. առ ընթեր եդեալ իւրաքանչիւր բանի զպիտանի լուծումն 'ի հաւաստութի. ա՟յ դարձեալ ընդարձակեցուցիչներով մեզ և զօրյայտ ճանապարհ. քանզի այս բան աւետարանչաց զօրութի՟ բազմաւ. որ՟պ ասէ ա՟ծային սաղմոսերգուն. *Արդ՝ 'ի ճառին առ իմէնջ եղելոյ առ՟ք կուսանսն պատրաստագունիցն բանից, և ոչ ինչ դըժուարինս յըմբըռնումն յոլովագոյնս արարաք յարադրութիւնս. *Իսկ յառաջիկայիս՝ հաւաստագոյնս արասցուք զյայտնումն. ք՟ զի պարտ է ա՟ծասէր իշխանուե՟դ ձերում և զայսոսիկ գիտել, և այնմ ոչ անգիտանալ. որ՟պ զի երկոքումբք այժմ ունիլ 'ի գիտութե. որ՟պ զլոյս ինչ բարեպաշտիկ 'ի խորհուրդս ձեր մուծեալ. *Իսկ գիտումն ինձ զօրս 'ի վ՟ր իւրաքանչիւր ուրուք մեկնողիս՝ դուզնաքանեայ ըստ կարողութե. և նախադա

ձի՟ե սել

սել քան զայլսն զ յաղագըս ունայնութեն բան. Սակայն գիտելի է այն. քանզի յորժամ անուանի մեզ յս̃ քս̃ մարդացեալ և մարմնացեալ, պարտ է իմանալ զառ յա̃յ հօրէ բանն.

⁂

*Բան եւ Կուծուն. ա̃.

⁂

Քանզի կամիմ գիտել ձեզ թէ ա̃մ առն գլուխ՝ քս̃ է. և գլուխ կնոջ այր. և գլուխ քի̃ Աստուած.

Առաջին մարդն յերկրէ հողեղէն. այսինքն ադամ. Իսկ երկրորդ Մարդն յերկնից. յայտ է զի քս̃. այլ ո̃պ զգեցաք զպատկեր հողեղինին, զգեցցուք և զպատկեր երկնաւորին, ըստ գրեցելումն. *Ապա ուրեմն առաջին եղև մեր գլուխ ադամ. այսինքն սկիզբըն, որ ՚ի յերկրէ, և հողեղէնն. բայց զի երկրորդ Ադամ անուանի քս̃՝ գլուխ դնի. այսինքն ըսկիզբն որոց նովաւ և ՚ի նմանէն վերակերպել յանապականութի սրբութե̃ հոգւոյն. *Ուրեմն ինքն է մեր ըսկիզբն. այսինքն գլուխ ըստորում եղև մարդ. և ունի գըլուխ ինքն ըստ բնութե̃ ա̃ծ՝ զոր ՚ի յերկինսն հայր քանզի ծնաւ ՚ի նմանէ ըստ բնութե̃ ա̃ծ գոլով բանն. *Այլ զի գլուխ նշանակէ զըսկիզբն. կապէ՛ առ ճշմարտութիւն զերկբայեցելոցն միտս. գլուխ լինել կնոջն զայր զի ՚ի նմանէ առաւ. Մի ուրեմն քս̃՝ և որդի և ա̃ր. գլուխ ունելով ըստ բնութե̃ ո̃պ զա̃ծ՝ զոր ՚ի յերկինս հայր. իսկ եղեալ մեր գըլուխ վասն մարմնոյ ազգակցութեանն.

*Բան և Լուծումն. Է.

Քանզի գիտէք զշնորհսն տ՟ն մերոյ յի՟ քի՟. զի վ՟ն մեր աղքատացաւ որ մեծատունն էր. զի մեք ն՟ր աղքատու՟բն մեծասցուք:

Տես հաստատեալ և այսուքիւք զա՟ծայնոյ և անմահ բնութեան գերունակութի, և զմարդկութեան չափուց նուաստութի: *Լա՛ւ ևս առ այսուքիւք՝ զերկոքումբք ՚ի միութի պատահելն. զինքն յայս ՚ի չուցանել մենածնին. և ոչ մի բան թարգմանեսցէ արդեօք զա՟ծութեան մեծութի. *Լա՛ւ յոյժ աղքատ է մարդկութիս. որոյ ա՟մ է ա՟յ տուր՝ և ՚ի վերուստ. նախ ք՟ զա՟մ և նոյն գոյն իսկ. քանզի կոչի առ ՚ի յա՟յ ՚ի գոյութի՝ ոչ գոյն երբեմն: *Այլ հարուստն ոմ ա՟ծ, կամաւորու՟բ աղքատացաւ և եղև ըստ մեզ. զի ապա՛ և մարդոյս բնութի՝ յա՟ծայնոյն գերունակութեց բարձրութիւն եղեալ քի՟ն, զաղքատութեն բուն ՚ի բաց դիցէ. Բանզի յորոց ըղ մեզ ա՟ծ հայր ընդ ք՟ի. և ընդ նմին նստոյց զմեզ յերկնաւորս. ըստ որում գրեալ է. այլ ոչ արդեօք էաք եղեալ յայսոսիկ՝ եթէ ոչ էր զաղքատութեւս բնութիս առեալ հարըստին ա՟յ. *Բանզի ոչ տընանկանայր որ էրն ըստ իւրում բնութեան տընանկ մարդն. այլ կրեալ ասի զայս վայելչաբար՝ ճշմարտապէս հարուստն, այսինքն որ յա՟յ հօրէ բանն՝ յորժամ եղեւ մարդ ըստ մեզ. Մի՛ ուրեմն է Բ՟ն և որդի.

⁂

*Բան և Լուծումն. Գ.

Ք՟ս գնեաց ըզմեզ յանիծից օրինին եղեալ վ՟ն մեր անէծ. քանզի գրեալ է թէ՝ անիծեալ ա՟մ որ կախեալ կայ զփայտէ. *Օրինականին գրոյ անիծեալ առնելով զոր ՚ի յանցանս և ՚ի մեղս՝ իսկ որ ո՛չն գիտէր զմեղս, այսինքն ք՟ս, մուծանի ի դատաստան՝ վճիռ անիրաւութեան կրեալ. և զորս անիծից վայելուչ չարչարանս. *Օ ի որ զա՟մ արժէր՝ յաղագս ամենեցունս մեռեալ. զի զամենեցունց անհնարինութեն լուծցէ պարտաւորութիս. և գընեսցէ զորս Ը՟ երկնաւ արեամբն իւրով. ո՛չ ուրեմն արժէր զամենեսեան թէ էր մարդ սոսկ *Իսկ եթէ ՚ի մանի ա՟ծ մարդացեալ և մարմնով իւրով չարչարեցեալ, փոքրեն առնէ ա՟մ արարածք. և բաւական առ ՚ի փրկանս որոց ՚ի ներքոյս երկնից միոյն մարմնոյ մահ,
*Քանզի իւր էր յա՟յ հօրէ ծնիցելոյ բանին. զոր փոքր ինչ քան ըզհրեշտակս տեսանեմք ըզյ՟ս վ՟ն չարչարանաց մահուն. փառօք և պատուով պսակեցեալ. զի շնորհօքըն ա՟յ վ՟ն ամենեցուն զմահ ճաշակեսցէ.

⁂

*Բան և Լուծումն. Գ.

⁂

Երանելին պօղոս յաղագս ամենեցունց փրկչին մերոյ ք՟ի պատմելով. յորժամ մուծցէ ասէ զանդրանիկն յաշխարհ՝ երկիրպագցեն նըմա ա՟մ հրեշտակք ա՟յ. *Նա՛ գրճել՝ որ է լոյս փառաց՝ և նըկարագիր էութեն նր. բերելով զա՟մ բանիւ զօրութեն իւրոյ. սրբութի մեղաց ձ՟իր մերոց

մերոց արարեալ՝ նստաւ ընդ աջմէ մեծութեան ՚ի բարձունս. Այնքան առաւել եղեալ քան զհրեշտակս որչափ լաւ ևս քան ըզնոսա անուն ժառանգեաց. քանզի ցո՞ երբէք ասաց ՚ի հրեշտակաց՝ որդի իմ ես դու, ես այսօր ծնայ զքեզ. *Ապա ուրեմն յորժամ եղեն անդրանիկ միածինն ՚ի բազում եղբարս, յայնժամ և մուծանել ասէ զնա յաշխարհ. քանզի արտաքոյ էր ըստ իւրում բնութեան ՚ի ստացուածոցս որպէս աստուած. յայնժամ և նուաստանայ ասէ զնա, քան զհրեշտակս. *Որ և առաւել քան զնոսա վիճակեալ յանուն. քանզի հրեշտակ՝ պաշտաման է նշանակական. և զծառայական՝ մեզ ցուցանէ չափ. քանզի առաքին ՚ի սպասաւորութիւն վասն հանդերձելոցն ժառանգել զփրկութիւն. *Իսկ որդի զառ ՚ի հօրէ գոլն էապէս

և ըստ բնութեան նշանակէ մի. զոր և ճշմարտապէս զծնունդն լինել հաւատամք. արդ՝ զիա՞րդ է նուաստ քան զհրեշտակս որ ՚ի նոցանէն երկրպագի աթոռակիցն հօր. *Այլ է հաւաստի պատճառն. քանզի իջանէ ՚ի մարդկութեան չափ. որ և զմեռանիլն բնաւորեալ առեալ մարմին իւր արարեալ. և նովաւ չարչարեցաւ կամաւորութեամբ. և վերին փառօքն պսակի վասն չարչարանացն. որպէս նովաւ խափանեալ զմահ. և անգործ արարեալ զապականութիւն. որ և էրն անապականութիւն և կեանք. *Արդ՝ յորժամ յս անուանէ, և նուաստանայ ասէ քան զհրեշտակս, ոչ մարդ ըստ մասին և յատկապէս, այլ զնոյն իմանամք զմիածինն. Թոյլ արւել զառաւելագոյնն գոլ անօրինաբար սրբոց հրեշտակաց *Ո՛ ՚ի ըստ

Ճշմարտութեն եղև մրդ՝ որ քան զնս ՚ի դերունակութեն նրաստատացեալն · իսկ դերունակութի որը բոյն հրեշտակաց · զի որ տաքոյ մարմնոյ և քան զմահ վեհագոյնքեն · այսոքիւք եղեալ է զոր դի վն կամաւոր Թափմանն · * Այլ փոքր ինչ քան զհրեշտակս նրաստացեալ՝ վասն մարդկութեն չափու ՚ի դերունակուէ ածութեն գոլով՝ երկրպագի առ ՚ի նոցանէ · Նմանի յաղթող՝ զորով շուրջ կան նոքա և փառաւորեն միշտ · և զօրութեց զնա անճանեն տր ·

⁂

* Բանն Աստուծոյ. Ն.

⁂

Արդ՝ զի մանկունք հաղորդեցին արեան և մարմնոյ · և ինքն մերձաւորութ կցորդ եղև նոցունց · զի մահուն իւրով խափանեսցէ ըզ զիշխանութի մահու ունօղն · այսինքն զբանսարկուն · և ապրեցուսցէ զնս որք մահուն երկիւղիւ հանապազ կային պարտաւորք ՚ի ծառայութե ·

Մանկունք ասէ · այսոքիւք է մեզ յայտնի, զի զորս · յերկրիեն ասէ · ըստ այնմ որ ՚ի սաղմոսն օրհնաբանի ով՝ ՚ի դիմաց այ · ես ասացի թէ հրեշտակք իցէք · կամ որդիք բարձրելոյ ամենեքեան · * Քանզի որով հետև եկն յոր ը ոյ կամացն · և ի մեծն յընտանութի ըստ բնութեան նմա՝ ամենեքեան եղաք որդիք · և ոչ դք վերջացաւ յառնա ընտանութեն · այլ զոր ասէն Դաւիթ · ով մարդիկ մեռանիմ՝ զմարմնոյս կրից յընտանի միոս բերելք · * Արդ՝ զիարդ որդեօք հաղորդեցաք արեան և ծլ մար մարմնոյ. ք՟զի հոգի մարդոյ այլ բնութի՟ ունելով քան զմարմինն, առնամիաւորութե՟ շարադրութբ՟, զմի բանաւորն կատարեն կենդանի. այսինքն ըզ մարդ. *Այսպէս և բանն ա՟յ՝ ը՟ անձնաւոր մարմնոյ, և ո՛չ անձին՝ որպ՟ ոմանք ասեն, զինքն անձնաւորաբար միացուցեալ՝ հաղորդ եղև արեան և մարմնոյ մերձաւորութբ՟ մեզ. յայտ է ասել մերձաւորութբ՟ն, ծննդեամբն որ ՚ի կնոջէ. *Մի՛ ուրեմն է որ յս՟ քս՟. որ միացուցեալ ընդ ինքն ա՟յ բանին ըզ մարդկութի՟ն, մնացեալ այնպէս որ ինչ էրն. և եթէ ինքն խափանեաց զիշխանութի՟ մահու որ կեանք և ա՟ծ, ի՟ւր նր՟՝ վայելէ ՚ի մանաղ կրել զմահ. զի որպ՟ ինքն յարուցել խափանել ասացի զապականութի՟. և յա՟մ ազգս մեր առաքես

ցէ զանապականութե՟ն շնորհ.

⁂

*Բան և Լուծումն. Զ.

⁂

Քանզի որպ՟ ադամաւ ամենեքին մեռանին, նոյնպէս և քրի՟ւ ամենեքեան կենդանասցին. և որպ՟ մարդով մահ, այսպէս և յարութի՟ մեռելոց.

Բայց վս՟ զի է անդր քան զմեր մարդկութեա չափ՝ կոխեալ զմահ, միաւորութբ՟ ասեմք. այսինքն կցորդութբ՟ առ մարմին և արիւն՝ ՚ի լինիլ բանին ա՟յ ընդ մեզ մարդ. և մինալ այսպէս ՚ի վեր քան զմահ. քանզի ա՟ծ էր մարմնով.

⁂

*Բան և Լուծումն. Է.

⁂

Զի ոչ ըզ հրեշտակաց բուռն հարկանէ. այլ զզաւակէն [illegible] աբ աբրահմու · ուստի պարտէր ամենայնիւ եղբարց նմանիլ · զի ողորմած լինիցի և հաւատարիմ քահանայապետ առ ա՟ծ · առ ՚ի քաւել զմեղս ժողովրդեանն · զի որով ինքն չարչարեցաւ զփորձ առեալ · կարող է և փորձանաւորացն օգն՟ն լինել ·

Ո զաւակէն աբրհմու բուռն հարկանել ասեմք զբանն ա՟յ · քանզի ծնաւ ՚ի հրէից ըստ մարմնոյ · և նմանեցաւ, ✱ Քանզի արհամարհեալ ուրուք զօրէնսն մովսէսի՝ առանց գթութե՟ առ երկու կամ երիւք վկայիւք մեռանէր · արդ՝ արդարացուցանէ հաւատովք ք՟ս · և ՚ի հին յանցանացն հանէ զակարացեալսն · եղև ողորմած քահանայապետ, ոչ ևս օրինականացն անգթութե՟ իշխել հրամայեալ · * Իսկ հաւատարիմ յարամնաց և մշտնջենաւոր և արժանի հաւատալոյ խոստացելոցն ։ ո՟պ ինքն ասէ դարձեալ Պօղոս յաղագս որոց ըստ օրինաց քահանայից · և նոքա յոլով են կացեալք քահանայք · իսկ սա վ՟ս մնալոյն իւրոյ յաւիտեան՝ առանց անցանելոյ ունի զքահանայութիւն · ուստի ապրեցուցանել կարէ բոլորովին զմատուցեալսն նովաւ առ ա՟ծ · քանզի մշտ կենդանի է՝ լինել բարեխօս վ՟ս ն՟ց · * Եւ տես զի որդ ոչ ՚ի դատապարտութի մեղուցելոցն եղև քահանայ · այլ ՚ի քաւութի յաւէտ մեղաց ն՟ց · * Իսկ փորձանաց և պատարագին · զի՞նչ արդեօք իցէ եղանակ · որով ասէ՝ ինքն չարչարեցաւ զփորձ առեալ · կարող է և փորձանաւորացն օգնական լինել · քանզի ժուժկալեաց փորձանաց այսինքն համբերեաց խաչին · և զինքն որդի՝ ո՟պ անարատ պատարագ մա տոյց այ և հօր․ զի իւրով մարմնովն օգնեսցէ աշխատեցելոցն և որք 'ի փորձութե․ * Ո՛ ի միում պատարագաւ անէ կատարեաց զմշտնջենաւոր սըրբեալսն․ ինքն ուրեմն է զև քահանայապետ ըստ մարդկութեն․ որ և յամենեցունց ըզպատարագս ընդունի ածաբար․ ինքն զենումն ըստ մարմնոյ․ ինքն է մեղաց մերոց քաւիչ ըստ ածութեն իշխանութե․ մի՛ ուրեմն է տր յս քս։

*Բան և Յօդուած․ Ը․

Դուք երկրպագանէք որում ո՛չ գիտէք․ մեք երկրպգանեմք որում գիտեմք․ զի փրկութի ի Հրէիցէ։

Ասիցէ ոք արդեօք անպատշաճ գոլ ածայնոյն և վերին բնութե բանին երկրպագանելն․ ապա զի մարդ՝ թէ է ած ճշմարիտ․ քս, զինքն ընդ որոց երկրպագենն դասեաց․ Ո՛ ի՞նչ արդեօք ասասցուք առ այս․ զի եթէ մերկ ածութեն զառ 'ի հօրէ ծնեալ բանն դալ հաւատամք յա՛ յոյժ անպատշաճ է իրն․ իսկ եթէ զծառայի կերպարանս առեալ՝ և զերկրպագու զմարդկութենս չափ ո՛չ անպատուեալ՝ եղև որդի մարդյ․ երկըրպագելն եղիցի անօրէնութեն․ և վայելուչ յաւէտ ունայնութեն կարգաց ո՛չ իւր ըստ միայնոյ բնութեն բանին․ ապա՛ թէ ո՛չ՝ զի մարդ 'ի Հրէից է փրկութի ո՛չ ոք ուրեք ասէ ըստորում իմանին և է բան՝ 'ի Հրէից գոլ զնա․ այլ ըստ որում էն որոց մարմնով և արեամբ եղեալ եղբայր․ մի՛ ուրեմն է քս, թէ և երկրպագել ասիցի ըստ մարդկութեն․ որ և յա՟մ արարածոց երկրպագի որպէս ա՟ծ.

……

*Բան և Լուծումն. Թ.

……

Փոքր ևս ժամանակ ընդ ձեզ եմ, և երթամ առ առաքիչն իմ.

Ո՞ւր ուրեք ոչ է բանն ա՟յ. որ լնու զամենայն ա՟ծայնով բնութե՟բ. զիա՞րդ առաքի ՚ի Հօրէ. և զիա՞րդ երթայ առնա՞. *Ապա՛ ուրեմն առաքի մարդկօրէն ըստ առաքելու՟ն բանի և եղանակի, զի քարոզեսցէ գերեաց թողութի՟ և կուրաց տեսանել՝ և երթայ առ Հայր և ա՟ծ. ո՛չ ըստ Հաւասար եղանակի, այլ ո՟պ մարմնով ելեալ յերկինս. զի յաղագս մեր երևեցուսցէ զինքն երեսացն Հօր՝ ո՟պ և գրեալ է. *Իսկ եթէ և իմ՟ նորին բանին ասիցի առաքեալն՝ մի՛ զք ամբոխիցի. քանզի սովորու՟ն է ա՟ծայնոց գրոց, երբեք զի այդպիսեօք վարել ձայնիւք. և ո՛չ տեղեօք և պարագրութե՟ զա՟ծային և գերազարդն բերէ բնութի՟. *Իսկ զի գիտէ անմարմին զնա՛ և անդր քան զպարագրեալ սահման և՚ի տեղւոջ ՚ի մնալոյ Հեռի. այլ ձայնիւք յաւէտ մարդկայնովք որ ՚ի վեր քան զմիտս մեր է՝ փորձի յայտնիլ. քանզի և ինքն Հայր՝ առաքել առ մեզ ասաց զմխիթարիչն՝ որ և լնու զա՟մ, ս՟բ Հոգին. քանզի Հոգի տ՟ն ելից զտիեզերս.

……

*Բան և Լուծումն. Ժ.

……

Յորժամ բարձրացուցանէք զորդի մարդոյ, յայնժամ գիտասջիք թէ ես եմ.

Հրէականին ապարասա

ծ՟ւ՟դ նու

նութ՟ն զոր 'ի վ՟ր ք՟ն առնէին՝ ըղ պատճառն պատմէ ա՟ծայինն Յովհաննէս. վ՟ս այնորիկ աւէ հալածէին հրէայքն զՅ՟ս՝ զի ոչ միայն լուծանէր զշաբաթսն. այլ և հայր իւր կոչէր զա՟ծ. և հաւասար առնէր զինքըն ա՟յ. *Ներքս բերէ և զն՟ց չարութին. վ՟ս բարի գործոյ ոչ առնեմք զքեզ քարկոծ, այլ վ՟ս հայհոյութ՟ն. զի դու մարդ ես, և առնես զքեզ ա՟ծ. ապա ուրեմն ոչ ը՟ունէին զհաւատն որ 'ի նմա. մարդ կարծելով զնա. և զայն նոյն սոսկ. *Ընդիմացեալ թէ ա՟ծ գոլով բանն՝ բուռն եհար զզաւակէն աբրահամու. և կցորդ եղև արեան և մարմնոյ՝ մերձաւորութ՟բ մեզ. սակայն ոչ եկաց 'ի բաց 'ի գոյսն ա՟ծ. քանզի անփոփոխելի՛ է ըստ բնութ՟ն և մշտնջենաւոր. *Յորժամ բարձրացուցանիցէք ասէ զորդի մարդոյ՝ յայնժամ գիտասջիք թէ ես եմ. քանզի խաչեցաւ մարդկօրէն, և յարեաւ ա՟ծաբար. և հաւատացեալ լինի յարութ՟ն թէ ա՟ծ է, և ա՟յ ը՟ բնութ՟ն որդի. իսկ եթէ հաւատացեալ լինի առ 'ի մէնջ ոչ ո՟պ զայլոք յարուցել. այլ զի ինքն յարեաւ յաւէտ՝ իւր ն՟ր իմացի կըրել զմահ. զի և ինքն իմացի յարուցեալ. որ և անմահ գոլով բնութ՟բ ո՟պ ա՟ծ. *Քանզի միոյ ք՟ի և որդւոյ պատմելով զմահն, և խոստովանելով զյարութիւն, արդարանամք հաւատովք. ապա ուրեմն նոյն ինքն ո՟պ մի, և միայն գոլով Յ՟ս Ք՟ս, մեռանիլ ասի մարդկօրէն ըստ մարմնոյ. և յարուցեալ ա՟ծաբար որպէս կեանք.

ՃԼԷ Բան

⁂

*Բան և Լուծումն. ԾԱ.

⁂

Մատեն երբեմն առ քս՟ հրէայքն և ասեն. թէ դու ես քս՟ն՝ ասա՛ մեզ համարձակ. *Պատասխանի ետ յս՟ և ասէ. ասացի ձեզ, և ո՛չ հաւատայք. զգործս զոր ես գործեմ յանուն հօր իմոյ, այսոքիկ վկայեն վս՟ իմ.

Օ ի՞նչ արդեօք ասիցեն առ այս. որք որ չեն անուսումնաբար յերկուս որդիս և յերկուս քսս՟. զմի որ՟ յս՟ քս՟. *Յաղագս ո՞յր ասէին հրէայքն թէ դու ես քս՟ն՝ ասա մեզ համարձակ. Եւ ո՞վ էր որ ասէր զգործս զոր ես գործեմ յանուն հօր իմոյ՝ այսոքիկ վկայեն վս՟ իմ. ո՞յր դու ասեմք հայր ի՞ւր զա՟ծ. արդեօք ի կնոջէ՞ ծնիցելոյն ըստ մարմին և առանձնապէս իմացեալ՝ այսինքն միածնին. որ և կարելն գործել զա՟ծաթեն գործ վայելչ. և ո՛չ մարդկային բնութեն երբէք. բայց վս՟ զի նոյն քս՟ զգործս հօր, ո՛չ մրդ՟ իմացի սոսկ, այլ ա՟ծ յաւէտ մարմնով և արենմբ. Ծնացեալ որ ինչ էրն. *Բանն զի հաւատարը գործեաց՝ այսպէս ունելով իւրոյն ծնողի. Եւ զխորհրդոյն բան ո՛չ ոք պարսաւեաց 'ի բարւոք խորհիլ ամլորեցելոցն.

⁂

*Բան և Լուծումն. ԾԲ.

⁂

Իսկ մանուկն աճէր և զօրանայր լի իմաստութբ՟. և շնորհք ա՟յ էր 'ի վ՟ր նր՟. և դարձեալ յս՟ աճէր հասակաւ և իմաստութբ՟ և շնորհիւ առ 'ի յա՟յ և 'ի մարդկանէ.

Մի՛ ասելով զո՟ր մեր յ՟ քո՟ և նմա հետևեցուցեալ զմարդկայինս և զանձավայելուչս, մարդկութեն չափու վայելել ճշմարտապէս հաստատեմք զմարմնական անձուն ըն ունել· այլ և զօրանալ մարմնոյն մասանց, զզարդանալն առ սակաւ սակաւ. զնոյն թռչել ըննուլ 'ի իմաստութ͞ե. վ͞ս յաւելուած լինելոյն մարմնոյն հասակի. զվայելուչս ներգործել 'ի նըմ՛ իմաստութեն. ըստ աձման երևման. և այս ո՛չ ասացի մարմնով անօրէնութենէ վայելուչ, և նրբաստուէն չափու. *Իսկ բնութ͞ե բանին վայելէ դարձեալ միշտ զկատարելաբարն ունելով դղ 'ի իմաստութ͞ե նր. որդ՝ նր է կատարումն մարդկորէնն. որ ունայնութեն դէպ եղեալ ընծաստութին. և նորին դրձել նմանապէս ածավայելուչքն ածաբար. *Քանզի մարմնով անօրէնութեն եղանակ և բան՛ գիտէ դղ զնմ ըստ մեզ. և դերունակ դարձեալ քան զարարած ոգս չափ ո՛չ ած. և զի որդ ո՛չ նրբաստացեալ ըստ որում եղև մարդ. *Քանզի ծւրէր խնրհութեն զոր կրեաց կամաւորութ͞ե՝ եթէ հրաժարեալ էր 'ի մարդկայնոց. սակայն ո՛չ իմանի նոքօք բանին բնութիւն, այլ իւրացուցանէ յանէտ զայն իւրով մարմնով, որ մինչ զքաղցնուլն և զծարաւիլն, և զաշխատիլն 'ի ճանապարհին. *Արդ՝ յորժամ լսիցես թէ մանուկն աճէր և զօրանայր լի' 'ի իմաստութ͞ե, ընկալ առ 'ի պատասխանատրութիւն՝ ըղմա մնով անօրէնութեանն խորհուրդ. և զի էր ած մարմնով, հաւատարմացուցանէ ասելով երանելի ձ՟լ՟է աւե աւետարանիչն. թէ շնորհ ա̅յ էր 'ի վ̅ր նր̅. * Քանզի ոչ ո̅պ շնորհս ունելով առ 'ի յայլմէ ա̅յ, այլ զի շնորհս ունէր մանուկն՝ որ ինչ վայելէր ա̅յ. զի էր և է ա̅ծ բանն մարմնով երևեալ. այսինքն մարդ ըստ մեզ։

Իսկ եթէ ասիցի շնորհս ունելով այսինքն աճիլ շնորհիւ առ 'ի յա̅յ և 'ի մարդկանէ՝ ոչ ինչ է անտեղի, թէ և ինքն հայր յանձն առնոր զտնօրէնութ̅ին որդւոյ. և իւրոյն որդւոյ իւրացուցեալ զորս մարմնոյն. վասն խորհրդոյն վայելուչ գոլոյ համանգամայն և պիտանի.

⁂

* Բան և Լուծումն. Ճ̅է.

⁂

Բայց յաղագս աւուրն և ժամուն այնորիկ՝ ոչ ոք գիտէ. ոչ հրեշտակք երկնից և ոչ որդի. բայց միայն հայր.

Եթէ մի՛ քս̅ ասէ խոստովանել ծանեաք ըզ բանն ա̅յ մարմնացեալ այսինքն մարդացեալ, զի ա̑րդ անգիտացաւ ըզ կատարածին օր. * Արդ ասեմք թէ անգիտանալն թերևս զա̅յ խորհուրդն ոչ անսովորութ̅. և ոչ այլ ազդ է անվայելուչ աստուածոցս. քանզի ով գիտաց զմիտս տ̅ն ըստ գրեցելումն. և եթէ ասի փոքր ինչ նուաստացեալ քան զհրեշտակս որդի. յայտ է թէ ըստ որում եղև մարդ որ ա՛նդրն է ք̅ զա̅մ ստացուածս ա̅ծաբար. և զի՛նչէ սքանչելի թէ և համանգամայն ը̅ հրեշտակ̅ց ասիցի անգիտանալ զա̅յ զխորհուրդն որ իմաստութ̅ի և զօրութ̅ի է նր̅. * Ո ի ա̑րդ անգիտացաւ 'իմաստութ̅ին հօր զորս 'ի նմայն թա քունան. և թէ հոգին առ ի քննել զա՟մ և զխորհս ա՟յ. և հոգի է ք՟ի, զի ո՛րդ արդեօք անգիտացաւ զոր գիտէն ստուգապէս հոգին ն՟ր. ապա ուրեմն թէ անգիտանալ ասի մարդկօրէն՝ այլ գիտէ ա՟ծաբար. *Որ և ո՞ւր եդիք զՂազարոս հարցանէր ո՟չ գիտելով մարդկօրէն, ներգործեաց ա՟ծաբար յարուցանել ըզնա՛ ՚ի մեռելոց. *Արդ հետևեցուցէլ մարմնոյն տնօրէնութե՟ զմարդկօրէնսն, պահեսցուք բարեպաշտապէս և ըստ մեզ եղելոյն յա՟յ ծնիցելոյն բանի զա՟ծավայելուչսն.

⁂

*Բան և Լուծումն. Ժ՟Դ.

⁂

Աղաղակեաց յս՟ ՚ի ձայն մե՟ծ. ա՟ծ ա՟ծ իմ ը՟է՞ր թողեր զիս.

Արդեօք նմա պաշտպանութե՟ պէտք գո՞լ ասիցեմք առ ՚ի յա՟յ հօրէ բանին. և զիա՞րդ ո՛չ է այս յոյժ անվայելուչ. ք՟զի տիրէ՛ նա բոլորից ը՟ ա՟յ և հօր. և հաստատէ զերկինս խուրով հոգւոյ. և ո՟ր զօրութե՟ց անճանի ըստ ճշմարտութե՟ն. *Ապա տկարացաւ արդեօք առ հրէիցն դաւաճանութե՟ի. և ո՞չ կարէր ձեռն ն՟ր մարտնչիլ ընդ խաչահանունսն. որպ և ասէ մարգարէն Եսայի. թէ ա՟մ հեթանոսք իբրև զկաթիլ մի ՚ի դուլէ են. և իբրև ըզմէտ մի ՚ի կշռոց համարեցան. ո՞ւմ նմանութեան նմանեցուցիք զտ՟ր և ո՞րոյ նմանութեան նմանեցուցէն զնա. *Պիտելի է՝ զի համարձակութի հրէից ժողովրդե՟ն սպասաւորքն զզօրականսն ունելով գունդ՝ և առաջնորդ զմատնիչն. և վ՟ս զխնդրէին զնա ունել. պատահեաց ն՟ց և ասէ՝

զո՞ խնդրէք. Նք̅ ասեն զՅս̅ Նազովրեցի. ասէ ցնս̅ փրկիչն. Ես եմ. Եւ գնացեալ յետս զարկան ընդ գետնի. ապա զի՞նչ արդեօք ակարծան որ միայն ձայնիւն յանդիմանեաց զդաւաճանիցն զտկարութիւն. *Արդ՝ զի՞նչ արդեօք կամիցի ասելովն ա̅ծ իմ ա̅ծ իմ ընդէ՞ր թողեր զիս. *Ասեմք այժմ. եթէ նախահօրն ադամայ զտուեալ նմա պատուիրանն կոխեալ, եւ զա̅ծայ նովք օրինօք զանց արարեալ, թողեալ եղեւ մարդկային բնութիւն առ յա̅յ՝ եղեւ ընդ անիծիւք. վ̅ս այնորիկ եւ մահու ըմբռնեալ. եւ վ̅ս զի զխոստացեալն վերստին կամէր ստեղծանել յանապականութ̅ միածին բանն ա̅յ, ի բունն էհար զզաւակէն աբրահամու. եւ նմա եղաւ եղբայր, պարտէր զհին անէծս եւ զեկածեալ ապականութիւնն

դադարեցուցանել. ընդ թողանիլն զոր կրեաց 'ի սկզբանէ մարդոյս բնութիւն. *Արդ՝ ո̅չ մի գոլով 'ի թողեցելոցն, բայց որում ինքն մերձաւորութե̅ մեզ հաղորդ եղեւ արեան եւ մարմնոյ՝ զընդէրն թողեր զիս ասէ, որէր յայտնապէս լուծողի զպատահիլն մեզ թողանիլ. եւ ո̅չ աղաչողի վասն մեր իւր զհայր, եւ կոչողի 'ի պաշտպանութի̅ զոր 'ի վ̅ր մեր՝ ո̅չ 'ի վ̅ր իւր նախկին. *Քանզի ա̅մ բարութեանց եղեւ մեզ Քս̅ սկիզբն եւ առիթ. ո̅չ զի թէ առիցի առնուլ ինչ մարդկօրէն 'ի հօրէ. այս մերոյս բնութե̅ն եղիցի առիթ. լի գոլով ինքն եւ ոչ կարօտ ո̅չ ա̅ծ.

⁂

Առ Լ[illegible]

◆

*Բան և Լուծումն. ՃԺԵ.

◆

Զայս խորհեսցի իւրաքանչիւր ոք 'ի ձէնջ որ 'ի ք՟ս յ՟ս. որ 'ի կերպ՟րանս ա՟յ էր, ոչ ինչ յափշտակութի համարեցաւ զլինելն հաւասար ա՟յ. այլ զանձն ունայնացոյց՝ զկերպ՟րանս ծառայի առեալ. և կերպարանօք գտեալ ո՟պ ըզ մարդ. խոնարհեցոյց զինքն՝ եղեալ հնազանդ հօր՝ մահու չափ և մահու խաչի. վ՟ս որոյ և ա՟ծ զնա առաւել փառաւորեաց և բարձրացոյց. և շնորհեաց նմա անուն որ 'ի վերոյ է քան զա՟մ անուն. զի յանուն յ՟ի ք՟ի ա՟մ ծունր կրկնեսցի երկնաւորաց և երկրաւորաց և սանդարամետականաց. և ա՟մ լեզու խոստովան լիցի թէ տ՟ր է յ՟ս ք՟ս 'ի փառս ա՟յ հօր.

Թարգմանութիւն.

Ահա հաւաստեաւ զոր 'ի կերպարանս և 'ի հաւասարութե հօր բանն ա՟յ, ոչ յափշտակութ՟ի համարեալ ասէ ըզ գոլն հաւասար ա՟յ. այլ ունայնացով ասէ յաւէտ կամաւորութ՟բ զկերպարանս ծառայիական, 'ի նմանութ՟ի մարդկան եղեալ: և 'ի վ՟ր ածէ, խոնարհեցոյց զինքն՝ եղեալ հնազանդ հօր մահու չափ. և մահու խաչի. *Արդ եթէ անջատելի՛ է յերկուս ք՟սս. զմինն և ըզ միայն ք՟ս և տ՟ր. և ըստ ոմանց կարծեաց՝ զոր 'ի կնոջէն մարդ՝ պատուեալ 'ի հաւասարութ՟ի իւրոյ փառաց բանին ա՟յ. և յարակից արար իւր՝ ըստ իշխանութեան եղանակի. և ըստ որդիութե հօմանունութ՟ե ո՟պ այլ գոլով առանձնաւորապէս ք՟ զորդի. ո՞վ արդեօք իցէ որ ունայնացոյց զինքըն. և զի՞նչ օրինակաւ ձև ա՟ ու—

ունայնացաւ ։ * Քանզի թէ ո՟պ նոքա՛յն ասեն, 'ի կնոջէ առանձնաւորպ՟էս իմացեալ մարդ՝ ասիցի կրել զայս ։ զիա՞րդ որ դեօք, կ՟մ զի՞նչ օրինակաւ ունայնացաւ եւ էջ 'ի խոնարհութի՟՝ որ 'ի հաւասարութեան եղեւ առ ա՟ծն բան ։ ըստ պատճ՟ոյ եւ իշխանութե՟ եղանակի ։ եւ զայս ունողն առ նա՛ յարակցութի՟ ։ * Իսկ եթէ 'ի վ՟ր նորին ա՟յ բանին իմացելոյ դարձեալ առանձնապէս եւ ըստ մասին որդւոյ ունայնանալըն ասիցի, զիա՞րդ ունայնացաւ զայլ պատուեալ ո՟պ ասեն նոքա ։ եւ յիւր առժանաւորութիւնն մուծեալ ։ զի՞նչ օրինակաւ նըւաստացաւ ։ որ զիւրոյ փառայն բարձրութիւն յարեցելոյն 'ի նա ետ ։ * Օ ի թէ ասիցեն փառաւորելով զայլոք յինքն կրէ զխոնարհութի՟ ։ այսինքըն զունայնանալն ։ ոչ ինչ քան զայս ո՟պ նմա է յանտեղեցն իմանալ թէ թշնամանելով բարձրանայ ։ * Բայց կարե որ գոլով մեզ այլ եւ ճշմարիտ՝ գրեթէ յորդորելով ըզմեզ բանիւ առ ի վարկանիլ պարտ գո՟՝ թէ ունայնանայ եւ 'ի ծառայի կերպարանս լինի ։ ոչ բնութե՟ ծառայն, այլ որ անդր է քան զծառայութե՟ չափ՝ լինի նմանութե՟ մարդկան ։ որ ոչ այսպէս է բնութե՟ նախ ք՟ զլինիլն ։ եւ զի խոնարհի բարձրն՝ զնա հաւա՟մք զբանն ա՟յ մարդկորէն լինիլ այսպէս իւրովք կամօք վ՟ն մեր ։ եւ մնալ ա՟ծաբար յիւրում գերունակութե՟ բարձրութե՟ն ։ այսուիկ առաւել բարձրանալ ասի, եւ առնուլ անուն 'ի վեր քան զա՟մ անուն ։ երկրպագել յամենեցունց, եւ 'ի փառս ա՟յ հօր՝ անուանիլ տ՟ր ։ որ էր իսկ 'ի հօր գերա գոյութեն և յանձառելի բարձրութեն. բայց զի իջոյց զինքն յունայնութի. և խոնարհեալ առ կերպարանս ծառայի առեալ. և եղ դարձեալ յիւրն հարստութի միացեալ ընդ նմա բնութ. յայտնէ մարդկայնոյս աղքատութե ՚ի վեր ընթանալ. *Սքանչելի մարդկօրէն ասի առնով. զոր միշտ և առանց ՚ի բաց դընելոյ էր նորա. այսինքն գոլ ած և բոլորից տր. և թէ էր փառք հօր տր գոլ բոլորից իւրոյն որդւոյ, զի մարդ ոչ է ճըշմարիտ ասելն թէ պահինմա դարձեալ զծառայի առողին կերպարանս և ազատուի ամենեցունց տրութե և իշխանութե գերագոյն պատիւ.

⁂

*Բան և Լուծումն. Ժղ.

⁂

Գոհանամ զայ և ըզհօրէ. որ բաւականս արար զմեզ ՚ի մասն վիճակի սրբոցն ՚ի լոյս. որ փրկեաց զմեզ յիշխանութէ խաւարի. և փոխեաց զմեզ յարքայութի որդւոյ իւրոյ սիրելւոյ. որով ունիմք զփրկութի և զթողութի մեղաց. որ է պատկեր այ աներևութի. անդրանիկ ամ ստացուածոց. *Զի նովաւ հաստատեցաւ ամ որ ինչ յերկինս և որ ինչ յերկրի. երևելիք և աներևոյթք. աթոռք. տրութիք. պետութիք. իշխանութիք. ամ նովաւ և ՚ի նմա հաստատեցաւ. և ինքն է նախ քան զամ. և նա է գլուխ մարմնոյ եկեղեցւոյ որ է սկիզբն. *Անդրանիկ ՚ի մեռելոց. զի եղիցի յամի ինքն յառաջացեալ. զի ՚ի նմա հաճեցաւ բնակել ամ լըրումն ածութեն. և նո ւած հաշտեցուցանել ը՟ իւր զա՟մ. արար խաղաղութի՟ արեամբ խաչի իւրոյ յերկինս և յերկրի.

Պատկեր ասէ աներևութին ա՟յ զոր 'ի նմայն է ըստ բնութեն որդի. այսինքն բանն ա՟ծ. այլ և նորածնեկն ա՟մ 'ի լինելութի. երևելիք և աներևոյթք. յերկինս և յերկրի. և նախ ք՟ զա՟մ ինքն. քանզի 'ի սկզբանէ էր բանն. և ինքն էր բոլորեցս արարչագործ. և քան զա՟մ ժամանակս երիցագոյն ունելով զգոյութին. այլ որ այսպէս էր ըստ բնութե՟ իւրոյ. տուեալ ասի առ 'ի հօրէ գլուխ մարմնոյ եկեղեցւոյ. զնա գոլ և անդրանիկ 'ի մեռելոց. * Ապա զի ա՟րդ որ էրն միշտ ա՟ծ բանն որով ամենայնք հաստատեցան. անդրանիկ 'ի մեռելոց լինիլ ասիցի և պտուղ նընջեցելոց. եթէ ոչ է նր՟ ըստ ճշմարտութե՟ իւր մարմինն առ 'ի նմանէ առեալ որոյ կրեալ զմահն՝ ինքն իմացի կրել. ոչ անհաւանելի ունիլ բան 'ի վե՟ր ինքեան պատահեցելոյն. ք՟ զի չար չարեցաւ նր՟ իւր. այսպէս իմանի անդրանիկ 'ի մեռելոց. որ բնութե՟ անմահ գոլով և նոյն ինքն կեանք. * Ա՟րդ՝ յորժամ տուեալ լինի գլուխ մարմնոյ եկեղեցւոյ, 'ի ջուցեալ զինքն յունայնութիւն. յայն ժամ ասի մեռանիլ մարդկօրէն վ՟ս մեր. որոց գիտէր կրել զմահ որպէս զա՟ծ. * Նոյն ասելով երանելոյն Պօղոսի թէ 'ի նմա բնակեցաւ ա՟մ լրումն. ասիցեն թերևս ոմանք. ահա այլ ք՟ն գիտէ առանձնապէս զոր 'ի կնոջէ մարդն. յորում բնակեցաւ ո՟չ այլ ոք ք՟ զնա ք՟ն, և առանձնապէս

Թ

ձի՟թ բան

բանն. այսինքն ա՟մ լրումն ա՟ծութեն մարմնապէս. *Առ այսմիկ ասեմք. զի երկուս քրիստոսս հռչակելոյն ոչ գիտէ. այլ մի քարոզէ, ո՟պ մի հայր. ք՟զի մեզ ասէ մի է ա՟ծ հայր՝ յորմէ ա՟մ, և մեք ՚ի նմա. և մի տ՟ր յ՟ս ք՟ս՝ որով ա՟մ, և մեք նովաւ. *Ապա թէ ոչ՝ բեր տեսցուք առընթեր եդեալ ՚ի քննութի զասացելոյն զօրութի. զպատկերն ա՟յ աներեւութի. զոր ՚ի ձեռն որոյ և որով ամենայնքս. զնախ քան զյաւիտեանս որդին՝ զամենեցունց ըզհաստիչն տրուեալ ասէ եկեղեցւոյ գլուխ. որ եղև անդրանիկ ՚ի մեռելոց. *Բայց վ՟ս զի է բնութի անմահ՝ հարկէ ա՟միւ ասել ՚ի միաւորութի անօրինաբար և ճշմարիտ ըստ մեզ մարդկութենս զիջանիլ ասել զառի յա՟յ հօրէ բանն. և այս մի ցուցանէ մեզ ք՟ս. և նոյն համանգամայն ա՟ծ և մարդ. *Արդ՝ եթէ բնակեցաւ ա՟մ լրումն ա՟ծութեն մարմնապէս. առանձին և յատկապէս ՚ի բանին բնութի զայս առնուլ և կարծել յոյժ անմտութի է. քանզի հաւասար է ասելոյ թէ ինքն յինքեան բնակեցաւ միածինն. բայց հաստատեալ թէ եղև մարմին բանն, ոչ ըստ փոխադրութեն կամ յեղման. այլ զի յաւէտ բնակեցաւ ՚ի մեզ. և տաճար իւր արար. միացեալ ընդ նմա ճշմարտութբ. մարմին հոգի ունող բանական. բարեպաշտութբ ասել, թէ զոր յիւրում մարմնի բանին. ց՟ բնակութի միաւորութի ճշմարիտ. նշանակելով մեզ ա՟ծայինն Պօղոս, ՚ի նմա ասէ բնակիլ ա՟մ լրումն ա՟ծութեն մարմնապէս. *Ոչ փոխադրութբ կամ կալմամբ

ձին այս

այխնքն տրով շնորհի. այլ մարմնապէս, որ է նապէս. որպէս մինչ 'ի մարդում ասիցի բնակել իւր հոգի. ոչ այլ ոք՟ զնա, այլ 'ի վր՟ մոյ դիմի յորվակի մեղ 'ի ներքս բերի երկդիմի բանի ձև. և ոչ ըստ իրիք եղանակի վնասէ զճշմարտութին. ոպ՟ բեր ասացից. *Ոպ՟ ասիցէ ոք յաղագս ոյ՟ յա՟ծաշունչ գրոց. որ ըստեղծու զհոգի մրդոյ ի նմա. զիա՞րդ ոչ է ամենեցուն յայտնի. զի ոչ իմացի քան զմարդն այլ ոք 'ի նմա ստեղծեալ հոգի. *Ասէ սուրբն և երանելին Դաւիթ. 'ի գիշերի 'ի սրտի իմում հոգայի և տառապէր յիս հոգի իմ. արդ՝ ո՞վ էր որ յիւր սրտի հոգայր, և տառապէր իւրն հոգի. պիտոյ է զբանիցն ձև՝ ոչ յոյժ ցեղընտիր առնել. այլ տեսանել 'ի նմ՟ յաւէտ զբանիցն բնութի.

և 'ի նոցանէ մանաւանդ առաջնորդեալ 'ի ճշմարտութին ելանել.

*Յաղագս Հնազանդութեան Քրիստոսի

*Գլուխ. ԼԱ. *

ՍՊԱՒՂՈՍՆ որպ՟ 'ի ձեռն միոյն յանցանաց՝ յա՟մ մարդիկ դատապարտութի, այսպէս և 'ի ձեռն միոյն արդրութե՟՝ յա՟մ մարդիկ արդարութի կենաց. քանզի որպ՟ 'ի ձեռն ըստունգանման միոյն մարդոյ՝ մեղաւորք բազումք եղեն, այսպէս և 'ի ձեռն ունկնդրութե՟ միոյն՝ արդարասցին բազումք. Մարդոյս սուրբն բնութե՟ և 'ի դատաստան մահու դատապարտեցելոյ վր՟ նախաստեղծին ըստունգանելոյ, պարտ էր դարձել վերստին կանգ

Ճխղ՟ նիլ

նիլ յառաջինն · եւ յոյժ առողջապէս առնել ըզ հնազանդութ͞ե ցուցումն · այլ էր այսբաղում յոյժ անդր քան զմարդկային չափ · ք͞ զի ոչ ոք մաքուր ՚ի մեղաց · զի կրեալ համանգամայն զյանցանս եւ յընդունատ տկարութ͞է ըմբռնեալ · եւ յիւրում մարմնի զչարութ͞են ախտացեալ ծնունդ · եւ ըզ վայրենացեալ մեղացն երկնելով օրէնս · զիարդ արդեօք ըմբռնէր բոլորովիմբ զնա · քանզի խորհուրդ մարմնոյ թշնամութի է առ ա͞ծ · եւ օրինացըն ա͞յ ոչ հնազանդի · քանզի ոչ կարէ · *Արդ՝ բարւոք հնարիւք ա͞ծ եւ հայր վերստին նորոգեալ զա͞մ քի͞ · եւ՚ի բազում յոյժ հեծութ͞է վաճառաշահ եղեալ բնութես յոր ինչ էրն վերստին դարձ, այսինքն ՚ի նոյն ճանապարհ · առաքեաց զորդի իւր եղեալ ՚ի կնո

ջէ · զի զնմանն մեր առեալ մարմին · եւ իւր աբարեալ · ո͞պ մարդ գտեալ յերկիր՝ ոչ գիտելով ըզ մեղս · *Այսպէս եւ յա͞մի հնազանդ եղեալ հօր՝ արդարացոյց զմարդոյս բնութ͞ի ինքեամբ · եւ՚ի մահու կա͞մնաց զերծոյց վճռով անմեղութ͞են · պսակեալ առ ՚ի յա͞յ հօրէ · քանզի եւէ իսկ անտեղի ժառանգորդս լինիլ առաջնոցն պատժոց եկամուտ ա͞պկանութ͞են · ոչ վիճակիլ վերստին դարձուցողին ՚ի կեանս յա͞մի հնազանդութ͞ե · *Արդ՝ յորժամ ասէ սրբազանն գիր ՚ի ձեռն հնազանդութ͞ե միոյն արդարանալ բազմաց · ոչ մարդ պարզաբար զմիոք ՚ի մէնջ առեալ յայս ասեմք, այլ մարդացեալ յա͞ւէտ զմիածինն՝ եւ հընազանդ վ͞ս մեր եղեալ հօր · ք͞ զի ոչ արար մեղս, եւ ոչ գտաւ՝ նենգութի

ճ͞իէ ՚ի բե

Առ Եբրայեցիս

'ի բերան նր՟. ըստորում գրեալնէ.

*Բան և Լուծումն. ԺԸ.

Քանզի առեմք զք՟ս պաշտօնեայ եղել թլփատութե՟ն. վ՟ս ճշմարտութե՟ն ա՟յ. առ 'ի հաստատուն առնել զաւետիս հարցն. իսկ հեթանոսաց վ՟ս ողորմութե՟ն փառաւոր առնել զա՟ծ.

Հրէիցն գոլ զաւետիս զհարցն պարգևեալ ասէ ա՟ծայինն Պօղոս. յառաջագոյն գուշեցին և երանելի մարգարէքն յաղագս ք՟ի. թէ նաև անկալութիւն հեթանոսաց. ապաուրեմն տ՟ր մեր յ՟ս ք՟ս հօր ակնարկուէ կամակցեալ եղև թլփատութե՟ն. այսինքն հրէիցն պաշտօնեայ՝ 'ի հաստատութիւն հարցն խոստմանց. քանզի ասէ թէ արդարն 'ի հաւատոց Ա՟յ հնազանդութե՟ն իւ՟ր. կեցցէ. *Իսկ որք 'ի հեթանոսաց օրհնութի հոգևորական. և կենդանական. ո՟չ զի և նց՟ ողորմութե՟ գտեալ 'ի ձեռն հաւատոցն փառաւոր առնել զա՟ծ. *Այլ թէ եղև պաշտօնեայ մարդկորէն. բայց ո՟չ զա՟ծ. քարոզէ. ո՟րց 'ի թլփատուէն և որոց 'ի հեթանոսաց. քանզի կոչէին 'ի կեանս. ո՛չ ո՟չ և մի ոք իբրև ըղմեղ պարգևեալ, այլ ո՟չ յա՟ծ հաւատացեալք 'ի ք՟ս և ո՛չ արտաքոյ մարմնոյ. այսինքն մարդկուէ զառ 'ի յա՟յ բանն գոլ խոստովանեալ, ո՟չ այլ մարմնացելոյ և մարդացելոյ երկրպագել նմա. *Քանզի զբանն հաւատոյս զոր քարոզեմք՝ հաստատէ ասելով երանելին Պօղոս. զի թէ ասիցես բերանով քով տ՟ր զյ՟ս և հաւատասցես 'ի սրտի քում թէ ա՟ծ յարոյց զնա՛ 'ի մեռելոց՝ կեցցես. ապա՛ զի

Առ Լուսին
ա̃րդ արդեօք 'ի մեռելոց
յառնել ասիւր՝ որ եբը
նութե̃ անմահ ոգ̃ զա̃ծ.
եթէ ոչ նախ ընկալցի զք
զյաղագս մարդանալոյն
բան. և խոստովանեսցի
եթէ զբնաւորեալն մե
ռնիլ իւր մարմին արար,
և կրեաց մարդկօրէն նո
վաւ զմահն. և յարեաւ
ա̃ծաբար ոչ̃ անապա
կանու̃ն և կեանք.

……

*Բան և Լուծումն. ԺԹ.

……

Բան զի զէն զինուո
րութեան մերոյ ոչ է
մարմնաւոր. այլ զօրա
ւոր յա̃յ. առ'ի քակումն
ամրութեանց. զխորհուրդս
քակեմք և զա̃մ բարձրու
թի̃ հպարտացեալ 'ի վե̃
գիտութե̃ն ա̃յ. և գե
րեմք զամենայն միտս 'ի
հնազանդութիւնն ք̃ի.

Ո՛չ թանձր և մարմնա
կան, այլ նուրբ յա
ւէտ և 'իմանալի է սըր

Ս̃ հնազանդութե̃ն ք̃ի,
բոյն պատերազմ. քան
զի սովորեալք բարե
փորձ լինել ոչ մարմ
նական զէնս շարժել,
գեղարդանց յարձակ
ման. և կամ նետից
կորովութե̃ վարեալք.
այլ ճշմարտութեան զի
նուք պատշաճեալք հո
գևորապէս, ընդ դէմ
յարուցեալ և յոյժ ա
րիաբար՝ որոց կամիցին
տերիւրել զնա. և
զա̃ծ այնոց աւանդութեցն
զճշմարտու̃ն 'ի բաց շր
ջել յիւրեանց անխոր
հրդաբար թիւրեցեալն.
արդ՝ ոչ է մարմնակն սըր
բոյն զէն, այլ զօրաւոր
յա̃յ. *Բան զի քակէ
զխորհուրդս որք յանա
զի մտածութիւն տանին
զմեզ. և ոչ̃զոմանս յաղը
տամբ բարբարոսաց խա
գաւորին փառաց. ընդ
դիմանալ խորհեցեալ,
'ի միջոյ 'ի բաց բառնալ փու
թայն. և կամ թէ զք'ի բար
ձունս համբարձեալ զեղ
ջերս ճի̃թ 'ի սո

՚ի խմորեցելոցն խօսիլ անիրաւութիւն զայ.

* Ո սա մտածութբն որ ՚ի բարեպաշտութի դադարեցուցանեն փոխադրեալ յուղղութի և ճշմարտութն հաւանեցուցանել բանից. բանք ուրեմն արուեստաւորուն սրբավայելուչ գործ եղիցի. և հաճոյ եղիցի այ. որ անօրէնութե բանից պտղած գոլ միշտ ընդդիմանալ թըլեցելոցն փառացն Քի.

Քանզի ած գոլ բանն և կերպարան ՚ի հաստատութեան հօր. և իջոյց զինքն յունայնութի. և եղև հնազանդ մահու չափ. արդ պարտ էր զամ միտս դարձուցանել փութանակի և գերել ՚ի հնազանդութի նր. * Ո ի թէ և ասի ինչ ՚ի մարդկայնոցս. ոչ միով եղանակաւ վնասեցէ զբանին բնութի որ ՚ի մարդկայնումն նուաստութենս.

Թէ հաստատեցաւ լիցի ըստ մեզ մարդ եղեալ, լիցի, և ոչ ուրեք գոլն ած ՚ի բաց ընկեցեալ. այլ միալով ած՝ առեալ զմրդկայինն. և հնազանդեալ մահու չափ ըստ մարմնոյն.

⁂

Բան և Լուծումն. Ի.

⁂

Ուստի եղբարք մեր. երկնաւոր կոչմանն բաժնորդք. հայեցարուք զ քհնյպետ և զ առքեալ խոստովանութե մերոյ յս քս. հաւատարիմ գոլով արարչին իւրոյ. որպ և մովսէս յամ տան նր. քանզի առաւել քան ըզ մովսէս փառաւորեցաւ. որ չափ առաւել պատիւ ունի քան զտուն տանն առնելի. զի ամ տուն կազմի յումեքէ. բայց որ զամ կազմեաց՝ ած է. մովսէս հաւատարիմ է տանն որպ ծառայ. բայց

քս՟ որդի ՚ի վր՟ տանն․
որոյ տունն մեք եմք․

Առաքեալ և քահանայապետ խոստովանութեն՟ մերոյ եղև յս՟ և ՚ի հօրէ յս՟․ այսինքն մարդ եղև եղև որ յս՟ բանն․ քանզի յայնժամ անուանեցաւ և յս՟ ՚ի ձեռն հրեշտակին ձայնի․ և փոքր յոյժ՝ բանին բնութբ՟․ յայնժամ քահանայութեն՟ և առաքելութեն՟ անուն և իր՝ մարդկութեն՟ չափու եղիցի ո՛չ անպատշաճ․ որպէս ինքն իսկ ասէ որդի․ ո՛չ եկի ըս՟ պասաւորել․ այլ սպասաւորել՝ և տալ զանձն իմ փոխանակ բազմաց․

*Քանզի սպասաւորել առ ՚ի խոտրուածոցս վայելէր նմա և յոյժ վայելչաբար ոդ՟ այ՟ և տն՟, և ընդոտիւք իւրովք ունողի զամ՟ որ ինչ է եղական․ իսկ սպասաւորելն մարդկօրէն․ դարձեալ որով հետև եկն ՚ի մարմնով տնօրէնութին, ո՛չ է վայրապար բանս բնաւին իջուցանել զինքն ՚ի մրդ՟կայինս․ *Նա՛ տես զի որդ՟ քահանայագործէ մարդկօրէն․ և միջնորդ դնի այ՟ և մարդկան․ ք՟զի միջնորդէ ամ՟ քահանայ․ բայց զպատարագին եղանակ՝ ո՛չ ըստ միոյ ուրուք ՚ի մերոցս քահանայից մատուցանէ ծառայաբար․ ո՛չ ինչ ինքն կցորդ յառնուլ զայն․ այլ իւրովի՝ վաճառաշահ լինի․ և ՚ի ձեռն ինքեան և ինքեամբ հօր․ զի քահանայագործէ ըզ մեր խոստովանութն՟․ այսինքն զհաւատս․ զոր և ուղղակի սովորեցաք առնել ասելով․ *Հաւատամք ՚ի մի ած՟ հայր ամենակալ․ և ՚ի մի Տր՟ Յս՟ Քս՟ որդին նր՟․ և ՚ի Հոգին ոբ՟․ *Ապա ուրեմն թէ և քահանայագործել տանի մարդկօրէն, այլ ընդունի ըզ պատարագն ինքն

ձճա՟ ած՟ա

ա՟ծաբար. նոյն ինքն գոլով ա՟ծ համանգամայն ա՟ծ և մարդ. *Ոսի և հաւատարիմ. վ՟ս միշտ ապրեցուցանել կամելոյն ըզմատուցեալսն նովաւ առ ա՟ծ. հաւատարիմ անուանի և ինքն հայր. Իսկ համեմատեալ մովսիսի ըսպասաւորութեանն ըստ մարդկութեն. որ քան ինչ ունի գերունակութի ըստ գոյն ա՟ծ. ուսցի ոք արդեօք, և ոչ երկայն քրտամբք ածել զմտաւ. զի նա ոպ ծառայ 'ի տան նր. իսկ սա ոպ որ 'ի վր տան իւրոյ. *Ասէ թէ տան կազմիչ և արարչագործ է Էմմանուէլն, որոյ տունն իսկ մեքեմք, անհամեմատելի առնէ արարեալն զտարբերութին. և ըստ բնութեանն որն առ ծառայն ճշմարտապէս և 'ի նրաստուե իմացեալն.

⁂

Ա՟ռ Հնգշաբթումն ի Ի՟.

*Բան և Լուծումն. Ի՟Ա.

Զի իջի ես յերկնից ոչ զի արարից ըզկամս իմ այլ զկամս առաքչին իմոյ. զի զամ զոր ետ ինձ Հայր՝ ոչ կորուսից 'ի նմանէ. այլ յարուցից զնա յաւուրն յետնում.

Իջանելաւն զինքն յերկնից. առաքիլ յա՟յ և 'ի Հօրէ. որ և զա՟մ ընու, զայն վարկանիմ ցուցանել. զի ա՟ծ գոլով բանն՝ էջ անօրինաբար 'ի մարդկութի վ՟ս մեր. և ոչ ուրեք փոխադրեալ զգոյն ա՟ծ. *Այլ առեալ յաւէտ՝ զոր ինչ ոչն էր. զի և տուեալ մահու առ սակաւ ինչ զմիացեալն ընդ նմա մարմին. և զիւր ոչ ինչ կորուսցէ 'ի տուեցելոյն նմա. այլ ապրեցուսցէ յաւէտ և յարուսցէ զնա յաւուրն յետնում. *Որդ 'առնել ասելով

ճծէ զկա

զկամս հօր, և ոչ զամ իրոք զիւր, զհրէիցն ապարասանուիս յանդիմանէ . և վիրաւորէ խառորնակի որ միշտ զիւրենցն կացուցանելով կամս . և զանձ այնոսն անսաես ապարեալ զօրէնսն . և առ ոչ ինչ համարել խոկացել զայ թըւեցելոյն . * Քանզի այսոքիւք իւրոյ հնազանդութեան վկայելով, զնոցայն բանբասէ անհնազանդութի . ք զի ասէ և այլ ուր ուրեմն առ նս . որ հալածել կամեցեալ և ասել ասացեալս և անիրաւ դատաստան ՝ի վե այսորիկ բերեալս , դուք ըստ մարմնոյ դատէք . ես ոչ դատեմ, և ոչ զոք , և եթէ դատեմ՝ դատաստան իմ արդար է , զի ոչ խնդրեմ զկամս իմ . այլ զկամս առաքչին իմոյ : ապա ուրեմն տնօրինաբար ասէ զայսպիսիս : * Սակայն զայն բեր տեսցուք իջել յերկնից որպէս զած . տրեալ ասէ իւր առ ՝ի հօրէ զորս ՝ինայն հաւատացին . զի մի կորուսցէ զնս . այլ յարուսցէ յաւուրն յետնում : * Արդ զիարդ յորոյց . որ յայտ է թէ ՝ի ձեռն իւրոյ յարութեն ՝ի մեռելոց . ք զի կենդանացուցեալ նախ քան զայլսն՝ զիւր մարմինն . և զմահու լուծեալ զիշխանութի ՝ի ձեռն մահուան իւրոյն մարմնոյ՝ ճանապրհ եղև մարդոյս բնութեան առ յարութի . * Առ աւի կարօղ լինիլ յաղթել ապականութե . իւր ուրեմն է իջելոյն յերկնից բանին այ . որով եղև անդրանիկ ՝ի մեռելոց . զի և յարուցելոյ իւր հետևեսցի առ ՝ի կեանս տրեայն նմա . ոչ ևս վս նախաստեղծին յանցանաց կորուսեալ . այլ ապրեալ յաւէտ վս հընազանդութեն քի : * Առ տրեալ ասէ նմա դարձեալ զմատուցեալսն յոր առնայն հաւատան . որ

ձծ գ մարդ

Մանուկն

մարդ եղեալ. քանզի ժառանգութիւն է իւր ամ̃ որ ինչ հօրն է· *Եւ այց վ̃ն զի ոդ̃ ասացի հաղորդ եղև արեան և մարմնոյ, և հաւատացաք ոդ̃ այ· այսուհիկ տալոյս անուն ՚ի ներքս մտանէ· *Եւ զի Թագաւորեաց մեզ և մարմնով. որ և էր նախ ք̃ զայն Թագաւոր. Թէպէտ և ոդ̃ սկիզբն գոլոյ Թագաւորելոյն մտեալ յոր ժամ եղևն ըստ մեզ· ո̃ր ան̃ց ցիս ասէ՝ որդի իմ ես դու. և ես այսօր ծնայ զքեզ· *Մարդ՝ ընդունի մարդկօրէն զիւրսն· որ և տիրէր բոլորիցս միշտ ոդ̃ ած·

*Յաղագս Սրբելոյն ՚ՔԻ Նաև Նորին ՚Քահանայութեանն իմաստելոյ·

⁂

Գլուխ ·ԼԲ·

⁂

*Բան և Լուծումն. ԺԷ.

ՄՆ Օ Ի վայելէր իսկ նմա, վ̃ն որոյ ամ̃ և որով ամ̃, բազում որդիս ՚ի փառս ածել. և զառաջնորդ փրկութե նց̃ չարչարանօք կատարել· զի որ սրբէն և որք սրբին ՚ի միոջէ էին ամենեքեան. վ̃ն որոյ ոչ ամօթ համարի եղբարս կոչել զնս̃, և ասել· պատմեցից զանուն քո եղբարց իմոց ՚ի մէջ եկեղեցեաց օրհնեցից ր ր քեզ· *Սարկանիցն արդեօք յանուսումնից ոմանք և անջատել սովորեցելոյն յերկուս քնս̃ և յերկուս որդիս զմի ո̃ր յս̃ քս̃ կատարեալ ասել ՚ի ձեռն չար ճծդ̃ չա չարանաց զոր 'ի կնոջէն մարդ առանձին իմացեալ և առանց յ՟ոյ Հօրէ բանին. և զնա ասիլ փրկութ՟ն մերոյ առաջնորդ. կատարեալ առ նոյն ա՟յ բանէն. մր՟եալ առ 'ի չարչարելի, ո՟չ այլ ոք գոլով որդի ք՟ զնա առանձնապէս. քանզի նմա մանաւանդ վայելէր ասել. վ՟ս որոյ ա՟մ և որով ա՟մ, վասն ասելոյն երանելի աւետարանչին. ա՟մ ինչ նովաւ եղև. և առանց նորա՝ եղև և ոչ ինչ.

*Մ՟րդ՝ վայելէր ասել բանին. վասն որոյ ամենայնն՝ բազում որդիս 'ի փառս ածել և զառաջնորդ փրկութ՟ն նոցա. այսինքն մարդ պարզաբար՝ զոր 'ի սբ՟ոյ կուսէն. կատարել չարչարանօք.

*Նաւ զի է անմատուք լի բան ն՟ց. ո՟չ են՝ այժմ ցուցանել փորձեցայց.

*Քանզի նախ որովն և 'ի վ՟ր հօրն դնի. զոր և երանելին Պօղոս ասէ հա՟ւատարիմ է ա՟ծ որով կոչեցայք 'ի հաղորդութ՟ի ք՟ի ն՟ր. և դարձեալ որոյ հա՟ւատովք յազատութեն պատիւ կոչեցեալք. ուրեմն ոչ է ծառայ, այլ որդի. իսկ եթէ որդի և ժառանգ ա՟յ *Մ՟րդ՝ անխտրաբար, եդեալ ա՟ծայնոց զբառիցն ձայն ընդունելով զայն իվերայ հօր. ոչ ինչ ևսէ որ հ՟ր կարօղէ՝ ըզմեզ յեղուլ զայն 'ի դէմս ո՟չ 'ի հարկէ զորովն. այլ վ՟ս զի այսէ ճշմարիտ. ընդէ՞ր ո՟չ առաւել թողեալ առ այժմ զնորայն դէմս՝ և դիտման ա՟ծայնոց գըրոց հետևեալ մարմնով տնօրէնութ՟ն միածնին. զնմա վայելուչն պահել բան. զ հայր ասեմք կատարել՝ չարչարանօք մարդացեալ որդւոյ. համբերեաց խաչի. արհամարհեաց զամօթ. կամօք ա՟մ իրօք ա՟յ և հօր. զի և

ՁՖԵ   զմեզ

զմեզ շնորհացն նր՟ հետևիլ ասացեալս զօրաւորացուցցէ. հաւանեալ ստզին. թէ մի՛ երկնչիք յայնց՟նէ որք զմ՟րմին սպանանեն և զոգին ոչ կարեն սպանանել։ *Բայց վս՟ զի նեղութիւն ունելոց էաք յաշխ՟րհի և հալածիլ ՚ի թշնամեաց. և վս՟ ճշմարտութե՟ն հաւատոյ ճգնիլ քրտամբք և մարմնոյ աշխատութբ՟. ուղղել զառաքինութի՟. ոչ թողու խօթնալ յերկիւղէ՝ այլ յաւէտ համարձակեցուցանէ. վարեալ ինքն չարչարանօք. և զմեզ քաջալերէ՛ ասելով. ոչ է աշակերտ լա՟ւ քան զվարդապետ իւր. և ոչ ծառայ՝ մեծ քան զտէր իւր։ շատ է աշակերտին եթէ լինիցի իբրև զվարդապետ իւր. և ծռ՟յին որպէս զտէր իւր։ եթէ զիս հալածեցին, ապա և զձեզ հալածեսցեն։

*Մարդ՝ կամ եղև ու

րեմն միածնին մարմնով չարչարիլ վս՟ մեր, և եթէ զի՛նչ է այսորիկ պատճառ, ուսուցանէ երանելին Պօղոս ասելով. վս՟ զի մանկունք հաղորդեցին արեան և մարմնոյ. և ինքն մերձաւորութեամբ կցորդ եղև նոցունց. զի մահուն իւրով խափանեսցէ զիշխանութի՟ մահու ունօղն. այսինքն զբանսարկուն. և ապրեցուսցէ զայնոսիկ որք մահուն երկիւղի՟ հանապազ կենօքն պարտաւորք էին ծառայութե՟, ապա ուրեմն վս՟ զի անհնարին էր մարդոյս բնութե՟ խափանել զմահ. քանզի ըմբռնեալ էր ՚ի նմանէ, ՚ի ջնջեցեալ զնա՛ յայս հըր նոց անիծիցն. կարևորապէս կենդանարար բանին Ա՟յ. ըղ մահու պարտաւորն առեալ բնութի. այսինքն ըստ մեզ մարդկային։ զի և նր՟ մարմնոյն ոչ՟ զոք յանցնել գաղա նաց ՚ի վր՟ եկեալ մահ, դադարեսցէ բռնութին որ ՚ի վր՟ մեր՝ ամ՟ խափանեալ. *Ինքն ուրեմն է որ մարմնովն կատարեցաւ վն՟ մեր մարդկօրէն. կատարելով զմեզ ա՟ծաբար խափանել զմահու բռնութի. ք՟զի պակասէր մարդոյս բնութ՟ն անապականութի. *Այս եղեալ ՚ի սկզբանն. զի ա՟ծ զմահ ոչ արար. և ոչ կամէր ըզ կորուստ կենդանեաց. քանզի ստացաւ ՚ի գոյութի զա՟մ. և փրկանք լինելութ՟ն աշ՟ի. և ոչ են ՚ի նոսա դեղք կորստեն. և ոչ է դժոխոց թագաւորութի յերկրի. այլ նախանձու բանսարկուին եմուտ մահ յաշխարհ. *Այսպէս կատարեալ զմեզ ասէր առ որ յերկինս ցա՟ծ և հայր. ես զքեզ փառաւորեցի յաշխարհի. զգործն կատարեցի զոր ետուր ցիս զի արարից զն՟ա. քանզի փառք

Ճշմարտապէս ա՟յ և հօր՚ն է իւրով ծննդեամբն խափանել ըզ մահ. ապաուրեմն կատարելութի նոր՟ ՚ի ձեռն չարչարանացն մեզ յաւելեալ պակասութի եղև. *Քանզի նոր ստացուածք որէ ՚ի ք՟ս. իսկ վն՟ զի ոչ մարդ պարզաբար առեալ բանին ա՟յ, ասէ կատարել վն՟ մեր՝ այլ մարդկային կերպիւ երևեալ միածինն. հաւատարմացուցանէ դարձեալ ա՟ծային Պօղոս յաւելեալ. թէ որ սրբէն, և որք սրբին՝ ՚ի միոջէ են ամենեքեն. վն՟ որոյ ոչ ամօթ համարի եղբարս կոչել զնոսա և ասել. պատմեցից զանուն քո եղբարց իմոց. *Ո՞վ է որ սրբէն, և ո՞յք արդեօք որք սրբին. և զի՞ արդ ՚ի միոջէ ամ՟ն. կամ յումէ՞ բնաւին. արժան է տեսանել. *Ապա ուրեմն սրբէ որ դին՝ ո՟բ գոլով բնութ՟.

Ճշ՟ճ է   ո՟վ

ոպ ած. և սրբեիմք մեք առ 'ի նմանէ հոգւով սրբով. և զիարդ ամքն 'ի միջէ ոպ յարրողէ՝ և յարարչագործէ՝. և հարկաւոր մեզ յայսմանէ առմիմեանս ունիլ եղբայրութի. * Քանզի եղականի առ եղական. ըստ որումեղականք. բնաւորկն իմն եղբայրութի. որ և բնութբ. և բնութբ անեղ է որդի և ոչ եղբայր ստացուածոյս ընդ գոլոյն բնութբ ած * Արդ՝ զիարդ ամենեքեան 'ի միջէ՝ որ սրբէն և որք սրբին. ապա ուրեմն կարևորէ յառաջակայիցս հաւաստութի մարմնով տնօրէնութեն բան. քանզի յորժամ եղև ըստ մեզ. յայնժամ և ինքն ընդ մեզ 'ի միջէ. և եղև ստացուածոցս եղբայր ոպ ազգակցութի ունելով առ մեզ մարդկօրէն * Այսուիկ և յոյժ վայելչաբար ոչ ամօթ համարի եղբարս

անուանել զմեզ. ոչ առեալ յանձն ոպ ինձ երևի նր եղբայր կոչիլ. եթէ ոչ էր եղեալ ընդ նց. սակայն ոչ փոփոխեալ յորմէ որ ինչ էրն.

* Քանզի յայնժամ անխտրաբար օրհնէր ընդ մեզ նա զոր օրհնեն սերովբէք, և ամ արարածք երկրպագեն, և խոստովանելի գոլով մեծ բարեպաշտութեանս խորհուրդ՝ որ երևեցաւ մարմնով. արդարացաւ հոգւով. երևեցաւ հրեշտակաց. քարոզեցաւ 'ի հեթանոսս. հաւատարիմ եղև յաշխարհի՝ և վերացաւ փառօք:

* Եթէ ած գոլով բանն մարդանալ ասի, և ոչ ուրեք փոխադրեալ զգոլն ած. այլ որ ինչ էրն միշտ մնացեալ. մեծ և խոստովանելի է այս բարեպաշտութեանս խորհուրդ. իսկ եթէ մարդ ընդ հասրկաց իմանի քս.

ոպ՟ միայն զհաւասարութիւն պատուոյն. այսինքն զիշխանութիւն պատուոյն ընդ այ՟ ունելով. քանզի զայս խորհեցան ոմանք անուսիցն. զի՞արդ երեւեցաւ մարմնով. եւ զի՞արդ ո՛չ ամենեցուն է յայտնի. եթէ ա՟ծ մարդ մարմնով է, եւ ո՛չ այլ ազգ երեւի ումեք. * Ո՝ ի՞նչ եղանակաւ երեւիլ ասի զնա եւ սրբոց հրեշտակց. թէ եւ զմեզ ո՛չ տեսանեն հրեշտակք. Ո՝ ի՞նչ է որ աներեւոյթն է ՚ի ք՟ս. կամ զի՞նչ հրաշափառութէ ըստ մեզ գոլ, եւ ո՛չ այլ ինչ տեսանեն զնա ոմանքն ՚ի սրբոցն հրեշտակաց. զի՞արդ եւ ՚ի հեթանոսս քարոզեցաւ. եւ ոպ՟ զո՞վ ոք առ որո՞ց յաշխարհիս հաւատացեալ լինի. * Քանզի թէ ոպ՟ զմիոք ըստ մեզ պարզաբար եւ ո՛չ յաւէտ մրդացեալ քարոզեցին աշակերտքն. եւ ոպ՟ այս գոլով հաւատացեալ լինի առ որոց յաշխարհիս՝ մարդապաշտութէ եւս ըմբռնեալ. եւ երկրպագաք աստուածոց. եւ առայս շարժեաց զմեզ ինքն բնութէ եւ ճշմարտապէս բոլորից ա՟ծ. * Քանզի ինքն եցոյց մեզ զա՟ծ աբանիցն ժամանակ. իսկ եթէ ք՟ս յարուցեալ է ՚ի մեռելոց՝ ասաց ցո՟բ առաքեալն. գնացէք աշակերտեցէք զա՟մ հեթանոսս. մկրտեցէք զնոսա յանուն հօր եւ որդւոյ եւ հոգւոյն սրբոյ. եւ ապա հաւատացեալք ՚ի նա մկրտեցաք, զմահ նորա պատմելով. եւ խոստովանելով զյարութիւն. եւ զայս առնելով սովորեալք ՚ի մարդապաշտութե պարտաւորութէ՝ եւ ո՛չ ըստ միոյ եղանակի ըմբռնեցաք * Ո՛չ ուրեմն է սոսկ յարակցութէ առ ա՟ծն բան պատուեալ մարդ ք՟ս. այլ ճանպ՟րհորդեալ յաւէտ առ մարդկութիւն ըստ միաւորութեն տնօրինականի. մի որդի եւ տ՟ր. քանզի մեծ յայնժամ բարեպաշտութեանն խորհուրդ. զի երեւեցաւ մարմնով ա՟ծ բանն. արդարացաւ հոգւով. զի ոչ արար մեղս ո՟ր մեր յ՟ս ք՟ս. երեւեցաւ հրեշտակաց. որք եւ զմարդկայինն նորա ծնունդ՝ ոչ անգիտացեալք, ասէին փառք ՚ի բարձունս ա՟յ և յերկիր խաղաղութ՟ի. ՚ի մարդիկ հաճութ՟ի. * Քարոզեցաւ ՚ի հեթանոսս. զի ճշմարտութ՟ե է որդի ա՟յ հօր՝ մարմնով երեւեալն. յորոց յաշխարհիս հաւատացեալ լինի. և վկայե՟ց յովհաննէս ասելով թէ տեսանէի զ հոգին զի ՚ի ջանէր ո՟պ աղաւնի յերկնից և հանգչէր ՚ի վերայ նորա. և ես ոչ գիտէի զնա. այլ որ առաքեացն զիս մկրտել ջրով նա ասաց ցիս՝ յոյր վ՟ր տեսանիցես զհոգին զի ՚ի ջանէ և հանգչի ՚ի վերայ ն՟ր, նա է որ մկրտէ հոգւով սրբով, և ես տեսի և վկայեցի թէ սա է որդին ա՟յ. մի ասելով զէմմանուէլ. և յերկուս ք՟ս որոշել ոչ առնում յանձն. * Ո՞ իՆչ արդեօք ասիցեմք զիջանելն ՚ի վ՟ր ն՟ր ՚ի յերկնից հոգւոյն սրբոյ և հանգչիլ. արդեօք կարօ՞տ գոլով վիճակի հոգւոյն սրբոյ զառ ՚ի յա՟յ հօրէ բանն ՚իմասցուք. որև զի մ՞արդ ոչ է ամենեւիմբ անտեղի զայս խորհիլ և ասել. քանզի ն՟ր իւր է հոգին ա՟յ և հօր. * Ո՞ր և երանելին պօղոս ասէ. և զի էք դուք որդիք՝ առաքեաց ա՟ծ զհոգի որդւոյ իւրոյ ՚ի սիրտս մեր. որով աղաղակեմք աբբա հայր. ամպարշտութ՟ի ուրեմն է և միայն զմտաւ ածել որբոյ հոգւոյն կա ըստ գոլ զնոյն ինքն զառ 'ի յա՟յ հօրէ բանն. Եւ այսպէս հաւաստի ցուցումն ունելով ընդ վայրաքննին լինել յայժ անմտութի'է. * Արդ՝ զի որդ 'իջանէր 'ի վր՟ նորա հոգին ս՟բ. քանզի ընդունի մարդկօրէն առանց պարսաւանաց երևեցուցեալ զառնումն մարմնով անօրէնութենն. յանէտ զի և կարևորապէս բերելով յայս. * Քանզի ընդունի ոչ իւր, այլ մեզ. որ վս՟ զի 'ի բաց թռուցեալ յորոց յերկրիս վս՟ 'ի խնամս չարի կալոյն մնաց մարդկան 'ի մանկուէ. 'իջեալ 'ի վր՟ նր՟ ոչ՟ 'ի սկզբանն ազգիս երկրորդ իջման. զի հանդիցէ դարձեալ 'ի մեզ. ոչ՟ կանխեցելոյ յանմեղութ՟ քի՟. և յա՟մ արատոյ 'ի բ՟ց վճարեալ ունելով կեանս. * Սակայն թէ և մարդկօրէն ընդունի վս՟ մեր

այլ տես զի տայ ա՟ծաբար. քանզի յորոյ վր՟ տեսանիցես ասէ զի 'իջանիցէ հոգին, նա է որ մկրտէ հոգւով սրբով. Եւ այսէ ներգործումն ա՟ծայինն. * Քանզի տայ մկրտելոցն տ՟ր մեր յս՟ քս՟ ոչ զիւր՝ զհոգի հօրն. և առ այս կայէ զմեզ գրելովն ա՟ծայինն Պօղոս. դուք ոչ էք մարմնով. այլ հոգւով. եթէ է հոգին ա՟յ բնակեալ 'ի ձեզ. իսկ եթէ ոք զհոգի ք՟ի չունի՝ նա չէ նր՟. * Արդ՝ վկայեաց Յօհաննէս թէ նա է որդի ա՟յ. վերստին հարցանել կամէաք. դարձեալ զորս բաժանեն յերկուս զմին տէր յս՟ քս՟՝ մի՛ եցոյց հայր. և յաղագս միոյ ասէ երանելի աւետարանիչն. նա է որդին ա՟յ. Որդին ա՟յ արդեօք վս՟ ո՞յր իցէ ասացեալ՝ ո՛չ է ասա՛ ինձ, թէ առանձնապէս և միայնոյ միածնին.

Ձկ՟ա այսին

այսինքն 'ի Հօրէ բանին. զի որդ ընդունի զՀոգին որ եւ ածն է բնութ. եւ իւր ունի զնա։ իսկ եթէ ըստ մասին առանձնապէս. այսինքն միայն որ 'ի կնոջէն մարդ՝ զնա կարող ասեն Հոգւոյն Հաղորդութն. * Եւ զի որդ ինքնէ որ մկրտէ նովաւ. որև միայն վայելէ վերնոյն բնութն. որ երևեցուցանելն կարէ Հաղորդս Հոգւոյն զորս մերձենանն առնա

* Իսկ եթէ ընդունի եւ տայ նոյն ինքն. քաջայայտ է թէ ըստ մարմնոյ տնօրէնութն բանի. եւ ըստ որում էն բնութ. եւ ճշմարտապէս ած, ընդունի մարդկօրէն՝ ոչ իւր. այլ զմերոյս բնութն 'ի ձեռն ինքեան. եւ ինքեամբ նախ առիթ մեզ եղեալ՝ տայ ածաբար յիւրմէն բնութէ արժանաւորացն առնուլ զնա. Որդ է՛ր տռաջինկայիս բանի նման եւ Հաւատար այլ ինչ միտս դնել առընթեր. բայց ըզնոյն ասել ծանր տեսեալ ասեմք. թէ բանական է որոց միտս ունիցին, մի պատմութի 'ի նմանապէս ունելոյն. սրբելոյն Հաւաստուն.

* Ապա ուրեմն քանիցս անգամ ասիցի քի սրբել. այսինքն զՀոգին առնուլ. ըստ այսմ նոյն եղանակի պարտ է 'ի մանալ. քանզի վեհագոյն բարեպաշտութի է, զվերիպեալսըն պատրաստաբար, յանարատ միտս սրբազանից գրոց ածել. այսինքն 'ի վեր վիճի Հաստատել. զամպարշտաբար ը դէմ 'ի մացեալ փառացն քի զուղղակի ճառեալսն.

⁂

* Բան եւ Լուծումն. ԻԴ.

⁂

Ե՛ յալի Հոգւովն սըրբով դրձ. 'ի յորդա ճծ ը նա նանէ. և վարիւր հոգւոյն յանապատ զքառասուն օր փորձիլ ՚ի սատանայէ. և ոչ եկեր յաւուրսն յայնոսիկ. և ՚ի կատարել աւուրցն քաղցեաւ. *Պարտէր վասն մեր ընդ դէմ առնել ՚ի ջնումն միայն յաղթողին սատանային. և ոչ ՚ի բաց մերկանալ որ վ̅ն այսորիկ էջն կամաւորութե̅ յունայնուե̅. զի զմեզ երեւեցուսցէ Տզորդս իւրոյ լրմանն. և զտկարցեալն ադամաւ առողջութե̅ ունողս ցուցցէ հոգևորականաւ. քանզի դադարեցին քրիստոսիւ նախաստեղծ մ̅րդոյն բնութե̅ պատահեալքն մարմնոյ և հոգւոյ հիւանդութիք. զի ոչ ՚ի ձեռն ջնազանդութե̅ նորա արդարացաք բազումքս. որ և ախտացեալք ն̅ր սուն դանմամբն զգատապարտութի. այսպէս դարձեալքի ՚ի մացելոյս առողջութե̅. յայտ է թէ հոգևորականի զոր առաջին տկարութե̅ն կրեցաք վնասս, և անկաք ադամաւ. յաղթ̅ցաք. քրի̅ւ, *Որդ՝ ընդդէմ դումարի վ̅ն մեր ոչ մարդ. և յաղթէ ա̅ծաբար, փորձի. զի ոչ ՚ի վ̅ր միայ ուրուք ՚ի մէնջ յարձակեալ սատանայի. և համարեալ թէ տկարութի մարմնոյն պատերազմիցի արդեօք ընդ փորձեցելոյն. գնաց ամօթով. յաղթեալ նմա մարմնոյս բընութե̅ քրի̅ւ. *Նւ մեռեալ ունելով զմեղացն օրէնս որ յանդամս մարմնոյս վայրենացեալ. ք̅զի խափանի քրի̅ւ, և պահել բաւականապէս ա̅ծավայելուչ զօրութբ̅. և առանց կերակրոյ և ըմպելւոյ պահել զմարմինն անապական. թոյլ տայր զիւրսն կրել նմա.

*Ւանզի քաղցնուլ ասի. և վ̅ն զի՞նչ պատճառի.

ճկէ

ռի․ զի երկաքանչիւրովքըն բարի՛ոք արուեստաւորապէս ած՟ համանգամայն եւմարդ գոլովծանիցի մի եւնոյն․ յայտ է զի ած՟աբար գերագոյն քան զմեզ եւ ըստ մեզ մարդկօրէն․ *Իսկ վարել ասի զօրութեամբ հոգւոյն յանապատ․ վարելդ յայտնէ՝ ոչ տանել այլ լինել․ այսինքն կատարել․ ոպ՟ մինչ 'ի վերայ մեր ասիցի յոլովակի․ Թէ այս անուն զինքն ուղղակի վարէ․ այսինքն անարատաբար կեայ եւ բարի՛ոք կենցաղավարի․ *Դ․րդ՝ դառնայր յանապատն․ այսինքն առնէր զյամենն անդ՝ ոչ մարմնապէս․ քանզի անանցըմպելոյ եւկարեւոր կերակրոյ մարմնոյ․ ոպ՟ զօրութբ՟ հոգւոյ 'իվեր քան զմեր բնութիւնս ժուժկալութբ՟ առ պհս՟ն․ սակայն զայն տես․ քզ՟ի օգտակարէ յոյժ խորհըր

դոյս զօրութի՟․ զի ոչ նախ քան զմկրտութին փորձիւր․ այլ եւ ոչ վարիւր հոգւովն յանապատըն․ օրինակէ մեզ՝ եդեալ իւրս․ քանզի անհընարին է չեւ եւս մկրտելոցն զփորձողին զսատանայի զդժուարատոկ պատերազմ տանել արիաբար․ այսինքն վարել հոգեւորապէս․ այլ է վայելուչ ժամանակն այսպէս պայծառ եւ արժանի սքանչանալոյ յառաքինուեցն՝ յետ սրբոյ մկրտուեն ։ քանզի զօրացեալ ք այսպէս սրբոյ հոգւոյն հաղորդութբ՟․ եւ 'ի վերուստ շնորհիւ կնքեալք յառողջութի․ յայտ է զի հոգեւորական անըմբռնելիք եղիցուք'ի սատանայէ․ եւ զօրութբ՟ հոգւոյն կեցցուք որպէս յանապատ տեղի ինչ հասեալք․ արտաքոյ լինել ծական ըզ բազմանց․ *Դ․րդ՝ նուազէ յոյժ

Ձկդ՟ յամ

յամի կարողին բանիւ յաղթելն սատանայի, բայց է դարձեալ մեծ մեզ այսմ հանդիպելն՝ 'ի ձեռն մարդանալոյն նր, ըստ որում և նորոգիլ առ անապականութիւն. քանզի ոչ 'ի մեռելոց յարութեն նր 'վերադոյն եղաք քան զապականութի, այսպէս և 'ի փորձելն նորա յաղթութեն մեք դարձեալ զօրացաք.

⁂

*Բան և Լուծումն. ԻԴ.

⁂

Արդ՝ ունելով քահանայապետ մեծ անցեալ ընդ երկինս ըզ յս զորդին այ. պինդ կալցուք զխոստովանութի նր, քանզի ոչ ունիմք քահանայապետ՝ որ ոչ է կարող ախտակից լինիլ տկարութեանս մերում. այլ փորձ է ամի ըստ նմանութեն առանց մեղաց. Ուղիղ հաւատոյ խոստովանութի առնի

Բ

Սն քահանայութեն, ի. առ 'ի մէնջ 'ի մի ած հայր ամենակալ. և 'ի մի տր յս քս. և 'ի մի հոգին սուրբ, զայս խոստովանութի ունիլ գրէ մեզ ածայինն Պօղոս, և վս զի է մի որդի խոստովանելի այ և հօր, յայտ է թէ յս քս որ ախտակից կարօղ էր լինիլ տըկարութեանս մերում. փորձ ամի ըստ նմանութեն առանց մեղաց. *Ո՞վոք արդեօք իցէ մեծ քահանայապետ մեր, ոչ ապաքէն եղեալն ըստ մեզ բանն և մարմնով չարչարեալն վս մեր. քզի յայնժամ եղև քահանայապետ մեր. ոչ ոպ օտար նուիրաւ մատուցանել պատարագ ըստ սովորութեն այլոց, այլ ինքն գոլով գառն. անուշահոտ պտրգ. 'ի մանալի ողջակէզ. միամիտ աղաւնի. հաց կենաց. բուրվառ ոսկի. քանզի քի եմք անուշահոտութի առ ած՝ ըստ գրեցելումն, *Տես ինձ և զառաքելա

Ձկե կա

Վ՟ *'Յոհաննայոսբն․ կանացն խորհրդոյն խորութե՟․ ոչ ունիմք այլ քահանայապետ որ ոչ է կարող ախտակից լինել տկարութեանս մերում․ այլ փորձ է ամ՟ե ը՟ս նմանութե՟ առանց մեղաց․ քանզի թէ և ոչ էր եղեալ մարդ բանն ա՟յ․ գիտէր և այսպէս զմարդկային տկարութիւս ա՟ծ արարչագործ․ քանզի նա գիտաց զստեղծուածս մեր ըստ դաւթայ․ այլ թէ պարտ է 'ի մարդկայնոցս և 'ի վ՟ր նր՟ առել ինչ․ չև և 'ի նա կոչիւր փորձ մերոյս տկարութեց․ բայց վ՟ն զի զմերս էառ մարմին՝ փորձեցաւ ըստ ամ՟ի․ և ոչ ուրեք առեմք ա՟յ ոչ գիտակ․ այլ ա՟մ վայելուչ կանխագիտութե՟․ և զոր 'ի ձեռն փորձանացն պատահեաց նմա կրել․ եղև ախտակից․ ոչ 'ի փորձելոյ ուսաեք․ այլ էր ողորմած բնութ՟ և է որպէս ա՟ծ․ բայց զի

*'Յորիտոսի․

յետ գոլոյն որ ինչ էն՝ եղև ըստ մեզ մարդկավայելչաբար․ ասի և այս յաղագս նր՟ անցանել ասէ ընդ երկինս մարմնապէս․ համանգամայն և ա՟ծավայելչաբար․ քանզի ել ասէ նոյն ինքն 'ի մաստունն Պօղոս․ այժմ յանդիման լինել երեսացըն ա՟յ վ՟ն մեր․ և էանց ըստ այսմ յեղանակի ը՟ երկինս․ յայտ է զի նր՟ աստացեալ և խոնարհ մնացեալ 'ի փառաց նորա երանելեացըն հրեշտակաց․ քանզի է իսկ՝ է ա՟յ ա՟ծ գեր 'ի վերոյ քան զա՟մ պետութիւս և իշխանութիւս և տ՟րութիւս․ և 'ի վ՟ր ա՟մ անուանեցելոյ․ եթէ յաշխարհիս յայսմիկ և թէ 'ի հանդերձելումն․ և աթոռակից է ա՟յ որդի իւրոյն հօր․ թէ և եղև ըստ մեզ տնօրինաբար․

⁂

*Բան և Լուծումն ․իե՟․

Եւ ոչ ինքեամբ ոք առնու պատիւ․ այլ կոչեցեալն յայ՟ ոպ՟ ահարոն․ Նոյնպէս և քս՟ ոչ զինքն փառաւորեաց լինել քահանայապետ․ այլ որ խօսեցաւն առնա՛ որդի իմ ես դու․ ես այսօր ծնայ զքեզ։

*Որ ՚ի Ճոյց զինքն յունայնութի՟՝ մնայ կոչմանն հօր․ որ տանի ՚ի քահանայութ՟ի սովորականն և վայելուչ․ ոչ իւրոյն բընութե՟․ այլ մերոյս ց՟․ մարդկայնոյս․ յորում վ՟ զի ՚ի ներքս եղև և կրէ ըզնորայսն․ վնասեալ յայսմանէ ամենեւին և ոչ ինչ այլ բարուք արտաքսա հորապէս մարմնով տնօրէնութ՟են վարի․ քանզի ոպ՟ և բնութ՟բ ըր՟ գոլով մնաց որ ինչ է՛րն․ Թէ և եղև ՚ի ծառայի կերպի

*Թէոդորին․

այսոպ՟ս ասմ՟ք որ և բիւրս ունելով յերկինս քահանայագործօղս նմա․ յայտ է զիմացականս և անմարմին պատարագս․ օրհնութ՟իս․ փառաբանութ՟իս․ և զմեր քահանայութ՟իս առնէ ընդունելի․ ամբողջ պհ՟ելով ամ՟ ուրեք զմարդկութ՟եւս չափ․ վայելուչ և նմանս նմա․ արդ կոչի ոպ՟ ահարոնն սակայն ոչ ոպ՟ հաւասար չափով․ քանզի նա օծանիւր առ ՚ի քհ՟նայագործութ՟ի․ և էր ծառայ․ իսկ սա ոպ՟ որդի կոչի և ըստ կարգին մելքիսեդեկի քահանայագործէ հօր․ և զքահանայագործութ՟են եղանակ պատմէ աստ՟ուածայինն Պօղոս․ գրելով յաղագս ամենեցունց փրկչին մերյ՟ քի՟․ որ ոչ ըստ օրինաց մարմնաւոր պատուիրանին․ եղև, այլ ըստ զօրութ՟են կենացն անլուծից․

*Ապա ուրեմն անհամե ձ՟կէ մատաբար

Ս․ Նարեկացի

մատաբար վեհագոյն է քահանայագործութ՟են եղանակ․ և նա՛ ո՟չ տացի՛ ծո՛յէր կոչեցեալ ՚ի քահանայութ՟ի․ իսկ սա և այսպէս որդի ո՟յ և հօր ո՟չ բնութ՟ե ա՟ծ և բան․ ը՟ նախ քան զյաւիտենս ծնընդեանն․ և որպէս մարդ ըստ մեղ նորոյս և մարմնաւորի․ որոյ եղիցի ընդունելի այսր աւուրս․ քանզի ժամանակ նշանակէ՛ մեղ զներկայս․ արդ խրայցուցանէ զմարմնաւորն նո՟ ծնունդ՝ հայր․ քանզի գիտէ իւր որդի դոլ զայն որ ՚ի նմանէն ա՟ծաբար՝ և ՚ի կնոջէ մարդկօրէն․

*[illegible] և [illegible]․ ի՟ղ․

Ո՛Ր յաւուրս մարմնոյ իւրոյ աղօթս և պաղատանս առայն՝ որ կարօղն էր ապրեցուցանել զնա ՚ի մահուանէ՝ աղաղակաւ հզօրաւ և արտասուօք մատուցանէր․ և լուեալ եղեւ առ յաւութեն․ որ և՛ որդի գոլով ուսաւ ՚ի չարչարանացն ըզհնազանդութիւն․ եւ կատարեալ եղեւ հընազանդելոցն նմա՛ պատճառ փրկութ՟ե յաւիտենից․ կոչեցեալ յա՟յ քահանայապետ ը՟ կարգին մելքիսեդեկի․

Թագաւորին․

Երանելին Պօղոս գրէ՛ առ հաւատս արդարացեալսն և ասէ․ նմանօղք ինձ եղերուք՝ ո՟պ ես Ք՟ի․ զոր և ա՟ծայինն պ՟տրոս․ զի՞նչ փառք իցեն ասէ թէ մեղանչիցէք և չարչարիցիք և համբերիցէք․ այլ թէ ո՛չ մեղանչեալ չարչարիցիք և համբերիցէք՝ այն շնորհք յա՟յ են․ զի և ք՟ս մեռաւ վ՟ս ձեր թողեալ օրինակ․ զի հետևեսջիք շաւղաց նո՟․

*Արդ եղև ուրեմն դիտումն միածնին առ մեղ ձկը՟ զնմա զնմանութի ունողի չար չարիլ մարդկօրէն . և ուսուցանել ծանօթից իւրոց թէ զի՞նչ եղանակաւ պիտոյ է մատչիլ առ փորձութեանն յարձակմունս . և որպէս գոլ պարտ է որք հալածինն առ ամ պաշտօնեն սակս . և մտել 'ի վտանգս որոց վն հգւյ և արեան . ևս առ այսուիկ ցուցանել զհնազանդութեն բարեփառ վախճանն . զի և մեք հաճոյք և 'ի մասունք նոցունց գործեցելոցն գտցուք անօրինաբար նմանողք . զհետ շաւղաց նր երթալ փութացեալք ճշմարտապէս զբարեփորձն զգեցցուք վարս . և զի այժմ անխիտելի պարտէ ունիլ ըզխորհուրդս . որոց բնաւին առաջի կայ չարչարիլ վն առ նա սիրոյն . և զոր վն բարեպաշտութեն վտանգս՝ հմրիլ կեանս . յորոց կրեաց ինքն և

գործեաց մարդկօրէն վն մեր . ուսուցանել կամեցեալ . սակայն ոչ հրամայէ նահատակացն վայրապր ընկնուլ զանձինս իւրեանց . և ոչ թողուլ անհնարաբար զոր ինչ գործել էր պարտ . և որվք թերևս էր ապրիլ . այլ յուսաբար միայն ըսպասել . որ ինչ չարչարողացն կմց թըւեցի , այլ հաւանեցուցնէ յաւէտ արձակիլ յաղօթս . և անդադար առնել առ ամ զխնդրուածս . * Օ այս ուսուցնէ աղօթս և պաղատանս յաւուրս մարմնոյ իւրոյ մատուցանել քի առ կարողն ապրցուցանել զնա 'ի մահուանէ . * Նաւ տես զի որդ որբավայելուչ հեղուէ լի է իրս . * Քանզի յանդգնիլ 'ի փորձութիս, արիութ ունի կարծիս . և թըւի 'ի պրոսանաց ոչ ամենևին իմէ անմասն . բայց երկնչիլ և խորշիլ

Ա̃ Նուդվիտ

Թըւի՛լ և կարող լինիլ ա̃յ որ կարօղն է ապրեցուցանել, լաւութեն ունի պատկեր. *Ապա թէ ո՛չ վս̃ զի՞նչ պատճառի պատուիրէր որբոյցըն աշակերտաց. թէ յորժամ հալածիցեն զձեզ 'ի քաղաքէս յայսմանէ՝ փախիջիք յայլ՝ զի՞արդ և ինքն ամէն 'ի մասսան Պօղոս որ և ասէր յայտնապէս. ո՞վ մեկնեսցէ զմեզ 'ի սիրոյն քի̃. նեղութի՞. թէ անձկութի՛. թէ հալածանք. թէ սով. թէ մերկութի̃. թէ վի՞շտք. և 'ի դամասկացւոց առաջնորդէն փախուցեալ ընդ պատուհանն կախիւր 'ի պարսպէն. Արդ՝ պա՛րտ էր ա̃մ բարւոյ առաջնորդ և վարդապետ երևիլ մեզ քի̃. քան զի մատչի աղաղակա՛ հօրի՛ և պաղատանօք՝ ըստ մեզ եղեալ. և լսելի եղև ո՛չ բնութե̃ և ձրշ մարտապէս որդի. *Մ՛Հ

Մ̃ Սւրբէնոյն ֆի.

եղեալ ան ունկնդիր. քանզի գիտէի ասէ զի յա̃մ ժամ լսես ինձ. զի և զմեր աղօթս ընդունելիս պատրաստեսցէ առնել՝ դարձեալ ինքն սկսանի իւր իսկ. դրեթէ ճ̃որձակեալ մարդկայնոյս բնութե̃ զհօր ունկնդրութի̃ն, և պատրաստ եդեալ առաջի վս̃ նր̃ վտանգ̃լոցն աղօթից. *Ապա ուրեմն մեք նովա՛ ո՛չ երկ̃րդ սկսամբ աղքիս. որք աղաղակա՛ հզօրի՛, և ո՛չ առանց արտասու՛աց աղօթիւք. և զմահու իշխանութի̃ն խափանել աղաչելով. և զօրանալ կենացն՝ զոր և նախ կին մարդոյս բնութե̃ պարգևեալ. և զի ունկնդիր լինիլ ա̃յ, պայծառ և յուսալի ունի զյանդգնումն, ո՛չ նովա՛ դարձեալ տեսցուք. *Քանզի յորոց չարչարեցա՛ն ասէ՝ ուսա՛ զհնազանդութի̃. և նմանէ որպէս մինչ ասիցէ թերևս խոնարհեցոյց զինքն եղեալ հնազանդ մահուչափ և մահու խաչի . այլ ո՛չ մնաց խոնարհ . զի առաւել բարձրացաւ . առեալ անուն ՚ի վեր քն զա՟մ անուն . և մարդկորէնէ բանիւս ձև . *Բայց գեղեցիկ է ՚ի մեզ երիստիպ . բարեփառ և արժանի ոչինչանալոյ ցուցեալ զհնազանդութի . և ա՟մ բարւոյ առիթ եղեալ մեզ . *Տիպ ուրեմն է և օրինակ մեզ աղա՟ կաւ հզօրի՟ և արտասուօք աղօթելն . փորձեալ էմմանուէլ . ո՛չ նախ քն զմարդանալն , այլ յաւուրս մարմնոյ իւրոյ . յորժամ զայս գործել ո՛չ էր մեղադրելի . ոչ ինչ վնասեալ յա՟ծուէն փառաց . այլ հետև ՚ի յաւէտ նմա գործելն զայս մարմնով տնօրէնութեն . *Ապա թէ ո՛չ զինչ եղանակաւ էր

կեաւ ՚ի մահուանէ կեանքն . որ և զմեզ յորդորէ քաջասիրտս լինել ասելով . մի՛ երկնչիք ՚ի սպանողաց զմարմին . *Ո՞ ՚ի ա՟րդ արդեօք կրեաց զերկնչիլն . զի ա՟րդ տկարացաւ յիւրոյն մարմնոյ ՚ի բաց վարել զմահ . որ յամենեցունց հալածեացն զնա . որ միով ձայնիւ զօրս ՚ի գերեզմանս՝ յարուցանել խոստացեալ . և ո՛չ անկարելի ցուցէլ իւր զիւրն . *Քանզի ձայնեալ առ ղազարոս թէ ե՛կ արտաքս . և առ որդի այրւոյն . մանուկ դու՝ քեզ ասեմ արի՛ . *Իսկ եթէ իցեն ոմանք որք յանդգնիցին ասել . թէ է մարդոյն առանձին որ ՚ի սրբոյ կուսէն աղօթս և պաղատանս առնել առ կարօղն ապրեցուցանել զնա ՚ի մահուանէ . որ և մանաւանդ՝ անվայելուչ սրբազանից գրոց խորհիլ ասացեալ .

Ձհա՟ իրա

իրաւամբք լուծիցեն զասելն վ՟ն ն՟ց միոյ 'ի սրբոց առաքելոցն. Թէ այսպիսիքն են նշանակեալք շնչաւորք. որք զորդին ոչ ունիցին. *Ասէ ապա առ այս ասացելոցն զայն. Թերևս երբեք սոսկ մարդ գոլ զնա ասեն. այսինքն ոչ և ասել իսկ յանդգնեցան. ունիլ ըղ հաւասարութն պատուոյ և իշխանութն առ բանն այ՟ ինքն ըն՟ նմին գոլով. Արդ՝ եթէ մարդ գոլ ասեն ըստ մեզ սոսկ, խոստովանելի է թէ մարդապաշտք են երկրպագուք ն՟ր. և զի գրեալ է տն՟ այ՟ քում երկիրպագցես, և զնա միայն պաշտեսցես. *Իսկ եթէ ասիցեն՝ թէ կոչեցաւ առ 'ի հաւասարութն պատուոյ այսինքն 'իշխանութն՝ առ բանն ա՟ծ՝ մասնչիկ առ հայր աղաղակաւ և արտասուաւք, և կարօտ լինիլ արեցուցելի. *Ո՞չ ինչ

Ի

է որ արգելու և զնորին զբանին զչափ. այս քան գոլ ածել զմտաւ՝ որք ինչ գոլ հաւատասցի. և առնա ունողին զհաւասարութն պ՟տուոյ՝ այսինքն իշխանութեան. *Ապա ուրեմն վայելուչ է նմա և երկնչել 'ի մահուանէ և կասկածել 'ի վշտանգէ. արտասուել 'ի փորձութս. լինիլ կարօտ այլոյ ձեռին՝ զի ապրեսցի. տանջաւին և առաջաքիւք և ուսանիլ զհնազանդութն, որովք կրեցն զփորձանս. *Այլ վարկանիմ թէ զայս ասել և խորհիլ՝ անմտութն է ամենևին. քանզի ամենազօր է բանն այ՟, և իվեր քան զմահ, և անդր քան զչարչարանս. և մարդկավայելուչ երկիւղի անհաղորդ ամենևին. *Այլ սակայն այսպէս գոլով բնութբ՝ կրեաց վ՟ն մեր. Ապա ուրեմն ոչ է սոսկ մարդ ք՟ս, և ոչ անմար

մն

մինչ քան. այլ միաւորեալ յաւէտ ընդ մեզ մարդկութեանս. կրեաց մարմնովն իւրով զմարդկօրէնսն. եւ եղև օրինակ մեզ այնու՝ ո՟պ ասացի ՚ի կըրդ բանն. զի զհետ շաւղաց ն՟ր երթիցուք.

⁂

* Բան և Լուծումն. ԺԷ.

⁂

Քանզի զայս արար միանգամ ինքն մատուցեալ. օրէնքն զմարդիկ կացուցանեն քահանայապետ. զգածեալս տկարութ՟բ. իսկ բանն երդման յաւէտ յետ օրինացն զորդի յաւիտենս կատարեալ միով պատարագաւ.

Յայտ է իւրովն մարմնով կատարեաց ՚ի մէջ տընջենաւոր սրբեալսն տ՟ր մեր յ՟ս ք՟ս. քանզի զինքն մատոյց ՚ի հոտ անուշից ա՟յ եւ հօր. եւ կատարեաց ըստ ՚իմանալեաց ՚ի ձեռն հաւատոց եւ սրբութե. եւ օրինականին պաշտաման կատարեալ եւ ոչ ինչ. քանզի նուազեցան օրինականքն. եւ դադարեաց հնոյն ուխտի անշահ ստուերն. եւ եղև կարևորապէս մուտ վեհագունին յուսով որով մերձենամք առ ա՟ծ միջնորդու՟թ քի. եւ եղելոյ ՚ի կարգի քահանայապետականի վ՟ն առ մեզ նմանութեն. * Սակայն զայն տես. * Յաղագս ն՟ր ասէ աստուածայինն առաքեալ. թէ խաչեցաւ ՚ի մերմէ տկարութէ. Եւ թէ զի ո՟րդ օրէնքն զմարդիկ կացուցանեն քահանայապետս ըզգածեալս տկարութ՟բ. իսկ բանն երդման յետ օրինացն զորդի յաւիտեն կատարեալ. յայտ է զի ո՟դ ոչ ունելով տկարութի. քանզի զայս վարկանիմ. թէ որ այժմս ունի. այս ինքն ա՟մ բարեաւ կատա

[illegible] րեալն

րեալն․ զի ոչ է ոպ՟ զնմ՟ որք ըստ օրինացն, որք ոչ էին անսովոր տկարութե․ * Արդ՝ զի որդ նոյն ինքն և ՚ի վեր քան զտկարութի՟ դող հաստացեալ լինի․ և որպէս զորդի կատարեալ․ և խաչի տկարացեալ․ * Ապա ուրեմն պարտ է ՚իմանալ զի տկարացաւ մարմնապէս՝ խաչի համբերեալ․ և է ոպ՟ զած՟՝ անդր քան զտկարութի՟․ զի հոգիս յօժար է ասէ, բյց՟ մրմինս տկար․ * Իսկ եթէ ասիցեն զտկարութին յայսմի՛ ի մեղս զդոյն յայտնել ըստ օրինացն քահանայից, ոչ ըդդիմանամ․ այլ ձայնակից եմ ուղղակի և այսպէս ՚իմանիլ ասացելոցս․ * Ապա ուրեմն ըստ օրինաց քահանայիցն պէտք էին պատարագաց․ ոչ միոյ, այլ բազմաց զորս մատուցել զօր հանապազ վասն իրեանց և ժողովրդեանն անգիտութեան․ պակս յոլովակի տկարանալոյն և կրելոյն խօթութի՟ զոր ՚ի բազմօրինակ մեղսն․ * Իսկ որ ՚ի վեր քան ըզմեղս էր ոպ՟ զած՟, մատոյց զինքն․ և եղև մեր քահանայապետ՝ մարդկօրէն ասացեալ զպաշտելն քահանայագործեալ հօր ըզիւր մարմինն․ ա՟ծավայելչաբար ուրեմն ոչ առնու յանձն ախտանալ զմեղս․ զի ոչ է եղական ՚ի բնութե․ որ ունի էապէս զանփոփոխութի՟, և ամի՟ զկարելն ՚ի բաց հալածել զմեղս․ * Որդի ուրեմն է բոլորովիմբ առանց օգնականութե․ ունելով ոչ յայլմէ զանշարժութի՟ որ ՚իւրբուն բնութեն․ որոյ պտուղ

անմեղութիւնն
ցուցանի ամե
նեւին․

⁂

*Բան և Լուծումն ԻԸ.

Աւ գլուխ բանիցս ասացելոց, այսպիսի ունիմք քահանայապետ. որ նստաւ ընդ աջմէ մեծութեն յերկինս. սրբութեցն պաշտօնեայ և խորանին ճշմարտութե. զոր տր կանգնեաց և ոչ մարդ.

Կանգնեցաւ յանապատին առաջին խորանն ՚ի ձեռն ՚իմաստնոյն մովսէսի. և առնիւր ըստ օրինակի ցուցելոյ նմա ՚ի լերինն. և որոց ըստ օրինացն քահանայագործէին նա էր վայելուչ. *Իսկ բնակութի քի վայելուչ և՚ի դէպ է վերինն գեղեցիկ քաղաք. այսինքն երկինք ածային և վերագոյն խորանն. և ոչ մարդկայնոյ արուեստի գիւտ այլ սրբազան և ածակազմ. անդ եղեալ մատուցանէ այ և հօր, զորս ՚ի նմին հաւատացեալս՝ սրբելու. յայտէ զի հոգվն սրբով. զի ոչ ոք գայ ասէ առ հայր՝ եթէ ոչ ինեւ. և այսպէս է նր աստ նոր ասացելոյս պաշտաման եղանակ. և ածավայելուչէ իրս. թէ և ըն մեզ մրդկօրէն բանիւք նշանակի. *Քանզի ըզ սրբելն կարել իւրովն հոգւով ըզ հաւատացեալսն, և իւղով և շնորհիւ արդարցեալս, և զ քահանայագործել այ. աշխարհի մեռեալս, և կենդանագործեալս հոգւով, և ճշմարտապէս ՚ի բարեփորձ պայծառացեալ վարս՝ զի մրդ ոչէ ածավայելուչ. իսկ զի և ասացեալ պաշտել՝ ոչ նուաղի ՚ի հօրէ. և ոչ վերջանայ ՚ի ներգոյէն, բարեփառութեն նր. այլ ցուցանէ յայտնապէս յածայինսն հաստատել աթոռս. և նստեալ ընդ աջմէ ծնողին իւրոյ.

*Քանզի թէ է ճշմարիտ թէ ամ՟ քահանայ կայ միշտ 'ի պաշտաման, և ոչ ուրեք 'ի մանր աթոռակից և հաւասարափառոյ զոր պաշտէն, զի արդ ոչ է անսովորաբար քահանայագործօղ քս՟․ որ և յածութեն աթոռս ոպ՟ ած, և պաշտօնեայ մարդկօրէն. *Իսկ թէ ոք ասիցէ զրպարտելով զճշմարտութիւնն՝ թէ այո՛ նստաւ ընդ աջմէ հօր առանձնապէս մարդն, ընդ նմին գոլով բանին ած հաւասարուն պատուոյ, ոչ ևս միայնոյ գոլ ասէ սրբոյ երրորդութենն զվերինն և միայն նմա վայելուչն աթոռ․ այլ այլ ոմն մեզ չորրորդ սա առժամայն և եղական մուծանի աստուած ընդ համագոյի և սրբոյ երրորդութեանն։

*Բան և Լուծումն. ԻԹ.

Իսկ քս՟ եկեալ քահանայապետ հանդերձելոց բարեաց՝ մեծաւն և կատարելովն և անձեռագործ խորանաւն․ այսինքն որ ոչ յայսց արարածոց, և ոչ արեամբ նոխազաց և զուարակաց, այլ իւրով արեամբն եմուտ միանգամ 'ի սրբութիւս յաւիտենականս՝ գտեալ զփրկութի՟, *Ո՛ ի՛նչ եղանակաւ մեծաւն և կատարելովն եղև 'ի վե՟ր մեր քահանայապետ տէ՟ր մեր յս՟ քս՟: յառաջագոյն եցոյց մեզ այժմ բանս եթէ քահանայագործութն նր՟ եղանակ՝ վեհագոյն է անհամեմատաբար քան զօրինականն․ և քաջ յայտ գերակայ՝ ք՟ զորս օրինակօքն և ըստուերաւ․ *Քանզի է ինքն ճշ մարտութի. և յանարատ քահանայութի նր՟ ոչ ոք երկբայեսցի։ *Բայց տե՛ս թէ զիա՞րդ արժանի է սքանչանալոյ քահանայապետն մեր. որ նստաւ ընդ աջմէ մեծութեան աթոռոյն յերկինս. իւրով արեամբն եմուտ միանգամ ՚ի սրբութիս՟ փրկութի՟ գտեալ յաւիտենական։ *Արդ՝ զիա՞րդ որ ընդ աջմէ հօր ոպ՟ ած՟՝ արիւն ունել ասիցի. եթէ ոչ էաք հաւատացեալ եթէ յայ՟ հօրէ ըստ բնութեան որդին՝ եղև որդի մարդոյ. և զիւր արիւնն ամենեցուն կենաց ետ փոխանակ, զայս եգիտ աշխարհի յաւիտենակն՟ փըրկութիւն. *Քանզի ոչ ոք ուրեք ասէ թէ էր հետևելի և վայելուչ ըստ կարգի անբան կենդանեաց զենուլ յորվակի զԷմմանուէլն. այլ բաւական էր ՚ի փըրկութի՟ որոց է՟ երկնաւ՝ միանգամ չարչարիլն նր՟. Իսկ եթէ ոպ՟ խորհեսցեն ոմանք և մարդ էր առանձնապէս հաւասարուէ՟ պատուոյ և իշխանութե ընդ այ՟, և անջատեալ ըստ գոյացութե, և ըստ մասին դող հաւատացել, ոչ էր արիւնն աթոռակցին հօր առ ՚ի փրկութի աշխարհի տուեալ. այլ այլոյ առնն ունողի ըղ յարակցութին։ *Քանզի ոպ՟ երկուք ոմանք իշխանք պատուոյ հաւասարութէ՟ ոչ իբրև ՚ի միմեանց տարբերեալք բընաւին, ոչ մի իմանին, այլ երկուք ըստ ճշմարտութե. այսպէս և որ յարակիցն է ումեք ըստ պատուոյ անջատեցելոյ բնութենցն, այսինքն գոյացութենցն՝ ոչ է մի. կամ միոյ ամ՟ իրօք. այլ յաւէտ այլոյ. *Ապա ուրեմն ոչ է բաւական առ միութի ճշմարիտ ոպ՟

ճհէ հա

Առ Աստուծոյ հաւասարութ՟ պատուոյն. այսինքն իշխանութեան՝ յարակից ասել մարդ աստուծոյ.

*Բան և Լուծումն. Լ.

Քանզի. ո՛չ 'ի ձեռագործ սրբութիւնս եմուտ ք՟ս յօրինակս ճշմարտութ՟ն, այլ 'ի նոյն յերկինս այժմ երեւեալ երեսացն ա՟յ վ՟ս մեր.

Ա՟յ ասացեալ թէ երկինք աթոռ իմ են և հանգչիլ ասեմք և ըզ նոյն ինքն զորդի 'ի վերին զօրութ՟իւնս. խորան ա՟ք ունել զերկինս. և ո՛չ ըստորում յերկիրս քահանայագործօղս մարմնապէս. և զարեամբ կատարօղսն պատարագըս յօրինակ ճշմարտութ՟եյն 'ի ներքըս ընթացեալ. որպէս և օրինացն թըճ՟էր. այլ յանդիման վ՟ս քահանայութե՟ն էր. լինի այժմ վ՟ս մեր երեսացն ա՟յ.

*Օ ինչ օրինակաւ արդեօք՝ ո՟չ թէ ո՛չ միշտ և նախ քան զմարդանալն գոլով յանդիման. որև դիւրաւ է տեսանել թէ սա է արարչագործ 'իմաստութ՟ին հօր, որով ամենայնք եղին 'ի գոյութ՟ի. զոր և իմաստութ՟ին ասէ. ես էի որով խնդայրն՝ և զօր հանապազ ուրախ լինէի առաջի երեսաց նր՟ յա՟մ ժամանակի. յորժամ ուրախ լինէր ըզ տիեզերս կատարել և ուրախանայր յորդիս մարդկան.

*Արդ՝ յորժամ սովաւ ուրախանայր հայր, և էր առաջի երեսաց նորա՝ զօր հանապազ ուրախ լինելով և ուրախացուցանելով, զիա՞րդ երեւի այժմ երեսացն ա՟յ հօր.

*Ապա ուրեմն երեւի նորին ո՛չ և մերկ և անմարմին բան ո՟չ 'ի սկզբանէն էր, այլ կերպիւ և բը ճշմ՟ր նու՟է նութե̃ ըստ մեծ· քանզի այսպէս ասեմք զնա՛ երևիլ այժմ· և առաջի երեսաց ա̃յ և հօր զմարդոյս բնութի̃ ածել· որ ելեալն էր արտաքոյ երեսացն վ̃ն ադամայ յանցանացն· *Օ մեծ ուրեմն կացուցանէ յանդիման երեսացն հօր· ո̃պ ինքեամբ նախկին՝ ըստ որում եղև մարդ· զի զմեզ մատուսցէ հօր· և յառաջին յանցանացն զերծուսցէ· և՝ի նորոգումն կենաց վերստեղծեսցէ հոգւովն· ո̃պ զիարդ արժանաւորիլ· ապա՛ ՚ի հօրէ հայեցողութե̃ն և յորդւոյ կարդի առեալ ինքն·

Յառնելոյն ՔՐԻ·

*Յաղագս յառնելոյն փառաց առնուլ Տեառն մերոյ ՅԻ ՔՐԻ·

*Գլուխ· *·ԼԳ·

*Բան և Լուծումն·ԼԱ̃·

ՊՕՂՈՍ ԱՌԱքեալ՝ ոչ ՚ի մարդկանէ, և ոչ ՚ի ձեռն մարդոյ, այլ ՚ի ձեռն ՅԻ ՔՐԻ և ա̃յ հօր՝ յարուցողին զնա ՚ի մեռելոց և տըւողին նմա փառս·

Բաւականէ ՚ի ցուցումն ոչ կարօտ լինել փառաց արտաքուստ և եկամուտ տ̃ն մերոյ յ̃ի ք̃ի· առաքեալն ա̃յ և հօր· զոր յաղագս ն̃ր քարոզութե̃ցն քահանայագործօղս ոչ զինքեանս քարոզեն· այլ զյ̃ս ք̃ս ՚ի փառս ա̃յ հօր· *Բայց ձ̃հթ վան

*Մ֊ փառս.

վ՟ն զի սրբազանից գրոց հետևիլ կարևոր զմեզ ոչ ուրեք զանց առնելով որ ինչ նոցայն թր՟մեցաւ, բեր տեսցուք եթէ զի՞նչ եղանակաւ ա՟ծ և հայր փառօք ափ պսակել զորդի. *Լսէ՛ ուրեմն ինքն երանելին պօղոս յաղագս իշխանաց աշխարհիս այսորիկ՝ զի թէ էր ծանուցեալ՝ ոչ արդեօք ըզտէրն փառաց ՚ի խաչ հանէին. *Գիտէ՛ ուրեմն տէր փառաց զխաչեցեալն, որդ՝ զիա՞րդ ընդունի փառս առ ՚ի հօրէ տ՟րն փառաց. *Որ յայտ է թէ արարեալ լինի դարձեալ անօրինաբար բանն ն՟ր. քանզի բ՟ունի մարդկօրէն. է և այսպէս տ՟ր փառաց ա՟ծաբար. և ա՟ծայնոյ բնութ՟ե նորա հարստութիւն տեսանի առ ՚ի մենջ ՚ի վեր քան զստացուածս առաւելութ՟բ. *Իսկ զմերոյս աղ

*Լուծելոյն ֆի.

քատութեն չափ առեալն առնուլ. եթէ հարուստ գոլով վ՟ն մեր աղքատացաւ. այլ բարեաւք մտածութ՟եք առ ՚ի յուղղութ՟ի կարգաւորեալք. և զնմանն խորհիլ և ՚ի վ՟ր ն՟ր փութացեալք ոչ անգիտանամք մեք. և ՚ի մերում աղքատութեան զհարստութ՟ի ո՟պ զա՟ծ.

⁂

*Բան և Լուծումն. ԼԲ.

⁂

Հայր սիրէ զորդի և զա՟մ ինչ ետ ՚ի ձեռս նորա։

Ընդունի դարձեալ ո՟պ մ՟րդ որդի. այլ այն ոչ արտաքոյ դնէ զինքն հայր յունելոյն զա՟մ յինքեան. քանզի տալով զայս որդւոյ, ընդ նմին տիրէ՝ բոլորից ա՟ծութ՟են իշխանութ՟բ. ընդ ին քեամբ բերելով ՚ի ձեռն ձ՟ձ ն՟ր.

Ս. Թադէոսին.

նր· և նուաճ զոր ՚ի վր երկրի ազգ՝ որ և շեղեալ էր աներսանակաբար յապստամբութի · * Քան զի ոչ ինքն ուրեմն ասէ ՚ի մաստուննն Պօղոս · ած էր որ ՚Քրի՛ զնս հաշտեցուցանէր ընդ իւր· և ոչ ուրեք ասեմք ՚ի մարդում բնակեալ· այլ քս զոր ՚ի սրբոյ կուսէն ծնեալն հաշտեցուցանել զաշխարհ ընդ իւր· քանզի այսպէս խորհին սաստ ոմանք յանուսիցն· այլ զայն յա՛նէտ զի հաշտեցուցանէր ած իւր զաշխարհ ած և հայր քրի՛· զի եղև մեր միջնորդ մարդացեալ որդի · և արարեալ խաղաղութի · ոչ այլ ազդ առիթ լինելով որոց յաշխարհի զհնազանդութին, այլ ոչ բնութե ածութեն ինքեամբ և՚ի ձեռն ոյ և հօր· * Քանզի ըն քի հաշտեալք՝ հաշտիմք նուաճ և՚ի ձեռն նորա

Ք

*** Ս. Պօղոս.**

ընդ ամենեցունց փրկչին ած· որ և ասէր իսկ· եկայք առիս ամ աշխատեալք և բեռնաւորքդ և ես հանգուցից զձեզ· և զի որոց գանն առ նա· ոչ առ այլ ոք եղիցի հաշտութի, այլ առ ած բնութե· զոր և ճշմարտապէս հաւատրմացոյց ասելովն· որ հաւատայ յիս՝ ոչ հաւատայ յիս, այլ յառաքիչն իմ· և որ տեսանէ՝ զիս՝ տեսանէ զառաքիչն իմ·

և դարձեալ՝ հաւա
տացէք յած և
յիս հաւա
տացէք·

⁂

* Հարց և լուծումն · ԼԴ ·

⁂

Հայր եհաս ժամ · փառաւորեա զորդի քո · զի և որդի քո փառաւորեսցէ զքեզ· ըստ որում ետուր նմա իշխանութի ամ մարմնոյ

ձձ ա զի

Ըստ Թադէոսին.

ունելով որդի ըստ ա՟մի զի ա՟մի զորս ետուր նմա տացէ նոցա կեանս յաւիտենականս.

Մխիթարիչ և քաւութի անուանի որդի. քանզի կարգեաց զամենեսեան ընդ խնամով հօր. և ա՟մ բարութեց գտանի առիթ. Սակայն զայն տեսցուք. զիա՞րդ արդեօք փառաւորեսցէ հայր զորդի. *Օ՜ ի՞նչ եղանակաւ փառաւորեսցի և ինքն ՚ի նմանէ.

*Ուրեմն զժամն՝ այսինքն զժամանակն հասանիլ ասէ. յորում պարտէր ա՟մ իրօք նմա փոխանակ աշխարհի կենաց համբերել խաչի. *Արդ է՝ փառաւորել որդւոյ ՚ի հօրէ՝ ՚ի մեռելոց յարութեն՝ վկայել՝ թէ է համագոյ ն՟ր և կենդանարար. և ՚ի վեր քան զմահ. և վեհագոյն քան զապականութի. վճակեաց զբնութիս. փառաւորի և ինքն հայր որ՟դ

*Ըստ Պօղոսի.

նման է՝ հաւասարափառ և համագործ իւր.

*Օ՜ այս եցոյց որդի՝ խափանեալ զմահ և յարուցեալ ՚ի մեռելոց ը զիւրն՝. անապական մարմին. ը՟ունի ՚ի վ՟ր ամենեցունց ՚իշխանութի ըստ մեզ դարձեալ մարդկօրէն. որ և թագաւորն է բոլորից ա՟ծաբար. և բաշխէ է հայր տրւեցելոցն որդւոյ զկեանսն յաւիտենականս. և է այն ինքն. ք՟զի ասէ ես եմ յարութիւն և կեանք.

*Ապա ուրեմն եթէ ասիցի առնուլ առ ՚ի հօրէ փառս՝ և ՚ի վ՟ր ամենեցունց իշխանութիւն և թագաւորութիւն, վերադրելի է զառնուլն ունայնութեն չափու. և գիտել՝ որ փ՟ոց է թէ որպէս ա՟ծ՝ և աթոռակից հօր. և ո՛չ ը՟ իրիք՝ և եղանակի նւաստացեալ ՚ի ծնողին նորա գերունակութեն՝ և փառաց հօրե

ձ՟ձ՟ե զինին

*Առ Թագուհին.

զինին զա՟ծութեն բընութի. *Քանզի այսպէս եղիցուք բարեպաշտք դարձուցանելով զա՟մ ՚ի մասսաս ՚ի հընազանդութիւն նորայ. զխորհուրդս մաքրելով. և զա՟մ բարձրուի հպարտացեալ ՚ի վ՟ր գիտուե ն՟ր.

*Քան և լռեցուցմ. ·Լ՟Դ·

Աջովն ա՟յ բարձրացեալ զաւետիս հոգւոյն սրբոյ առնլով ՚ի հօրէ. զա՟ զոր տեսանէք նովաւ սա՟ աւասիկ կայ առաջի ձեր առողջացեալ. *Քանզի ոչ դաւիթ ել յերկինս. ինքն իսկ ասէ. ասաց տ՟ր ց՟տր իմ նիստ ընդ աջմէ իմմէ. մինչև եդից զթշնամիս քո՝ պատուանդան ոտից քոց. *Այսուքիւք զբոլոր խորհուրդն տեսանեմք զմարդանալոյ

*Լա Գոչիմ..

միածնին. քանզի ՚ի կերպարանս և ՚ի հաւասարութի գոլով հօր, որ ՚ի նմանէ բանն ա՟ծ. ամենազօրն աջ. և ձեռն ամենագործ. ունայնանալ առի վ՟ս մարդկայնոյն. և բարձրանայ դարձեալ. ոչ ՚ի յոր ա՟ծ հաւասար փառս ոչ յառաջագոյն բնաւին նմա անցանելով. այլ առ ըստ բնութե և ներգոյն իւր միշտ փառս՝ համանգամայն և դերունակութին դարձեալ. *Քանզի բարձրանայ մարդկօրէն. որ և բնութե բարձրեալ գոլով միշտ. քանզի մարդ եղև և զայս վարկանիմ թէ է բնութեն չափ և առացեալն ունայնութի. որև մարդացեալ ա՟ծ. և կարծեցեալ ոչ ինչ գոլ այլ բայց միայն մարդ. նոյն այն որ երևէրն. քարոզեցաւ ՚ի հեթանոսս. հաւատարիմ եղև յաշխարհի. և պատուի ոմ

Ճշմարտապէս որդի այ հօր. և ՚ի վեր քան զամ բարեփառութեն պսակեալ բարգաւաճանս, ած գոլ հաւատացեալ։ *Նա ոչ է անսովոր նմա իրս. քանզի անսովոր ասեմք նմա գոլ յաւէտ զնորաստն ՚ի մարդկութե. և բարձրանալն թըռեցեալ. որ և հաւատար փառօք ՚ի գալստեանն վայելուչ եղեալ. *Բայց զի մարդոյս բնութեան և մերոյս չափուց է ամ ՚ի վերուստ առ ՚ի հօրէ լուսոյ և յոյժ վայելչաբար աջովն հօր բարձրանալ ասի. որ և ինքն է ձեռն և բոլորից արարչագործ աջ։ *Տես ինձ դարձեալ զտր մեր յս քս մարդկօրէն զհոգին ընկալեալ. և լցեալ ածաբար զաւետիս հօր, նովաւ՝ որոց հաւատացինն՝ գալն հոգւոյն սրբոյ. և ոչ ոչ այլոյ. այլ ոչ նր իւր։ *Քանզի

ասէ ած ՚ի ձեռն միոյ սրբոյ մարգարէի. հեղից յոգւոյ իմմէ ՚ի վր ամ մարմնոյ. և զայս քս տր զիւր տուեալ կոչեցելոյն զհոգին. որ և հաղորդս կատարել կարող գոլ զոմանս սրբոյ հոգւոյն. վայելուչ է ոչ մարդոյ, այլ այ ըստ բնութե. *Արդ՝ ներգործեաց որդի զայ և հօր հոգի տալով ինքն. մարդկօրէն այժմ առնու ածա վայելուչ և ՚ի վեր քան զմարդ, յիւրմէ ըմանէ և յայլս հեղուլ զհոգւոյն տուր. ած ուրեմն է մարդկային կերպիւ երևեալ բանն. դոհակից այսուիկ աստուածոյ և հօր.

……

*Յաղագս առնելոյն Յառնել
Քրի՟ 'ի մեռելոց փառօք
Հօր․

……

Գլուխ ․ ԼԳ․

……

*Հարց և Լուծումն․ ԼԵ․

……

ԱՌՅԻՆՆ Պօղոս․ գրէ՝ յաղագս նախահօրն աբրահամու․ բայց ոչ գրեցաւ վ՟ն նր՟ միայն՝ եթէ համարեցան նմա հաւատքն յարդարութի՟, այլ և վ՟ն մեր՝ որոց հանդերձեալ է համարել հաւատացելոցս 'ի նա որ յարոյց զյ՟ս տ՟ր մեր 'ի մեռելոց․ որ մատնեցաւ վասն յանցանաց մերոց․ և յարեաւ վասն զմեզ արդարացուցանելոյ։ *Մ՟ի է ած՟ութեն բնութի՟․ և երկրպագին երեք անձնաւորութի՟քն առ 'ի մինչ և 'ի վերնոց զօրութե՟ցն։ *Մ՟րդ միոյ գոլով ած՟ութեն, յամի գործս վայելչաճր եղիցի ած՟ որինչ և լիցէ որոց վայելուչ են նմա միայնոյ․ քանզի կատարի ած՟ առ 'ի յայ և 'ի հօրէ 'ի ձեռն որդւոյ հոգւով սրբով․ *Ապ՟ զի թէ և ամի կենդանագործել հայր․ ներգործէ ած՟ իրօք 'ի ձեռն որդւոյ հոգւովն սրբով․ և թէպէտ և ներգործէ որդի զկեանսն՝ յորս կարօտնեն կենաց, այլ ոչ առանց համագոյին հօր․ Վան զի ունի յինքեան զծնօղն իւր․ որ և ասէ հաճաստեաւ․ յանձնէ իմ․ մէ ոչ ինչ խօս իմ․ այլ հայրն իմ որ յինէ՝ նա է որ գործէ զգործն․ և թէպէտ և հոգին ասիցի ներգործել զայն ներգործէ ած՟ իրօք որպէս հոգի կենաց և կեանս գոլ ասեմք ըստ

ՃՃԵ բնու

բնութեն զած և հայր. և զաւ 'ի նմանէ ծնեալն որդի. *Ապա ուրեմն ամի հայր յարուցանել զքս 'ի մեռելոց. բայց ոչ գտանեմք զորդի անգործ առ յարութի մարմնոյն իւրոյ. որ և աստ ցհրէայսն. լուծէք զտաճարս զայս, և յերիս աւուր գինգնեցից զսա տես թէ զխորհրդ երանելոյն Պօղոսի ասացեալ՝ թէ համարեսց. ն մեզ հաւատքն յարդարութի՝ հաւատացելոցս 'ի նա. որ յարոյցն զյս քս 'ի մեռելոց. ոչ միայն եղև հաւատս յած և'ի հայր, այլ և'ի տր մեր յս քս. իսկ այլ ազգ. *Պարտ գոլով վարկանիմ և զայն տեսանել. եղև մարդ միածինն. և կրեցն մրմապէս զմահն. յարեաւ ոչ մրմապէս. ոչ մրդկյնով զօրութն, այլ ապ ածայնով կարողութբ կենդանացուց չաւն մեռելոց, կոչողին զոչ էս յէութի. Արդ՝ վերադրելի է ուրեմն զկենդանագործութին և յայժ վայելչաբար՝ ոչ նմա ամ իրօք և միայնոյ մարմնոյն բնութե. ըստ որում 'իմանի և է մարմին, այլ գերագոյն զօրութբ և բնութբ 'ի վեր քան զստացուածս. որ 'ի պատկեր այ և հօր՝ յորմէ երևեցաւ որդի. հաւասար և նման նմա ըստ ամի. յառաջգոյ երկոքումբք և հոգին կենդանարար. մատնեալ աւի քս վասն յանցանացն մերոց. և յառնել վասն զմեզ արդարացուցանելոյ քանզի ոպ եղև վս մեր կրել նրի բուլ մարմնով զմահ. զի տկարացի այնու հետև մահու իշխանու թի և յարեաւ դարձեալ վս մեր. նորոգելով մեզ զոր յանապականութին վերստին ճանապարհ՝ զադամայ յանցանացն խափանեալ գրոտես

ձձղ քան

*Քանզի արդ որդանամք քին զհնոյն այնորիկ անիծից զօրութի խափանողին ՚ի ձեռն ամին հրնազանդութեն ապրեցուցէին ՚ի հնոյն ախտից ղենութիս. քանզի ոչ արար մեղս. այլ եղև յանէժա բարեփորձ նովաւ. որ և անդոսնեալն էր նովաւ որպ յառաջն ասացաք.

⁂

*Ին և Լուծումն ԻԴ.

⁂

Եթէ ոչ գիտէք. զի որ միանգամ մկրտեցաք ՚ի ք՟ս յ՟ս, ՚ի մահ անդր նորա մկրտեցաք. թաղեցաք ը՟նդ նմին մկրտութե՟ն ՚ի մահ. զի որպ յարեաւ ք՟ս ՚ի մեռելոց փառօք հօր, նոյնպէս և մեք ՚ի նորոգումն կենաց շրջեսցուք.

Տ՟ր մեր յ՟ս ք՟ս աւերեաց զդժոխս. և զորս անդ արդելականաց հոգւոց՝

արձակեալ բազմութե՟ն. յարեաւ երեքօրեայ. և ասէր ցմե՟ աշակերտսն. գնացէք աշակերտեցէք զա՟մ հեթանոսս մկրտեցէք զնոսա յանուն հօր և որդւոյ և հոգւոյն սըրբոյ. *Մկրտիմք այժմ յանուն հօր. այսպէս և յանուն որդւոյ և ՚ի մահ նո՟. և ՚ի հոգին ս՟բ. Արդ՝ ասասցեն մեզ որք որոշենն յերկուս որդիս ըզմին ք՟ս և որդի. մարդ յա՟ծ յարակցեալ ասելով. ըստ միայն հաւասարութե փառաց այսինքն իշխանութե. *Անջատեցելոյ բնութեցն յոր մահ մկրտեցաք. եթէ առանձնապէս յայլ բանին, բամբասեմք յայտնապէս զանմահ բնութին յապականութե. և ասեմք մահ ը՟ն բնութե կենաց. *Իսկ եթէ ասիցեն եթէ ՚ի կընոջէն ծնիցելոյ առանձին և ը՟ն մ՟ին և ը՟ն ինքեն որդւոյն իմ՟ցելոյ, զի՟որդ ոչ զայն ձ՟ձէ ասա

*Յոհնու Ոսկ.

ծառայեցեն համարձակութե՛ թէ ամենեւին և ամ իրօք նա՛ է շարադասեն ընդ հօր և ընդ որդւոյ հոգւոյն. *Ապա՛ ուրեմն և՛ի բաց մերժեալ զըստ ճշմարտութեն որդիութե զայ ծնեալն բան. եթէ մահու ընդունակ՝ յորոյ ՚ի մահն մկրտեցաք. այլ ոչ ևս ամ իրօք որ ունխդ միտս յորդորեալս ՚ի մտածութեցդ անմեղութե. *Հարկ է իմանալ, եթէ եղեալ ընդ մեզ բանն այ. մարմնով չարչարեցաւ կամաւորութե. և այսպէս մկրտիմ իմաց նորա, ոչ ՚ի միոյ որդւոյ ըստ ածութեն բնութե անչարչարելոյ և չարչարելոյ ընդ մարմնոյն. *Ասէ զի զմեզ ՚ի նորոգումն կենաց փոխաստեղծեաց քս յարութեն զիա՛րդ ոք երկբայեսցի. Ըն զի յանդիման կացոյց զմեզ իւր և հօր. ոչ ՚ի մեռելոց ՚ի կենդանիս.

*Փաւօս Հօր.

ըստորում գրեալն է. մեռեալս մեղացն և կենդանիս արդարութե.

⁂

*Բան և Լուծում. Ը.Է

⁂

Իսկ եթէ հոգի յարուցողին զյս քս բնակեալ է ՚ի ձեզ. որ յարոյցն ՚ի մեռելոց զյս քս, կենդանացուսցէ զմահկանացու մարմինս ձեր՝ բնակելովն հոգւովն իւրով ՚ի ձեզ.

Կեանք է ըստ բնութե ծածկին որդին այ բանն. բայց վն զի մահու ընդունակ է առ մարմին, և շնորհին այ՝ իւրովն մարմնով վն ամենեցունց ճաշակեաց ըզմահ, և ածաբար յարեաւ ըստ որում ոչ էր կարողութի ըմբռնել նմա ՚ի նմանէ. այսուիկ ըստ այժմու ասցելոյ բանիս յարուցեալ ասէ առ ՚ի հօրէ. *Սակայն զայն դարձեալ բեր տեսցուք թէ թըլեսցի՝ կենդանացուսցէ ասէ հայր և զմահկանացու մարմինս ձեր հոգւովն որ բնակեցելով ՚ի մեզ. և զի ճշմարիտ է բանս՝ ոչ ոք երկբայեսցի. այլայն նոյն հոգի կենդանարար. և որ հոգի է քի. * Բան զի գրեալ է. դուք ոչ էք մարմնով, այլ հոգւով. եթէ հոգին այ բնակել է ՚ի ձեզ. իսկ եթէ ոք զհոգի քի ոչ ունի՝ նա չէ նորա. և դարձեալ վասն սրբոց առաքելոցն եկեալ ՚ի միւսիա՝ կամէին երթալ ՚ի բիւթանիա. և ոչ ետ նց թոյլ հոգին յի. * Լուրդ՝ յորժամ իւր է հոգին նորին յարուցելոյն. որ և այ և հօր կենդանացուցանելով զմեզ հոգւովն, զի մրդ է երկբայել թէ ՚ի մարդկայինն գործի յարութին. և ներգործեաց զիւրն հանդերձ հարբն իւրով ՚ի նման է ըստ բնութեն ած բանն. որոյ և իւրն է հոգին կենդանարար.

◆

* Բան և Լուծումն. ԼԸ.

◆

Եթէ զփորձ ինչ խնդրէք զքի որ ի նես ընդ ձեզ խօսի. որ զօրացեալն է ՚ի ձեզ. և ոչ տկարացեալ. զի թէ և խաչեցաւ ՚ի տկարութե. այլ կենդանի է զօրութեն այ. քանզի և մեք տկարանամք ընդ նմա. այլ զօրանամք հանդերձ նովաւ ՚ի զօրութե այ ՚ի ձեզ.

Գայթակղէին ոմանք ՚ի հաւատացելոցն ՚ի տր մեր յսի քսի՝ բանիւք որ առ ՚ի յոմանց տարեալք՝ առ այնպիսի մտածութիս թէ ած էր ճշմարտապէս՝ և որդի ըստ բնութե ամենազօրին այ, զի մարդ ոչ հալածէր զպանողացն ձչթ դաւա

*Յ—նէւ ՙԲՀԻ.

դաւաճանութի. զի մարդ և զանպտուղ մահն ՚ի վր̅ փայտին կրեր. *Ո՛չ արդեօք ՚իմանիւր, և յոյժ վայելչաբար տկարանալ ըստ մեզ եւ ՚ի խաչահանուացն յաղթել ձեռաց. *Առ այսպիսիս ասէ ա̅ծային Պօղոս. զի թէ կամիք փորձել ուղղակի ո՞վ արդեօք իցէ. և ո՞րչափ որ խօսիս ընդ ձեզ ինև, յինքեանց ածեալ զմտաւ բաւ, նմանապէս գըտանիցէք զըմբռնումն. Քանզի ո՛չ տկարացաւ ՚ի ձէնջ. այլ արար յաւէտ զօրաւորս իւրովն հոգւով. ո̃պ զի կարող լինել զօրանալ ՚ի վր̅ ամ̅ փորձութեանց. և յոյժ դիւրաւ ախտիցն ՚ի վր̅ յարձակմանց է̅ իմանալ արիաբար. *Արդ՝ զի՞նչ ո՛վ Պօղոս. ո՞չ ասես որ կարութե գործ զհամբերելն խաչի. այլ ցուցումն արդեօք զխաչն ա̅ծաւայնելոյ զօրութե.

*Փ—օս Հօր.

Խոստովանիմ ասէ զնա տկարանալ դարձեալ զօրութե՜ն ա̅յ. քանզի ա̅ծ էր բնութե. զի մ՛րդ որ կարացաւ. Թոյլ ետ իւրոյն մարմնոյ ըզմահ ճաշակել վ̅ս մեր. զի զմահուն խափանեսցէ զիշխանութի մահու ունօղն. այս է զբանսարկուն. և ապրեցուսցէ զայնոսիկ որք երկիւղիւ մահուն հանապազ կելոյն պարտաւորք էին ծառայութե. *Արդ՝ յորժամ տկարանալ ասեմք փոքր ինչ ք̅ս մարմնոյն. փրկութե պատճառ էր ամենեցուն՝ որոց ընդ երկիւղիւ. զի մ՛րդ ոչ էր պարտ կրել զտկարութի. զի նովաւ խափանելոց էր զմահ. *Սքանչելի լինի դարձել զիւրն կենդանացուցել ա̅ծր. ո՛չ ի մարմնական տկարութե կանգնեալ զայս. այլ ո̃պ ՚ի զօրութե ա̅յ. և է ա̅ծ զօրութիւն հօր յարութի

Ո. Ես. գոյի.

եւ կեանք. *Որդ՝ կենդանի՛ է միշտ. քան զի կեանք է. իսկ զի եւ մեք կենդանասցուք նովաւ տկարացեալքս ընդ նմա ը̅ այժմուս մեռանելոյ. *Քանզի յուսով եմք ըստ յաւիտենական կենացն՝ զիա՛րդէ երկեայ եղի. քանզի յարեաւ ՚ի մեռելոց՝ ճանապրհ ՚ի կեանս եղեալ բնութենս. զի ասի անդրանիկ ՚ի մեռելոց եւ պտուղ ննջեցելոց.

* Թագուհին.

* * *

*Յամօր հախառաջնորդելոցն

Ըստ այլում.

* * *

Գլուխ. ԼԷ.

* * *

*Բան եւ Լածաճ. Լ̃Թ.

* * *

ԱՅԺՄ ԱՆՁՆ իմ խռովեալ է. եւ զի՞նչ ասացից. Հայր ապրեցո զիս ՚ի ժամէս յայսմանէ. այլ վ՞ այնորիկ եկի ՚ի ժամս յայս, Հայր փառաւորեա զորդի քո. *Եւ դարձեալ սկսաւ տրտմիլ եւ հոգալ եւ ասել. տրտում է անձն իմ մինչեւ ՚ի մահ. *Եւ ասէ դարձեալ աղաղակեաց յս̃ ՚ի ձայն մեծ եւ ասէ. Հայր ՚ի ձեռս քո յանձն առնեմ զհոգի իմ.

Որք Ապօղինարի կարծեօքն պատրեալք. եւ զոր ինչ նմայն թիւրեն ճշ̃տ ցաւ եցան խորհիլ. ընդդիմացեալ ասելով՝ անանձն և անմիտ գոլով զմիաւորեալն ընդ բանին մարմին։ * Զի՞նչ արդեօք ասիցեն գրեալ մեզ զայսպիսիս որոց աւետարանչացն յաղագս ամենեցունց փրկչին մերոյ քի. * Քանզի երկիւղի և տրտմութե և զանգիտանաց պատճառաց անընդունակ է ամենևին ը ճշմարտութն ածային եւ վերին բնութեան բանին։ * Քանզի հրաժարեսցի ամենայնիւ յայսմ իսկ գոլոյ երբեք. և զախտս բոլորովին որ ը մեզ՝ ոչ առցէ յանձն * Իսկ մարմին դարձեալ ան անձն և անմիտ՝ ոչ ընդունի յինքն տրտմութի. այլ և ոչ զգայ ինչ ՚ի տրտմականացն. և կամ յորոց լինելոցն ինչ իցէ ակն ունելով յառաջագոյն զարհուրեսցի յերկիւղ է.

* Այլ կրեսցէ զայս ոք վարկանիմ որպէս ամենեցունց յայտ է՝ հոգի բանական. նկատեալ մտօք և զներկայս, առայտքիւք և զապառնին.

* Արդ՝ զիա՞րդ ասէ Իմմանուէլ՝ այլ այժմ անձն իմ խռովեալ է. զիա՞րդ սկսաւ տրտմիլ և հոգալ. և կամ զո՞ր բընաւորին ՚ի ձեռս այ և հօր յանձն արար հոգի. թէ օտար է յածութենէն իրն. և միայն միայնոյ և անշունչ մարմնոյ. * Քաջայայտ է թէ յորժամ եղև մարդ միածինն. ոչ անանձն և անմիտ մարմին առեալ. այլ շնչաւոր յաւէտ. զի անձնաւոր բանական և կատարելապէս ունելով ըստ նմա վայելուչ բանի. և որպէս իւրացուցանէ զամ զօր իւրոյն մարմնոյ կրել երբեք. այսպէս և զանձինն. * Քանզի պարտ էր նմա ամ իրիւ տեսա

Ճղբ Նիլ

մարմնաւորական և անձնաւորական ըստ մեզ եղեալ. և եմք մեք յանձնէ բանականէ և 'ի մարմնոյ.

Եւ որպէս տնօրինաբար թոյլ ետ իւրոյն մարմնոյ՝ կրել երբեք զիւրսն այսպէս դարձեալ թոյլ ետ անձինն զիւրսն կրել. և զունայնութեան զչափ պահեաց յա̅մ ուրեք. որ և ա̅ծն էր բնութե̅, և 'ի վեր քան զա̅մ արարածս. և յանձն առնէ զիւրն հոգի այ̅ և հօր այսինքն զմիացեալն ընդ նմա հոգի. զի և 'ի մեզ դարձեալ այսուիկ բարեգործեսցէ. *Ոչ ի ծնումն վճարեալ 'ի մարմնոյ հոգիքն՝ առաքեսցեն լինէին ընդ զմահու շտեմարանս. *Իսկ վ̅ն զի քրիստոս զիւրն հոգի յանձն արար հօր. և զայս ճանապարհ նորոգեաց մեզ. *Քանզի երթամք ոչ 'ի դժոխս,

*Թագաւորչն,

այլ մանաւանդ ը̅ն այսմ նորին հաւատարիմ ստացողին յանձն առնեմք զհոգիս մեր. և եմք յուսով բարեաւ. քանզի յարուցանէ ա̅մ իրօք քրիստոս.

*Բան և Լուծումն. խ.

Որ առաքեաց զիս կենդանին հայր, և ես կենդանի եմ վ̅ն հօր. և որ ուտէն զիս՝ և նա կեցցէ վ̅ն իմ. *Եւ խորժելով հարցանէի զորս յերկուս ք̅ս բաժանեն զմին. ո՞վ արդեօք իցէ առաքեալն առ 'ի յա̅յ և 'ի հօրէ. և կենդանի վ̅ն ն̅ր գոլով. վ̅ն այսորիկ և կենդանարար. *Ոչ թէ մերկ և ըստ ինքեան որ 'ի նմայնէ բանն, զի մարդ ուտիցի առ 'ի մէնջ՝ զի կեցցուք նովաւ. քանզի անմարմին է բնութե̅ ա̅ծութ̅ին. Իսկ ձ̅ղ̅դ̅ եթէ

եթէ միայն և ըստ ինքեան մարդ գոլ ասեն զառաքեալն, զիա՞րդ որ դեօքիցէ կենդ՟նարար, զի կենդանի իցէ վասն հօր, որ և զիա՞րդ ո՛չ ա՟մքն որ 'ի յերկրիս 'ի կենդանութ՟ե եմք, կենդանացուցեալ զմեզ ա՟յ և հօր. եթէ ճշմարիտ կենդանի եմք նովաւ. և կեամք և եմք. *Մարդ՝ յորժամ կենդանի եմք ա՟մքն վ՟ս հօր, զիա՞րդ միայն միոյ մարդոյ մարմինն կենդանարար է վ՟ս ն՟ր. և ո՛չ յաւէտ զնոյն ներգործութ՟ի ունիլ և այլոցն. եթէ ա՟մքն ո՟պ ասացի եմք կենդանի վ՟ս հօր. զի՞նչ արդեօք ասիցեն առայս. Առաքեալ եղև բանն ա՟յ մարդկայնով կերպիւ երևեալ, քանզի առաքեցաւ քարոզել գերեաց զթողութ՟ի և կուրաց տեսանել. և կենդանի է վ՟ս հօր. զի ծնաւ 'ի կենդանի հօրէ

*Քան զի պարտէ ամենեքին և ա՟մ իրօք ըստ բնութ՟ե գոլ կեանք 'ի կենաց. և 'ի կենդանւոյն հօրէ ծնիցելոյն որդւոյ. *Նա՝ վ՟ս զի իւր արար մարմին զոր 'ի սրբոյ կուսէն առեալ՝ կենդանարար երևեցոյց զնա. և յոյժ վայելչաբար. քանզի մարմին է զա՟մ կենդանագործողին կենաց. *Ապա ուրեմն ո՛չէ անջատելի յերկուս որդիս զմի որդին և ք՟ս և տ՟ր. եթէ է նոյն ինքն կեանք ո՟պ 'ի կենաց և 'ի կենդանւոյ հօրէ կենդանարար. և իւրովն մարմնով ո՟պ ըստ մեզ
եղեալ և մարդա
ցեալ ա՟ծ գո
լով և տէր.

······

*Բան և Լուծումն. Ժա.

······

Քանզի որպէս հայր ունի կեանս յինքեն, նոյնպէս և որդւոյ ետ ունել կեանս յինքեան. և իշխանութիւն ետ նմա դատաստան առնել. և զի որդի մարդոյ է։

*Օ ի՞նչ եղանակաւ համարեսցին որք արդեօք ունել յինքեան զկեանս հօր

Արդեօք արտաքուստ և եկամո՞ւտ, և յայլմէ՞ տուեալ. որ և զիա՞րդ ոչ իցէ զառանցանաց զայս խորհիլ և ասել. քանզի ոչ չափաւոր ունի բանս զանճառելւոյ բընուն 'ի վայր սահումն. նախ և առաջին՝ ոչ ևս պարզ բնութե̃ եղիցի բոլորից ա̃ծ. այլ շարադրութե̃, եթէ է գոյացութե̃ այլաբուն քան զնա որ 'ի նմայն կեանք. իցէ արդեօք և մեծ քան զնա՛ և ի վեհագունութե̃ անհամեմատաբար, որ ոչ ունողի տայ ըզ կեանս. եթէ բնաւին յայլմէ առնուցու.

Այլ է որ ասացի յոյժ անտեղի այսպէս ունել կարծել զայս. և'ի դըրուստ ածել զմտաւ եկամուտ առնուլ զկեանս ա̃յ և հօր. *Այլ ունի զկեանս յինքեան հայր. ոչ ստացեալ կամ եկամուտ. այլ բնութե̃ գոլով նր̃ և էապէս բարին։ Այսպէս ետ և որդւոյ զկեանս. *Լուծ. ապա՛ զիա՞րդ կարէ՛ առեալ որդւոյ, էապէս ունել յինքեան զկեանս.

*Օ այս որդեօք ասիցեն. ունի այսպէս որպ̃ 'ի նմայնէ ըստ բնութե̃ գոլով զկեանս յինքեան. ըստ որում 'ի մանի ա̃ծ։

*Լուծ. ընդունի զնա՛ որպ̃ զդատաստանն առնել. որ և դատաւոր է որպ̃ ա̃ծ։

*Լուծ. զի՞նչ արդեօք ձգե̃ իցէ

Ս՟ Կիւրղի.

իցէ առնլոյն պատճառ. ինքն ուսուցէ ասելովն զի որդի մարդոյ է, քան զի ոչ իւր է մարդոյս ընդունաւ ունիլ զկեանս, բայց վ՟ն զի իւր եղև կենդանույն բանի միացեալ է նմա մարմինն. *Ազնուիկ և յոյժ վայելչաբար ոչ՟ ունելովն ն՟ր զկենդանարար ներգործութիւն՝ առնուլ ասաց կեանս. և իւրացուցանէ դարձեալ զինչն ինքն. որպ՟ և իւրն եղև մարմին առեալն. *Օ ի թէ պէտ որդի մարդոյ ասի ք՟ս. այլ ոչ ինչ նշ՟աստ. ք՟ թէ ա՟ծ ճշմարիտ.

*Բան և Լուծումն. խէ.

Ինքն ուրեմն յաւէ ա՟ծ որ մեր յ՟ս ք՟ս. եկեալ արդեօք որդի մարդոյ գտանիցէ հաւատս յերկրի.

Թադէոսին.

Բեր դարձեալ զասացելոցս քննելով միտ՝ զայն տեսցուք. զոր արդեօք խնդրիցէ հ. հաւատս յերկրի իջեալ յերկնից տ՟ր մեր յ՟ս ք՟ս. *Քանզի թէ հաւատացեալ լինիլ կամի առ 'ի մէնջ թէ ա՟ծ ոչ է և ոչ որդի ճշմարիտ, այլ մարդ. ոչ ինչ ունելով առաւել քան զմեզ. զիա՞րդ արդեօք երկբայեսցի ոք՝ թէ զայսպիսի իր. այսինքն զհաւատն և զփառս ոչ առ մեզ գտցէ. այլ առ հեթանոսս և հրէայս *Քանզի կռ՟պրիշտք, արարածոցս քան զարարիչն երկրպագելով. յորժամ լսեն ըզխաչին համբերել վ՟ն մեր և ըզմահն՝ ծիծաղին թշնամականքն. և թէ ոք անուանէ զնա ա՟ծ՝ ընդ ստոնուն վաղվաղակի. մարդապաշտութի՟ զիրն համարելով. *Իսկ որք՝ ի թլփատութենէն՝ իվերայ 'ի վերայ յառնելին քրիստոսի ասելով յայտնապէս . թէ վասն բարւոյ գործոյ ոչ առնեմք ըզքեզ քարկոծ . այլ վասն հայհոյութեն . զի դու մարդ ես , և զանձն քո ա՟ծ առնես . *Ա՛րդ՝ յորժամ ոչ զառ իմոլորելոցն հաւատս խնդրէ . այլ զոր 'ի մէջս ուղղակի խորհիլ առօրելոցս, հարկէ ամե՟ն ուշ եդեալ 'ի ճշմարտութի՟ն խոստովանիլ թէ ա՟ծ էր ըստ բնութեն . որև որդի մարդոյ եղեւ վ՟ն մեր . *Ո՛ ի մի՛ 'ի մոլորելոցն պատրանս արկեալ զմեզ զանխլասցուք հաւասար նո՟ց խորհիլ . և փոքր ինչ փառաց կարծիս ունել վ՟ն ք՟ի . ո՟պ և նոքայն .

⁂

*Բան և Լուծումն . խ՟զ .

⁂

Քան զի ոչ եթէ հայր դատէ զոք . այլ զա՟մ դատաստան ետ որդւոյ իւրում . զի ամենեքեան պատուեսցեն զորդի ո՟պ պատուեն ըզհայր . և դարձեալ զորև ասացաք իսկ այժմ . ո՟պ հայր ունի կեանս յինքեան՝ այսպէս ետ և որդւոյ ունիլ կեանս յինքեան . և իշխանութի՟ ետ նմա դատաստան առնել . զի որդի մարդո՛յ է .

Սաղմոսէ՛ երանելին Դաւիթ թէ ա՟ծ դատաւոր է . *Գոչէ՛ և աշակերտն . մի է օրէնսդիր և դատաւոր . *Ապա ուրեմն վայելուչ է ոչ այլում ումեք յէիցս դատել . բայց միայն որ 'ի վ՟ր ամենեցունցն ա՟ծ . *Արդ զիա՞րդ ետ զայն որդւոյ մարդոյ . եթէ է իբրև զմի 'ի մէնջ . զիա՞րդ ճշմարտէ՛ զասելն՝ ըզփառս իմ այլում ոչ տաց . քանզի փառք ա՟յ է դատաւոր գոլ . *Իսկ եթէ ճ՟ղէ առե առեալ զայն որդւոյ, ոչ եղև ինքն արտաքոյ դատելոյն վ՟ս նոյնութե՟ բնութե՟ն. և է որ առնէ որդի մ՟րդոյ, զիմ՟րդ ոչ է ամենեցունց յայտնի թէ ա՟ծ է բանն վ՟ս առ ՚ի հօրէ անճառ ծննդեանն. նոյն ինքն և որդի մարդոյ վ՟ս միաւորելոյն ը՟ մարմնոյ՝ և զմերս կրելոյն ծնունդ ՚ի կնոջէ. Այլ յորժամ ասէ առ հրէայսն զի խնդրէք զիս սպանանել՝ զմարդ որ ըզճշմարտութիւնն խօսեցայ. և թէ՝ ոչ ոք ել յերկինս. բայց միայն որ էջն յերկնից որդին մարդոյ.

*Ասէ դարձել՝ ո՟պ բարձրացոյց մովսէս զօձն յանապատի. այնպէս բարձրանալ պարտ է որդւոյ մարդոյ. և կամ յորժամ ասէր յաղագս իւր. քանզի հանդերձեալ է որդի մարդոյ գալ փառօք հօր և հրեշտակաց սրբոց.

*Ասէ դարձեալ, զո՞ ոք

ասեն զինէն մարդիկ թէ իցէ որդի մ՟րդոյ. և միանգամայն պարզաբար, քանիցս անգամ մարդ անուանի յա՟ծ աշունչ գ՟րց, ոչ առանձին և ըստ մասին մարդ գոլ ասեմք ՚ի բաց անջատեալ զատ ՚ի յ՟այ հօրէ բանն. այլ հաւատամք յաւէտ թէ և ա՟ծ է ճշմարտապէս. և եղև որդի մարդոյ վասն մեր անօրինաբար յետ գոլոյն ա՟ծ. և մի՛ է ո՟ր յ՟ս ք՟ս.

*Ասէ յոյժ ամպարշտութի՟ է որոշել յերկուս որդիս և յերկուս քրիստոս յետ անճառ միաւորութե՟ն. որ և ք՟ զմիտ և զբան ա՟մ է վեհագոյն.

*Ասէ էր թերևս յոյժ դժուարին՝ որոց կամիցին քննել զա՟մ վ՟ս ք՟ի գրեալս, և առաւելագունից մտածութե՟ց առնել զաւըն թեր դրութիս.

*Այլ գիտեմք զգրեալն թէ տուր իմաստնոյն պատ

ճղը՟ ճառս

ճառս և իմաստնագոյն եւս լիցի · *Ով զի առաջնորդեսցէ բոլորից ած հոգւովն սբվ ածասէր մտաց ձերոց · առ 'ի կարօղ լինիլ իմանալ ուղղակի, Օ 'ի գտեալ այսպէս ՙԲն՚ և 'ի ձեզ հաւատս անխոտորս և անշաղախս, պսակեսցէ հարըստապէս վերին բարութեքն · և ամենեցանէնս ցուցցէ, *Բանիւ ամենեցունց մեր յոյս քն է · որով և ընդ որում այ և հօր փառք հանդերձ սբ հոգւովն յաւիտեանս յաւիտենից ամէն.

⁂

*Նորին Տեառն Մեծոյն Կիւրղի Եպիսկոպոսապետին Աղէքսանդրի · առ բարեպաշտ Թագուհիսն' [illegible] [illegible] ուղղէ Թագաւորին Թէոդոսի · Առ [illegible] և Մարինա,

⁂

Գլուխ · Ա. Օ.

[illegible] ՏՐ. բանութիւն տիեզերական և պարծանս սրբոց եկեղեցեաց ամենեցուն փրկչին մերոյ քի, ասասցէ ոք և յոյժ վայելչաբար զձեզ սրբազանս և զամենամաքուրսդ նր հարսունս ընդ բարեպաշտ և զգաստասէր Թագուհիդ. Որոց ամենազան առաքինութեանդ փայլատակէ գեղեցկութիւնդ, որ և ածունեն աչաց է քաղցր և ծանօթագոյն. *Խոկումն և փոյթ յաւէտ · զի և արդէն իսկ կանդ-

ձղթ նեալ

նեալ զպարտն գոլ ուղիղ հաւատով վայելչացեալք. և ոչ ըստ իւրեք եղանակի շարժեալք։ *Գրէ՛ ուրեմն և ասէ՛ ի մատատունն Պօղոս օրէնս գէտն ճշմարտապէս. և ըղձքին հեթանոսաց քահանայագործօղ խորհուրդ. *Ով զի եղբարք իմ սիրելիք. հաստատուն եղերուք և անշարժք առաւել լերուք ՛ի գործն յամ ժամ. քանզի ուր հաւատ ուղիղ և անբիծ, որոց ՛ի գործոց բարեաց պարծանօք յուժվայելչաբար ՛ի ներքս բերեալ լինի. և հաւատար ընթաց ունի զմտանելն անդր ամ իրօք ամ բարույ կատարելութիւն. *Այժմ առ ձերդ սրբութի բանս որ ՛ի մեղէ ի ներդոյէդ ձեզ բարեփառութեդ վերջանայ և խոստովանի զպարտութի ոչ ինչ պատկառել. եղիցի արդեօք և թողու-

թն արժանաւոր թէ երկուցեալ զգոլեն. Որոց ոչ հասու եղեալ արժանաւորութե, զի թէ ունիցի զկրղութին ուղղել զփափագելին՝ յիրաւի ըստգտնիցի զյոլովս ախտացեալ դանդաղանս. և յայս զփոյթն առնել մի՛ որ վճարեսցի ՛ի ծուլութե պատճառանաց. Քանզի որոց էր ՛ի դէպ գեղեցկացուցանել կարողութի զառաքինութեդ բարեհաճութի. ընդէ՞ր տրտմեցուցանեն ըռելով. *Իսկ եթէ տկարանայ կամ երկնչի ՛ի խոստովանի զպարտութի. ոչ նմա վերագրեսցուք ըզ պատճառսն, այլ ձեզ. որոց այսքան երևելեօք ձերոյ առաքինութեցդ գերունակութի, և զամենեսեան զարդարել սովորեալքն բանք՝ յոչ ինչ համարեալ եղեն. քանզի արմատ ձեր է՛ անդստին ՛ի յերկար ժամանկաց Թագաւորական յարաձգել մինչև ցայժմ և ես ոչ և հաւատացել իսկեմ. *Այլ ահա և յոյժ հաւատեան զքե Թագաւորութենէն բուռն հարկէք. ըղձըմա Թըւեցելոյն խորհիլ և գործել փութացեալք. *Օ՜ այս ոչ առացի գործովք և անբիծ հաւատովք վայելչացեալք, և զձեր Թագաւորդ գաւիթս կուսութեդ պայծառացուցեալ փառք. *Եւ զայս ամենակատար կանգնեալ տաճարս քի. քանզի շընորհի առ ՚ի նմանէ, սըրբոցդ ձեր անձանց ընդ այլովքն՝ և այս. *Ասացից ինչ առաւել և ՚ի սրբազանից գրոց. *Ուրախ լերուք ՚ի տր յամժամ. դրձլ ասեմ ուրախ լերուք. հեզութիդ ձեր յայտնի լիցի ամ մարդկան. *Արդ՝ ծանուցաւ և հռչակեցաւ յամ գաւառս և ՚ի քաղաքս. ոչ զպատուեր ինչ ունելով գիր՝ զառ ՚ի քո բարեպաշտութիդ. և գեղեցկուի վարուց ձերոց ճառագայթեց յայտնապէս և արժանաւորեցաւ ամ պանչանաց. *Եւ համարեցայ պարտ գոլ ամի՝ որ ինչ և իցէ բարուեքդ առլցեալքդ այսմ շնորհի հաղորդեցուցանել հոգևորականի ոչ զուեսքի հարստանս. *Եւ այսէ այժմուս առ յինէն որտադրեալ գիր. Մորոյ ոչ փոքր ինչ ունիլ կարողութի ոչ վարկանիմ որոց ընթեռնուցուն յօգուտ. *Քանզի որք ո՛չ են ուղղակի խորհիլ սովորեալք. զն անհաւան եղեալք յաղագս ամցունց փրկչին մերոյ քի, յուղղուի ածէ. և խորհրդաղ գ՚ծս առնէ գեղեցկապէս. *Իսկ զորս ուղիղ միտք են անցեալք, և ճշմարտութեն աւանդունե սիրողք պատրաստադոյնս երևեցուսցէ. Որոյ ՚ի բարւոք է ձա մր մտածութ՟ենց բազմօրինակ գտուք և յա՟ծաշունչ գրոց ցուցմամբք․ քանզի ուսցի եթէ բնութ՟ե և ճշմարտութեամբ ա՟ծ է Էմմանուէլ․ և ա՟ծածին է վ՟ն նորա և որ ծընաւն զնա կոյսն․ *Օ ի որք ասել զայս և խորհիլ երկուցեալք, ոչ իմացան ըստ վայելուչ գոլոյ ըզխորութ՟ի բարեպաշտութ՟են խորհրդոյ․ *Պարտ գոլ վարկանիմ դուզնաքեայ ասել և զառաքելական աւետարանութ՟իս զոր ՚ի վ՟ր ք՟ի առնեն ամենեցունց մ՟ն․ և ա՟մ ա՟ծաշունչ գրոց զառնա դիտումն եթէ ո՞ւր ուրեք հայի ճշմարտութ՟ե աւանդութ՟եցն զօրութ՟ի․ *Արդ՝ հաւատամք ՚ի մի ա՟ծ հայր ամենակալ․ ա՟մ երևելեաց և աներևութից արարիչ․ *Եւ ՚ի մի տէր յ՟ս ք՟ս որդին ն՟ր, ծնեալ ՚ի նըմանէ ըստ բնութ՟ե նախ

քան զա՟մ յաւիտեանս և ժամանակս․ *Քանզի է անսկզբնակից ըստ ժամանակի և միշտնջենաւորակից իւրոյն ծնողի․ գահակից և հաւասարափառ նմա և հաւասարութ՟ե պատկեալ առ ա՟մ որ ինչ և իցէ․ քանզի նկարագիր է և ճառագայթ էութ՟ե ն՟ր․ *Հաւատամք նմանապէս և ՚ի հոգին ս՟բ․ ոչ օտար զնա ա՟ծայնոյ բնութ՟են համարելով․ քանզի է ՚ի հօրէ բնաւորապէս հեղեալ յառաջ որդւով յըստացուածս․ զի իմանի այսպ՟ս․ *Սի՟ է և համագոյ և ՚ի նոյնութ՟ե փառս ս՟բ եւ երկրպագելի երրորդութ՟ին․ և ասեմք զնա յէութ՟են ա՟յ և հօր անճառաբար ծնեալ միածին ն՟ր բանն․ և նախ քան զյաւիտեանս արարիչ․ որով ա՟մ և յորմէ ա՟մ․ լոյս ճշմարիտ զա՟մ կենդանագործօղ բնութ՟ե

է ճէ թ՟ին․

թին․ *Քանզի կենդանի երևեցաւ ա՟պ 'ի կենդանւոյ հօրէ 'ի յետին յաւիտենից ժամանակս հաճութ՟բ ո՟յ․ զի ապրեցուսցէ զորս ի յերկրի ազգ անկեալ յանէծս և մեղօք 'ի մահ և յապականութ՟ի․ զզաւակեն աբրահամու բուռն հարկանէ ըստ գրոց․ և հաղորդ եղև արեան և մարմնոյ․ ա՟յ եղև մ՟րդ․ մարմին առել և իւր զնա արարեալ՝ ծնաւ մարմնապէս 'ի սրբոյ ա՟ծածնէն մարիամայ․ *Այլ թէպէտ և ըստ մեզ եղև զծառայի զկերպարանս զգեցաւ տնօրինաբար, եկաց մնաց ըստ բնութ՟ե յա՟ծութ՟ն և 'ի տ՟րութ՟ն․ քանզի ոչ դադարեաց ի գոլոյն ա՟ծ․ թէ և եղև մարմին․ այսինքն ըստ մեզ մարդ․ *Բայց վ՟ն զի անփոփոխելի է ըստ բնութ՟ե ա՟պ ա՟ծ, մնացեալ որինչ էրն միշտ, և՛ է և եղիցի եղև որդի մարդոյ․ և վ՟ն զի էջ կամաւորու՟բ 'ի մարդկութ՟ես չափ․ Քանզի խոնարհեցոյց զինքն յունայնութ՟ի․ կրեաց կամաւորապէս և զծնունդն 'ի կնոջէ․ *Ո՛չ սկիզբն գոլոյ առեալ ա՟ծ այնոյն իւրոյ բնութ՟ն՝ յորժամ ըստ մարմնոյ ծնանիլն ասի․ այլ է՛ր և է՛ ա՟պ ասացի յ՟այ հօրէ բնութ՟բ ճշմարտապէս բանն․ *Բայց վ՟ն զի ոչ մարդ պարզաբար խմանի ըստ մեզ որ 'ի սրբոյ կուսէն ծնեալն․ այսինքն մարմնացեալ բանն, և իւր ունելով մարմին զոր ինմանէն․ վ՟ն այսորիկ ասի ծնանիլ մարմնապէս․ զիւրոյն մարմնոյ ծնունդն իւրացուցեալ․ *Իսկ որք ասեն անհանճարաբար՝ ոչ գոլ ա՟ծածին զս՟բ կոյսն մարիամ, անկանին հարկաւորապէս յերկուս ասել որդիս ա՟յ․ ք՟զի թէ ոչ ծնաւ՛ մարմնապէս մարմնացեալ ա՟ծ մ՟բ կոյսն, հա՛րկ է ա՟մն՛ թէ և ոչ կամաւ՛որութ՟բ խոստովանիլ նոցա թէ ըստ հասարակաց մարդ ծնաւ՛. ոչ ինչ ունելով առաւ՛ել քան զմեզ. *Նոյն զիա՛րդ կրկնի նմա ամենայն ծունր. և ա՟մ լեզու խոստովան լինի եթէ տէր է յ՟ս ք՟ս ի փառս ա՟յ հօր. զիա՛րդ երկրպագեն նմա հրեշտակք. և վերնոցն զօրութ՟ց մ՟բ բազմութ՟ք. արդեօք սո՛սկ մարդ պաշտեն ընդ մեզ ա՟մ երկնաւ՛որքն. մի՛ լիցի. քանզի երկրպագեմք ո՟չ ա՟յ ճշմարտի Էմմանուէլի. և եղիցի ո՛չ այլ ազգ երկրպագելն՝ եթէ ո՛չ զի հաւ՛ատամք եթէ նա է որ յ՟ս բանն՝ որ յա՟մ ստաց ՛ծածոցս երկրպագի.

*Մարմին եղև ըստ գըրոց. ո՛չ ՚ի մարմին փոխադրեալ. այլ ՚ի ս՟բ կուսէն մարմին առեալ ո՟չ ասացի. և մարդկօրէն կրեալ ծնունդ ը՟ս մեզ. և մարդ եղեալ վ՟ս մեր. մեռցի մարդկօրէն և յարից է ա՟ծաբար. կոխել զմահուն զօրութ՟ի. *Բան զի այսպէս կարողութ՟ի եղև և մեզ ք՟ի՛ յաղթել զօրանալ ՚ի վ՟ր մեղաց. ՚ի բաց մերկանալ զապականութ՟ի. և ՚ի բաց փախչել մահու. և այսպէս ասել խնդութ՟ք ք՟ի. ո՞ւր է մահ յաղթութ՟ի քո. ո՞ւր է դժոխք խայթոց քո. քանզի ո՟չ ադամաւ՛ կործանեցաք, այսպէս յաղթեցաք ք՟ի.

*Իսկ եթէ մարդ հասարակաց էր Էմմանուէլն զիա՛րդ արդեօք եղև օգուտ մարդոյս բնութ՟ե մարդոյն մահ. որ և բազումք մեռան յառաջագոյն մ՟բ մարգարէքն. աբ՟րհամն այն ամենահռչակն. ՚ի սահակ՝ և յակոբ. մովսէս և սամուէլ. և որք զնոցունց կնի եղեն զէն մ̄րքն, և ոչ օգնեաց որոց 'ի յերկրիս մարդկան աղդի՝ ն̄ց մահն և ոչինչ, այլ ապրեցոյց ք̄ս: * Քանզի 'ի ջոյց փոխանակ մեր զիւր մարմինն. և տուեալ զնա մահուվան մեր, զամենեսեան զերծոյց 'ի մահուանէ կապանաց: * Քանզի բանական եղև ընդ ամենեցունց քան զամենեսին վեհագունին մահ, զի և բնութե̄ ա̄ծ է որ 'ի հօրէ բանն. և իւր մարմինն է որ վ̄ն մեր ա̄յ և հօր 'ի հոտ անուշից մատուցեալ. * Ապա́ ուրեմն ամբարշտութի̄ է և յոյժ անտեղի յերկուս բաժանել զմի տէր յս̄ ք̄ս. * Ընդ դէմ գումարինոցա՛ 'ի մասսունն Պօղոս այսպէս ասելով. մի́ տր̄ մի́ հաւատ, մի́ մկրտութի̄. * Արդ ք̄զի եթէ մի́ է տէր. և բաժանեն զնա ոմանք յերկուս որդիս զմինն, ո՞ւմ տցուք զտէրութեանն փառս. * Արդեօք 'ի հօրէ՞ ծնիցելոյն բանի. քանզի նմա́ վայելէ ա̄մ տրուէ անուն իւր. և է ճշմարտապէս բոլորից տր̄. այլ ո՞ւր ուրեք դիցուք զմիւսն. քանզի արտաքոյ կացցէ 'ի գոլոյն տր̄. Թող տալով վեհագունին՝ և անհամեմատաբար առաւելագունին. * Այլ որում որ 'ի կնոջէն ծ̄պ նոքայն ասեն որոշեալ՝ զտ̄րուէն հպեցուսցուք փառս. և ապա́ զիա՞րդ իցէ տէր յա̄յ բանն. * Իս̂ եթէ մի́ է որ ը̄ դրոյց և սակ մարդոյ զտէրութե̄ն անուն շնորհեմք զիա՞րդ մի հաւատ. կամ զիա՞րդ մի մկրտութի̄. * Իս̂ եթէ իցեն երկու որդիք ըստ ոմանց, յո՞վ հաւատասցուք. * Նոցա անուսումնութե̄ն գործ լիցի ասելն, յո՞յր անուն մկրտեցաք միոյ մկրտութե̄ գոլով. * Արդ 'տեսանէ ա̄մ իրօք ձեր ի Ք̄Ե մաս

*Ս. Բարսղի.

մաստութիւն զարբեցութին զայս բան շարժեալսն յանգեղեցիկսն․ յաւէտ զյետին ամպարշտութի՟ խոտորեալսն։ *Բայց վարկանիմ պարտ գոլ մեզ զա՟ծային նր՟ քննել խորհուրդ․ սուր մտածութե՟ ակամբ տեսանել զորս յիշատակելն կամիցին․ Եդիմօք բարեպաշտութե՟ իւրեանց հպիլ բանիւք․ քան զա՟մ սուր սրագոյն ունելով զնա՟։ *Զի ուրանան զեկեալն ՚ի զօրութի՟ ճշմարտութե՟ զգնօղն իւրեանց տր՟․ այսինքն զ.քս՟։ եւ երկուցեալք ՚ի բարեպաշտելն սովորից եւ տրտմեցելոյն ՚ի վր՟ այսորիկ։ *Նա՛ թէ պէտ եւ նախանձ արժանի սքանչանալոյ խոստովանին, եթէ եւ ա՟ծ է ՚ի սուրբոյ կուսէն ծնեալն եւ տր՟, եւ որդի ա՟յ եւ եթէ ոք պարզ ընկալցի զաւ ի նոցանէ բանս, համարեսցի ուրեք ըստ կարգի ուղիղ եւ վայելուչս

*Թէոդոտոսի.

ասել․ եւ ՚ի ճշմարտութե՟ աւանդութե՟ ոչ օտարացեալս։ *Բայց եթէ ոք կամիցի հետազօտել զքննութե՟ եւ ստուգել զասացելոցն միտս, ոչ ուրեք գտցէ պարզ․ զի են ա՟ծք բա՟զումք եւ տեարք բա՟զումք յերկինս եւ յերկրի․ ո՟պ երանելին Պօղոս գրէ, այլ մեզ մի է ա՟ծ հայր՝ յորմէ ա՟մ․ եւ մեք ՚ի նմա․ եւ մի տր յս՟ քս՟՝ որով ա՟մ․ եւ մեք նովաւ։ *Սակայն յորժամ յս՟ քս՟ անուանեմք զոր յա՟յ հօրէ բանն մարդկայնով կերպիւ երեւեալ նշանակեմք․ ոչ շնորհի մասամբ եւ եկամուտ արտաքուստ ունելով զպատիւն․ այլ գոլով այն ինչ որ էրն ըստ ճշմարտութե՟ լինի հաւատացեալ։ *Քանզի ա՟ծ գոլով բնութե՟ եւ առեալ զմարմին, մնաց ա՟ծ եւ մարմնովն․ եկաց մնաց որդի եւ տր՟․ եւ յորժամ եղեւն մարմին․ եւ տր՟ գո

ի ձա՟ղ լով

րով ճշմարտապէս բոլորեցս, նովիմբ փառօք գործեալ երևի ի մարդկութես եղեալ։ * Արդ՝ թէ ա՟ծ ճշմարիտ գոլ ասեն զոր ՚ի սրբոյ կուսէն ծնեալն. այսինքն զառ ՚ի յա՟յ հօրէ բանն բնութե՟ միաւորեալ ը՟ մարմնոյ. ընդէ՞ր երկնչին խոստովանիլ թէ ա՟ծածին է ս՟բ կոյսն։ * Այլ տեսութի՟ իմն ստեղծանի նց՟ ասելն, թէ և ա՟ծ է և տ՟ր և աթոռակից հօր, սակայն ոչ այսպէս խորհին ըստ ճշմարտութե՟. այլ ո՟պ շնորհի մասամբ. և ո՟պ ըստ յառաջադիմութե՟ առեալ ասեն ՚ի սրբոյ կուսէն ը՟ հասարակաց մեզ մարդոյ՝ ծնիցելոյն զորդիութե՟ և զտ՟րութե՟ փառս։

Եւ զի ա՟ծածինդ ձայն և նց՟ եղև սովորութի՟, որ յառաջ քան զմեզ ս՟բ հարքն. որք և գնացին զարմանալիք հաւատովք և մինչև ցայժմ յամենեցունց որ յա՟մ տեղիս ո՟պ է ասել ՚ի ներքոյ երկնից պա՛րտ գոլ համօրեցայ ըստ ճշմարտութե՟ ասել։ * Զի մի՛ թուեսցի զոր ինչ ՚ի միտս անկեալ պարզաբար առանց քննելոյ ասել ՚ի նոցայնոցն արտագրեցելոց. յորոց որք գըտանին յեկեղեցիս զոր ինչ յայտնիկեն պիտանացու՝ բերցուք և առընթեր դիցուք ՚ի ցուցումն ըստ կնքոյ օրինակի. առ ՚ի ճշմարտութի՟ իմոց բանից. * Ասէ երեքերանեանն՝ ճշմարտապէս հռչակաւորն ՚ի բարեպաշտութե՟. Աթանասիոս՝ եղեալն ընդ ժամանակս՝ աղէքսանդրացւոց եկեղեցւոյս եպիսկոպոս. յորում յաղագս մարմնաւորութե՟ ճառին վասն Ք՟ի զայս ինչ։

* Սրբոյն Աթանասի։

Խոստովանիմ զնա որդի ա՟յ և ա՟ծ ըստ հոգւոյ, և որդի մարդոյ ըստ մարմնոյ։ ո՛չ երկուս բնութիւնս զմի՛ որդին, մինն երկրպագելի և միւսըն աներկրպագելի. այլ մի՛ բնութիւն բանին ա՟յ մարմնացելոյ. և երկրպագելի հանդերձ մարմնով իւրով միով երկրպագութ՟բ. և ո՛չ երկուս որդիս՝ այլ ոմն որդի ա՟յ ճշմարիտ և երկրպագելի, և այլ ոմն 'ի մարիամայ մարդ ո՛չ երկրպագելի, ըստ շնորհի որդի ա՟յ եղեալ որպ՟ և մարդիկ. այլ զոր յա՟յ որպ՟ ասացի մի՛ որդի ա՟յ և ա՟ծ զնոյն և ո՛չ այլ. և 'ի մարիամայ ծնեալ ըստ մարմնոյ 'ի վախճան աւուրցս. որպ՟ և հրեշտակն՝ յասելն ա՟ծածնին մարիամայ, թէ զիա՞րդ լինիցի այս, զի զայր ո՛չ գիտեմ. ասէր՝ հոգին ս՟բ եկեսցէ 'ի քեզ. և

զօրութ՟ն բարձրելոյն հովանի՛ լիցի 'ի վ՟ր քոյ. վ՟ն որոյ և ծնեալն ս՟բ կոչեսցի որդի ա՟յ. *Որդ՝ ծնեալն 'ի մարիամայ ս՟բ կոչեսցի որդի ա՟յ բնութ՟բ և ա՟ծ ճշմարտապէս և ո՛չ շնորհիւ և հաղորդութ՟բ ը՟ն մարմնոյ միայն որդի որ 'ի մարիամայ մարդ. այլ և ըստ հոգւոյ նոյն ինքն որդի ա՟յ և ա՟ծ. չարչարեալ ըզ մեր չարչարանս ըստ մարմնոյ որպ՟ և գրեալ է. *Ք՟ս չարչարեալ վասն մեր մարմնով. և դարձեալ որ յիւր որդին ո՛չ խնայեաց. այլ վասն ամենեցուն մեր մատնեաց զնա՛։ *Իսկ անչարչարելի մնացեալ և անայլայլելի ըստ ա՟ծութ՟ն, ըստ ասացելոյն 'ի մարգարէն. ես ա՟ծ և ո՛չ փոփոխիմ։ *Նա՛ մեռեալ զմեր մահ ը՟ն մարմնոյ վ՟ն մեղաց մերոց. զի զմահ

*Ս [illegible]։

սպանիցէ ՚ի ձեռն վասն զմեր մահուանն . ըստ բանի առաքելոյն ընկլլաւ մահ յաղթութի՟ ուրէ մահ յաղթութի՟ քո. ուր դժոխք խայթոցն քո։ *Եւ դարձեալ. քս՟ մեռաւ վս՟ մեղաց մերոց ըս՟ գրոց. անմահ և անըմբռնելի մնացեալ ըստ ածութե՟ն ոպ՟ անչարչարելի զօրութ՟ն հօր. ըստ ասացելոյն պետրոսի. քանզի ոչ էր կարողութի՟ ըմբռնել նմա ՚ի մահուանէ։ *Եւ ապա ՚ի վր՟ այսոցիկ բերէ եդեալ ՚ի միջի այսպէս. *Իսկ եթէ ոք աւելի է՟ զայսոսիկ յա՟ծայնոց գրոց ուսուցէ. այլ որդի ասելով զոր յայ՟, և այլ զոր ՚ի մարիամայ ըստ շնորհի որդեգրութե՟ ոպ՟ մեքս. ոպ՟ զի գոլ երկուս որդիս, մի ըստ բնութեան որդի այ՟ որ յայ՟ն. և միւս՝ ըստ շնորհի որ ՚ի մարիամայ մարդ. *Կամ թէ ոք զտ՟ն մե

*Սուրբ Հայրն։

րոյ զմարմինն ՚ի վերուստ ասիցէ, և ոչ ՚ի կուսէն մարիամայ. և կամ փոփոխեալ զա՟ծութ՟ին ՚ի մարմին. կամ շփոթեալ. կամ այլայլեալ. կամ չարչարելի զտ՟ն ա՟ծութ՟ին. կամ երկրպ՟գելի զտ՟ն մերոյ ըզ մարմինն, որպէս մարդոյ. կամ աներկրպագելի որպէս տ՟ն և այ՟ մարմին. զսա՛ նզովէ՛ ս՟բ և կաթուղիկէ եկեղեցի. հաւանեալ ա՟ծայնոյն առաքելոյ որ ասէ. եթէ ոք աւետարանեսցէ ձեզ աւելի քան զոր առիքն՝ նզովեալ լիցի։ *Եւ զայսոսիկ ասէ երանելին աթանաս։ *Բայց վարկանիմ պարտ գոլ և զայլոց սրբոց եպիսկոպոսաց առ ընթեր դնել ձայնս զնոյն ունելով դիտումն։

⁂

Մեծացուսցէ

*[illegible] [illegible].

Այսօր քս տրն մեր զմարդասիրութեն ծնունդ ընկալաւ. քան զի ըստ ածութեն պատճառ յառաջագոյն էր. *Նա՛ ապա՛ ՚ի վր այսօրիկ բերէ դարձեալ. *Մարդասիրութբ բանն ունայնանայ, ունայն գոլով բնութբ. քզի զինքն ունայնացոյց զկերպարանս ծառայի առեալ. անմարմինն վս քո մարմնանայ. զի բանն մարմին եղև՝ ընդ շօշափմամբ անկեալ, վս բնութեն անմարմնութե շօշափելի. Անսկիզբն սկզբամբ լինի մարմնականաւ. կատարեալն աճէ՛. անփոփոխելին յառաջադիմանայ. հարուստն՝ յայրի ծնանի. զգեցուցանօղն զերկինս ամպովք՝ խանձարրօք պատի. թագա

*Սուրբ Հայրն.
Հօրն ՚ի մեսուր դնի.

*[illegible] [illegible].

Զոր երէկ անարատ ծնընդեամբ փըրկչին՝ մեզ՝ կենդանածինն. գեղեցկածինն. մեծածինն. լուսակիրն. յուսակիրն. ածածինն. սքանչելածինն կոյսն մայր երկնեաց մարիամ.

[illegible] [illegible] [illegible]. Յ[illegible] [illegible] ըստ մարմնոյ ծննդեանն.

Ճշմարտութին ծանուցաւ. շնորհն եկն երևեցաւ. որ որդին էր այ՝ յայ բանն՝ մարմին եղև վս մեր. զի ըզմահկանացուս ՚ի կեանս յաւիտենականս յարուսցէ. և ՚ի մեռելոց ՚ի վեր կանգնեսցէ արարիչն բոլորիցս. որ նախ քան զամ արարածս երևելիս և աներևոյթս, ընդ միայնոյ բձճ հօր

*Ս՟ճոյաբերանս·

Հօր և Հոգւոյ գոլով ան
մահ՝ այսօր ահա մեղ ՚ի
կուսէ ծնեալ առանց
ամ մեղաց· այսինքն
առանց առն·

⁂

*Մ՟ճոնի Նապիհապատի Մ՟նտ
րիանոս տօնի· Քանոնի ա
ւոյ [illegible] ոտբէմ յաղագս ած՟յ
Բանին·

⁂

Իսկ եթէ ինքն ած բնութբ գոլով ոպ այ միածին որդի, յառման ծառայի կերպի՝ եղեալ· և անդրանիկ որդի կուսին կոչիլ արժանաւորեալ· փրկանս զինքն փոխանակ ամենեցուն տըւեալ· *Այս՟ ՚ի վր բերէ այսոցիկ· ահա ցուցի զամպարշտութի յոր անկնին արխանոսքն ասելով պէտս ունիլ ածածնին մարիամայ ըստ օրինացն մատուցելոց պատարագաց յաղագս ծընընդեան կանանց·

*Սուրբ Հայրն·

⁂

*Յովհաննու՝ յաղագս ած
այնոյն ծննդեան· Հոր առէ և
յաղագս ածբ կուսին·

⁂

Փոխանակ արեգականն զԱրեգակն արդարութեն անպարագրապէս տարաւ· և մի՝ խնդրեր թէ զիա՞րդ է զի ուր ած կամի՝ յաղթի՝ բնութեն կարգ· Քանզի կամեցաւ՝ կարաց և էջ· ապրեցոյց ընթացակից ամի· այսօր Ան ծընանի, և էն լինի որ ինչ ոչ էր·քանզի գոլով ած՝ լինի մարդ· ոչ ՚ի բաց կացեալ ՚ի գոլոյն ած· *Քանզի ոչ ըստ ՚ի բաց կալոյ յԱստուածութենէն եղև մարդ· և ոչ ըստ յառաջադիմութեն մարդկան եղև ած· այլ բան գոլով էր անախտութեն՝ մարմին եղև· անփոխադրելի մնացեալ բնութբ· *Այս՟ ՚ի վր ա

է ճժա   թո

Ա. Երգն

Թոռոյ կացելոյ և բարձրացելոյ նստի. 'ի մսուր դնի անշօշափելին. և պարզն և անմարմինն ձեռօք մարդկայնովք պատի. որ զմեղացն խզէ զկապանս՝ խանձարրապատ լինի.

⁂

Սեբերիանոսի Եպիսկոպոսի.

⁂

Քանզի ծնեալ 'ի վերուստ 'ի հօրէ բանն անճառապէս. անպատմաբ՟ր. անհասանելի. մշտնջենաւորապէս. նոյն ինքն 'ի ժամանակի ծնել 'ի ներքուստ 'ի կուսէն մարիամայ. զի ներքուստ ծնեալքս թերևս 'ի վերուստ ծնցին երկրորդ անգամ. այսինքն յա՟յ.

* * *

Թէոդոտոսի.

⁂

*Իւիտալոսի Եպիսկոպոսի, յորում յաղագս հաւատոյն ճառէ.

Ե՟ս և յաղագս մարմնոյն տնօրէնութեան փրկչին հաւատամք անայլայլելի և անփոփոխելի մնացեալ ա՟յ բանին, զմարմնաւորութ՟ին 'ի մարդկութեանն. քանզի որդի գոլով ճըշմարտապէս ա՟յ ըստ մշտընջենաւոր ծընընդեանն յա՟յ, եղև որդի մարդոյ ը՟ 'ի կուսէն ծննդեան. և է մի և նոյն. կատարեալ ա՟ծ ըստ կատարելուե՟ն և համագոյ հօր. և կատարեալ մարդ նոյն ինքն ը՟ 'ի կուսէն ծննդեանն՝ և համագոյ մարդկան ըստ մարմնոյն. *Իսկ եթէ ոք յերկնից ունել ասէ մարմին զտ՟րն. կամ համագոյ ա՟յ զմարմինն. եղիցի նզովեալ. *Եթէ ոք զմարմինն տ՟ն ոչ խոս

*Այլ ՙԲարսղի.

աւանի ՚ի կուսէն և մարդկան համագոյ, նըզովեսցի. *Եթէ ոք ըզ տրն մեր և զփրկիչ զոր ՚ի հօրէն սրբոյ և ՚ի կուսէն մարիամայ ծննեալ ըստ մարմնոյ անանձն ասէ, կամ անզգայ. կամ անէն կամ անիմաստ. եղիցի նըզովեալ. *Եթէ ոք ասէ զքս ածութբն չարչարեալ, և ոչ մարմնով ոպ և գրեալ է, նզովեալ եղիցի. *Եթէ ոք անջատէ և որոշէ զտր մեր և զփրկիչ. և ասէ այլ գոլ որդի զոր յայ բանն. և այլ զհամբարձեալ մարդ. և ոչ խոստովանի մի և նոյն.

Նզովեալ եղիցի.

* * *

Թէոփիլեայ Եպիսկոպոսի.
յորդ [illegible] [illegible] [illegible] խոր
հին. Եւ [illegible] [illegible] յաղագս.
*ՙ[illegible].

* * *

Զի մի՛ բանիւ միայն այլ և զօրութբ

*Թէոդոսի.

ած գոլ ճշմարիտ երևեալն հաւատասցի գործոցն մեծագործութբ. զոր յաղգս նորայն յայտնելով զգուշուն. Եւ է ոպ ած. և ինքնակատարաբար մարդացեալ. և ոչ ինչ ՚ի մարդկայնոյս նմանութէ թողեալ. բայց միայն յանմաքուր չարութէն. *ՙՔանզի և մանուկ եղեալ՝ էմմանուէլ խոստովանեսցի. եւ մի գուցն առնմ եկեղոց և երկրպագելովն՝ ած գոլ զերևեալն գոչելով. զի մարմնով խաչեալ՝ զարեգականն ամփոփեաց ճառագայթս. նորով հրաշիւ զիւրն հաւատէ ածութի. ոչ ուրեք ցրւել զինքն՝ կամ լուծեալ ՚ի փրկութիւնս երկուս։ *Այլ և ցաշակերտսն ասէր. մի՛ կոչէք վարդապետ յերկրի. քանզի մի՛ է վարդապետ ձեր քս քանզի ոչ յորժամ զայսն պատուիրէր առաքելոցն

Ա.— Բորան

յերևեցելոյն մարմնոյ 'ի բաց որոշեաց զիւր ա՟ծութին, և ոչ յորժամ ա՟ծ զինքն վկայէր գոլ՝ յանձնէ և 'ի մարմնոյ 'ի բաց որոշիւր. *Այսպէս եր կոքումբք գոլ ա՟ծ և մարդ. ծառայ երևեալ և տ՟ր ծանուցել. և զբարձրութի՟ ա՟ծութե՟ն տկարութբ՟՝ մարդկութեն տեսութբ՟ ծածկեալ, և տկարութիւն երևելոյն մարմնոյ ա՟ծութե՟ն գերամբարձեալ ներգործութեամբն.

⁂

Աբուշիէ.

⁂

Արդ՝ դիւրագոյն է և այլ այսպիսիս բերել յոլովս և ճշմարիտ վկայութիս. բայց թողից զգըրեալն գիտելով. տուր 'իմաստնոյն պատճառս և 'իմաստնագոյն ևս լիցի. ծանի՛ արդարոյն և յաւելցի ը՟ունիլ զքեզ.

*Թէոդոսի.

*Սակայն զայն ասեմ. ահա՛ ա՟մքն ա՟ծահաճոյքն և 'իմաստունքն՝ եղե՟լքն ը՟ ժամանակս մեր հարք. ա՟ծածին անուանեն զս՟բ կոյսն. և միաւորեալ ըստ բնութ՟ե հաստատելով ը՟ մարմնոյն զաւ 'ի յա՟յ բանն. և յարգանդի լինիլ ասեն կուսականի. և 'ի նմանէ գալ յառաջ ըստ մարմնոյ. որ և զանսկիզբն և զնախ քան զամենայն յաւիտեանսն և ժամանակս վիճակեալ ծնունդ 'ի հօրէ. *Բայց վ՟ն զի էր Թերևս երկայնագունիւք շարադրութբ՟ք աւանդութե՟ցն նուաղանալ մտացն, կամեցայ յաւէտ ո՟չ դուզնաքեօք և ամփոփմամբ տեսանել զոր 'ի վ՟ր ք՟ի աւանդութե՟ցն զմաքրագոյն գեղեցկութին. զնոյնս ը՟ ինքեան մտածութե՟ցն սիրտս. *Օ՝ի սոյնպէս ասացից յա՟ծաշունչ և 'ի նոր կտակարանաց ժո

ե՟ ձժդ՟ զո

ղովեալ առաքեցի ձերոյ բարեպաշտութե̃դ որ ա̃յ ա̃յ . ոչ կի ընթերցեալ առ սակաւ սակաւ ըստ մասին զայդ , և ս առաւել պայծառացուսցէ զձեր միտսդ՝ լուսաւորելով առ ճշմարտութի̃ն , և զորս օգտեցուցանել կամիցիք պարծանօք առաքելականօք զսուրբս ձեր գլուխսդ պարկեշտացուցանէ . և հարուստ են յոյժ ՚ի վե̃ր այսոցիկ վարձքն . *Զանզի գըրեալ է՝ որ դարձուցանէ զմեղաւորն ՚ի մոլորութե̃ ճանապարհէ իւրմէ , փըրկեսցէ զանձն իւր ՚ի մահուանէ , և ծածկեսցէ զբազմութի̃ մեղաց իւրոց . *Բայց լրումն գիտութի իմացուածոյն , յորժամ ասեմք քո̃ , ա̃յ մի՛ որդի և տ̃րյ̃ քո̃ ա̃ծ ուրեմն ո՛չ այնպէս ասեմք՝ ոչ նոքայն ա̃ծ ըստ շնորհի որդի , կամ տ̃ր անուանել զԷմմանուէլ ՚ի յառաջոյ իմութէ , կամ ՚ի տըրոյ դալ ՚ի յայս փառս՝ ոչ զմի ոք յորոց ըստ մեզս հասարակ և սրբե̃լ մարդ . այլ զայն յաւէտ եթէ ա̃ծ գոլով բանն և ապա իջուցեալ զինքն յունայնութի̃ և ՚ի ծառայի կերպ̃րանս խոնարհեալ . ո՛չ ինչ նուաղ քան թէ ա̃ծ ճշմարիտ . և բնութե̃ բոլորիցս տ̃ր . մի և միայն յատկապէս որդի . որոյ և մեք կերպարանակիցք եղեաք ա̃յ շնորհի . որ ՚ի ձեռն նր̃ առ որդեգրութե̃ն ելանեմք փառս . *Իսկ ըզ տ̃րդ անուն՝ վայելուչ գոլ ո՛չ գիտեմ եթէ զիա̃րդ հաստատեն ոմանք առանձնապէս , և միայնոյ և արտաքոյ մարմնոյն գոլս և իմացելս յա̃յ ծնիցելս բանի վայելուչ գոլ . նմանապէս և ՚ի սըրբոյ կուսէն ծնիցելոյն թէ և իմասցի գոլ միայն տակաւին և ըստ ինքեան *Իսկ երրորդ անգամ վայելուչ գոլ երկոցունց ոպ՟ միոյ յարակցութեանին՝ ոպ՟ նոքայն ասեն ՚ի մի դէմս զնս՟ կապելս. զի միաւորութեն որ ը՟ բնութեն և ճշմարտ՟պէս. և ոչ մի բան է նոցայ. *Որ և զայս ունելով խորհրդոյն ճանապարհ ուղիղ և անմոլար և կատարումն նց՟ ոչ է պարզ. այլ դառնութ՟ք և պատրանօք լի. *Սս՟ զի ա՟ծաշունչ գիրք քս՟ անուանելով զա՟մ հետևեցուցանեն նմա զա՟ծավայելուչսն. քանզի դիտէ իսկ մարդկայնով կերպիւ երևեալ և մարմնացեալ զառ ՚ի յա՟յ բանն. և է դիտումն այս ինչ քան զայս խորհիլ ասացելոցն. *Ըստ հասարակաց մարդ ցուցանել զոր ՚ի կնոջէն. ոպ՟ ՚ի տորոյ՝ ոպ՟ ասացի. և որպէս ՚ի յիւրմէ ՚ի մարդկայնոյ առաքինութ՟է արժանի զինքն կացուցել. պարտ գոլ պատուոյ

և յարակցութե ՚դիմաց առ ա՟ծն բան. և ընդունելի լինիլ զայն ասեն. թէ քս՟դ անուն վայելէ միայնոյ և առանձին ըստ ինքեան ՚իմացելոյ և գոլոյ յա՟յ հօրէ ծնիցելոյն բանի. *Նայց մեք ոչ այսպէս ուսաք ասել. կամ խորհիլ. քանզի յորժամ եղև մարմին բանն՝ յայնժամ անուանել զնա ասեմք յս՟ քս՟. որ է օծեալ. վս՟ զի օծաւ իւղովն ցնծութեան. այսինքն հոգւովն սրբով. առ ՚ի յա՟յ և ՚ի հօրէ. այսուհետև և քս՟ անուանի. *Իսկ վս՟ զի մարդկութ՟ն է օծումն՝ ոչ ոք երկբայեսցի յուղղակի խորհիլ սովորիցն. քանզի թէ ա՟ծ է և բան՝ ոչ եղև կարօտ օծման. քանզի ոչ ոք ասէ ուրեք օծանիլ և սրբիլ զառ ՚ի յա՟յ բանն իւրով հոգւով. ոպ՟ այլ ոքք զնա բնութ՟բ գերկյի և առաւելագ՟նի *Քանզի առանց ա՟մ ըճժ՟ հակա հակառակութ՟ նրբագն ՚ի լաւէն օրէնի․ բայց վ՟ս զի մարդկութս չափուց սրբին եւ օծանին վայելուչէ․ հարկ էր ա՟մբ՟ ք՟ս անուանիլ յ՟այ բանին․ *Ո՛չ յորժամ երկնէր տա՟կ՟ին, եւչեւ եւ մարմնացեալ, այլ յորժամ եգեւն ըստ մեզ՝ այսինքըն մարդ․ օծա՟ ըստ մարդկութեն․ ո՟պ զի ք՟ս անուն վայելէ եւ ոչ միոյ եղանակի․ չեւ եւ ըստ մեզ եղելոյ յ՟այ ծնիցելոյն բանի․ *Իսկ եթէ անուանի ուրեք քրիստոս՝ մարդացեալ ՚ի մասցիս ինչ զնա․ *Նա թէ բան լինիցես ըզնա յետ առնլոյն զմարմին եւ միաւորելոյն բն՟ նմա․ միայն յուշ լիցի քեզ մարմինն․ բայց ըստ մասին սմա եւ նմա վարկանիլ վայելուչ գոլ զձայնս անհանձար է ամենեւին, եւ յոյժ անտեղի խորհիլ կամասել․ *Բանզի մի՛ է տէր յ՟ս ք՟ս, եւ ոչ բաժանի․ ըստ որում ինքն ասէ ՚ի մաստուննն պօղոս․ որ զ՟ք՟ս ն ունելով յինքեան՝ զա՟ծայինն խօսի խորհուրդ․ եւ մատուցեալ յոր զկըրնի նորին գլուխք ուղիղ՝ եւ բերեալ՝ ՚ի ճշմարտութիւն գրտանիցէք զիմս բան վկայել․ որպէս վարկանիմ զայս բարւոք․՚ *Բանզի ո՟պ է ա՟ծութեամբն կատարեալ յ՟այ հօրէ բանն, սոյնպէս եւ մարդկութ՟ն կատարեալ, եւ ըստ մարդկութեանըն բանի ոչ անանձն մարմին առեալ․ այլ անձնաւոր յաւէտ․ զի հոգեւորէ եւ բանական․ *Իսկ ա՟ծ բոլորից՝ որ սիրելեաց իւրոց զերկնաւորն բաշխէ բարութիւնս, զ՟ք՟դ ձեր լցուսցէ զանձինս

բճժէ ա

առ 'ի յինքենէ շնորհօքն. զի 'ի չափ հասակի ելեալք լրմանն ք̅ի, փառաւոր և բարեփորձ երևեցուսջիք զարժանի ըսքանչանալոյ կեանսդ ձեր, ո̅րքդ՝ Ք̅ի հարսունք. *Որով և ընդ որում ա̅յ և հօր փառք՝ հանդերձ հոգւոյն սըրբով յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն.

⁂

*Սրբոյն Կիւրղի Արքեպիսկոպոսի աղէքսանդրի. *Առ բարեպաշտ Թագաւորն Թէոդոս. Յաղագս ուղղափառ հաւատոյ՝ որ 'ի Տ̅ր մեր Յ̅ս Ք̅ս.

⁂

*Գլուխ. * Ա. *

ՈՐ Ի ՄԱՐդիկ փ̅ռաւորութ̅ե վերագունութ̅ե և անհամեմատելիք առաւելութ̅եք քան զայլս ամենեսին յարուցեալ և գերակայ դուք՝ ով ք̅սասէրքդ Թագաւորք և վիճակ ձեզ վերամբարձ̅ել և վայելուչ առ 'ի յա̅յ ներգոյին 'ի նմա 'ի վե̅ր ամենեցունց գերունակութ̅են նմանեալ 'ի յերկրի. *Զի կրկնի նմա ա̅մ ծունր. աթոռք և պետութ̅իք. տ̅րութ̅իք և իշխանութ̅իք. ընդ ծառայութ̅ե խոնարհեցուցեալ զպարանոցս, և վայելուչ փառաբանութ̅եքն միշտ պատուեն. զի՛ գոլ ասելով զերկինս և զերկիր փառօք ն̅ր. *Տեսցէ՛ ոք արդեօք և 'ի վերայ ձերոյդ հեզութ̅ե. այսինքն գերերեւակ, և'ի վեր քան զա̅մ փառաւորութիւն վայելուչ և յայտնի օրինակ. քանզի դուքէք և կատարել̅գունիցն պատուոյ ազբերք. և անդր քան զա̅մ առաւելութ̅ի. և որ 'ի մարդիկ բարեկեցութ̅ն սիրզեն և ծնունդ. և ակնարկութ̅ե հանդար

տագունիւք ձերոյ իշխանութե՟, առ օրինաւոր և արժանի զարմանալոյ զենկվարէ՛ք 'ի կեանս ա՟մի՝ որոց ընդ թագաւորութե՟դ աթոռովեն 'ի ներքոյ անկեալ. * Իսկ որք ոչ հարկեցան ընդ ձերովդ լծով՝ անկցին վաղվաղակի 'ի ձերմէ զօրութէ պարտեալք. թէ և փայլակիցէ միայն սուր թագաւորութե՟ ձերոյ 'ի հեռաստանէ, նց՟ զահի հարեալ եկեսցեն, և յապարասանութենէ իւրեանց 'ի բաց դարձուցեալ զմիտս՝ 'ի ծունկս անկեալ խնդրեսցեն ողորմութի. * Քանզի տիրեաց իսկ 'ի ներքոյ երկնից ձերոց զօրու՟ց քաջամարտիկ պատերազմափորձ և մշտայաղթ բազմութիւնդ. դուք էք յարևելեայս և յարևմտեայս երդք և քընարք. և ա՟մ բարեհռչակութե՟ պատճառք. զեձղ որք 'ի հարաւակողմն և որք ըղ հիւսիսաւն անկեալք՝ ձայնիւք գովութե՟ պսակել ոչ դադարին. * Իսկ հաստատուն անշարժապէս ա՟ծ ասէր և բարեպաշտ թագաւորութե՟դ ձերոյ՝ է ինքըն տր՟ մեր յս՟ քս՟. * Զանզի նովաւ թագաւորք թագաւորեն. և հզօրք գրեն զարդարութի՟, ըս՟ գրեցելումն. զի է ամենաբաւական նր՟ կամքն. և յակնարկելն միայն ա՟մ բարւոյ լրումն. և բաշխէ յոյժ պատրաստաբար. որոց սիրեն զնա՝ զա՟մ առաւելութի. որ քան ինչ են արժանի առնլոյ. և աքանչելիք բաւական է 'ի ցուցումն որոց ասացիս ձերոյդ իշխանութե՟ պարգևեալքդ, տացի և ևս ո՟չ հաւատացաք իսկ.

Բայց զի է հիմն անշարժ թագաւորաց պատւոյ, յա՟ծ բարեպաշտութե՟ պարծանք. և 'ի նոյն իմբ և յա՟ծաշունչ գրոց փոր ձեցայց հաւանեցուցանել ոպէ դուղնաքեօք, *Քանզի յոլովք ոմանք եղեալք իշխանք ըստ ժամանակս ՚ի հրէաստանի. որք զնոցայն թագաւորութեն վարեալ աթոռ. այլ յայ երկիւղէն անմրտաբար նուաղեալ, և զարդարութեն կարգաւորեալ օրէնս առ ոչ ինչ համարեալ. և՚ի չարութեն խորխորատ զինքեանս արկեալ եղկելիքըն՝ չարքն չարաչար կորեան. *Քանզի ամենեւին դժնդակ է ընդհարկանիլ յած. և ըստ իւրեք արտաքս բերել յիրաւէն և տրտմեցուցանել զնա. *Իսկ որք ՚ի նա բարեպաշտութեն եղեն հպատակք և հաճոյից նր մտերիմ պահապանք, յաղթեցին առանց աշխատութե հակառակորդցն. աւրեցին բազում գաւառաց և անմարտնչելի ամրոցաց.

Բ

*Այսպիսի էր յովսիա. այն որ ըզնոցայն մեհեանս և զբագինս և ըզկռոցն պաշտմունսն հերձից առր. զամ դիւթութե և զսուտ վհկութե հմայս ՚ի բաց բարձեալ. նա և զդիւականն քակեաց խաղս, ամ բանի արժանի երևեցոյց զիւր թագաւորութին և զարմանալի. յառաջնոցն ըսքանչացեալ եղև մինչև ցայժմ. յայնցանէ որք գիտեն պատուել զքրս որ ք ինչ ածային կամքն զուարձանան. *Այլ զայս ամ ձեռոց նախահարցն և ձեր բարւոքէ ուղղել. *Յիշեցից պիտոյաբար և յիմաստնոյն Եզեկիայի ժամանակս զգործեցեալսն. քանզի ոչ փոքր ինչ օգտեցուցանէ ըզբարեպաշտութ ձեր անձինս պատմութես զօրութի. *Այր մն ՚ի պարսկական բաբիլոնէ. անուն ռափսակ նա է

բ ճ ի աւ

առ ոչ է ասել զոմն երկիրն հրէաստանի առ որ հարեալ. ընդ նմին և զսամարիա. ելանէր և 'ի վ՟ր երուսաղէմի բիւրաւոր բազմութբ՟ որք ընդ ձեռամբ ն՟ր. և զօրք երիւարօք ոչ դիւրաւ ձեռնարկելի ունէր. այլ և յոյժ դըժուարաւ ընդ դիմանալի. *Զինուորս հետևակամարտից իբրև զառաղ թրով. և շուրջ զքաղաքաւն կացուցել պարսպամարտիկս և զպատերազմին պատրաստութիս ապարասանութե՟ բարբարոսականաւ ոչ փոքր ինչ ամբարհաւաճեալ. քանդել ուժգնակի ընդ այլսն համանգամայն և զսուրբ քաղաքն. *Իսկ ընդ դէմ անձառելոյ փառացն յանդըգնէր հայհոյականս արձակեալ ձայնս. անկապ և աներասան 'ի վ՟ր ա՟յ զլեզուն լուծեալ. քանզի ասաց թէ և կամիցի ապրե

ցուցանել զն՟ս՝ անոտի՛ եղիցի 'ի նմա յուսացելոցն օգնականութե՟ շնորհ. *Իսկ վ՟ս զի ելին ոմանք պատմել թգ՟ւորին զն՟ր սպառնալեացն յանդըգնութի՟ զպ՟րսկական իմացուածով լի բանս. Յայն ժամ անդէն առ ժամայն խօթացեալ 'ի վ՟ր ա՟յ հայհոյութեցն՝ և զ քաղաքն աւերելոյ. զայս առեալ պատճառս՝ հանճարեղաբար պատառէք ըզ հանդերձս իւր, եւ ել 'ի տունն ա՟յ. յայտ է. զի աղօթիւք՝ ա՟ծային բարկութե՟ն անցանել. և 'ի հայհոյութեցն պատժոցն զինքն ազատել. *Իսկ զի՞նչ յայտմանէ. խընամակալու և հաշտ կացուցանէր ընդ իւր զզօրութեցն տ՟րն. յաղթէր ասորեստանեայցն. ո՛չ երիվարս զինեալ 'ի մարտս փափկերախս. ո՛չ աղեղնաւորաց կորովութեամբ. ո՛չ դեղար

ե՟ձի՟ ա՟ դեանց

դեանց յարձակմամբք. և ո՛չ մարտկաց փորձ պատերազմաց որովք ընդ ձեռամբն էին վարեալ. այլ հրամանաւ զաւ 'ի յա̃յ ասորեստանեայցն 'ի միում գիշերի սահմանեալ մահ. * Քանզի ել ասէ հրեշտակ տ̃ն և սատակեաց 'ի միում գիշերի հարիւր և Ձ̃ և հինգ հազար. և յարուցեալ յառաւօտուն գտին զայն ա̃մ մարմին մեռեալ. * Այսոքիկ են յա̃ծ, բարեպաշտութենն պըտուղք. և ո՛չ ներելոյ ձայնի՝ եթէ ը̃ դէմ ա̃ծայնոյն փառաց իցէ. այլ պարտ գոլ վարկանիմք մանաւանդ 'ի Թագաւորաց լսելիս՝ ո՛չ հայհոյութի̃ խօսիլ զա̃յ. այլ զայն յաւէտ որ անդր քան զա̃մ բիծ և բանսարկութի̃ ընթանայ. և զվայելուչ փառաբանութի̃ն՝ որ առնէ հատուցու̃մ հաճելի. * Եւա՛ իմ տեսեալ զայս՝ փութացայ կարևորապէս ուղիղ և առաքելական հաւատոյ զաւանդութի̃ս գր̃լ 'ի գ̃րս յայսմիկ. և ո̃չ ընծայ հոգևորական մատուցանել ձերոյ ինքնակալութե̃դ. և ա̃ծասիրաց Թագուհեաց. որք ընդ ձերոյդ հեզութե̃ փայլատակեն. ա̃մ գեղեցկապարծիկ գործովք մեզ և միշտ յարաձգութե̃ գաւազանի Թագաւորութե̃՝ զայս 'ի ներքս բերելով. * Իսկ ա̃մ կուսականօք բողբոջիւքն աճեալ. և զփառաւոր Թագաւորութեանդ ձերոյ իւրացուցեալ հոգաբարձութի̃. * Արդ՝ որք 'ի ծնդկացն ականք՝ զամէն օրհնեալդ ձեր պայծառ̃ցուցանեն զգլուխս. իսկ անձին և մտաց՝ իմացական եղիցի զարդ՝ հաւատ ուղիղ և անաղարտելի. զոր պահեսջիք. Աստահաբար մատուցա

ե̃ճիե̃ նեմք

նեմք զբանս. ոպ̅ նեցուկ մտաց եւ անձին պայծառութ̅ի, եւ սրտի պսակ. զի գրեալ է պատուական է ՚իմաստութ̅ի ք̅ք զականս բազմագինս. եւ ամ̅ որ ինչ մեծագոյն՝ է չարժէ զնա. * Արդ ՚ի ձեռն դուզնաքեայց ասել փորձեցայց յաղագս մարդանալոյ միածնին. եւ թէ զի՞նչ երբեք իցէ ՚ի վ̅ր ն̅ր խորհուրդըն ստուգել. զի մանաւանդ հաւաստաբար ըստ տարե̅լ լինելոյ որոց հայելեաւ եւ օրինակաւ տեսանեն. եւ ՚ի մասնէ գիտեն ըստ չափոյ պարգեւացն բաշխման հոգւոյն. ը̅ որում երանելին պօղոս գրէ՝ եթէ ոչ ոք ասէ տ̅ր զյ̅ս՝ եթէ ոչ հոգւովն սրբով. եւ ոչ ոք ասէ նզովեալ զյ̅ս՝ եթէ ոչ բէեղզեբուղաւ. * Արդ՝ ասիցէ ոք արդեօք ոպ̅ վարկանիմ, եթէ վ̅ս զի քեզ եւ ՚ի վ̅ր այսորիկ ծայրագունի հպել կամեցեալ, զայսպէս ծանունս եւ դըժուարակիրս բերել երկս անդանդաղս, հաւատեմ զճշմարիտն եւ անաղարտելի եւ յամ̅ արատոյ ՚ի բաց վճարեալ վ̅ս ք̅ի բան. * Բանզի զանազան կարծեօք են արբեալ ոմանք. յեղեալ յանդեղեցիկս. զի ՚ի վ̅ր ն̅ր ասացեալս ՚ի նոր եւ ՚ի հին կտակարանաց, ոչ անպ̅տեհ անհանճարիցն յանտեղեացն ոչ ինչ է. եւանկանին յոյժ անպատրաստաբար ՚ի ծօղակս դըժոխոց. ը̅ գրեցելումն, եւ յորոգայթս մահու. ոչ ՚իմանալով զոր ինչ խօսին. եւ ոչ վ̅ս որոյ պընդեալն են.

Իսկ թէ զի՞նչ արդեօք իցեն առ յիւրաքանչիւր ումեքէ ասացելքն եւ պաճուճեալ առասպելքն կարեւո՛ր է ասել։

Ա

Բանզի ոմանք՝ զի եղեւ ը̅ ձ̅ի գ̅ մար

մարդ որ յա̃յ հօրէ բինն: Սակայն ոչ թէ զգեցաւ զոր ՚ի սրբոյ ա̃ծածին կուսէն մարմին խորհիլ եւ ասել իշխեցին. այլ սըտեն. միայն զխորհրդոյն զառ աջօք ասել:

Բ.

Իսկ այլք, ամաչել պ̃տճառին կարծել մարդոյ երկրպագել. եւ զոր յերկրէ մարմինն վերին փառօքն պսակեալ ՚ի բաց հրաժարեն, եւ ՚ի յոյժ անուսումնութենէն տարտամ իմն եւ ապականեալ ախտացեալ երկիւղածութ̃ի: *Յեղեալ ասեն զառ ՚ի յա̃յ հօրէ ծնեալն բան՝ յոսկերաց եւ ՚ի ջլաց եւ ՚ի մարմնոյ բընութ̃ի. ՚ի կուսէն ծնըն դն̃մք Էմմանուէլի՝ ը̃ արձակս ծիծաղին եղկելիքն. եւ անվայելուչ ասացեալ զայսքան գեղեցին եւ ա̃ծավայելուչ տնօրէնութ̃ի:

Գ.

Իսկ ոմանք անադանեղ ըզմշտնջենաւորակիցն հօր ա̃ծ գոլով բանն հաւատ̃ցին. եւ ՚ի հազիւ գոյանալ կոչեցեալ յորժամ եւ ըստ մարմնոյ ծնըն դեանն վիճակեցաւ սկիզբն.

Դ.

Իսկ ոմանք եւ առաւելքան մոլորութ̃ի ամպարշտաբար վարեալք, ո̃պ եւ անգոյ ասել զառ ՚ի յա̃յ հօրէ բանն. բան իմն պարզաբար ըստ միայն ՚ի մանաղոյ յառաջ բերումն ՚ի մարդ լինել: մարկեղոս եւ փոտինոս:

⁂

ԵՃԻԴ Թուղթ

Ե

Թըւի՛ և այլոց ոմանց մարդանալ ճշմարտապէս միածնին և՚ի մարմին լինել հաւատալ. սակայն ոչ ևս անձնաւոր կատարելապէս զառեալն մարմին. հոգի բանական և միտս ունօղ ըստ մեզ. և՚ի միութ̅ի որ ըստ ա̅մի. ո̅պ վարկանին պնդեալ զառ յա̅յ բանն. և զառ ՚ի կուսէն մարմինն բնակեալ ասեն ՚ի նմա բանին և իւրացուցեալ զառեալ մարմինն. և զհոգւոյն բանականի և՚իմանալւոյ ըզտեղի իւր լցեալ.

Զ

Իսկ այլք՝ ընծայեն այսոցիկ զհակառակն. և ընդդէմ բերեն իմացուածոյն. *Յա̅յ բանէ և՚ի հոգւոյ բանականէ և՚ի մարմնոյ. այսինքն ՚ի կատարել պարզաբէր մարդկութ̅է հաստիլ և շարամանիլ ասելով զԵմմանուէլ. *Սակայն ոչ ևս ողջ և անարատ ամենևիմբ պահեցին զոր ՚ի վ̅ր ն̅ր հաւատ. քանզի անջատեն յերկուս զմին ք̅ս վաղվաղակի. ո̅պ իւրենց թըւեցաւ՝ մուծանեն զորոշումն. և ասեն թէ ըստ մասին իւրաքանչիւր ոք կացեալ ցուցանեն. այլ զո̅մն ասեն զոր ՚ի կուսէն ծնեալ կատարելապէս մարդ. և այլ զնա որ յա̅յ հօրէ բանն. և ոչ թէ զինչ է բանին բնութ̅ի և մարմնոյն ընտրեցին. *Եւ ոչ միայն յայս ըզզանազանութ̅ի սիրել կամեցեալ. քանզի ոչ արդեօք ՚ի ճշմարիտ մտածուէ̅ն յայս մեղանչէին վ̅ն զի ոչ է նոյն բնութ̅ի մարմնոյ և ա̅ծութեն. *Այլ զո̅մն ո̅պ մարդ

բ̀ ճ̅ին առան

առանձին եղեալ և ըստ մասին. և զոմն ոչ՟ զա՟ծ բնութ՟բ և ճշմարտապէս որդի անուանեն. *Որ և կամելով գոլ քրիստոնեայք՝ բանկունս իմն շարադրեալս ասել յանդգնեցան այսոքիւք բառիւք զայս ինչ. *Քանզի ոմն բնութ՟բ և ճըշմարտապէս որդի որ յա՟յ հօրէ բանն. *Իսկ ոմն հոմանունաբար որդւոյ՝ որդի. *Նո՛յն յետ փոքու ինչ դարձեալ. *Ո՛չ մարմին բանին ա՟յ, այլ մարդ առեալ. քանզի նա՛ ոչ՟ միածին յա՟ռաջագոյն գոլով և ա՟ծ ինքեան որդի ա՟յ է ամենեցունց արարչ՟գործ. Իսկ զորէառն մարդ ո՛չ բնութ՟բ ա՟ծ գոլով վասն առողին զնա՛ ճշմարտապէս որդւոյն ա՟յ, հոմանունաբար նըմա՛ լինի. քանզի ո՛չ ոք գիտէ զորդի՝ եթէ ո՛չ հայր. զբնութ՟բն և ճըշմարտապէսն յայտնէ ա՟յ և հօր որդի.

*Իսկ զասօղն ՚ի գաբրիէլէ. մի երկնչիր մարիամ ք՟զի գտեր շնորհս առ ՚ի յա՟յ. և ահա յղասցիս յորովայնի և ծնցես որդի և կոչեսցեն զանուն ն՟ր յ՟ս. մարդոյն պատշաճի, արդ զայս նոքա՛.

……

Իսկ մեք ո՛չ այսպէս ուսաք իմացուք. քանզի ո՛չ ուրեք հաւանեցուցանէ այլափառից բան, թողուլ զուղիղ ճանապարհն. և ստերիւրիլ յայլ. արտաքոյ դիտման խոտորեալ. և եթէ ոք կամեսցի երկայնս ձգել զբանս ի վ՟ր իւրաքանչիւր ուրուք. և բաւականս առնել քննութիս. ո՛չ սակաւս ինչ ծախեսցէ ժամանակս և ծանր քրտամբք աշխատութ՟ի կրեալ՝ հազիւ կարասցէ ուղղել. *Բայց թողել զպարան գոլ համարիլ զնրբագոյնսն խօսիլ, սա բ՟ ճ ի՟դ կա՛ս կա՛ս ա՟մն արարեալ զքննութ՟ի ՚ի վ՟ր իւրաքանչիւր ուրուք՝ բե՛ր ստացուք առայնս·

※

Առ Արքինն·

※

*Որք առաջօքն ասել՝ էն մոլեալք. ո՛չ գիտելով ըզգիրս և ո՛չ զմեծ խորհուրդ ա՟ծպաշտութ՟ն. այսինքն զ․ք՟ս. որ երևեցաւ մարմնով. արդարացաւ հոգւով. յայտնեցաւ հրեշտակաց. քարոզեցաւ ՚ի հեթանոսս. հաւատարիմ եղև աշ՟խի, և համբարձաւ փառօք·

Զարդ գոլ համարիմ հակառակորդացն՝ կամ վճիռ հատանել ՚ի վ՟ր նախնեացն. և սրտա բանս կոչել զախեղերաց խորհրդածութեան. որոց ինքն ք՟ս ասաց. Թէ՛ գընացէ՛ք աշակերտեցէ՛ք զա՟մ հեթանոսս. *Կամ թէ զարհուրեսցին գործել ուղղակի առնուլ զխորհելն ՚ի վ՟ր ք՟ո. հրաժարեալք յիւրեանց անուսումնութ՟ն. բոլոր զօրութ՟բ բուռն հարցեն զսրբազանից գրոց. և ը՟ս անմոլար շաւիղս սրբոցն ընթանալ՝ ՚ի նմա՛ գոլ ճշմարտութ՟ն. *Բանն զի իցէ արդեօք ո՛չ այլ ինչ, ո՟րպ համարիմ բարեպաշտութ՟ն խորհուրդ մեծ՝ քան թէ զինքն յա՟յ հօրէ բանն. որ երևեցաւ մարմնով· քանզի ծնաւ ՚ի սրբոյ կուսէն մարիամայ. զկերպարանս ծառայի առեալ· *Նաև յայտնեցաւ հրեշտակաց. որոց զծնունդ ն՟ր պատմէին. փառք ասէին ՚ի բարձունս ա՟յ. և յերկիր խաղաղութ՟ի. ՚ի մարդիկ հաճութ՟ի. *Այլ և հովուացն նշանակէին վ՟ն մեր զմ՟րմնով բանն ա՟ծ. ահա՛ ասէ ծնաւ ձեզ այսօր փրկիչ. որ է օծեալ տ՟ր ՚ի քաղաքի դաւթի.

է ձիէ և այս

Եւ այս նշանակ ձեզ՝ գտանիցէք մանուկ պատեալ ՚ի խանձարուրս եւ եդեալ ՚ի մսուր։ * Իսկ որ ծընունդն ՚ի կուսէ եւ երեւումն մարմնով, զիա՞րդ ոչ է սնոտի առասպելաբանութի, զիա՞րդ ոչ մոլորութի եւ զառանցանք առաչօքն անուն՝ այսպէս հաւատոյ եւ յայտնի գըրեցելոյն տնօրէնութեն. * Քանզի եթէ ստուեր եւ առաչօք էր, եւ ո՛չ մարմնաւորութի ճշմարտապէս, եւ ո՛չ ծնաւ կոյսն. Եւ ո՛չ զզաւակէն աբրահամու բուռն էհար յայ հօրէ բանն, եւ ո՛չ նմանեցաւ եղբարց. քանզի մեք ստուեր ո՛չ եմք եւ ո՛չ առաչօք. այլ եմք մարմնովք շօշափելեօք եւ տեսանելեօք. եւ հողեղէն մարմնովս այսուիկ զարդարեալք. եւ ընդ ապականութեք եւ ընդ ախտիւք անկեալք։ * Արդ՝ թէ ո՛չ եղեւ մարմին բանն, եւ ո՛չ որով չարչարեցաւն ինքն զփորձ առեալ կարող է եւ փորձանաւորացն օգնական լինել. քանզի ոչ ուրուք չարչարի ստուեր ՚ի բաց գնայ ամէ մեզ ոչ ինչ գոլ ճշմարիտ. * Ո՞ր տակաւին թիկունս ետ ՚ի հարուածս վասն մեր. եւ կամ զո՞ր ծնօտս որոց ապտակէինն ՚ի ներքոյ արկեալ՝ զառ ՚ի հրէիցն առնոյրփան. եւ հեղուսիւք բեւեռեալ զձեռս եւ զոտս զո՛չ մարմնովն երեւեցելոյն զի՞նչ եղանակաւ համարեսցի ոք արդեօք. ասա ինձ. եւ կամ զո՞ր կող խոցեալ պիղատոսի զօրականացն զպատուական արեանն բղխումն հանդերձ ջըրով տեսողացն ցուցանէր. * Ապա եթէ պարտ է անդր ինչ քան զայս ասել, ո՛չ մեռաւ Քն մեր եւ ո՛չ յարեաւ

Է Ճ Ի Ը Քն։

ք՟ս: *Որոյ ցուցեալ ճշմարտութ՟ե, ունայնանայ հաւատս: ՚Ի բաց բառնի և խաչն՝ աշխարհի փրկութիւն և կեանքն. և կորեաւ ամենևին հաւատով ննջեցելոցն յոյս: *Բարւոք ունելով աստանօր թուէր սրբոյն Պօղոսի: քանզի աւանդեցի ձեզ ասէ նախկին՝ զոր և ես ընկալայ. զի ք՟ս մեռաւ վ՟ս մեղաց մերոց ըստ գրոց. և զի թաղեցաւ. թէ և յարեաւ յաւուր երրորդի ըստ գրոց. և զի երևեցաւ կեփայի. և ապա երկոտասանիցն. և ապա երևեցաւ աւելի ևս ք՟ հինգ հարիւր եղբարց միանգամայն. յորոց բազումք կան մինչև ցայժմ, և ոմանք ննջեցին: և ապա երևեցաւ յակոբայ: ապա երևեցաւ առաքելոցն ամենեցուն: *Իսկ յետոյ քան զամենեսին իբր անարգի միոյ երևե

Ի

ցաւ և ինձ. և յետ փոքր ինչ. *Իսկ եթէ ք՟ս քարոզի եթէ ՚ի մեռելոց յարուցեալ է. զիա՞րդ ասեն ոմանք ՚ի ձէնջ եթէ յարութ՟ի մեռելոց չիք. իսկ եթէ յարութ՟ի մեռելոց չիք, ապա և ք՟ս չէ յարուցեալ: և եթէ Ք՟ս չէ յարուցեալ՝ ընդունայն է քարոզութ՟ին մեր. ընդունայն են և հաւատքն ձեր. և գտանիցիմք սուտ վկայք ա՟յ. զի վկայեցաք զա՟յ եթէ յարոյց զք՟ս. զոր ոչն արդեօք յարոյց՝ եթէ մեռեալք ոչ յառնեն. *Բանզի զի՞նչ օրինակաւ մեռանի ստուեր. ա՛ղէ՝ ասա ինձ. զիա՞րդ արդեօք յարոյց ըղ ք՟ս հայր՝ զստուերն և զառաջօքն և զմահու կապանաց ո՞չ ըմբռնելին.

*՚Ի բաց գնասցէ նոցա թունիցն հեղումն. զի առաքել է ճշմարտապէս. և պիղծ

ը՟ճիթ խոր

խորհրդոյ աղտ համարիմք զառ՝ ի նոցանէն ասացեալս․ * Քանզի զայսպիսիս յառաջագոյն նշանակէ՝ մեզ փրկչին աշակերտն գրելով․ Թէ բազում սուտ մարգարէք ելին յաշխարհ․ և այսու ճանաչի հոգին որ յայ․ ամ հոգի որ խոստովանի ըզ յս քս մարմնով եկեալ յայ է․ և ամ հոգի որ ոչ խոստովանեսցի զյս քս մարմնով եկեալ, ոչ է նա յայ․ * Նա՛ այս նեռինն է զորմէ լուայք եթէ գալոց է․ և արդէն իսկ յաշխարհի է․ քանզի թէ ոչ եղև մարդ․ և ոչ ել մարմնով առ որ ի յերկինսն հայր և ած, և եկեսցէ յերկնից ը մեզ մարդ, յայտ է զի մարմնով․

⁂

* Ա․ Ներկրորդն․ *

⁂

Զոր և այլ ազգ վարկանիլ և խորհիլ և ասել յանչափ ստութէ է․ * Սնունդ ասել զոր ՝ի սրբոյ կուսէն՝ առ ՝ի յայ հօրէ բանին․ բայց զընութին որ ըստ մեզ՝ անպատուել և փոփոխել յաւէտ նմա ի մարմին որ ՝ի յերկրէ՝ հայհոյչաց է փոխել զանօրէնութին և ածայնոց կամացն ընդդիմացողաց․ * Քանզի բոլորից արարչագործն և բազումողորմել բանն այ՝ զինքն ունայնացոյց վս մեր․ եղեալ մարդ և ծնեալ ՝ի կնոջէ․ վս զի մարմնոյ և արեան հաղորդեցան մանկունք․ զ մեք․ և ինքն մերձաւորութ կցորդ եղև նոցունց․ զի մահուամբն իւրով խափանեսցէ զիշխանութի մահու ունօղն այսինքն զբանսարկուն․ և ազատեսցէ զնոսա որք մահուն երկիւղիւ համապազ կելս՝ պարտաւորք էին ծառայութեն․ աստանօր ասաց սրբոյ

բձլ զանն

զանն գիր․ *Իսկ որք այսպէս ամենագեղեցիկ և հաճոյ խորհրդոյս զանվայելուչսն սահմանեն, և ոչ սովորութի է նց ընդդէմ վեհագունութեն խորհիլ և իմաստութեն խորհրդոյ սաստել․ *Ո՛չ է պիտոյ ասեն երկունս և ծնունդ 'ի կընոջէ գրել մեզ միածնին այլ համարիլ յաւէտ ըզբանին բնութի 'ի կնաստյայս' և 'ի հողեղէնս փոխատարիլ մարմին․ *Ասէ փոփոխումն դանդաչեն' ըզփոփոխումն ոչ գիտոզին․ քզի հաստատուն է ածային բնութին իւրովքն բարութեք․ և ան շարժելի ունի զիւրն յարաձրգութի․ *Քանզի բընութի եղական և 'ի ժամանակի եկեալ 'ի գոյութի կրէ' զայլայլումն․ և ո՛չ արտաքոյ բանի կացցէ իրն ըորում պարտն և ճշմարիտն է քան զի որ բնաւին սկիզբն է առեալ գոյն ոչ եիցէ, անդէն ընդ նմին սերմանեալ ունի և զպարտն գոլ այլայլիլ․ *Իսկ ածն որ անդրն է քան զամ միտս․ քան զլինելութի և զապականութի գերամբարձեալ ունելով գոյութի, վերագոյն է քան զփոփոխումն․ և ոչ իւրոյ բնութեն բանին քան զամ կոչեցեալս 'ի գոյութի վերագոյն է և գերամբարձեալ․ և զայս անհամեմատիւք տարբերութեք․ այսպէս և որոց սովորութի է պատահիլ նովաւ եղելոցն․ 'ի վեր ծնացէ դարձեալ ո՛չ գիտելով կրել զբնաւորելն փսասել․ *Ապա ուրեմն յանփոփոխելի բարութիւնս է ածութիւնն․ *Իսկ արարածքս յայլայլութեան և 'ի փոփոխմանս, և մերձ առդուրս ունելով զապականութիւն․ *Ասէ զայս բարձոք գիտելով և որպէս

Է ճլա գե

գեղեցիկս 'իմաստասիրելով մարգարէն Երեմիաս, գոչէր առ ած. դու նստիս յաւիտեան, և մեք կորստականք յաւիտենի. քանզի նստի ոչ յերբ աթոռ ածութեն. միշտ թագաւորելով տիրէ՛ բոլորեցս. և ոչ 'ի միոյ ումեքէ առնուց բռնաւորեալ. իսկ մեք դիւրաշարժ ունելով զբնութիս և դիւրաքկան ամենևին առ այլայլումն եւ փոփոխումն՝ կործանիմք յաւիտեան. այսինքն յամ ժամու և ժամանակի ապականացուք եմք և փոփոխելիք. * Ապա ուրեմն ոչ ածութիւն 'ի փոփոխման եղիցի երբեք յիւրմէն սերտութէ արտաքոյ ընդ այսոքիւք ախտիւք. և ոչ ապականացու և այլայլելի բնութիւն. այսինքն եղականքս հարստացին էապէս զանփոփոխութի. և ոչ պանծացին ածայնոյն բնութեն բարութեք ոչ իւրովք ստացուածովքս.

* Քանզի լրիցէ 'ի դէպ. զի զինչ ունիս զոր ոչ առեր. * Բայց զի է անփոփոխելի և անայլայլելի ամենևին բնութի. և այլայլուկ ամ իրօք եղականքս. տեսցէ ոք արդեօք և յոյժ դիւրաւ զերդելին հոգւոյն սրբոյ դաւթի, երկինք կորնչին. բայց դու մնաս. և ամենեքեան որպէս հանդերձ հնասցին. և ոպ վերարկու գալարեսցես զնս և փոխեսցին. բայց դու նոյն ես, և ամք քո ոչ պակասեսցին. արդ՝ ո՞ւր ևս մնաց ինքն որ յայս բանն թէ է ճշմարիտ ասել թէ փոխեալ ըզհաստատուն եւ զանշարժն գոլ. և էջ յոր ինչ ոչն էր. փոխադրեցաւ և 'ի մարմնոյ բնութի և ապականելին բնաւորեալ. * Արդեօք ոչ իցեն զառանցանքս այս

ԵՃԼԵ և մտ

ևմղութի. որ եզիմրդ ոք երկրայեսցի. ժամ է ասել նոցա անուսումնութեցն ընդդէմ յարձակեցուցեալ անուսումնագոյն ինչ՝ որք ոչ վայրապար. *Նոյն զոր յերկրէ մարմինն առ ածութեն բնութեան փոխադրիլ մարթէ լինիլ երբեք. և'ի վեր քան զամ էութեանն լինիլ գոյակից. *Քանզի թէ նոյն ածութեն բնութի ըստ նոցայն բարբանջմանց 'ի մարմնոյ փոխեցաւ բնութի, ոչ ինչ ոպ նմանէ արգելու ես զներքին բնութիւ 'ի վեր թռուցանել զմարմին, և փոխատեղծ իլ առ ածութին և վերին էութին. *Բայց ոչ նց անհանճարութեն հաւանեալք անպիտանք երեւեսցուք. *Սակլ տեսցուք յաւէտ յածային գրոց զասերն մարգարէին. ահա կոյսն յղասցի և ծնցի որդի. և կոչեսցեն զանուն նր Էմմանուէլ. կնքելով զյառաջագոյն ասելն երանելոյն գաբրիէլի. և զոր 'ի վերուստ վճիռ կուսին մեկնեալ. մի' երկնչիր մարիամ զի ահա յղասցիս և ծնցես որդի. և կոչեսցես զանուն նորա յս. *'Ի կնոջէ ճշմարտապէս ծնեալ հաւատամք զէմմանուէլն և զպայծառ և զարժանի սքանչանալոյ զմերոյս բնութն ոչ 'ի բաց մերժեմք պարծանս խորհիլ ուղղակի. *Քանզի բուռն էհար միածինն ոչ զիւրմէ բնութէն, և ոչ յաւէտ զվեհագունէ ինչ քան զմեզ, այլ և ոչ զհրեշտակաց, այլ զզաւակէն աբրահամու ըստ որում գրեալն է. քանզի էր այսպէս, և ոչ այլ ազգ զանկեալն յապականութի ապրեցուցանել զազգ.

ՔՃԼԴ Օ. ի

Ա. Թղթոյ

Ա. Յովհաննու․

Զի մրդ և ոչ առ այն առ այսոքիւք է զարմանալոյ արժանի․ քանզի գրեթէ՝ հրաժարեալ ոմանք յածայնոց գրոց․ և զհետ հոգւոյ մոլորութե զհերձուածոց հետևեցուցեալ զմիտս, յայս իջեալ չարախօսութի և ի մանկական անմտութիւն․ որպ զի համարել պարտ գոլ զյաւիտենից արարչագործն և զմշտընջենաւորակիցն հօր ած բան, ընդ մարմնոյն ծընընդեան եղակից ունել զգոյութե սկիզբն․ և նագանել բաժանմամբ դանդաչեն ըզ նա․ որ անդրն է քն զած յաւիտեանս և ժամանակս․ որպ յետոյ և հազիւ՝ ՚ի մարդանալոյն ժամանակի հայր լինել զած․ և ընդ նմին ՚ի ներքս մուծանել Մս ՚ի սբ հոգւոյ, որպ ՚ի լինել և ՚ի գոյանալ ընդ ՚ի կուսէն տաճարի՝ զոր որով ած և յորմէ ած․ *Արդեօք ոչ ՚ի յետին չարիս վարեցան որք այսպէս պառաւական և պիղծ առասպելս յառաջ բերեալ․ և շամբուշ սըտութե լցեալ զհերեանց միտս․ *Գերեզման բաց ճշմարտապէս կոկորդք նց․ լեզուօք իւրեանց նենգաւորք եղեն․ թոյնք իժից ՚ի ներքոյ շրթանց նոցա․ որոց բերանք անիծիւք և դառնութե լի են․ քանզի զորով ամենայնն, նախագոյ քան զած հայրկէ ՚իմանալ․ *Զի՞նչ արդեօք առնիցեն զյօհաննու գըրեալն․ Ի սկզբանէ էր բանն․ և բանն էր առ ած․ և ած էր բանն․ ամ ինչ նովաւ եղև․ և առանց նր եղև և ոչ ինչ․ և դարձեալ․ *Որ էր ՚ի սկզբանէ՝ զորմէ լուաք․ և տեսաք աչօք մերովք․ Է Ճ Լ Դ և ձեռք

*Ա. Թուղթ.

Եւ ձեռք մեր շօշափեցին ՚ի վ՟ր բանին կենաց. և կեանքն յայտնեցաւ. և տեսաք և վկայեմք. և պատմեմք ձեզ զկեանսն յաւիտենական. որ էրն առ Հօր և երևեցաւ մեզ։ *Իսկ իւր քն՟ զիւրոյն էութեն խորհուրդ աներևոյթ յառաջագոյուի՟ հրէից նշանակելով. վասն զի ասէին՝ յիսուն ամ չև ևս է քո՝ և զաբրահամ տեսեր. լսէին ՚ի նմանէ յայտնապէս. ամէն ամէն ասեմ ձեզ. յառաջ ք՟ զլինելն աբրահամու եմ ես. *Նա՛ ոչ էրն, է յոչ ուրուք վ՟ր եկեալ. այլ և ոչ եմդ՝ ասի յայտնապէս՝ զո՞րք լինելութեն տեսցէ արդեօք սկիզբն. և կամ զինչ եղանակաւ որ էրն իսկզբանէ և անդր ք՟ զա՟մ միոս՝ յանձն առցէ ՚ի ժամկի կոչիլ ՚ի գոյուի՟ *Արդ՝ եթէ ոք կամիցի խորհրդաբար ընդ դի

Ս՟ ՚իս՟ հաւատոյ.

մանալ, ոչ ինչ է դժուարին զա՟ծաշունչ գրոց յառաջ բերել բանս. և զնոյ՟ զրաբանութեն ՚ի բաց մերժել վնաս. *Սակայն զայսպէս յայտնի ախտացեալս յանդիմանել, և բազում յոժզունօղսն անդեղեցկութեն աւելորդ համարիմ և հոգ տանելոյ արժանի առնել։

⁂

Ա. Չորրորդն.

⁂

Արդ՝ յայն երթիցուք՝ որ էր ըստ գտանաց ազգակից. քան զի այլասերեն ոմանք ըզճշմարտութեն գեղեցկութի. ո՟ր զդահեկան ինչ փոխեալ յայլ գիծ. ամբո՟նալով ՚ի բարձունս զեղջերս. զանիրաւութի խօսիլ զա՟յ, ըստ գրեցելումն. անգոյ և ոչ գոյութե ասելով զմիածինն. և ոչ գոլ յէութե ըստ

ք՟ ձ՛ն ին

ինքեան. այլ բան պարզաբար ե̃թ միայն յառաջ բերման լինել առ ՚ի յա̃յ. և բնակել ՚ի մարդում ասեն եղկելիքն. և շարագրեն այսպէս. *Ո. յս̃ քան զսուրբս որք ագոյն գոլ ասեն. սակայն ոչ ևս ա̃ծ. ապաուրեմն ո̃պ փրկչին աշակերտն գըրեաց. ո՞վ է սուտ. եթէ ոչ որ ուրանայ թէ յս̃ չէ ք̃ն. նա է նեռն որ ուրանայ զՀայր և զՈրդի. ա̃մ որ ուրանայ զՈրդի և զՀայր ոչ ը̃ունի. և որ խոստովանի զՈրդի՝ նա և զՀայր ընդունի.

*Քանզի երկոքին երկոքումբք և իւրաքանչիւր ոք՝ յիւրաքանչիւրումն առ ՚ի մէնջ և ՚ի սրբոց հրեշտակաց ճանաչի. քանզի ոչ ուրուք յա̃եալ թէ զինչ է Հայր եթէ ոչ զՈրդի գոյացել և ծնել ընկալցի ՚ի միտս. այլ և ոչ թէ զինչ երբեք իցէ որդի, յա̃իցէ գար

*Ամ̃ ՚ի ս̃ն հաստատոյ. ձեալ, եթէ ոչ զի ծնա̃ հայր ած իցէ զմտա̃ յայտնապէս. *Ապա ուրեմն հարկա̃որ վարկանիմ, և հաստատութե̃ ասել. ո̃պ զի թէ ըստ ձեզ անգո̃յ է որդի, և ոչ զՀայր ըստ ճշմարտութենն կարծեսցուք. քանզի ո՞յր է Հայր. եթէ ոչ ծնա̃ ճշմարտապէս. կամ թէ ծնա̃ զոչ էն և զոչ գոյն եղիցի բնա̃ին ծնեալն ոչ ինչ. քանզի ոչ գոյացեալն հա̃ասար է ոչընչի՝ յա̃էտ զի բոլորովին ոչ ինչ. և ապա ոչ ուրեք է Հայր ա̃ծ.

*Ա. յլ ո՛վ քաջդ. ասասցուք առ այսպիսեացս պատմիչս՝ թէ զառանցանք և սնոտիք են որք առ ՚ի ձէնջդ. *Սակայն ասացէք հարցողիս. զի ո՞րդ է առա̃ելեալ սէրն ա̃յ և հօր ՚ի մեզ. եթէ ոչ ես վասն մեր զՈրդի. զոր ըստ ձեզ ոչ գոյութեամբ. ոչ ինչ ու րեմն եւ վ՟ն մեր. և ո՛չ եղև մարմին բանն. և ո՛չ պ՟տուական խաչին համբերեաց. և ո՛չ խափանեաց զիշխանութ՟ի մահու. և ո՛չ յարեաւ դարձեալ. վ՟ն զի թէ ոչ ինչ է և անգոյ ըստ ձեզ, զի մ՟րդ եղև յայտնի. * Պատրեմք ուրեմն ա՟ծայնոց գրոց բան զհաւատացեալս. և հաստատութ՟ի հաւատոյս ընթանայ առ ոչ ինչ. * Ի՟մ և կերպարանս ա՟յ գոլ նշանակէ մեզ զորդի՝ գիր. պատկեր զնա՛ և նկարագիր ասէ ծնողին իւրոյ. * Որ և զիմ՟րդ ոչէ ամենեցունց յայտնի եթէ պատկերք ա՟պ ըզնախատիպս են՝ քանզի պարտ է նոցա՛ այսպէս, և ո՛չ այլ ազգ ունել. * Ապա ուրեմն թէ ոչ գոյութ՟ է պատկերն, և ոչ գոյացեալ ըստ ինքեան 'իմացի նըկարագիրն, անգոյ լինել տացեն 'ի հարկաւոր բանէ, եւ՟ զորոյ է նկարագիրն. և պատկերին անգեղեցկութ՟ի ընթանայ ամենայն իրօք առ նախատիպն. * Եւ՟ ապա՛ ա՛զէ՝ ասա՛ ինձ. փիլիպպոս յոյժ ուսումնասէրն. զէն և զգոյն հայր տեսանել աղաչէր ասելով. տէ՟ր, ցոյց մեզ զհայր, և շա՛տ է մեզ. այսինքն ըստ ձեզ զո՟չ էն և զո՟չ գոյն, այլ համարիմ զի ասիցէ դք թէ՝ զէն և ըզ գոյն. արդ եթէ է ոչ ինչն որդի ո՟պ ո՛չ գոյացութ՟է ը՟ն նց աներասան յանդգնուէն 'ի պատկեր և իստոյգ գիտութ՟ի հօր. զինքն մեզ է՟ր փոխանակ բերէր ասելովն, այս քան ժամանակս ընդ ձեզ եմ փի՛լիպպէ և ո՟չ ծաներ զիս. որ ետես զիս՝ ետես զհայր իմ. ո՟չ հաւատաս թէ ես 'ի հայր եւ՟ հայր յիսէ. և ես և հայր իմ մի եմք. * Այլ ո՛չ ուրեք համարիմ զգոյութի՟ն տեսանել ումեք յայնմ որ ո՛չ է գոյութ՟ի. և ո՛չ ոք ածիցէ երբեք զմտաւ զնոյն գոլ յա՟ղ զգոյութե՟ն և զոչ գոյութե՟ն. *Իսկ թէ զիա՞րդ եղիցի յորդւոջ հայր, և որդի ՚ի հօր, ո՛չ պատրաստ է յասել. ո՟պ զի թէ ո՛չ իցէ բանն ՚ի գոյութե՟ ըստ ինքեան. վտանգեսցի և ինքն հայր՝ ունելով յինքեան զոչ ինչն. և ՚ի մացեալ գոլ յոչընչի. քանզի ոչ էն բնաւ՟ին ո՛չ ինչ իմացի այնու հետև. *Ա՟ռ յոյժ խոշո՛ր է ը՟նս. և ո՛չ ճշմարիտ. քանզի բազում ինչ ախտանայ յինքեան զանտեղութ՟ի. սակայն կացուցանէ անարգ զհակառակորդացն աղանդ. *Քանզի զարմացի ոք վայելչաբար, թէ զի՞նչ օրինակաւ որդւով ո՛չ վիճակելով ըզգոյն, զէսս արար հայր. իսկ եթէ ոք հարցանիցէ թերևս թէ էիցս գո՞յն է բարւոք, թէ ո՛չ գոլն. ասիցէ ոք արդեօք անդէն թէ գոլն. քանզի ո՛չ էիցն երբեմ՟ զդոն աո՛ղ է բարւո՞ք. որ և մանաւանդ՝ եղև. և էարար չագործ. քանզի ունի աստանօր զիւրն բնութ՟ի. *Արդ ուրեմ՟ ՚ի վեհագունութե՟ են ըստացուա՛ծքս քան զորովամ՟ եկն ՚ի գոյութ՟ի. քանզի զնա՛ ո՛չ գոյութ՟ ասէք. իսկ սոքա՛ գոյացան և՚ի գոյութե՟ ՚ի մանին. *Այլ մտածու՟եցն անտեղութ՟ե. ՚ի բա՛ց տար զհայհոյութի՟դ. քանզի կենդանի է բանն ա՟յ ներգործօղ ո՟պ և զըրեալ է. որ և ասէր իսկ թէ ես եմ կեանք. այլ ո՛չ իմանիւր կեանք, և թէ ո՛չ էր գոյութ՟ի. բայց կեանք է էն ը՟ բընութե՟. և ո՛չ ուրեք մըտէ. *Քանզի ո՛չ գոյութ՟ի ասել զառ ՚ի յա՟յ երևեալն բան, խախուտ ստաբանութի̄ է, և մըտաց մոլորութի̄ ՚ի ճշմարտութե̄. * Քանզի Մովսիսի ասաց ինքն. ես եմ որ է՛ն. իսկ որ էն ճըշմարտապէս՝ զիա՞րդ ոչ է ՚ի գոյութե̄ ըստ ինքե̄ն ամբողջ պահեալ. զիա՞րդ արդեօք ՚ի մասցի երբեք. * Ապա ուրեմն այսպէս կարծողացն վայելչաբար սահմանեմք զանսուտ ուսումնութի̄.

⁂

* Ա. Գլուխ Երրորդ. *

⁂

Այլ և ո՛չ զայն գովեմք բարւոք ուսեալքս որպս զճշմարտութի̄ն. * Սրբք նըւազին ասեն ՚ի հոգւոյ բանականէ զմիաւորեալն ը̄ ա̄յ բանին մարմին. քանզի մարմնով միայն զկենդանականն և զդայական վիճակեալ շարժութի̄ զարդարեալ բանիւն ածեն յաշխարհ, զմտաց և զանձին ներգործութի̄ հետևեցուցեալ միածնին. * Քանզի սարսեցին ո՛չ գիտեմ թէ զիա՞րդ ընդ անձին բանականի մարդկայնոյ մարմնոյ ըստ ճշմարտութեան միաւորիլ ըզբանն խոստովանել. ՚ի վերուստ և յառաջադունին հաւատոյ զաւանդութի̄ն ամենևին փոքու բանի արժանաւորեալ. և միայն ը̄ իւրեանց կամաց և մարդկայնոցս հետևիլ խորհրդոց, անուսումնաբար ասացեալ խորհին. և է թէ զինչ է նշ̃ բան այսպիսոյ աղանդոյ՝ ես ասացից. * Զա̄յ և զմարդկան միջնորդն ըստ գրոց միաւորիլ ասեմք, ՚ի մե̄ր մեջս մարդկութե̄. կատարելապէս ունելով ըստ իւրոյն սահմանի և բանի ծնեցելոյն յա̄յ ըստ բնութե̄ որդւոյ. այսինքն միածնին. հաստատեմք ժողովումն իմն ՚ի վերջ̄

ը̄ ճշ̄թ զբան՝

զբան • միաւորութիւն անհաւատարից ևաննմանից բնութեց գործեալ տոկայն մի ք՟ս և տ՟ր և որդի ձանաչեմք 'ի նմին • և գոլ և 'ի մանիլ ա՟ծ համանգամայն և մարդ • ան անջատելի ամենևիմբ պահել զմիաւորութին տվորեալք • *Նա՛ զնոյն գոլ հաւատացեալ և միածին ևանդրանիկ • միածին ո՟չ յ՟այ հօրէ բան յէութէ նո՟ր ծնեալ իսկ անդրանիկ՝ ըստ որում եղև մարդ և 'ի բազում եղբարս • քանզի ո՟չ մի է ա՟ծ հայր՝ յորմէ ա՟մ, նոյնպէս և մի տ՟ր յ՟ո ք՟ս որով ա՟մ • զի ա՟ծ գոլ ը՟ն բնութե ձանաչեմք զոր որով ամենայնն բան թէ եղև մարմին • այսինքն մարդ • *Նաև ո՞չ ինչ ուրեք յոյժ յորոց ըստ առ 'ի մէնջ հաւատոյ՝ ևնոցայն հեռաւ.ին • *Բանզի մի խոստովանիմբ ո՟չ ենոքա ընդունին զյ՟ս

ք՟ս • բայց ամենևիմբ հըրաժարին ո՟չ զամպարըշտութի • ո՟չ առաւել և ս մեկնել 'էյերկուս զէմմանուել • *Սակայն յանձնէ մրդկայնոյ մըկացուցեալ զմարմինն, միաւորեալ ասեն ընդ նմա զառ 'ի յ՟այ բանն • *Նա՛ գտանի ինչ նոցա տռայս հաւանականէն • քանզի ասեն եթէ զոր ըստ շարադրութե առ միոյ կատարելոյ հաստամըն ընթացակից եղեալս մասունս յանկատարեցն երևիլ սիրէ • կատարելս պէս ունողին ըստ ինքեան • և ո՟չ իւրով բնութէ 'ի մասանց շարադրութեն կարօտ եղելոյ • *Որ և վայելչաբար հրաժարելի է ասեն • մարդ տալ կատարեալ զմիաւորակիցն եղեալ բանին տաձար • զի և շար՟դրութին որ 'ի վ՟ր ք՟ի իմացի թերևս սոյդ և ան ան գոանելի պահեալ զիւրն սահման ամբողջ։ *Սակայն և զայն համարիմ թէ յաւելուն։ *Քանզի թէ 'ի մարդոյ կատարելոյ ասեն և յԱստուծոյ հօրէ բանէն շարադրեսցուք զէմմանուէլ, ոչ դոյզն է երկիւղ՝ այլ յաւէտ։ զի անփախչելի երևեսցի անդէն այնու հետև և ակամայաբար երկուս որդիս, և երկուս Քրիստոսս 'իմանալ և խոստովանիլ։ Առաւել ապա զի՞նչ ասասցուք ընդդէմ այսոցիկ մեք. *Նախ՝ զի զհաւատոյս զայսպէս զսկզբնագոյնն և 'ի նոցունց սրբոց առաքելոցն անցեալ 'ի մեզ աւանդութիւն՝ ոչ առաւել քան զչափն. զի ընդ ճշդութեամբք է՝ արժանէ արկանել. այլ և ոչ ընդ ծայրագոյնիւ քննութեամբք բերել զայն՝ որ 'ի վերնէ քան զմիտս. *Այլ և ոչ բերել 'ի մէջ զոր ինչ ոմանց սահմանելոյ և վտանգաւորս խօսելոյ.

որպէս զի զպարտն գող ուղղակի. և զպարտն գող այլ ազգ ինչ ունիլ. այլ պիտոյ և վեհագոյն էր ճըշմարտապէս հետևեցուցանել յաւէտ ամենիմաստին Աստուծոյ զնորոյն նըկատմանց ճանապարհ. և ո՛չ թէ զբարւոք թըւեցեալն նմա 'ի փորձ առեալ՝ սաստել անառակաբար. *Քանզի լուիցուք զասելն նորա յայտնապէս. թէ ո՛չ են խորհուրդք իմ որպէս ըզխորհուրդս ձեր. և ո՛չ որպէս զճանապարհս իմ ճանապարհք ձեր. այլ որպէս հեռի են երկինք յերկրէ՝ այսպէս հեռի են ճանապարհք իմ 'ի ճանապարհաց ձերոց. եւ խորհուրդք իմ 'ի խորհրդոց ձերոց. *Առաւել ապա զթըւեցեալն նոցա գտանել հաւաստեաւ՝ սնոտի ամենևին իմն և անուսումն գոյ ըմբռնեսցի. Քանզի թէ ոք կամեսցի 'ի հո գւոյ բանականէ ՚ի բաց մերկացուցանել զա̃ծայինն զայն մարմին, ո՛չ երկուց անկատարից եղիցի ժողովումն. քանզի է՝ զոր և խոստովանելի՛ է առ բոլոր մ̃րդ զոր ՚ի հոգւոյ ասեմ և ՚ի մարմնոյ միայն և ըստ ինքեան. ո̃պ մասն մարմինն. բայց ա̃ծ բնն, ո՛չ ո̃պ մասն ուրեք իմասցի. այլ ո՛չ անկատար ո՛վ քաջդ. քանզի ամենակատա՛ր է յիւրում բնութեն. արդ՝ ո՞ւր է յանկատարիցն որ առ մի ինչ կատարեալ եղիցի ընթացակցութ̄ի. եթէ ՚ի կատարեալ բանէն և ՚ի մարմնոյ անկատար է՝ որ քան եկն ՚ի սահման՝ ՚ի վերայ մարդոյ կատարելոյ և այժմ ունօղի ըստ իւրոյ բնութ̄ե. * Իսկ որդւոց ո՛չ ուրեք երկուց երկըրպագեմք. այլ և ո՛չ քս̃ ասեմք երկո՛ւս. թէ և ՚ի մարմնոյ կատարելոյ և յա̃յ բանէն ՚ի միութ̄ի զընթացակցութ̄ին եղեալ հաւատամք Էմմանուէլի. * Քանզի ո̃պ ը̃ նց̃ բարւոք թըւելոյ, թէ և ՚ի միայնոյ ասիցի մարմնոյն և յա̃յ ծնիցելոյն բանէ, և ո՛չ մի եղանակ հաւանեցուցանէ զնոսա՛ ըստ մասին զմարմինն դնել, և ըստ մասին զինքն ըն միածինն. երկեակ քս̃ից խոստովանիլ. այլ մի որ յս̃ քս̃ ընդունին զԷմմանուէլ. յոյժ ուղղակի զայսոսիկ խորհիլ գիտացին. * Նոյնպէս թէ և ՚ի մարդկութ̄ե կատարելոյ, յայտ է թէ ՚ի հոգւոյ և ՚ի մարմնոյ. ո̃պ մինչ ժողովեալ և միաւորել ասեմք անճառաբար, և ՚ի վեր քան զմիտս զառ ՚ի յա̃յ բանն. ո՛չ որդիս երկեակ իմասցուք, այլ զմի և զնոյն՝ բնութ̂ե գոլով ա̃ծ վայելչապէս ՚ի նըմանէ երևեալ ՚ի բնութ̂են ա̃յ և հօր. և ՚ի յետին ժամանակի եղեալ

Բ̂ Ձ Խ Բ̂ մարդ

մարդ. և 'ի սրբոյ ա̃ծածնէն կուսէ ծնեալ. և առ 'ի մէնջ և 'ի սրբոց հրեշտակաց երկրպագեալ ըստ գրոց: *Իսկ եթէ ասիցեն թէ միայն կարծօ էաք միածնին գալստեն և կամեցեալ երևիլ որոց յերկրիս՝ և ը̃դ մարդկան շրջիլ. ցուցանել մեզ զաւետարանականին վարուց ճանապարհ. անօրինաբար զգեցաւ զնմանն մեզ մարմին. ք̃ զի ա̃ծութ̃ին ըստ իւրոյ բնութե̃ աներևոյթ գոլով, անգիտացեալ ըմբռնել զմարդանալոյ դիտումն. և ոչ ուրեք առեալ 'ի միտ զմեծ բարեպաշտութեանն խորհուրդ:

*Քանզի թէ միայն ունի պատճառ երևելոյն որոց յերկրիս միածնին մարմնաւորութ̃ի, այսինքն մարդանալն, և յաւելու ինչ ոչ. այլ 'ի մարդոյս բնութ̃ի, զիա՞րդ ոչ է լաւագոյն և իմաստուն՝ եր

թաւ և մեզ զհետ կարծեաց այնոցիկ՝ որք առաջօքն ասեն զնա: որք 'ի մի̃ծնոյն որ 'ի յերկրէս 'ի բաց մերկացուցեալ զբանն գոլ 'ի յերկիր, ո̃պ մարդ առասպելաբանեն թշուառականքն. մեղանչեալք ճշմարտութե̃ն, *Այլ պարտեսցին, և ոչ երկոյն քրտամբք. եթէ ոչ լաւագոյն ինչ ասիցեն եթէ ոչ ինչ օգտեցոյց զմարդոյս բնութ̃ի առ 'ի յա̃յ բանն. թէ և եղև մարմին. 'ի բաց վճարիլ 'ի մարմնական պղծութե̃ թուեցեալ միանգամայն հողեղինի հպիլ մարմնոյ Նաւ այսպէս անցանել ընդ առաջի եդեալ դիտումն. զի՞նչ արդեօք լինիցի այնուհետև ք̃լըտեանն բան: և զի՞նչ եղանակ մարդանալոյն: Ե՞ր աղագաւ գործեցաւ եթէ ոք ասիցէ թերևս պատասխանի լուիցէ առ

բ̃ճխ̃ 'ի մէնջ

Մինչ ա͞ծայինն ուսուցէ զքեզ գիր․ ե͞կ ո՞չ քաջդ եւ լուր 'ի սրբազանից գրոց, և 'ի սրբոցն առ͞քլոց ձայնս՝ բարւո՛ք կարկառեալ զմտացդ ա՛յն․ տես գեղեցկապէս զխնդրելին․ *Ասէ մեզ այժմ 'ի մասամբն Պօղոս․ զինքն ունելով յինքեան խօսող զՔ͞ս․ Արդ՝ զի մանկունք հաղորդեսցին արեան և մարմնոյ․ եւ ինքն եւս մեր ձաւորութ͞բ կցորդ եղև նոցունց․ զի մահուն իւրով խափանեսցէ զիշխանութի մահու ունողն․ այսինքն զբանսարկուն․ և ապրեցուսցէ զայնոսիկ՝ որք մահուն երկիւղիւն հանապազ կեալն պարտաւորք էին ծառայութ͞ե․ զոր և այլուր այլ եղանակաւ պատմէ մեզ․ *Զի որ անհնարինն էր ասէ օրինացն՝ որով տկարանայր մարմնով, ա͞ծ զորդին իւր առաքեաց 'ի նմանութի մարմնոյ մեղաց եւ վ͞ս մեղաց․ և դատապարտեաց զմեղս 'ի մարմնի․ զի արդարութի օրինացն լցցի 'ի մեզ․ որք ո՛չ ը͞ս մարմնոյ գնայցեմք, այլ ը͞ս հոգւոյ։ *Արդեօք ո՞չ իցէ յայտնագոյն, և ո՞չ ումեք յէիցս ծածուկ․ զի ը͞ս մեզ եղև միածինն, ա͞յ մարդ կատարեալ․ զի յեկամուտ ապականութ͞են զհողեղէնս մեր ապրեցուսցէ մարմին․ ը͞ս միաւորութ͞ե տնօրէնութ͞են՝ զիւրն կեանս 'ի ներքս մուծեալ․ իւր արարեալ զմարդկայինն հոգի՝ եցոյց զնա 'ի վեր քան ըզ մեղս․ զիւրոյն բնութ͞ե սրբութի և անփոփոխութի ա͞պ 'ի յասր ներկ ինչ արկեալ և գունեալ զնա։ *Քանզի պարտ վարկանիմ յաղագս այսոցիկ վարիլ և յարացուցի ոչ կրի յոյժունիլ անյայտութի․ զի տեսանեմք հազիւ ա͞պ հայելեաւ և օրինակաւ զա͞ծայինսն և զի վեր

բ͞ ձ͞ խ͞ դ͞ քան

քան զմիտս խորհուրդն. և ոչ վարկանիմ ոչ անճահ իրն. զի բերէ յինքեան ըզպաշաճն. յաւէտ ըզճշմարիտն խորհուրդ: *Սուրբ՝ վ՟ զի որ եղև մարմին կենդանարարին զա՟մ՝ բանի. քան զմահու և զապականութե՟ 'ի վեր մնայ իշխանութե՟ ըստ նոյն օրինակի համարիմ. զի որովհետև եղև հոգի ոչ գիտողին ըզմեղս, հաստատուն ունի այնու հետև յա՟մ բարութե՟ զանփոխադրելին զկայս, և ի վ՟ր առաջնոյն մեղաց բռնադատողին զմեզ անհամեմատաբար զօրացեալ. Քանզի առաջին մարդ 'ի վ՟ր երկրի. քս՟. ոչ արար մեղս, և ոչ գտաւ նենգութի 'ի բերան նր. ո՟ր արմատ և սկիզբն եղեւ 'ի նորոգութե՟ կենաց կերպաւ յերկրոյն հոգւով. և զմարմնոյն անապականութին, և յա՟ծուե՟ն զդուշութի, և զհաստատութի ո՟ղ հաղորդութե՟ և ըստ շնորհի. և յա՟մ մարդկայինս առաքեսցէ ազգ. *Նոյն զայս տեսանելով գրէ՝ ա՟ծայինն պօղոս. քանզի որ զգեցաք զպատկեր հողեղինին՝ զգեցցուք և զպատկեր երկնաւորին. զի պատկեր հողեղինին զդիւրադայթումն ասէ 'ի մեղս. և զոր յայսմանէ 'ի մեղն եկեալ մահ. իսկ պատկեր երկնաւորին՝ այսինքն քի, զհաստատութին 'ի սրբութե. և 'ի մահուանէ և յապականութե՟ զդարձն և զնորոգութի յանապականութիւն և 'ի կեանս. *Սուրբ զբոլորն ընդ բոլորութե՟ միաւորեալ ասեմք. ընդ մարդկութե՟ն որ ըստ մեզ զառ 'ի յա՟յ բանն. քանզի ուրեք ոչ զվեհագոյնն 'ի մեզ ա՟յ ըզհոգին, և ոչ միոյ բանի արժանաւորեաց. միայն մարմնոյս պարգևեալ ըզ գալստեանն երկս.

եՃխե Ս. Ա

*Նոյն գործէր երկոքումբք բարւոք զտնօրէնութե՟ն խորհուրդ. և վարեցաւ ըստ մեզ գործարանաւ իւրով մարմնով առ մ՟րմնոյս գործս և տկարութ՟իս բնաւորականս. և որ քան ինչ հեռի յարատոյ։ *Իսկ հոգւով իւրով առ մարդկայինս և ան մեղադրելի կիրս։ քանզի քաղցնուլ ասի, և աշխատութ՟ի ՚ի հեռի ուղեգնացութ՟են. զանդիտումն և երկիւղ. տրտմութ՟ի և տագնապ և զոր ՚ի վ՟ր խաչին մահ. ոչ ուրեք հարկաւորեալ եդ իւրովի զանձն իւր վ՟ս մեր. զի և մեռելոց և կենդանեաց տիրեսցէ։ ըզմարմինն իւր՝ փոխանակ ամենեցուն մարմնոյ տըւեալ ընծայ ճշմարտիւ արժանապէս։ *Իսկ ըզհոգին փոխանակ ամենեցուն հոգւոց փրկանս արարեալ։ որ և յարեաւ դարձեալ կեանք ըստ բընութե՟ն գոլով ա՟ծ. զոր և ա՟ծայինն Պետրոս արք եղբարք ասէ. պարտ է համարձակութ՟բ ասել վ՟ս նահապետին Դաւթի. զի մեռաւ և թաղեցաւ. և գերեզման ն՟ր կայ ՚ի միջի ձերում մինչև ցայսօր։ *Զի մարգարէ էր և գիտէր թէ երդմամբ երդուաւ նմա ա՟ծ ՚ի պտղոյ որովայնի ն՟ր ըստ մարմնոյ յարուցեալ զք՟ս նստուցանել յաթոռ նորա. յառաջագոյն գիտելով խօսեցաւ վ՟ս յարութ՟են ք՟ի, եթէ ոչ թողաւ անձն ն՟ր ՚ի դժոխս, և ոչ մարմին ն՟ր ետես զապականութ՟ի։ *Քան զի և ոչ իրաւամբք է ասել յապականութ՟է երբեք ըմբռնիլ զմիաւորեալն ընդ բանին մարմին. և ընդ դրամբք դժոխոց արգելեալ լինիլ զա՟ծայինն հոգի. քանզի ոչ թողաւ ՚ի դըժոխս · ո՟չ ա՟ծայինն գըրէ Պետրոս։ զի ո՛չ ուրեք զանձեռնարկելին ամենեւին եւ անըմբռնելին ՚ի մահուանէ բնութի · այսինքն զա՟ծութ՟ն միածնին ՚ի սանդարամետս դըժոխոց ըմբռնիլ ասել։ Ո՛ ի ոչ էր արժանի այնպիսի սքանչման իրն · եթէ էր իջեալ ՚ի դժոխս առ յա՟յ բանն ա՟ծութ՟ն ներգործութ՟բ եւ բնութ՟բ հրաշափառապէս եւ ՚ի վեր քան զբան լնլով զա՟մ եւ յամենեսին գոլով։ քանզի ՚ի վեր քան զտեղի եւ ը՟ սահմանաւ պարփակումն եւ անչափ մեծութի է ա՟ծութին, ինքն յումեքէ ոչ տարեալ ՚ի վեր գոլով քան զհըրաշս · եւ ոչ ումեք յէիցս անզարմանալի։ զի յարեաւ մարմինն բնութ՟բ ապականացուն · քանզի իւր էր անապականին բանի։ *Իսկ հոգին՝ դարձեալ վիճակեալ առ նր՟ ընթացակցութ՟ի եւ միութ՟ի · էջ ՚ի դժոխս ա՟ծավայելուչ զօրութ՟բ եւ իշխանութ՟բ վարեալ · եւ որոց անդն հոգւոց երեւէր ։ որոց եւ ասէր իսկ որք ՚ի կապանսն էք ելէ՛ք արտաքս · եւ որոց ՚ի խաւարի թէ երեւեսջիք · *Նա՛ թըւի ինձ այսպիսի ինչ ասել ա՟ծայնոյն Պետրոսի յաղագս բանին ա՟յ եւ նորին հոգւոյն · ը՟ միաւորութ՟ տնօրինականի ։ քան զի լա՛ւ է բարեգործացն թէ կամիցին զի ը՟ ա՟յ կամացն չարչարիցին քան չարագործաց ·

*Քանզի ք՟ս միանգամ վասն մեղաց մեռաւ արդարն վ՟ս անարդարոց, զի զմեզ մատուսցէ ա՟յ ։ մեռեալ մարմնով եւ կենդանացեալ հոգւով · որով եւ որոց ՚ի պահեստի հոգւոցն՝ ասէ երթեալ աւետարանեաց անհաւատիցն երբեմն ։ *Քանզի ո՛չ համարիմ թէ ասի

ը՟ձխէ ցեն

ցեն արդեօք եթէ մերկ և ըստ ինքեան ա̃ծուլ միածնին էջ 'ի դժոխս՝ և քարոզեաց որոց անդն հոգւոց աներևոյթ գոլով ամենևին. քանզի ի վեր է միշտ քան զերևումն ա̃ծութն. *Այլ և ո՛չ առաջօք ձևացեալ 'ի հոգւոյն տեսակ կերպացեալ զնա ասեմք. հրաժարելի՛ է յա̃մուրեք առաջօքն. այլ ո̃չ ընդ որոց ո̃չ մարմնաւորով քս շրջեցաւ մարմնով. այսպէս և որոց 'ի դժոխս հոգւոյն քարոզեաց իւր ունելով զգեստ ըզ միացեալն ընդ նմա հոգի. *Այս խոր է թերևս և տարակուսելի ճշմարտապէս. և մերոցս մտածութեց անըմբռնելի միաւորութեն եղանակի. *Սակայն զայն վերստին ըզմտաւ ածել ասելի է. քանզի որ ո՛չ է ըստ մեզ, քըննել զայն ո՛չ է անվնաս. անմտ̃ոյն է բողոքվիմբ է̃ քննուէ̃ բերել զորս ի վեր է քան զմիտս. և իմանալ ձեռնարկել զոր ո՛չ է մարթ գիտել. եթէ ո՛չ գիտեմք եթէ խո՛ր է խորհուրդս այս և գերազանցեալ քան զմիտս որ ի մեզ. և անհարց̃փորձ. հաւատով պատուել. Իսկ անհանճարբար ասելն զի ո՞րդ է հնար այսմիկ լինել. նիկոդիմեայն այնորիկ՝ և որոց է̃ նմա՛յն են հետևեցուսցուք. աներկբայապէս ընկալցուք զառ ի յա̃ծայնոյն հոգւոյ ասացեալն մեզ. և իւր ասացելոյն հաւատացուք քի. *Ամէն ամէն ասեմ ձեզ. զորս գիտեմքն խօսիմք, և զորս տեսաքն վկայեմք. արդ՝ 'ի բա՛ց երթիցեն. զի զա̃նցանք են ա̃մ և առասպելք անզօրք. և ստափառութիք և պաճուճեալ բանից պատրանք. *Քանզի ո՛չ ուրեք եմք փաղաքշել բնաւորելք. թէ կայժ հզօր և դառն բանիւք սաստիցեն մեզ հակառակորդքն․ զի է և ա՟ծայինս մեր խորհուրդ՝ ո՛չ հաւանականօք բանիւք՝ իմաստութե՟ մարդկայնոյ․ այլ յայտնութեամբ հոգւոյն․ *Արդ՝ ա՟ծ գոլով և բոլորիցս տ՟ր ըստ գրոց միածինն՝ յայտնեցաւ մեզ․ քանզի երևեցաւ ՚ի յերկրի․ և ծագեցաւ որոց ՚ի խաւարի , եղեալ մարդ․ *Ոչ առաջօք․ քաւ լիցի․ քանզի մոլորութի՛ է զայս խորհիլ և ասել․ *Այլ և ո՛չ ՚ի մարմին բերեալ ըստ փոխադրութեան յեղման․ քանզի անայլայլելի է և միշտ ըստ նորին, և նոյն օրինակ ունի․ որ յա՟յ բանն․

Այլ և ո՛չ համաժամանակ մարմնոյն ըղգոյութին ունի․ քանզի ինքն է արարիչ․ *Այլ և ո՛չ որպէս բան անգոյ․ և ո՛չ ո՟պ ձայն ինչ ՚ի մարդում եղեալ․ զի որ կոչէն զոչ էնսն երբեմն ՚ի գոյուն՟ և ՚ի լինելութի՟ , նախագո՛յ է հարկաւորապէս ք՟ զի նա է կեանք յայտնեալ ՚ի կենաց յա՟յ և ՚ի հօրէ․ և իմանի ըստ իւրոյն գոյութեան․

Այլ և ո՛չ մարմին միայն զգեցաւ առանց հոգւոյ բանականի․ այլ ծնաւ ըստ ճշմարտութե՟ ՚ի կընոջէ․ և երևեցաւ մ՟րդ կենդանին և էն․ և մշտնջենաւորակիցն հօր ա՟ծն բան․ զկերպարանս ծառայի առեալ․ *Նա՛ է ո՟պ ա՟ծութեամբն կատարեալ՝ այսպէս և մարդկութ՟են կատարեալ․ ո՛չ միայն յա՟ծուէն և իմարմնոյն ՚ի մի ք՟ս և տ՟ր և որդի շարակացեալ․ այլ և յերկուց կարելոց ՚ի մ՟րդկութէն ասեմ և յա՟ծութէն ՚ի մի և ի նոյն հրաշափ՟ռպէս ժ՟ղվէր․ Ասիցէ ոք արդեօք դէպ եղէլ զո՞վ ծնաւ սուրբ կոյսն:

ք՟ ձ ի թ   ըղ

զմարդն, թէ զաւ՚ի յա՟յ բանն. * Ասեմք մեք թէ այս մոլորութ՟ի է եւ մեղանչութ՟ն ՚ի ճշմարտութ՟ին. * Մի՛ որոշեր ինձ յետ միաւորութ՟ե, եւ մի՛ անջրպետեր ՚ի մարդ առանձնապէս եւ յա՟ծ բան. երկդիմի՛ տպաւորելով մեզ զէմմանուէլ. զի մի՛ գուցէ վայելչաբար ոք պարսաւեսցէ ո՟չ զոչ ուղղակի կամեցեալ խորհիլ. այլ զայն յաւէտ՝ զոր սրբազանն դատապարտէ գիր. * Քանզի ասա ասաց ամ՟ն ՚ի ք՟ի աշակերտացն. բայց դուք սիրելիք յիշեցէք զյառաջագոյն ասացեալսն յառաքելոցն տ՟ն մերոյ յի՟ ք՟ի. զի ասէին ձեզ. ՚ի ժամանակս յետինս եկեսցեն արհամարհօղք այպ՟նօղք ըստ ցանկութե՟ իւրե՟նց ամպարշտութե՟ն գնացեալք. * Սոքա են նշանակեալք շնչաւորք որք զոգին ոչ ունին. Արդ՝ ո՛չ է ՚ի բաց որոշելի եւ ո՛չ ըստ միոյ եղանակի մանաւանդ յերկուս ասել յետ միաւորութե՟ն եւ ըստ մասին զիւրաքանչիւր ոք ՚ի մանալ. Արդ գիտելի է, զի տեսանեն միտք զզանազանութի՟ս ինչ բնութե՟ց. քանզի ո՛չ է նոյն ա՟ծութի՟ն եւ մարդկութի՟ն. բայց ՚ի ներքս ընդունին միտք համանգամայն այսոցիկ մտածութե՟ք եւ յերկոցունց շարաւութե՟ ՚ի միութի՟ անբաժանելի. եւ ճշմարաւորէն յընթացակցութի՟. * Ապա ուրեմն յա՟յ ծնաւ ՚ի հօրէ ո՟չ զա՟ծ. իսկ ՚ի կուսէն ո՟չ մարդ՝ որ յա՟յ հօրէ անճառաբար եւ ՚ի վեր քան զմիտս փայլատակել բան. ծնեալ ասի ՚ի կնոջէ, եւ եւ իջեալ ՚ի մարդկուի՟ս. եւ խոնարհեցուցել զինքն յոր ինչ ո՛չն էր. ո՛չ զի մընացէ ունայնացեալ, այլ զի ա՟ծ գոլով հաւատաս ցի և տեսականն որ ըստ մեզ երևեալ յերկրի. ոչ ոպ՟ 'ի մարդումն, այլ ոպ՟ ինքն բնութբ՟ մարդ եղեալ ըստ ճշմարտութեն՟. ընդ որով զիւր փառս ամբողջ պահեալ *Օ որ և ած՟այինն Պօղոս զե՛ւզղումս 'ի միմեանց համագոյութե՟ մեկուսի՝ և անբաւ տարբերութբ՟ հեռիս ած՟ութն՟ և մարդկութն՟, ժողովեալ 'ի մի տնօրինաբար, և յերկուց մի նշանակելով քս՟ և տր՟ և ած՟, Պօղոս ծառայ ասէ յս՟ քի՟. կոչեցեալ առաքեալ որոշեալ յաւետարանն այ՟. որ յառաջ խոստացաւ 'ի ձեռն մր՟գրէից իւրոց գրովք սրբովք. վս՟ որդւոյ իւրոյ եղելոյ 'ի զաւակէ դաւթի ը՟ մարմնոյ՝ սահմանելոյ որդւոյն այ՟ զօրութբ՟ ըստ հոգւոյն սրբութե՟. *Ահա՛ հաւաստեաւ որոշեալ ասէ զինքն յաւետարանն այ՟. որ և գրելով յայտնապէս ոչ զանձինս քարոզեմք, այլ զտ՟ր մեր յս՟ քս՟։ և դարձեալ, քանզի ոչ եդի 'ի մտի գիտել ինչ 'ի ձեզ, բայց միայն զյս՟ քս՟. և զնոյն 'ի խաչելեալ. *Որդի զնա անուանել այ՟. և 'ի զաւակէ դաւթի ասէ եղեալ. և սահմանեալ հաստատէ՝ և որդի այ՟. արդ՝ զի՞մարդ է ած՟ ա՛ղէ՝ ասա ինձ որ 'ի զաւակէ դաւթի ծընեալն. որ և նախ ք՟ զյաւիտեանս՝ և մշտնջենաւորապէս որդի. ըստորում և երևեցաւ յայ՟. զի՞նչ օրինակաւ որդի այ՟ սահմանեցաւ յայ՟ ոպ՟ 'ի սկիզբն գոյութե՟ եկեալ։ *Քանզի ասէ ինքն յաղագս իւր. տր՟ ասաց ցիս որդի իմ ես դու. ես այսօր ծնայ զքեզ։ որև այսօրն միշտ մեզ ոչ զանցեալ, այլ զներկայս յայտնէ ժամանակ։ խորէ խորհուրդս։

ը՟ ճ ծ ա՟ այլ

այլ որոց ըստ մասին դը նեն և որոշեն, դժուարաւ հասանելի, և տարակուսելի ճշմարտապէս․ իսկ որոց ՚ի միութ՟ի պընդեն զէմմանուէլ՝ է պատրաստագոյն սրբազանից աւանդութեանց անաղարտելի գիտութ՟ի․ քանզի ծնողին մշտնջենաւորակիցն՝ և նախ քան զա՟մ յաւիտեանս որդին, վ՟ս զի էջ ՚ի մարդոյս բնութ՟ի՝ ոչ ՚ի բաց անկեալ ՚ի գոլոյն ա՟ծ․ և առեալ զմարդկայինս վայելչաքար ՚ի մասցի և իզաւակէ դաւթի ծնեալ․ և նոր ունիլ ՚ի մարդկու՟ե զծնունդն․ և ոչ է այլոյ ինմանէ առեալն․ այլ իւր ճշմարտապէս․

*՚Քանզի համարեալ է ո՟պ մի առնմ․ ո՟պ մինչ զմարդոյս շարադրութ՟ի ոք տեսանիցէ․ քանզի շարամանեալ է յաննմանից բնութ՟իս․ ՚ի հոգւոյ ասեմ և ՚ի մարմնոյ․ այլ մի ՚իմանի հանդերձ երկաքանչիւրովքն մարդ․ *Ո՟պ ՚ի միայնոյ մարմնոյն է երբեք․ զբոլորն անուանել կենդանի․ և ՚ի հոգւոյն անուանեցելոյ իմանիլ հանդերձ երկաքանչիւրովքն․ ըստ հաւատար ուրեմն օրինակի․ և ՚ի վ՟ս նորա իմասցուք ք՟ս․ *՚Քանզի մի որդի և մի տ՟ր յ՟ս ք՟ս․ և նախ քան ըզմարմինն և յորժամ երևեցաւ մարդ եզգնօղն մեր տ՟ր ոչ ուրանամք․ Թէ և վ՟ս մարդկութ՟են մեզ և յունայնութ՟ե չափուց՝ է երբեք՝ զինչանակեսցի առ հրէայսն խօսելով ասաց տ՟ր մեր յ՟ս ք՟ս․ *Եթէ որդիք աբրահմու էիք՝ զգործսն աբրհմու գործէիք․ բայց այժմ խնդրէք զիս սպանանել․ զմ՟րդ՝ որ զճշմարտութ՟ի խօսեցայ ձեզ․ զայդ աբրահամ ոչ արար․ *Գրէ և Պօղոս վ՟ս ն՟ր, որ յաւուրս

մարմնոյ իւրոյ աղօթս և պաղատանս առ որ կարողնէ ապրեցուցանել զնա ՚ի մահուանէ, աղաղակաւ հզօրիւ և արտասուօք մատուցեալ. և լսելի եղեալ ՚ի լաւութենէ. որ և որդի գոլով ուսաւ ՚ի չարչարանաց զհնազանդութիւն. * Արդեօք մարդ զնոյն սոսկ. և ո՛չ ըստ իւրիք եղանակի ՚ի վեր քան զմեզ համարեսցուք զքս՟։ մի՛ լիցի զայ՟ ՚ի մաստութ՟ն և զզօրութ՟ն յայս տկարութ՟ իջանել տացուք. ո՟պ զի երկընչէր ՚ի մահուանէ. և խընդրէր ՚ի հզօրէ զապրիլն * Եւ՛ ՚ի բնութ՟է կենաց ՚ի բաց առաքեմք զէմմանուէլ. կամ եղծել ՚ի մարդկութ՟ես և ՚ի չափ բնութ՟ես որ ըստ մեզ. զոր ո՟պ փոքր վայելուչ բանիւք առացուք ինչ և ՚ի գովելեացն. և յորոց էն ա՟ծ ընդերազարդն ն՟ր տեսցուք փառս. զնոյն գոլ

առեալ ՚ի միտ. ա՟ծ համանգամայն և մարդ, այսինքն ա՟ծ մարդացեալ. * Եկեսցէ ՚ի մէջ փորձն Պօղոս որ զայն գոչէ՛ և ասէ. զիմաստութի խօսիմք ընդ կատարեալս. զիմաստութի՟ ոչ զյաւիտենիս այսորիկ, և ո՛չ զիշխանաց աշխարհիս որ խափանելեացս, այլ խօսիմք զայ՟ ՚ի մաստութ՟ն զխորհրդոյն ծածկեալ. զոր ո՛չ ոք յիշխանաց աշխարհիս այսորիկ գիտ՟աց. զի թէ է՛ր ծանուցեալ՝ ո՛չ արդեօք զտէրն փառաց ՚ի խաչ հանէին։ * Այլ և ՚ի վ՟ր այսոցիկ ասէ. որ է լոյս փառաց և նկարագիր էութեան ն՟ր. կրելով զա՟մ բանիւ զօրութեան իւրոյ. սրբութ՟ի մեղաց մերոց արարեալ՝ նստաւ ընդ աջմէ մեծութեանն ՚ի բարձունս. այնքան առաւել եղեալ քան զհրեշտակս որ չափ լաւ ևս քան զն՟ս

ժ՟ձծգ՟ անուն

անուն ժառանգեաց։ *Որ և դող և անուանիլ տր՟ փառաց. զիա՞րդ ո՞չ է ՚ի վեր քան զմ՟. եղականս և զեկեալս ՚ի լինելութի. և Թողից զմարդկայինս. զի նորա ազգեն յոյժ։ *Բայց ասացից Թէպէտ հրեշտակս անուանել, և Թէ պետութիս և տրութիս որք Թրոնեսցէ, և Թէ զևս վեհագոյնս որք յիշեսցէ զսերովբէս. և խոնարհ Թողեալ զայսքանս ըզգերագունին խոստովանեսցի փառաւորութի. Թէ միտս ունիցի սրընթացս և իմաստունս։ *Քանզի լաւագոյն դող ասեմք ըզպատիւն, և պարտ լինիլ վերագրիլ միայնոյ ամենեցունց Թագաւորականին բնութե. զիա՞րդ արդեօք լինիցի տր՟ փառաց խաչեցեալն. և ճառագայթ հօր. որ բերէն զմ՟ բանիւ զօրութե իւրոյ. լաւագոյն քան ըզհրեշտակս լինիլ ասի. *Ապա ուրեմն զնորա աստագոյնն ասեմք առեալ՝ յորժամ երևեցաւ մարդ. քանզի դրեալ է փոքր ինչ խոնարհ քան զհրեշտակս տեսանեմք զյս՟ վս՟ չարչարանաց մահուն՝ փառօք և պատուով պսակեալ։ *Արդ՝ ՚ի բաց մերժեսցուք զառ ՚ի յայ՟ հօրէ երևեալն բան ՚ի նմա վայելչապէս գերունակութէն, և յառնա ըստոյգ նմանութէն. և ք՟ զհրեշտակաց փառաւորութին խոնարհագոյնս տեսցուք վս՟ տնօրէնութեն փոքրավայելչութե. *Այլ ո՞չ ուրեք վարկանիմ պարտ դող. ո՞չ ՚ի մարդկայնոցն ՚ի բաց վըճարել ամենևին զառ ՚ի յայ՟ բանն յետ ՚ի մարմին ժողովմանն. այլ և ո՛չ յա՟ծավայելուչ փառաց զրկել զմարդկայինն որ ՚ի քս՟ իմանի և ասի. *Սակայն զհարցանելն

է ճծդ ոմանց

ոմանց ոչ անգիտացայ՝ թէ ո՞վ արդեօք իցէ յա՟. ճշմարտապէս յո՟քն. որ ՚ի կնոջէ մարդն, թէ ՚ր ա՟յ բանն։ *Մեծ յիմարութի է ամենևին յարձակիլ յանեղորդս, և անմտաբար առասպելաբանութք ընդ դիմանալ. բայց ասացից՝ զի բարերար է և ոչ անձեռս բաժանել յերկուս. և ըստ մասին կացուցանել ՚ի մդ և՚ի բան. և ոչ յանձըն առնլով տնօրէնութեն. և մի քո կոչելով ածաշունչ գրոց.

*Քանզի պարտ գ՟ղ ասեմ եմ՝ ոչ զաւ ՚ի յայ բանն առանց մարդկութեն, և ոչ զոր ՚ի կնոջէ ծնեալն ոչ միացեալ ընդ բանին՝ քո անուանել. *Քանզի մարդկութն ըստ միաւորութե տնօրինականի՝ անճառապէս ժողովեալ որ յայ բանն՝ իմանի քո. վերագոյն է զմարդկութի ոչ բնութէ ած և ոգի. *Ո՛չ անպատուելով զոր ՚ի նը հաստութեն լինիլ թըհեցեալ վո մարդկութեն. որև երբեմն ասէր. որ եսես զիս՝ եսես զհայր. և երբեմն, ես և հայր մի՛ եմք. իսկ երբեմըն դարձեալ, հայր իմ մեծ է քան զիս. ոչ նը հաղեցուցեալ ՚ի հօր էութեն նոյնութէ՝ ըստ ածի որ ինչ և իցէ զհահաստութի. ՚ինքնատութե ասել վո մարդկութեն. *Քարոզի և ՚ի ձեռն սրբազանից. երբեմն ոչ բոլոր գոլով մարդ՝ լուեալ ածութենր տնօրինաբար. *Իսկ երբեմն դարձել ոչ ած՝ լուեալ ՚ի մարդկութենր. և վնասի և ոչ ըստ իւրեք եղանակի վո երկոցունցն ՚ի միուն տեսութե. զոր և ածային Պօղոս՝ եբրայեցին եբրայեցւոց. ՚ի ցեղէ բենիամենի՝ կոչեցեալն առաքել.

ԵՃԾԵ գրէ՛

գրեք՝ առ որս հաւատովքն արդարացեալս. և սպանեալ զանդամս մարմնոյ. զպոռնկութի՟ ասեմ և զախտ և զցանկութի՟ չարեաց և զագահութի՟. քանզի մեռայք և կեանքն ձեր ծածկեալ են ընդ քի՟ առ ած՟, այլ և ինքն ասէր յաղագս իւրոյ աշակերտացն. *Հայր, ս՟բ պահեա՛ զնոսա՛ յանուն քո՝ զորս ետուրն ինձ. զի եղիցին մի. ոպ՟ և մեք մի եմք. յորժամ էի ընդ նս՟՝ ես պահէի զնս՟ յանուն քո. և ոչ ոք կորեա՟ 'ի նոցանէ, բայց միայն որդին կորստե՟ն. զի գիրն լցցի. բայց այժմ առ քեզ գամ և զայս խօսիմ յաշխարհի. զի ունիցին զուրախութի՟ն իմ լցեալ յինքեանս. 'Իմաստ առ. զի թէ և 'ի միայնոյ մարդկութենէն յայտնի նշանակեալ թէ՟ի, ոչ ուրեք համարեսցուք թաքուցեալ և 'ի բաց գնա

ցեալ յաշխարհէ, որ և ասէր յայտնապէս. ամէն ամէն ասեմ ձեզ. զի ուր իցեն ժողովեալ երկու կամ երեք յանուն իմ՝ անդ եմ ես 'ի մէջ նց՟. և դարձեալ, ահա ես ընդ ձեզ եմ զա՟մ աւուրս մինչև 'ի կատարած աշխարհի. *Գիտիցե՞ս արդեօք և զնոյն որբազանն Պօղոս. ապացուցեալ յոլովակի մարդ քարոզէ զնա և ասէ. պօղոս առաքեալ՝ ոչ 'ի մարդկանէ, և ոչ 'ի ձեռն մարդոյ, այլ 'ի ձեռն յի՟ քի՟. *Յա՟ առայսուքիւք՝ ծանուցանեմ ասէ ձեզ զաւետարանն իմ զոր աւետարանեցի ձեզ. զի ոչ է ըստ մարդոյ. քանզի և ոչ ես 'ի մարդոյ առի. և ոչ ուսայ յումեքէ. այլ 'ի յայտնութենէն յի՟ քի՟. զոր և յայլ ուրասէ. զի թէ և գիտացաք ըստ մարմնոյ զքս՟. այլ արդ ոչ ևս նոյնպէս գիտեմք.

ԲԺԾԳ Մարդ՝

*Արդ՝ ո՛վ է յո̄ քա̄ն որ զայսպիսի անճառելի և անմոլոր և զա̄ծային յայտնութի՛ իւրոյն ճառագայթեաց նմա։ *Ո՞չ ապաքէն եղեալն մարմին բանն, և զոր ՚ի կնոջէ վ̄ս մեր ոչ անպատուեաց ծընունդ. որև զիմարդ ոչէ ճշմարիտ զոր ասացի. քանզի յիշեմք զասելն երանելոյն Գաբրիէլի առ կոյսն ս̄բ. մի՛ երկընչիր մարիամ. զի աՀա յըղասցիս և ծնցես որդի. և կոչեսցես զանուն ն̄ր Յ̄ս։ *Նո՛ր Համարիմ զանունս զայս առ ՚ի Հօրէ տըւեալ բանին՝ ձայնիւ Հրեշտակին. քանզի յառաջագոյն աղաղակէր զայն յայտնութիւն մարգարէական. կոչեսցեն ասէ զանուն ն̄ր ըզնո՛ր՝ զոր տ̄ր անուանեսցէ նըմա. *Արդ՝ յորժամ մըշտընջենաւորակիցն Հօր՝ և նախ քան զա̄մ յաւիտեանս որդի և միածին, և ՚ի յետին յաւիտենի ժամանակս եղև և ծնաւ ՚ի կնոջէ, և սաՀմանեցաւ որդի. և երևեցաւ և անդրանիկ եղև ՚ի բազում եղբարս. *Յայնժամ և բնութ̄բ Հայրն. զի այսպէս ասացից, սաՀման է՛ անուն Հայրութ̄ե օրինաց Հետևել. նոյն ինքն երբեմն է և միածին և անդրանիկ. քանզի միածին ո̄պ ա̄ծ. և անդրանիկ ՚ի մեզ՝ ը̄ս միաւորութ̄ե տնօրինականի. և ՚ի բազ̄մ եղբարս ո̄պ մարդ. Զի և մեք ո̄պ նորա և ՚ի ձեռն ն̄ր որդիք ա̄յ՝ բընաւորապէս և ըստ շնորՀի. բնաւորապէս՝ ո̄պ նորա և միայնով. իսկ Հաղորդութ̄բ և ըստ շնորՀի՝ մեք ՚ի ձեռն ն̄ր Հոգւով. *Արդ՝ ո̄պ եղև մարդկութ̄ե իւրոյ ք̄ի միաւորութիւն. վ̄ս միաւորելոյն ընդ նմա բանին. ը̄ս տեսչութ̄ե տնօրինականի. այսպէս իւր է բա

ըձծէ նրն

նին ՚ի բզմ եղբարս. և անդրանկութի վս միանալոյն ընդ մարմնոյն։ *Մարդ՝ հաստատուն ունելով զգոյն ած և ՚ի վեր քան զփոփոխումն. եկաց մնաց միշտ՝ որ ինչ էրն. և յորժամ եղև մարդ՝ է զամենեսեան գերունակութե վերնոց փառօք պըսակեալ *Որ և հրամայեցաւ է մեզ վերնոցն զօրութեց սբ և երանելի բազմութեն երկրպագել նմա։ *Քանզի էր ուրեք և յոյժ ՚ի դէպ ուրանալ զերկրպագութին և հեղգանալ ՚ի պատուելոյ զմարդկութեն փոքրավայելչուի տեսեալ. և զի վս մերն եղեալ ըստ մեզ՝ ոչ արժանաւորել փառբանութե. ՚ի բաց հեռացել մոլորիլ թլեցեալ. *Քանզի ծածուկէր և նց տակաւին քի խորհուրդն, այլ յայտնէր նց հոգին, և ոչ տայր ամպարշտիլ որբոյն. զոր

Եւ ասէ ածային Պօղոս յորժամ մուծցէ զանդրանիկն յաշխարհ, ասէ՛ երկիր պագցեն նմա ամ հրեշտակք այ. *Քանզի իւրովն բնութե ՚ի վեր է զորեզերս ամ՝ արտաքոյ գոլ իմանի ած. եմուտ ՚ի նա մասն ինչ ծի. երևեալ ով մարդ. սակայն ոչ անկաւ վասնայնորիկ յածայնոցն փառաց. *Քանզի երկրպգի ով միածին. թէ և կոչի անդրանիկ. որէ յայտնապէս մարդկութեաս չափուց մանաւանդ վայելուչ. *Մարդեօք ով մարդոյ երկրպգեմք էմմանուէլի. մի՛ լիցի. քանզի զառանցանք են այս, և պարանք մոլորութե. և ոչ ը երբէք գտանիմք լաւագոյն քան որք զարարածսն պաշտեն, և ոչ զարարիչն. Որք փոխանակեցին ըզճշմարտութին այ ընդ ստութե. ծառայեցան և պաշտեցին զարարածս է ձծը և ոչ եւ ո՛չ զարարիչն ըստ գրեցելումն. որոց թէ հաւասարախոհք եղիցուք, ընդ նոցունց լըլիցուք ամ իրօք. *Զանձինս տուիմաստունս ունէին՝ յիմարեցան. և փոխեցին զփառս անեղծին այ՝ ՚ի նմանութի պատկերի եղծանելի մարդոյ՝ և թռչնոց և չորքոտանեաց և սողնոց. եթէ եղիցուք և մեք հաւասարագործք և համախոհք նց զորս յիշեցաքն, զայ փառսն ըն ստութն փոխանակելք. նմանութն պատկերի ապականացուի մարդոյ. թէ ո՞չ սոսկ մարդոյ և միոյ ումեք ըստ մեզ մատուսցուք զերկրպագութն Էմմանուէլի. Զինչ. ո՛չ և նոյն հըրեշտակացն վերին բազմութին յայս մոլորութի եկեալ դատեսցի. այլ անհնարին համարիմ մոլորութի գրել և հեթանոսաց նմանիլ և դժուարաւ մաքրելի քան զառաջ նոյն յանցանաց վնաս. *Քան զի մոլորեալ էին եւ այժմ ո՛չ ինչ պակասք զառաջինն, զուղիղ ճանապարհն անգիտացեալ. և ո՞չ նման է. աւելորդ էր աղաղակելն երանելոյն Պօղոսի և ասելն. այլ յայնժմ ո՛չ գիտէիք զած. և ծառայէիք որոց ո՛չն էին բնութբ ածք. բայց այժմ ծանեայք զած. յա՛ւէտ զի ծանուցեալ եղէք յայ. զիա՞րդ դառնայք դարձեալ ՚ի տկարս և յաղքատ տարերս. որոց դըձլ վերըստին ծառայել կամիք. *Քան զի զո՞ր ես ած ծանեան եթէ ո՛չ է բնութբ ած Քն՝ յոր հաւատացինն. և եթէ զմարդպաշտեցին՝ ՚ի յառաջին մոլորութեցն են անկեալ հաղբս. *Արդեօք ո՞չ է ճշմարիտ զոր ասեմս.

այլ ճշմարիտ է.

Այլ տես ո՞վ բան ասէր

ը ճծթ թա

Թագաւոր. թէ զիարդ ՚ի հարկաւոր խորհրդոյ գրեաց թէ՝ յառաջ մղիմք առ ՚ի պարտ գոլ. խոհականապէս ոպ̃ ա̃յ ըստ բընութե երկրպագել ոպ̃ յա̃յ հօրէ ծնիցելոյն բանի. և ըստ մերոյս կերպի երևեցելոյն երկուցն ՚ի միաւորութի ընթացման ոչ էր անհ̃րթ ՚ի բաց բառնալ զմարդկութե̃ն կարծիս. և ոչ ինչ էր որ արգելոյր: *Քանզի առեալ բանին բնութե̃ զմարդկայինն. ոչ մարդկութի եղեցի սոսկ. այլ յաղթեալ յաւէտ. զի յիւր փառս առեալ անշարժ յարակցութեամբ ա̃ծավայելուչ գերունակութին ամբողջ պահի. այսուիկ իմացուածով երկրպ̃գէին աշակերտքն ասելով. Ճշմարտապէս որդի ա̃յ ես. որ և ըղձնալն տեսանէին մարմնով ըստ մեզ. քանզի ի վերայ ծայրից ալեացն

գնայր հրաշափառապէս ոպ̃ ա̃ծ. *Ասիցէ՝ դք թերևս այսպիսեօք կարծեօք մարտնչելով. և զի՞ էր որ ասէր առ կինն սամարացի. դուք երկիրպագանէք որում ոչն գիտէք. մեք երկիրպագանեմք որում գիտեմք. և ապա զիարդ եղեցի երկրպագելի որ ընդ երկրպագուս է շարադասեալ: *Այդ ես ասեմ. զի ո՞վ էրն ասել բնաւին ՚ի վերայ Բ̃նի անմըտութի և անուսումնութիւն է. ոչ ուրեք բաժանի. և որ ընդ կընոջն խօսէր՝ մի և նոյն էր Տ̃ր Յ̃ս Ք̃ս յերկրըպագուէս մարդկութե̃ և յերկրպագելոյն ա̃ծութէ գոլ և անուանիլ ա̃ծ, համանգամայն և մարդ՝ Ճշմարտապէս ունելով ՚ի վերայ ինքեան *Որպէս մինչ դք ասիցէ և այլ ազգ վ̃ն Ն̃ր. ք̃ զի որովէն ա̃ծ իմանի գոլ

ք̃ Ճ̃կ   և ո̃ր

և տր՟ փառաց. իսկ որով եղեն մարդ ըստ հաղորդութե՟ն նր՟ որ յա՟յ փառաւորեալ. կարօտ էր և փառաց՝ ասելով. Հայր փառաւորեա՛ զորդի քո: Այլ մի տր՟. մի հաւատ. մի մկրտութի՟ ըստ գրեցելումս: * Որդ՚ոց մի է հաւատ որ ՚ի քս՟. և մի ճշմարտապէս մկրտութի՟. որ և ՚ի մկրտելն մեր ՚ի հայր ՚ի յորդի և ՚ի սբ՟ հոգին. ըն՟ նոյն օրինակի բանի համարիմ մի երկրպագութի՟ հօր և մարդացելոյն որդւոյ և հոգւոյն սրբոյ: * Քանզի ո՛չ ուրեք ՚ի բաց մերժեսցի ՚ի պարտդոլոյն երկրպագելն առ ՚ի մէնջ և ՚ի սրբոց հրեշտա՟կց միածինն թէ և եղև մարմին և բնակեցաւ ՚ի մեզ երևեցաւ և անդրանիկ ՚ի բզմ՟ եղբարս: * Ապա թէ ոչ, զի՞նչ իցէ դարձեալ ՚ինա հաւատոյն բան. զիա՞րդ ոչ է արժանի գիտելոյ. քանզի ոչ վարկանիմ թէ կամեցին ուղղակի խորհիլ՝ եթէ միայն հաւատացաք ՚ի յա՟յ հօրէ ծնեալն բան. ՚ի բաց մերկացուցեալ ըղնա ՚ի մարմնոյն

Եւ ոչ զայն թողլ տացուք ասել. քանզի ասի՝ ոչ որպէս մի ոք ըստ մեզ. և ոչ ոպ՟ ՚ի մարդ հաւատս. այլ ոպ՟ յա՟ծ լինիլ վայելուչ որ բնութե՟ և ճշմարտապէս ՚ի դէմս քի՟. * Բուռն հարցէ զբանէս և ՚ի մաստունն Պօղոս գրելով. քանզի ոչ զանձինս քարոզեմք. այլ զքս՟ յս՟ տր՟. և զմեզ ծառայս ձեզ քի՟ յի՟. զի ա՟ծ որ ասաց ՚ի խաւարի լոյս ծագել. որ և ծագեաց իսկ ՚ի սիրտս մեր առ ՚ի լուսաւորութի՟ գիտութե՟ ա՟յ և հօր՝ ՚ի դէմս քի՟ ծագե՟ց. որ և ասէր. որ ետես զիս՝ ետես զհայր. և ես և հայր իմ մի եմք. * Իսկ նկարագիր է՟ ճկի՟ ա՟ծայի ա͞ծային ոչ մ͞րմնականէ, այլ զօրութ͞բ եւ ա͞ծավայելուչ փառօք. *Ո՜, այս էր ստու͞գպէս 'ի ք͞ս ճանաչել. եւ այսոքիւք եւ գործոցն գերազանցութ͞բ 'ի մտածութ͞ի ածել կամէր յորս 'ի նմ՛ զլսօղսն՝ առ սակաւ սակաւ 'ի ն͞րաստացուցանելոյն զնա անհանճարեցն 'ի յերեւելոյն մարմնոյ. քանզի թէ ոչ գործեմ զգործս Հօր իմոյ ասէ՝ մի՛ հաւատայք յիս. *Իսկ եթէ գործեմ թէ եւ ինձ ոչ հաւատայք՝ գործոց իմոց հաւատացէք. *Այլ վարկանիմ զայս. զի ոչ տեսանէր յանկատար օգուտ զիւրն ք͞ս. վ͞ս զի համարէին ա͞ծ ոչ գոլ ըստ բնութ͞ն զվ͞ս մեր մարդացեալն. այլ սոսկ մարդ ո͞պ զմեզ. *Վասն այնորիկ ոչ ընդունէին ոմանք ըզհաւատն որ 'ի նա. կարեւորապէս զերկնչին եւ ըզ

դանդաղելն 'ի բա՛ց հատեալ, ա͞ծութ͞ն բնութ͞բ վերադրէ՛ր ըզհաւատն որ 'ի դէմս Հօր, եւ ոչ ը͞ն մերոյս փոքրավայելչութ͞ն հետեւեցուցեալ. ասէր որ հաւատայ յիս՝ ոչ յիս հաւատայ, այլ յառաքիչն իմ. *Արդեօք ո՞չ իցէ հաւասար ասելոյ թէ որ զբանս իմ լսեն՝ մի՛ փոքունս եւ ը͞ն երկիր քարշեալս զորս 'ի յիս փառաւորեսցէ, այլ գիտասցէ թէ որք յիս յերեւեալս մարմնով մատուցանեն հաւատ՝ ոչ 'ի մարդ պարզաբար եղիցին հաւատացեալ. այլ 'ի յինքն Հայր ինեւ. ըստ ա͞մի հաւասար եւ անվըրէպ նմանութ͞բ որդւովս մարմնացելոյս վ͞ս ձեր. եւ զգեստափոքրավայելուչ իւրացուցեալ զմարդկութ͞իս. *Իսկ զհաւա͞րութ͞ի բնութ͞ն եւ զհաւասարութ͞ի եւ զնոյնութ͞ի փառաց անն͞րաղ ունե

ե͞ ձկ͞ե ըով

լով ամենեւիմբ առ նա։ *Ուսցիս և այլազգ ՚ի նմանէ զհաւատն · ոչ ՚ի բաց մերժել · այլ առանց հատման և տարբերութե ընկալեալ զնա · ոպ̅ յիւր դէմս թէ եղև մերդ · վ̅ս զի որ զ՚ի ծնէ կոյրն բըժշկեաց · և զքաղցր և զանսովորն տնկեաց ՚ի նըմա լոյս · վայելչաբար յամենեցունց զարմացեալ լինէր · այլ բժշկեալն յախտէն՝ ՚ի հրէիցն դատիւր և խոստովանէր ըզբժիշկն · *Իսկ Յս̅ պատահեալ նմա · դու հաւատա՞ս ասէ յորդի այ̅ ։ իսկ նր̅ զո՞վն է տր̅ աղաղակեալ՝ զի հաւատացից ՚ի նա · պ̅տսխանի տայր ասելով · և տեսեր զնա, և որ խօսիդ ընդ քեզ՝ նա՛ է ։ իսկ նա ասէ՝ հաւատամ տր̅, և երկիր եպագ նմա ։ *Արև զի ո՛րդ ոչ է ամենեցունց յայտնի թէ աներևոյթ է ամենևին ա̅ծութիւն · քանզի զա̅ծ ոչ ոք երբեք ետես ըստ գրեցելումն ։ *Արդ թէ ի բաց մեկուսեալ յինքենէ զմարդկութին, ոպ̅ զայն զնոյն երևեալ յայ̅ հօրէ բանն՝ մերկ և միայն արժանաւորէր, հի՞մ յաւէտ զա̅յ բնութին ածել զմտաւ՝ պ̅րտ գոլ · թէ էր ոմն որ բժշկերոյն հըրամայէրն այլ եցոյց մարմնապէս · ոպ̅ և նշ̅ աչօք տեսանել առընթեր ։ ք̅ զի ասաց թէ և տեսեր զնա և որ խօսիդ ը̅ քեզ նա՛ է ։ ոչ ապաքէն զմարմինն ցուցեալ ասեմք ։ *Եւ ապա զիա՞րդ իցէ ինքն մարմին · եթէ ոչ իմասցի ը̅ միաւորութեն ոպ̅ և ինքն գոլով իւրնր̅ ։ ոպ̅ մինչև ՚ի վ̅ր մեր եղիցի ։ ցուցցէ ոք արդեօք ոչ բաժանաբ̅ր և ոչ անկատար զմարդ որ ըստ մեզ · զոր ՚ի հոգւոյ ասեմ և ՚ի մարմնոյ · և ՚ի միայնոյ ՚ի մարմնոյն ։ *Քանզի գրէ՛ ուրեմն

ե̅ ձկ̅գ ևի

և իմաստունն յօհաննէս թէ բ̃ղ̃մ և այլ նշանս արար յս̃ առաջի աշակերտացն իւրոց որք ոչ են գրեալ 'ի գիրս յայսմիկ. բայց այս չափ գրեցաւ զի հաւատայցէք թէ յս̃ քս̃ է որդի ա̃յ. և զի հաւատայցէք՝ և զկեանսն յաւիտենականս ընդունիցիք յանուն նր̃. Ասէ և ա̃ծայինն Պետրոս աղաղակելով առ հրէիցն ժողովուրդ. հաւատացէ՛ և յայտնապէս. իշխա՛նք ժողովրդեն և քհ̃նյպ̃տք. եթէ արժա՞ն իցէ դ̃տել զմեզ այսօր 'ի վ̃ր երախտեաց առն տկարի որով սա՛ բժշկեցաւ. յայտնի լիցի ամենեցուն ձեզ, և ա̃մ ժղ̃վրդենդ իղ̃ի. զի յանուն յի̃ քի̃ նազովրացւոյ՝ զոր դուքն խաչեցիք, զոր ա̃ծ յարոյց 'ի մեռելոց, նովաւ սա կայ առ̃ջի ձեր ողջացե̃լ. Աւ̂ յետ փոքու ինչ. և ոչ է փրկութի̃ 'ի ձեռն այլս

ուրուք. զի և ո՛չ անուն այլ է՝ 'ի ներքոյ երկնից տուեալ 'ի մարդիկ որով պ̃րտէ ապրիլ ձեզ. Արդ ո՞ արդեօք իցէ որ և ըղ մահն կրեաց և յարեա̂ն փառօք. ինազարեթէ՝ եթէ ոչ յս̃ քս̃. այսինքն որ նախ քան զա̃մ յաւիտեանս անճառաբար 'ի հօրէ ծնեալ. իսկ 'ի վախճան յաւիտենից և մարմնապէս 'ի կնոջէ. Արդ որ զհաւատն որ 'ի նա՛ մատուցեալ՝ ընկալցի ըղ վերագոյն պատի՛ւ. ք̃ զի կոչեսցի որդի ա̃յ. զի որք ընկալանն զնա՝ ետ նց̃ իշխանութի̃ որդիս ա̃յ լինել որք հաւատացին յանուն նր̃. որք ոչ յարենէ և ոչ 'ի կամաց մարմնոյ, և ոչ 'ի կմ̃ց առն՝ այլ յա̃յ ծնան զի եղիցի յառաջացեալ յամենեսեան ինքն ո̃պ գրեալ է, ծնաւ̂ 'ի կընոջէ. *Իսկ վս̃ զի է պըտուղ վերստին կերպ̃ցելոյ արարածոյս 'ի ձեռն սրբութե առ ած, եւ յառաջ ք̅ զայլսն ինքն ցուցանէ ծնունդ հոգեւորական, ո՛չ անսացեալ առն եւ կնոջ մերձաւորութե. ո՛չ զխանդպաւուք եւ արատով դատապարտեցէ ըզբնութիս. զի պտուականէ ամուսնութի. եւ որ ստեղծ իսզբանէ արու եւէգ արար զնս. այլ վեհգունի եւ անհամեմատելոյ գերակատարութե հետեւեցուցեալ զմարդկութեա բնութիւն. * Քանզի ծնունդ հոգւոյ եւ ո՛չ արանց տակաւին առնել զմեզ կամեցեալ. որ եւ հայր ասէ մի՛ կոչէք ձեզ յերկրի. ք̅ զի ձեր մի է հայր որ յերկինս է. իսկ ամենեքեան դուք եղբարք էք. * Ապա ուրեմն անբիծ է ամն հաւատալն ՚ի նմա. յաւէտ, զի եւ մեղաց անյիշութե պատուեալ. * Գրէ՛ դարձեալ մեծն Պօղոս. տեսեալ թէ ո՛չ արդարանայ մարդ ՚ի գործոց օրինացն՝ եթէ ո՛չ ՚ի հաւատոցն որ ՚ի Քս Յս. եւ մեք ՚ի Քս Յս հաւատացաք զի արդարասցուք նովաւ. * Իսկ ո՛չ ուրեք դանդաղեցայց. յոր հասեալ՝ տացի անդրէն զնոյն ասել. թէ Յս Քս ո՛չ մերկ եւ ըստ ինքեան յայ բան իմանի. այլ յորժամ էառ զմարդկութի եւ միաւորեցաւ ընդ մարմնի, այսպէս ունելով տեսեալ եղեւ ըստ մարմնոյս տեսակի. եւ սրբոց առաքելոցն եցոյց հայր ՚ի վերուստ ձայնիւ՝ այսպէս. դա՛ է որդի իմ սիրելի ընդ որ հաճեցայ, դմա՛ լուարուք. * Արդ՝ զի ոչ ՚ի դմա է ասէ որդի իմ. զի մի՛ ըստ մասին, եւ այլ յայլում թերեւս. այլ միմասցի նոյն ինքն ը̅ միաւորութե անօրինականի

ը̅ձկե եւան

և անզգամութիւն՝ է ընդդէմ ինչ ասել և յոյժ սըխալանաց։ *Բանզի հաւանեցուսցէ գրելովն Յօհաննէս այսպէս. թէ այս է վկայութիւն այ՟ զոր վկայեաց վս՟ որդւոյ իւրոյ. որ հաւատայ յորդին այ՟՝ ունի զվկայութիւն այ՟ յինքեան. և որ ոչ հաւատայ յորդի՝ սուտ առնէ զնա. զի ոչ հաւատաց վկայութեանն զոր վկայեաց ած՟ վս՟ որդւոյ իւրոյ. *Եւ վկայեաց թէ սա՛ է որ մարմնով եւ ՚ի ծառայի կերպի ոչ մի՟ և յատկապէս իմ ճշմարտապէս որդի. և զնոյն որ ի ձեռն սրբոյ մկրտութ՟են զփառաւորն շնորհ. և զնովաւ կենդանագործութիւն և ընդ այ՟ հօր հաղորդութի՟ սրբու՟ հոգւոյն քի՟ յի՟ եղել տացուք կարեւորապէս. *Բանզի յիշեմք զասացեալսն յովհաննու. թէ որ զկնի իմ գալոցն է՝ հզօրագոյն է քան զիս որում չեմ բաւական բառնալ զկօշիկս ոտից նր՟. նա մկրտեսցէ զձեզ հոգւովն սրբով և հրով։ *Արդեօք ը՟ մեզ մարդկութե՟նս գործ լինել ասիցեմք զկարօղն գոլ մկրտել հոգւով սրբով և հրով. և զի՞արդ եղիցի այս. որ և ասաց զայս. որ ոչ երբեք երեւեալ յայտնեալ. Նմա ասաց մկրտել հոգւով սրբով և հրով։ *Ո՛չ զայլոյ հոգի տըւեալ մկրտելոցն ծառայաբար, և ոչ պաշտօնեայ. այլ ոչ ած՟ ըստ բնութե՟ իշխանութբ՟ վերնով ինքն. և իւրովն. որով և ած՟ային նկարագիրն նշանակի մեզ։ *Բանզի վերստին կերպանամք ոչ ՚ի պատկեր ած՟ային ՚ի քս՟ յս՟. ոչ մարմնական կրեալ վերաստեղծութի՟ *Բանզի ամենեւին անմտութի՟ է այսպէս վարկանել. այլ հաղորդութբ՟ հոգւոյն

բ՟ձկլ՟ սըր

որբոյ. զնոյն քս՟ հաւատացաք 'ի մեզ ինքեանս. ոչ զի խնդրելով զայն աղաղակել. ցնծացէ անձն իմ 'ի տր՟. զի զգեցոյց ինձ հանդերձ փրկութե՟ և պատմուճան ուրախութե՟. *Բանզի որ միանգամ 'ի քս՟ մկրտեցայք՝ զքս՟ զգեցայք ասէ. *Իսկ եթէ դք յառաջ մատուցեալ ասիցէ որդեօք՝ 'ի մարդ մկրտեցաք. և զայս գոլ ասասցուք ճշմարտութե՟. և 'ի մէնջ պատասխանի լըւիցէ. բարւոք խօսեմ այր դու. զի՞նչ գործես ո՛վ այդպիսիդ. յերկի՞ր զյոյսն մեր 'ի ջուցանես. *Բանզի մկրտիմք՝ ո՛չ 'ի մարդ պարզաբար, այլ յած՟ մարդացեալ. և զերծուցեալ 'ի պատժէ և յառաջնոյն յանցանաց զորս 'ի նա́ ըզհաւատն ընկալեալս. *Ո՞ր և ածայինն պետրոս առ հրէայսն խօսելով ասէր. ապաշխարեցէք և մկրտեսցի իւրաքանչիւր ոք 'ի ձէնջ՝ յանուն յի՟ քի՟, 'ի թողութի՟ մեղաց ձերոց. և առնուցու ըզպարգևս հոգւոյն սրբոյ. *Բանզի լուծեալ 'ի մեղաց՝ զոր 'ի նա́յն յարե՝ իւրովն հոգւովն օծանէ. և զոր տայն ինքն ոչ յայ՟ հօրէ բան. և յիւրմէ բնութէ՟ աղբիւրացուցեալ մեզ. և ոչ հասարակաց եղեւ զիւրն, մարմնով տնօրէնութե՟ն վս՟ միաւորութե՟ն. և ոչ զմարդ փրկէր մարմնապէս. *Բանզի փչեաց 'ի սուրբ առաքեալսն և ասէ. առէք հոգի սբ՟. և ո՛չ չափով տայ զհոգին ըստ յովհաննու ձայնին. այլ ինքն մուծանէ յինքենէ ոչ և հայր. զոր ած՟այինն պօղոս զբոլորն 'ի ե՟ց եդեալ այսուիկ զկըրճիմ. երբեմն այ՟ և հօր հեռաւեցուցեալ երեւի.

ճշկէ և եր

և երբեմն որդւոյ. Բան զի գրէ՛ այսպէս. դուք ոչ էք մարմնով այլ հոգւով. եթէ է հոգին ա՟յ բնակեալ ՚ի ձեզ. իսկ եթէ ոք զհոգի ք՟ի ոչ ունի՝ սա չէ՛ ն՟ր. իսկ եթէ ք՟ս ՚ի ձեզ է՝ մարմին մեռեալ է վ՟ս մեղաց. և հոգին կենդանի՛ է վ՟ս արդարուե՟. *Արդ՝ յայտնեաց եթէ իւր է հոգին որդւոյ. և ոչ ուրեք միայն որ բանն է երևելն ՚ի հօրէ. այլ թէ և իմասցի ըստ մեզ մարդ եղե՟լ, իւր է ՚ի հօրէն ա՟յ համագոյի որդւոյ ՚ի նմանէ ծնիցելոյ բանի. թէ և առիցի առնուլ յորժամ եղևն մարդ. ոչ յա՟ծութե՟ն առանձնաւորութե՟ց ա՟յ իւրով բնութ՟է խոնարհե՟լ *Որ և ինքն գոլով ամենեցունց կե՟նք վ՟ս ի կենդանի հօրէ անճառաբար ծննդեանն՝ կենդանագործիլ ասի ըստ մեզ. *Սակայն մե՛րձ է տեսանել. զի շնորհե՟լ իւրոյն մարմնոյ զա՟ծավայելուչ ներգործուե՟ն փառս. և իւրացուցեալ զմարմնոյն. և ա՟յ մինչ ըստ միաւորութ՟ե տնօրինականի յիւր բնութ՟ի յարդարեալ. ոչ ապաքէն վայելչաբար ոք ասիցէ էին ըստ բնուե՟ յա՟յ հօրէ բանին ՚ի վերուստ գոլ ՚ի յերկնից. կենդանագործելն կարել որոց և կամիցի տալ զկեանսն. *Ասէ՛ զի՞նչ ասէ սա ինձ. զարարչագործելն ա՟ծաէր՝ մարդկութ՟ե՞ ոք տայցէ. ոչ երբեք. զի՞մարդ կենդանացուցանէ զմեզ ա՟յ ա՟ծ. *Սակայն ոչ միայն ընդունելով զհոգին ս՟բ, այլ և ուտելի եղեալ առաջի և զառեալն մարմին. քանզի ասաց. ամէն ամէն ասեմ ձեզ. եթէ ոչ ուտիցէք զմարմին որդւոյ մարդոյ՝ և ըմպիցէք զարիւն ն՟ր՝ ոչ ունիք

ե՟ ձկ ը՟ կեանս

կեանս յանձինս. բամբասեալ զնա հրէիցն երբեմ. և լա՛ւագունուե վճիռ տալ ձեռնարկէին ոչ գիտեմ զխո՟րդ՝ երանելոյն մովսիսի և ասէին. թէ հարքն մեր կերին զմանանայն յանապատին որպէս և գրեալ է՝ թէ հաց երկնից ետ նց՟ ուտել. զի՞նչ նշան առնես դու զի հաւատասցուք ՚ի քեզ. զի՞նչ գործես. ո՞չ ՚ի վերուստ և յերկնից ՚ի ջուցեալ ըզմարմինն՝ ասէ ամէն ամէն ասեմ ձեզ. ոչ մովսէս ետ ձեզ հաց յերկնից. այլ հայր իմ տայ ձեզ հաց յերկնից զճըշմարիտն. *Քանզի հաց յա՟յ է որ իջանէ յերկնից և տայ կեանս աշխարհի և առ այսոքիւք դարձեալ. գրեթէ՝ որպէս մատամբ ցուցանէ զինքն մարմնաւոր. *Ես եմ ասէ հացն կենդանի յերկնից իջել. եթէ ոք կերիցէ ՚ի հացէ յայսմանէ՝ կեցցէ յաւիտեան. և հացն զոր ես տաց՝ մարմին իմ է զոր ես տաց վասն կենաց աշ՟ի. որ ուտէ զմարմին իմ՝ և ըմպէ զարիւն իմ՝ յիս մնայ, և ես ՚ի նմա. ո՟պ առաքեաց զիս կենդանին հայր, և ես կենդանի եմ վ՟ս հօր. և որ ուտէ զիս՝ և նա կեցցէ վասն իմ. *Որև զխո՟րդ ոչէ ճըշմարիտ ասել, եթէ էջ ոչ յերկնից մարմինն, այլ ՚ի կուսէն ը՟ գրոց. և ոչ է ուտելի բանն, այլ ՚ի մի յ՚երկոցունց ժողովեալն՝ և ընդ միմեանս խառնեալն. *Ընդ միաւորութե՟ տնօրինականի բնութե՟ցն առանձնաւորութ՟ք՝ ՚ի ձեռն բիւրոց բանից տեսանի մեզ. ք՟ զի նիկոդիմոսի ոչ առեալ ՚ի միտ զխորհուրդն. և ապաղակեալ անուսումնաբար. զխո՟րդ և մարթ այդմ լինիլ *Ապա՛ ասէ՝ զերկրաւորս ասացի ձեզ

Եւ ոչ հաւատայք. զիա՞րդ թէ զերկնաւորսն ասացից հաւատայցէք. Եւ ոչ ոք ել յերկինս եթէ ոչ որ էջն յերկնից որդին մարդոյ. *Իսկ հրէիցն դարձեալ զհաւասարն ն̅ր իմացեալ անխրատութ̅ի. եւ ծաղր առնել ըզ նա՛ կամեցեալ. ոչ գիտեմ զիա՞րդ. վ̅ս զի ասաց կենդանարար եւ յերկնից զիւրն մարմին. այս ըզ ձեզ գայթագղեցուցանէ՞ ասէ. իսկ եթէ տեսանիցէք զորդի մարդոյ ելեալ ուր էրն յառաջագոյն. *Ո՛չ ապաքէն 'ի կնոջէ ասեմք ծնեալ զէմմանուէլ. եւ արդ ո՞ւր է յառաջագոյն էրն. եւ կամ զիա՞րդ ել ուրանոր զգոյն ասէ իւր. որ եւ ծնեալ 'ի սրբոյ կուսէն միաւորեալ 'ի մարմնի. եւ ոչ անգործ գոլ խոստովանեսցուք զոր 'ի յերկրէ մարմինն առ 'ի կարօղ լինիլ կենդանագործել. որով հետեւ եկն յիւր բնութիւնն. *Արդ զիա՞րդ ա՛ղէ ասա՛ ինձ կենդանագործէ մարմինն. կամ զիա՞րդ 'ի մասցի յերկնից՝ որ յերկրէն. յայտ է թէ ըստ միաւորութ̅ե̅ն՝ որ առ կենդանին ասեմ եւ յերկնուստ բանն. քանզի խորհիմք զոր պարտ է եւ ուղիղ. եւ սրբազանից հետեւեալ գրոց. *Բանն զի ոչ էր այլ ազգ արարչագործ ա̅ծաբար՝ եւ յոր ժամ առանց մարմնոյն 'ի մանիւր. եւ վկայ բանիս արարից դարձեալ զդըրեալն ա̅ծայնոյն պօղոսի. *Գոհանամ զա̅յ հօրէ. որ բաւականս արար ըզ մեզ 'ի մասն վիճակի սրբոցն 'ի լոյս. որ փրկեաց զմեզ յիշխանութ̅է խաւարի. եւ փոխեաց յարքայութիւն որդւոյ սիրելւոյ իւրոյ. որով ունիմք զփրկութ̅ի եւ զթողութ̅ի մեղաց. որ է պատ կեր աներևութին ա՟յ · անդրանիկ ա՟մ արարածոցս · զի նովաւ հաստատեցան ա՟մ, յերկինս և յերկրի · երևելիք և աներևոյթք · եթէ աթոռք եթէ տէրութի՟ք · եթէ պետութի՟ք եթէ իշխանութի՟ք · ա՟մ նովաւ, և ՚ի նմա ստացան · *Եւ նա՛ է նախ քան զա՟մ · և ա՟մ նովաւ հաստատեցան · և նա՛ է գլուխ մարմնոյ եկեղեցւոյ · որ է սկիզբն, անդրանիկ ՚ի մեռելոց · զի եղիցի յամենեսեան ինքն յառաջացեալ · զի ՚ի նմա հաճեցաւ ա՟մ լըրումն ա՟ծութ՟ն բնակել · և նովաւ հաշտեցուցանել զա՟մ ՚ի նա · արար խաղաղութի՟ արեամբ խաչին իւրոյ յերկինս և յերկրի · *Ահա դարձեալ յայտնապէս ասէ՝ նովաւ և ՚ի նա ստացեալ զա՟մ · այլ զի և նախ քան զա՟մէ · և թէ ա՟մ նովաւ հաստեցան և զնա գոլ ասէ անդրանիկ ՚ի մեռելոց · խաղաղացուցեալ ՚ի ձեռն ն՟ր արեան՝ զորս ՚ի յերկինս, և՛ զորս ՚ի յերկրի · *Ապա՛ ծնէ մեռելոց՝ անդրանիկն՝ թէ ոչ ք՟ս յ՟ս · այսինքն ՚ի մարմնի և մարմնով բանն · քանզի ոչ ուրեք մեռանէր յիւր բնութ՟ն ա՟ծ գոլով բանն · և ոչ ուրեք իմանիւր բոլորիցս արարչագործ ըստ մեզ գոլով մարդ · եթէ ոչ էր արարչագործեալ ո՟դ ա՟ծ · և եթէ ոչ առանց մարմնոյ իմացի յետ միաւորութ՟ն · իսկ անդրանիկ ՚ի մեռելոց՝ որ ըստ մերում երևեցաւն մարդ՝ ոչ ՚ի բաց դնելով զգոլն ա՟ծ վասն մարդանալոյն ·

*Տեսցես և այլ ուր ՚ի ձեռն նոցունց յառաջ բերեալ զբանս հոգեկրացն · ք՟ զի յօհաննէս ասէ · ՚իսկզբանէ էր բ՟նն · և բանն էր առ ա՟ծ · և ա՟ծ էր բանն · նա՛ էր ՚ի սկըզ բանէ՛ առ ած՟ ։ ամ՟ ինչ նովաւ եղև. և առանց նր՟ եղև և ո՛չ ինչ. իսկ պօղոս դարձեալ՝ մի է ած՟ հայր՝ յորմէ ամ՟. և մի տր՟ յս՟ քս՟՝ որով ամ՟։ *Այլ եթէ էր ինչ ՚ի միջի յետ միաւորելոյն ընդ մարմնոյ բանին, և յայլութի՟ բաժանէր, զոր ո՟չ որդւոյ երկնել ասեմ ըստ ոմանց կարծեաց. զիմարդ ստացանէ ամ՟՝ քի՟ յի՟։ այլ սակայն ամ՟ նովաւ ստացան։ *Քաջայայտէ թէ որ ինչ բնութ՟ և առանձնապէսն են յայ՟ հօրէ բանին՝ պահին դարձե՟լ նմա և յորժամ երևեցաւն մարդ. գայթագղութի՟ ուրեմնէ բաժանելն յանդգնել. ք՟զի մի է տր՟ յս՟ քս՟ որով ար՟չագործեաց հայր զամ՟. արդ՝ է ն՟ արարչագործ ած՟աբար. և կենդանացուցիչ ո՟չ կեանք մարդկայնովք և՚ի վեր քան զմարդ՝ իւրութե՟քն. ՚ի մի իմն մէջի շարակցե՟լ. *Քանզի միջնորդէ այ՟ և մարդկան ըստ գրոց. բնութբ՟ ած՟ գոլով. և ոչ առ՟նց մարմնոյ. իսկ մարդ ճշմարտապէս. և ո՛չ սոսկ ըստ մեզ. այլ մնաց որ ինչ էրն թէ և եղև մարմին. քանզի գրեա՛լ է՝ թէ յս՟ քս՟ երէկ և այսօր՝ նոյն և յաւիտեանս։ *Ոչ ապաքէն ՚ի սրբոյ ածածնէն ծնեալ հաւատամք ՚ի յետին ժամանակս զէմմանուէլ. *Ապա՛ զիմարդ ո՛չ է այս ճշմ՟րիտ. զի երէկն և այսօրն, ո՛վ քս՟ ասէր թագաւոր. ժամանակ նըշանակէ՝ մեզ զներկայս և զանցե՟լն. արդ՝ զիմարդ նոյն ինքն իցէ արդեօք յանցելու՟մն. որ և զծընունդն ըստ մարմնոյ չև ևս առեալ։ ապա ուրեմն էր բանն ՚ի սկըզբանէ. և ո՟չ ՚ի մշտնջենաւորէ և անփոփոխելւոյ երևե՟լ յայ՟ և՚ի հօրէ. ունի և ինքն յիւրում բըն նութեն ըզմշտնջենաւորութի և զանփոփոխութի ոչ ապաքէն նոր ամէնեւիմբ և մարդանալոյն ժամանակի եղև ընթացակից անուն բանին. յ͞ս ք͞ս որ և այս մեզ ՚ի ձեռն բազում բ̃նից ցուցաւ. *Արդ՝ ՚ի մի՛տ առնուս եթէ ք͞ս յ͞սն ոչ զմարդոյն բնութի և ոչ միայն զբանն տեսեալ երէկ և այսօր զնոյն գոլ ասէ և յաւիտեան. զի մրդ արդեօք ունիցի զանփոփոխութի ՚ի նոյնութեն զմնալն մարդոյն բնութի. որ և շարժութի կրել. և նախ քան զայսն յոչէիցն յէութի գոլ եւ կեանս, ստեաց արդեօք մեզ զճշմարտութին սրբազանն գիր: և զերէկ ոչ էն յառաջագոյն գոլ ասաց. *Ոչ արդեօք ասացից զայս ես. և կարի իսկ քաջ է զի երէկ և այսօր՝ նոյն և յաւիտեանս յ͞ս ք͞ս. իսկ զբանին զերիցագունութի և զանշեղութի՝ ոչ ուրեք ուրացայց թէ եղև մարմին. այլ համարիմ ըստ միաւորութեն ընդ իւրում մարմնոյ որպ̃ երէկն գոլ՝ և յառաջագոյն գոլ դարձեալ նշանակել զնա. *Որ և անգոսնէին զնա անզգամ հրէայքն և բամբասէին զի ըստ մեզ մարդ երևէր և ՚ի վեր ք̃ զմարդ սկըզբնագունութե իւրոյ երիցագունութեն վկայէր ասելով որպ̃ ա̃ծ. *Ամէն ամէն ասեմ ձեզ. յառաջ քան զլինելն աբրահամու եմ ես. յորժամ և առայս ասէին՝ յիսուն ամ չև ևս է քո, և զաբրահամ տեսե՞ր. *Ասաց և յովհաննէս. սա է վ͞ս որոյ եսն ասէի զկնի իմ գայ այր, որ առաջի իմ եղև. զի նախ քան զիս էր. Որ և զի մրդ այր տեսանելով և անուանելով զէմմանուէլ առաջի իւր և

Լ.— Թէոդոս.

Նախ քան զինքն լինիլ ասէր զանազանելն երգ յետ նորայն. *Լ. ժԼ ասիցէ ոք թերևս առաջի իւր և նախ քան զինքն լինիլ ասէ ըստ փառացն, արդ թէ և նշանակէ 'ի մանալ՝ բայց զի սուտ է և անուսումն այսպէս իմանալ. ո՛չ է մեզ հեռի բանս ցուցանել. *Բան զի ընկալեալ զառաջին իմ 'ի վեհագունութի փառացն ըստ հաւատար բանի. իսկ զկնի իմ ասացուք որպէս փառօք զերկրորդն նշանակել, պատահեսցի այժմ ո̃պ 'ի հարկէ մեզ ք̃ զյովհաննու զփառսն խոնարհագոյն ասել զքն̃. և զկնի իմանալ ընթանալ անհանձարաբար. քանզի ասաց թէ զկնի իմ գայ այր. *Ո՜վ անտեղութեա. քանզի համարեսցուք ո՛չ ուղղակի ունիլ. ածեալ զմտաւ ասա՛ զոր 'ի սաղմոսնէ գրեալ. թէ

*Թագաւորն.

ո՞վ է յամպս որ հաւասարէ քեզ տ̃ր. և ո՞վ նմանիցի ա̃ծ յորդիս ա̃յ. վերադրելի՛ է ուրեմն և մարմնով նմա զերիցութի̃ն ո̃պ ա̃յ ըստ բնութե̃ միաւորեցելոյ ընդ մարմնի. և զիւրն բարութի̃ս հասարակորդեալ իւրոյն մարմնոյ. *Օ այս ուսցիս աստանօր ունիլ և ուղղակի՛ ասել և յայլոց վկայութե̃ց թէ կամեսցիս. ք̃ զի ասաց ուրեմն ա̃ծ յաղագս որոյ 'ի զաւակէն Դաւ̃թի ը̃ մրմնոյ 'ի ձեռն միոյ 'ի սրբոց մր̃գրէիցն. և դու բեթլէհէմ տուն եփրաթայ. սակաւաւո՛րես 'ի գոլոյ 'ի հազարաւորս յուդայ. 'ի քէն ելցէ ինձ լինիլ իշխան իլ̃ի, և ելք նր̃ 'ի սկզբանէ աւուրց յաւիտենից. *Իսկ վս̃ որդւոցն իլ̃ի սրբզ̃նն ասէ Պօղոս թէ ամենեքին 'ի Մովսէս մկրտեցան յամպն և 'ի ծովն. և ամե

ՅՃՀԴ Նե

նեքին զնոյն հոգևոր կերակուրն կերին . և ամենեքին զնոյն հոգևոր ըմպելին արբին . ք̃զի ըմպէին 'ի հոգևոր վիմէն՝ որ երթայր ընդ հետ նց̃ . և վէմն էր ինքն Քս̃ . * Արդ տես 'ի քս̃ յս̃ ցուցեալ ըստ միաւորութ̃ե տնօրինականի զառանձնապէս բանին զերկցութ̃ի . եթէ ո՞չ է յայտնի բանս , քանզի բեթղեհէմացին ոչ̃ զմարդ և 'ի կնոջէ . և 'իսկզբանէ յաւիտենից զելն ասէ . ք̃զի 'իսկզբանէ՝ էր և նախ ք̃ զա̃մ յաւիտեանս մարդացեալ բանն . * Եւ նա էր վէմն որ զպապակեալն իւր անյուսաբար՝ յանակնկալուի աղբերցն արբուցանէր . * Որ և ծնել ըդ̃ մարմնոյ մարդկօրէն 'ի յետին յաւիտենիս . և օծեալ յայսմ ժ̃ի յառաքելութի յո̃յ և 'ի հօրէ . քանզի ոչ այլ իրիք աղագաւ անուանի քս̃ , այլ վս̃ այսորիկ՝ քս̃ . երբեմն ըդ̃ Պօղոսի հանդիսակից և ճգնակից լիցի բանին . * Եւ իմաստունն Յովհաննէս գրէ թէ ժողովել զբնութ̃ին և կապեալ 'ի միութ̃ զերկքանչիւրոցն առանձնաւորութ̃ցն զօրութ̃ի . և տես զոր ասէն . որ էրն 'իսկզբանէ՝ զորմէ լըւաքն և տեսաք աչօք մերովք . և ձեռք մեր շօշափեցին 'ի վ̃ր բանին կենաց . և կեանքն յայտնեցաւ . և տեսաք և վկայեմք և պատմեմք ձեզ ըզկեանսն յաւիտենական . որ էրն առ հօր և երևեցաւ մեզ : Ահա զոր էրն 'իսկզբանէ տեսանել ասէ յայտնապէս . կրել և զշօշափումն . գոչէր և Թովմաս տ̃ր իմ և ա̃ծ իմ . շօշափել մատամբ զկող մրմ̃նոյն և զտեղիս բևեռացն . լինիլ ասէ և զսբ̃ զառաքեալսն ա̃ծայինն Պօղոս ինքնատես և սպասաւորս բանին . Քանզի տեսանելի

ը̃ ձ̃հն̃ եղև

եղև անմարմինն' և շօշափելի անշօշափելին. ո՛չ օտար ունելով զդեստ զմարմինն, այլ իւր արարեալ զնա. և 'ի նմա և նովաւ ծանուցել ոմ ածետր. * Գրէ՛ և ուրեմն և սրբազանն Պօղոս. քանզի ո՛չ ոք 'ի մէնջ անձամբ կեայ, և ո՛չ անձամբ մեռանի: եթէ կեամք' տն կեամք. և եթէ մեռանիմք' տն մեռանիմք. * Քանզի յայս իսկ և քս մեռաւ և յարեաւ. զի մեռելոց և կենդանեաց տիրեսցէ, արդ' յայտնեաց թէ տիրեաց ճշմարտապէս մեռելոց և կենդանեաց. որ ո՛չ այլ իւրեք աղագաւ, բայց վս այսորիկ միայնոյ մեռեալ և յարուցեալ: * Արդ' զո՞ ոք արդեօք ասեմք. որ թէ և եմուտ ընդ մահուամբ, այլ յարեաւ դարձեալ յայտնէ թէ զորդի. զի և որդի ամ ոք ոմ վարկանիմ հաւանեսցի. * Արդ' զի՞նչ ասասցուք արդեօք. մահու և ապականութեան ընդունա՞կ որ յայս հօրէ բանն. թէ քան զմահ և զապականութիւն վերադո՛յնէ և կեանք. * Որ և զիա՞րդէ 'ի մեռեալս ազատ ըստ գրոց. քանզի մեռաւ. այլ ո՛չ ըստ իւրեան բանն, այլ ասեմք եթէ մեռեալ մարմնոյ նր. նա՛ ասի զայն կրել. ապա՛ ուրեմն ո՛չ առանց մարմնոյ. այլ 'ի նմա՛ յաւէտ և նովաւ զօրութեն զգեցեալ փառս որ. օրինօք մարմնոյ և բնութե ըստ մեզ մեռեալ և յարուցեալ. * Քանզի մարդկային աւետ մեռանիլն. իսկ ներգործութի ածային 'ի զյառնելն ցուցեալ. քանզի երկոքումբք ծանիցի ըստ մեզ համանգամայն և գերագոյն քան զմեզ ոմ զած, և բոլորիցս եղեալ երևելի տր. որ և նախ քան զմարմինն թագաւո́ր էր ընդ հօր իւրոյ. * Այսպէս գիտացեալ զնմ́ նաթանայէլ՝ աղաղակէր. վարդապետ դու ես որդի այ՟. դու ես թագաւորն իղի. * Նա́ ինքն առ իւր աշակերտսն ասէր. դուք կոչէք զիս տր՟ և վարդապետ, և բարւոք ասէք. զի ե՛մ իսկ. և գործով հաստատարմացուցեալ է հան 'ի մեռելոց. ետ իշխանութի՟ 'ի վր՟ այսոց պղծոց. ոչ՟ զի հանել զնս՟. և բժշկել զամ՟ ախտս և զամ հիւանդութիւնս 'ի ժողովրդեանն: Բան զի յանուն յի՟ քի՟ նա զօրացուոյ բժշկեցաւ կաղն յոտից. եդեալն առ գեղեցիկ դրանն. զայսպիսի հիւանդութիւնս երկայն և դժուարաբուժելի հալածեց յենայէ. առոր ածայինն ասաց պետրոս. ե՛նա բժշկէ՛ զքեզ քս՟ յս՟. * Ամենայն ուստեք ուրեմն մնեալք

Ա.

'ի ճշմարտութի́ն և սըր բազանից գրոց քննել զշաւիղս փութացեալք, և որբոցն՝ հարանց հետեւեալ ուղիղ հաւատոց: և զոր յարմարոյն յեսսեայ, զոր 'ի զաւակէն դաւթի՝ զորս ըստ մեզ ընդ օրինօք որպէս զմարդ. և 'ի վեր քան ըզ մեզ և զօրէնս ոչ՟ ած՟, զոր վս՟ մեր ասէ և ըստ մեզ 'ի մեռեալս: զոր 'ի վեր քէ՟ զմեզ, և ինքեամբ կենդանարար. որդի գոլով այ՟ հօր ըստ ճշմարտութեն հաւատամք. ոչ թափուր արարեալ յածութենէն ըզմարդկութին: ոչ 'ի մարդկութէն մերկացուցեալ ըզ բանն. յետ անպատմելւոյ և անճառելւոյ միաւորութեն: այլ մի՛ և զնոյն խոստովանիմք որդի. 'ի միութն յերկուց իրաց անճառապէս երևեալ ըստ միաւորութեն. ոչ յառաջագոյնն ասացաք. և

բ՟ ճհէ ոչ

առ 'ի բնութե՟նն յեղե՟լ:

*Արդ՝ որք այսպէս փառաւորեն զնա՛ եղիցի նց՟ շա՛հ. զոր հաստատէ՛ ասելովք՟ն աշակերտն. Թէ որ ոք խոստովանի եթէ յ՟ս է որդի ա՟յ՝ ա՟ծ 'ի նմա բնակի, և նա յա՟ծ.

*Եւ՛ զի յ՟ս ք՟ս որ 'ի դաւ՛թայ ըստ մարմնոյ. ըստ բնութե՟ն և ճշմարտապէս է որդի ա՟յ. ըստ որում եղև մարմին բ՟նն և բնակեցաւ 'ի մեզ. կնքէ՛ իմաստունն յօհաննէս՝ և գիտեմք զի որդին ա՟յ եկն և ետ մեզ միտս. զի ծանիցուք ըզճշմարիտն ա՟ծ. և եմք 'ի ճըշմարտի որդւոյ նորա յ՟ի ք՟ի, սա է ճշմարիտ ա՟ծ և կեանք յաւիտենից. և նովաւ և ընդ նմա ա՟յ և հօր փառք հանդերձ հոգւովն սրբով յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

*Նորին Սրբոյն Կիւրղի, Եպիսկոպոսի. Աղէքսանդրացւոյն գրեալ յաղէքսանդրէ. *Առ բարեպաշտ *Թագաւորն Թէոդոս. Յետ դառնալոյն 'ի աքսորէ Ժողովոյն.

*Գլուխ · ԼԲ · *

ԱՈՅԻՆՆ և անմահ և բոլորեցս իշխեցօղն բնութե՟ի և 'ի լոյս անմատոյց բնակեալն. և աթոռ ունի զվերինն իւր միայնոյ վայելուչ. զորով շուրջ կան պետութիւնք և իշխանութիւնք. և նոյն ս՟բ սերովբէք և քերովբէք. և որպէս ասէ սրբազանն գիր. ա՟մ գործք ն՟ր 'ի նմանէ երկնչին և դողան *Ամ՟լ և այս փառաւորեալն և ա՟մ իւրի եկեալ յանդունդս՝ գիտութե՟ն գերունակութենն և ան ճառելոյն զօրութե՟ · հաստատարանման ունի զհեզութի՟ն · քանզի ոչ ուրեք կարէր բերել զեզականս անխառն ի ք՟ղցրութե՟ զայսպիսի հզօր և գերաբուն զօրութի՟ և իշխանութի՟ · * Ո՛ր և երանելի մարգարէն դաւիթ յաղագս իւրն և ամենեցունց որոց ՚ի յերկրի՛ս առնէր պաղատանս երբեմն ասելով· մինչեւ զի հո՛ղ եմք · իսկ երբեմն դարձեալ, թէ զանօրէնութի՟ս քննես տ՟ր տ՟ր · ո՛վ կարէ կալ առաջի քո · * Այլ և ամենահաճոյն յոբ · ՚ի փորձին ՚ի բանսարկուէն դաւն և անտանելի հարուածովք ըմբռնեալ՝ աղաղակէր առ ա՟ծ · ընդէ՞ր ոչ արարեր անօրէնութեանց իմոց մոռացումն և մաքրութի՟ մեղաց իմոց այլ կնքեցեր զանօրէնութի՟ս իմ ՚ի քըսակի · և նշանեցեր որ ինչ ակամայն յանցեայ · այլ վարկանիմ զի ասիցէ ոք արդեօք առայս վաղվաղակի · * Ասա՛ զի՞նչ ով քաջդ ՚ի նահատակաց · պարտաւորուե՟ զօրութի՟ համարիցիս ա՟յ ըզողորմին · զի յանցեար դո՛ւ· մեղադրե՞ս օրինադրին զի մինչ զմեղսն · * Այո՛ ասէ · քանզի որ զողորմինէ բնաւորեալ · և ո՛չ անզարմանալի ունի յայս զփառսն · ընդէ՞ր ոչ այդպէս երևի և յիս · քանզի ծնա՛րէ, և ո՛չ ա՟ծ իբրեւ եղանակի կրօղ գոլ գայ թագզիլ մարդկայնոցս մտաց · * Յոյժ ճշդեսցէ դատաւորն · կնքեսցէ զանօրէնութի՟ս ՚ի քսակի · հրաժարեսցի ՚ի մոռանալոյ զոր ՚ի վերոյ գթացելոյնէ երբեք · որք յոր ժամ ակն ունիցին·

* Իսկ եթէ բազում յանցանեմք ամենքեան և և ամենեւին անբծութի՟ նմա վայելէ · շնորհեսցէ

բ՟ ձ՟ ւթ՟ զան

Առ նոյն Թէոդորոս

զանյիշաչարութիւնն որով սովոր են տկարանալ. *Արդ՝ վայելէ յոյժ գերվերագունին գերունակութեանց. հեզ և հանդարտ խոնարհութեան, և է այս ըստ գերազանցեալ եղանակի աստուածայնոյ և առաւելագունի բնութեան. *Ըստ նմանութեան որ առ նա՝ և ձերումդ իշխանութեան Քրիստոսասէրքդ Թագաւորք. *Զի երկնից թագաւորութեան ոչ դըծագիր և նմանութիւն՝ որոց յերկիրս դուք էք միայն ըստ ամենայնի վիճակեալքդ յիշխանութիւն և երկիւղիւ և հանդարտութեամբ ամբողջ պահեալ զորս ընդ իշխանութեամբդ ձերով. և ոչ զպայծառ ինչ և զխաղաղ ջերմութիւն սփռել յամենեսեան որ ’ի ներքոյ երկնից. Այսուիկ և ես դիմեցի հարկաւորապէս վայելուչ աղերսաբանութեամբս զուարճացուցանել զորըստ

Յետ Ժողովոյն.

մեալ ձեր բարեպաշտութիւնդ. *Որպէս էր ինձ զայս գործել կամէին պիտանի և կարևոր, բայց զայն արարից՝ և ոչ ’ի կամաց վասն հնազանդութեան ձերոյդ իշխանութեան. որ է պարտ յամենեցունց. քանզի ասելն թէ ոչ էղէ այսպէս յանդուգն. կամ դժկամակ. կամ որ ինչ յոյժ վայելուչ էր. անփոյթ արարեալ ’ի մեղանչել ինչ. *Եւ ոչ այս է ’ի ձեզ անվնաս երբեք. քան զի երկեայ և յոյժ վայելչաբար ընդդիմանալ առ ’ի ձէնջդ խռովութեան. զի մի՛ կրեցից այսպիսի ինչ. զոր և ասի կրել ինէ. *Քանզի ոչ ամենևին մի էր երբեք վճարել ’ի մեղանչելոյ. զի բազում ինչ յանցանեմք ամենեքեան, և ախտանայ ըղձիւրագորն գոլ մարդկայինս բնութի. *Որպէս զատոյդ օրինապահ կարծէր ուրեմ և ո՛չ ըստ իրիք եղանակի գայթագղել յա̄ծ. այլ լսեր զասելն նորա՛ ահա՛ ես դատեցից ընդ քեզ յասելդ քո թէ ո՛չ մեղայ։ *Նուագոյն ուրեմն է և ՚իմաստուն որոց իշխանութ̄ին է հաւատացեալ, ներել. և յորոց վ̄ր տրտմեալ են՝ թողութ̄ի խնդրել. քանզի է ո̄ղ ասացի առ ա̄ծ նմանութ̄ն և ձերոյդ իշխանութ̄ն անյիշաչարութ̄ի. *Արդ՝ գրեցի առ ձեր բարեպաշտութ̄իդ. այլ և առ փառաւորեալ թագուհիդ. գործել զայս և յոյժ ուղղակի. ո՛չ զի ամբոխումն կամ երկպառակութիւն ՚ի սրբազանդ ձեր գաւիթս արկից. քանզի ո՛չ եմ այսքան արտաքոյ բարւոք իմացուածոց և վայելուչ խորհրդոց։

*Այլ զմտաւածեալ յաւէտ զի արթուն գոլ պարտէ որոց ՚ի քահանայագործելն են դասեալ սրբոյն ա̄յ. *Նա՛ ըզգուշութեամբ գործել զայս. երկնչիլ ՚ի պատժէն որ պատրաստեալ է նոցա՛. եթէ ըստ իրիք բնաւին անկանիցին ՚ի հեղգութիւն. *Քանզի պարտ է մեզ հաստատունս գործել ՚ի հաւատս որ ՚ի Տ̄ր մեր Յ̄ս Ք̄ս. զորս իւրով արեամբն ըստացաւ և մահիւն եցոյց երկրպագուս. և կոչեաց ցեղ ընտիր. Թագաւորութիւն. Քահանայութիւն. ազգ սուրբ. և ժողովուրդ սեպհական. զի զքաջութիւն պատմեսցեն զամենեսեան կոչողին ՚ի սքանչելին իւր լոյս։ *Որ ՚ի վ̄ր զքահանայականն վիճակեցելոցն օրինադրելով. առ երանելի Մարգարէն Եզեկիէլ այսպէս ասէ։

*Որդի մարդոյ. խօսեա՛ առ որդիս ժողովրդեան քոյ. և ասասցես ցնոսա, երկիր՝ յորոյ վերա՛յ ածիցեմ ես սուր. և առցեն ժողովուրդք երկրին այր մի յինքեանս. և կացուսցեն զնա՛ ՚ի մ̅ջ իւրեանց դէտ. և տեսցէ զսուրն եկեալ յերկիրն. և փող հարցէ և ազդ արասցէ ժողովրդեանն, և եղիցի որ լուիցէ զձայն փողոյն, և ո՛չ զգուշասցի. և եկեսցէ սուրն և հասցէ նմա՛. արիւն ն̅ր ՚ի գլուխ նորին եղիցի. զի լուաւ զձայն փողոյն, և ո՛չ ըզգուշացաւ, և նա՛ զի ըզգուշացոյց՝ զանձն իւր ապրեցոյց. *Իսկ դէտն թէ տեսանիցէ եկեալ զսուրն, և ո՛չ առնիցէ ազդ փողովն. և ժողովուրդն ոչ զգուշասցի. և եկեալ սուրն ըմբռնեսցէ անձն մի. նա վ̅ն անօրէնութ̅ե իւրոյ ըմբռնեցաւ. և զարիւն ն̅ր ՚ի ձեռաց դիտին խնդրեցից. *Պարտ դող վարկանիմ զասացելոցս զօրութ̅ի ո՛չ առանց խուզման Թողուլ. քանզի օգտեցուցանէ՝ և ևս մեծագոյնս ՚ի մ̅ջ այսօրիկ տեսութ̅ես քննութ̅ի ՚ի յայտնումն. *Ո՛չ ապաքէն յարձակման բարբարոսականի ակնկալութ̅ե եղելոյ ՚ի վերա՛յ քաղաքի. նորայք հոգաբարձուք և վերակացուք դէտս կացուցեալ ՚ի վերայ աշտարակաց բարձրաւանդակաց զօմանս. մինչ զակն ՚ի սահմանս երկրին կառուցեալ. ա՛յր և անդր շրջահայեց լինելով արթնաբար տեսութ̅բ. զի մի՛ գուցէ ՚ի պ̅տերզմողացն հասցէ ոք. և յառաջագոյն ազդ արարեալ քաղաքին զյարձկումն թըշնամւոյն՝ ո՛չ փոքու պատուոյ արժանաւորին.

*Իսկ եթէ ննջեսցեն և ո՛չ եղիցին արթունք առ այսպիսի եղե̅լ ըմբռնե լոյ և կրելոյ ինչ, նոքա յիւրեանց գլուխս ընկալեալ զյետինսն կրեսցեն պատիժս։ * Ըստ այսմիկ հաւասար օրինակի և ՚ի քահանայիցն իւրաքանչիւր ոք. վս՟ զի կացեալ է դէտ՝ առ ՚ի յայ՟. զի պատմեսցէ որոց ընդ ձեռամբ նորա ժողովրդոցն զընաւորեալն փասել. առիթ պակի իւր ա՟րացէ զիրն։ * Իսկ անկցի դարձել յա՟ծ այնոյն բարկութ՟է եկեալ չարիս ոչ փոքու ինչ վնասեալ լռութ՟էն որ առ ՚ի նմանէ ձայնիւն յուղղութ՟ կարդեալ. * Արդ պատերազմ է՝ ոչ ՚ի վր՟ միոյ ուրուք ըստ մեզ հաւասարակաց մարդոյ, այլ ՚ի վր՟ նորին ամենեց՟ունց փրկչին մերոյ Յ՟Ի՟. քանզի գրեալ է, թէ ոչ ոք ասէ նզովեալ զՅս՟, եթէ ոչ բէեղզեբուղաւ, այսինքն ոչ ոք ուրանայ զՔս՟, եթէ ոչ ունի առայս յորդորէ զսատանայ. և ճշմարիտ է. զի յասացելոց ոչ ոք երկբայեսցի Ապա ուրեմն զվիշապն ապըստամբ. այսինքն զսատանայ. առն քահանայի ոչ զգուշացելոյ. այլ յաւէտ զի մոլորեալ զխորհուրդն ապստամբին գտեալ։ և լեզու պատրաստագոյն զճշմարտութեանն թշնամանել հաւատ. և զփրկչին մերոյ նուաստացուցանել ըզփառս. ք՟ զի յանդուգն էր և աներասան յարձակմամբ. ա՟մ որ ինչ և իցէ ՚ի վատթարիցն մըտեալ ջերմեռանդն. ա՟մ խռովութ՟ ընոյր զեկեղեցի. և այս պատերազմի է ընդ ուղիղ հաւատոյս։ երկպառակութիք ամենայն ուրեք և բազումք բանք հայհոյականք առ ա՟ծ և առ ՚ի նոցունց իսկ հաւատացելոց էին. մի գուցէ մոորեալք իցեմք՝ ա՟ծ գո

է՟ ՃՁՓ՟ ըստ

ըստ ճշմարտութեան կարծելով ըղձ.քո։ *Աւ՜ զի՞նչ յայսմանէ։ *Ո՞չ ախտ ինչ կեղոյ, զոր 'ի ներքոյ երկնից ճրակէր․ արմատ ունելով տուէ եւ հայր՝ զսատանայ․ Իսկ վ՟ս զի կացեալ եմք դէ՛մ առ 'ի յոյս, եւ ժողովրդեան հոգաբարձուք, զիարդ ոչ էր պարտ եւ յոյժ յօժարամտաբար զսրբազանն եւ զեկեղեցականն առնուլ փող. բարեպաշտել կամելոցն զանսարկու՟ին որոց զի վ՟ր յարձակումն ազդ առնել, զի պատրաստեց լուեցելոցն պատիժս ա՟ծ. զարիւն նորա ա.է 'ի ձեռաց քոց խնդրեցից. *Ո՞չ էր ո՛վ ք՟ս ասէր Թագաւոր՝ հաստատուն եւ անշարժ քո սիրոյդ, այժ՛ ես խոստովանիմ յաւէտ. զի եւ այն նոյն աղաղակէ իրն. եւ առայս վ՟ը կայեսցէ երկայն ժամանակն. յորժամ առաքի

նի եղեալ 'ի բարեպաշտութ՟ի նախահարցն նըմանեալ հաւատոց եւ փառաց. *Աւ՜ վ՟ս զի ն՟ց փառաւորութ՟ին՝ քան զձեր հեզութ՟իդ խոնարհագոյն վայելչաբար ոք ասիցէ ոչ ինչ երկուցել. զի զլաւ եւ զվեհագոյնն պսակեցայք գաւառութ՟ի. գիտեմ զներգոյիդ 'ի ձեզ հաւատոյ անշարժութ՟ի. զառ 'ի ք՟ս սիրոյն հաստատութիւն. *Գրէի ըստ արժանն գոլոյ, զի եւ այլոց յաւէտ. զի եւ ա՟մ եկեղեցեաց ամբոխեցելոց խնամակալու լիցիս. զի ապրեցուցանելն է առողջութ՟ի ձեր 'ի բարբ՟րոսականացն յարձակմանց՝ ազդեցուցիչ փողով. զուժեղն եւ զքաջամարտիկն յորդորէ արւութիւն, որ նմայն է՝ վայելուչ. Իսկ զոր ոչ է ուժերագ՝ կմ փորձ պատերազմի՝ զգուշացուցանէ զի մի՛ գուցէ 'ի պատերազ մողացն հոգւոյ յանկարծօրէն ըմբռնեցեալ՝ նմայոցն համակերպութեանց լիցի որս։ *Արդ իմ բանս յաղագս քո՝ զձեռոյ բարեպաշտութեան խայթոցս շարժէ՝ ընդդէմ բանսարկուին որոգայթի. և զգուշացուցանէ՝ ՝ի հաւատս, զորս թեթևս և դիւրաւ ըմբռնելիս ունիցին միտս։ *Ոչ բաղմացէ և դիւր ըմբռնելի քո խորհուրդն։ այլ յոյժ խոր է բանն նր․ որ և մանաւանդ խոհեմագունից, և ածայնոց գրոց ստուգաբար գիտողաց՝ հազիւ, և ոչ օրինակաւ և հայելեաւ ծանօթ։ Եւ ոչ ասէ սրբազանն պօղոս առաքեալն զբարս քաղցունս՝ բանք չարք։ *Այլ և ըստ սողոմոնի բանին․ կաթիլ յաճախեալ՝ զվէմս թաւալեցուցանէ․ քանզի յաճախաբար ՝ի միտս մարդկայինս ըստ կաթլոյ օրինակի՝ զվնասելն բնաւորեալ կաթեցուցանելն բանս ոչ չափաւորս․ այլ յաւէտս՝ զի ամենևին վնաս գործէ։ *Կարևոր և օգտակար ուրեմն է զև առ յինէն յիշեցուցանել առնս զինքն․ որ պահպանեալ յամ յուսոյ՝ ընդ քո պատերազմէր․ և առ այս՝ որք զխորհրդոյն զօրութիւն ոչ յոյժ ստուգեալ՝ մոլորեցուցչին բանիւք՝ ոչ փոքունս ինչ ծփէին․ և զի գրէի կարևորապէս՝ նոյնինքն իրացն զօրութիւն հաւատարմացուցէ։ *Բանզի անդստին իսկ յանցելոցն ժամանակաց մեկուսեալ էր մարդկութիւն յայ․ և մոլորեալ ամ երկիր․ և ոչ ասէ երանելին դաւիթ․ ամենքն խոտորեցան ՝ի միասին և անպիտանացան․ ոչ ոք է որ առնէ զքաղցրութիւն և ոչ ոք է մինչև ՝ի մի․ *Այլ այժ արար մեզ արեգակն 'ի բարձանց · երևեցաւ մեզ միածինն ա͞յ բանն · և շրջեցաւ ը͞ որոց յերկրի ըստ մեզ եղեալ · Ծայրով բնութե͞ ա͞ծ · նմա՛ զմեզ հպեցոյց ինքե͞մբ առ ա͞ծ և հայր · * Քակեալ զմիջնորմն, եան յիշաչարապէս 'ի մ͞ջ վճարեալ յանջատողէն զմեզ'այսինքն մեղաց · և արդարացուցեալ հաւատով · քանզի է ինքն մեր խաղաղութի͞ ըստ գրոց · * Հանդերձեալ էր և այժմ առ ա͞ծ խաղաղութեա մերոյ շաղկապ խորտակել 'ի քակտել հաւատոյս · * Հանդերձեալէր և արդարութեան ճանապարհ՝ ծածկել 'ի մերոյս խորհրդոց · զի մի՛ ասցէց ծանրագոյնս ինչ * Քանզի արդարանիմք 'ի ձեռն սրբոյ մկրտութեն զմահն ք͞ի պատմելով խոստովանեալ և զյարութի͞ նր͞ · * Սակայն՝ ո՛չ հասարակաց մարդոյ պատմեմք ըզ մահ՝ ո͞վ ը͞ն ասէր Թագաւոր · այլ մարդացելոյ ա͞յ և չարչարեցելոյ վ͞ս մեր մարմնով · ըստ որում և գըրեալ է · իսկ կենդանւոյ ո͞չ ա͞յ և իւրով բնութե͞ն Ծացելոյ անչարչարելի · * Արդ՝ վտանգել քրիստոնէից յուսոյն 'ի մոլորեցուցիչ բանս նորա · և զանարուեստ ե՛ւ զանդուռնլեզուն նրկեց͞ուցանել ն͞ր և ո՛ր էր և անհրժրելի ո՛վ Թ͞գւոր · զինակի՛ց ունելով մեզ զճշմարտութի͞ն · զուղիղն ունողաց զհաւատ որ մանաւանդ որէ՛ր զմեզ գալ առայս · * Քանզի երանելիքն մեր հարք քաջողերեալք առ 'ի յա͞յ քահանայու͞թ ընդդիմացեալ չարափառութե͞ քահանայից, որք ընդ ժամանակսն ը͞ այնոսիկ · մանաւանդ պըղծոցն արիանոսաց · որք և յայնմ ժամանակի որք զմարդկայնոցս իրաց ու նէին զիշխանութ՟ն. ոչ գիտէին զճշմարտութ՟ն. և յաւէտ զնոցայն խորհէին. և զատամունս կըրճտէին ՚ի վ՟ր վարդապետութե՟ եկեղեցւոյ. Այլ էին ն՟ք ՚ի վեր ք՟ զա՟մերկիւղ. զուղիղն և զանվընասն քարոզելոյ հաւատոյս բան. ք՟զի գիտէին զասելն տ՟ն մերոյ յ՟ի ք՟ի. մի՛ երկնչիք յայնցանէ՝ որք՝ սպանանեն զմարմին՝ և զոգին ոչ կարեն սպանանել. այլ երկերո՛ւք յայնմանէ՝ որ կարօղն է զոգի և զմարմին կորուսանել ՚ի գեհենի.

Արդ նոքա՛ որք զամենեցունց իշխեցօղն յայնմ ժամանակի պ՟տերազմիչս ունէին, ոչ լռեցին ՚ի հաւատն ՚ի զրկել ամենեցունց փրկչին մերոյ ք՟ի. զի՞արդ ոչ է հարկաւոր մեզ երթալ ը՟ շաւիղս նոցայն առաքինութե՟ց, և ՚ի քս՟ մտերմութե՟ն. զի՞արդ ոչ էր պարտ հայհոյչին ձայնից ընդդէմ բարբառիլ զճշմարտութ՟ին. *Գտէ՛ի ո՞ք ասացի՝ զբարեպաշտութե՟դ ձերոյ սերտութ՟ի. հըմուտ էի ստուգապէս՝ զի ոչ նա էր հաճոյ, այլ ես. *Ո՞ ինչ էր որ հաւանեցուցանէր զիս լըռել. փոքր միւս՝ և մեկուսեալ էր զիս յորմ՟է վայելուչն էր հեղգութե՟. և առ ա՟ծ ընդ հարկանիլ պատրաստեալ. *Այլ ասացի ես յանձն իմ, ոչ ինչ ունիս պատճառս դնել ո՛վ այդպիսիդ. ընդ լռութե՟դ չարաչա՛ր են ՚ի վ՟ր քո պարտաւորութ՟իք առ ՚ի յա՟յ և իմարդկանէ. *Բարեպաշտ և ք՟սասէ՛ր է թագաւորականօք փառօք պսակեալն առ ՚ի յա՟յ. այլ և նոյն փ՟առաւորացն թագուհե՟ց երկեակ հաւասար պարծանօք վայելչացեալ համակամութ՟ե. և նոյն պարկեշտ և արժա նի սքանչացման կուսութե շառաւիղք· որք կայսունին զաւրընթերն գոլ· և պատուոյն գերազանցութե պայծառացեալք· և ուղիղ և անխոտոր հաւատով վայելչացեալք. * Տրտմեալ են և նոքա ը̄ փրկչին փառացն արհամարհանս. * Այլ ապա զիա՞րդ ոչ է յոյժ արութե զայ̄ կամին լինել· և կամ ո՞չ է վատթարութե նաւ՝ յորժամ յետուստ կուսէ հեղեալ զնովաւ հողմ լցեալ զառագաստն՝ հրաժարեսցէ զնաւելն * Ո՞չ է տկար և պատերազմատեաց, յորժամ կարգեալ որ 'ի զինուորութի՝ յաղթելն յաջողիցի նմա արիագունից ձեռաց օգնական եղեալ նմա, և նա զէնընկեց լինիցի և լքեալ. * Այսպիսեօքս յանձն իմ և 'ի ձերդ բարեպաշտութի վստահացեալ անդանդաղաբար եկի յոր արժան էր.

քանզի ձեօք հանդերձ ասեմ ես 'ի վերայ բերել՝ որոց ասացիս և զայս ինչ.

Ընտրեցաւ Նեստոր ոպ̄ յառաքելականաց և աւետարանականաց քարոզութեանց հմուտ. ոպ̄ արուեստաւոր 'ի բարեպաշտութի. ոպ̄ ուղիղ ունելով հաւատ և անբիծ ամենևին. և այսպիսի գոլով զմարդն. և բարեպաշտ ձեր իշխանութիւնդ ցանկայր. և ամենեքեան որք սրբոց եկեղեցեաց են վերակացուք. և ես իսկ ինքն. Որ և յորժամ յաղագս ձեռնադրութե նր̄ 'ի յայս կոչողացն զնա բարեպաշտից եպիսկոպոսաց առ̄քեցն առ իս թուղթք և պատասխանիս գրել վաղվաղակի խնդութե. գովելով և աղօթս առնելով ոպ̄ եղբօր պաշտօնակցի. ամենայն առաւելագունից բարութեանց լինել

Է̄ Ձ̄ ձր̄ իմե

'ի վերուստ հրամանէն. *Այլ ո՛չ է մերոյս ընկերասիրութեան՝ յետ այսորիկ բամբասանս, այլ նորա՛ մոլորութեն. *Քանզի ընտրեցաւ որպէս ոչխար, և գտաւ գա՛յլ. *Եւ որպէս հաւատարիմ և մտերիմ ծառայ, այլ գտաւ սիրել զհակառակն. *Որպէս գեղեցկողկոյզ որթ, այլ ծնաւ փուշ՝ ըստ գրեցելումն. *Որպէս երկրագործ գեղեցկարւեստ. այլ դաւաճանեց անդաստանին. *Որպէս հովիւ բարի. այլ քան զգազանս վայրենիս եղև խստագոյն. և ապա՛ ախտացեալ ո՛չ գիտեմ թէ զիա՞րդ ըղձարափառութիւնն. *Խրատեցաւ ողոքանօք յոլովակի. և զայս առ 'ի բազմաց. *Մի թէ օգտեցա՞ւ ինչ 'ի բազում ողոքանաց միոջ նորա՛. յանդիմանեալ դարձա՞ւ 'ի խորհրդոյն. վեհագոյն ինչ խորհեցա՞ւ 'ի բարոյն. արդեօք ատեա՞ց ըզ ստութիւն, կամ սիրեա՞ց զճշմարտութիւն. հրաժարեցա՞ւ յուսումնութեն խաւարէ, և խնդրեա՞ց լոյս. դադարեցա՞ւ ընդդէմ Քի 'ի զրախօսութենէն. երկեա՞ւ 'ի բազմութէ, խընայեա՞ց՝ զ յոլովս և անթիւս տեսանելով դայթագղեալս. տրտմեցա՞յց զնա՛ տեսանելն զամբոխումն հաւատարմաց եկեղեցւոյ. *Եւ ո՛չ բընաւ. որպէս նոյն իսկ վախճան իրա՛ցն աղաղակէ՛.

Քանզի 'ի սուրբ ժողովն ըստ հրամանի ձերոյդ իշխանութեան եկեալք 'ի միասին ամենայն ուստեք յեփեսացւոց մայրաքաղաքին. Պա՛յր ևնա՛ յայնժամ որև պարտէր 'ի վր յանցելոցն լալ և ողբալ նմա. որ ոչ ինչ իրիք ցասման եղեւ բնաւին, յորոց վերայ յանդգնեցաւ ասել՝ մինչ դեռ տաճարին էր յայնմ մեծանուն քաղաքի. յաւելոյր զվատթարագոյնսն. և խօսէր զանդէպսն. և յանդգնէր ՚ի վերայ փրկչին մեր փառաց. փոքու ինչ ամենեւին արժանաւորեալ բանի. յաւէտ՝ զի և ո՛չ միոյ բնաւին ՚ի նա՛ հայհոյութեան պարտաւորութիւն: * Քանզի զոր ինչ յանդգնեցաւն ասել՝ լուեալ է լաւագոյն. * Նա զայս խօսեալ եպիսկոպոսացն սրբոց. և վայելուչ ունողաց ամենեւին զառաքինութիւն և զհաւատ. * Էին և աստուածայնոց գրոց փորձք և հմուտք. * Որ և բազում յոյժ ՚ի վերայ Քրիստոսի հայհոյութեան խօթացեալք. և զանկապն և զանդուռն նորա լեզուն առեալք, լուացեալ զձեռս իրեանց առաջի նորա:

* Զայսոսիկ սրբոյ ժողովոյն արտասուօք պատմէին. ոչ դաղտնի և զանխլաբար, այլ համարձակութեամբ ասել վասն նորին. և երդմամբ չափ. և պատրաստք առ ՚ի յանդիմանել զնա. * Որ և ո՛չ է պարտ ածել զմտաւ զասացեալսն զքէ. և արարեալ զայս՝ երկուցեալք յատենէն Քրիստոսի. քանզի ոչ էին անդթասէրք ոմանք. այլ աստուածասէրք յաւէտ. և Քրիստոսի սիրոյն մեծարիմ պահապանք. * Քանզի ոչ որք ընդ դաւաղանաւդ են ձերոյ բարեպաշտիկ թագաւորութեանդ՝ կամ քաջ զօրավարք, և կամ այլք ոմանք պատուոյ գերադանցութեամբ պայծառացեալս սիրօղս՝ ձեզ ցուցանէ իրաւամբք ցասնուլ. եթէ ցեն ուրեք ոմանք զեղխք կամ վավաշոտք, և ՚ի վերայ ձերոյդ իշխանութեան

շարժեսցեն լեզու. կամ թէ առնել ինչ կամեսցին յորոց արտաքոյ է՟նի եւ օրինաց. * Այսպէս եւ յա՟ծայինսն զքահանայագործօղս ա՟մ գովութ՟ե արժանի առնէ առ՚ի յա՟յ եւ՚ի հրեշտակաց՝ ո՛չ ներելն ումեք ՚ի վե՟ր ա՟ծայնոյն փառաց խօսողին ինչ անիրաւս. այլ մանաւանդ ո՟չ զթշնամի համ՟րել զնմա. զոր եւ եր՟նելին դաւիթ պ՚րծնս պայծռս ինքեան եղեւ զայս գոչէր. * Ո՞չ զատելիս քո տ՟ր ատեցի՝ եւ՚ի վե՟ր թշնամեաց քոց մաշեցայ. կատարեալ ատելութ՟բ ատեցի զն՟ս. եւ եղեն ինձ թշնամիք. * Արդ՝ թէ սիրեն զք՟ս որք հայհոյեն զք՟ս յիրաւի մեղանչեն. որք ո՛չ պատերազմին ը՟ նոսա. իսկ եթէ ատե՛ն յայտնապէս, որ եւ իւր իսկ եւ ո՛չ միով եղանակաւ է երկբայելի. զի՞արդ ոչ են արժանի պքանչանա

լոյ եւ ա՟ծասէրք. նոցա՛ որոշողութ՟ն զբարւոքն ա՟ծասէր սուսեր հանել ընդդէմ բան, է եւ այլ ազգ պիտանի եւ կարեւոր ձերոյ իշխանութեանդ՝ յա՟ծայնոյ սեղանոյն ՚ի բաց վարել զորս պղծեն զնա. եւ զինչ օրինակաւ՝ ասացից զորս յա՟ծաշունչ գրոց յառաջ բերեալ ՚ի հաւանութիւն. * ՚Նրւազեալք երբեմն յամէնի մաստին Մովսիսի օրինադրութ՟եցն որք յի՟էլէն, եւ ՚ի տրւեցելոյն նոցա՛ պատւիրանէն անքանաց՟ելք՝ լինէին ապստամբք յ՟այ. եւ երկիրպագին կըռոց եւ զօրութ՟եց երկնից. ո՟պ եւ գրեալէ. եւ եկին յայս ամպարշտութ՟ի թըշւառականքն. ո՟պ զի եւ զնոյն զա՟ծային տաճարն պղծել * Բարկանա՛յր նց՟ ա՟ծ առայս. եւ մատնեաց զն՟ս ա՟ծ ՚ի ձեռս թշնամեաց. իսկ վ՟ս զի թագաւորեաց եզեկիա՝ այր կա

բ՟ձղ՟ա տա

տարեալ և բարի, տըլտ մեր 'ի վ̅ր̅ յանցանացն: որ և զա̅ծայինն մաքրել տաճար՝ այսպէս մատուցանէր զորս ը̅ հաճոյից ամենակալին ա̅յ. քանզի գրեալ է այսպէս վասն նորա. և էր եզեկիա 'ի Թագաւորելն իւրում ամաց քսան և հնգից. և ապա ասէր առ ղևտացիսն: * Լուարո՛ւք ղևտացիք. այժմ մաքրեցարուք և սրբեցէ՛ք զտուն ա̅յ հարցն մերոց. և 'ի բ̅ց̅ հանէք ըզպղծութի́ 'ի սրբութեանցն. զի ապըստամբեցան հարքն մեր. և արարին չար առաջի տեառն. և թողին զնա: * Ապ̂ յաւելեալ յայս այլ ինչ պիտանիս լտ ղացն՝ 'ի վ̅ր̅ բերէ դարձեալ. և այժմ մի՛ ևս պակասիք, զի ընդ ձեզ հաճեցաւ տ̅ր կալ առաջի ն̅ր. և լինիլ ն̅ր պաշտօնեայս և խնկարկուս: * Ապ̂ յարեան ասէ ղևտացիքն՝ և ժողովեցին զեղբարս իւրեանց՝ և մաքրեցան ըստ պատուիրանի Թգ̅ւորին 'ի ձեռն հրամանի տ̅ն. և մաքրեցին զտունն տ̅ն. և 'ի բ̅ց̅ հանին զա̅մ պղծութի́ս որ գտա̂ն 'ի տաճարն տ̅ն, և 'ի գաւիթս ն̅ր: * Ապ̂ ասէ սրբազանն գիր, և յաւուրն վեշտասաներորդի ամսոյն առաջնոյ՝ կատարեցին և մտին առ Եզեկիա Թագաւոր և ասեն. սրբեցաք զա̅մ որ 'ի տաճարն տ̅ն: Գրեալ է դրձ̅ թէ՝ կանխեաց ը̅ առաւօտն եզեկիա Թագաւոր և ժողովեաց զիշխանս քաղաքին. և ել 'ի տունն տ̅ն. և էհան զըւարակս եօթն. և նոխազս յայծեաց է̅ վ̅ս մեղաց վ̅ս Թգ̅ւորութ̅ե̅ն և վ̅ս սրբութ̅ե̅ցն և վ̅ս իսրայէլի: * Իմիտ առ յայսմանէ ո՛վ ք̅ս̅ասէր Թագաւոր. զի և զխունկն արկանել առաջի ա̅յ յա ռաջագոյն ածեալ ըզմըտաւ ամենահաճոյն այն սուրբն Եզեկիա՝ ոչ նախկին եմուտ 'ի տաճարըն ա̅յ կատարեաց զաղօթս, այլ պատուիրեաց նախ քահանայից ա̅յ սըրբել զտունն. և հանել 'ի նմանէ զա̅մ պըղծութի̅. որ իբրև եղև՝ արկանէր ըզխունկն պայծառապէս, խնդա՛յր և յոյժ ուղղակի. որպէս ընդունելի պատարագ մատուցեալ ա̅յ, մանաւանդ և վասն պըղծութեցն որքէին 'ի ներքս մաքրելոյ ըզտաճարն. *Այսպիսի իմն գործի և 'ի ձերոյդ իշխանուէ 'ի փառս ա̅յ. քանզի սովորութի̅'է ձեր խունկս արկանել յեկեղեցիս. և հարստալի'ր ձեռամբ մատուցանել միշտ զոր 'ի փառս ա̅յ. *Այլ կարևոր էր նախ մաքրել զտաճարն յա̅մ արատոյ և պղծութենէ. և այս

պէս պատարագել 'ի ժամանակի. անդր ք̅ զա̅մ պղծութիւն առաւելէ բանսարկութիւն՝ որ 'ի վ̅ր Ք̅ի̅ է հայհոյութի̅ն. *Այլ հրաման ետուք քահանայից, և ո̅չ ասացիս այժմ՝ յառաջագոյն մաքրեցին ձեզ զտաճ̅րն և սրբեցին զնա՛. զանարւեստ և զանմաքուրն լեզու կարկեցուցեալ. զի դուք առաւելապէս բարեփորձք լինիջիք առ 'ի յա̅յ և հրեշտակաց և 'ի մարդկանէ.

*Արդ՝ ս̅բ և տիեզերական ժողովք, և բոլորից փրկչին ուրախացուցիչ, և 'ի նմա հաւատոցն ջատագովք, գրեթէ գոչէ՛. նախանձեցայ ըզնախանձ տ̅ն ըստ գրեցելումն. 'ի միջոյ իբ. ցբառնալ զգայթագղութեն պատճառ. *Իսկ որոց 'ի դէպ էր. յաւէտ՝ զի և հարկաւոր, ջանակից լինիլ արիաբար և հանդի

բ̂ ճղդ̅ սակից

սակից յօժարութե՟ յառաջագոյն աշխատեցելոյն. և բաժանել ընդ մեզ 'ի քո՟ զքաջութենն պատիւն. ընդնոյն զմերն առնլով նախանձ ա՟նձասէր կամօք զնուրեանցն լինել միտս: *Նոքա էղեն խիստք և անգթասէրք. և հայհոյիչք ստութե՟ն և ոչ ըստ միոյ եղանակի արտաքոյ տըրտմեալք և խօթացեալք. ոչ վա՟ փառացն քո՟, այլ յոլովակի անդիպաբար ընդդէմ նո՟ դանդաչողին մտերմացս մարտկաց հակառակ զինէին: Նո՟ որոց զքե՟ խորհիլ կամե՟ին՝ ընդդիմանային. որովք ն՟րծելն յանդըգնեցան, գրեթէ՝ գոչելով՝ թէ զխեռն և զաներասանն լեզու կարկեցուցէք. և զմիրթոցն ոչխարաց զպատառեալն՝ զյափշտակօղն գայլ՝ յա՟մուրէք ծանօթ կացուցէք. քանզի 'ի վե՟ նորայոցն

երաց դժուարանալ՝ ոչ այլ ինչ վարկինիմ, բայց միայն զայս աղաղակելոյ *Քանզի անտիոքացւոց եկեղեցւոյն առ՟ջնորդն վերջանայր 'ի ժողովոյն. որում հրամայեալն էր գալ անդր ըստ սահմանեալ աւուրն, 'ի ձերոյդ իշխանութե՟ն: *Իսկ նո՟ յամեալ զգալն. բամբասողին զքո՟ չարափառութեանն նմ ուրեմն չնորհուկ առնուլ փութացեալ: *Քանզի յանցանելտասներորդ աւուրն՝ հաղի՛ գային ոմանք. յորոց է՟ նմա գլխաւորք եպիսկոպոսաց մայրաքաղաքացիք: *Սոքա և այդ արարին մեզ, թէ նո՟յոյն գաղստեն մի լիցին պէտք ժողովոյս ա՟մ իրօք. այլ կատարել յաւէտ փութանակի ըզսահմանեալսն: *Յայնժամ ս՟բ ժողովն եկեալ 'ի միասին՝ յեկեղեցին որ կոչիւր մարիամ:

Ա․ նոյն Թէոդոս։

*Գլխաւոր աթոռակից ունէր զՔ՟ս․ քանզի կայր ՚ի վ՟ր աթոռոյ աւետարանն մե՟ծ․ ՚ի միասին առաջակէին առ քննայագործօղն, դատաստան արդար դատեցարուք․ իրաւունս արարէք սրբոց աւետարանչացն՝ և նեստորի ձայնիցն։ *Արդ՝ առհասա՟րկ ամենեցունց վճիռ հատեալ՝ զնա դատապարտեցին։ *Իսկ առաքելականին և մարգարէականին աւանդութ՟ե մաքուր գեղեցկութ՟ի՝ ցուցանիւր յայտնապէս․ և ճշմարտութ՟ենն զօրութիւն ուժգնանայր։ *Քանզի խոստովանել լինէր յամենեցունց ուղիղ և առանց բանսարկութ՟ե հաւատ սրբոյն Աթանասի եպիսկոպոսապետի աղեքսանդրի․ յորմէ յաղագս հաւատոյ ճառեն ե՟ դէմ ամպարշտին ապօղինարի։ *Ասէ՝ Օ մեղացն դատապարտութ՟ի յերկիրի՛ արար․ *Իսկ զանիծիցն ՚ի բաց բարձումն՝ ՚ի վ՟ր փայտին։ *Օ ապականու՟են քակտումն ՚ի գերեզմանին, ա՟ծ ազարդ յարութեամբն․

* * *

*Սրբոյն Կիւրղի Եպիսկոպոսապետին Աղեքսանդրի՛ Բէ դ՟է ՝Բ՟ս․ *Օ որ երգ՟եւ բեայ Նորէգոս ընդդէմ Նեստորի։

* * *

Գլուխ․ ԼԹ․

ՈՒՍՄԱՆՑ սրբազանից՝ յագուրդ ամենեքին և ոչ մի եղիցի, որոց ուղղակի ողջախոհացինն․ Եւ զգիտութ՟ի ՚ի միտս ըզկենդանարարն ժողովեսցեն։ *Քանզի գրեալ է ոչ հացի՛ միայն կեայ մարդ, այլ ա՟մ բանի՛ որ ելանէ ՚ի բերանոյ ա՟յ։ *Օ ի կերակուր մնաց բան՝ որ առ ՚ի յա՟յ, և հաց ե՟ճղե հս

Մ՟ ՐԷ ԴԷ ՙՐ՟

հոգևոր հաստատէ՛ ըզսիրտ մարդոյ. ըստ որում որ 'ի գիրս սաղմոսացն օրհնաբանի.

* * *

Ձայն ա՟.

Ձարեւոք ասես.

* * *

Ա՟ Այս.

Արդ՝ հեթանոսացն 'իմաստունք և բանեղք՝ սքանչացան ընդ դեղեցկատաղութ՟ին. և ընդ որ մանաւանդ փութալի է՛ առ 'ի նոցանէ պերճաբանելն. և սոսկ բանից ճոռոմութ՟ի պաճուճանօք՝ և բանից կոկովանօք զարդարելն. և նիւթ բանաստեղծից ստութիւն. պճնա յարմար չափովք խնդալից և քաղցունս իմն ճախարակեալ. և սակաւ ինչ ամենևին ճըշմարտութե՟ հոգ տարե՟լ տկարացան և նըւաղեց՟ն յուղիղ և յօգտակար գիտութե՟. որ 'ի բնութե՟ և 'ի ճշմարիտ ած՟ն ասեմ.

Ընդդէմ Նեստորի.

*Այլ յաւէտ ճ՟որում ասէ սրբազանն պօղոս, նանրացն 'ի խորհուրդս իւրեանց. և խօսեցան անմտութե՟ սիրտք նոցա. ասացան գոլ իմաստունք յիմարեցան. և փոխեցին զփառս անեղծին ա՟յ 'ի նմանութ՟ի պատկերի եղծանելի մարդոյ և թըռչնոց և չորքոտանեաց.

* * *

Ձայն է՟.

* * *

Ճշմարտութե՟ է. ք՟ զի ասաց ա՟ծ վ՟ նոցա ձայնիւն Մովսէսի, ծաներուք՝ զի մոխիր է սիրտ նոցա և մոլորեալք են.

* * *

Ա՟ Այս.

* * *

Այլ աստ նոցայքն. իսկ որք չար հերձուածոցն գտակք եղե՟լք պիղծքըն, և ապըս ե՟ճղղ՟ տամբք տամք ը՟ղ դէմ ա՟ծայնոցն փառաց՝ · զանկապ բերանս իւրեանց ընդ արձակեցուցեալ, և խօսել զխոտորնակս՝ վրիպեալք ՚ի գիտութ՟ե դրոց · ՚ի հեթանոսաց անզգամ անմտութ՟ի գլորեցան ապարասանութեամբ ։

* Քանզի լաւ էր նոցա թէ բնաւ չէին ծանուց՟լ զարդարութեան ճանապարհն · ք՟ թէ ծանեան և յետս կացին ՚ի ս՟բ պատուիրանէն որ նց՟ աւանդեցաւ ։ * Եւ եկեալ նոցա ՚ի դէպ ճշմարիտ առակին, թէ շուն դառնայ ՚ի փսխած իւր · և խոզ լուացեալ թաւալմամբ տղմոյ. ք՟ զի բաժանեցան ՚ի ք՟է ՚ի հայհոյութ՟եցն պարտաւորութ՟իս * Եւ ո՟պ ըղ գայլս ոմանս դաւինս և դաժանս՝ ապականեն զհօտն, վասն որոյ ք՟ն մեռաւ ։ և յափշտ՟կեն զնորայսն՝ բազմացուցանելով ինքեանց

զորս ո՛չ են իւրեանց · ըստորում գրեալ է · և ծանրացուցեալ զանուր նց՟ սաստկապէս, վասն որոյ և ասի յոյժ վայելչաբար թէ ՚ի մէնջ ելին · այլ ո՛չ էին ՚ի մէնջ ։

* * *

* Բան · ք՟ · *

Եւ չէին իսկ · այլ զի արդ մտցէ մեզ յաղագս այսպիսեացս բան ։ քանզի իջուցանեն անհանճարաբար ոմանք ըզ միածինն ա՟յ բան ՚ի վերին գերունակութ՟էս, և նուաստացուցանեն ՚ի հաւասարութ՟է՝ որ առ հայր և ա՟ծ · ո՛չ համագոյ ասելով զնա · այլ և ո՛չ բնաւորականաւ ը՟ ճղէ և ան

ՍՈ̃ ԲԷ ԳԷ ՅԻ̃

և անվրէպ նմանութե նոյնութ̃ պատկել կամեցել։ *Իսկ այլք յանուանեցելոյս՝ ոչ ընդ նոյն շաւիղ գնալով, եւ յորոգայթ մ̃հու և ՚ի ծօղակս դժոխոց անկեալք՝ ընդ մարմնով տնօրէնութ̃ միածնին թիւրեն ընդ խորհուրդն. և ոչ զթիւրիմն զառաջոցն ձեռնարկեն յապարասանութի. *Քանզի ոմանք չև ևս մարմնացեալ զառ ՚ի յա̃յ հօրէ բան ծնել, յա̃ծութեն բարձրունեց՝ գրեթէ՝ ՚ի վայր քարշեալ ՚ի հողեղէնս յայսոսիկ ըմբռնել լինի. իսկ ոմանք և զմարմնացեալն պատերազմիլ գիտացին, գրեթէ՝ սաստելով յանդընդունքն մարդասէր շնորհին յոչ ուղղակի գոլ խորհրդոյն յարձակելք. վս̃ յանձն առնլոյն ընդ մ̃րմնն և զունայնութենն չափ. այսինքն զեղեն մարդ. և յերկրի երևե

ԲՆՏՏԷՄ ԳՆԵՓՈՐԻ.

ցան և ը̃ մարդկան շրջեցան. և ա̃ծ էր բնութ̃
և գահակից հօր.

……

Ր.- Ր.յ.

Ուղիղ ասացեր. աղաղակէ ՚ի վր̃ երկոցունցն անուսումնութեց ա̃ծայինն գիր՝ ընծայելով ընդ ճշմարտութին. և զառ ՚ի նոցանէն բանն անզօր և անմիտ ցուցանէ. և ՚ի վր̃ հաստուցանէ ուղղութեն շաւղաց. զորս նուրբ և ստոյգ խորհրդոյ ակամբ հայելն են սովորեալք ՚ի նորայն խորհուրդ. *Բայց ո̃չք արդեօք իցեն որք զայսպէս բարեպաշտիկ և զանձառելի տնօրէնութիւն փրկչին անզգամա̃բր ստացուցանեն. քանզի տեսանեմք զքեզ յոյժ տրտմեալ ՚ի վր̃ այսոցիկ. կամիմ հարցանել զքեզ ո̃վ
երեմիաս.

ՌՃՂԸ Բոն

Մ̃ՐԷ ԴԷ Բ̃

……

* Բն. Դ̃. *

Մ՛եա դէր խորհրդով. քանզի նախանձու նախանձեցայ զնախանձ տն ամենակալի. և առ այս որեալ վտանգիմ յոյժ. իսկ եթէ ուրեք կործանեն առ 'ի նոցանէն բանքն երկաթեակերով. քանզի զաւանդեալն մեզ հաւատ ստացուցանեն. վիշապի ուրումն այժմու երևեցելոյ գիւտիւք վարեալք' և 'ի պղծամտաց անձին՝ հրէական իմն հեղուն. ցուրտս, և խոտորնակսեան մտութե լիս.

……

* Ա— Այ. *

Արդ՝ ո՞վ է այժմ երևեալ վիշապ. և ո՞րպիսիք են 'ի նմանէ դանդաչանք ընդդէմ ճշմարտութեն հաւատոց. տա՛

…… հարցողի ……

* Բն. Ե. *

Այժմու երևեալ չարս

ԸՆԴԴԷՄ ՆԵՍՏՈՐԻ.

այս վայրապար արբեցութե ունելով լեզու. որ աւանդութեն տիեզերաց խորհրդածութեան. յաւէտ զի և ամ ածաշունչ գրոց գրեթէ՝ հրաժարական ողջոյն տըւեալ, և նորաձևեալ ըստ իւրոց կամաց՝ ածածին ոչ գոլ ասելով զսուրբ կոյսն. այլ քածին յաւէտ զի մարդածին.

* Այս առ այսոքիւք այլ անպիտանս ևս վիրաւորիչս ուղիղ և յըստակ հաւատոյ կաթողիկէ եկեղեցւոյ ածեցոյց աղանդ.

……

* Ա— Այ. *

Ո՛ Նեստորէ վարկանիմ թէ ասես. քանզի ահա՛ 'ի միտ առիթէ զի մարդ և զինչ էր որ իմացոյց ըզ նորայսոցն բանից. իսկ ածածին, զի մարդ ոչ գոլ ասէ զսբ կոյսն.

……

* Բն. Զ̃. *

Քանզի ոչ ած ասէ ծր ըճղթ նաւ

Ս̃ րբ եգ ե ՙԲ̃

նաւ․ զի էր բանն և յառաջ ք̃ զնա․ յաւէտ՝ զի և նախ քան զա̃մ յաւիտեանս և զժամանակս՝ էր մշտնջենաւորակից ա̃յ և հօր․

* * *

Ա֊ Ա֊յ․

Ուրանայ ուրեմն յայտնապէս և զայն՝ թէ է ա̃ծ Էմմանուէլ․ զորոյ ուրեմն ասէ զթարգմանութ̃ի անուանն աւետարանիչն թէ՝ որ է ը̃ մեզ ա̃ծ, *Քանզի այսպէս անուանիլ հաստատէ՝ հաւաստեաւ մարգարէին ձայնիւ ա̃ծ և հայր՝ զոր 'ի սրբոյ կուսէն ը̃ մարմնոյ ծնեալն․ ո̃պ մարդացեալ ա̃ծ․

* * *

Բան Է․

Այլ թուի նոցա ոչ անօրինել զայս․ զի ընդ մեզ լինիլ ասեն զա̃ծ․ այսինքն զբանն ա̃յ ըստ խնամակալութեն եղանակի․ քանզի ապրեցոյց

Ի

Ընդդէմ Պետրոսի․

զորս 'ի յերկրէ 'ի ձեռն ծնիցելոյն՝ որ 'ի կնոջէ․

* * *

Ա֊ Ա֊յ․

Աւ̂ ոչ էր աղէ ասա ինձ ընդ մովսէսի յեգիպտացւոցն աշխարհի․ և 'ի նոցայն բռնութէ ապրեցուցեալ զիսրայէլ․ հզօր ձեռամբ և բարձր բազկաւ ըստ որում գըրեալն է, ոչ և ընդ յեսուայ գտանեմք զասելն հաւաստեաւ․ թէ ո̃պէս ընդ մովսէսի՝ այսպէս եղէց և ընդ քեզ։

* * *

Բան Ը̃․

Ճշմարտութեամբ է․

* * *

Ա֊ Ա֊յ․

Արդ է՞ր փոխանակ ո՛չ ոք 'ի նոցանէ Էմմանուէլ անուանեցաւ․ այլ պատշաճեցաւ անունս միայն ըստ մարմնոյ ծնիցելոյն 'ի կնոջէ 'ի յետին յաւիտենիս հը

Գ̃ Ճ̃ րաշա

Մ̄ր ԲԷ ԴԷ ՚Ի̄ն
րաշափառապէս .

*Ի̄ն Թ̄. *

Օ՛ ի՞նչ օրինակաւ համարեսցուք զծնանիլն ՚ի կուսէ . որ̄պ և՛ ՚ի նմանէ՞ ունելով գոլոյ սկիզբն արդեօք բանին .

*Ա.- Ա.յ. *

՚Ի բաց տար զայլախոյ վայրապար խորհուրդ , զի յիմարութե բանքեն և ՚ի մտաց թափեցելոյ , մարմնոյ պատուղ լինիլ համարել զանճառելի գոյութե՛ միածնին . այլ էր որ̄պ ա̄ծ միշտ մշտնջենաւորակից ծնողին հօր . և ՚ի նմանէ ըստ բնութե՛ անճառապէս ծնեալ . *Իսկ թէ կամիցիս գիտել հաւաստեաւ , թէ զիա՞րդ և կամ զի՛նչ եղանակաւ ը̄ն մեզ տեսչե՛ երևեցաւ և եղև մարդ՝ հաւատա՛ ասելովն ա̄ծայինն աւետարանիչն Յօհաննէս . թէ բանն մարմին եղև և բն

Ինդդէմ Դևտորի .

նակեցաւ ՚ի մեզ . և տեսաք զփառս նր̄ փառս իբրև զմիածնի առ ՚ի հօրէ լի շնորհօք և ճշմարտութ̄բ .

*Ի̄ն . Ջ . *

*Այլ թէ եղև ասեն մարմին բանն՝ ո՛չ մնաց բան . այլ ի բաց եկաց յաճէա ՚ի գոլոյն որ ինչէրն

*Ա.- Ա.յ. *

Այլ և այս է անմատութի և զարմ̄նցանք և յիմարեալ մտաց գիտա , և ո՛չ ինչ ասելի . քանզի համարին որ̄պ նմանէ որ̄պ յանփոփոխելոյ և ՚ի հարկաւ որ բանէ փոփոխման և այլայլութե նշանական գոլ զեղեալն .

*Ի̄ն . Ջ̄ա . *

Ա՛յո ասեն . և կապեն զխուրհնցն բան ՚ի նոյն յա̄ծայնոց գրո՛ց ասելով քանզի ասի՝ ուրեմն ասեն վ̄ս կնոջն գոլոյ՝ թէ եղև արձանագի . այլ

Գ̄ Ճ̄ա և ըղ

Սան Բէ Դէ ՛Իա
և զմոլորս գաւառաղանէն' թէ ընկեցեալ ՛ի դեատին' եղև օձ. զի բնուք՟ եղև այսոցիկ փոփոխումն.

⁂

Ա.— Ա.յո.

*Ապա ուրեմն յորժամ սաղմոսեն ոմանք թէ' եղև ինձ տ՟ր ապաւէն և դրձլ' տ՟ր ապաւէն եղեր մր յազգէ յազգ. զինչ արդեօք իցեն. արդեօք ըզգոյն ա՟ծ թողեալ' որ օրհնաբանին փոխադրեց և յեղմամբ ՛ի գոյն ապաւէն. և՛ի բաց եկաց բնաւորապէս առ այլ ինչ քան զոր ինչ էր ՛ի սկզբանէ.

⁂

Բան. Ճզ.

Ա՛ զի որդ՟ ոչ է աննըման և անպատշաճ' որ ինչ ըստ բնութեան այ՟ իրն է, քանզի անփոփոխելի՛ է ըստ բնութն. միայ ուրեմն ա՟մ իրօք որ ինչ էրն. և է միշտ. թէ և տուի լինիլ ոմանց ապաւէն.

Ընդդէմ Պաւղոսի.

Ա.— Ա.յո.

Ձանձելի՛ է և յոյժ ուղղակի ապա ուրեմն յորժամ ՛ի մէջ բերիցեմք զյաղագս այ՟ զյիշումն թէ և առից յումեքէ եղևն. զի որդ՟ ոչ իցէ անուսումնութն և անըղգամութն ամենևին փոփոխումն համարիլ նշանակիլ նմա. և ոչ յաւէտ ըստ այլ ինչ եղանակի ՛իմանալ' և դարձուցանել խոհականապէս յոր ինչ մանաւանդ վայելուչն է և նման անփոփոխելոյն այ՟.

⁂

Բան. Ճզ.

Արդ' զի որդ՟ ասեն ասեմք լինիլ ըզբանն զանփոփոխելին և անայլայլելի. ով զի մշտնջենաւորութին և զէապէս բընութի ն՟ր պահել միշտ.

Ա.— Ա.յո.

Այն իմաստն Պօղոս. նորայնոցն խորհրդոց հզ՟րպետ. աւետարանակա
փ՟ձ՟բ՟ նացն

նացն՝ քարոզութե քննյա գործօղ. հաւատալ անլով. զայս խորհեցի իւրաքանչիւր ոք ՝ի ձէնջ. որ և ՝ի քս յս. որ ՝ի կերպարնս այ գոլով՝ ոչ յափշտակութի համարեցաւ զլինելն հաւասար այ. այլ զինքն ունայնացոյց, ըզկերպարանս ծառայի առեալ. ՝ի նմանութի մարդկան եղեալ. և ձևով գտեալ որպ զմարդ. խոնարհեցոյց զինքն լինել հնազանդ մահու չափ. և մահու խաչի. *Որ և յայ ըստ բնութե գոլով միածին որդի բան, ծառայութ փառաց և նկարագիր էութե որդ ծնողին զնա. եղև մարդ, և ոչ ՝ի մարմին փոխեցաւ. կամ շփոթումն և խառնակումն. և կամ այլ ինչ յայսպիսեաց կրեալ. *Ն․ ալ նաստուցել յաւէտ զինքն յունայնութի. և փոխանակ ուրախութեն որ առաջի կայր նմա՝ յանձն էառ զխաչն. արհամարհեալ զամօթ. և զմարդկութեա աղքատութի ոչ անպատուեալ. *Բան զի կամեցաւ ած ըզմահու և զմեղաց ընտանին մարմին, ևքան զմահ և զմեղս ցուցանել վերագոյն. և վերստին դարձուցանել առ որ իսկըզբանէն՝ իւր արարեալ ըզնա. և ոչ առ անձն ըստ ամենայ. այլ անձնաւոր յաւէտ՝ և անձն իմանալի. և գնալ ընդ իւրին վայելուչ շաւիղ՝ ոչ անարժան համարեալ. *Ո. ըստ մեղ ծնունդն կրել առի. մեծայով որ ինչ էրն. զի ծնաւ հրաշափառապէս ըստ մարմնոյ ՝ի կնոջէ. քանզի ոչէր այլ աղ ած գոլով ըստ բնութե, ըստ մերում տեսակիս էրևիլ որոց ՝ի յերկրիս անշօշափելի և անմարմինն նախ քան զմարդանալն. այլ ընտրեալ ինքեամբ եւ միայնով աստուածութեանն պատւոյ վայելչութե՟ զմերս ցուցանել բնութիւն ։ *Քանզի է՛ր ինքն ա՟ծ, համանգամայն և մարդ. և նմանութե՟ մարդկան. ըստ որում ըստ այսո՛ւիկ և ա՟ծ էր. իսկ ձևով իբրև զմարդ. *Քանզի ա՟ծ էր. տեսակա՛ն իբրև զմեզ և ՚ի ծառայի կերպի՝ ո՟ր. մարմին այսպէս ասեմք լինիլ զբանն. այսո՛ւիկ և ա՟ծածին գոլ հաստատեմք ըզսուրբ կոյսն։

⁂

*Բան. ԾԴ. *

Կամի՞ս՝ զի ընդ դէմ բերեալ քոյդ բանից զառ ՚ի նոցանէն նորա գոյն կատարեսցուք ըզ խորհրդոյդ քննութի. թէ թոյլ տացուք պարզաբեր զասելդ քո բարւո՛ք համարեալ։

⁂

*Առ Այս։ *

Ան անգասնելի համա

Ք. Թ.

ըիմ զա՟մ զոր ինչ և ասի առ ՚ի մէնջ. և ո՛չ ինչ արտաքոյ ա՟ծաշունչ գրոց. *Սակայն ասա դու զոր ինչ թուիցի քեզ. քանզի ընդդիմադրութիւնդ քո՝ արասցէ նրբապէս զօգտակարսն խուզել և ՚իմանալ. քանզի ծնցի ինչ թերևս յօգտակարիցն ընդդիմանալդ քո և ո՛չ հաւանելդ.

⁂

*Բան. ԾԵ.

Զայինն ասէ Պօղոս յաղագս որդւոյ որպէս եղելոյ անէծք և մեղք. քանզի ասէ՝ թէ զոր ոչն գիտէր մեղս՝ վ՟ս մեր մեղս արար. և դարձեալ ք՟ս գնեաց ըզ մեզ յանիծիցն օրինաց. եղեալ վ՟ս մեր անէծք. և լինիլ ասեն զնա՝ ո՛չ զնոյն իր անէծս և մեղս. այլ՝ այլ իմն քան զայն յայտնէ՛ սրբազանն գիր. այսպէս ասեն իմացի առ

Դ՟ Ճ՟ Դ՟ ՚ի մէնջ՝

Սա՟ բէ Գէ ՚Բա՟

՚ի մէնջ՝ բանն մարմին եղեւ.

Ա՟– Ա՟յ.

Այ՛ արդ՝ յասկըն անէծս լինիլ և մեղս՝ ընդ լինելոյն մարմին՝ մըտանէ ՚ի ներքս բանս. յա՛յտ է՝ զի և յառաջագոյն մտանէ. և յառաջ յանձն առեալ ունի ըզ մտածութիւն. որոց ինչ ընդ ինքեամբն.

Բ՟ն. Ձղ.

Օ՟ր՝ արդ ասացէր.

Ա՟– Ա՟յ.

Ասասցէ ոք ն՟շ. եթէ արդեօք որ ոչն գիտէր մեղս՝ մեղք եղև վ՟ս մեր. և գնեաց յանիծիցն օրինաց զորս ընդ օրինօքն եղեալ վասն մեր անէծք.

Բ՟ն Ճէ.

Ապա՛ զիա՛րդ արդեօք

ի

Ընդդէմ Պետրոսի.

երկբայեսցի ոք եթէ ՚ի ժամանակս՝ յայտէ յորս մարմնացաւն. և եղև մարդ միածինն ա՟յ ը՟նն անըսկիզբն.

Ա՟– Ա՟յ.

Ընդ նմին ՚ի ներքս բերի այժմ մարմնաւորութեն բանից. և որք վ՟ս նորին անօրինաբար ՚ի վ՟ր բերեալք կամաւորութե՟ կրողին զունայնութի. ոչ մինչ քաղցնուլն, և վաստակիլն. * Քանզի ոչ արդեօք աշխատէր որպէս ա՟մ զօրութ՟ի. և ոչ առնոյր քաղցնուլ՝ կերակուր և կեանք գոլով ամենեցունց ինքն՝ եթէ ոչ յառաջագոյն իւրացուցեալ մարմին՝ ըզ քաղցնուլ և զաշխատելն բնաւորեալ. այսպէս և ոչ ընդ անօրէնս լինիլ համարեալ. * Քանզի լինիլ այսպէս առեալ զնա մեղս. և ոչ լինէր անէծք խաչի համբերեալ վ՟ս փճն մեր

[illegible]
մեր, եթէ ոչ եղեալ էր մարմին. այսինքն մարմնացեալ և մարդացեալ. զորս ըստ մեզ վս մեր կրեալ ծնունդ մարդավայելչապէս՝ զոր՝ խորհուրդ կուսէն առեալ.

⁂

Բան ԺԸ.

Խոստովանակի՛ց եմ. քան զի ուղղակի՛ խորհիս.

⁂

Ա— Այս.

Անհնարաւոր և այլ ազգ է կարծելն և ասել այսպէս լինել մարմին ըղ բանն. ոպ մինչ անէծքն և մեղքն եղև.

⁂

Բան ԺԹ.

Ոչ ի՞նչ եղանակաւ ասեն.

⁂

Ա— Այս.

Ո՞չ ապաքէն զի լուծցէ զանէծսն՝ անէծք էր. և զի դադարեցուսցէ

[illegible]
զմեզ ն՝ մեզս արար զնա հայր և բոլորիցն տր.

⁂

Բան Ի.

Աստանօր եւ նոքա ասեն.

⁂

Ա— Այս.

Ապա ուրեմն թէ է ճըշմարիտ ըստ նց բարոք թըւեցելոյն. եթէ այսպէս եղև մարմին ընն ըն որում անէծք և մեղքն, վս խեղց բանականիս ըղ մարմինն եղև մարմին. և ապա զխորդ անապական և անմահ զնա ցուցանէ. * Ո՞չ ոպ զառաջինն կանգնեաց զնա իւրով մարմնով. քանզի ոչ մահկանացու էալ և ընդ ապականութե եթող զնա՝ զոր առաքեացն ՝ի մեղ ած զյանցանացն պատիժս. * Ալ յաւէտ ոպ անապական մարմին այ. այսինքն իւր և ինքեան. և քան զմահ և զա

ՓՃՂ պակա

⁂

* Գլու. ԻԱ. *

Բարւո՛ք ասացեր·

⁂

* Ա.– Աշ. *

Ասաց ուրեմն սրբազանն գիր· զառաջինն մարդ, այսինքն զադամ՝ լինել 'ի շունչ կենդանի իսկ զերկրորդն ադամ զՔս՟ 'ի հոգի կենդանարար· արդեօք որպ՟ վս՟ 'ի բաց բառնալոյ զանէծս և զմեղս եղև անէծք և մեղք· այսպէս վս՟ 'ի բաց փոխելոյ 'ի դողոյ հոգի կենդանարար՝ լինել ասեմք զնա 'ի հոգի կենդանարար· * Բան զի զլինելոյն զօրութի՟ յանդէպս իմն փոխեալ, այսպէս լինել ասեն զնա մր՟մին· որպ՟ զանէծսն և զմեղսն 'ի բաց բառնալիէ ուրեմն բանին մարմնաւորութի՟ն· այսինքն ըղ մարդնալն ոչ յանձն առեալ ըստ ճշմարտութե՟ն և 'ի բաց գնաց մեզ ամ՟ խորհրդոյս բան· ոչ ծնաւ Քս՟ և ոչ մեռաւ և ոչ յարեաւ ըստ գրոց· * Նուարդ՝ որ է հաւատըն և կամ բան հաւատոյս զոր քարոզեմք· զիա՞րդ յարոյց՝ զնա աստուած 'ի մեռելոց եթէ ոչ մեռաւ· և զիա՞րդ մեռաւ եթէ ոչ ծնաւ ըստ մարմնոյ· ո՞ւր է և յարութե՟ն մեռելոց՝ յոյս սրբոցն 'ի ներքս բերեալ անվախճան կենացն, եթէ ոչ յարեաւ Քս՟, ո՞ւր է և մարդկայնոցս մր՟մնոց կենդանագործութի՟ ըստ հաղորդութե՟ կատարեալ սրբոյն նր՟ մարմնոյ և արեան·

* Գլու. ԻԲ. *

Մարմին ասեմք լինել զբանն ըստորում 'ի կնոջէ ըստ մարմնոյ ծննդեանն· զոր 'ի յետին ժամանակս կրել ասի· որ և նախ Ք՟ զամ՟ յաւիտենիւ է ա՟ծ· դ՟ ճէ Ամե

⁂

Ա.- Ա.յս.

Ամենայն իրօք. քանզի այսպէս եղև նմանութէ ըստ մեզ ըստ ամի որ ինչ և իցէ բաց 'ի մեղաց. և վկայէ՝ առեալ ամենիմաստն Պօղոս. *Արդ՝ վս զի մանկունք հաղորդեցան արեան և մարմնոյ. և ինքն իսկ մերձաւորութ կցորդ եղև նոցունց. զի մահուն իւրով խափանեսցէ զիշխանութիւն մահու ունողն. այսինքն զբանսարկուն. և ապրեցուսցէ զայնոսիկ՝ որք մահուն երկիւղիւ հանապազ կենոյն պարտաւորք էին ծառայութեն *Քանզի ոչ ըզ հրեշտակաց բուռն հարկանէ, այլ զզաւակէն աբրահամու. ուստի պարտ էր նմա ըստ ամի եղբարց նմանիլ. *Իսկ ըստ ամի նմանութի ոչ սկիզբն ինն և մուտ իւրին՝ 'ի կնոջէ զծնունդն ունի. և ըստ

մարմնոյ երևելին ըստ իւրոյն բնութեն ոչ երևելոյն. և ըստ մեզ զիջանելն՝ անօրինաց. որ 'ի գերագոյն բարձրութիւն էր, և 'ի մարդկութես խոնարհութե. այնպիսի վերին աթոռոյն վայելչութե, և 'ի չափս լինիլ ծառայական ըստ իւրութե բանաւորականաւ. քանզի ած էր բանն.

⁂

Ին. իգ.

Ուղղակի՝ խորհիս. սակայն գիտեմ զասելն նց թէ՝ անվայելուչ է և ան յարմարական՝ զաւ 'ի յայ հօրէ ծնեալն բան անձառաբար, և ի վեր ք զմիտս, վարկանիլ և ասել երկրորդ անգամ 'ի կնոջէ կրել ծնունդ. քանզի բաւական է նմա ասելն միանգամ յայ ծնանիլ ածավայելչապէս.

⁂

Ա.- Ա.յս.

Ապաուրեմն անգոսնեն

քծը զոր

զորդի. և ո՛չ ուղղակի տխրժեալ ասեն նմա զվս մեր ունայնութիւն կամաւորութե կրեալ. աՀա խափանեալ է և վայրապար է պատուական և մեծ խորՀուրդն ածպաշտութե. և զմարմնով որ նորէնութե միածնին արուեստաւորութիւն անօգուտ ցուցանեն՝ որոց 'ի յերկիրս. *Այլ ո՛չ նոցա՛ ընդ վայրածուեն զպարան գոլ ունիլ Հըրամայէ՝ ճշմարտութեն բան. այլ յանդիմանէ՛ յաւէտ անՀնձարս զանգաչեալս. գիտելով և ո՛չ ըստ միոյ եղանակի զքի խորՀուրդն. *Քանզի ծնաւ ած և Հայր՝ զորդի յինքենէ միով ծնընդեամբ. սակայն Հաճեցաւ ըզմարդկայինս ապրեցուցանել նովաւ աղ եղանակաւ՝ որ ըստ մարմնաւորութեն. այսինքն մարդկութեան զոր ամենեւին և յամ ուրեք լի

նիլ պարտ էր ծնընդեամբըն՝ յայտ է 'ի կնոջէ. զի առ մեզ նմանութե յայ ծնիցելոյն բանի՝ դատապարտեսցին յանդգամ մարմնոյն մեղացն օրէնք. և նմանութե մաՀու ո՛չ գիտողին զնա՝ խափանի մաՀ. *Քանզի թէ անկանիցաք եղեաք նմանութե մաՀու նորա՛, և յարութե նորա՛ լինիցիմք. *Ապա ուրեմն կարևորապէս էն և գոյն ծնաւ ըստ մարմնոյ զմերս յինքն փոխադրեալ. զի մարմնոյ ծընունդքս յս մեքս՝ ապիկնացուքս և կորուսեալքս՝ մնացուք նովաւ. իսր այնուՀետև ունողի զմերս զի և մեք զնորայն. ք զի զվս մեր աղքատացաւ մեծատունն. զի և մեք նր աղքատութեն մեծնցուք. արդ որք ասենն ո՛չ զնոյն լինիլ Մրմին զածն բան. յս զընունդն կրել զոր ը մրմնոյ 'ի կնոջէ, 'ի բաց բառնան գ ձ թ զանօ զանօրէնութիւն. քանզի թէ ո՛չ մեծատուն գոլով աղքատացաւ խոնարհեցուցեալ զինքն ՚ի մերս ՚ի մարդասիրութէ, և ոչ մեք զնորայն հարստացաք. այլ եմք յաղքատութե տնկաւ՛ին. և անիծիւք՝ և մահուամբ՝ և մեղօք ըմբռնեալ. Քանզի լինիլ մարմին բանին՝ լուծումն ունի և ՚ի բաց բարձումն. որ յանիծից և ՚ի պատժէ մարդոյս բնութե պատահեցելոյն. ապա ուրեմն թէ փորեն զփրկութեւս մերոյ արմատ՝ և զհաստատոյս մերոյ բրել, ո՞ւր ևս որք ինչ ըստ նմայն են կացցեն. * Քանզի ոչ եղելոյ ո՛չ առացի մարմին բանին, և ո՛չ դառն իշխանութի մահու շարժեցաւ. խառնեցան և ոչ ը̄ միոյ եղանակի մեղք. և եմք տնկաւ՛ին առաջնոցին յանցանաց պարտաւորք. այլ ինքն և ոչ մի

ունելով փոփոխումն ՚ի վեհագոյնն. զոր ՚ի ձեռն ամենեցունց փրկչին մերոյ առեմք ք̃ի.

Բան. ԺԴ.

՚Իմ՛ս առի զոր ասացերդ.

Ա— Այս.

ՈՉ արդեօք ասիցէ և առ ՚ի մէնջ՝ զոր մերձաւորութե կցորդ եղև մեզ մարմնոյ և արեան, ո՞չ այլ գոլ քան զմեզ ըստ բնութե. քանզի ոչ ոք ասէ մարդոյ վայելուչ գոլ մարդկութես հաղորդ լինիլ. քանզի զոր ինչ էն ըստ բնութե. զի՛որդ արդեօք իմասցի առեալ ո՛չ այլ ինչ քան զոր ինչէն. արդեօք ո՞չ բազում անտեղութի ունի բանս.

Բան ԺԵ.

Ամենայն իրօք.

*

Լ. Լ.

Տես և այլ ազգ. որ անպատշաճէ և անդէպ ʼի բաց բառնալ ձեռնարկելն զբանին Տ՟յ զոր ʼի կնոջէ ըստ մարմնոյ զծընունդն. զի՞նչ օրինակաւ կենդանագործեսցէ արդեօք զմեզ մարմին ն՟ր, եթէ ոչ է իւր ն՟ր որ էն կեանք. *Ո ʼի ա՞րդ արիւնն ք՟ի սրբեսցէ ըզմեզ ʼի մեղաց՝ եթէ մարդոյ հասարակաց և ըստ մեզ. զիա՞րդ առաքեաց ա՟ծ զորդին իւր որ եղև ʼի կնոջէ և եմուտ ընդ օրինօք. զիա՞րդ դատապարտեաց զմեղս իմարմնի. *Քանզի ոչ է մարթ հասարակաց և բռնաւորեալ ունելով զմեզ ʼի մեղաց զընութ՟ի դատապարտել զմեղս. *Բայց վ՟ն զի մարմին եղև ոչ գիտողին զմեղս, այսուիկ և յոյժ վայելչաբար ըզմեղացն շարժեաց զբռնութ՟ի. և ինորայն հարս տացեալ անձառաբար որպէս անպատմելի միացեալ ընդ բանին ո՟բ և կենդանարար է. և ա՟ծավայելուչ ներգործութ՟ելի. և որ՟պ յիսկզբանն ք՟ի փոխատրիմք փառաց ʼի փառս, վերափոխիմք և մեք ʼի գոյ՝ քան զապականութ՟ի և զմեղս վերագոյն. *Նա՛ւ ճշմարտութ՟բ. զի ըստ երանելոյն պօղոսի ձայնին՝ որ՟պ զգեցաք զպատկեր հողեղինին, զգեցցուք և զպատկեր երկնաւորին. այսինքն զք՟ի. իսկ երկնաւոր մարդ իմանի ք՟ս. ոչ որ՟պ ʼի վերուստ և յերկնից ʼիջուցեալ զմարմինն, այլ զի ա՟ծ գոլով բանն ա՟յ էջ ʼի յերկնից. և զառ մերս նմանութ՟ի առեալ. այսինքն ծնունդ կրեալ զոր ըստ մարմնոյ ʼի կնոջէ. մնաց որ ինչ էրն. *Յայտ է թէ և ʼի վեր ʼի յերկինս և ʼի վ՟ր ամենեցունց որ՟պ ա՟ծ և մարմնով.

քանզի այսպէս ասէ ուրեմն ածայինն Յովհաննէս վս նորա. որ ի վերուստ գայ՝ ՚ի վերէ է զամ. քանզի եկաց մնաց ամենեցունց տր. և ՚ի ծառայի կերպարանս եղեւ անօրինաց. Նա հրաշափառ Ճշմարտապէս՝ վասն այսորիկ է քո խորհուրդըն. որև ասէ ուրեմն առ Հրէայսն ՚ի ձեռն միոյ ՚ի մրգրէիցն ած և հայր. տեսէք արհամարհոտք և զարմացարուք և եղծարուք. զի գործ մի գործեմ ես յաւուրս ձեր. գործ՝ որում ոչ հաւատայցէք եթէ ոք պատմեսցէ ձեզ. *Քանզի վասնզի որ է անհնարին լինիլ քո խորհրդոյն. վասն սքանչելեացն դերազանցութե. ածէր ՚ի մարդկութեն. և ՚ի մեռեալս որ ի վեր է քան զամ արարածս. աներևոյթն՝ և երևելի ըն մարմնոյ. որ ՚ի յերկնից և ՚ի վերուստ տեսակաւ հողեղինացս. շօշափելի անշօշափելին. ըստ բնութե ազատն ՚ի ծառայի կերպ. որ օրհնէր զարարածս՝ անիծեալ. և ը անօրէնս համարեալ՝ յամի արդարութիւնն. և ՚ի կարծիս մահու եղեալ՝ կեանքն. *Քանզի ոչ էր այլոյ ուրուք միջինն, այլ իւր՝ ըստ բնութեն որդւոյ. որով զմահ ճաշակեաց. արդեօք ով ոչ բարբառք եղելոց կամ առ ՚ի մէնջ սասցելոցս ունիս ինչ յայտնիկ սատել.

* * *

Բան. ԻԴ.

Ո՛չ ուրեք.

* * *

Ա— Այ.

Տես ինձ և զոյն առայ ոչ իւք. զորս ասեմս. *Ասէ ուրմն քս առ որս ՚ի բաց բառնալն կամին զ յարութի մեռելոց. չիցէ ընթերցեալ ձեր՝ թէ որ արար զմարդն ՚ի

ՔՁԺԷ սկըզ

Սուրբ Գէ Յս սկըզբանն է՝ արու և էգ արարողն ☆ Գրէ՝ ածայինն Պօղոս · պատուական է ամուսնութին և սուրբ են անկողինք նց · ապա զիարդ միածինն այ բան՝ զառ ՚ի մեզ նմանութին առնուլ կամեցեալ՝ ոչ մարդկութեա օրինօք եկն ՚ի հաստատուածն · այսինքն ի ծնունդ ըն իւրոյն մարմնոյ · ☆ Քանզի ոչ յամուսնութէ էառ յանձն զայն, այլ ՚ի պարկեշտ կուսէ և յանփորձ ամուսնութէ · յղացեալ յն ՚ի հոգւոյն և հովանի եղելոյ նմա զօրութն այ · ըստորում գրեալ է · արդ՝ ոչ անապատուեալ այ զամուսնութին, յայտ է զի օրհնութ պատուեալ · Էր փոխանակ զկոյս յղացեալ ի հոգւոյն՝ իւրոյ մարմնոյն առնէր մայր ած գոլով բանն ·

◆

* Ը— իէ *

Ո՛չ ինչ աւել ունիմ ·

Ընդդէմ Պաւղոսի ·

◆

* Ը— Ը... *

Ա՜ զիարդ ոչ ամաչեսցեն զեցի յայտնի այսորիկ պատճառ զայն նկատեցելոյ · քանզի եկն այ ասացի մարդացաւ որդի վերստեղծել զմեզ որ ինքեմբ նախնիքն · ՚ի սուրբ իմն և իսքանչելի հրաշափառ ծընունդ և ի կեանս ճշմարտապէս · * Ա՜ եղև նախ ինքն ծնունդ սրբոյ հոգւոյն, զոր ըստ մարմնոյն ասեմ զի որպէս ճանապարհաւ իմն իմեզ անցեալ շնորհին, ոչ յարենէ և ոչ ՚ի կամաց մարմնոյ՝ և ոչ ՚ի կամաց առն, այլ այ՝ հոգւովն զիմանալին ունելով ծնունդ · և զոր առ բնութն և ճըշմարտապէս որդին կերպակացն հոգւ և որականն հայր կոչեմք զած, այսպէս մընամք անապիկնք · այդ ոչև ս հայր զառաջինն ունելով · այսինքն զադամ, որով և ապականեցաքն · զոր և ասէր իսկ քն դ ճժ դ թէ

Թէ հայր մի՛ կոչէք ձեզ յերկրի. քանզի մի է հայր ձեր որ յերկինս է. իսկ երբեմն դարձեալ ո՟պ ը՟ մեզ վ՟ս այսորիկ և խնդրել զի զմեզ հանցէ առ իւր ա՟ծավայելուչն պատիւ. երթամ առ հայր իմ և առ հայր ձեր, և ա՟ծ իմ և ա՟ծ ձեր. ն՟ր է բընութ՟ հայր որ յերկինսըն. իսկ մեզ ա՟ծ. Ա՟ զի ճշմարտապէս և բնութեամբ որդին՝ եղև ըստ մեզ. ա՟ծունելով ըզնմանէ ըստ ունայնութե բանի վայելուչ դոլոյ. ես և մեզ զիւրն հայր. քանզի գրեալ է թէ որք ընկալանն զնա՝ ետ նոցա իշխանութի որդիս ա՟յ լինել՝ որք հաւատացեն յանուն ն՟ր. իսկ թէ ՚ի Է՟յ բարձցուք անուսումնաբար ըզծնունդն որ ըստ մեզ յա՟յ հօրէ բանին՝ զյա՟միզ յռ՟ջացեալն ըստ իմաստնոյն պօղոսի ձայնին, առ՟վ այնու հետև կերպացեալք՝ ծընունդ ա՟յ երևեսցուք հոգևովն. զոր՟վ առեալ իւրն սկիզբն. և կամ ո՟ր բնաւին առաքեալ՝ իմեզ զպատիւն.

……

Բան ԾԸ.

Ասիցեն արդեօք որպէս վարկանիմ և նոքա, թէ՝ մարդացելոյ բանին.

……

Առ Այս.

Ապա զիարդ եղիցի այս ճշմարիտ. եթէ ոչ ինքն եղև մարմին՝ այսինքն մարդ, իւր արարեալ մարմին մարդկային. ըստ միաւորութե անմեկնելւոյ. զի նորա իմասցի՝ և ոչ այլոյ ուրուք. * Քանզի այսպէս առաքեսցէ ՚ի մեզ. զորդեգրութե շընորհ և ծնունդ հոգւոյ եղիցուք և մեք. ո՟պ նախնւոյ մարդոյ բնութ՟ նախկին վիճակեցելոց. *Ա՟ռ զայս և ինձ թըւի գ՟ձժգ՟

այսպիսի ինչ ըստ ինքեան իմացեալ ասել ուրեք և յոյժ ուղղակի ա̃ծայնոյն պօղոսի. քանզի ո̃պ զգեցաք զպատկեր հողեղինին՝ զգեցցուք և զպ̃տկեր երկնաւորին. և զառաջին մարդն յերկրէ հողեղէն. իսկ զերկրորդն յերկնից. այլ ո̃պ հողեղէնն՝ այսպիսիք և հողեղէնքս. և ո̃պ երկնաւորն՝ այսպիսիք և երկնաւորքն. * Քանզի հողեղէնն մեք. ՛ի հողեղէնն ադամայ առաքեալ ի մեզ անիծիցն ապականութ̃ե. որով և մեղացն ՛ի ներքս մտին օրէնք՝ յանդամս մարմնոյ. իսկ երկնաւորք եղեաք. ո̃պ քի̃ առել զիրն. քանզի ա̃ծ բնութ̃ե և յա̃յ ՛ի վերուստ էջ ՛ի մերս անսովորաբար և օտարապէս ծնունդ. եղև ըստ մարմնոյ ՛ի հոգւոյ. զի սուրբք և անապականք մնասցուք և մեք ըստ նմա ո̃պ իսկըզ

բանն. իբրև յերկրորդ արմատոյ ՛ի նմանէ. յայս է զի իջելոյ ՛ի մեզ շնորհին բանին ա̃ն.

⁂

* Ըստ. Ի̅Թ̅. *

Գեղեցիկ ասացեր.

⁂

* Ըս Ըսու. *

Ո՞րինչ օրինակաւ նմանիլ ասեն զնա ըստ ա̃մ եղբարց՝ այսինքն մեզ. և կամ ո̂վ բնաւ իմասցի արդեօք զնմանութի առնուլ. եթէ ո՛չ ըստ բնութ̃ե էր այլ. և ո՛չ յորոցս ըստ մեզ. քանզի ոմանց նմանիլն հարկ է գոլ ա̃մ իրօք այլ քան զն̃ս և ո՛չ նման նց̃, այլ օտարատեսակ. այսինքն այլաբուն քան զնոսա. Արդ՝ աննման մեզ գոլով ըստ բնութեան միածինն՝ նմանիլ ասի եղել ը̃դ մեզ. այսինքն մարդ. քանզի եղիցի և այս յոյժ ուղղակի. և միայն ո̃պ ծննդեամբ. թէ և հրա

շփառաբար նորայն.
* ՙՔանզի ա՟ծ էր մարմնացեալ. սակայն խոստովանեսցի հոգւով իմանալեաւն միաւորեալ ը՟ մարմնին, քանզի ո՛չ թողեալ զլաւագոյնն ՚ի մեզ այսինքն զհոգին. միայն առնէ զմնացեալն հողեղէն մարմնոյն. այլ համանգամայն հոգւոյ և մարմնոյ նախախնամեաց հաւաստեաւն ա՟ծ գոլովն բանն .

❖

*Բան. է՟. *

Խոստովանակից եմ.
* ՙՔանզի ուղղակի խորհիս .

❖

*Ա.— Ա.յ. *

Ապա ուրեմն եթէ ասիցեն հակառակորդքն թէ վայրապար է ա՟ծածին անուանել զսուրբ կոյսն. այլ ք՟սածին յաւէտ, հայհոյեն յայտնապէս. ՚ի գոյոյն ա՟ծ և որդի և՟ր ճշմարտապէս

Ը

՚ի բաց հանեն զք՟ս. քանզի թէ գոլ հաւատային ա՟ծ ճշմարտապէս զնա, ո՞չ ըստ մեզ երեւելոյ միածնին, վ՟ս է՞ր սարսեցին ա՟ծածին ասել զծնող նորայ՝ զոր ըստ մարմնոյ ասեմ .

❖

*Բան ը՟. *

Այո՛ ասեն. քանզի նըմա՛ է միայն որ ՚ի կնոջէն և ՚ի զաւակէ դաւթի ք՟ս անուն. վ՟ս օծանելոյն հոգւովն սրբով. քանզի ո՛չ ուրեք էր կարող յիւրն բնութի՟ ա՟յ բանն այսպիսւոյ օծման. թէ և էր ըստ բնութե.
* Ո՛չ ապաքէն ք՟ս անուն օծութի՟ իմն եղեալ նշանակէ .

❖

*Ա.— Ա.յ. *

Ուղղակի ասացեր թէ վ՟ս օծմանն միայն անուանի ոք քրիստոս. որպէս մինչ առաքեալ. վասն առաքելութեանն. և

փ՟ձժ՟ Հր

Հրեշտակ վ̃ս ադդարարութեն. քանզի այս է սէքս անուանք՝ իրաց ինչ առնեն յայտնումն, եւ ոչ գոյացութե ըստ ինքեան. այլ եւ ոչ դիմաց խոստովանեցելոց.

*Քանզի եհոչին մարգարէք օծեալք. ըստ որում եւ՝ ի սաղմոսն օրհնաբանի. մի՛ մերձենայք առէ յօծեալս իմ, եւ՝ ի մարգարէս իմ մի մեղանչէք. առէ եւ մարգարէն ամբակում. ելեր ի փրկութիւն ժողովրդեան քոյ. ՝ի փրկել զօծեալս քո. *Սակայն զայն ասես. ո՞չ գոլ առեն զնա ք̃ս մի որդի եւ տ̃ր մարմնացեալ միածին բանն.

*Բան. ԼԵ.

Լսիցեն արդեօք թերեւս՝ բայց նմա գոլ ո՛չ յո̃յ հօրէ ծնիցելոյ բանի զք̃րդ անուն կամին. վ̃ս ոչ օծանելոյն ըստ իւրոյն բնութե ո̃պ

ա̃ծ. եւ խ̃ր բերեն այսորիկ զայն. քանզի ոչ ասեն ո̃պ մի յանուանց՝ որոց առի առ իմէնջ եւ ի վ̃ր նր առ հօր կամ սըրբոյ հոգւոյն.

*Ե̃ Եյ.

Զեւ եւս է յայտնի բանըս այլ հաւաստեաւ եւ բարւոք ասացես.

*Բան ԼԶ *

Լուր. յոլովակի եւ բազում անգամ արտաքըս բերեալ զորդւոյ կոչումն առ ՝ի յածաշունչ գրոց է տեսանել.

*Քանզի անուանի ա̃ծ եւ տ̃ր՝ եւ յոյս՝ եւ կեանք՝ եւ թագաւոր՝ եւ զօրութեց տ̃ր՝ ո̃բ՝ եւ ամենակալ. այլ թէ եկամեացի ոք եւ՝ ի վ̃ր հօր ասել. զայս՝ կամ սրբոյ հոգւոյն՝ ոչ մեղաչէ վ̃ս վայելուչն գոլոյ. քանզի միոյ բնութեանն մի ա̃մ իրզքէ եւ պատուոյն գերազանցութիւն.

*Արդ՝ է ճշմարտապէս միածնին նմա անուն

գ̃ ձժ ջ ք̃րդ

քո՟դ , տարեալ լիցի ան անջատաբար է՟ այլովք · Եւ ի վ՟ր Հօր՝ կամ Սրբոյ Հոգւոյն · բայց վ՟ս զի է անհասանելի ամենեւին պատշաճել զայս Հօր՝ կամ Սրբոյ Հոգւոյն · եւ ոչ նմա եղիցի վայելուչ միածնին · այլ հետեւի յաւէտ ո՟պ ճշմարտապէս որում ի զաւակէն Դաւթի · յորոյ վ՟ր եղիցի եւ առանց անգամներոյ ամենեւին օծանիլն Հոգւոյն՝ եւ իմանալ եւ ասել ·

……

* Լ՟ռ Լ՟յս *

Հասարակաց գոլ ասեմք եւ մեք Հօր եւ Որդւոյ եւ Ս՟բ Հոգւոյն զա՟ծավայելուչ պատուոյն անճառս · եւ հաւասարաչափ փառօք · պսակեալ սովորելք Հմանդ միայն ը՟ ծնողին՝ եւ ի նմանէ ը՟ ծնեալն Որդի , եւս եւ զս՟բ Հոգին ոսկյն ով վեհքդ ասիցէ ոք արդեօք · քո՟դ անուն եւ նոյն իրդ , այս

ինքն օծումն՝ յետ ունայնութեն չափուց եղե միածնինն · յայտնապէս զմարդանալոյն ի ներքս բերեալ լողացն զյայտնումն · * Քանզի եւ օծանելն ըստ որում երեւեցաւն մարդ՝ նշանակէ՛ եւ յայտ է · արդ՝ եթէ ոչ զնոյն զմարմնով անօրէնութեն քննեաք բան · եւ արտաքոյ ունայնութեն չափուց կայր մեզ առաջի տեսանել զմիածինն ա՟յ բան , էր արդեօք եւ յոյժ վայելչաբար անմտութե ամենեւին՝ ք՟ն անուանել զոչ օծեալն · * Բայց զի ա՟ծային էւ սրբազանն գիր մարմին ասէ լինել զնա վայելուչ եւ օծումն նմա եղեալ ի մարմնաւորութիւն՝ որէ ն՟ր · Գրէ եւ իմաստունն Պօղոս · զի որ սրբէն , եւ որ սրբին՝ ի միոջէ էին ա՟մքն · վ՟ս որոյ ոչ ամօթ համարի եղբարս անուանել զնոսա եւ ասել · պատմե ցից զանուն քո եղբարց իմոց. քանզի որբէ իր ընդ մեզ յորժամ եղեն ընդ մեզ. իսկ վասն զի ճշմարտապէս որդի էր օծեալն ըստ որում և եղև մարմին այսինքն կատարեալ մարդ. հաւատարմացուցէ՛ ած այինն դաւիթ ասելովն ասնա աթոռ քո ած յաւիտեանս յաւիտենից. զաւազան ուղղութե զաւազան արքայութե քո. սիրեցեր զարդարութի և ատեցեր զանօրէնութի. վասն այսորիկ էօծ զքեզ ած, ած քո իւղով ուրախութե. *Արդ՝ ի միտ առ թէ զինչ ած ասելով. և աթոռ նմա յաւիտենական ասելով. օծանիլ ասի առ ի յոյն. յայտ է զի ի հօրէ առաւելագունի իմն օծմամբ ք զընկերս նր. այսինք զմեզ *Քանզի թէ եղև մարդ. որև ած գոլով բանն. այլեր և այսպէս անկարօտ իւրոյն բնութեն բարութեանց՝ ինքնակատար գոլով և միշտ շնորհօք և ճշմարտութբ ընդ Յովհաննու ձայնին. և ունի ինքն այժմ յամի որ ինչ և իցէ զածավայելուչն. զի ի լրմանէ նր մեք ամենքեան առաք շնորհս ըստ գրեցելումն. *Արդ՝ համանգամայն ընդ մարդկութեան իւրոյ չափուց և ընտրական իւրացուցեալ քն անուանի. թէ և ոչ իմանի օծեալ. զոր ըստ ածութեն բնութեն ասեմք՝ այսինքն ըստ րումն իմանին ած. ապա թէ ոչ ասա՛ զինչ իմասցի այլ ազգ քն մի և որդի և տր. անարժան համարեալ միածնին զօծումն, և զունայնութե չափուցն ոչն առեալ յանձն.

⁂

Բան. ԼԲ.

Այլ իմն ք զմեզ գնան

փ ճ ժ թ շա

շնչիւք զերկրպագութե խորհուրդ անհանճարաբար մեկնօղքն, քանզի ասեն թէ ա՟ծն բան մարդ էառ կատարել ՚ի զուարակէ Աբրահամու և դաւթի՝ ըստ ասելոյն ա՟ծային գրոց. *Այսպիսի գոլով բնութե՟ որպիսի նոքայն էին. յորոց զուարակէ էր մարդ կատարեալ բնութե՟ ի հոգւոյ իմանալւոյ և ՚ի մարմնոյ կազմեալ մարդկայնոց. զոր մարդ ըստ մեզ բնութե՟՝ հոգւոյն սրբոյ զօրութե՟ յարգանդի կուսին ստեղծեալ եղեալ ՚ի կնոջէ և մտեալ ընդ օրինօք. զի զամենեսեան զմեզ գնեսցէ յօրինացն ծառայութե՟ զոր ի հեռուստ նախասահմանե՟ն որդեգրութե՟ առեալք. և մարդ յարակցեալ յինքըն մահու զնա ըստ օրինի մարդկան փորձիլ պատրաստեալ. և յարուցեալ ՚ի մեռելոց. և համբարձեալ յերկինս և նստուցեալ ընդ աջմէ ա՟յ. ուստի և ի վե՟ր գոլով ա՟մպետութեց և իշխանութե՟ց և զօրութե՟ց և տ՟րութեց և ա՟մ անուանեցելոց, ոչ յաւիտենիս յայսմիկ միայն՝ այլ և ՚ի հանդերձելումն զոր ՚ի յա՟մ արարածոցս ընդունի երկրպագութի՟ ող՟ անմեկնելի առ ա՟ծայինն ունելով բնութի՟ զյարակցութին յա՟ծ վերաբերիլ մտածութե՟ն առ ՚ի յա՟մ արարածոցս, մատուցանել նմա զերկրպագութի՟.

*Եւ ոչ երկուս որդիս ասեմք, եւ ոչ երկուս տեարս. վ՟ս զի մի է որդի ըստ էութե՟ ա՟ծն է՟ն. միածին որդին հօր. որով սա ընդ նմին գոլով և հաղորդելով որդիութեանն. հասարակորդ լինի որդւոյ անուանակոչութեանն և պատուոյ. և անէր ըստ էութեանն ա՟ծն բան որով ընդ նը

դ՟ձի մին

մին գոլ սա՝ հասարակորդ լինի պատուոյն. *Աւ՛ վս այսորիկ ոչ երկուս որդիս ասեմք և ոչ երկուս տեարս վս յայն ՚ի գոյն ըստ էութեն ա̄ն և որդւոյ անմեկնելի ունելով զառ ՚ի նա յարակցութիւն, որ միոյ փրկութեն սակս առաւ ընդ նմին վերաբերի անուանակոչութե և պատուոյն որդւոյն և ա̄ն.

……

Ա.- Ա.յ.

Աւաղ է անհանճարութեն և վիրաւորիչ խորհրդոյն. որք զայս այսպէս գոլ կարծեցին. ոչ գիտեմ թէ զիմրդ անհաւատութե է իրս. և այլ ոչ ինչ. և ամպարիշտ գիտուց ունայնութ. և խոտորումն յա̄ծայնոցն և սրբազանիցն քարոզութեց մի տր զ յս քս որդի ա̄յ գոչողացն. յայտէ՝ զոր առ ՚ի յա̄յ հօրէ ե̄նն մարդացեալ և մարմնացեալ. որպ գոլ զնոյն ինքն ա̄ծ համանգամայն եւ մարդ. և միոյ զա̄մ ա̄ծավայելուչն և զմարդկայինսն. քանզի որ էր միշտ և գոյրն ըստ գոլոյն ա̄ծ. կրեաց ծնունդ որ ըստ մարմնոյ ՚ի կնոջէ.

*Արդ՝ է՛ միոյ ուրեմն և նորին և միանձնաւորապէս էին և գոյին. և ՚ի յետին ժամանակս ե̄ն մարմնոյ ծնանիլն. և սբ գոլով ըստ բնութեանն՝ որպ ա̄ծ. սրբիւր ըստ մեզ ըստ որում երևեցաւն մարդ. ընդ որում վայելուչն էր սրբիլ ՚ի տիրականն գոլով պատիւս. և զծառայի կերպարանն որպ իւր ունելով ա̄ծ անուանէր իւր զհայր. կեանք և կենդանարար գոլով որպէս զա̄ծ, և կենդանագործիլ ասի առ ՚ի յաստուծոյ որպէս երևեցաւն մարդ. *Արդ՝ ա̄մ նորա է. և ոչ անպատուէր զանօրէնութիւն . զոր և ինքն գովեաց հայր . թէ է ճշմարիտ որ 'ի ձեռն պօղոսի ձայնին , քանզի երբեմն ասէ որ ոչն գիտէր մեղս՝ վս մեր մեղս արար . զի մեք եղիցուք արդարութի այ նովաւ . իսկ երբեմն դարձեալ . որ յիւր որդին ոչ խնայեաց . այլ վս մեր ամենեցուն մատնեաց զնա . զի որդ ոչ նովաւ զամ շնորհեսցէ մեզ . արդեօք ոչ իցէ ըստ ուղիղ դիտման սրբազանիցն գրոց առ 'ի մէնջ բան .

⁂

* Ք–ն . ԼԴ . *

Ո իմարդ ոչ .

* Ը– Ըյ . *

Իսկ թէ որպ ասեն հակառակորդքն և խորհիլն գիտացին , միածինն այ բան առեալ մարդ 'ի զաւակէ ածայնոյն դաւթի և աբրահամու՝ ստեղծանիլ յարգանդի կուսին պատրաստեաց . և յինքն յարակցեաց զնա . և մահու արար գալ 'ի փորձ . և յարուցել 'ի մեռելոց էհան յերկինս ևն . այց ընդ աջմէ այ . աւելորդէ որպ նմանէ առ 'ի սրբոցն հարցն ևառ 'ի մէնջ՝ և ամ ածաշունչ գրոց մարդանալն ասել . * Քանզի յայտնէ որպ վարկանիմ զայս , և ոչ այլ ինչ ամէնիմաստն Յովհաննէս գրելովն , թէ՝ և բանն մարմին եղև . 'ի բաց դառնայ ամենևին 'ի հակառակն՝ մարմնով տնօրէնութեն խորհուրդ . * Քանզի ոչ է տեսանել . * Ապա թէ ած գոլով բնութբ և յայ երևեալ բանն իջույց զինքն յունայնութի , զկերպարանս ծառայի առեալ և խոնարհեցուցել զինքըն . այլ 'ի հակառակին թէ համբարձաւ մարդ յածութեն պատիւ և իվր ամենեցունց զգե րունակութիւն էառ. և յայլ կերպարանս. և յաւէտ՝ զի բարձրացաւ և աթոռակից եղև հօր. եթէ ոչ է ճշմարիտ զոր ասեմս.

……

* Պտն. ԼԵ *

Ամենեւին և ա՟մ իրօք՝ ճշմարիտ է.

……

* Առ Այս. *

Իսկ եթէ ճշմարիտ է ըստ որում ասենն՝ և անարժան համարեցաւ զանօրէնութ՟ի միածինն՝ զո՞ր տակաւին արհամարհեաց զամօթ. ո՞ր եղև հնազանդ մահու չափ և մահու խաչի. * Ապա եթէ առեալ մարդ՝ ածել զնա ՚ի փորձ մահու՝ համբարձաւ և յերկինս աթոռակից ցուց՟ել հօր՝ ո՞ր այնուհետև երևեսցի իւրն աթոռ. եթէ ոչ ասեն երկուս որդիս. այլ մի յաւէտ գոլ գահակից լինել զոր ՚ի զաւակէն՝ յայտ է զի դաւթի և աբրահամու. զի որդ եւինքն ասիցի լինել փրկիչ աշխարհի. և ոչ յաւէտ մարդոյ աւիլթ, այսինքն յառաջածուղ րով ապրեցաքն. և կատարումն օրինաց և մարգարէից եղև մարդ գոլով քան զնա. * Իսկ զի խոսին օրէնքն զքր՟ իսհուրդն. և վ՟ն ն՟ր գրէ մովսէս որև եղև մեզ դաստիարակ ՚ի նա. և ՚ի բաց գնայ առ ոչ ինչ՝ հաւատոս մեր. * Իսկ զի առնու ամենևիմբ ՚ի բարձրութէն և ոչ ինչ պատուական և մեծ խորհրդս մեր. զոր և ա՟ծայինն պօղոս մեկնէ ասելով. մի ասիցես ՚ի սրտի քում ով ելանիցէ յերկինս. այսինքն զքր՟ իջուցանել. այլ զի՞նչ ասէ գիր. մերձէ բան ՚ի բերան քո. և ՚ի սրտի քում. այսինքն բանն հաւատոյ զոր քարոզեմք. զի

զ՟ծիզ՟ թէ

Թէ ասիցես բերանով որ զ՟յս՟ եւ հաւատաս ՚ի սրտի քում թէ ա՟ծ յարոյց զնա ՚ի մեռելոց՝ կեցցես. *Նորդ՝ զիմորդ տակաւին մեծ եւ բարեփառ եւ գերազանցեալ քան չէրի բարեպաշտութեան խորհուրդ՝ թէ պիտոյէ հաւատալ. ըստորում ասեն խոստորեալքն. մարդառեալ եւ ընդ ա՟յ բանին ըստ կալման գոլով. մեռաւ եւ յարեաւ, եւ համբարձեալ եղեւ յերկինս. եւ անհաւատալի թերեւս թուեսցի ոմանց. թէ ոչ ա՟ծ գոլով բնութբ եւ ճշմարտապէս. ա՟ծութն աթոռովք զարդարի. *՚Իբաց ուրեմն մերժեցելոյ ըստ բնութն որդւոյ. եւ առաջի կան որք ըզպաշտամանն ունին կարգս հրեշտակք եւ հրրեշտակապետք. եւ եւս վերադոյնքն քան զնս՟ սերովբէքն ոչ ըստ ճշմարտութն որդւոյ ա՟յ. այլ

մարդոյ յաւէտ զորդիութեն անուն հաղորդա՟բր եւ եկամուտ. եւ ը՟ մերոյս օրինակի հաստատցելոյ. քանզի սարսեցին եւ ոչ բնաւ հակառակորդքն. արդեօք ոչ իցէ անզգամութբ եւ ամպարշտութբ լի՛ նոցայն օրինադրութի. զի տալոյն եւ եկամուտն եւ ՚ի բաց բառնալի է ՚ի դրուսոն մտեալ. ոչ ունի առանց կասկածանաց զվնասն. եւ լռեցից զեսն հայհոյիչսն եւ անտեղի բանն. *Նորդ՝ էր ազագաւ զանօրէնութն գերամբարձութին ՚ի վայր քարշեն յանգեղեցիկսն. եւ զա՟ծային եւ զո՟րբ զանս մեր պաշտօն՝ մարդապաշտութի, եւ այլ ոչ ինչ երեւեցուցանեն. ՚ի բաց հանեալ ճշմարտապէս որդւոյն յարակցելոյ ումեմն կալմամբ առնա երկր՟պգ հաւանեցուցանեն սոր ՚ի վեր ք՟ զա՟մպետութիս եւ իշխանութիս եւ ա՟րու թ̃իս հանեալ ասեն · ոչ միայն որոց 'ի յերկրիս, այլ և նոցունց վերնոց զօրուեց բանականաց · զմոլորութե բւծ 'ի վ̃ր բերեն եթէ երկրպ̃դեն ընդ մեզ · ոչ մարդացելոյ ճշմարտապէս և ըստ բնութե որդւոյն և յ̃այ հօր էութէն ծագեցելոյ բանին · ա̃պ այլ ո̃ք դ̃ղէ̃ք զնա որ 'ի զաւակէն դաւթի · կամելով ուրեմն միայն առ 'ի նմանէ և արտաքուստ պայծառութե̃ք տեղեկացուցեալ ա̃ծ ոչ գոլով այս ըստ ճշմարտութեանն ·

* * *

* Ասն. * · ԼՂ · *

Այլ թէ և 'ի մարդ առանձինն իմանալի ասեն' յ̃ած վերբերութ̃ի և մտածութ̃ի ունի առ 'ի յ̃ամ արարածոցս երկրպագութ̃ին ·

* * *

* Ա.— Ա.յ. *

Ապա զի՞նչ օրինակաւ

Ի.

ողէ սա՛մ ինձ վայելէ առ 'ի մէնջ իմանիլ և ասել · առ 'ի նոցանէ յոլովակի ասացելոցն վերբերուե իր · և բեր զա̃ծային և զորէ̃զանն քըննելով գիր' տեսցուք առ 'ի նմանէ ըղխընդրելին · երբեմն նուաղեալ.ք յ̃այ պատուիրանէն որք յիէլէն 'ի վ̃ր յառնէին մովսէսի և ահարոնի դառնապէս և ապա աղաղակէին մովսէս և ահարոն · զի՞ է զի տրտնջէք զնմանէ · քանզի ոչ զմէնջ տրտնջէք' այլ զ̃այ'է տրտունջ ձեր · զի մեղանչէին 'ի մովսէս և յահրոն · այլ յ̃ածային փառսն հպէր իրն.· և 'ի նմա ունէր զվերբերութին թշնամանողացն ապարտանուե եղանակ · սակայն չէին ա̃ծ.ք մովսէս և ահարոն և ոչ յ̃ած վերաբերութ̃ի երկրպագէին նց̃ արարածքս ·

* Թագաւորէր ա̃ծ ը̃ս մարմնոյ 'ի ձեռն մարդա

գ̃ձին ըէիցն

ըսիցն ՚ի վ՟ր ի՟լի · և ապա մատուցեալ ամեն առ ա՟ծայինն սամուել · արա մեղ թ՟ր ոչ պղալգեց · առայս դ՟ռնանայր և յը ժ յիրաւի հոգեկիրն · այլ ըսէր զասէյն ա՟յ թէ ոչ զքեզ արհամրհեցին · այլ զիս՝ չթագաւորել ՚ի վ՟ր ն՟ց · ահա դարձեալ և աստանօր հաւատեաւ արհամարհանացն եղանակ յա՟ծ ունի զվերբերութ՟ին · այլ և ինքն բողբիցս փրկիչ և տ՟ր · յաղագս կարօտելոցն ասէ · որով հետև արարէք միում ՚ի փոքրկանցս յայսցանէ ինձ արարէք · արդեօք այսմ օրինակի եթէ ոք ասիցէ պատուել զ՟ր ՚ի զաւակէն դաւթի որ դ՟ոյ արար՝ և եթէ ոչ ոք հաւատաց ՚ի նմ գայթագղեցաւ հաստատութ՟ե բընութ՟են որդի · պատուիլ կամեցեալ և ն՟ր · և հաւատացեալ լինիլ առ ՚ի մ՟ենջ ըստ հաւասար և

անվրէպ նմանութ՟ե օրինակի · ապա զիմ՟րդ ոչ է զև հաւասարապատիւ տ՟ն ծառայն · և ՚ի դերունակութ՟են ա՟ծութ՟են արարեալն · և ա՟ծ առ ժամայն ըստ գրոյ ՚ի ներքս մտանէ ՚ի տ՟ր և ՚ի համագոյ երրորդութ՟ին անհաւասարաբանն նմա և ը՟ն նմա երկրպգի և հաւասար փ՟ոցն լինի հաւասա՟րկորդ ·

Բ՟ան ԼԷ ·

Ամեն զվերադրութ՟ին թէ ըստ այսմ օրինակի պարտ է առնուլ · բ՟ջի ըղմտաւ ածեալ զ՟ր ՚ի զաւակէն դաւթի անանջատաբար յարակցել յա՟ծն բան երկրպագեմք ոչ ա՟յ ·

……

Ա՟ռ Այս ·

Արդեօք բաւական է առ՚խպարտ գ՟ղ զ՟այ վայելուչն փառս առնուլ · և քան զարարածս չափ ՚ի վեր եղանել յարակցեալն միայն ՚ի նմ և երկրպագելի արարացէ զոր ոչինչ է ած. այլ գտանեմք զամն զի սակ առ ած ՚ի ձեռն սաղմոսին քնարի. մածեալ՟ անձն իմ զկնի քո. գրէ և ամէնիմաստն Պօղոս. որ մածնու ՚ի տր՝ մի հոգի է. ար դեօք ո՞չ։ ասա ինձ և նց ոչ յած վերբերութին երկրպագեսցուք ոչ մածեալս ՚ի նա. որ և քան զ յարակցիլն սակս մածանելոյն անուն լաւագոյն ած իրօք և արժանաւոր քանի ունի ըզ յայտնումն. եթէ ճշմարիտ սակս թէ մածնով յոմանս բազում սաստկութբ ունի զյարակցութիւնն.

⁂

* Բան. ԼԸ. *

Նման է.

⁂

* Ա. - Ա.յ. *

Նոր փոխանակ թողել զմիաւորութին. որ և ձայն հարթ և ծանօթ ճանապարհ առ ՚ի մէնջ յաւէտ զի և ՚ի պէտոց հարցն իջեալ ՚ի մեզ. և յարակցուի անուանեն. որ և շփոթէ միաւորութին ոչ ինչ ըստ որոց ասին. այլ ցուցանէ յաւէտ միութի միաւորիլ իմացելոյն. * Նա՞ ոչ ամենևին և ած իրօք մի ասի միայնաւոր պարզն և միատեսակն. այլ և յերկուցն կամ յոլովիցն տակաւին և յայլատեսակացն շարակացեալ. քանզի այսպէս բարւոք գոլ յայսմիկ ՚ի մասանցն. արդ չարախոհութբէ զմինն բնութբ և ճշմարտապէս որդի մարդացեալ և մարմնացեալ որոշել յերկուս. հրաժարել ՚ի միաւորութէն յարակցութի անւանեն զոր ունիցի թերևս և այլ ոք առ ած. ոչ յառաքինութէ կամ ՚ի սրբութէ. գրե թէ կապեալ ըստ առ ՚ի մաքդարէից ուղղակի ասա

ք ճիէ ցելոյն

ցելոյն որոց անկանինն 'ի պղերգութ՟ի. ժողովեցարուք և կապեցուք միմեանս ազգ անխոտ նախ՟ք զլինիլ ձեզ իբերև զծաղիկ յանցանել. յարակցի և աշակերտ առ վարդապետ իւր ը՟ ուսումնասիրութ՟ե. և մեք առ միմեանս ոչ ըստ միոյ օրինակի, այլ ըստ բազմաց. ո՛ւր ուրեք և այսպիսւոյ իրի օժանդակ՝ ոչ իմացի ան յարակից ըստ կամաւորութ՟ե տրւողին յօժանդակութ՟ի. որ և յաւէտ նման է որ առ 'ի նորաձևիցն մեզ յայտնի յարակցութ՟ի. *Հարցանէի արդեօք ըղ յարձակեալն անուսումնաբ՟ր. եթէ մարդ առեալ ա՟պ զայլ՟ք քան զինքն որդի ա՟յ բան ա՟պ զօժանդ ո՟ք իւրոյն կմաց երևեցոյց զնա. ա՟պ զի և զմահու զփորձ առնուլ և յառնել և յերկինս համբառնալ. և յանձառելոյն

ա՟ծութ՟ե համատարիլ յաթոռս. եթէ ոչ ամենեւին և ա՟մ իրք 'ի ձեռն այսոցիկ բանից այլ՟ք գոլով տեսանի ամենևիմբ. քան զբնութ՟ե և զմարտապէս որդին.

……

Բան. ԼԹ.

Ասեմ և ե՛ս.

……

Ա. Այս.

Իսկ 'ի վ՟ս զի միանգամ յայս դլորեցան անուսումնութ՟ի. ա՟պ զի վարկանիլ և ասել ոչ զնոյն ինքն լինիլ ըստ մեզ զմիածինն ա՟յ բան. այլ մարդ առնուլ՝ ըստ ո՛րոյ օրինակի արդեօք իմանի առ 'ի մենջ. կամիցին զառումընն արդեօք որպէս 'ի ձեռն առեալ առ 'ի նըմանէ. առ 'ի պարտ դըլ լինուլ ինչ զմի ոք 'ի որբոց մարգարէից զորոյ լուաք զասելն. թէ ոչ մարգարէ էի և ոչ որդի մարգարէի. այլ հովիւ գ՟ծիլ էի էր և թուղ կծուէր · և էառ զնա ՟տր ՚ի խաշանց և ասէ ցնա՝ երթ մարգարէաց ՚ի վ՟Ճ ժողովրդեն իմոյ իսրայելի · քանզի հովիւ գոլով դնէր զնա մարգարէ և իւրոցն կամացն օժանդակ կատարէր ·

……

*Ընդ. Խ. *

Ասիցեն արդեաք թերևս ոչ այս լինիլ ՟ամ իրաք զաստուածն · այլ ՟որ զի իմասցի առ ՚ի մէնջ զկերպարանս ծառայի առեալ ·

……

Ա.— Այու.

Ապա՛ ուրեմն ՟ըստ միաւորութեն անմեկնելոյն իւր եղեալ առողին իմասցի առնել · և յոյժ վայելչաբար · ՟որ զի ՟ած գոլով զ յ՟ս և ՟այ ՟ըստ ճշմարտութեն որդի մի և միայն ՟որ յ՟այ հօրէ բանն ծնաւ ՟ածապէս նախ քան զ՟ամ յաւիտեան և ժամանակ · իսկ

՚ի յետին ժամանկս յաւիտենիս զնոյն ինքն ՟ըն մարմնոյ ի կնոջէ · քանզի ոչ այլոյ ուրուք · այլ իւր եղև ծառայի կերպարան ·

……

Ընդ. Խա.

Ո՛ իա՞րդ՝ ասացէք ·

……

Ա.— Այու.

Ազէ ասա՛ ինձ արդեաք բնութե՟ն ծառայն առիցի զոչ աննմանոյն կերպարանս ծառայի առնուլ · եթէ ապա՛ն ձր շմարտապէս՝ և զծառայութեն չափուցեալ առեալն ·

……

*Ընդ. Խբ. *

Ո՛ ապա՛ն վարկանիմ · քանզի զոր ինչ էն ՟ըք բընութե՟ն՝ զիա՞րդ արդեաք լինիցի ·

……

Ա.— Այու.

Արդ տես · զի և ըստ մեզ եղեալ միածինն

ա̅յ բան. և ՚ի ծառայի չափ մնեալ ըստ մարդկութեան վկայէր ինքեն ըստ բնութեան աստուածութեան. յորժամ զդիդրաքմեան խնդրէին. ասելով ուրեմն ազատ են որդիքն. արդ ընդունի զծառայի կերպարանս. զոր յունայնանալն իւրացուցեալ. և զառ մեզ նմանութ̃ին ոչ անպատուել. քանզի ոչ էր այլ ազգ պատուել զծառայն. եթէ ոչ էր եղեալ իւր ծառայավայելուչն. զի և առ ՚ի նմանէ փառօքն պայծառասցի. և յաղթէ միշտ առաւելագոյնն. և զոր ՚ի ծառայութեան ամօթն ՚ի վր̅ մեր ապականէր. քանզի ըստ մեզ եղև ՚ի վերն քան զմեզ. և էր ՚ի չափս ծառայականս ազատն բնութ̅բ. այսուիկ և ՚ի մեզ տարեալ եղև պատիւն. քանզի կոչիմք և մեք որդիք ա̅յ. և գրեցաք հայր մեզ զնորա առանձինն. քանզի եղեն և նր̅ մարդկայինքն. ապա ուրեմն յասելն առնուլ նմա զծառայի կերպարանս՝ բոլորն է մարմնով տնօրէնութեանն խորհուրդ. իսկ եթէ մի որդի խոստովանելով և տ̅ր զառ ՚ի յա̅յ հօրէ բանն. հասարակորդ որդիութեան նր̅ և փառաց. մարդ պարզաբար յարակցեալ ասեն զոր ՚ի զաւակէ դաւթի. ժամէ ասել մեզ որոց զայսն խորհին ըստ ճշմարիտ սիրոյ տրտմութեան. ո՛վ տացէ ջուր գլխոյ իմոյ և աչաց իմոց աղբերս արտասուաց. և լայի զժողովուրդս զայս ՚ի տուէ և ՚ի գիշերի. քանզի մատնեցան ՚ի միտս անարգութեան՝ զգնողն իւրեանց տ̅րն ուրացեալ. զի երկեակ որդւոց անհաւասարաբուն ցուցանի մեզ. և ա̅ծավայելուչ փառօք պսակի ծառայ. և հաւասարչափ գերունակութ̅ե պայծառանայ սուտ ոմն որդի՝ ըստ բնութե և ճշմարտապէս որդւոյն. որ և յայտնապէս ասէ ած. թէ զփառս իմ այլում ոչ տաց. քանզի զիա՞րդ ոչ իցէ առանձնապէս քղբնութբ և ճշմարտապէս որդին. որ սոսկ և միայն յարակցութբն է պատուեալ. և ՚ի պատուոյ որդի կարգի առեալ արժանաւորեալ որդիութե ոպ մեքս. և առ ՚ի յայլմէ փառացն հաղորդիլ որ բոլ և շնորհիւ եկեալ առ այս.

* * *

Բան. Խրտ.

Արդ՝ ոչ է անջատելի որդի առանձնապէս և յած ընն զէմմանուէլ.

* * *

Ա.– Ա.յ.

Այլ ոչ բնաւ այլ պիտոյ է ասել ած մարդացեալ զնա. և գոլ ըստ նորին. և զայս և զայն. քանզի ոչ ՚ի բաց ՚ի գոլոյն ած է

ղեալ մարդ. այլ և ոչ անընդունելի ունի զանօրէնութիւն զունայնութե արհամարհել չափ.

* * *

Բան. Խրտ.

Ո՞ր ուրեմն ասեն համադոյ բանին նր մարմին. քանզի իմանի այսպէս և ոչ այլ ազգ մի և միայն որդի.

* * *

Ա.– Ա.յ.

Առ զիա՞րդ ոչ է զառանցանաց այս և մըտաց յիմարութի ցուցումն յայտ. քանզի զիա՞րդ ոք արդեօք էութեն նոյնութբ տեսանիցի զորս բնութեն բանիւք այսքան ՚ի միմեանց մեկուսեալս. քանզի այլ իմն է ածութիւնն. և այլ իմն մարդկութես եթէ ոչ՝ ոմն ասեմ լինիլ միաւորութի. քանզի ոչ զմինն ասէ ոք գոլ միաւորեալս. այլ զերկուսն թերևս և կամ զևս բազումս.

Գ ճառ Բան

* Բան. ԽԵ. *

Բաժանելի ուրեմն է ամեն զանուանեալսն ։

* Ս— Նոյն.

Ո՛չ է բաժանելի ոչ ասացի յառանձնական այլութիւն ըստ առ 'ի միմեանց գոլոյ մեկուսիս և ըստ մասին․ այլ ժողովելի 'է յաւէտ յանհատանելի միաւորութիւն զի եղև մարմին բանն ըստ յովհաննու ձայնին․

* Բան ԽԶ. *

Ապա ուրեմն շփոթեցաւ և մի՞ եղեն բնութիւնքն ։

Ս— Նոյն. *

Քաւ ո՞վ իցէ այսպէս յիմար և անուսումն՝ ոք զի զաստուածային բնութիւն բանին փոփոխելի վարկանիլ յոր ինչ ոչն էր․ և կամ փոխադրիլ մարմնոյն ը

այլայլութեան եղանակի յիւրն 'ի բանին ։

* Քանզի անճարին է․ մի որդի և մի գոլ զբնութիւն որ ասեմք՝ թէ և յառման իմանի լինիլ մարմնոյ հոգի ունողի 'ի մանալոյ․ քանզի նորա է զև մարդկայինն ոչ ասացի․ և 'իմանի առ 'ի մէնջ ոչ այլ ազգ․ բայց միայն ըստ այսմ օրինակի ած համանգամայն և մարդ․

Բան. * ԽԷ. *

Արդեօք երկու բնութիւնք թէ մի՛ այ և մարդոյ ․

* Ս— Նոյն.

Ոչ այլ ումն և այլ ածութիւն և մարդկութիւն ըստ իւրաքանչիւրումն սահմանի ․ այլ էր 'ի քս նոր իմն և 'ի վեր քան ըզմիտս 'ի միութիւն ընթացեալ առանց շփոթման՝ անճառելի միաւորութեն եղանակ ․

⁂

Բան * ԽԷ.*

Ասէ զիա՞րդ յերկուց, յածութէ և ի մարդկութէ մի իմացի Քս.

⁂

Ա.– Ա.յս.

Ո՛չ ըստ այլ եղանակի վարկանիմ. բայց միայն ըստ ժողովմանն, առ միմեանս ՝ի միաւորութին անբաժանելի ոպ ասացի. *Արդ՝ ոչ մի ասիցեմք զմարդ և մի զբնութիւն նր. որև զմիատեսակութի ոչ ունի, այլ շարադրեալ յերկուց. ի հոգւոյն ասեմ և ի մարմնոյ.

⁂

Բն. * ԽԹ.*

Ասեմք և մեք այսպէս.

⁂

*Ա.– Ա.յս *

Մի թէ ըստ մասին ուրուք առեալ զմարմինն մեկուսեալ զմիաւորելն է նմա հոգի, յերկուս մարդս բաժանէ զմինն, Ընդդէմ Նեստորի. և ոչ ապականէ զբնութեն սահմանն.

⁂

Բան. * Ծ.*

Ասէ սակայն դրէ ամէն իմաստն Պօղոս. քան զի թէ արտաքին մարդս մեր ապականի. այլ ներքին մարդս մեր նորոգի օրըստօրէ.

⁂

Ա.– Ա.յս.

⁂

Ուղղակի ասացեր Քն գիտէր իսկ հաստատեան զայս յորոցէ մինն. և տեսութք միայն առնէ ըմբռնելի զանազանութին մարդ զոր ՝ի ներքս հոգին անուանէ. այլ և արտաքոյ ըզմարմինն. քանզի յիշէ և զորբազանն գիր. և՝ի նման է է երբեք զմմ կենդանին յայտնել. որ և յասելն այ հեղից յոգւոյ իմմէ ՝ի վր ամ մարմնոյ. եզմովսէս ասէ ըղվս որք յիսրայելեն զձլը եօ

Սրբ. Կիւրղի.

եօթանասուն և հինգ ոգի իջին հարքն քո յեգիպտոս. և ի վ̃ր իսկ էմմանուէլի եղեալ գտանեմք. քանզի յետ միաւորութեն՝ որ առ մարմինն ասեմ. թէ և միածին և ա̃ծ, և յա̃յ կոչեսցէ ոք զնա՛, ո՛չ առանց մարդկութեն իմասցի գո՛լ. և եթէ և մարդ ասի՝ ո՛չ 'ի բաց հանէ զգոլն ա̃ծևո̃ր.

Բա̃ն. * Ծա̃. *

Այլ թէ մի բնութի գոլ որդւոյ ասեմք. թէ և իմանի մարմնացել, հա՛րկէ ա̃մի՛ շփոթումն խոստովանիլ և խառնակումն. ո̃պ գողացելոյ իմն մարդոյս բնութե ինմա. ք̃ ի զինչէ բնութի առ ա̃ծութեն գերագոյուն.

*Ա̃- Ա̃.. *

Ս՝նսւանդ 'ո՛վ ընկեր աւելորդս խօսիս՝ որ ասես շփոթումն լինիլ և խառնակումն եթէ մի

Ա̃- Նարեկա.

բնութի խոստովանի առ 'ի միանջ որդւոյ մարմնացելոյ. զի ոչ ոք ունի ը̃ ճշմարիտ և հարկաւոր խորհրդոյ առնել զցուցումն. այլ թէ օրէնս մեզ զիւրեանցն կացուցանեն կամս. խորհեցան խորհուրդ՝ զոր ո՛չն կարացին հաստատել. քանզի հետևելի է մեզ ո՛չ ն̃ց այլ ա̃ծաշունչ գըրոց. իսկ գոլ եթէ պարտ վարկանին վ̃ն ո՛չ ինչ մարդկութես առ ա̃ծութեն գերունակութի 'ի ներքս գողացեալ լինիլ և մաշեալ ո̃պ և նոքա ասեն. դարձեալ ասեմ թէ՝ մոլորելեննև ո՛չ գիտեն ըղգիրս. ոչ զզօրութի ա̃յ. ք̃զի և ո՛չ իք ան հընար բարեսիրիս ա̃յ՝ տանելի առնել զինքն մարդկութես չափուց և զոր յառաջագոյն երևեցոյց մեզ օրինակին՝ Մովսէսի խորհրդածեալ և զմարդանալոյն եղանակ՝ ո̃պ օրինակաւ նկարագրեալ. ՚Քանզի եկն տեսակաւ հրոյ ՚ի մորենին յանապատին, և փայլատակէր ՚ի թուփն հուրն. սակայն ոչ այրէր. զարմացաւ ը՟ տեսիլն Մովսէս. որ և ՚ի մարդ ոչէ ըմբռնելի հրոյն փայտ. և զխո՟րդ է առնել բոցոյն; յարձակման դիւրայրեացն նիւթ. այլ ո՟չ ասացի՛ էր իրն խորհրդոյ օրինակ՝ առնելի՛ երևեցուցեալ մարդկութեա չափուց զա՟ծայինն բնութի բանին՝ իւր կամելոյն. քանզի անկարելի է նմա ամենևին և ոչ ինչ.

⁂

Ա-ն. ծզ.

Ս՟պ դ իտեմ իսկ՝ զի ոչ խորհին ն՟ք այսպէս.

⁂

Լ.- Լու.

Ըմբռնի այժմ և առանց երկբայութեան երկուս որդիս և երկուս ք՟ս ընծայելով առ ՚ի նոցանէն

⁂

Ա-ն. ծզ.

Երկուս ոչ. բայց ասեն թէ մի է ըստ բնութեան որդի որ յա՟յ բանն. իսկ առեալն մարդ՝ բնութբ է որդի դաւթի. իսկ որդի ա՟յ վ՟ս առնելոյն յա՟յ բանէն, և վ՟ս բնակելոյն ՚ի նմա բանին ա՟յ, յայս եկն պատիւ. և շնորհիւ ունի զորդեգրութիւն.

⁂

Լ.- Լու.

Եւ ասա որդ՟յ մնաց և խորհրդոյ իցէն որ դեօք որք այսպէսն գործեն. և կամ զխո՟րդ ոչ երկուս որդիս ասեն որ չե՟ր ՚ի միմեանց մարդ և ա՟ծ. ապա թէ ըստ ն՟ց ո՟ն ճշմարտապէս և բնութբ որդի. իսկ ո՟ն շնորհիւ ունի զորդեգրութիւն և յայս եկն պատիւ ո՟չ բընակեցելոյ ՚ի նմա բանին արդեօք ունիցի ինչ մեծագոյն քան զմեզ. քան ք՟ն ձ՟ղ զի

Սրբոյն Ներսիսի.

զմեզ որբւզ՟նն պօղոսասելովն, վ՟ոկ դընեմ ծունր առ հայր տ՟ն մերոյ յ՟ի ք՟ի յորմէ ա՟մ նահապետութիւք յերկինս և յերկրի անուանին. զի տացէ ձեզ ըստ մեզ ըստ մեծութե փառաց իւրոց կարողութ՟բ զօրանալ ՚ի ձեռն հոգւոյ ն՟ր. բնակել ք՟ի ՚ի սիրտս ձեր. քանզի ՚ի մեզ է ՚ի ձեռն հոգւոյն. որով աղաղակեմք աբբա հայր. ապա ուրեմն և ոչ ըստ միոյ օրինակի եմք ՚ի նուաստութե եթէ հաւատար փառացն արժանաւորեցաք առ ՚ի յ՟այ և ՚ի հօրէ. քանզի շնորհիւ և մեք որդիք և ա՟ծ՟ք եմք. և բերեալ լինիմք ա՟մ ի ըղ՟ք յայս գերաբուն և իսքանչելի փառս. ո՟պ բընակեալ ունելով զմիածինն ա՟յ բան. այլ անըղգամ և անգունելի ամենեւին արժանաւորել ը՟զ՟ ն՟ջ որդեգրութե զ յ՟ս. ո՟պ շնորհի մասամբ ե

Առ Նորեգաւ.

կեալ յայս փառս.

* * *

*Բան. *Ծ՟Դ.*

Ափիցես արդեօք թէ զի ո՟րդ.

* * *

Առ Այս.

Աս՟ կարի քաջ. քանզի նախ ո՟պ այլ ո՟ք դոլով առանձնապէս որդի և ք՟ս և տ՟ր քան զճշմարտութ՟բ և բնութ՟ն իմանի յայսմանէ. և ապա առ այսուիկ. և այլ իմն յանհընարիցն ՚ի ներքս մըտանէ. և ուղղութ՟ն խորհրդոց անվայելչապէս հակառակ յարուցեալ:

* * *

Բան. * ԾԵ. *

Որ ասես՝ ասա այժմ:

* * *

* Առ Այս.

Ամէնիմաստն Յովհաննէս ասէ յաղագս ք՟ի. յիւրսն եկն՝ և իւրքն ըզնա ոչ ընկալան. իսկ որք ընկալանն զնա՝ ետ նոցա իշխանութ՟ի որդիս ա՟յ գ՟ ձ՟ղ՟ լինել

Թուէ դէ ՙԲա
լինիլ. արդեօք շնորհիւ ունելով զորդեգրութիւն՝ և եկամուտ առեալ զպատիւն զոյն որ ինչ էն՝ շնորհեսցէ՞ և այլոց զոր հալիւն հարստացաւ. ո՞չ թրուեսցի քեզ անհաճանելի՛ իրդ.

……

Խնդ. * ծզ. *

Այո՛ կարի՛ քաջ.

……

* Առ– Առոյ.

Իսկ որ ո՛չինչ բնութեն, այլ արտաքուստ յաւէտ և եկամուտ առելին՝ եղիցի և ՚ի բաց ընկենլի. ըստ որում և ընկալեալն եղև.

……

* Խնդ. ծէ *

Այո՛ զիա՛րդ ո՛չ.

……

Առ– Առոյ. *

Այս ուրեմն եղիցի հընար երբեմն և ՚ի բաց մերժիլ յորդիութենէն որդւոյ. ՙՔզի ո՛չ առանց կասկածանաց ՚ի բաց ան

Ընդդէմ Պաւղոսի.
կանիլ՝ որ ո՛չինչ բնաւորական օրինօք հաստատեալ.

……

* Խնդ. ծը *.

Այդ այդպէս է.

……

* Առ– Առոյ. *

Այո՛ ըստ այլ օրինակի տեսցէ ոք արդեօք. թէ զիա՛րդ է անգեղեցիկ և յետին չարախոհութե՛ն լի՛ ճշմարտապէս՝ աղանդ նց. * ՙՔանզի թէ է ճշմարիտ՝ թէ ըստ դրութեն և ըստ շնորհի միշտ է ըն նմանութեն բնութե՛ն և ճշմարտին, զիա՛րդ մեք ըստ դրութեն որդիքս առ նա ունիմք զեղբերութի՛ւն՝ ո՛չ առ ճշմարիտ որդի թէ և է ընդ մեզ ըստ շնորհի. * Ո՛ զիա՛րդ և յաւետարանական առակին՝ ո՛չ որդի առաքի յետ ծառայիցն. զոր տեսեալ ասէին զայդին բաժանօղք՝ սա է ժառանգ այդւոյն, եկայք
քճէ սպան

ապանցուք զսա։ *Այլ է այժմ մարմնով երեւեալն. եւ հրէիցն անզգամութե եկեալ ՚ի փորձ, որդի ճշմարտապէս եւ ազատ. յայտ է՝ զի ոչ յազատ բնութէ ծնեալ. եւ ոչ յորոց ընդ լծովս, ըստ որում իմանի ասացեալ. թէ եւ եղեւ ըստ մեզ՝ որք ընդ լծով ծառայութեան. որդի ուրեմն է ոչ ասացի բնութե եւ ճշմարտապէս, անկուծն եւ ՚ի վեր քան զարարածս. ստա որ եւ մեք՝ որք ըստ դրութեն եւ ըստ շնորհի որդիք կերպարանիմք.

⁂

*Բան. * ԾԹ. *

Ո՛չ ասեմք ասեն զմիորդն որդի գոլ բնութե այ. զի մի՛ բնութե երկուս որդիս ասասցուք. քանզի ոչ ՚ի յերկնից իջեալ բանն ոչէ ըստ բնութե որդի դաւթի, այսպէս եւ ոչ որ ՚ի զաւակէն դաւթի որդի է ըստ բնութեն այ.

⁂

Առ Այս.

՚Քանզի որոշեն ուրեմն յերկուս որդիս. եւ երկոքին սուտ անուն երեւին. *Ասիցէ ոք որպէս վարկանիմ սնոտի պատրանս գոլ զքի խորհուրդն. եթէ այսպէս է ըստ որում զառանցեալ ասենն հակառակորդքն՝ ո՞ւր է միաւորութին. եւ յո՞յր վս գործեալ ըղնա ասեն. ուրեմն եւ լինիլ մարմին բանին ոչ ճշմարիտ երեւեսցի. եւ աւելորդ բերեալ ՚ի ներքս եթէ՝ ոչ երեւեցաւ որդի դաւթի որ յայ հօրէ բանն՝ վս ՚ի զաւակէն լինելոյ ըստ մարմնոյ. պարտ է ոչ համարիմ եւ առ ՚ի մէնջ լսել նց զոր առ իւէ առ հրէիցն վարդապետս ասացաւ. զի՞նչ թուի ձեզ վս քի՝ ո՞յր որդի է. եւ թէ ասիցեն եթէ դաւթի՝ լուիցեն ՚ի մէնջ. եւ զիա՞րդ դաւիթ զնա

Խաչ Գէ Ա՟ս

Տ՟ր կոչէ հոգւովն, ասաց Տ՟ր ցՏ՟ր իմ նիստ ը՟ աջմէ իմմէ մինչև եդից զթշնամիս քո պատուանդան ոտից քոց. *Ա՟րդ՝ եթէ դաւիթ հոգւովն զնա Տ՟ր կոչէ, զի՞արդ է որդի նր. որ ո՛չինչ ըստ բնութե և ճշմարտապէս որդի, ո՟պ ասեն հակառակորդքն. ա՛ղէ ասա ինձ գահակի՞ց է Ա՟յ և համաթո՞ռ ամենեցունց արարչին լինի. որ և ըստ ասելոյն ա՟ծայնոյն Պօղոսի. ո՛չ ումեք ասաց ՚ի հրեշտակաց հայր՝ որդի իմ ես դու. և ո՛չ թէ նիստ ընդ աջմէ իմմէ. և ապա զի՞արդ ՚ի գերագոյնսն պատիւ և ա՟ծութեն աթոռս որ ՚ի կնոջէն. և ՚ի վ՟ր ա՟մ պետութե և տ՟րութե և աթոռոց և ՚իշխանութե և ա՟մ անուանեցելոյ. *Ա՟պ ասես զի՛արդ ասէ տ՟ր. եթէ Դաւիթ հոգւովն կոչէ զնա տ՟ր՝ զի՞արդ որդի նր է. խորհել

Ընդդէմ Պետրի.

հաւանեցուցանեն որք են ճշմարտութեն քննիչք եթէ ՚ի հաղորդութե մարմնոյ և արեան եղեալ բանն. եկաց մնաց և այսպէս միորդի. և զի ա՟ծ է յա՟ծ ավայելուչ գերունակութեն վկայեալ. և զի եղև մարդ որ և որդի դաւթի երևեալ զնա բարբառ նշանակեալ.

Ըստ. * Հ. *

Ա՟սիցեն արդեօք թերևս և առայս. թէ ուրեմն յէութէ՞ Ա՟յ և հօր տացուք գոլ և զնա որ ՚ի զաւակէն դաւթի.

*Ա՟ռ Ա՟յս.

Ա՟պ զի՛արդ ո՛չէ այսպիսի հարցումն լի բազում անմտութե՟, և անվայելուչ եղիցի խորհըրդոյն զօրութի՝ և ճշմարտութեն սիրողաց.

Ըստ. * Կ՟ն. *

Ասա թէ զի՞արդ.

Փ՟ճլ Թ Ա՟-

*Ա– Ա.յս.

Մ՛ի՛ որոշեր ինձ ոպ՟ զայլ ոք աւելով քան ըզմինն Քս՟ եւ որդի եւ Տր՟. քանզի ուղղութն բան՝ զառ ՚ի յայ՟ հօրէ ծնեալն որդի միածին զնա եւ ոչ զայլ ոք դողախորժէ զոր ՚ի զաւակէն Դաւթի. ո՞չ այժմ յանչափ անմտութենէ ասզացն թէ որպէս յերկնից իջեալն բան ո՞չ է ըն՟ բնութն որդի դաւթի. այսպէս եւ ո՞չ որ ՚ի զաւակէն Դաւթի՝ որդի այ՟. *Քանզի որ բնութբ՟ եւ ճշմարտապէս յայ՟ եւ ՚ի հօրէ ծագեցաւն բան՝ յառման եղեալ մարմնոյ եւարեան որպէս եւ այժմ իսկ ասացի՝ եկաց մնաց նոյն. այսինքն բնութեամբ եւ ճշմարտապէս որդի հօր. մի գոլով եւ միայն. եւ ո՞չ ոպ՟ զայլ ոք ընդ այլում. զի եւ դէմ ասացի նր՟. Քանզի այսպէս ժողովեալ առ միաւորութիւն ճըշմարիտ՝ եւ ՚ի վեր քան զըմիտս եւ զբան. զորս բընութն սահմանաւ առ աննմանութիւնս հեռացելս ընդ անմոլար ճանապարհ հաւատոյս գնասցուք. *Քանզի մի՛ եւ զնոյն ասեմք քս՟ յս՟ յայ՟ հօրէ ոպ՟ ած՟ բան, իսկ ՚ի զաւակէն Դաւթի ըստ մարմնոյս. եթէ ո՞չ թըւեսցի քեզ տեսութին մեր հաճոյ.

*Բա–. *կէ՟.*

Ամենեին իսկ.

Ա– Ա.յս.

Ասացից եւ այլ ինչ առ հակառակորդսն.

Փ Ծ Խ Բա–

Ընդ․ * ԿԳ․ *

Ո՞ինչ է զոր ասեմն․

* Ա․– Ա․յ․

Ոչ ապաքէն յայ հօրէ հաւատացին ունիլ զէութի այ բանին․ իսկ զառեալն մարդ՝ ոչ նոքայն ասեն ըստ յարակցութե ՚ի զաւակէ ածայ նոյն դաւթի՝ յանդըգնին․

Ընդ․ * ԿԴ․ *

Այդպէս ասեն․

* Ա․– Ա․յ․ *

Առաւելանայ ամենևին և ամ իրօք՝ բնութե և փառօք ած գոլովին՝ քան զոր ՚ի զաւակէն դաւթի․ և գերամբարձեալ լինի այս քան՝ որ քան ինչ է միջոց բնութեց և այլայլութեց․ կամ թէ է ոչ ճշմարիտ զոր ասեմս․ * Ընդէ՞ր փոխանակ

Ը․

անջատեն, և զոմն բաշխօղ փառացն և իշխանութե և զոմն առօղ բերեն ՚ի ներքս․ և զայն որ ինչ էն ոչ ըստ պատւոյ կարգի և շնորհի մասին շահեալ․ փոքր է ամ ի րզք և երկրդ՝ ՚ք զօրութողին որ առնուն․ և քան զփառաւորիչն որ ՚ի նմանէն առնու զփառս․

Ընդ․ * ԿԵ․ *

Յոլովակի ասեն և նոքա՝ ոչ համարիմ՝ այլ և այլութի գոլ այ և մրդկին․

* Ա․– Ա․յ․ *

Աւ՛ զիա՞րդ ասէն ի մասան Պօղոս ածայ նոյն խորհրդոց քննայագործօղ՝ որ զնա ունի բնակեալ յինքեան՝ զոր քրոզէն, և խօսի հոգւով զոր ըստ մարմնոյ հրէիցն ած անուանէ եւ օրհնեալ յաւիտեանս․

Քճխտ զինչ է

Օ ի՞նչ է ՚ի վեր ք̃ զոր ՚ի վ̃ր ամենեցունցն ա̃ծ. և զի՞նչ մեծագոյն քան զոր ՚ի հօրէ՛ ծնելն բան ոք տեսանիցէ՝ քան զոր ըստ մարմնոյ ՚ի հրէիցն. եթէ է այլ քան զնա և առանձնապէս որդի և ո՛չ այս ճշմարտապէս. Այլ ընկալեալ եղև ասեն ըն̃ յարակցութե̃ որ ՚ի զաւակէն դաւթի. և վ̃ն զի բնակեցաւ ՚ի նմա ա̃ծ գոլով բանն, հասարակորդ լինի փառացն նորա և պատւոյ. * Եւ զայս ուսուցանէ՝ ասելովն ամէն իմաստն Պօղոս վ̃ն ն̃ր թէ՝ եղև հնազանդ մահու չափ և մահու խաչի. վ̃ն որոյ և ա̃ծ առաւել բարձրացոյց զնա. և շնորհեաց նմա անուն՝ որ ՚ի վեր է քան զա̃մ անուն, այսինքն ա̃ծ.

* Ա֊ Այ. *

Ուրեմն առանձնական և ոչ այլում ուրոյն որդւոյ որ ՚ի զաւակէն դաւթի՝ տուեալ ասեն առ ՚ի յա̃յ զանունն՝ որ ՚ի վեր քան զա̃մ անուն.

* Ա֊ւ. * ·կէ· *

Այո՛ ասեն. քանզի ա̃ծ գոլով առ ՚ի յա̃յ ըստ բնութե միածինն, զիա՞րդ արդեօք եղիցի առեալ զոր ինչ ունին.

* Ա֊ Այ. *

Արդ՝ եթէ ոչ ՚ի վ̃ր ն̃ր դնի անունն, քննեսցի՝ մանրապատում յորոց գրեաց ա̃ծայինն Պօղոս ք̃ զի զայս խորհեսցի իւրաքանչիւր ոք ՚ի ձէնջ որ ՚ի ք̃ս յ̃ս. որ ՚ի կերպարանս ա̃յ գոլով՝ ոչ յափշտակութի̃ համարեցաւ ըզգոլն հաւասար ա̃յ. այլ զանձն ունայնացոյց՝ ըզկերպարանս ծառայի առեալ, ՚ի նմանութի̃ մարդկան եղեալ. և ձևով գըտեալ ո̃պ մարդ. եղեալ հնազանդ մահու չափ և

Թ․ է Դ․ է ՚Բ̃

մահու խաչի․ վ̃ որոյ և մ̃ծ առաւել բարձրցոյց՝ և շնորհեաց նմա անուն որ ՚ի վեր է քան զա̃մ անուն․ *Արդ՝ եթէ ը̃ նոցա որ ՚ի զաւակէն դաւթի առանձնապէս իմացեալ մարդ, առեալ զանուն որ ՚ի վեր է քան զա̃մ անուն, ցուցեալ զնա յառաջագոյն գոլով ՚ի կերպարանս ա̃յ, և ոչ համարիլ գոլ յափշտակութի զգոլն հաւասար ա̃յ․ *Եւ առ այսուիկ առեալ և զծառայի կերպարանս․ յայտէ՝ զի ո̃պ ոչ ունող և ոչ գոլով այս՝ նախ քան զառնուլն․ որ և ըստ որում ասեն նոքա և խորհիլն գիտացին՝ նա է ծառային կերպարան․ *Ապա զիարդ արդեօք զայն ո̃պ զոչ ունող առցէ․ զիարդ արդեօք և մ̃րդ՝ ՚ի նմանութին մարդկան լինիլ իմասցի․ գըտցի և ո̃պ զմարդ ձևով արդեօք և ոչ ակամայ

Ընդդէմ Դ․եաւորի․

դրձուցէ զիմացուածոյն նո̃ց զօրութի առ ՚ի պարտն գոլ գիտել զճ̃շմարտութին․

* * *

*Ձայն * Կը̃ *

Օ̃ր ասես․

* * *

*Ա․ - Ա․յս․ *

Քանզի որ էրն ՚ի կերպարանս ա̃յ և հօր բանն՝ էութեն նո̃ր նկարագիր․ որ ըստ ա̃մ որ ինչ և իցէ՝ հաւասարապէս ունելով ծնողին՝ ունայնացոյց զինքն․ և որպիսի ինչ իցէ ունայնութին․ յառմանն լինիլ մարմնոյ և արեան․ և ի ծառայի կերպի առ մեզ նմանութին որ ո՛չն էր ըստ մեզ ըստ իւրոյն բնութե․ այլ ՚ի վեր քան զա̃մ ստացուածս․ այսպէս խոնարհեցոյց զինքն իջեալ անօրինաբար ՚ի մարդկութեն չափ *Այլ էր և այսպէս ա̃ծ․ և ո̃պ որով ունելով զոր բնութենէ նորա․ որ և ասէր առ որ ՚ի

Փ̃ ձ̃ի Փ̃ յեր

յերկինս Հայր և ա̄ծ. Հայր փառաւորեա՛ զիս փառօքն զոր ունէի առ քեզ նախ քան զլինիլ աշխարհի: *Ո՛վ փառսն ո̄դ իբրև զիւր խնդրէր որ ՚ի զաւակէն դաւթի ՚ի յետին ժամանակս յաւիտենին ծընեալն. եթէ էր այլ առանձնապէս: այլ ա̄ծավայելչապէս եղիցի այսպիսիս ձայն: *Բանզի պա՛րտէր նմա և մարդկայնոցս չափուց ստեղծակից լինիլ. և անվնաս պահել զա̄ծավայելուչ պատուոյն գերունակութի̄ էապէս գոլով ՚ի նմա ո̄դ և ՚ի Հայր: *Ապա թէ ոչ զի՞նչ օրինակաւ ճշմարիտ ՚ի վ̄ր մեր ո՛չն եղիցին քեզ աստուածք առժամայնք. եթէ ա̄ծանայ ըստ ն̄ց մարդ յարակցութե̄ որ առ բանն. աթոռակից և հասարակորդ հօր պատուոյն ցուցեալ:

*Բան. ԿԹ. *

Բարձո՛ւք ասացեր:

*Առ Այս. *

Ո՛վ խորհրդ վայելէ իմանալ զՊօղոսի ձայնիւն իմաստասիրաբար ասացեալսն. զի թէպէտ և իցեն անուանեալ աստուածք բ̄զումք և տեարք բ̄զումք յերկինս և յերկրի, այլ մեզ մի է ա̄ծ Հայր՝ յորմէ ա̄մ և մեք ՚ի նա. և մի տ̄ր յ̄ս ք̄ս. և ըզնովաւն գոլն ՚ի լինելութի ա̄մ բարւոք ասացելոյ. զի՞նչ արասցուք ո՛վ քաջդ զորոշեալ ձեր յաւելցելոյն մարդոյ ո̄դ դո՛ւքդ առէք զառ ՚ի յա̄յ հօրէ բանն. զո՞ լինիլ ասեմք արարչագործ բոլորից:

*Բան. Հ. *

Ո՛ր յա̄յ հօրէ ըստ բնութե̄ որդի. այսինքն զմիածինն:

* * *

*Ա.— Ա.յ.

* * *

*Այլ ա՟ծայնոցն խորհրդոց քահանայագործօղն՝ Յի՟ Քի՟ եկեալ առէ զամենայն 'ի գոյութի. մի և նոյն գոլ և միայն. յիշեա՛ և զքո՟դ անուն քննեալ առէաք թէ օծման բերէ մեզ 'ի ներքս՞ յայտնումն. *Քանզի վասն օծմանն առ Ք՟ս.

*Կամ առասցեն զոր յա՟յ հօրէ բանն ի յիւր բնութիւն օծանիլ և ի ներքս՞ լինիլ 'ի ձեռն հոգւոյն մաքրութեան՝ և 'ի նմանէ՝ հաղորդութեանն. և կամ ուսուսցեն թէ զիարդ իմասցի Ք՟ս որ ոչն է օծեալ. զիա՛րդ առանձնապէս կոչեսցի Յ՟ս միածինն ա՟յ բան. *Որ և երանելյն Գաբրիէլի առ սուրբ կոյսն ասացեալ. մի երկնչիր Մարիամ. զի ահա՛ յղասցիս և ծնցես որդի՝ և կոչեսցեն զանուն նորա Յ՟ս. քանզի նա փրկեսցէ ըզ ժողովուրդ իւր 'ի մեղաց իւրեանց.

* * *

*Ա.—. * . Հ՟ա*

* * *

Արդեօք մարդո՞վ առնիլ ասեմք զա՟մ և որ 'ի յետին Ժամանակս 'ի կընոջէ ծնուանդն ունի՝ արա՟րչագո՛րծէ երկնի և երկրի՝ և միահամուռ ա՟մ որ 'ի նոսայն.

* * *

*Ա.— Ա.յ.

* * *

Ասա և դո՛ւ, քանզի հակառակ իմ. արդեօք ո՞չ եղև մարմին բանն. ո՞չ երևեցաւ որդի մարդոյ. ո՞չ էառ ըզ ծառայի կերպարանս. ո՞չ ունայնացոյց զինքն

փ՟ձխե ինը

՚ի նմանութի՟ մարդկան եղեալ և ձևով գտեալ ո՟պ մարդ. արդ եթէ ուրանան զանօրէնութի՟ն՝ ընդէ՞ր յարուցեալ ա՟ծային աշակերտք, թէ և մեք տեսաք և վկայեմք թէ հայր առաքեաց զորդի փրկիչ աշխարհի. և որ ոք խոստովանեսցի թէ յս՟ է որդի ա՟յ՝ ա՟ծ ՚ի նմա մնայ և նա յա՟ծ, և դարձեալ, այսու ճանաչի հոգին ա՟յ. ա՟մ հոգի որ խոստովանի զյս՟ մարմնով եկեալ՝ յա՟յ է նա. և ա՟մ որ ոչ խոստովանի զյս՟ մարմնով եկեալ՝ ո՛չ է նա յա՟յ. և ապա զո՞ր բան ունիցի ՚ի վ՟ր մ՟դյ ՚իմանալ զեկն մարմնովն այլ վայելուչ է յաւէտ որում արտաքոյ մարմնոյ և բնութե՟ ոչ գոյին ըստ մեզ՝ մարմնովն լինելն և նովիմբ գալ յաշխարհս յայս՟ մաւով որ ինչ էրն.

* Արդ՝ եթէ եղև մարդ. զի՞նչ է որ արգե

լու ՚իմանալ նուա՟ գոլ ա՟մի ՚ի լինելութի՟ ըստ որում իմանին ա՟ծ և մշտնջենաւորակից հօր ք՟զի ոչ այլայլի ա՟ծ գոլով բանն թէ և եղև յաման մարմնոյ անձնաւորի ՚իմանալւոյ. և ոչ մարդ յարակցել յինքն որպէս ասենն որք նորաձևենն զհաւատս, այլ ինքն եղեալ մարմին ո՟պ ասացի. այսինքն մարդ. քանզի եղիցի այսպէս նըմա և օծանիլն վայելուչ և առանց բանսարկուե՟, կոչեսցի և յս՟, ո՟պ ինքն գոլով ըստ ճշմարտուե՟ որ ըստ մարմնոյ ՚ի կնոջէ զծնունդն կրեաց. քանզի ապրեցոյց ըզժողովուրդ իւր այսպէս. ո՛չ ո՟պ մարդ յարակցել ո՟պ զի ա՟ծ եղեալ ՚ի նմանութի՟ վտանգեցելոյս. զի նուա՟ և նախկին մրդկային ազգ վերստեղծեսցի առ որ ՚ի սկըզբանն. քանզի ա՟մ ինչ նո

փ՟ճխզ՟ վա

* Ըն. * Հէ.

Ապա՛ ուրեմն անգոսնես ցի՛ առ ՚ի մէնջ պարտն դող խորհիլ կամ ասել մարդ յորանցիլ այ բանին և հակառակորդ լինել պատուոյն նր և ըստ շնորհի կարդի ունիլ զորդեգրութի՛ն.

* Ա.– Ա.յ. *

Ամենևին և ամ իրօք ք զի ոչ գիտէ զայս որ բաղանից գրոց զօրութ. այլ է այս գիտ սիրողացն զնորաձևութի. և անզօր և լքեալ մնաց և ոչ կարողի տեսանել զխորհըրդոյս խորութի ուր և այսպիսի ինչ ՚ի գիրս սբս ամ այինն Պօղոս մարդանալոյ միածնին յայտնելով զխորհուրդն ասէ. * Արդ ՚որով հետև մանկունք հաղորդեցան արեան և մարմնոյ՝ և ինքն իսկ մերձաւորութ. և այլ ուր դարձեալ. քանզի որ անհնարինն էր օրինացն որով տկարանայր մարմնով. աձ զորդին իւր առաքեաց ՚ի նմանութի մարմնոյ մեղաց և վն մեղաց. և դատապարտեաց զմեղս ՚ի մարմնի. զի արդարութի օրինացն լցցի ՚ի մեզ որք ոչ ըստ մարմնոյ գնամք այլ ըստ հոգւոյ. և հաղորդ լինիլ ասեմք արեան և մարմնոյ ըստ տեսութե մնաց. ոչ զոր ի մարմնի և արեան ըստ իւրոյն բնութե և այլազգ լինիլ կարօղն, այլ զոյն այսպէս երբեմն, և այլ բնութե քան ըզ մերս. եղև ՚ի կնոջէ և ՚ի նմանութի մարմնոյ մեղաց զոր վն մեր ըզ մեղ՝ հանդերձ որով իվերնէ քան զմեզ. ըստ որում իմանի աձ. եղև մարմին ընն սակայն ոչ մրմին մեղաց այլ ՚ի նմանութի մարմնոյ մեղաց. քանզի շրջեցաւ ընդ որոց և ՚ի յերկիւիս

ք ձիւէ որպէս

* Սրբոյն Կիւրղի .

որ՟պ մարդ . և նմանութ՟ե եղև որ՟պ զմեզ . սակայն ոչ ըստ մեզ ընդ մեղօք, այլ անդր քան զգիտել զմեզս . զի էր նոյն ինքն ա՟ծ համանգամայն եւ մարդ . * Իսկ որ զայսպ՟ս պատուական և սքանչելի տնօրէնութ՟ե միածնին իբրև տանին, ոչ գիտեմ թէ զիա՞րդ մարդ յարակցեն ինա կամիմք . ի դրուստ պատուով զարդարեալ և այլոց փառօք պայծառացեալ . և ոչ ա՟ծ ճշմարտապէս . այլ ա՟յ հասարակորդ և հաղորդ . և որդի սուտ անուն և փրկութ՟ե ապրեալ . և փրկեալ փրկիչ . * Այլ և գրեալ այսպէս երանելոյն Պօղոսի քանզի երևեցաւ շնորհն ա՟յ փրկիչ ա՟մ մարդկան . զի ուրացուք զամպարշտութ՟ի եւ զաշխարհական ցանկութիւն . և ակն կալցուք մեծին ա՟յ .

Ի.

Ս՟ր Եւսեբիոս,

⁂

Բան . * Հ՟զ . *

Սայո՛ ասեն . վ՟ս զի էր նու՟ի արժանաւորել յարակցել առ ա՟ծն Բ՟ն . անուանեցաւ և նա մեծ ա՟ծ . որ և ծնեալ ՚ի զաւակէ դաւթի .

⁂

* Ս՟ր Սայ . *

Իմաստէ մոլորութ՟ին . ասացան դող ՚իմաստունք՝ մոլորեցան ըստ գրոց . քանզի փոխադրեցին որ՟պ ասացի զք՟ի խորհրդոյն զօրութ՟ի ը՟ ամի ՚ի հակառակն . և արժանաւորելն ասել զնա՝ եղեցի այլ ոչ ինչ . բայց միայն հասարակաց մարդ երևեալն . և այլայլութ՟ի ա՟մին պարսպեալ թէ և ոչ կամեցին . * Այ՟լ զի ՚ի ժանիլ երկեակ որդւոց երկրպագեալ . որոց՝ մինն բնութ՟ե և ճշմարտ՟ապէս . իսկ միւսն եկամուտ և ստութ՟ե . և ոչ ինչ ունելով որէ իւր . զի եւ

փ՟ ձիլը նմա

Թւէ Դէ Յռ̅ .

Նմա՛ ասիցի ը̅ մեզ՝ զի՞նչ ունիս զոր ո՛չն առեր. *Լուծ ապա ո՞ւր երթիցէ ասելովն ամէն իմաստն Պօղոս. քանզի որդին ա̅յ յս̅ քս̅ որ ՚ի ձեզ քարոզեցաւ ինև և սիղուանոսիւ և տիմոթէիւ, ո՛չ եղև այո և ո՛չ. այլ այոն այո եղև ՚ի նմա *Լուծ զիա՞րդ ո՛չ եղև այո և ո՛չ. եթէ ա̅ծ գոլ ասի, և ոչէ ա̅ծ, եթէ սուտէ ՚ի վե̅ նր̅ որդին և տե̅րն որէ աստանօր ո̅գ ասեն նոքա. վայելուչէ ո̅գ համարիմ և պարտ գոլ ասել՝ շնորհի ա̅յ եմ զինչ և իցեմ. *Քանզի որ ոչ բնութ̅ է՝ արտաքուստ եկամուտ և յայլս է տուեալ. ո՛չ տուողին է, այլ բաշխողին և շնորհողին. *Լուծ զիա՞րդ ասէր եսեմ ճշմարտութիւն եթէ ո՛չ ինչ է ճշմարտութ̅ նորա ըմբռնեցաւ ուրեմն և ՚ի խաւարէ՝ եթէ սուտէ այլ ո՛չ արար մեղս և ո՛չ

Ընդդէմ Պետրոսի.

գտաւ նենգութի ՚ի բերանն ր̅. ը̅ որում գրե̅նէ.

◆

* Ըռ. Հք̅. *

Ո՛չ արար.

◆

* Լ.— Լ.յ *

◆

Ո՞ւրէ ունայնութին. և կամ ո՞ւմ իմացի այնու հետև. քանզի ո՛չ տեսանել ունայնացե̅լ՝ այլ մանաւանդ լցեալ՝ այլ եղ լրումն ո՛չ ունէր ըստ իւրում բնութն. քանզի ո՛չ լինէր կարօտեալ առ ՚ի յայլմէ. Լուծ աւելո՛րդ էր նմա առնուլն անդուստ ունողի զինքնակատարութի և ա̅մ ինչ և իցէ բաւականս ունելով. այլ ՚ի լրմանէն ք̅ի մեք ամե̅քին առ̅ք. Լուծ ո՛չ ըստ ա̅ծ աե̅նիցն քր̅զութ և ո՛չ ինչ ը̅որում իմանի ա̅ծ. թէ և եղև նորա առնուլ ըստ մարդկութեան չափուց ըստ որում երևե

ֆ̃ ձխ թ̅ ցաւն

ցաւն ըստ մեզ. որոց ասի և յոյժ ուղղակի. զի՞նչ ունիս զոր ոչ առեր.

……

* Բան * ՀԵ *.

Այո՛ ասեն՝ մի է քս և որդի և տր որ յայ հօրէ բանն յարակցել ՚ի նա որ ՚ի զաւակէն դաւթի.

……

* Առ Այս *

Այլ ո՛վ վեհդ, ասասցէ ոք արդեօք, որ ըստ իւր ունի զայլ ոք՝ մինչ իմասցի ամ ուստեք. այլ մի ըստ միոյ՝ այսինքն ընդ այլում երկոքեան են այսոքիկ ամենևին և ամ ուստեք. մի՛ ՚իմասցի գոլ որդի ըստ ճշմարտութեն. եթէ զնոյն գոլ ասեմք յայ ածաբար ծնել ած բան. և հրաշափառապէս մարդ ըստ մարմնոյ ՚ի կնոջէ. * Իսկ թէ զոր ՚ի զաւակէն դաւթի առանձնապէս եդեալ և իբաց որոշեալ ըստ ճշմարտութեն գոլ ած և որդի ՚ի բաց առաքեն. այլ հասարակորդ յաւէտ որդիութե և հաղորդ փառացն օտարոյ գոլ ասեն. * Ոչ ապա՛ մնոտի զառ ՚ի հրէիցն բանսարկութիս ՚ի նմա եղեալ գտանեմք. քանզի ասէին եթէ վս բարւոյ գործոյ ոչ առնեմք զքեզ քարկոծ, այլ վս հայհոյութեդ. զի դու մարդ ես և զանձն քո ած առնես.

……

* Բան. * . ՀԶ . *

Այլ և ած և որդի գոլ ճշմարիտ ասեն զմինն քս. յայտ է զի զառ ՚ի յայ բանն առեալ ըստ յարակցութե որ ՚ի զաւակէ դաւթի.

……

* Առ Այս. *

Այլ եթէ ոչ նոյն որ յայ հօրէ բանն որ և ըստ մարմնոյ ՚ի կնոջէ, այլ այլ ընդ այլում, զի փձծ արդ մ̂րդ ասիցի քս̄ որ ոչնէ օծեալ որպէս ասացաք իսկ ․

Ըստ․ * Հէ ․ *

Ապա ուրեմն թէ ոչ է այլ իղձաւակէն դաւթի ասացի և նախ քան զ յաւիտեանս ․ * Եւ ապա զի՞նչ ամէն իմաստն Պօղոս 'ի բաց հանէ ըզ կարծիսն ոմ̄ց հարցմամբ վկայութի̄ խնդրեալ ասելով․ յս̄ քս̄ երէկ և այսօր նոյն և յաւիտեանս․ * Սամ այլ աղդ որ երէկն և այսօր ասի որդի նոյն եղիցի և յաւիտենս․ յայտ է զի առ ժամայն է երէկն և այսօրն․ որ և բանն ած̄ մշանջենաւորակից է հօրն իրոյ գոյութե̄․

* Ը․– Ըյս․ *

Մանաւանդ զի անիրաւութե̄ կաւ՛ առնլուծեալ ճշմարտութեն ․ ըստ իւրեանց թըւեցելում անհանձարութե՛ զըրբաղանից դրոց սուգութի̄ն ապականեն ․ թէ և ոք ասիցէ զ յս̄ քս̄ նախ քան զ յաւիտեանս՝ ոչ մեղանչէ ճշմարտութեն եթէ մի որդի և մ̄ր և որ նախ ք̄ զ յաւիտենս բանն զոր 'ի յետին ժամանակս ըստ մարմնոյ ի կնոջէ կրել ծնունդ․ իսկ զի ոչ այլայլեցաւ եղեալ մարդ ըստ մեզ բանն, նշանակեաց ասելով հոգեկիրն․ յս̄ քս̄ երէկ և այսօր նոյն և յաւիտեան․ և է նշանական անցելոյն ժամանակի՝ երէկն․ իսկ ներկային այսօրն․ իսկ ապագայից և հանդերձելոցն յաւիտեանն․ * Իսկ եթէ վարկանիս 'ի մաստուն ինչ զմտաւ ածել զերէկն և զայսօրն փոխանակ առժամայն առնլով յարձակեալ քասիցեն․ թէ որ երէկն և այսօրն՝ զի՞րդ արդեօք իցէ և յաւի

ք̄ձծ̄ տեն․

* Սրբոյն Կիւրղի.

տեան, փոխադրեսցուք և որք զհարցմանս զօրութե՟ ՚ի հակառակն. որէն յաւիտեանս բանն. զի ա՞րդ արդեօք առցէ զերէկն և զայսօրն ՚ի վերին քեան. թէ մի է ք՟ս ըստ ածայնոյն պօղոսի ձայնին և ոչ բաժանի.

* Նա՛ զի այսպէս կամի ճանաչիլ առ ՚ի մէնջ. և յայսմանէ գիտելի, քան զի երևեալ մարմնով և ՚ի մարդկութե՟ չափս մտեալ. նախ քան զյաւիտեանս, զգոյութի՟ն իւր վկայեաց ասելով ամէն ամէն ասեմ ձեզ. նախ ք՟ զլինիլն աբրահամու եմ ես. և դարձեալ թէ զերկրաւորս ասացի ձեզ՝ ոչ հաւատայք. զիա՞րդ եթէ զերկնաւորսն ասացից ձեզ հաւատայցէք. և ոչ ոք ել յերկինս եթէ ոչ որ էջն յերկնից որդին մարդոյ քանզի ո՟դ միշտ գոլով և նախ քան զյաւիտեանս բանն և

Ա— Նորեդա.

իջեալ յերկնից և նոյն ինքն երևեալ մարդ ըստ մեզ ո՟դ մի ք՟ս և տ՟ր. և յորժամ եղև մարմին զայսպիսիս ասէ.

……

* Բան. * . ՀԸ *

Գտանի նց՟ և այլ բան. ևէ այս. ասեն որդի իմանալ ա՟յ զոր ՚ի զաւակէն դաւթի, քանզի բնութե՟ և ոչ ըք.

……

* Ա— Ասյա.

……

Ապա՛ ուրեմն ճշմարտութե՟ն ՚իներքս մտանէ եղանակ. զի այսպէս հաւատացի մարմին եղել. այսինքն մարդ. և վ՟ս այսորիկ որդի դաւթի. ոչ սուտ, այլ ո՟դ ՚ի նմանէ երևել ը՟ մրմնոյ. և մնացել որ ինչ էրն. յայտ է զի ա՟ծ յա՟յ. ք՟զի և աւետարանիչն քարոզութե՟ քահանայագործօղ զնոյն գիտելով ա՟ծ համանգամայն և մարդ զոր յաղագս ն՟ր

փ՟ ձծ՟ արա

արարին առ մեզ բանս․
գրեալ է յաղագս երանե
լւոյն Պօղոսին․ թէ ՚ի վա
զի՞ անդր տեսանէր ըզ
յս̅ զի գայր առ նա՝ եւ ա
սէր ահա՛ գառն ա̅յ որ
բառնայ զմեղս աշ̅ի․
սա՛ է վս̅ որոյ եսն ասացի
զկնի իմ գայ այր՝ որ ա
ռաջի իմ եղեւ զի նախ ք̅
զիս էր․ եւ ես ո՛չ գիտէի
զնա՛․ այլ զի յայտնի լի
ցի՝ վս̅ այսորիկ եկի ես
ջրով մկրտել *Արդ՝ ՚ի
միտ առնուս թէ զիա՞րդ
այր կոչելով եւ գառն ան
ուանելով զնա՛, ո՛չ զայլ
ոք գոլ ասէ որ բառնայ
զմեղս աշխարհի․ եւ ըզ
մեծս զայս եւ զհրաշալի
ճշմարտապէս եւ զա̅ծա
վայելուչս պատիւ նմա՛
հետեւեցոյց առաջի․ եւ
նախ քան զինքն ասաց
զնա․ որ եւ յետոյ եղեալ․
ըստ մարմնոյ ծննդեանն
եղանակի ասեմ․ քան
զի թէ եւ է անագանել
ըստ որում մարդ է Էմ
մանուէլ՝ այլ էր նախ
քան զյաւիտեանս որ̅դ
ա̅ծ․ արդ նորա՛ է եւ առ
ժամայնն մարդկօրէն՝ եւ
մըշտնջենաւորն ա̅ծա
բար․ այսուիկ եւ ամենա
հաճոյն Պետրոս ո՛չ մերկ
եւ ո՛չ անմարմին տեսանե
լով զբանն․ այլ մարմ
նով եւ արեամբ երեւեալ
հաւատեաւ եւ ան մո
լար զառ նա՛ հաւատոյն
պատասխանատրութի̅ս
առնէր ասելով․ դո՛ւ ես
Քրիստոս որդի ա̅յ կեն
դանւոյ․ եւ լսէր առ այս՝
երանի՛ է քեզ Սիմոն որ
դի յովնանու․ զի մար
մին եւ արիւն ո՛չ յայտ
նեաց քեզ զայդ․ այլ
հայր իմ որ յերկինս է․
արդ եթէ ո՛չ էր մեծ
խորհուրդն եւ ա̅ծ ՚ի
մարմնի․ այլ մարդ ըստ
նոցա՛ շնորհիւ ունելով
զորդեգրութիւնն,

զիա՞րդ որդեօք լինել կարօտ այսպիսւոյ խորհրդածութի. որպ զի ոչ ումեք յերկրայնոցս յայտնել աշակերտին. այլ խրատիչ լինիլ նմա առ այս հօր. այլ և երանելի աշակերտքն տեսել զնա 'ի վ͞ր մկանաց ծովուն՝ զարհուրեալ յա͞նծայնոյ նշանէն, խոստովանեցին զհաւատն՝ ասելով. արդարև ա͞յ որդի ես. այլ թէ է սուտ և սուտ անուն և եկամուտ ունի զդոյն որդի, որանջեսցեն զնոցանէն վ͞ն սուտ անուանակոչութե͞ն և զայս խոստովանելոյն. քանզի յաւելին ճշմարտապէս որդի գոլ ասացեալ զնա ա͞յ և հօր.

* Բան * Հ͞Թ *

Բարւոք ասացեր.

* Մա- Մա. *

Սա՛ զիա՞րդ իւր են հրեշտակք որդւոյ մարդոյ վայելչանայ և վառօք հօր. * Քանզի ինքն ուրեմն ասէ թէ՝ հանդերձեալ է որդի մարդոյ գալ փառօք հօր իւրոյ ընդ հրեշտակս իւր. իսկ թէ անհաւատ լինին տակաւին՝ և ա͞ծավայելուչ փառօք՝ և այս քան պայծառ և գերազանցել պատուով տեսանելով զնա պատ͞կ՝ լուիցեն զասելն ն͞ր. թէ ոչ գործեմ զգործս հօրիմոյ՝ մի հաւատայք ինձ. իսկ եթէ գործեմ, եթէ ինձ ոչ հաւատայք՝ սակայն գործոցս իմոց հաւատացէք. * Քանզի 'ի մարդում է տեսանելն զանապ͞կն փառացն գերունակութ͞ի, ոչ որպ այլոյ և շնորհի մ͞ամբ առ͞եալ այլ իւր ունելով, զիա՞րդ ոչ հաւանեցուսցէ իմանալ թէ ա͞ծ է, ըս͞տ մերում ու͞մ կիս՛ և որդի ճշմ͞րտապէս ի վ͞ր ամենեցուն ա͞ծ:

Բան. * Ձ *

Իւր ասեն հրեշտակս դոլ. ասաց և նոցունց նշանացն եղև կարօղ որպ

ք͞ճծ͞ք քնա

բնակեցելոյ 'ի նմա բանին. և զփառսն իւր և զներգործութիւն նմա հետեւեցուցեալ. քանզի գրեալ է թէ՝ յս՟ նազօրեցի զոր եօծն հոգւովն սրբով և զօրութբ՟. որ շրջէր բարի առնել և բժշկել և փրկել զամենեսեան 'ի սատանայէ'. և օծեալ ուրեմն հոգւով և զօրութբ՟ էր նշանագործ.

Ա՟– Ա՟յս.

Ապա ուրեմն վս՟ զի ած՟ գոլով բանն՝ չէ ըստ բնութե՟. և էապէս ունի զամենազօրութի՟. և ոչ է կարօտ առ 'ի յայլմէ զօրութե՟. կամ ոչ եկամուտ սրբութե՟. ո՞վ արդեօք իցէ օծեալն զօրութբ՟ և հոգւով սրբով.

*Բ՟ն. *. Ճ՟. *

Ասիցեն արդեօք թէրես՝ զառեալն ըստ յարակցութե՟ մարդ.

Ա՟– Ա՟յս.

Ինքն ուրեմն է յս՟ քս՟ առ անձնապէս և ըստ ինքեան. յաղագս որոյ ասէ առաքինիմաստն Պօղոս. այլ մեզ մի է ած՟ հայր՝ յորմէ ամ՟, և մեք 'ի նմանէ. և մի տէր յս՟ քս՟՝ որով ամ՟, և մեք նովաւ.

*Արդ՝ զիարդ ասէ ասա ինձ. մարդո՞վ ամ՟. և վս՟ էր անմիջնորդաբար որդի այ՟ շարակայի, ո՞չ ուրուք ընդ միջեցելոյ. և ապա ո՞ւր ուրեք դիցուք ըզմիածինն 'ի նորայն տեղի հանել մարդ. և զայս ո՞րպէս ասեն ներգործեալ 'ի նմանէ՝ և վս՟ նր՟ պատուեալ. արդեօք ո՞չ էր արտաքս զարժանն բան նոցա. կամ ո՞չ երանէ արտաքոյ սահմանի. և ոչ բոլորովին մեղանչել ճշմարտութեանն՝ ծառայու արժանի.

……

Բ՟ն ՃԱ՟.

Մարդ ասեն բանն այ՟

ՔՃԾԵ ան

անուանի ըստ այսմ օրինակի. քանզի որպէս 'ի նմանէ՝ առեալ մարդ ծընաւ 'ի բեթղեհեմ հրէաստանի. բայց ասի նա զօրեցի՝ վասն 'ի նազարեթ բնակելոյն. այսպէս և ած բանն մարդ անուանի վասն բնակելոյն 'ի մարդումն.

⁂

Ի= Ի.յ. *

⁂

Ո՜վ անվայելուչ իմացուածոյս. մնաց լեզելոց յածումն է և այլ ոչ ինչ. սթափեցարուք 'ի գինւոյ. բողոքեսցուք արդեօք հակառակորդացն. ընդէ՞ր խոնարհեցուցանէք զճշմարտութի՞ն, և զածայնոցն պատուիրանաց զօրութիւն թիւրեալ՝ արտաքս եղանէք յարքունական ճանապարհէն. * Քանզի եղև որպէս նմանէ ոչ ես մարմին բանն ըստ դրոցդ, այլ մարդաքաղաքացի յածէտ. և պարտ էր ասել զնա մարդացի՝ քան թէ մարդ անուանել զնա. որպէս մինչ բնակեալ 'ի նազարեթ՝ նազօրեցի անուանի՝ և ոչ նազարեթ. քանզի արգելու ոչ հմրիմ ամենեւին և ոչ ինչ. եթէ բարւոք գոլ համարին զիւրեանց կարծեացն անհանճարեր գիւտ. մարդ անուանել ընդ որդւոյ և զհայր. առայսու տակաւին և զսբ հոգին. * Քանզի բնակի 'ի մեզ հոգւոյն սրբոյ և համագոյ երրորդութեն ընրումն. զոր և Պօղոս ասէ. ո՞չ գիտէք եթէ տաճարք էք. և հոգի այ բնակեալ է 'ի ձեզ. * Ի.յլ և ինքն քս ասէ. եթէ ոք սիրէ զիս՝ զբանն իմ պահեսցէ. և հայր իմ սիրեսցէ զնա. և առ նա եկեսցուք, եւ օթեվանս առ 'նմա արասցուք

* Ի.յլ ոչ ուրեք ասի ճծղ մարդ

Թուէ Դէ ՚Յա՟·

մարդ հայր և ոչ հոգին ս՟բ վ՟ս բնակելոյն ՚ի մեզ· *Սոյն առնեն նոքա զանօրէնութե՟ն խորհուրդ· Թիւրեալ ՚ի յանդէպան զայս քան զուղիղ և զարժանաւոր պա՟տիրնս եկեղեցւոյ· սակայն եղիցի մեզ դարձեալ ըստ ուղղութե՟ն բանս· ՚ի բաց հրաժարեալք ՚ի նոցայն փոխածէ՛ ։*Քանզի վ՟ս զի էր բանն ՚ի նմա՛ նշանաց եղև կատարիչ· մի ուրեմն ՚ի սրբոց մարգարէից գոլասեն զնա· քանզի ներգործեաց ՚ի ձեռն սրբոցն զա՟ծային նշանսն։ և թէ այսպիսեօք գոլասեն զնա՛ ՚ի մարգարէական կամ յառաքելական չափս իջուցանեն·

⁂

Ըստ. ՃԴ·

Սու՛ ոչ տալ ասեն մարգարէ կամ առաքեալ·

⁂

Սո— Սոյն·

Ը

Ընդդէմ Գնոստիկի·

Ոչ ստութե՟· քանզի մովսէս ասաց առ որս յիսրայէլն· մարգարէ յարուսցէ ձեզ տ՟ր ա՟ծ ձեր յեղբարց ձերոց ո՟պ զիս· Գրեաց ուրեմն և ա՟ծայինն Պօղոս· ուստի եղբարք ս՟բք երկնաւոր կոչմանն բաժանորդք· հայեցարուք յառաքեալն և ՚ի քահանայապետս խոստովանութե՟նս մերոյ յ՟ս· *Սորդ յասելն նշ՟ հակառակեցայց· որդեօք լիցի առ ՚ի փառաւորութի՟ւն մարդոյ մարգարէութե՟ն շնորհ՝ կամ առաքելականացն արժանաւորիլ պատուոց· երևեալ և քահանայագործող։

⁂

*Ըստ· * · ՃԴ*

⁂

Սարուոք ասես։

⁂

*Սո— Սոյն·

⁂

Սալլ զայսոսիկ փոքունըս և ոչ արժանիս առնը

ՓԶԾԷ ըյ

րոյ ասէ ոք քն․ ըստ որում ունայնացեալ․ և ընդ մարդկութեն առել զայսոսիկ․ և որ ած գոլով բնութբ և ճշմարտապէս՝ էառ զծառայի կերպարանս՝ որ ՚ի նմա եղել և յաւաման մերոցս․ *Այսպէս և մարգարէութեն հոգի օծեալ, և առաքեալս ցուցեալ՝ և կարգեալ քահանայագործօղս․ նմանեցաւ ըստ ամի եղբարց․ քանզի անձանեցաւ այսպէս, և մարգարէ և առաքեալ և քահանայապետ․

……

Բան. * ՃԷ. *

Այլ թէ և տացեն գոլ նմա մարգարէ՝ ոչ ոք որ զմի ՚ի մրգրիցն լինել ասեն․ այլ զորդոյն կոչե յոյժ առաւել ք զնոցայն․ * Քանզի նոքա չափով և ըստ այ կամացն ունէին զշնորհս․ և ի ժամանակի եղեալ առ նոսա․ * Իսկ սա լինէր ածութբն ան

դըստին իսկ ՚ի ծննդենէն․ քանզի ընդ նմա էր ած գոլով բանն․

……

* Առ Այս. *

Ապա ուրեմն քանակութբ շնորհի և երկայնութբ ժամանակի՝ եղև առաւել քս, քան զորս յառաջ քան զնա սբ մարգարէս․ և այսէ ՚ի նմա առաւելութի առաջի կայ հարցաքննին լինել եթէ մարգարէ էր բնաւին, և ոչ ինչ ուրեք առաւել կամ փոքրկութի ունելով, կամ գերազանցեալ որ ՚ի գոլոյ մարգարէ, և ոչ ՚ի վեր քան զմերոց չափուց փոքրավայելչութի թէ և ՚ի սկզբանէն այս իմանի գոլ․ որպէս մինչ ածային Մկրտիչն․ յաղագս որոյ և ասէ երանելի հրեշտակն, և հոգւով սրբով լցցի յորովայնէ մօր իւրոյ․ * Այլ ապա զիա՞րդ էր ոմն ծառայ, իսկ ոմն տէ

քձծը րա

րականօք պատուովք պայծառացեալ. և ինքն զինքենէ ասէ երանելին յովհաննէս. որ յերկրէսն՝ և յերկրէ ասէ խօսի. իսկ վս̃ Էմմանուէլի՝ որ 'ի վերուստն գայ՝ 'ի վերէ քան զա̃մ.

* Ընդ. Ճշ̃. *

Այլ նոքա թերևս ասիցեն 'ի վերուստ գոլ այլ և իվր̃ ամ̃ցւնց զառ ի հօրէ երևելի բանն. բայց երկեան հեռևեցուցանել նմա զմ̃րդկօրէնսն. զի մի՛ գուցէ վնասեսցի այսոքիւք՝ և իջցէ յանփառաւորութի̃. այսուիկ յարձակին առնուլ նմա զմարդն, և յինքն զնա յարակցեալ՝ յոր եղիցին մարդկօրէնքն. և եղիցի բնաւին բանին 'ի յիւրն բնութի̃ վնաս և ոչ ինչ.

* Ա.– Ա.յ. *

Ապա ուրեմն խոստովանելի՛ է եթէ այլ ոք կարծեսցի քան ասասցի քան զնա զոր առն. այլ ոչ նց̃ անմտութե̃ն հետևեսցուք. և ոչ սահմանիչս նորաձևութե̃ հաւատոյս մերոյ արասցուք զնոսա. թողեալ զսրբազանն գիր և զսրբոյն առաքելոյ. և զաւետարանչացն աւանդութի̃ անպատուեալ. * Այլ ոչ վս̃ զի 'ի նոսա անզօր և անուսումն է բնակել միտք զխորհրդոյն զօրութի̃ տեսանել ոչ կարող. այսուիկ և մեք մոլորեսցուք ուսումնակիցք եղեալ նց̃. և ընդ ուղղութի̃ ճշմարտութեն գնալ հրաժարեալք. * Գիտեմք զգրեալն սրբազանին Պօղոսի, թէ պարտէ զխորհուրդս մաքրել. և զա̃մ բարձրութի̃ հպարտացել 'ի վր̃ գիտութեն այ̃. և գերեմք զա̃մ միտս 'ի հնազանդութի̃ քի̃. սակայն ունիցիս արդեօք ասել յոր գայթագղին և առ

փճծ թ̃ վէճ

Սրբոյն Կիւրղի
վէմ գլորման հարկնին
հրեաբար․

* * *

Յոհ. * ձէ. *

Ուսնիմ ասել. և զխորհուրդ ո՛չ բաւում ինչ այսպիսի ասացին ըստ մասին իւրաքանչիւր ինչ. * Քանզի ասեն զք՟ս սրբել ՚ի հօրէ. զի գրեալ է թէ՝ վկայեաց Յովհաննէս ասելով՝ տեսի զհոգին զի իջանէր յերկնից և հանգչէր ի վերայ ն՟ր. և ես ո՛չ գիտէի զնա. այլ որ առաքեացն զիս մկրտել ջրով նա՛ ասաց ցիս՝ յոյր վ՟ր տեսանիցես զհոգին զի իջանիցէ և հանգչիցի ՚ի վ՟ր ն՟ր՝ նա՛ է որ մկրտէ հոգւով սրբով. ես տեսի զնա՛ և վկայեցի թէ սա՛ է որդին ա՟յ. * Գրեաց և Պօղոս վ՟ս ն՟ր. զի որ սրբէն և որ սրբին ՚ի միոջէ են ամենքն. զի սրբեցաւ և ոչ բնաւ ա՟ծ զորով բանն. և մեք ըստ բնութեան այլ

Առ Երմիա.

ի դէպ է սրբոյն ասել զատեալն ՚ի նմանէ ըստ յարակցութեան մարդն.

* * *

* Առ Այս.

Եւ ապա զխորհուրդ որ մկրտեալն է՝ և զ յայտնապէս զիջումն հոգւոյն առեալ սրբովն հոգւով մկրտէ, և զոր միայն փայելէ ա՟ծայնոյն բնութն՝ լնու. * Քանզի բաշխիչ է սրբութեան. * Եւ զայս ցուցեալ ով զիւր բարի մարդասիրական բանն. մարմնապէս փչէր ՚ի ս՟ք առաքեալսն ասելով՝ առէք հոգի ս՟բ. և թէ զումեք թողուցուք զմեղս՝ թողեալ լիցի. և եթէ զուրուք ունիցիք՝ կալեալ լիցի. * Եւ զի մարդ զսրբութիւն յայտնի ցուցանելով ս՟բ մկրտիչն՝ վկայեաց թէ սա՛ է որդին ա՟յ. միայնաբար և յօդաւորապէս. * Քանզի պարտէր ընդ արեգակամբս խորհրդո

ք՟ձ՟կ ծալին

Թ․ Է ԴԷ ՟Բ

ծուլին եթէ այլ զնմ գիտէր քան զճշմարտապէս որդին, նշանակել զճշմարիտն և ասել հաւաստեաւ թէ սա էր որ ըստ յարակցութե առ բնութ՟ և ճշմարտապէս որդին․ որ և շնորհիւ է դեալ որդի․ * Այլ ոչ ինչ ասաց յայտնի սեացս՝ մի և զնոյն գիտելով զնմ և յայս հօրն բան․ և ի զաւակէ դաւթի ըստ մարմնոյ․ * Որբիլ ասի ըստ որում է մարդ․ իսկ որբել դարձեալ ըստ որում իմանի ա՟ծ․ քանզի էր ո՟պ ասացի ՝ի նմին և այս և այն․ արդ՝ եթէ ոչ էր և մարդ եթէ ոչ ծնաւ ըստ մարմնոյ ՝ի կնոջէ, ՝ի բաց հանցուք ՝ի նմանէ զմարդկայինսն․ իսկ եթէ ճըշմարիտ է թէ իջուցեալ զինքն յունայնութի է զև ըն մեւլն էր որով իմանին ունայնացեալ՝ իբ՟ց Երժեն ՝ի նմանէ

Ընդդէմ Պետրոսի ․

զմարմնով անօրէնութեն բարւոք արուեստաւորութե յանախորժելիս լուծեալ․

* Ըստ ՃԸ *

Իսկ եթէ ասի և փառս առնուլ՝ և լինիլ տէր, բարձրանալ առ ՝ի հօրէ կարգիլ և թագաւոր, տայցես արդեօք և զայս ա՟յ բանին․ և ոչ ամենեւին և ա՟մ իրօք վնասեսցես զն՟ր փառս․

Ա՟ Ա․ *

Արդ՝ զի փառօք և թագաւորութե և տէրութե և ճշմարտութե լի՛ է ա՟յ բանին բնութի․ զիա՟րդ ոք արդեօք երկբայեսցի․ և ճշմարիտ է․ զի ՝ի բարձրութիս ա՟ծավայելուչս իմանի․ * Բայց մ՟ն զի երևեցաւ մարդ, ըստ որում յա՟մէ տրով և եկամուտ, այսուիկ լի՛ն գոլով, և յիւրմէ ք՟ճկա լրմա լումանէ ամենեցունց տալով, մարդկօրէն ընդունի զմերս աղքատութի՟ իւր արարեալ. *Նա՛ էր անստորաբար և նո՛ր ՚ի քո՟ հրաշափառութի՟ն. ՚ի ծառայի կերպի՝ տ՟րութի՟ն. ՚ի մ՟րդկայնումն փոքրակայելչութեան՝ փառք ա՟ծավայելուչք և թ՟գաւորուն պարծանօք պըսակեալ՝ ընդ լծով երկրայնով ՚ի մարդկութե՟ չափս. և գերագոյն գերունակութէ՟ք ՚ի խոնարհութի՟ն. *Զանգի եղև մարդ միածինն. ո՛չ զի յունայնութե՟ չափս մնասցէ, այլ զի առել ը՟ նովաւ զն՟րյն, ա՟ծ գ՟լ վ՟բնութ՟բ՝ և այսպէս ճանաչի. և զմարդոյս պարկեշտացուցանէ բնութի՟. ինքեամբ հաղորդ ցուցեալ զնա՛ սրբազանից և ա՟ծայնոցն պատուոց *Գտանեմք և զնորա զօ՟բն փառս անուանել ա՟յ և հօր՝ այլ և թագաւոր. և առայս տակաւին և տէր և որդի. և յորժամ եղև մարդ. *Զանգի Եսայի ասէ. զոր օրինակ եթէ ոք պըտղաքաղ առնիցէ զձիթենի՝ այսպէս պտղաքաղ արասցէ զն՟ս. և եթէ դադարեսցեն կութք սոցա՝ մեծաձայն աղաղակեսցեն. և մնացեալքն յերկրի՝ ուրախասցին հանդերձ փառօքն տեառն. *Նա դարձեալ այլուր, լուսաւորեաց երուսաղէմ՝ զի հասեալ է լոյս քո. ահա՛ խաւար և մէգ ծածկեսցէ զերկիր՝ բայց ՚ի քեզ տ՟ր երևեսցի. և փառքն ն՟ր ՚ի քեզ յայտնեսցին. *Նա յակոբոս աշակերտն ի՟ւր. եղբայրք ասէ մի՛ ակնառութ՟բ ունիցիք զհաւատս տ՟ն մերոյ Յ՟ի Ք՟ի՝ որ տ՟րն է փառաց. *Նա ա՟ծայինն պետրոս. դարձե՟լ՝ եթէ նախ՟տիցիք ք՟ի՝ երանելի՛ էք. զի փառաց և զօ

գ՟ձկ՟է րու

րութեն անունէ. և զայ հոգին հանգուցեալ է 'ի ձեզ։

……

*Բան *ՃԹ.*

Բնաւական է այսպիսեցս մեզ ո՛վ քաջդ. բայց ասա՛ ինձ թէ զիա՞րդ վայելէ իմանալ առ 'ի մէնջ՝ զոր յաղագս քիննէ գըրեալ. որ յաւուրս մարմնոյ իւրոյ աղօթս և պաղատանս մատուցանէր առ կարօղն ապրեցուցանել զնա 'ի մահուանէ՝ աղաղակաւ հզօրիւ՝ և արտասուօք մատուցեալ. և լսելի եղեալ առ լաւութին. *Որ և որդի գոլով՝ ուսաւ 'ի չարչարանացն զհնազանդութի. և կատարեալ եղև ամ հընազանդելոց իւրոց պատճառ փրկութեն յաւիտենից. *Իմր բերից որոց ասացիս՝ եւ զած իմ ած իմ ընդէր թողեր զիս. քանզի աննման գոլ ասեն զայսպի-

սիս այ բանին. և առաւել խոնարհագոյն 'ի ներգոյէն նր գերունակութէ.

……

Լու Լուծ.

Լուել գիտէի և ես ինքըն ոչ պատշաճ գոլ զայսպիսիս յայ հօրէ ծընիցելոյ բանին՝ թէ 'իէց մերժեացի տնօրէնութեն եղանակ. և ո՛չ ընկալցի առ 'ի մէնջ թէ եղև մարմին ըստ գրոց. բայց վն զի առայս եմք հաստատեալ, և երկբայիլն՝ բնաւին զամպարշտութե ունի պատկեր, բեր զտնօրէնութեն խորութի որպէս էն քննեսցուք։ *Խորհեցաւ մեզ այժմ մերով տեսակաւ՝ որ յայ հօրէ բանն ըստ իւրոց եղանակաց՝ օգտեցուցեալ զմարդկայինս. և բարեօք ցուցանելով զոր յամ որ ինչ և իցէ ընդ սքանչմանցն տանիլ ճանապարհ *Լրդ՝ էր

զճկզ կա

կարևոր ուսանիլ. ՚ի հասանիլ փորձութ՟եց և վս՟ տռ՟ ած՟ սիրոյն վտանգեցելոյն. Թէ որպիսիս պարտ է գոլ որք զփառաւորն և զգերամբարձելն քաղաքավարութի՟ և կենս կանգնելն են ասացե՟լք. անկանիլ ՚ի պղերգութի՟ս, և առ ժամանակ զուարճանալ, և ընդ արձակիլ ՚ի խնդամտութի՟, Թէ յարձակիլ յաղօթս և արտասուօք երևիլ ապրեցուցչին. և զառ ՚ի նմանէն ծարաւիլ օգնականութե՟, և զբարւոք արիութի՟ն, Թէ կամի զչարչարիլն մեր. *Պարտ էր առ այսոքիւք տեսանել ըստ պիտանի գոլոյ Թէ որպիսի արդեօք եղիցի հնազանդութ՟են վարձ՟ն. և որովք պատուովք գայ. և որքան, և որպիսիք ինչ իցեն հնազանդութ՟են վարձք. Եղև մեզ այժմ տիպ այսպիսեացս ք՟ս. *Նա առայս կապէ՛ զմեզ

ասելով ած՟այինն Պետրոս. քանզի զի՞նչ փառք իցեն եթէ մեղանչիցէք և չարչարիցիք և համբերիցէք այլ Թէ բարիս գ՟ործիցէք և չարչարիցիք և համբերիցէք՝ այսոքիկ շնորհք առ ՚ի յա՟յ են. զի և ք՟ս մեռաւ վս՟ ձեր և ձեզ եԹող օրինակ՝ զի հետևեսջիք շաւղացն նր՟. *Ապա ուրեմն ոչ մերկ գոլով տակաւին և անհաղորդ ունայնութե՟ն չափուց բանն ա՟յ, այլ յաւուրս մարմնոյ իւրոյ եղև մեզ օրինակ. *Յորժամ և անաղարտելին էր մարդկութե՟ս չափու՟ք, վարիլ նմա և յարձակեցուցանել յաղօթս. և ՚ի ջուցանել արտասուս և համարիլ պէտս ունիլ ապրեցուցչի, և ուսանիլ զհնազանդութի՟. որ և որդին էր. *Նան զի ո՟չ զարհուրեալ ՚ի խորհրդոյն հոգեկիրն զի բնութ՟ե և ճշմարտա

գ՟ ձկն՟ պես

պէս գողով որդի, որ և ա̃ծութե պարծանօք էր վայելչացեալ՝ իջոյց զինքն ՚ի խոնարհութի̃. որպ̃ զի ընդ մարդկայնոյս աղքատութե̃ և փոքրավայելչութե̃ մտանել. այլ էր ՚ի մեզ որպ̃ ասացի իրին տիպ՝ բարի և օգտակար. որպ̃ զի մի՛ գնալ մեզ ընդ այլ ճանապարհ. կոչել զմեզ ժամանակի ՚ի բարձոք արիութե̃ն. *Ասցի ոք արդեօք յայսմանէ դիւրաւ զոր և ասաց քս̃ երբեմն թէ՝ մի՛ երկնչիցիք յայնցանէ որք զմարմինն սպանանեն՝ և զոգին ոչ կարեն սպանանել. այլ երկերուք յայնմանէ որ կարողն է զոգի և զմարմին կորուսանել ի գեհենի. իսկ երբեմն դարձեալ, եթէ ոք կամիցի գալ զկնի իմ, ուրասցի զանձն իւր առցէ զխաչ իւր և եկեսցէ զկնի իմ իսկ պարտն գոլ վարկանել հետևելն մա

զի՞նչ արդեօք իցէ այլ· բայց միայն արժան գոլ արիանալ ՚ի փորձութի̃ս՝ ՚ի վերուստ զօգնականութի խնդրելով. ոչ անհանճարաբար և դանդաղանօք, այլ յաւէտ՝ զի աղօթից հպեալք և իջուցեալ արտասուս յերկիւղածութէ̃.

*** Բան. Ղ̃. ***

Բարւոք ասացեր.

***Ա.– Ա.յս.**

Իսկ եթէ և ասի ա̃ծ ա̃ծ իմ ընդէ՞ր թողեր զիս զի՞նչ արդեօք տանուն ի միտ զայս նոքա.

*** Բան. * . Ղո̃ ***

Համարիցին արդեօք ոպ վարկանիմ՝ առեցելոյն մարդոյ գոլ զայսպիսի ձայնս.

*** Ա.– Ա.յս. ***

* Ընդհատեցելո՞յ արդեօք որպէս ոչ փ̃ճկե կարող

կարող բերել. և կամ դժուարաւ բերելի առնել զփորձութիւն իւր յարձակման. և կամ թէ զիա՞րդ.

*Բան. *ԼԲ. *

Տրտմեցելոյ թերևս 'ի մարդկայնոյն տկարութէ. վս զի առ ոք աշակերտսն ասէր, տրտում է անձն իմ մինչև 'ի մահ. առաջի անկանէր և հօր ասելով. հայր եթէ հնար է՝ անցցէ բաժակս այս յինէն. բայց ոչ ո՟պ ես կամիմ, այլ ո՟պ դու.

Լ․ Լ․յ․

Արդ և այս ոչէ այլ ինչ՝ քան թէ զոր ասացաք այժմ. որ յաւուրս մարմնոյ իւրոյ աղօթս և պաղատանս առ կարողն ապրեցուցանել զնա 'ի մահուանէ՝ աղաղակաւ հզօրաւ և արտասուօք մատուցանէր. *Իսկ եթէ ոք համարեսցի 'ի տկարութէ

'ի ջանել յայս քէ տրտմին և հոգալ՝ անհանդուրժելի գոլով չարչարանացն և երկիւղին որպ տեսալ և տկարութե ըմբռնեալ, խոստովանելի է. զի գրէ՝ զնա ոպ ոչ գոլ ած. և վայրապար երևի սաստել պետրոսի.

*Բան *ԼԳ. *

Զիա՞րդ ասես.

*Լ․ Լ․յ․ *

Բանիւ ասաց քս. ահա՛ ելանեմք յերուսաղէմ. և որդի մրդոյ մատնեսցի 'ի ձեռս մարդոց մեղաւորաց. և այպն արասցեն զնա և խաչեսցեն և յերիր աւուր յարիցէ. *Իսկ նա՝ վս զի ածասէր էր, քաւ լիցի տր ասէր. մի՛ եղիցի քեզ այդ. և զինչ առնա՛ քս, երթ յետս սատանայ. գայթագղութի ես ինձ. զի ոչ խորհիս զայն, այլ զծկ զմարդ զմարդկան. *Որ և զի որդ մեղանչէր աշակերտըն 'ի բաց տանել կամելով զվարդապետին փորձութիւն՝ թէ էր դըժուարին տանելի նըմա, կամ և ոչ բնաւ հանդուրժելի. *Այլ իշխուցանել յաւէտ 'ի տըկարութ զմահուն երկիւղ. և խորտակել կորովա̃պս. ո̃պ զի զիւր աշակերտսն քաջալերեցուցէ առ ա̃յ կամսն զօրանալ. և առ ոչ ինչ համարել զչարչարանս. *Բայց զարմանամ՝ զի յարակցել ասէն ինձ զմխած ինն. և ա̃ծ այնոցն պատուոց երևեցուցեալ հասարակորդ մարդ՝ ընկենուն ընդ մահու երկիւղին. զի երևեսցի ըստ մեզ մերկ. յայտէ՝ զի և ա̃ծ այնոցն պատուոց շահել և ոչ ինչ.

* * *

Առ. * ՂԴ. *

Որ արդեօք իցէ յայ

սոսին տնօրէնութեանն բան.

* * *

Ա.– Ա.յս.

Խորհրդական ով այդպիսիդ. և խոր և սքանչելի որոց գիտենն ուղղակի զքի̃ խորհուրդն. *Քանզի տես ինձ զունայնութեն վայելուչ բանս և զմարդկութես չափուց. և ոչ աննմանս. որպէս իժամանակի և'ի պէտս եղեալ. զի երևեսցի յա̃մ ուրէք ըստ մեզ եղեալ 'ի վերն քան զա̃մ ստացուածս. և հետեւեցի այսմիկ և այն դարձեալ.

* * *

* Առ. ՂԵ. *

Ո՞ր ասես.

* * *

Ա.– Ա.յս.

Վասն զի եղաք ընդ անիծիւք վ̃ն ադամայ յանցանացն. անկաք և ընդ մահու. որդայ

ք̃ձկէ թի̃

* Սրբոյն Նիւսացի ․

Թողեալ եղաք յայ՟ ․ ամ՟ ինչ եղեւ նոր յի՟ ․ և վերստին դարձ առ նախկինն ․ * Պիտոյ էր կարեւորպս՟ երկրորդ ադամ, որ 'ի յերկնից ․ որ 'ի վերն է քան զամ՟ ստացուածս ․ ամենասբ՟ն և անաղտն ․ սկիզբն ազգիս երկրորդ ․ այսինքն քս՟ ․ ապրեցուցանել 'ի պատժէ զմարդոյս բնութի՟ և կոչել 'ի նոյն դարձել յառաջինն 'ի հօր խնամակալութիւն ․ * Լուծանել և զթողանիլն 'ի ձեռն ունկնդրութե՟ և ամ՟ հնազանդութե՟ ․ քանզի ոչ արար մեղս ․ և հարստացաւ զանբծութի՟ մարդոյս բնութի նովաւ ․ և զառողջութի՟ ամենեւին, զի կարող լիցի այնու հետեւ համարձակութե՟ գոչել ՝ ած՟ իմ ած՟ իմ ընդէ՞ր թողեր զիս ․ * Քանզի զմտաւ ած ․ զի եղել մարդ միածինն ոպ՟ զմի 'ի մէնջ ․ և փոխա

Առ Լուրեդոսո ․

Նաև ամ՟ բնութե՟ս զայսպիսիս արձակեալ ձայնս ․ գըրեթէ՝ ասելով յանցեաւ առաջին մարդն գլորել 'ի ստունդանումն անփոյթ արար որ տեցելոյն պատուիրանի՝ վիշապին պատրանօք յապարասանուի յափշտակեցաւ ․ այսուիկ և յոյժ յիրաւի անկաւ ընդ ապականութբ՟՝ և եղեւ ը՟ պտժիւ ․ * Այլ զիս երկրորդ անկեցեր սկիզբն որոց 'ի յերկրիս երևեցայ երկրորդ ադամ ․ ինև տեսանես մաքրեալ զմարդոյս բնութի՟ ․ կանգնեալ զանմեղութիւն սբ՟ և ամենամաքուր ․ * Տուր այսու հետեւ զորս 'ի քաղցրութէ՟ բարութիւդ ․ լոյծ զթողանիլն ․ սաստեա՛ ապականութե՟ ․ և վախճան կալցին որք 'ի բարկութե՟ն ․ յաղթեսցի և նորին սատանայի բըռնութիւն ․ քանզի եգիտ յիս յուրոցն և ոչ ինչ ․

*Այսպիսիք իմն են ոպ̃ վ̃ր կանխիմփրկչին բանին իմացուածք, քանզի կոչէր՝ ոչ 'ի վ̃ր ինքեան, այլ 'ի վ̃ր մեր զՀօր բարեխնամութ̃ին. *Քանզի ոպ̃ 'ի բոլոր մարդոյս բնութ̃ի ոպ̃ յարմարոյ առաջնոյն ադամայ յանցեալ բարկութեանն. *Քանզի թագաւորեց մահ յադամայ մինչև ցը մովսէս. և 'ի վ̃ր չյանցուցելոցն ըստ նմանութ̃ե յանցածոցն ադամայ. *Այսպէս և յերկրորդ սկըզբանէս մերմէ, այսինքն 'ի քէ, դարձեալ անցցէ յա̃մ մարդկայինս ազգ՝ և կեանք. և հաւատարմացուցանէ ասելովն ամէն իմաստն Պօղոս. քանզի թէ միայն յանցանօք բազումք մեռան, որ չափ ևս առա̃լ միայն արդ̃րութ̃ բազումք կենդ̃նացին. *Նաև դարձեալ. քանզի ոպ̃ ադամաւ ամենեքին մեռանին, այսպէս և քրի̃ ամ̃քն կենդանասցին.

……

*Բան ղղ̃ *.

Անմիտ ուրեմն է և անվայելուչ ամենևին սրբազանից գրոց համարելն և ասել՝ զառեալն մարդ ոպ̃ թողել յարակցելոյն 'ինմա̃ բանէ՝ մ̃րդկայնովք վարել ձայնիւք

……

Ա– Այս.

Ամպարշտութ̃ի 'է ով ընկեր. և ամենևին անզգամութ̃ե ցուցումն. սակայն ոչ է աննման որոց խորհելն գիտացին. քանզի 'ի բաց որոշեն և անջատեն յա̃մ ուրեք և զձայնս և զգործս. Նաև է ինչ որ միայնոյ առանձնապ̃ս հետևեցուցանեն միածնին. և է ինչ ոպ̃ այլ որդւոյ որ 'ի կնոջէն. այսուիկ մեղանչեցին ուղիղ և անմոլար ճանապարհին, և գիտելոյն հաւատոյ զքրի̃ խորհուրդն.

……

* Ձայն. * ղէ. *

Ո՞վ ուրեմն է անջատելի ՚ի մէնջ առեալ զաւետարանականս և առաքելական քարոզութիւս.

……

* Ա– Ա–յ. *

Որ ոչ բնաւ զերկնային յերկուս դէմս և յերկուս անձնաւորութիւս անջատեալս ՚ի միմեանց՝ հեռացեալս ըստ ա̄մի յատկապէս և ըստ մասին. * Վասնզի միոյ որդւոյ վ̄ն մեր մարմնացելոյ բանին ասացին գոլ բազում նր̄ բանս և զգործս և զա̄ծավայելուչսն և ըստ մարդկօրէնս.

……

Ձայն. * ղը̄ *

Ապա՞ ուրեմն թէ և յուղեգնացութենէն աշխատեալ ասի քաղցնուլ և ննջել. վայելէ՞ արդեօք գոլ ա̄յ բանին զայսպ̄ս փոքունս և զ՚իվայր անկէլս.

……

* Ա– Ա–յ. *

Սերկի՛ և ո՛չ ևս մարմնացելոյ. և նախ քան զիջանելն յունայնութի̄ վայելէ և ո՛չ բնաւ. քանզի ուղղակի խորհիս. այլ մարդացելոյ և ունայնացելոյ զո՞ր արդեօք բերիցէ նմա վնաս իրն. * Վասնզի որ̄պ նր̄ ասեմք զմարմինն, այսպէս դարձեալ նր̄ ըստ իւրութ̄ե տնօրինականի և ը̄ միաւորութ̄են եղանակի զմարմնոյ տկարութիւս. * Վասնզի նմանեցաւ ըստ ա̄մի եղբարց բաց ՚ի մեղաց. և մի՛ զարմանար թէ ըղ մարմնոյ տկարութիւնս իւրացուցեալ ասեմք նմա մարմնով. յորժամ և զարտաքուստ արբեցութիւն զորս ՚ի հրէից անզգամութէ բերեալս ՚ի վր̄ նորա. * Դարձեալ նմա հետևեցուցեալ ասելով ՚ի ձեռն սաղմոս երգողին դ̄ձ̄հ̄ քնարի, քընարի , բաժանեցին ըդ հանդերձս իմ ՚ի մէջ իւրեանց , և ՚ի վերայ պատմուճանի իմոյ արկանէին վիճակս ․ * Աւ՟ դարձեալ ․ ամենեքեան ոյք տեսանէին զիս՝ արհամարհէին զինև ․ խօսէին շրթամբք և շարժէին զգլուխս իւրեանց ․

⁂

Ըն․ * ղԹ ․ *

Ապա՛ ուրեմն թէ և ասացի դէպ եղեալ՝ որ ետես զիս՝ ետես զհայր իմ ․ և ես և հայր իմ մի եմք ․ և ապա դարձեալ առ հրէայսն , զի խընդրէք զիս սպանանել ․ մարդ՝ որ զճշմարտութիւն խօսեցայ ․ զոր լուայ ․ ՚ի հօրէ ․ միոյ գոլ տացուք և նորին զայսոսիկ զձայնս և զայն ․

⁂

*Ա․ – Այ․ *

Ամենևին իսկ ․ քանզի բաժանի և ոչ բնաւ քո ․ այլ մի և միայն ճըշ

մարմ՟ո որդի գոլ առ ՚ի յամենեցունց հաւատասցի յերկրպագուաց նր՟ ․ * Քանզի պատկեր աներևութին այ՟ , ճառագայթն փառաց , նկարագիր էութ՟են հօր , գոյութ՟ե նր՟ նկարագիր , էառ զծառայի կերպարանն ․ ոչ զմարդ յարակցեալ ոմ՟ առեալ՝ այլ նովաւ ինքն եղեալ և մնացեալ ․ և այսպէս նմանութ՟են որ առ այ՟ծ և հայր ․ * Ո որ գրեցան և այ՟ծայինն Պօղոս ․ թէ այ՟ծ որ ասաց ՚ի խաւարի լոյս ծագել՝ որ և ծագեաց իսկ ՚ի սիրտս մեր առ ՚ի լուսաւորութ՟ի փառաց նր՟ ՚ի դէմս յի՟ քի՟ ․ * Աւ՟ տես զի մարդ ՚ի դէմս քրիստոսի այ՟ծայնոյ և անճառելոյ փառացն այ՟ և հօր լուսաւորութ՟իս փայլատակէ ․ քանզի ցուցանէ ինքեամբ զայ՟ փառս և եղեալ մարդ միածինն ․ քանզի այսպէս միայն և

գ՟ճ՟հա՟ ոչ

ո՛չ այլ ազգ իմանի քս և անճանի. կամ ուսուցեն մեզ հակառակորդքն՝ զի՞նչ օրինակաւ տանիցէ ըզ արդեօք. որպ ՚ի մարդում հասարակաց զածայնոցն փառաց լուսաւորութի կամ գիտութի. ո՞չ ապաքէն ՚ի մրդոյ կերպարանս ած տեսանեմք. սակայն միայն ըն մեզ եղելս և մարդացելս բանին, և միացելս ըստ բնութե և ճշմարտապէս որդւոյ. հրաշափառապէս էր և զայս տեսանել ընդ որում իմանի ած. զոր և նորայոցն խորհրդոյ հազարապետ՝ քս յս անճանել զնա ըն մեզ եղեալ. և միացեալ գիտէ դոլ ըստ նմին բնութե և ճշմարտապէս որդի ած. * Քանզի գրէ՝ այսպէս. համրձակգոյնս գրեցի առ ձեզ սակաւուք որպ յիշեցուցանելով ձեզ վս շնորհին որ տուաւ ինձ յայ ՚ի լինել ինձ պաշտօնեայ յի քի * Մրգրեանայ և զաքրիա ՚ի վր որդւոյն իւր Մկրտչին. և

դու մանուկ մրգրէ բրձրելոյն կոչեսցիր. գնասցես առջի տն պատրաստել նմա ժղվրդ. * Եւ ապա զբարձրեալն և զորդին ածայինն Մկրտիչ ցուցանէր ասելով. ահա գառն այ որ բառնայ զմեղս աշխի. սա է վս որոյ ես ասացի. զկնի իմ գայ այր՝ որ առաջի իմ եղև. զի նախ քն զիս էր. * Արդեօք երկբայիլ ինչ պարտիցէ, թէ մի և միայն և ճշմարտապէս որդի իցէ որ յայ հօրէ բանն՝ միացելովն ըն նմա մարմնովն. և ո՞չ ան անձն ըն ոմանց որպ ասացի. այլ հոգւով իմանալեաւ. և մի դէմ նր յամ ուրեք.

* Բան. * Ճ. *

Երկբայեցից և ո՛չ բնաւ. քանզի մի է տր. մի հաւատ՝ մի մկրտութի. * Սակայն թէ ասիցի աճիլ յս հասակաւ և իմաստութբ և շնորհիւ, միլ է եղեալն յայսոսիկ, քրզի

քճհե հո

Հոգւով և ինքնակատար որ յա̅յ հօրէ բանն. *Ո՜ ո՛ր արդեօք ասցէ, կամ զի՞նչ աճումն կամ յառաջադիմութի՟. զի իմաստութի՟ գոլով ինքն՝ ոչ եղիցի կարօտ իմաստութե՟. այլ իմաստնացուցանէ՛ յաւէտ զիմաստութեան ընդունակս. արդ՝ խնդրելիիցէ ասեն թէ ո՛ւմ լիցին այսոքիկ.

·*Ա֊ Այ·*

Ա՛յլ ուրեմն որդի ոչ երևի, և քս՟ և տր՟ բերելի է 'ի ներքս. վս՟ ոչ կարելոյն ոմանց հասու լինիլ խորութե՟ սրբազանից գրոց. *Բանզի իմաստուն աւետարանիչն մարմին եղեւ ասաց ըղ բանն. և ցուցանէ՛ զնա անօրինաբար կատարեալ իւրովն մարմնով վս՟ ընդ իւրոյն բնութե՟ գնալ. *Յօրէնս մարդկութե՟ է անձին հասակաւ և իմաստութե՟. ասել թէ

և շնորհիւ ընդ նմին աճելով եղանակաւ իմն ընդ ըստ մարմնոյն չափուց և հանճարոյ իւրաքանչիւր ինչ՝ զի այլ են տղայութեն և այլ երիտասարդութեն, և ևս առաւելութեն. *Բանզի ոչ էր անհնարին կմ՟ անմարթ ոչ Ա՟յ 'ի հօրէ ծնիցելոյ բանի ըղ միացեալն ընդ նմա մարմին և անդստին 'ի խանձարրոցն ամբառնալ 'ի բարձրութիս. և 'ի չափ հասակի զոր այժմ ունի՝ հանել. *Ասել թէ և 'ի տղայութեն երևեցուցանել իմաստուն սքանչելի դիւրին և հնարաւոր էր նմա՝ այլ էր իրն յանտղութէ ոչ հեռի. և անօրէնութեն բանի անպատշաճ. *Բանզի կատարիւր խորհուրդն անոց ճայթման. թոյլ տայր տնօրինաբար մարդկութեանն չափուց, զիւրսն ունիլ. քանզի դասի և այս ուսմանս առ մեզ նմանութեանս. որոյ առ սակաւ սակաւ 'ի մեծութիւն կամ յառաջ ճանապարհ ամբարձեալ ըզ մեզ ժամանակի. առ 'ի յաճումն հասակի և ոչ անպատշաճ իմաստութեան. ապա ուրեմն ամենակատար և անկարօտ ա͞մի որ ինչ և իցէ, և առանց աճման ո͞չ ա͞ծ որ 'ի հօրէ բանն իւրացուցանէ ըզ մերս, վ͞ս զի եղև ըստ մեզ. այլ գիտեմք զնա և այսպէս 'ի վեր քան ըզ մեզ ո͞չ զա͞ծ. համարձակի և Պօղոս որ գիտէրն թէ մարմին եղև յա͞ծութե͞ն գերունակութիս հայելով. է՛ երբեք զի ոչ մարդ զնա ա͞մ ուրեք ասել. զի գրէ՛ առ գաղատացիսն. Պօղոս առաքեալ՝ ոչ 'ի մարդկանէ և ոչ 'ի ձեռն մարդոյ. այլ 'ի ձեռն յ͞ի ք͞ի. և այլ ուր դարձեալ. ծանուցանեմ ձեզ զաւետարանն որ աւետարանեցաւ յինէն. զի ոչ է ըստ մարդոյ. և ոչ ես 'ի մարդոյ առի և ոչ ուսայ յումեքէ. այլ 'ի յայտնութեան մերոյ յ͞ի ք͞ի.

* Իոն. * Ճ͞ա. *

Պատշաճ ուրեմն է նըմա և անեղն աճիլ հասակաւ և իմաստութե͞ և շնորհիւ. ո͞չ մինչ ըզ քաղցնուլն և զվաստակիլն. և զայսոցիկ զնըմանսն. և արդեօք թէ առից ուրեք չարչարիլ և կենդանագործիլ առ 'ի հօրէ՝ նմա՞ հետևեցուցանեմք և զայսոսիկ.

* Առ Այս. *

Նմա՛ իսկ դող ասեմք ըստ իւրութե͞ տնօրինականի զմարդկայինսն. և մարմնոյն զնորայսն. ապա թէ ոչ՝ մի՛ գուցէ այլ որդի իմասցի առ 'ի մէնջ քան զնա. այլ ինքն որ փրկեաց զմեզ՝ ամենեցուն կենաց փոխանակ զիւրն արիւն տուեալ. քանզի գնեցաք գնոց՝ ոչ ապականացուաց արծաթոյ, կամ ոսկւոյ. այլ պատուական արե̄մբ միոյ գառինն անարատի եւ անբծի Քի̄. մատուցողին զինքն վն̄ մեր ՚ի հօտ անուշից այ̄ եւ հօր. եւ առ այս հաւատարմացուցանէ զմեզ գրելովն օրինագէտն Պօղոս. եղերուք նմանօղք այ̄ որպ̄ որդիք սիրելիք. եւ գնացէք սիրով որպ̄ Քս̄ սիրեաց ըզմեզ. եւ մատնեաց զինքն վն̄ մեր պատարագ եւ զոհումն այ̄ ՚ի հօտ անուշից. իսկ զի եղեւ վն̄ մեր հօտ անուշից Քս̄, ցուցեալ ինքեամբ զանմեղութի̄ ունիլ մարդոյս բընութե̄, համարձակութ̄բ ունիմք ՚ի ձեռն նր̄ եւ նովաւ առ որ ՚ի յերկինս հայր եւ ա̄ծ. քանզի գըրեալ է թէ ունիմք եղբարք համարձակութ̄ի ՚ի մուտս արեամբն յի̄ զոր նորոգեաց մեզ ճանապարհ նորոգ եւ կենդանի ՚ի ձեռն վարագուրին՝ այսինքն՝ մարմնոյ իւրոյ. * Իմա առնուս թէ զիա՞րդ նր̄ է արիւնն եւ նր̄ է մարմինն. զոր եւ վարագո՛յր կոչէ եւ յոյժ վայելչաբար. զի զոր ինչ ՚ի տաճարին սրբազանն գործէր վարագո̄րն՝ ծածկելով զսրբութ̄ի սրբուե̄ցն. այսպիսի իմ̄ իմացի առնել եւ տն̄ մր̄մինն. ո՛չ լինիլ տեսանելի եղանակաւ ինչ մերկ եւ անծածկոյթ տ̄նիլ առ ՚ի յումք̄է. գերաբունն եւ արտ̄քս համբարձեալն գերունակութ̄ի եւ փառաց միաւորեցելոյն ընդ նմա այ̄ բանին. որ եւ ոմանք զեղիա՛ եւ այլք զերեմիա՛ եւ կամ զմի ոք ՚ի մարգ̄րէիցն կարծեցին գոլ զՔս̄. Հրէիցն ո՛չ ՚ի միտ առեալ բնաւին ըզխորհուրդ նր̄՝ ծաղր առ

* Սրբոյն Կիւրղի ·

նէին ասելով · ոչ ասէ յս̃ որդի հիւսանն · զիա՞րդ այժմ ասէ թէ յերկնից իջի · * Քանզի աներեւոյթ է բնութի̃ ա̃ծութե̃ն · սակայն երեւեցաւ որոց 'ի յերկրիս ըստ մերոյս տեսակի, որ ըստ իրում բընութեան աներեւոյթն · և երեւեցաւ մեզ ա̃ծ գոլով և մ̃ր · և զայս վարկանիմ զի ուսուցանէ ա̃ծայինն դաւիթ · ա̃ծ մեր յայտնա̃պս եկեսցէ , ա̃ծ մեր մի՛ լռեսցէ ·

* Նոյն · * · ՃԷ *

Ուղղակի՛ խորհիս · քանզի նոքա ոչ զայս գոլ յարձակին · զի եւ ոչ ըստ միոյ եղանակի զոր 'ի վե̃ր խաչին զչարչարանսն հետեւեցուցանեն յա̃ծ ծընիցելոյ բանին · այլ տա՛լ ասեն զնոյն զյարակցե̃լն ինա՛ ըստ հաւասարութե̃ պատուոյ զմ̃րդն · եւ զառ 'ի հրէից կրել արբեցու

Առ Լուծումն ·

Թէ՞ս՝ եւ զոր 'ի վե̃ր խաչին չարչարա̃նս · այլ եւ զմահն · եւ զնա՛ լինել փրկութե̃ մերոյ առաջնորդ զօրութե̃ ա̃ծ նմա բանին · դարձեալ ընթացեալ առ կեանս եւ զմահուն խափանեալ իշխանութի̃ ·

* Առ Այս · *

Արդեօք ունի՞ն 'ի սրբազանից գրոց ցուցանել մեզ յաղագս այսոցիկ ճշմարիտ բան, թէ նորաձեւեն զհաւատս · 'ի սրտէ իւրեանց խօսե̃լ եւ ոչ 'ի բերանոյ տն̃ ըստ գրե̃ցելումն · կ̃մ արդեօք ոչ գիտելով զասելն՝ ինձ մի՛ լիցի պարծիլ՝ բայց 'ի խաչ տն̃ · որով ինձ աշխարհ 'ի խաչ ելեալ է և ես աշխարհի ·

* Նոյն · * ՃԸ · *

Այո՛ ասեն · քանզի կապէ՛ զմեզ առ այս ամէն իմաստն Պօղոս · զի վայելէր իսկ նմա, վասնորոյ

Գ̃ՃՀԶ̃ ա̃մն

ա̃մն՝ և որով ա̃մն՝ եղիցի այլ դ̃ք ոչ. բայց միայն յա̃յ հօրէ ծնեալն բան. արդ նա կատարեց չարչար̃նօք զառաջնորդ փրկութե̃ մերոյ. այսինքն որ ՚ի զաւակէն դաւթի.

*Ա– Ա..

Փրկեցաք ուրեմն ոչ առ ՚ի յա̃յ. քանզի զի մ՞րդ. և ուստի՞. այլ յաւետ զի այլոյ արեամբ. և մեռաւ վ̃ս մեր եկամուտ մ̃րդ՝ և որդի սուտանուն. և պատուական և մեծ խորհուրդ մարդանոյ միածնին՝ զառանցանք ուրեմն էին և պատրանք. և ոչ եղև մարդ. և գրեմք փրկիչ և ապրեցուցիչ զնա և ոչ ըբնաւ իսկ. * Այլ զայն որ զիւր արիւնն ետ վ̃ս մեր. որ և գրեաց ոմանց սրբազանն Պօղոս. արդ հարկ էր օրինականացն այսպիսեօք սրբիլ. և

բուն իսկ երկնաւորացն առաւել ևս պատարագօք քան ըզնոյնսն. * Քանզի ոչ ի ձեռագործ սրբութիւ եմուտ ք̃ս յ̃ս յօրինակս ճշմարտութե̃ն, այլ ՚ի բուն իսկ յերկինս յանդիման լինել երեսացն ա̃յ վ̃ս մեր. * Ո՛չ զի բազում անգամ մատուսցէ զինքն պատարագ որ̃պ քահանայապետն, որ մտանէր ՚ի սրբութիւն ամի ամի արեամբն օտարաւ. ապա թէ ոչ՝ պարտ էր նմա բազում անգամ չարչարիլ իսկզբանէ աշխարհի. բայց այժմ միանգամ ի վախճան յաւիտենից յարհամարհումն մեղաց՝ իւրովն պատարագաւ յայտնեալ. * Օրինակն ունի զարեամբն օտարաւ առնել զմուտ և մաքրել զոմանս. իսկ ճշմարիտն՝ այսինքն ճշմարտութիւն՝ ընկալցի ամենայն իրօք ըզվեհագոյնն՝ այսինքն զարեամբն իւրով գործելն մուծանել զորդին․ ոչ ՚ի ժամանակաւոր խնմ՟ և ՚ի ձեռագործ խորան․ ոպ՟ ըստուերիւքն և օրինակօք․ այլ ՚ի վերինն և ճշմարիտ՝ այսինքն յերկինս․ քանզի հարկ էր օրինականացն նոքօք մաքրել, յայտ է զի տպաւորականօքն և օտարօք․ իսկ բնաւ իսկ երկնաւորացն վեհագունիւք պատարագօքն քան զնոյնս։ *Արդ խնդրելի է ուրեմն կարևորապէս ՚ի քս՟ զվեհագոյնն ըստ օրինացն․ այսինքն զճշմարտութիւն․ որ է իւրովն արեամբ։

⁂

*Բան * ճդ․ *

Բարւոք ասացեր։

⁂

*Առ․ Առյ․

Իսկ վս՟ զի զառաքելականն մեզ ՚ի վր՟ յարուցանեն բան, ոպ՟ ՚ի վր՟ հասարակաց մարդոյ առէլ յառաջ բեր ասացուք առեալ ՚ի սկզբանէ զգրեցելոցն, մինչև ՚ի վախճան զպէտս բանին․ գրեալ է այժմ իսկ՝ զփոքր մի քան զհրեշտակս տեսանեմք զյս՟․ վս՟ չարչարանաց մահուն՝ փառօք և պատուով պսակեալ․ քանզի վայելէր իսկ նմա վս՟ որոյ ամ՟ և որով ամ՟՝ բզ՟մ որդիս ՚ի փառս ածել․ և զառաջնորդ փրկութեն՟ նոցա չարչարանօք կատարել․ զի որ սրբէն և որք սրբին ՚ի միոջէ էին ամենեքեան․ վս՟ որոյ ոչ ամօթ համարի զնս՟ եղբարս իւր անուանել և ասել․ պատմեցից զանուն քո եղբարց իմոց․ ՚ի մէջ եկեղեցեաց օրհնեցից զքեզ․ և դարձեալ․ ահաւասիկ ես և մանկունք իմ զոր ետ ինձ ած՟․ արդ զի մանկունք հաղորդեցան արեան և մարմնոյ․ և ինքն իսկ մեր ձաւորութ՟ե կցորդ եղև նոցունց․ զի մահուն իւրով խափանեսցէ զայն որ զիշխանութ՟ի մահուն ունէր՝ այսինքն զբանսարկուն․ և ապրեցուսցէ զայնոսիկ՝ որք մահուն երկիւղիւ հանապազ կելոյն պարտաւորքէին ծառայութ՟են․ քանզի ոչ զհրեշտակ՟ց բուռն հարկանէ, այլ զզաւակէն աբրահամու բուռն հարկանէ․ ուստի պարտէր նը մա՛ ա՟մի՛ եղբարց նմանել․ *Ահաւասիկ ահա՛ յայտ հաւաստեաւ նըւաստանայ ասէ զնա՛ քան զհրեշտակս վ՟ն չարչարանաց մահուն, և պսակիլ փառօք և պատուով, յանդիման կացուցանէ զնա՝ յորոյ վ՟ն ասէ ըզբանս, յայտ է զի զմիածինն քանզի հաղորդ լինել ասէ զնա՛ մարմնոյ և արեան, մերձաւորութ՟ե մեզ․ և ոչ զհրեշտակաց բուռն հարկանէ այլ զզաւակէն աբրահամու բուռն հարկանէ․ քանզի վայելէր ա՟յ և Հօր․ վասն որոյ ա՟մ և որով ա՟մ՝ իջուցանել յունայնութ՟ի մարդացեալ զորդի․ ո՟պ զի զծառայի առեալ կերպարանս կատարիլ չարչարանօք․ ամենեցունց կենաց փրկանակ՝ փըրկանս զիւր ն՟ր քահանայագործեալ մարմին․ ք՟զի զենաւ վ՟ն մերոց անբիծ պատարագ․ և միով պատարագաւ կատարեաց մշտնջենաւոր զսրբեալսն վերստին կերպ՟ացուցել ո՟պ յիսկզբանն զմ՟րդոյս բնութ՟ի․ քանզի ա՟մ նովաւ նոր․ և զի ա՟ծ և հայր ետ վ՟ն մեր զորդին իւր ոչ ինչ փոքր․ հաւաստարմացուցէ գրելովն Պօղոս վ՟ն ն՟ր․ որ յիւր որդին ոչ խնայեաց՝ այլ վ՟ն մեր ամենեցուն մատնեաց զնա․ զիա՞րդ ոչ նովաւ հանդերձ զամենայն շնորհեսցէ մեզ․

Փ՟ ձ Հ Թ՟ և իւր

Եւ իւր որդի ասեմք այ՟ զոր յէութենէ նր՟ երևեցելն բան. և տպաւորեալ վս՟ մեր. ոչ մերկ տակաւին և անմարմին. այլ յոր ժամ եղև մարմին՝ և ասելն չարչարիլ ՚ի դէպ էր նմա. * Քանզի չարչարցաւ՝ ոչ բնութբ՟ ած՟ութեն, այլ իւրովն մարմնով. քանզի ած՟ և հայր ոպ՟ և այժմ իսկ ասացի՝ զոր ոչն գիտէր մեղս՝ վս՟ մեր մեղս արար. զի մեք եղիցուք արդարութի այ՟ նովաւ.

⁂

*Ընթ. *. ԺԵ. *

Սրբեալք մեղս լինիլ զնա իմասցուք, թէ յաւէտ՝ զի նմանեցաւ որոց ըն՟ մեղօքս. այսուիկ և մեղք լինիլ ասացի.

⁂

Առ Ա. յու. *

Ուղղակի ասացեր, զի որպէս զոր ոչն գիտէր մեղս՝ վասն մեր մեղս արար. զի մեք եղիցուք արդարութի այ՟ նովաւ, քանզի արդարացաւ մարդոյս բնութի նովաւ, այսպէս և զոր ոչն գիտէր զմահ. քզի՟ կեանք էն և կենդանարար ըն՟ն մարմնով չարչարիլ պարաստեալ՝ արտաքոյ մնացեալ չարչարանաց. ըստ որում իմանի ած, զի մեք կեցցուք ՚ի ձեռն նր՟ և նովաւ. վս՟ որոյ և նմանութի մահու՝ քի՟ չարչարանքն անուանին.

* Ո ի գրեալ է, զի թէ տնկակից եղաք նմանութե՟ մահու նր՟, այլ և յարութե՟ նր՟ լինիցիմք. * Քանզի կենդանի՛ էր բանն և ՚ի ճաշակելն ըզմահ սրբոյ նր՟ մարմնոյն. զի պարտեալ մահու և կոխել ապականութե՝ յարութե զօրութիւն յամ՟ մարդկայինս եկեսցէ ազգ. * Քանզի ճըշմարիտ է, թէ ոպ՟ ադամաւն ամենեքեան մեռանին՝ նոյնպէս և քի՟ ա

գ Ճ Ժ մենե

մենեքեան կենդանասցին. ապա թէ ոչ՝ զի՞նչ օրինակաւ օգտեցուցանել ասեմք զմարդոյս բընութի՟ մարմնով տնօրէնութեան միածնին խորհուրդ. եթէ ո՛չ ա՟ծ գոլով բանն եղեւ մարդ. եթէ ո՛չ իջուց զինքն յունայնութի եւ խոնարհեցաւ 'ի մերս որ 'ի վերն էր քան զա՟մ արարածս. եթէ ոչ մարմին եղեւ կենաց որ ընդ ապականութե՟ն. զի եղիցի վախճան մահու եւ ապականութե՟ն.

* * *

* Բան. * . Ճղ . *

Արդ՝ զնա՛ ուրեմն ասեմք զառ 'ի յա՟յ հօրէ բանն չարչարեալ մարմնով վասն մեր.

* * *

* Ա— Այու. *

Ամենայն իրօք. եթէ է ճշմարիտ Պօղոս առաքելոյն վ՟ն ն՟ր. որ է պատկեր աներեւութին ա՟յ. անդրանիկ ա՟մ արարածոց. զի նովաւ հաստա

ո՞չ ն՝ ա՟մ երեւելիք եւ աներեւոյթք, եթէ աթոռք թէ տէրութիւնք, թէ պետութիւնք թէ իշխանութիւնք, ա՟մ ինչ նովաւ եւ 'ի նա արարան. եւ նա է նախ քան զա՟մ. եւ ա՟մ նովաւ եկաց բովանդակ. եւ նա է գլուխ մարմնոյ եկեղեցւոյ որ է սկիզբն անդրանիկ 'ի մեռելոց. զի եղիցի յա՟մի ինքն յառաջացեալ. * Քանզի ահաւասիկ ահա եւ յոյժ հաւաստապէս ցուցեր աներեւութին ա՟յ զանդրանիկն ա՟մ ստացուածոց երեւելեաց եւ աներեւութից, զոր վ՟ն որոյ ա՟մն, եւ որով ա՟մն, գլուխ արարեալ եկեղեցւոյ ասէ գոլ եւ 'ի մեռելոց անդրանիկ. * Քանզի իւրացուցանէ ո՟պ ասացի զորս իւրոյն մարմնոյ. եւ համբերեց խաչի՝ արհամարհեց զամօթ. ք՟ զի ոչ պարզաբար մարդ յարակցութեամբ առնա. ոչ գիտեմք թէ զիա՞րդ ունեալ ասեմք. այլ ինքն

նկոյին //
եջն։

փառացն տր՟ որ խաչեցաւն. *Քանզի թէ էր ծանուցեալ ասէ ոչ արդեօք զտրն՟ փառաց ՚ի խաչ հանէին. չարչարեցաւ վասն մեր եւ փոխանակ մեր ըստ գրոց, որ ՚ի հրէիցն ըստ մարմնոյ. որ է ի վր՟ ամենեցունց ած՟ օրհնեալ յաւիտեանս ամէն. *Քանզի գրեաց այսպէս քարոզն եւ առաքեալն եւ զնոյն ինքն ունողն յինքեան զքս՟ սուրբ բազանն Պօղոս. *Ասա՛ ինձ եւ զայն առ այսոքիւք, զի ա՞րդ իմանան զասացեալսն ՚ի քս՟է առ սամարացի կինն. դուք երկրպագէք որում ո՛չն գիտէք, մեք երկրպագեմք որում գիտեմքն. զի փրկութի՟ ՚ի հրէից է. որ եւ փրկեացն զմեզ. ո՛չ սպասաւոր եւ ո՛չ հրեշտկ՟. այլ ինքնին տր՟. ո՛չ այլ մահուամբ եւ հասարակաց մարդոյ միջնորդութբ՟, այլ իւրով արեամբն.

*Ա յուշիկ եւ յոյժ վայելչաբար ասէ իմաստունն Պօղոս. արհամարհեալ ուրուք զօրէնսն Մովսիսի՝ առանց ողորմութեան առ երկու կամ երիւք վկայիւք մեռանէր. իսկ որ չափ սաստիկ պատժոց արժանի համարիցիք զայն որ զորդին այ՟ առ ոտն եհար. եւ զարիւն նորոյ ուխտին խառնակ համարեցաւ. եւ զհոգին շնորհաց թշնամանեաց՝ որով եւ սրբեցաւն. *Արդ՝ եթէ է ո՛չ մարդացելոյն յաւէտ եւ ըստ ճշմարտութեան որդւոյն պատուական արիւնն, այլ օտարի ուրուք քան զնա, եւ շնորհին զորդեգրութ՟ ունողի, զի ա՞րդ ոչ խառնակ գոլ ասէ զնա։ Ապաուրեմն թէ եւ ասի մարմնով չարչարիլ պահի՛ եւ այսպէս եւ անչարչարութի՟ նր՟. ը՟ որում իմանի ած՟. *Ո՛ր եւ ասէ ածայինն Պետրոս՝ թէ քս՟ միան գամ վասն մեղաց մերոց մեռաւ. արդարն վ՟ս անարդարոց. զի զմեզ մերձեցուսցէ առ ա՟ծ. մեռեալ մարմնով և կենդանացեալ հոգւով. Ասիցէ ոք արդեօք ո՟դ վարկանիմ թէ՝ վ՟ս է՞ր ոչ պարզաբար և անորոշապէս ասաց չարչարիլ ըզնա՝ հոգեկիրն. այլ ՝ի վ՟ր եբեր զմարմնոյն. քանզի գիտէր իսկ յաղագս ա՟յ ասելով՝ որ և զան չարչարութ՟ին հետևեցոյց նմա. ը՟ս որում իմանի աստուածն, բարւոք արուեստաւորապ՟ս ՝ի վերայ բերելով ըզմարմնոյն, յորս լինիցի չարչարելին.

* * *

* Բան * ՃԷ. *

Այլ էր և ասեն շաղփաղփ իմն՝ շատխօսութ՟ի և յոյժ շաղեալ յանձնանութ՟ի՝ պ՟րտ գոլ ասել զնոյն ինքն չարչարելի, և ոչ չարչարելի. զի թէ բնութ՟ին ոչ չարչարեցաւ ո՟դ ա՟ծ. իսկ թէ չարչարիլ ասի՝ զիա՞րդ ասի ա՟ծ, ապա ուրեմն որ չարչարեցաւն, իմասցի և յոյժ վայելչաբար որ ՝ի զաւակէն դաւթի.

* * *

* Ա՟- Ա՟յ.

Աւ՞ զիա՞րդ ոչ անզօր մտաց յանդիմանիչ էղիցի և յոյժ հաւաստույ զայս ասել. այլ և խորհրդն միայն. քանզի ոչ զհասարակ մարդ ես վ՟ս մեր ա՟ծ և հայր՝ ո՟դ ՝ի միջնորդի կարգի առեալ, և ստանալով ունելով զոր դեգրութ՟ին և զփառս և կայման յարակցութ՟ե պատուեալ. այլ ըստ մերոյս տեսակի զեղեալն վ՟ս մեր զոր ՝ի վերն քան զա՟մ ստացուածս՝ զոր յէութենէն ն՟ր երևեալն բան. Օ ՝ի երևեցի փոխանակ ամենեցունց կենաց արժանապէս գին.

* Քանզի վարկանիմ

յոյժ անտեղի . քանզի մարմին եղև ըստ գրոց ոպ՟ ասացի միածինն և ո՛չ անարժան համարեալ զանօրէնութ՟ին . գրեթէ՝ ասել նմա ոպ՟ ընդ իւրոց փառացն մարտուցելոյ . և զմարմնով չարչարելն ո՛չ բարւոք առեալ յանձն . *Այլ էր ո՛վ քաջդ՝ իրն փրկականն ա՟մ աշխարհի . իսկ զի կամեցաւ վ՟ն այսորիկ չարչարել որ ա՛նդրն է ք՟ զա՟մ է՟ր չարանս, վ՟ն գոլոյն նր՟ բնութ՟բ ա՟ծ . զչարչարանացն ընդունակ էառ մարմին և իւր արար զնա . զի իւր ասիցի և չարչարել՝ զի ո՛չ այլոյ ուրուք, այլ իւրն չարչարեցաւ մարմին . *Ապա ուրեմն տրւեցելոյ եղանակի անօրէնութ՟են առանց մեղադրութ՟ե է նմա և մարմնով չարչարելն, և ա՟ծութ՟բն ո՛չ չարչարելի . քանզի է նոյն ինքն ա՟ծ համանգամայն և մարդ .

*Աւելորդս խօսին հակառակորդքն . և զխորհրդոյն զօրութ՟ի անհանճարաբար սրտացուցանեն . համարին ուրեմն և գոլութ՟բ լի՝ առնել զ՚ի վ՟ս յարձակումն . *Քանզի թուէր մերձեցուցանել և արտա ինչ զբնաւին կամիլն չարչարել մարմնով . այլ էր այլ ազգ բարեփառ . *Քանզի է՛ ՚ի վեր քան զմահ և զապականութ՟ի . կեանք և կենդանարար գոլով ոպ՟ զա՟ծ , և վկայեաց յարութ՟ին , քանզի յարոյց զիւրն տաճար . *Ո՛ր և ասէ ա՟ծայինն Պօղոս . քանզի ո՛չ ամօթ համ՟րիմ զաւետարանն . զի զօրութ՟ի ա՟յ է ՚ի փրկութ՟ի ամ՟ հաւատացելոց . *Եւ դարձեալ . քանզի ճառ խաչին՝ կորուսելոցն յիմարութ՟ի է . այլ փրկելոցս մեզ զօրութ՟ի ա՟յ . իսկ կոչեցելոցս՝ զք՟ս ա՟յ զօրութ՟ի և ա̄յ իմաստութ̄․ *Ա·յլ և ինքն որդի յորժամ համբերձեալն էր ելանել 'ի փրկական խաչն' ասէ, այժմ փառաւորեցաւ որդի մարդոյ․ և ա̄ծ փառաւորեցաւ 'ի նմա․ և ա̄ծ փառաւորեսցէ զնա յանձն իւր․ և վաղվաղակի փառաւորեսցէ զնա։ *Քանզի յարեաւ և աւերեաց զդժոխս․ Եւ այս ոչ հեռի' այլ անդէն զհետ չարչարանացն ․

*Ըն․ *ԾԸ̄ ․ *

Աս՛ զոր ասէն ամէն ի մասան Պօղոս․ եթէ զփո՞րձ ինչ խնդրէք ըզքի̄ որ ինեւս ընդ ձեզ խօսի․ որ հզօրացեալն է 'ի ձեզ և ոչ տկարացեալ։ զի թէպէտ և խաչեցաւ 'ի տկարութէ̄' այլ կենդանի' է զօրութե̄ն ա̄յ․ և զի՞րդ տկարացեալ ոք ասիցէ զբանն որ 'ի զօրութէ̄ ա̄յ կենդանա

Իս

ցեալ։

*Ա·- Ա·յ· *

Ո՞չ ապաքէն ա̄մուրեք զբանն ա̄ծ մարմին լինիլ և մ̄րդնալ ասեմք․

*Ըն․ * ․ԾԹ̄ *

Այո և զի՞րդ ոչ։

*Ա·- Ա·յ· *

Ապա ուրեմն որ տկարացաւն մարմնով ըստ որում երևեցաւն մարդ, կենդանացաւ այսպէս 'ի զօրութէ̄ ա̄յ, և ոչ յայլոյ․ այլ 'ի ներգոյէն 'ի նմա․ քզի ա̄ծ էր մարմնով։

*Ըն․ *ԾԺ ․ *

Սակայն հայր ասի յարուցանել զնա․ քանզի գրեալ է' թէ ըստ կարողութե̄ զօրութե̄ իշխանութե̄ նր̄, զոր ներգործեաց 'ի քս̄ յարուցեալ 'ի մեռելոց և նստուցեալ ընդ աջմէ իւրմէ յերկ ք̄ ձձն նաւուրս

Նաւորս ՚ի վերայ ամենայն իշխանութեանց և ՚ի վր̅ ամ̅ անուան անուանելոյ։

Ա.– Այլ.

Այլ զնա՛ գող ասեմք կենդանարար զօրութի հօր և ծնողին իւրոյ պատուով բանաւորքէս զարդարեալ. թէ և եղև մարմին, և ինքն մնայէ վըկայ ասելովն. քանզի որ̅պ հայր զորս կամի կենդանի առնէ, այսպէս և որդի զորս կամի կենդանացուցանէ, և զայս անաշխատաբար կարող գոլով առնելը առ հրէիցն ժողովուրդ ասէր. լուծէք զտաճարս զայս՝ և զերիս աւուրս կանգնեցից ըզսա։ *Յակայն որ յարեաւ և նստաւ ընդաջմէ հօր յերկնաւորսն ՚ի վր̅ ամ̅ իշխանութեց և պետութեանց, և ամ̅ անուան անուանելոյ, արդեօք որպէս այլ որդի գող քան զ՚ինմանէ ծնեալ բանն, սոսկ յարակցութբ̅ պատուեալ. և շնորհի մասամբ զաւծութե անուն վիճակեալ. եթէ ինքն իսկ որ բնութբ̅ և ճշմարտապէս որդին է՝ ՚ի նմանութի մարդկան եղև. և ձևով գըտեալ իբրև զմարդ որ նորինաբար։

* Իռն. * ՃԺԱ *

Ասիցեն արդեօք թերեւս նոքա՝ զոր ՚ի ղաւակէն դաւթի ըղյարակցեալն ՚ինա ըստ հաւասարութե պատւոյ մարդուն. և վայելչին կրել զմահ։

Ա.– Այլ.

Այլ ըղհաւասար պատիւն ումեք ասեմք լինել. քանզի եղիցի յանէտ՝ ոչ մի թըռուով. որ̅պ և յառաջիգոյնն ասացի. այլ մի ընդ միոյ երկուս վարկանիմ զայս և անհա

Հաւասար չափով գոլ՝ ըստ բնութեան է փոքր առօղն պատուոյն քան ըղորհօղն. * Իսկ վ՟ն զի միորդի Նստաւ՝ ուսուցանեն Նորա, ո՞վ պատուեցաւ 'ի վերին աթոռս և գահակից է հօր. մանաւանդ թէ յոյժ սխալանաց եղիցի հանելն յանդըգնիլ 'ի հաւասարապատիւ տ՟ն՝ զծառայն. ըստացողին՝ զարարածն, թագաւորին՝ բոլորից՝ զոր ընդ ծոցն. վերագունին քան զամենեսեն՝ զոր ը՟ ամենեցունց է.

⁂

*Ընդ. *ՃԺԵ*

Ցուց՟նէ՝ արդեօք զայս 'ի սրբազնից գրոց.

⁂

* Ա. Այ.

Ոչ համարիմ հաւաստի և բաւական արարեալ բան յաղագս այսոցիկ. սակայն առանց ա՟մ դանդաղանաց՝ յաւելից յորս

աստցիս և այլ ինչ. և ո՛չ տկար ջատագովութ՟ս յաղագս սրբազանից պ՟տուիրանաց՝ որպէս զզին հօրական ոմն՝ բազմազինութիւն առեալ՝ ընդդէմ յարուցեց զճշմարտութ՟ն որոց խորհին զխոտորնակսն. * Քան զի միածինն ա՟յ բան՝ ոչ միջնորդութ՟բ զանօրէնութ՟ին այլ որդւոյ ք՟ զնմա և յարակցելոյ 'ի նմա կամամբ խափանեաց ըզմահու իշխանութիւն. Ինքն իսկ ինքեամբ հաստարմացուցանէ՝ ասելովն, ա՛յնչափ սիրեաց ա՟ծ զաշխարհս՝ մինչև զՈրդին իւր միածին ետ. զի ա՟մ որ հաւատայ 'ի նա՝ մի՛ կորիցէ. այլ ընկալցի զկեանսն յաւիտենականս. * Ամբարձեալ 'ի բարձրութ՟ի քան զորս յաշխարհհէ, սէրն ա՟յ և հօր, մեծ և գերաբուն զնա եղեալ ասացեալ. վասն էր նուաստացուցա նեն զնա հակառակորդքն. ոչ զճշմարտապէս որդին տրուեալ վասն մեր ասելով. այլ միոյն յորոց ըստ մեզս եկամուտ ունելով զորդիութեն շնորհ. ի բնութե որդւոյն տեղի հանեալ էին միածնին տրուեցելոյ վս մեր.

*Օ որ և գրեալ է յովհաննու հաւաստապէս. միածին որդին որ ՚ի ծոց հօր. զի մրդ ոք ոչ զօրմասցի ընդ անուսումնութե նոցա. ՚ի բաց մղեալ ՚ի տնօրէնութեն զմիածինն այ բան, ՚ի ներքս բերեն ոչ ասացի դրուստ փառօք զարդարեալ զոմն. և եկամուտ ունօղ զածութեն անուն. *Եւ ապա զի՞նչ մեծ և արժանի սքանչանալոյ երևեսցի սէր հօրն այնու հետև՝ եթէ ըղման ինչ Քս և զփոքր ետ վս նորա. նա ուրեմն առանց անդառնելոյ է առելն, եթէ փրկեցաւ աշխարհ՝ ոչ ինչ ունելով առ ՚ի յայ. այլ իւր մասամբն սպասաւորեալ առ այս.

Բան. * ՃԺԶ *

Տրուեալ ասեն ըզմիածինն առ ՚ի հօրէ՝ զի տնօրինեսցէ զմերս. ոչ զի կրեսցէ ըզմարդկային ինքն յիւր բնութին. քանզի անհնարինէ.

Ամ. Ամ.

Կրէ՝ ինքն յիւր բնութին ամենևին և ոչ ինչ. քանզի է անմարմին ոչ ած. արտաքոյ կացցէ ամ իրօք քան զչարչարանս. Բայց վս զի ըստ իւրում ձայնի զոր ՚ի ձեռն Սաղմոսերգուին քնարի ասէմք. մրդն հաստեցաւ նմա առ ՚ի հօրէ. եկն մրմնով առնել զկամս նր. Եւ այս էր որ ՚ի ձեռն պտուականն խաչին փրկութին և վերստին նորոգումն բոլորից. զի նովաւ և ՚ի նմա և յայժ ՔՃձը վայել վայելչաբ՟ր կանգնելք · Եւ վկայեսցէ որոց ասացիս ամենահաճոյն Պօղոս այսպ՟ս գրելովն · Զայս խորհեսցի իւրաքանչիւր ոք ՚ի ձէնջ՝ որ ՚ի ք՟ս յ՟ս · որ ՚ի կերպարանս ա՟յ է , ոչ ինչ յափշտակութ՟ի համարեցաւ զլինելն հաւասար ա՟յ · այլ զանձն ունայնացոյց՝ ըզկերպարանս ծառայի առեալ · ՚ի նմանութ՟ի մարդկան եղեալ՝ եւկերպարանօք գըտեալ ո՟պ զմարդ · խոնարհեցոյց զինքն լինել հընազանդ մահու չափ եւ մահու խաչի · վ՟ որոյ եւ ա՟ծ առաւել բարձրացոյց ՚ի փառս ա՟յ հօր · * Զո՞ ոք ասես ՚ի կերպարանս ա՟յ եւ հօր · եւմընալ անդլի ՚ի հաւ՟րութեն որ առ նա ոչ յափշտակութիւն համարեալ ըզՊ՟եր ամէ արձեալն եւ զա՟ծ ավայելուչսն պատիւ · եւ ՚ի վ՟ր ամենեցունց ըզգերակայութին · * Ա՟ր

դեօք ո՞չ զառ ՚ի նմանէ երկեալն ա՟ծ բան · եւզի մ՞րդ ո՞չէ ամենեցունց յայտնի իրն · այլ նոյն ինքն որ ՚ի կերպարանս եւ ՚ի հաւասարութի հօր՝ ըզկերպարանս ծառայի առեալ · ոչ ըստ յարակայութն կալման , այլ ՚ի նմանութ՟ի մարդկան եղեալ՝ եւձեւով գտեալ ո՟պ զմարդ · ք[illegible]ի էր ա՟ծ այսու՟իկ եւ ա՟ծ · Հնազանդեցոյց զինքն լինել մահու չափ եւ մահու խաչի ·

⁂

*Ըն · * Ձժգ · *

Այլ ասր ասեն վասն նորա թէ շնորհեաց նմա ա՟ծ անուն՝ որ ՚ի վեր է քան զամենայն անուն · զի յանուն յ՟ի ք՟ի ա՟մ ծունր կրկնեսցի · * Իսկ որ էր բանն՝ յայտ է՝ զի ա՟ծ · զիմ՞րդ որ դեօք իմասցի առեալ · այլ է այժմ հարկաւոր առեցելոյն մարդոյ տալ ·

Փ՟ձձթ զոր

[illegible]

Սրբոյն Կիւրղի

զոր 'ի վերըն քան զամենայն անուն. զի մի՛ յաննմանս ինչ խորհեալս ըմբռնիցիմք յաղագս միածնին.

⁂

Ա— Այո. *

Ապա՛ զիա՛րդ ոչ էր լաւագոյն անճշմարտաբար մարդացելոյն վասն մեր ըստ բնութեն որդւոյն տուեալ ասել զայն առ 'ի հօրէ. զի և 'ի մարդկութեն իմասցի ած. և 'ի գերագոյնս բարձրութիւն որ զըստ մեզ խոնարհութին էառ. զի մի՛ նոր և այժմու երևեալ հրեշտակաց և մրդկան՝ մուծցի ած. զածութեն ըղ փառս ոչ էապէս ունելով այլ արտաքուստ և եկամուտ և միայն կամելով այ և հօր.

⁂

Բ․ն. * ՃԺԷ *

Նմա՛ արդեօք առ 'ի յայ հօրէ ծնիցելոյ բանի տուեալ ասեմք զանունն

Ա— Այդպէս.

որ 'ի վեր է քան զամենայն անուն.

⁂

* Ա— Այո.

Ամենևին իսկ մըտցէ մեզ բանս ոչ արտաքոյ դիտման՝ եթէ ոչ է սուտ. ոչ յափշտակութիւն համարեցաւ ըղ լինելն հաւասար այ. այլ էջ 'ի փըրկութի փառօք. * Աստ օրում երևեցաւն մրդ: որ և ասէրն, թէ՝ հայր մեծ է քան զիս, որ և անկին է նմա՝ և ներդոյ միշտ՝ ըստ որում իմանի ած. և 'ի նմանէ՝ ծնեալն ըստ բնութե՝ զանվրէպ նմանութի ունիլ առ նա ըստ ամի որ ինչ և իցէ. և ածութեն վայելել փառօք. * Արդ պարտ էր զիջեալն վն մեր 'ի մարդկութեաս չափ՝ ոչ անկանել կարծել 'ի ներդոյէն. նր ըստ բնութե պայծառութէն, և գերունակութէն. այլ և յունայնու

Թէն ըստ մեզ՝ զլրուի̃ն ունելով ա̃ծաբար · և՚ի խոնարհութենս բարձրն և որ բնութ̃՚է ն̃ր՝ ո̃պ որ եալ վ̃ս մարդկութեն երկրպագիլ առ ՚ի յամենեցունց · ք̃ զի կրկնի ՚նմա ա̃մ ծունր երկնաւորաց և երկրաւորաց · և ա̃մ լեզու խոստովանեսցէ տ̃ր գոլ հաւատացեալ զյ̃ս ք̃ս ՚ի փառս ա̃յ հօր · *Որ և սաստ առ որ ՚ի յերկինս հայր և ա̃ծ , հ̃այր փառաւորեա՛ զիս փառօքն զոր ունէի նախ քան ըզլինելն աշխարհի առ՚ի քէն · արդեօք նա՞խ ք̃ զաշխարհս էր մ̃րդն՝ զոր էառն ասեն միածինն ը̃ յարակայութ̃ն կալման ·

⁂

*Բ̃ան . *Ձ̃ժ Ղ̃ . *

Ա̃է ոչ բնաւ ·

⁂

*Ա֊ Ա̃յ · *

Ո՞վ արդեօք իցէ որ ըզ փառսն խնդրէ զոր և

Նախ քան զնոյն իսկ ըզլինելն աշխարհի իւր գոլ ասէ միշտ և հանապազ առ ՚ի յա̃յ · ոչ մըշտնջենաւորակիցն հօր և ա̃յ բանն · աթոռակիցն և առանձնաւորակիցն ն̃ր · *Վասնորոյ ասէ ամենիմաստ աւետ̃րնիչն Յովհաննէս · թէ՝ բանն էր առ ա̃ծ և ա̃ծ էր բանն ·

⁂

*Բ̃ան . *Ձ̃ժ Է̃ . *

Ո̃ ի ա̃րդ ոչ ·

⁂

*Ա֊ Ա̃յ ·

Արդ՝ ո̃պ փառաց տ̃ր գոլով · և այպ՛ իջուցեալ զինքն միջոցաւ յանարգութ̃ն ծառայի կերպի , զներգոյն իւր փառս առնուլ խնդրէ · և զայս առնէ մարդավայելչաբար · այսպս և ա̃ծ գ̃լով միշտ, առ իւրոյն ա̃ծութեան գերունակութեան և փառս ՚ի մերոցս չափուց ելանէ · *Ո̃ ի ո̃պ մ̃ոյ ք̃ ձ̃գա̃ այնու այնուհետեւ որդւոյ ըստ բնութեան եւ ճշմարտի եւ ըստ մեզ եղելոյ եւ մարմնացելոյ՝ կրկնի՛ ամենայն ծունր որպէս այժմ ասացի · քանզի զայս խորհեալք աստանօր եւ հաստատեալք, ՚ի պարտաւորութենէ մարդապաշտութեան ՚ի բաց ազատեմք զերկինս եւ զերկիր · * Քանզի գրեալ է՝ տն այ քում երկիր պագցես եւ զնա միայն պաշտեսցես ։

……

* Բան․ * ՃԺԸ *․

Յոլովից սատարութեանց պէտս ունի ՚ի վր այսոցիկ բանս · արդ՝ եկ եւ այլովք մտածութեամբք հաստատեա՛ մեզ ըղ խորհուրդս ։

……

* Ս. Սայ. *

Ապա ուրեմն եկի եւ յոյժ յօժարապէս ասել թէ մեղանչեցին ճշմարտութեամբ · այլ որդի մեզ զոր ՚ի զաւակէն Դաւթի ծնեալ ընդ բնութեամբ որդւոյն · եւ ճշմարտապէս յայտ է թէ ընդ միածնին ։ * Որ եւ աղաղակէ՛ հաւաստեաւ սրբազանն դիր · առաջին մրդն յերկրէ հողեղէն, իսկ երկրորդն մարդ՝ յերկնից · * Սա եւ ինքն իսկ որդի ասէ · թէ իջի յերկնից՝ ո՛չ զի արարից զկամս իմ, այլ զկամս առաքչին իմոյ · զի զամ զոր ետ ինձ հայր՝ ո՛չ կորուսից ՚ի նմանէ · այլ յարուցից զնա՛ յաւուրն յետնում ։ * Արդ զո՛րք ասեն ըղ ՚ի յերկնից իջեալն, քանզի ծնա՛ւ մարմին ՚ի կնոջէ՛ ։

……

* Բան․ * ՃԺԹ ․ *

Յայտ է զի զոր յայ հօրէ ծնեալ բանն · քանզի համարիմ ո՛չ այլ ինչ քան զայս խորհիլ նշ ։

ՓՃղէ Ս.

Թուէ Դէ Քիւս։

Ա․– Ա․յս․

Ուղղակի ո՛վ ընկեր․ դրէ՛ ուրեմն և իմաստունն Յովհաննէս․ որ ՚ի վերուստն գայ՝ ՚ի վերոյ է քան զա̅մ․ և ապա զի մարդ կամելով հօր յարուցանել զա̅մ զորէնն նմա և զբարի ա̅ծավայելուչ գործ եղեալ․ Քանզի ա̅յ՛ է ապրեցուցանելն․ *Ինքն ասաց իջանել՝ ոչ զի արասցէ զկամս իւր, այլ զհօր․ արդեօք համարձակեցի՞ ոք ք̅ զոր ՚ի մեզ ա̅յ և հօր քաղցրութիւնն վերջանալ զաւ ՚ի նմանէ ծընեալն բան․ և ո՞չ բնա̂ գոլ բարի․ և ըզյարուցանելն տր̂եալ և ապրեցուցանել յապականութենէ անվայելուչ գոլ նմա։

⁂

Ընդդէմ Պեստրի։

*Ա–ն․ *ՃԻ․ *

Վտանգիմք․

Ա․– Ա․յս․

Ածցուք զմտա̂ վայելչապէս․ վասն զի էր բարւոյ հօր բնութե̅ ծնունդն․ իմասցի գոլ և ինքն բարի․ և կամ որպէս նոյն ինքն բարին․ քանզի ՚ի պտղոյն ծառն ճանաչի ըստ իւրոյն ձայնի․ և ճշմարտէ զայսպէս ասելն թէ՝ որ ետես զիս՝ ետես ըզհայր իմ․ և ես և հայր մի եմք․

*Ա–ն․ *ՃԻա̅․ *

*Աւրէ̂ոք ասացեր․ բայց հա̂աստեա̂զաղօտաբար թր̂եցեալ ասացեալն․

փճղփ Ա–

Առ Այս.

Ո՛չ ակամայ լինել ասեմք որդւոյ խափանել զմահ՝ և՛ իբրեւ հալածել 'ի մարդկայնոցս մարմնոյ զապականութի. քանզի ոչ զուարճանայ ընդ կորուստ կենդանեաց՝ փրկանք են՝ լինելութեան աշխարհի ըստ գրոց. եւ՛ նախանձու բանսարկուին եմուտ մահ յաշխարհ. այլ ոչ էր այլ ազգ ժպիրհ բառնութին մահու շարժել. բայց միայն 'ի ձեռն մարդանալոյ՝ միածնին. *Այսուիկ երեւեցաւ ըստ մեզ. և արար իւր մարմին զոր ընդ ապականութե̃ն ը̃ բնութեն սահմանի. զի որով հետև է ինքն կենք քանզի ծնաւ 'ի կենաց հօրէ, անկեսցէ զիւրն բարի 'ի նմա. այսինքն զկենանսն. կամեցեալ միանգամ 'ի քաղցրութե̃ եւ՛ 'ի մարդասիրութենէ զառ մեզ նմանութիւն առնու. պարտ էր կրել և զչարչարանսն զհրէից անզգամութե̃ն թշնամանսն 'ի նմա. այլ էր նմա ծանր չարչարանաց անփառութի. որ և հասեալ ժամանակին յորում և պ̃րտն էր յաղագս ամենեցունց կենացն համբերել խաչի. զի մի՛ չարչարելն ակամայ երեւեսցի, մարդկօրէն առնէր զմուտն ո̃պ ձեւով աղօթից ասելով. Հայր եթէ հնար է՝ անցցէ բաժակս այս յինէն. բայց ոչ ո̃պ ես կամիմ, այլ ո̃պ դու. Արդ՝ իջանել աստ յերկնից, ոչ ակամայ արարեալ զի ջուռն՝ զի կանգնեսցէ զոր 'ի յերկրէս զյարութի̃ն. զի և ինքն միայն նորաձեւեաց մարդոյս բընութե̃. քանզի եղեւ անդրանիկ 'ի մեռելոց և պտուղ ննջեցելոց.

*Բան. * ՃԻԲ.*

Արդ՝ նմա և ոչ այլ ու փ̃ձղ̃ մեք

Թուէ Դէ ՚Բ՟

մեք աստացին չարչր՟նքն ըստ որում երևեցա̂ն մարդ. թէ և մնաց անչարչարելի ըստ որում իմանի ա՟ծ.

Ա֊ Ա֊յ.

Այսպէս ասեմ. յիշեա՛ զասելն ա՟ծաշունչ գրոց. եղև մարդն առաջին ադամ 'ի շունչ կենդանի. երկրորդն ադամ 'ի հոգի կենդանարար.

Ը֊ն. * Ճիգ *

Ուրեմն երկրորդ ադամ զառ 'ի յմ՟յ հօրէ բանն ասեմք անուանեալ.

*Ա֊ Ա֊յ. *

Ո՛չ մերկ որպէս ասացի, այլ եղեալ յա̂էտ նմանութ՟բ ըստ մեզ. զնա՛ ասեմք գոլ՝ եթէ ո՛չ է մարդկօրէն. այլ ա՟ծավայելուչ յա̂էտ գոլ 'ի հոգի կենդանարար.

*Երևեցա̂ և երկրորդ

Ընդդէմ Գեւորի.

ադամ, որ՟ յադամայ եղեալ ըստ մարմնոյ. և սկիզբն երկրորդ որոց 'ի յերկրիս. վերաստեղծեալ նովա̂ մարդոյս բնութ՟ի 'ի նորոգումն կենաց սրբութ՟ե և անապականութ՟ե 'ի ձեռն մեռելոց յարութեանն.

*Քանզի խափանեցա̂ մահ՝ ո՛չ առեալ յանձն ըստ բնութեան կենացն ընդ ապականութ՟բ դնել զիւր մարմինն քանզի ոչ էր հնար ք՟ի ըմբռնիլ 'ի նմանէ ը՟ ա՟ծայնոյն պետրոսի ձայնին. և էանց այսպէս 'ի մեզ բարին որ 'ի նորոգմանէն.

Ը֊ն. * Ճիգ. *

Նաճելիս ասացեր.

* Ա֊ Ա֊յ.

Տե՛ս ինձ առայօրքիւք և զայն.

Ը֊ն. Ճիե*

Ո՛ր ասես.

փճղէ Ա֊ռ

……

* Ա.- Այս. *

Ասաց ուրեմն քս̃ առ իւր աշակերտսն. գնացէք աշակերտեցէք զամ̃ հեթանոսս. մկրտեցէք ըզնոսա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ. Արդ՝ մկրտիմք ՚ի սուրբ և ՚ի համագոյ երրորդութի̃ն զոր ՚ի Հայր և յՈրդի և ՚ի ս̃բ Հոգին. ասեմք թէ ոչ է ճշմարիտ զոր ասացիս.

……

* Բան. * . Ճիշ̃ . *

Եւ՝ զիա՞րդ ոչ.

……

* Ա.- Այս. *

Ոչ ապաքէն Հայր իմասամք զծնօղն, և Որդի դարձեալ զառ ՚ի նմանէ ծնեալն ըստ բնութե̃ն ըզմիածինն ա̃յ բան.

……

* Բան. * Ճշ. է. *

……

Ամենեւին իսկ.

……

* Ա.- Այս. *

Եւ՝ զիա՞րդ ՚ի մահ անդր նորա մկրտիմք ըստ երանելւոյն Պօղոսի ձայնին. քանզի ասէ, որք մի անգամ մկրտեցաք ՚ի քս̃ յս̃՝ ՚ի մահ անդր նորա մկրտեցաք. այլ մի տր̃. մի հաւատ. մի մկրտութիւն. և ոչ ուրեք ասէ թէ յայլ ոք, և առանձնապէս Որդի որ ՚ի զաւակէն դաւթի՝ մկրտիմք. իսկ զի ա̃ծ գոլով բնութե̃՝ անդր իմացի քան ըզչարչարանսն, և ապա չարչարիլ կամեցեալ, զի ապրեցուսցէ զորս ընդ ապականութե̃՝ նմանեցաւ ը̃ն ա̃մի որոց ՚ի յերկրիս. և ծնունդ կրեաց ՚ի կնոջէ ըստ մարմնոյ. և իւր արար զնա ոպ̃ ասացի մարմին զկրօղն՝ զմահ ճաշակել, և յառնել դարձեալ. զի մահուն ինքն անչարչարելին՝ մարմնովն իւրով ասասցի չարչա

Ք̃ՃՂ̃ րեալ.

րեալ. *Վասնզի այսպէս ապրեցոյց զկորուսեալսն. զոր և ասէր իսկ յայտնապէս. ես եմ հովիւն քաջ. հովիւ քաջ զանձն իւր դնէ' ի վր ոչխարաց իւրոց. *Եւ դարձեալ. ոչ ոք առնու զանձն իմ յինէն. այլ ես դնեմ զսա յինէն. իշխանութի ունիմ դնել զսա, և իշխանութի ունիմ առնուլ զսա. *Ո յլէր ոչ միոյ իբրև զմեզ մարդոյ' իշխանութի ունել դնել զանձն և առնուլ զնա. այլ եդ և առ միածինն և ճշմարտապէս որդին. և մահու հաղըլիցն ըզմեզ արտաքոյ եդեալ. *Տեսցէ ոք զայս և'ի մովսիսեանն գիրս. որպէսըստուերին տակաւին առաջնոյն. քանզի քաւէր յապականութէ և'ի մահուանէ ոչխարին զենումն' զոր յիսրայէլէն. և զարհուրեցուցանէր զսատակիչն. զի օրինակ ուրեմն էր իրն' քն. քանզի զատիկ մեր զենաւ քս. զի զժպիրհ իշխանութն մահու' լուծցէ արեամբն իւրով. և ըստասցի զորս ընդ երկնաւս. *Վասնզի գնոց գնեցաք. և ոչ եմք անձանց տեարք. քզի մինն փոխանակ ամենեցուն մեռաւ, քան զամենեսեան հզօրագոյնն. զի կնդնիքս ոչ ևս անձանց կեցցեն, այլ նմա որ ի վր ամենեցուն մեռաւ և յարեաւ. *Որ առէ ածայինն առաքեալ. ես օրինօք օրինացն մեռայ. զի այ կեցից' ևընդ քի ի խաչ ելից. և կենդանի եմ' ոչ ևս ես, այլ կենդանի է յիս քս: Իսկ որ այժմս կեամ մարմնով' հաւատովք կեամ որդւոյն այ' որ սիրեացն զմեզ, և մատնեաց զանձն իւր վս մեր. Որդ' քն եմք ամենեքեն. և նովաւ հաշտեցաք ը հօր' միածնով չարչարեցելովն փրկչէ վս վ՟ն մեր. զի զմեզ ցուցցէ մաքրեալս։ *Քանզի գրեալ է թէ՝ վ՟ն որոյ յ՟ս զի սրբեսցէ արեամբն իւրով ըզժողովուրդն՝ արտաքոյ դրանն չարչարեցաւ։ *Նա՛ դարձեալ զմեզ զերբեմն օտարացեալս և թշնամիս՝ խորհրդովք և գործովք չարեօք, այժմ հաշտեցոյց մարմնով իւրով ՚ի ձեռն մահուանն. յանդիման կացուցանել զմեզ սուրբս և անբիծս առաջի ն՟ր։ *Սո՛րդ՝ ՚ի միտ առնուս թէ զի՞նչ իւր արիւն և իւր մարմին տայ զոհեալն վ՟ն մեր. զի մի՛ այլ որդիք զնա՛ ասասցուք, զայն իմացելոյ ոչ մանաւոր և սոսկ յարակցութ՟ պատուեցելոյ և եկամուտ ունողի զփառսն՝ և ոչ էապէս զդերունակութ՟ին, յաւելուած և ոչ դէմ իմն ՚ի վ՟ր որդիութ՟են. և ՚ի վեր քան զամենեսեան ա՟ծութեն

անուն. *Քանզի այսպէս ունողի ըստ բնութ՟ե ոչ խորհելն գիտացին հակառակորդքն, պատշաճի՛ նմա և ոչ ըստ միոյ եղանակի առելն թէ՝ ես եմ ճշմարտութ՟ի. *Քանզի զի՞նչ ճշմարտութ՟ե ասի՝ որ ոչն է այսպէս օտարն և սուտ անունն. այլ սակայն ճըշմարիտ է ք՟ս. և ՚ի վ՟ր ամենեցունց ոչ ա՟ծ, քան զի միայն որ ինչ էրն ընդ թէ և եղև մարմին. *Ո՛վ ՚ի որ ՚ի վերն է քան զա՟մ՝ և յամենեսին էղեալ վ՟ն մարդութ՟են՝ ամբողջ պահելով զդոյն ՚ի վեր քան զա՟մ. և ա՛նդր քան զարարածոցս չափ.

⁂

Քան. *ՃԻԸ*

Այլ տպաւորեցուցանէ՛ ասէ չարչարիլն ասել ոչ բանին զանփառութ՟ի. և անդոսնեսցի այսուհիկ և նոյն պատ

Թւէ Գէ ՚Բ՟
Հական խորհուրդս մեր.

* * *

* Լ– Լ–ս:

Այլ արհամարհեալ զամօթ՝ կամեցաւ չարչարիլ մարմնով վ՟ն մեր ըստ գրոց. զի տկարութ՟ի մըտաց հրէականաց է, և հեթանոսաց անմտութ՟ն. զոր պարտաւորութ՟ի համարեցայց զամօթ համարիլն զոր ՚ի վ՟ր խաչին չարչարանսն. Քանզի գրէ՛ ա՟ծայինն Պօղոս. իսկ վ՟ն զի հրեայք նշան խնդրեն և հեթանոսք զիմաստութ՟ի, մեք քարոզեսցուք զխաչելեալն ք՟ս, հրէից գայթակղութ՟ի, և հեթանոսաց յիմարութ՟ի. իսկ նոցին իսկ կոչեցելոց հրէից և հեթանոսաց՝ զք՟ս ա՟յ զօրութ՟ի և ա՟յ իմաստութ՟ի. զի յիմարն ա՟յ՝ իմաստնագո՛յն է քան զմարդիկ. և տկարն ա՟յ՝ զօրագոյն է քան զմարդիկ.

Ընդդէմ Պ[illegible]ի.

* * *

Բան. * Ճիթ. *

Ո՞րինչ օրինակաւ. քանզի և ո՛չ բնաւ առնում ՚ի միտ:

* * *

Լ– Լ–ս: *

Ո՞չ ապաքէն հրէից գայթակղութ՟ի ասէ լինիլ զչարչարանսն որ ՚ի վ՟ր խաչին, և հեթանոսաց յիմարութ՟ի. քանզի ոմանք ասացին բևեռեալ տեսանելով ՚ի վ՟ր փայտին, և զմահ՟պրտան իւրեանց, գլուխս շարժէին ՚ի վ՟ր ն՟ր. եթէ որդի ես ա՟յ՝ էջ այժմ ՚ի խաչէ այտի և հաւատասցուք ի քեզ. քանզի կարծէին թէ ՚ի նոցայն զօրութ՟էն պարտեալ ըմբռնեցաւ և չարչարեցաւ. * Քանզի մոլորեցան և համարէին ո՛չ ճշմարտապէս որդի գոլ ա՟յ զնա. միայն տեսանելով զմարմինն. * Իսկ հեթանոսք զխորհրդոյն խորութ՟ի, ճ՟ճլթ և ո՛չ

*Սրբոյն Նիւսացի.

և ո՛չ ըստ իրիք երանակի ՛ի միտ առնուլ կարացեալ. անմտութի՟ գոլ կարծէին զասելն թէ՝ մեռաւ քս՟ վն՟ աշխարհի կենաց. *Այլ այս թըւեցեալ նոցա անմտութի՟, իմաստնագոյն է քան ըզմարդիկ. *Քանզի խո՛ր է բանս և վերին իմաստութե՟ն լցեալ որ ՛ի վր՟ ամենեցունց փրկչինք՟ն. *Եւ տկարութի՟ գոլ թըւեցեալ առ ՛ի հրէիցն, է՛ զօրագոյն քան զմարդիկ. քանզի փրկեաց ըզ մեզ միածինն ա՟յ բան. զառ մեզ նմանութի՟ս զգեցեալ. զի մարմնով չարչարեցեալ և յարուցեալ ՛ի մեռելոց, ՛ի վեր քան ըզմահ և զապականութի՟ երևեցուսցէ զմեր բնութի՟. *Եւ է կանգնեն՝ գերագունի ձեռին քան զմերս. ապա ուրեմն զօրագոյն է քան զմարդիկ տկարութե՟ն որ ըստ մեզ. և ո՛չ ի չարչարանսն թը

Ա.- Եփրեմ

ւեցեալ լինիլ. և ա՟ծավայելուչ զօրութե՟ն ունելով ցուցումն.

……

*Բան. *Ձյ՟. *

Եւ ապա զիարդ ասէ նոյն ինքն չարչարելով ո՛չ չարչարի.

……

Ա.- Այ.

Մարմնով իւրով չարչարելով, և ո՛չ ա՟ծութե՟ն բնութե՟. և անճառելի է ամենևին որ ՛ի վր՟ այսրիկ բանն. և ո՛չ ուրեք հաստ երկիցին միտք այսքան նուրբ և գերամբարձեալ խորհրդոյս. սակայն հետևելք յուղղութի՟ մտածութե՟ց և ի վայելուչն հայեցել բան, ո՛չ յասելոյն չարչարիլ օտարացուցանեմք զնա. զի մ՛ նախ քան զայս և զլոա մարմնոյ ծնունդն ո՛չ նր՟ այլ՝ այլ ումեք ասիցեմք գոլ. *Այլ և ո՛չ յա՟ծ ային նր՟ և ՛ի վերամբարձեալ բնութի՟ն լինիլ դձ՟ որոշեմք

որոշեմք զոր ինչ մարմնոյն է· քանզի իմացի մարմնով իւրով չարչարիլ· որ և աստուածութն ոչ չարչարեալ ըստ այսմ իմն օրինակի· թէ և տկարանայ ամ օրինակաց զօրութի և՚ի ճշմարտութէն վերջանայ· սակայն ստնէ մնաց երևոյթ իմնութ իւրին· և ոչ ՚ի ձեւին ինչ հանէ ՚ի բարձրութի և յառաւելութ բանի· * Քանզի ոչ երկաթ և կամ այլ ինչ նիւթ այսպիսի ՚ի հուր մերձեցեալ՝ ընդունի զնա՝ ծընանի զբոցն· իսկ եթէ ոք կռանեսցէ զնա՝ նիւթն ընդունի զբախումն կըռանին, և ոչ ինչ վնասի ամենևին հրոյն բնութ ՚ի բախողէն զնա· այսպիսի ինչ իմացիս և զմարմնով ասին չարչարիլ· և աստուածութն ոչ չարչարի որդի· * Եւ նորին ազք են ոչ ասացի յարացուցից զօրութիք· բայց

ստանին մերձ ՚ի ճշմարտութին· զորս որք որբազնից դրոց ոչ են անհաւան·

⁂

* Բան· * ՃԼա *·

Բարւոք ասացեր·

⁂

* Ա— Ա յս· *

Եթէ ոչ ան ընդ միջաբար իւր եղև բանին անճառապէս և ՚ի վեր ք ըզմիտս և զբան միաւորեալն ընդ նմա մարմին, զիա՞րդ իմացի կենդանարար մարմին· * Քանզի ասէ՝ Ես եմ հացն կենաց որ յերկնից իջի· և կեանս տամ աշխարհի· * Եւ եթէ ոք կերիցէ ՚ի հացէս յայսմանէ՝ կեցցէ յաւիտեան· և հացն զոր ես տաց՝ մարմին իմ է վս կենաց աշխարհի· * Արդ՝ եթէ է մարմին այլ որդւոյ քան զնա ած յարակցութն կարման եղելոյ նր՝ և շնորհիւն կոչեցելոյ առ համապատ

դճա ւութի

ութի, զի՞արդ արդեօք իւր անուանէ զնա՝ որ սրտեն ոչ գիտէ. * Օ իարդ և կենդանագործեսցէ զաշխարհս, եթէ այլոյ ուրուք մարմին է. եթէ ոչ իւր եղև կենացն. յայտ է զի յայ՟ հօրէ բանին. * Յաղագս որոյ ասէ իմաստունն յովհաննէս. և գիտեմք զի որդին այ՟ եկն և ետ մեզ միտս՝ զի ծանիցուք զնա. և եմք 'ի ճշմարտի որդւոյ նր՟ յի՟ քի՟. սա է ճշմարիտ ած՟՝ և յաւիտենական կեանք.

……

* Բան. * ՃԼԲ *

Ա. յլփրկանիմ թէ աւ այս ասեն զասացեալն 'ի նմանէ և յոյժ հաւատաբար. * Ամէն ասեմ ձեզ. եթէ ոչ ուտիցէք զմարմին որդւոյ մարդոյ՝ և ըմպիցէք զարիւն նր՟, ոչ ունիք կեանս յանձինս. արդ՝ իմանամք ասեն մեք եթէ ոչ այ՟ բանին, այլ

յարակցելոյն 'ի նա որդւոյն մարդոյ է պատուականն նորա մարմինն.

……

* Ա. Այս. *

Աւ ապա ո՞ւր ուրեք երթիցէ մեծ խորհուրդ բարեպաշտութեն. քանզի 'ի բաց բանի ոպ՟ երևի բանին այ՟ ունայնութեն և խոնարհութեն գոլով 'ի կերպարանս և 'ի հաւասարութեն հօր. կամեցեալ վս՟ մեր զկերպրանս ծառայի առնուլ ենմանութե՟ լինել ըստ մեզ. և հաղորդ լինել մարմնոյ և արեան. և զմարդանալոյն անօրէնութի բոլոր շնորհել որոց ընդ երկնաւս. * Բանզի ապրին 'ի ձեռն նր՟ նորոգել զա՟մ հօր նովաւ, զորս 'ի յերկինս և զորս 'ի յերկրիս՝ ըստ որում գրելէ. * Արդ՝ եթէ ոչ ըզնոյն գոլ ասեն ըզմիածինն ածավայելչապէս համանգամայնս և մարդ կորէն ասացեալ, եւ հացն զոր ես տաց՝ մարմին իմ է վ̅ս կենաց աշխարհի, եւ այլ քան զնա առանձնապէս իմանամք որդի մարդոյ, ապրեցոյց զմեզ ոչ նոյն ինքն որ ըստ գըրեցելումն, այլ մի 'ի մէնջ. * Եւ՟ կենդանագործին այնու հեռաւ որք ընդ ապականութե̅, ոչ ա̅վ որ կենդանագործելն է կարօղ, այլ 'ի միոջէ որոց ընդ ապականութե̅ս շնորհի̂ վիճակեցելոյ ընդ մեզ զկեալն. * Իսկ եթէ ճշմարիտ է թէ եղեւ մարմին բանն ըստ գրոց, եւ յերկրի երեւեցաւ եւ ընդ մարդկան շրջեցաւ, զծառայի կերպարանս ունելով իւր, կոչեսցի եւ որդի մարդոյ. թէ եւ արտաքին ոմանք 'ի վ̅ր այսորիկ՝ յանուսումնութ̅ն պարտաւորութ̅ արկեալ զինքեանս ըմբռնեսցին. * Քանզի ոչ էր այլ աղագ լինիլ կեն

դանարար մարմին, որ ըստ իւրոյն բնութեան պատճառ էր զապականութ̅ կրել՝ եթէ ոչ եղեալ էր իւր կենդանագործողին զա̅մ՝ բանին. * Քանզի այսպէս ներգործէ՝ զնորայսն, զկենդանարարն նր̅ զօրութ̅ առեալ. եւ սքանչելի ինչ ոչ է. * Եթէ է ճշմարիտ եթէ 'ի նիւթս ինչ մերձեցեալ հուր՝ ոչ գոլով 'ի նմ̅ ջերմութ̅ ըստ իւրեանց բնութե̅ն՝ տայ նոցա ջերմութ̅. քանզի մուծանէ 'ի նոսա յոյժ հուրս տապէս զներգոյին իւրոյ զօրութե̅ն ներգործութ̅. զիա̅րդ ոչ յաւէտ մուծանէ ա̅ծ գոլով բանն յիւրն մարմին ըզ կենարարն իւր զօրութ̅ եւ ներգործութ̅ միաւորեալ ընդ նմա եւ իւր արարեալ զնա անշփոթաբր եւ անփոփոխաբր. ըստ որում ինքն գիտէ եղանակի.

դ̅ճ̅դ̅ Բան

◆

*Իռն. *Ճլ գ. *

Հարկաւոր ուրեմն է խոստովանիլ եթէ ոչ ուրուք ընդ մեզ եղելոյ ամենեւին իւր լինիլ մարմին յայ հօրէ բանին, թէ և անձնաւոր իմանի հոգւով իմանալեաւ.

◆

Առ Այս.

Ամենեւին իսկ. թէ զանմոլարն բան հաւատոյս ուղղեսցուք, և ճշմարտութեն պատուիրանացեմք տափոզք. և սրբոց հարցն հետազօտեմք զհաւատ՝ ոչ ելեալ արտաքոյ ուղղութեն. և ոչ թողեալ զարքունական ճանապարհն. և ոմանց վայրապար առասպելաբանութե ըզհետ երթեալ. *Այլ չինելք ՚ի վր նորին հիման այսինքն քի. քանզի հիմն այլ ոչ ոք կարէ դնել քան զեդեալն. ե որում

գրեաց իմաստուն ճարտարապետն և նորայոցն խորհրդոց քհնայագործօղ. *Արդ՝ մի որդի հաւատամք գոլ այ և հօր. և միով դիմաւ իմանամք զտր մեր յս քս ծնեալ յայ և ՚ի հօրէ ածաբար որպ բան նախ քան զամ յաւիտեանս եւ ժամանակս. իսկ ՚ի յետին ժամանակս յաւիտենից՝ ըզնոյն ինքն եղեալ ՚ի կնոջէ ըստ մարմնոյ՝ նմա հետեւեցուցանեմք զածավայելուչսն. և նր ասեմք լինիլ զորս ըստ մարմնոյ ծնունդն, և զորս ՚ի վր խաչին չարչարանսն իւրացուցեալ զամ զորս իւրոյն մարմնոյ՝ և մնացեալ անչարչարելի ածութեն բնութե. *Բանզի այսպէս կրկնի նմա ամենայն ծունր, և ամ լեզու խոստովան լիցի եթէ տր է յս քս ՚ի փառս այ հօր. ամէն.

*Սրբոյն Կիւրղի Եպիսկո-
պոսապետի աղեքսանդրի · առ
Սեկունդոս եպիսկոպոսն · դիո-
կեսարայ քաղաքի · Սաւրա-
ցւոց գաւառի ·

*Գլուխ · Խ · *

ԸՆԹԵՐՑԱՅ զթուղթս զոր առ 'ի քոյոյդ սրբութենէ առաքեալ առիս · և ուրախ եղէ յոյժ զի կարօղ գոլով և զմեզ և զայլս օգտեցուցանել 'ի բզ̃մ ուսումնասիրութէ̃դ · մեծարել զմեզ որ ժանաւորես · որոց խելամուտ եղաք և բարւոք գոլ համարեցաք զայսոսիկ և գրել · *Արդ 'իոր հիմք յաղագս փրկչին մերոյ տնօրէնութեն ոչ̃ և նախ ք̃ զմեզ ս̃ք հարքն · քանզի ընթերցեալք ըզնոցայս արտադրութի, պատշաճեմք զմեր միտս ոչ̃ զկնի ն̃ց հետեւիլ · և ոչ մի ինչ յաւանդուեցն

Ի

ուղղութին որ ինչ 'ի ներքս մուծանել · *Իսկ վ̃ն զի քո կատարելութիդ հարցանէ զմեզ եթէ պիտոյ է երբեք 'ի վ̃ր Ք̃ի երկուս բնութիս ասել եթէ ոչ · արժան համարեցաք առ այս ասել ·

Դիոդորոս ոմն հոգեմարտ՝ 'ի յերբեմն ժամանակի ոպ̃ ասեն հաղորդեցաւ ուղղափառաց եկեղեցւոյ · *Սա 'ի բաց եդեալ ոչ̃ և կարծեաց ըզմակեդոնի աղանդոյն ըսպիս՝ յայլ անկաւ հիւանդութիս · քանզի խորհեցաւ և գրեաց եթէ՝ այլ որդի առանձինն է որ 'ի զաւակէն դաւթի է ծընեալ 'ի սրբոյ կուսէն, և այլ դարձեալ առանձինն որդի որ յայ̃ հօրէ բանն · *Եւ ոչ մորթով ոչխարի ըզգայլ ծածկեալ, պատճառի մի ք̃ս ասել՝ միայն վերաբերեալ զանունն՝ յայ̃ հօրէ ծնեալն բան որդին

դ̃ձն միա

միածին. և որպէս շնորհի մասամբ հեռաւեցուցել զայն. և որպէս զնոյն ինքն ասէ և զոր 'ի զաւակէն Դաւթի կոչեալ որպէս միաւորեալ ասէ ընդ ճշմարիտ որդւոյն. և միաւորեալ՝ ոչ որպէս մեքս փառաւորեմք, այլ միայն ըստ պատւոյ և ըստ իշխանութեան և ըստ հաւասարութեան. *Նորա աշակերտ եղև Նեստորիոս, և 'ի նորայոց գրոց խաւարեալ պատճառի՝ մի քրիստոս և որդի և տէր խոստովանի. բայց բաժանէ՝ և սա յերկուս զմինն եզանբաժանելին՝ մարդ յարակցել ասելով ընդ աստուծոյ բանին համանունութեամբ. համապատուութեամբ իշխանութեան. *Որ և զձայնան որք յաւետարանականս և յառաքելական քարոզութիւնս՝ որք յաղագս քրիստոսի են՝ 'ի բաց որոշէ. և ասէ թէ՝ են ինչ զորս պարտէ պատշաճել մարդոյն. այսինքն զմարդկայինսն և են՝ զորս վայելէ միայնոյ բանին. յայտ է զի զաստուածավայելուչսն. և վասն զի 'ի բաց զատանէ՝ ըստ բաղում իրի, և ըստ մասին դնէ. որպէս մարդ առանձնապէս և ըստ մասին. զոր 'ի սրբոյ կուսէն ծնեալ, և նոյնպէս առանձնապէս և ըստ մասին որդի, զոր յաստուծոյ հօրէ բանն. վասն այսորիկ զերկոյսն ոչ աստուածածին լինել ասէ. այլ մարդածին յաւէտ. *Իսկ մեք ոչ այսպէս գոլ զայս ուսանիմք. այլ այսպէս ուսաք 'ի գրոց սրբոց, և 'ի սրբոց հարցն. մի քրիստոս և որդի և տէր խոստովանիլ. այսինքն զոր յաստուծոյ հօրէ բանն ծնեալ ի նմանէ՝ նախ քան զյաւիտեանս աստուածավայելչապէս և անճառաբար. *Իսկ 'ի յետին ժամանակս յաւիտենիս, զնոյն ինքն վասն մեր ծնեալ ըստ մարմնոյ

՚ի սրբոյ կուսէն. և վ՟ն զի ա՟ծ գոլով մարմնացել և մարդացեալ ծնաւ, վ՟ն այսորիկ և ա՟ծածին անուանեմք զծնօղն ն՟ր. *Մի է ուրեմն որդի և տ՟ր յ՟ս ք՟ս. և նախ քան զմարմնանալն և յետ մարմնանալոյն. քանզի ո՛չ է այլ որդի որ յ՟այ հօրէ բանն, և այլ դարձեալ որ ՚ի սրբոյ կուսէն. այլ նա՛ ինքն որ նախ քան զյաւիտեանս. և ը՟ն մարմնոյ ՚ի կնոջէ լինիլ հաւաստացեալ լինի. *Ո՛չ ո՟պ ա՟ծութեն իւրոյ առեալ սկիզբն գոլոյ՝ և և կամ ՚ի սկիզբն գոյութեն կոչեցելոյ ՚ի ձեռն սրբոյ կուսին. այլ ո՟պ ասացի նախ քան զյաւիտեանս գոլով բանն, ՚ի նմանէ ծնանիլ ասի ըստ մարմնոյ. քանզի ն՟ր իւր էր մարմինն, առանց մեղաց և հաստատուն զաղրութեց ո՟պ մինչ յիւրաքանչիւր մեր ուրուք իւր մարմինն. *Իսկ վ՟ն զի ոմանք բամբասեն զմեզ յապողինարին կարծիսն. և ասեն, զի թէ մի ասէք ըստ ստոյգ միաւորութեն և ամփոփեալ որդի զոր յ՟այ հօրէ բանն՝ մարդացեալ և մարմնացեալ՝ նա ուրեմն յայն ցնորիք և խորհիլ գիտացիք եթէ շփոթումն և խառնակումն եղև բանին առ մարմինն. և կամ մարմինն յա՟ծութեն բնութ՟ն փոխադրեցաւ. *Այորցին և յոյժ խոհականապէս մեք ՚ի բաց մղեալ զբամբասանսն, ասեմք թէ՝ յ՟այ հօրէ բանն ո՟պ ո՛չ է իմանալ և ո՛չ ասել՝ միաւորեաց ը՟ն իւր մարմինն անձնաւոր հոգւով իմանալեաւ, և յառաջ եկն մարդ ՚ի կնոջէ. ո՛չ փոխադրութ՟բ բնութեն ըստ մեզ եղեալ, այլ հաճութ՟բ տնօրինականաւ. *Քանզի կամեցաւ մ՟րդ լինիլ, և գոլն ա՟ծ ըստ բը

ն՟ձէ նուն

բնութեան ո՛չ 'ի բաց ընկեցեալ. այլ 'ի մերս խոնարհեր չափս. և ըզգեցաւ ըզ ծառայի կերպարանս. այսպէս միացեալ յԱստուածութեանն գերունակութիւս և 'ի տէրութեան բնաւորականին.

*Որդ՝ միաւորեալ ընդ սրբոյ մարմնոյն, հոգի ունողի իմանալի. անճառապէս և 'ի վեր քան ըզ միտս, զոր յԱստուծոյ հօրէ բանն. մեք անշփոթաբար անփոփոխապէս. մի որդի և Քրիստոս և Տէր խոստովանիմք՝ զնոյնինքն Աստուած համանգամայն և մարդ.

*Ո՛չ այլ ոք և այլ. այլ մի և զնոյն զայս և զայն գոլ իմանամք. որ և երբեմն որպէս մարդ տնօրինաբար մարդկօրէն խօսէր. իսկ երբեմն որպէս Աստուած իշխանութեամբ զԱստուա

վայելուչսն առնէր բանիս. *Ասեմք և զայն. քննեալ բարւոք արուեստաւորապէս ըզ մարմնով տնօրէնութեանն եղանակ, և հայեցեալ նըրբապէս 'ի խորհուրդն, տեսանեմք զի յԱստուծոյ հօրէ բանն մարմնացաւ և մարդացաւ, և ո՛չ յԱստուածայնոյն բնութենէ ըզ սըրբազանն զայն ստեղծագործեաց մարմին. այլ 'ի կուսէ՛ էառ ըզ նա՛. ապա թէ ո՛չ՝ զիարդ եղև մարդ. եթէ ո՛չ ըզ մարմին ըզգեցաւ մարդկային. *Որդ՝ ըզ մըտաւ ածեալ որպէս ասացի ըզ մարդանալոյն եղանակ, տեսանեմք զի երկու բնութիւնք եկեալ 'ի միմեանս ըստ միաւորութեան անանջա տեղւոյ անշփոթաբար անփոփոխապէս.

*Քանզի մարմինն մարմին է և ոչ ա՟ծութիւն. թէ և եղև ա՟յ մարմին. նոյնպէս և բանն՝, ա՟ծ է և ոչ մարմին. թէ և իւր արար ըզմարմինն տնօրինաբար.

*Արդ յորժամ ըզմըտաւ ածեմք զայս՝ ոչ ինչ վնասեմք ՚ի միութիւն զընթակցութիւն երկուց բնութեանց ասացեալ.

*Իսկ յետ միաւորութեանն ոչ անջատեմք ըզբընութիւնսն ՚ի միմեանց. և ոչ յերկուս որդիս հատանեմք ըզմինն և զանբաժանելին. այլ մի ասեմք որդի. և որպէս հարքն ասացին՝ մի բընութիւն Ա՟յ բանին

մարմնացելոյ. *Այլ յորժամ միայն եկեալ ՚ի մտածութիւնս և միայն ՚ի տեսութիւն հոգւոյն աչօք, եթէ զինչ օրինակաւ մարդացաւ միածինն, երկուս գոլ ասեմք ըզբնութիւնսն միաւորեալս. և մի Ք՟ս և որդի և Տ՟ր ըզբանն Ա՟յ մարդացեալ և մարմնացեալ.

*Լաւ թէ թըւեսցի ընկալցուք օրինակաւ ըզմեր ինքեանցս շարադրութիւն ըստ որում եմք մարդիկ.

*Քան զի շարադրեալ եմք ՚ի հոգւոյ և ՚ի մարմնոյ. և տեսանեմք երկուս բնութիւնս. այլ հոգւոյ և այլ մարմնոյ.

բայց մի ՚ի յերկոցունց ըստ միաւորութեն մարդ. և ո՛չ յերկոցունցն շարադրեալ երկուս մարդս իմանալ պարտ է, այլ մի մարդ ըստ շարադրութե ո͞պ ասացի ՚ի հոգւոյ և ՚ի մարմնոյ. քանզի թէ ասեմք յերկուց և ՚ի զանազանից բնութեանց մի և միայն է ք͞ս անանջատելի գոլով յետ միաւորութեն. * Ասեն ոմանք որք ը͞ս ուղղափառութեն մտանչին՝ եթէ մի բնութի է բոլորն, զիմարդ մարդացաւ. կամ զոր մարմին առար իւր. * Իսկ վ͞ս զի գոյ ՚ի գրեցելումն ի քէն պատճառ իմ բանի այսպիսի, եթէ յետ յարութեն ՚ի մեռելոց ս͞բ մարմինն ամենեցունց փրկչին մերոյ ք͞ի յածութեն բնութի փոխադրեցաւ ո͞պ զի մի գոլ բոլորն միայն ա͞ծութիւն. պարտ համարեցայ առ այս ասել. * Երանելին

Պօղոս գրէ՝ զմարդանալոյ միածնին պատճառն մեզ պատմելով. երբեմն թէ՝ որ անձնարինն էր օրինացն որով տկարանայր մարմնով, ա͞ծ զորդին իւր միածին առաքեաց ՚ի նմանութի մարմնոյ մեղաց և վ͞ս մեղաց. և դատապարտեաց զմեղս ՚ի մարմնի. զի. արդարութ օրինացն կատարեսցի ՚ի մեզ. որք ո՛չ ըստ ՚մարմնոյ գնամք, այլ ըստ հոգւոյ. * Եւ երբեմն դարձեալ. արդ վ͞ս զի մանկունք հաղորդեցան արեն և մարմնոյ. և ինքն իսկ մերձաւորութբ կցորդ եղև նոցունց. զի մահուն իւրով խափանեսցէ զիշխանութի մահուն ունօղն. այսինքն զբանսարկուն. և ապրեցուսցէ զայնոսիկ որք մահուն երկիւղիւ հանապազ կելոյն պարտաւորք էին ծառայութեան. * Քանզի ո՛չ զհրեշտա կաց բուռն հարկանէ, այլ զզաւակէն աբրահամու բուռն հարկանէ. ուստի պա՛րտ էր ըստ ամ՟ի եղբարց նմանիլ։

Արդ ասեմք զի ՚ի յանցանացն որ յադամայ մարդկայնոյս բընութե՟ն կրեալ զապականութի՟. և բնաւորեալ մերոյս խորհրդոց ՚ի մարմնոյ հեշտութ՟ց. այսինքն շարժութեանց բնաւորականաց. կարևոր եղև մեզ որոց ՚ի յերկրի՛ մարդանալն ա՟յ բանին։ * Զի զմարմինն մարդկային որ կրեացն զապականութի՟ և զախտ՟ցեալն հեշտասիրութի՟՝ իւր արասցէ ։ և վ՟ զի է կեանք և կենդանարար, խափանեսցէ զորս ՚ի նըմայն ապականութի՟ ։ սասանեսցէ և բնաւորականացն շարժութ՟ց. յայտ է թէ որոց ՚ի հեշտասիրութի՟ն ։ * Քանզի այսպէս էր մեռանիլ մեղացն ՚ի նմա։ զի յիշեմք և զերանելին Պօղոս, որէնս մեղացն կոչել զոր ՚ի մեզն բնաւորականն շարժութի՟։ ապաուրեմն վ՟ զի մարդկայինս մարմին իւր եղև բանին՝ դադարեցաւ ՚ի կրելոյ զապականութի՟ն, * Եւ վասն զի զմեղս ոչ գիտէր ո՟պ զա՟ծ որ իւրացոյցն զնա, և իւր երեւեցոյց ո՟պ ասացի, դադարեցաւ և յախտանալոյն ՚ի հեշտասիրութի՟ն։ և ոչ ինքեան կանգնեց զայն միածինն ա՟յ բան։ * Քանզի է որ էրն միշտ. այլ յայտ է զի մեզ. Ք՟ զի եթե կրեցաք ՚ի յանցանացն ադամայ զչարիս եկեսցէ ա՟մ իրաք ՚ի վ՟ մեր և որ ինչ քի՟ն. այս ինքն անապականութի՟ն և մեղաց մեռումն. ապաուրեմն եղև մարդ. և ոչ մարդ էառ ո՟պ զեստորի թըւի. * Եւ զի հաւատացի եղեալ մարդև մնացեալ որպէս էրն· յայտ է զի ա՟ծ ըստ բնութե՟ն· Այսուիկ և քաղցընուլ ասի և աշխատիլ յուղեգնացութենէն· յանձն էառ և զքուն· և խռովիլ, և տրտմիլ, և զայլսն մարդկային անանգոսնելի կիրս· * Եւ զի դարձեալ հաւատացուսցէ զտեսօղսն զնա թէ ըստ գոլոյն մարդ՝ է և ա՟ծ ճշմարիտ, առնէր և զա՟ծային նշանսն՝ ծովու սաստելով· և մեռեալս յարուցանելով· և զայլ հրաշափառսն·

* Համբերեաց և խաչի· զի մարմնով կրեաց զմահն և ոչ բնութ՟բ ա՟ծութե՟ն· լինի անդրանիկ ՚ի մեռելոց· և առաջնորդէ՛ մարդոյս բնութե՟ն՝ յանապականութե՟ն ճանապարհ· և աւերեալ զդժոխս ողորմեցի ար՟ելեցելոցն ՚ի նմա հոգւոցն· * Իսկ յետ յարութե՟ն էր նոյն մարմինն որ չարչարեց՟ն կենդանարար· քանզի կենաց մարմին է· այսինքն միածնին· պայծառացաւ և ա՟ծավայելուչ փառօք· և իմանի ա՟յ մ՟րմն, որ և թէպէտ ոք ասիցէ ա՟ծային· ո՟պ և զմարդոյ մարդկային՝ ոչ մեղանչէ վայելուչ խորհրդոյն· * Սուտ վարկանիմք և իմաստնոյն Պօղոսի ասել· զի թէ և ծանեաք զք՟ս ըստ մարմնոյ, այլ այժմ ոչ ևս նոյնպէս ճանաչեմք· քանզի ա՟յ ո՟պ ասացի իւր մարմին գոլով, գերազանցեաց քան զա՟մ մարդկայինսն· * Բայց փոխադրութի՟ յա՟ծութե՟ն բնութի՟ ոչ է ճար կրել մարմնով որ յերկրէ· քանզի անհընարին է· ապա թէ ոչ՝ բամբասեմք զա՟ծութի՟ն ո՟պ եղական· և ո՟պ առեալ ինչ յինքն որ ոչ էր ըստ բնութե իւր· * Քանզի հաւաստ է անտեղուե ասել բան, դ՟ճժբ եթէ

եթէ փոխադրեցաւ մարմինն յածութեն բնութի. և զայն թէ՝ փոխադրեցաւ բանն ՚ի մարմնոյն բնութին. քանզի ոչ այս անհնարին է. զի անփոփոխելի է և անայլայլելի. այսպէս և միւսն. Քանզի ոչէ հատանելի յածութեն էութի և բնութի կարող գոլ փոխադրիլ ինչ ՚ի ըստացուածոյս. ըստացուածէ մարմին.

Արդ՝ ածային ասեմք գոլ զմարմինն քի. քանզի այ մարմին է, և անճառելի փառօք զարդարեալ. անապական մե և կենդանարար. *Բայց զի ՚ի բնութի ածութեն ոչ փոխադրեցաւ. ոչ ՚ի մեց հարցն խորհեցաւ և ասաց ոք. և ոչ մեք ասեմք զայս. *Մի անգիտասցի և զայն քոյդ սըրբուի. զի է երանելին հանգուցեալ հայր մեր Աթանասիոս. եղեալ է ժամանակս աղէքսանդրացւոց Եպիսկոպոս. չարժեալ յոմանց հերձուածողաց յայնմ ժամանակի գրեաց թուղթ առ Եպիկտիտոն եպիսկոպոսն կորնթացւոց՝ ամ ուղղափառութե լի. *Իսկ վս զի յանդիմանիւր ի թղթոյն յայնմանէ Նեստորիոս, և որք ուղիղ հաւատոյս էին հակառակք, ընթերցեալ զայն երկնչէին յայնցանէ որք զնորին թղթոյն խորհէին. և անկարացեալ ինոցունց յանդիմանչացն, հնարեցան դառն իմն և հակառակող ամպարշտութեն արժանի՝ ապականեալ զթուղթն. եր ինչ զոր պակասեցուցին. և եր ինչ զոր յաւելին՝ ետուն ցնոսա. *Ոչ զի կարծեալ և զմբ ժողովն զայն զՆեստորին խորհիլ և զորոց ընդ նմայն.

*Արդ՝ էր կարևոր. զի մի և այդր ոմանց զապաղձժդ կանել կանոնական թուղթ ցուցանել. 'ի մերոց պատճենից առեալ զհաւասարն առաքեցաք. քոյոյդ ա͞ծպաշտութե. * Բանզի եւ երկիւղածն յո͞յ եւ բարեպաշտ եպիսկոպոսն Պօղոս՝ եմեսացւոց քաղաքին. եկեալ յաղեքսանդրիա՝ շարժեաց յաղագս այսորիկ բանս. եւ գտա́ զի ունէր ըդ հաւասար թղթոյն ապականեալ առ 'ի հերձուածողացն ։ աղաչեաց 'ի մերոց պատճենից գրել եւ առաքել ըդ հաւասարն առ որս յանտիոքայ. զոր եւ առաքեցի. * Իսկ հետեւեալքն յա͞մ ուրեք սրբոց հարցն հաւատոյ, գրեցաք ը͞ դէմ Նեստորի աղանդոյն ք͞րս. եւ այլոց գլխոց զօրութ͞ի եդեալ 'ի ներքսեւ զ այսորիկ առաքեցաք քոյոյդ ա͞ծսիրութեդ. * Օ՜ ի թէ լիցին այլք ոմանք 'ի հաւատակցաց եւ 'ի համաձայնից եղբարց մերոց՝ 'ի յոմանց շատխօսութ͞ե ըմբռնեալք՝ կարծելով թէ զղջացաք 'ի խօսելոյ ընդ դէմ Նեստորի. ուսցին 'ի գրելոցդ որ առ ձեզ. զի բարւոք եւ ուղղակի՛ սաստեցաք նմա՛ ո͞չ մոլորելոյ. այլ եւ ո՛չ այժմ ինչ հեղգացաք յա͞մ ուրեք մարտնչելով ընդ նորայն հայհոյութեց. իսկ քո կատարելութիդ կարօղ գոլով եւս մեծամեծս իմանալ եւ զմեզ օգտեցուցանել. եւ գրելով եւ աղօթս առնելով.

Նորին Կիւրղի Եպիսկոպոսապետի Աղեքսանդրի. առ Սեկունդոս Եպիսկոպոսս Թուղթ. երկրորդ

* Գլուխ. ԽԱ *

ՅԱՅՏՆԻ ԿԱցուցանէ զինքն ճշմարտութիւնն որոց սիրենն զնա. ծածկի և զանխլանայ ՚ի բազմամանեալ մտածութեանց. քանզի ոչ արժանիս գոլ զինքեանս երևեցուցանեն պատճառ աչօք տեսանել զնա։

Իսկ որք անքիծ հաւատոյ են որդիք, խնդրեն զտէր պարզամտութեամբ սրտի՝ ըստ որում գրեալ է. * Իսկ որք ընդ կամակոր շաւիղս գնան և ունին սիրտ թիւր, ըստ որում ՚ի սաղմոսն է գրեալ. խոտորեալ մտածութեամբք զբազմահիւս ժողովեն ինքեանց պատճառս՝ զի թիւրեսցեն զճանապարհս տն զուղիղս. և զպարզագունիցն անձինս տանին ՚ի պարտ գոլ խորհիլ զոր ինչ է արժան. * Զի զայսոսիկ ասեմ, զառ ՚ի քոյդ սրբութեան ընթերցեալ զգրեալս. և գըտեալ ինչ ինձ ոչ զգուշաւոր յառաջ ձգեալ. առ ՚ի յորոց ոչ գիտեմ թէ զինչ. սիրողաց ըզսուտ անուն գիտութեան խոստովանութեամբ. Եւ են այսոքիկ.

Եթէ յերկուց բնութեանց ասէ ժողովեցեալ Էմմանուէլ, և յետ միաւորութեան մի բնութիւն երևի բանին մարմնացելոյ, հետևի ամ̄ իրօք պարտ գոլ ասել ըզնա չարչարելի յիւր բնութիւնն.

Երանելի հարքն որք զպատուականն և ուղիղ հաւատոյ սահմանեցին մեզ նշանակ, զնոյն ինքն ասացին որ յա̄յ հօրէ բանն զոր յէութէ նորա զմիածինն՝ զոր որով ամ̄՝ մարմնանալ և մարդանալ. և ոչ ուրեք ասեմք անգիտանալ զսէն զայնոսիկ. Եթէ միաւորեալ ընդ նմա բանին մարմին անձնաւոր էր հոգւով իմանալեաւ. ուստի զի թէ ոք մարմնանալ ասէ զբանն՝ ոչ առանց հոգւոյ իմանալւոյ խոստովանի զմար

ք̄ճժե մինն

մինն զմիաւորեալն ընդ նմա. *Քանզի այսպէս որպէս վարկանիմ յաւէտ. զի որպէս է իսկ համարձակապէս ասել. և ամենիմաստն յովհաննէս աւետարանիչն զբանն ասաց լինիլ մարմին. և ոչ առանց հոգւոյ ընդ մարմին միաւորեալ՝ մի՛ լիցի. *Եւ այլ. և ոչ փոփոխումն կամ այլայլումն կրեալ. քանզի մնաց որ ինչ էրն. այսինքն բնութբ̃ ա̃ծ. առեալ և զգոյն մարդ. այսինքն լինիլ ըստ մեզ 'ի կնոջէ ըստ մարմնոյ. *Ինքն դարձեալ եկաց մնաց մի որդի. սակայն ոչ առանց մարմնոյ որպէս և յառաջագոյնն. այսինքն նախ քան զմարդանալոյն ժամանակս. և որպէս զարդարեալ և ըղմեր բնութիս. *Եւ այլ. Թէ և ոչ է համագոյ յա̃յ հօրէ ծնիցելոյն բանի միաւորելն ընդ նմա մարմին, և հոգւոյ ներդոյի ինմա իմանալոյ. Թէ և միտք տեսանեն զայլաբնութի միաւորեցելոյն, սակայն մի՛ խոստովանիմք որդի և քս̃ և տր̃՝ որպէս մարմին եղելոյ բանին. *Իսկ մարմին յորժամ ասեմք՝ մ̃րդ ասեմք. արդ՝ զի՞նչ հարկ որ նմա չարչարիլ յիւր բնութիս. Թէ և ասի յետ միաւորութեն մի բնութի բանին մարմնացելոյ. քանզի թէ ոչ էր 'ի բանս տնօրէնութե բնաւորեալն կրել զչարչարանսն, ուղղակի՝ արդեօք ասէին. զի ոչ գոլով բնաւորեալն չարչարիլ, հարկ էր ա̃մին բանին բնութե պատահիլ չարչարանաց. *Իսկ եթէ մարմնանալն ասել՝ հանդերձ ա̃մին մարմնով տնօրէնութե 'ի ներքս բերի բանք զի մարմնացու ոչ այլ ինչ՝ այլ զզաւակէն աբրահամու բուռն հարեալ. և նմանեալ ը̃ղ ա̃մի եղբարց. և ընկեր դ̃ձ̃ժ̃ղ̃

ծա

պարանս ծառայի առնել 'ի զուր դանդաղեցին որք առնեն հետեւիլ ըզպարուն գոլ ա̄մ իւրաքանչիւր բնութիւն չարչարելի են թակայեցելոյ մարմնոյ. յոր էրն վայելչաբար ի մնալ զպատահիլն չարչարել. անչարչարելի գոլով բանին. * Այլ ոչ դնեմք արտաքոյ վ̄ա այսորիկ զնա յասելոյն չարչարել. քանզի ապ Նր̄ իւր եղեւ մարմինն, այսպէս և ա̄մ ինչ մարմնոյքն Նր̄ ասին՝ բաց միայն 'ի մե̆ղաց, ըստ իւրութե̄ տնօրինականի.

Այլ ասեն հակառակորդքն. Եթէ մի բնութի̄ է բանին մարմնացելոյ, հարկէ ա̄մւ առել շփոթումն ունիլ և խառնակումն ա̄պ ծախեցելոյ 'ի ներքս գողացելոյ մ̄րդկայնոյն բնութեանց 'ի նմա. * Եւ անգիտացան դարձեալ որք զուղիղն թիւրեն եթէ ը̄ ճշմար

տուեալ է մի բնութի̄ բանին մարմնացելոյն. * Քանզի թէ մի որդի է բնութե̄ ճշմարտապէս յա̄յ հօր է բանն անճառապէս ծնեալ. և ապա ըստ առման մարմնոյ ոչ առանց հոգւոյ. այլ հոգւով իմանալեաւ յառաջ եկն մարդ 'ի կնոջէ. * Մէ յերկուս դէմս բաժանեմք և ոչ յերկուս որդիս. այլ մնաց մին, սակայն ոչ առանց մարմնոյ. և ոչ արտաքոյ մարմնոյն. այլ իւր ունելով զնա ըստ միաւորութե̄ անբաժանելոյ. * Եւ որ զայս ասէ. ոչ շփոթումն և ոչ խառնակումն և ոչ այլ ինչ յայսպիսեաց ամենեւին և ա̄մ իրօք յայտնէ. * Այլ և ոչ ա̄պ ի հարկաւոր բանէ՛ հետեւեսցի ուսուք. ք̄դի թէ և մի ասի առ ի մէնջ միածին որդին ա̄յ մարմնացեալ և մարդացեալ ոչ շփոթի վասն այսորիկ ըստ նոցա կարծեացն.

Դիոսքորու Սեւերի.

այլ և ոչ 'ի մարմնոյ բնութի փոխադրեցաւ բանին բնութին . և ոչ մարմնոյն 'ի նորայն . այլ յիւրում բնութե իւրաքանչիւր ուրուք մնացելոյ . ըստ այժմու առ 'ի մէնջ ասացելոց բանից . անճառելի և անապական միաւորութին՝ մի՛ եցոյց մեզ զորդւոյ բնութին ։ սակայն ոպ ասացի՝ մարմնացելոյ . * Քանզի ոչ միայն 'ի վր պարզիցն ըստ բնութե ասի մին ճշմարտապէս , այլ և 'ի վր այնոցիկ՝ որք ը շարադրութեցն են ժողովեալք . որպիսի ինչ իցէ և մարդն 'ի հոգւոյ և 'ի մարմնոյ . քանզի այլատեսք են այսոքիկ , և միմեանց ոչ համագոյք . սակայն միաւորեալք մի բնութի մարդոյն կատարեցին . թէ և շարադրութեն բանիւք է իներքս զանազանութի ըստ բնութե 'ի միաւորութի

Ըստ Աղեքսանդրու եկեղեցւոյն.

Արդ՝ աւետորդս խօսին որք ասենն . Եթէ մի բնութի բանին մարմնացելոյ՝ ամենևին և ամ իրօք հեռանեսցի շփոթումն լինել ոպ ծախեցելոյ և իներքս գողացելոյ մարդոյս բնութե ։ * Քանզի ոչ ծախի և ոչ ոպ ասենն գողացեալ լինի . քանզի բաւական է առ 'ի կատարեալ յայտնումն որոյ թէ եղև մրդ, ասելն թէ մարմնացաւ ։ քանզի թէ այս լռիւր առ 'ի մէնջ՝ ունէր ինչ արդեօք տեղի նոցայն զօպարտութի ։ իսկ վս զի կարևորապէս 'ի վր բերաք զմարմնացաւն , ո՞ւր է ծախելոյն կամ գողացեալ լինելոյ եղանակ.

Եթէ կատարեալ ած ասի քս և կատարեալ մարդ իմանի , նոյն ինքն և համագոյ է հօր ըստ ածութեն և ըը մարդկութե

դճժը համա

համագոյն մեզ, որ է կատարելութին. եթէ ոչ առանձնաւորեցաւ մարդոյս բնութի, որ է և համագոյութին. եթէ ոչ առանձնաւորեցաւ գոյութին՝ որ է բնութիւնս մեր.

Բաւական է և այսոցիկ ի հաւատութի նախակարգելոցն գլխոց լուծումն և պատասխանի. քանզի թէ մի բնութի ասացեալ բանին լեալ էաք, և ոչ բերեալ ի վե զմարմնացեալն. այլ ոչ արտաքս մղեալ զանօրէնութին. էր ուրեք արդեօք ոչ անհաւանելի բան պատճառեցելոցն. հարցանել թէ՝ որ է կատարելութին ի մարդկութեն. կամ զիարդ առանձնաւորեցաւ ըստ մեզ էութին. իսկ վս զի և ի մարդկութեն կատարելութին և ըստ մեզ էութեն յայտնումն ի ներքս մտանէ՝, ասելովն մարմնացեալ, լուեսցեն որք յեղեգնեայ գաւազանն են զինքեանս հաստատել. քանզի ի բաց հանողի զանօրէնութին, և ուրացողի զմարմնաւորութին, էր մեղադրելի ի բաւամբք մերժել զորդի ի կատարեալ մարդկութենէն.

Իսկ թէ ոչ ասացի ի մարմնացեալն ասելոյն զնա, հաւատալի է և աներկբայելի խոստովանութի, որոց թէ եղև մրդ՝ ոչ ինչ արգելու իմանալ թէ մի գոլով և միայն որդի քս, նոյն ինքն ած և մարդ. *Այլ յածութեն կատարել՝ այսպէս և ի մարդկութեն. ուղիղ և ամենևին հանճարեղաբար քո կատարելութիդ յաղագս փրկական չարչարանացն արտադրեսցէ բան. ոչ զնոյն զմիածինն այ որդին՝ ըստ որում իմանի և է ած՝ չարչարել յիւրն բնութի, զոր որ դձժթ ինչ

ինչ մարմնոյն են հաստատել, այլ չարչարեալ յաւէտ հողեղէն բնութ՟ն· *Քանզի պարտ էր հարկաւորապէս երկաքանչիւրոցն ամբողջ պահիլ 'ի միում ըստ ճշմարտութ՟ն որդւոյն. և ոչ չարչարիլ ա՟ծաբար. և ասել չարչարիլ մարդկօրէն. քանզի իւրն չարչարեցաւ մարմին. *Այլ վարկանին դարձեալ նոքա զկոչեցեալն առ 'ի նոցանէ, ա՟ծաչարչարութ՟ն մեզ 'ի ներքս բերեն. վ՟ն այսորիկ և ոչ ածեն զմտաւ զանօրէնութ՟ն. և չար ճնարիւք փորձին փոխադրել 'ի մարդ առանձնա՟պս զ չարչարանսն բարեպաշտութ՟ն փառակար անհանճարաբ՟ր խորհեալ. զի մի բանն ա՟յ խոստովանեսցի փրկիչ. ա՟պ զիւրն առեալ վ՟ն մեր արիւն. *Այլ զի յաւէտ մարդ առանձնապէս և ըստ ինքեան իմա

ցեալ որդի ասիցի կանգնեալ զայս. և չարժէ 'այսպէս խորհիլն՝ զա՟մ անօրէնութեան բան մարմնով. և զա՟ծայինն խորհուրդս մեր 'ի զօրութ՟ն մարդապաշտուե՟ն կացուցանէ՝ ոչ անյայտնաբար. *Այլ ոչ ածեն զմտաւ եթէ զոր 'ի հրէից ըստ մարմնոյ, այսինքն 'ի զաւակէն յեսսեայ և դաւթի և քա՟ն և ա՟ր փառաց և ա՟ծ օրհնեալ յաւիտեանս. և 'ի վ՟ր ամենեցունց ասէ Պօղոս. իւր ասացեալ զմարմինն բանին. զոր 'ի փայտին բեւեռեալ. և նմա հետևեցուցեալ զխաչն վասն այսորիկ.

Լսեմ առ այսոքիւք և այլում խնդիր. քանզի որ ասէ մարմնով չարչարեալ մերկ զտէր, անե՟ն և ակն՟յ առնէ զ չարչարանսն. իսկ եթէ ոք ասէ հոգւով իմանալեաւ չարչարեալ զնա՝ զի եղիցին դ՟ճի չարչա չարչարանքն կամաւոր, ոչ ինչ արգելու ասել մարդկայնով բնութ՟ չարչարեալ զնա՛. իսկ եթէ այս ճշմարիտ է՝ զիարդ ոչ զերկոսին բնութ՟ին առանձնաւորեալս տացուք յետ միաւորութ՟ն անանջատաբար. *Ո՟պ զի թէ ոք ասիցէ ք՟ս չարչարեալ վ՟ս մեր մարմնով, ոչ ինչ ասէ այլ. բայց միայն ք՟ի չարչարեալ մերով բնութ՟բ.

Մարտնչի դարձեալ ոչ ինչ փոքր առաջարկութ՟իս. ընդ որոց մի բնութ՟ի ասեն գոլ՝ որդւոյ մարմնացելոյ. *Ա՛ ո՟պ վայրապար ցուցանել կամեցեալ զայն՝ հակառակին ա՟մ ուրեք և երկուս բնութ՟իս առանձնաւորեալս ցուցանեն.

Այլ անգիտացան թէ որքան ինչ ըստ միայն տեսութ՟ես իւր է անջատել՝ այս ա՟մ իրք ոչէ այլութ՟ի իմն ը՟ն մասին. բա

ւրովիմք և առանձնա՟պս որոշէ՝ 'ի միմեանց. և եղեցի յարացոյց դարձ՟լ ըստ մեզ մարդ. *Վասն զի երկուս իմանամք բնութ՟իս և'ի վ՟ր ն՟ր. մի հոգւոյն և միւս ևս մարմնոյն: այլ սուղ զմտածութ՟ք բաժանեալ: և ո՟պ նուրբ տեսութ՟բ. այսինքն մտաց հայեցիւք ընկալեալ զտարբերութ՟ին ոչ ըստ մասին դընեմք զբնութ՟իսն. և ոչ բող՟վիմք հատմամբ հետևեցուցանեմք ն՟ց զմտածութ՟իսն՝ այլ միոյ իմանամք. ո՟պ զի զերկուսն ոչ գոլ երկուս, այլ երկո՟քումբքն մի կատարեալ կենդանի. *Ապա՛ ուրեմն թէ և ասի մարդկութ՟ն բնութ՟ի և ա՟ծութեան 'ի վ՟ր էմմանուէլի. Մ՟րդկութ՟ին եղև իւր ը՟նին, և մի որդի իմանի հանդերձ նովաւ. որ և ամենայնից գրոց ասացեալ մարմնով չարչարեալ զնա. լաւագոյն է մեզ այսպէս ասել. զի բնութեամբ մարդկութեան. մանաւանդ թէ և այս ոչ թիւրութիւն ինչ ասիցի առ ՚ի յումանց. ոչ ինչ վընասէ զխորհրդոյն բան. * Բանզի զի՞նչ է այլ մարդոյն բնութիւն, բայց միայն մարմին հոգևոր իմանալի, և չարչարեալ ասեմք մարմնով զորդին. * Որդ՝ չարաճնարութեամբ ասեն մարդկայնովն բնութեամբ չարչարիլ զնա. որպէս ՚ի բաց որոշեալ զմարմինն բանին և օտարոյ եդեալ առանձնապէս. զի երկուք իմասցին, և ոչ մի. մարմնացեալ և մարդացեալ յԱստուծոյ հօրէ բանն. * Իսկ անը

րոշապէս դնելն թըւի առ ՚ի մէնջ ուղիղ հաւատոյ նշանական. բայց նոքա ոչ այսպէս իմանան. քանզի զի անորոշելին առ ՚ի նո նոցանէ, ըստ Նեստորի ունայնաձայնութեանն՝ ըստ այլ եղանակի լինի առեալ. քանզի ասեն թէ հաւասարապատուութեամբ և նոյնախոհութեամբ և իշխանութեամբ անորոշելի է ՚ի բանէն Աստուծոյ՝ յորում բնակեցաւ մարդն. որպէս զի ոչ պարզաբար բերեն յառաջ ըղ բառսն.

այլ նենգութեամբ իմն
և չարաճնարութեամբ.

* Սրբոյն Կիւրղի Աղեքսանդրու հայրապետի Աղէքսանդրի առ Ակակիոս Մելիտինոյ եպիսկոպոսի. յորժամ գրեաց նմա թէ չիարք գրեայ յուրելեայ.

* Գլուխ · ԽԲ · *

ՍԱՌՕՍԱԹԻ՟Ն եղբարց՝ են բանք քաղցունք և հրաշալիք. և ա՟մ բանի արժանաւորք առ ՚ի ճըշմարտապէս ողջախոհացն պիտոյ գոլ ասեմք հաւաստակցաց և համանձանց անհատաբար ճեպիլ յայս գործ. զի և ոչ մի ինչ խափանեսցէ և ոչ հատցէ զոր յայս չերմ փափագումն և զյօժարու՟թն. * Այլ է երբեք զի արդելու և ոչ ՚ի կամաց զմեզ. ՚ի միջի հեռաւորութե՟ս երկայնութի՟. և գրոյ ՚ի բերողաց պակասութի՟. իսկ ի ժամանակի կարողութե՟ առ ՚ի յասել բերողին՝ դի՛ւահամարիլ պարտէ զիրն. և յայսպիսիս երեքփափագեանս խնդութ՟ յարձակիլ. արդ՝ ուրախ եղէ յոյժ ՚ի վե՟ր առաքելոյս ՚ի քոյոյդ կատարելութէ. և սքանչացեալ ընդ սէրդ՝ արժա՛ն համարեցայ զեկեղեցեաց խաղաղութ՟ն պատճառն զեկուցանել ձեզ. և զիւրաքանչիւր ինչ թէ զիա՛րդ է ասել.

* Բարեպաշտ և ք՟սասէր թա՟գւորս մեր յաղագս սրբոց եկեղեցե՟ց հոգաբարձութի՟ յոլովակի արարեալ՝ ոչ բերելի համարէր զայնոցիկ երկպառակութի՟ս. կոչեաց ըղմ՟բ և զառաքինին և ա՟ծապաշտ եպիսկոպոսն սրբոց եկեղեցեաց կոստանդինու պօլսի՝ զՄաքսիմիանոս. և զայլս բազումս յորոց անդն. խորհիլ թէ զի՛նչ օրինակաւ ՚ի միջոյ բարձցի եկեղե

դ՟ձիդ՟ ցեաց

ցեաց պատառումն. և կոչեսցին 'ի խաղաղութ՟ի սրբոցն խորհրդոց ք՟հանայագործողքն. * Իսկ նոքա ասեն, ո՛չ այլ ազգ եղիցի այս երբէք. և ո՛չ եկեսցեն առ միաձնութ՟ի առ միմեանս որք յաղագս որոց բանսէ, և թէ ո՛չ նախ 'ի ներքս մըտցէ հաւատոյս միաբանութ՟ե շաղկապ. * Իսկ ասէին եթէ անախոք՟ցուց ա՟ծապաշտ եպիսկոպոսին յովհաննու՝ պարտ է նըզովել զնեստորի աղանդն՝ եւ գըրով խոստովանիլ ըզլուծումն նորա յեպիսկոպոսութէն. և որով տրտմեցաւն աղէքսանդրացւոց եպ՟ն՝ մի՛ յիշեսցի վ՟ս սիրոյն ք՟ի. և առ ո՛չ ինչ համարեսցէ զթշնամանսն յեփեսոս. որ և ամենևին չար և դըժընդակէր. * Արդ՝ կամակից եղեալ և զըւարճացեալ յոյժ բարեպաշտ թագաւորն, առաքեաց յուղղութ՟ի այսորիկ զարիստողաւոս տրիբուն և դպիր. * Իսկ վ՟ս զի յարևելեայս զԹ՟դրականացուցանէին հրամանս, և ո՛չ կամակցութ՟ե եղեալ սրբոցն եպ՟սաց որոց 'ի մեծին կոստանդինուպօլիս, ո՛չ գիտեմ թէ զի՞արդ խորհեալ ժողովեցան առ ի՟ք և ա՟ծապաշտ եպիսկոպոսն բերիայւոց Ակակիոս. և գրեցին առ իս եթէ համակամութեն եղանակ՝ այսինքն խաղաղութեն սրբոց եկեղեցեաց ո՛չ է մարթ այլ ազգ լինել. և թէ ո՛չ ո՟պ իւրեանցն թըւեցաւ. * Իսկ էր խընդիրս այս ծանր և դժուարակիր. ք՟զի կամէին խափանել զա՟մ զառ 'ի յինէն գըրեալսն 'ի թուղթսն և 'ի մատեանս և 'ի գիրս. և խոստովանիլ ամենեցունց զոր 'ի Նիկիայն առ 'ի սրբոց հարց մերոց սահմանեցաւ մեզ

դ՟ձիդ՟ հա

հաւատ. * Իսկ ես առ այսոսիկ գրեցի թէ արտագրութեն հաւատոյ սահմանելոյն առ ՚ի մէջ հարցն մերոց ՚ի Նիկիացւոց քաղաքին՝ հետեւիմք ամենեքեան. ոչ ինչէ յամէ որ ի նմայն է՝ արհամարհել առ ի մէնջ. * Յանդգի է ա̄մուղղակի եւ անփկաս եւ առաւել քննութի̄ քան զայն՝ ոչէ զգուշագոյն. բայց զոր ինչ ուղղակի գրեցաք ը̄ դէմ նեստորի հայհոյութեն՝ ոչ միբան հաւանեցուցէ զմեզ ո̄ք ոչ բարուոք եղելոյ ասել ինչ. * Այլ պիտոյէ յաւէտ նոցա ըստ որում եւ թըւեցաւն պրկեշտ եւ քա̄ջ սէր թ̄դրին, եւ նոյն ինքն իսկ սրբոյ ժողովոյն որ յեփեսոս, հռչակելի առնել զմարտուցեալն ը̄ փրկչին մերոյ հաւատոյն. եւ նզովել զպիղծ նո̄ր հայհոյութին. եւ խոստովանիլ զուղղութի̄ նո̄ր յեպսութէն. եւ կամակից լինիլ

ձեռնադրութե ո̄ք եւ ա̄ծապաշտ եպ̄ոսին Մաքսիմիանոսի. * Այսոցիկ գրոյ ողջ̂եցիլս առ եւ̄՝ առաքեցին յաղէքսանդրիա ղաւաքինի եւ զա̄ծապաշտ եպ̄ոսն Պօղոս եմեսացւոց քղ̄քին. առ որ բազում եւ երկայնք եղեն առ մեզ բանք վ̄ս անվայելչաբար առասցելոցն եւ գրելոցն առ իս. Իսկ վ̄ս զի զայսոսիկ ոչ մէչելով՝ կարեւորացն յաւէտ ունիլ պէտս փութացմանց. հարցանէի ցնա թէ ունիցի ինչ արդեօք առ ի ղ̄ր յա̄ծապաշտ եպ̄ոսէն Յով̄հաննիսէ. եւ նո̄ր ողջ̂եալ մեզ զթուղթն յորում ո̄ղ պարտն էր գրել՝ ոչ էր գրեալ. այլ ըստորում ոչն էր արժան. ք̄ զի զկը ծեցուցանելոյ զօրու̄թ ունէր յաւէտ, եւ ոչ աղաչանաց. զոր և ոչ առի յանձն. * Յանդի ո̄րա էր ողոքանօք ցածուցանել զիմ արտմութի.

դ̄ժին զոր

զոր հաստեալ արար ինձ յեփեսացւոց քաղաքին. և բարւոք պատճառաւ ասէին զայրանալ 'ի վ̄ր իմ. վ̄ն նախանձու սրբազանից աւանդութեց. *Ռ.ՃԼ լսէի թէ ոչ նախանձ ա̄ծային շարժեաց զն̄ս, և վ̄ն ճշմարտութ̄են հաւատոյ մարտնչէին ընդ դիս, այլ մ̄րդկան փառաց շանաց հետևեալք են ընդ հզօրագունիցն սէր յինքեանս յափշտակել. *Սակայն ա̄ծապաշտ եպիսկոպոսին Պօղոսի ասացեալ, թէ՝ պատրաստ եմք 'ի նշովել զնեստորի հայհոյութիւն. և խոստովանիլ գրով ընդ լուծումն ն̄ր յեպսուէն, և զայս առնել փոխանակ ամենեցունց դիմաց որոց յարևելս եպիսկոպոսացն. *Պատ̄խան̄ի տուեալ ասէի թէ՝ առ ի քէն միայնոյ խոստ̄ովանութիդ յաղագս այսորիկ ոչէ բաւական հանդի

պիլ հաղորդութ̄են մեզ ամենեցունց. *Ռ.ՃԼ ասէի թէ ամենեքին և ա̄մ իրօք գրով խոստովանութ̄ի պարտէ յաղագս այսորիկ արտադրել. ա̄ծապաշտ եպիսկոպոսին յովհաննու անտիոքացւոց քաղաքին. որ և եղև իսկ. և բարձաւ կրճիմն և հեռանալն 'ի միմեանց եկեղեցեաց. *Ռ.ՃԼ էր ոչ ուստեք երկբայիլ, թէ զնեստորի հայհոյութեցն զինաւորս մաշելոց էր եկեղեցեաց խաղաղութ̄իւն. և ով ինձ թըւի այսպիսի ինչ կրել. *Սա մինչ դէպ եղեալ ոմանց որք լուղիլ ոչ գիտիցեն. և յանկարծակի հասեալ ինաւէ՝ անկանիցին. և վ̄ն զի հեղձանին՝ զոտս և զձեռս այր անդր ընկենլով զինչ և դիպիցի՝ բուռն հարկանեն թըշնաւականքն. *Կամ թէ ոչ իցէ ճշմարտութ̄ե ասել թէ՝ աղմկեալ յոյժ

դ̄ճի̄ղ վերջա

վերջացեալք և միայնացեալք և արտաքսեալք յեկեղեցեաց զորս կարծէին լինիլ առ 'ի յօգնութի ինքեանց. *Նա՛ կամ թէ ոչ վտանգին յայսոսիկ յուշ բերելի՝ 'ի բաց վաղեալ 'ինոցանէ տեսեալ զպատրեալսն, և լրջացեալս 'ի ճշմարտութի 'ինոցա պիղծ ունայնաձայնութէն որպէս արբեալս. *Ո՛ որ և ասելի է առ նս 'ի դէպ ժամանակի՝ զոր 'ի ձեռն մարգարէին ձայնի. ժողովեցարուք և կապեցարուք ազգք անխրատք՝ նախ քան զլինելն ձեր իբրև զծաղիկ անցեալ. *Սս զի էիւկ՝ զի բնաւին եղեն յօտարացն փրխածացն պարարեալք. և ոչ ամաչեցին յայլոցն տիղմ զիրեանցն պղծել սիրտ. *Խուլք լուարուք և կոյրք հայեցարուք տեսանել. խորհեցարուք զոչէ՝ ճշմարտութին և

պարզ սրտիւ խնդրեցէք զնա. *Ո՛ 'ինչ պէտք են ձեզ բազմամանուած գիւտից և բանից խոտորելոց. հի՞մ թշնամանել զուղիղ ճանապրհն՝ թիւրէք զշաւիղս ձեր. հերկեցէք ձեզ հերկս և մի սերմանէք 'ի փուշս. *Քանզի արամեալք ոչ ասացի 'ի վր խաղաղութեն սրբոց եկեղեցեց. և զոր ոչն աւին յանձն զհաւատար նց խորհիլ. չարախօսեն զնոցանէ. և դառնապէս բամբասեն զաղերսեն սրբոց եպիսկոպոսաց որք յարևելս. և քարշեալ զայն առ որ իւրեանցն քաղցր և սիրելի. և ոչ ուղղակի իմացեալ՝ ոչ անհետևօղ եղեալ ասեն [illegible] ունայնաձայնութեցն. *Ընդ նմին պարսաւեն և զմեզ՝ ոչ զի գրեցելոցն առ 'ի մէնջ զհակառակն խորհեալ. լսեմ թէ և զայն ասեն, թէ

դ ճլէ և հա

և հաւատայս արդարութի՟ սինքոյն, այսինքն որ յեկեղեցւոջն ասի՛ առաք յանձն նոր. նա՛ ուրեմն ըզնախնականն զայն և զպատուականն արհամարհեալ հաւատ.

*Նա՛ արդ՝ յիմարն յիմար խօսեսցի, և սիրտ նր՟ զնանրութի՟ խոկասցէ. սակայն զայս ասեմք. ոչ հաւատոյ արդարութի՟ եղև առ 'ի մէնջ, և ոչ զնորաձևութի՟ առ յամանց առաք յանձն.

*Իրաւականէ մեզ ա՟ծաշունչ գիր, և սրբոց հ՟րց դաւանութիւնն. և առ ա՟մ որ ինչ ևիցէ ուղղոյն ձախարակեցելոցն հաւատոյ նշանակ. Իսկ վ՟ս զի էին որք յարեւելք եպ՟ոսունք երկպառակե՟լք առ մեզ յեփեսոս և եղեն ոչ 'ի կարծիս՝ ըմբռնեալ 'ի հաղբս նեստորի հայհոյութեցն, այսուիկ և յոյժ խոհականապէս վըճարեալք

Ի.

զինքեանս յայտնեցին պատճառաց, անքիծ հաւատոյն առ փառաց հաւատարմ՟ցուցանել զինքեանս փութացեալ. եթէ 'ի նորայոցն հայհոյութեցան բաժք եմք. և ետուն խոստովանութի՟. և է իրն հեռի՛ յա՟մ արատոյ և 'ի պարսաւանաց.

Արդեօք թէ և նոյն ինքն նեստ՟րիոս յայնմ ժամանակի յորում ասիւրն առնո՛ 'ի մէնջ ամենեցունց թէ պարտ է քեզ 'ի բաց վճարել 'ի քոցդ իմացուածոց. և բուռն հարկանել զճշմարտութենէն. թէ էր արարեալ գրով խոստովանութի՟. արդեօք ասիցէ՛ ոք զնմանէ թէ հաւատոյ նորաձևութե՟ արար մեզ նշանակ. *Ի՞նչ դէ՞ր այժմ բամբասեն 'ի նանիր. արդարութի՟ հաւատոյ նոր անուանել զհանճարն որ 'ի փիւնիկէ ա՟ծապաշտից եպիսկո

դ՟ ա ի ը՟ պոսաց

պատաց · զոր առաջին ը̄ս պիտոյից և կարևորագ̄ս · աղերսեալ և ուրախ արարեալ զորս կարծէին զնոցանէ եթէ չեստորի ունայնաձայնութեցն են հետևողք · * Քանզի ս̄բ և տիեզերական ժողովն որ յեփեսացւոց քաղաքին ժողովեալ՝ նախախնամեաց կարևորապէս · ոչ գոլ պարտ եկեղեցեաց ա̄յ՝ այլ արտադրութի̄ հաւատոյ մուծանել ՚ի ներքս քան զոր էին · զոր երեքերանեան մեր հարք՝ սրբով հոգւովն ատացեալ սահմանեցին · * Իսկ որք միանգամ ոչ գիտեմ թէ զիա՞րդ երկպառակեցան առ այս եզեալք ՚ի կարծիս · իբր թէ ոչ ուղղակի կամեցան խորհիլ · և ոչ առաքելականաց և աւետարանականացն հետևիլ աւանդութեց · * Մի՛ արդեօք լուեալ ո՞չ ՚ի բաց վճարէին յայսմ չարափառութէ · թէ յաւէտ աղերսեալ և զիւրեանց հաւատոյն զօրութիւն յայտնեալ · * Ո՛ր և գրեաց ա̄ծային աշակերտն · պատրաստ լինիլ միշտ առ ՚ի պատասխանատուութի̄ ամ̄ որ խնդրէ ՚ի ձէնջ բան վ̄ն յուսոյն որ է ՚ի ձեզ · և որ զայս ոք առնէ՝ ոչ նոր ինչ և ոչ հաւատոյ արտադրութի̄ երևի նորաձևեալ · այլ յայտնի կացուցանէ որոց հարցանէին զնա ըղձաւան զոր ունի վ̄ն ք̄ի · * Լսէի առ այսոքիւք եթէ՝ իւրեայ ա̄ծապաշտ ե̄պսացն համաձայնուե ոչ ինչ փոքր տրտմին ճշմարտութեն թշնամիք յա̄մ ուրեք ամբոխեալ զա̄մ, և անդէպ գիւտից իւրեանց միաւորեալ ասէին զառ ՚ի նոցանէ եղելոցն պ̄տա·խանատուութեանց զօրութիւն ,

Դ̄ձի Թ̄ զոր

զոր առնէին ՚ի վերայ ուղիղ հաւատոյն. ոչ ինչ նորաձեւեալ ոք ասացին. ա՟պ վերաբերեալ յառաջագոյն սահմանելոցն ամենեւին և ոչ ինչ. այլ հետեւեալ յանէտ սբ՟ց հարցն ան աղարտելի աւանդութեցն. զի զոր տաբանոն այժմ յանդիմանեսցուք. * Ներանցուսցուք ՚ի մէնջ զՆեստորի զրախօսութիւնսն և ըզնոցայս ձայնս. քանզի այսպէս, և ոչ այլ ազգ ցուցցէ քննութիւն զճշմարտութիւն. * Լուրդ՝ Նեստորիոս ՚ի բաց բառնայ ամենեւին զա՟ծածին որդւոյն ա՟յ զոր ըստ մարմնոյ ծնունդն. քանզի ոչ ասէ զնա ծնեալ ՚ի կնոջէ ըստ գրոց. և ասէ այսպէս.

Օ անցանելն ա՟յ ընդ քո՟ածին կոյսն՝ ուսաք յա՟ծային գրոց. բայց ծնեալ զա՟ծ ՚ի նմանէ ոչ երբեք ուսաք. և դարձեալ ասէ. ոչ ուրեք ա՟ծային գիր՝ ա՟ծ ՚ի քո՟ածին կուսէ ասէ ծնեալ. այլ՝ քո՟ յո՟ որդի տ՟ր.

Եւ զայս ասելով յերկուս որդիս բաժանէ զմինն. և այլ առանձնապէս գոլ ասէ որդի. և քո՟ և տ՟ր զոր յա՟յ ծնեալն բան, և այլ դրոշմ առանձնապէս և ըստ մասին որդի և քո՟ և տ՟ր՝ զոր ՚ի սրբոյ կուսէն. զի մարդ ոք երկբայեսցի և զայս զնոյն հաւատաբար՝ գրեթէ աղաղակեալ նորա. * Իսկ ողքա՛ անուանեն ա՟ծածին զսբ՟ կոյսն. մի ասեն գոլ որդի և քո՟ և տ՟ր կատարեալ ա՟ծութե և մարդկութե զնոյն ինքն. ա՟պ գոլ մարմնոյն նորա հոգւով իմանալեաւ. և զի ոչ ասեն գոլ այլ որդի զոր յա՟յ հօրէ բանն, և այլ դարձեալ զոր ՚ի սրբոյ կուսէն. ա՟պ Նեստորի թըւեցաւ. այլ մի և նոյն. յայտնի է զի է և յոյժ հաւաստեաւ որով.ք զկնի սոցունց· *Բանզի 'ի վերայ բերեն, թէ զի՞նչ նշանակէ կատարեալն ո՟պ ա՟ծ և կատարեալն ո՟պ մարդ· զնախ քան զյաւիտեանս յա՟յ հօրէ ծնեալ ըստ ա՟ծութե՟ն· *Իսկ 'ի յետին ժամանակս վ՟ն մերոյ փրկութե՟ն 'ի Մարիամայ սըրբոյ կուսէ ըստ մարդկութե՟ն· համագոյ հօր ըզնոյն ինքն ըստ ա՟ծութե՟ն· և համագոյ մեզ ը՟ մարդկութե՟ն· *Ապա ուրեմն և ո՛չ բնաւ անջատեն յերկուս զմի որդին և ք՟ս և տ՟ր· զնոյն ինքն գոլ ասեն զնախ.քան ըզյաւիտեանսն· և զոր 'ի յետին ժամանակս· յայտ է թէ զոր յա՟յ հօրէ ո՟պ ա՟ծ, և 'ի կնոջէ ըստ մարմնոյ ո՟պ մարդ· *Բանզի զի՞արդ արդեօք իմացի մեզ համագոյ գոլ ըստ մարդկութե՟ն որ և ծնեալն 'ի հօրէ ը՟ ա՟ծութե՟ն· եթէ ոչ իմացի և ասացի ա՟ծ համանգամայն և մարդ·

*Այլ այսուքիկ ո՛չ այսպէս թուեսին գոլ Նեստորի· այլ յեղեալ դիտումն ն՟ր ը՟ն ա՟մ 'ի հակառակն· *Բանզի ասաց յեկեղեցւոջ պատմելով· Ս՟ այսորիկ և ք՟ս անուանի բանն ա՟ծ· վ՟ն զի ունի զյարակցութիւն որ առ ք՟ս մշտնջենաւոր· և դարձեալ անշփոթ պահեսցուք այժմ ըզգենութե՟ն յարակցութի՟· խոստովանեսցուք զ՟ր իմարդումն ա՟ծ· պ՟շտեսցուք յա՟ծ այնոջն յարակցութե՟ ամենակալին ա՟յ երկրպագակից մարդ·

Արդ՝ տեսանե՞ս թէ որքան ունի հայհոյութի բան ն՟ր և առաւել ամբարշտութե՟ լի· քանզի ք՟ս առանձնա՟պս անուանէ զբանն ա՟յ· և ունիլ զյարակցութի՟ն որ առ ք՟ս մշտնջենաւոր·

*Ո՞չ թէ արդեօք ո՞չ ասիցէ երկուս քնս յայտնապէս, և մարդ ընդ այ երկրպագանիցի. ո՞չ գիտեմ թէ զիա՞րդ խոստովանեաւ. արդ՝ այսոքիկ նորայո՞ցն նման տեսանիցին. ո՞չ ապաքէն հակառակ միաբանից ունիցի ուղմտածութեանցն զօրութ. * Քանզի նա երկուս ասէ յայտնապէս. իսկ մեք մի որդի և քս և ած և տէր խոստովանին երկրպագել. զնոյն ինքն ՚ի հօրէ ըստ ածութեն, և ՚ի սրբոյ կուսէն ըստ մարդկութեն. * Երկուց բնութեց միաւորութի լինել ասեն. սակայն մի որդի և քս և տր խոստովանին յայտնապէս. քանզի եղև բանն մարմին ըստ գրոց. և միաւորութի տնօրինական անճառելի ճշմարտապէս գործեալ. ասեմք աննմանից իրաց ՚ի միաւորութի անանջատելի. քանզի ոչ ըստ ո

մանց յառաջնոց հերձուածողացն՝ յիւրմէն բնութենէ առեալ. այսինքն յածութենէն կազմեալ իւր մարմին, բանին այ ածցուք զմտաւ, այլ հետեւեալ ամ իրօք ածայնոց գրոց. ՚ի սրբոյ կուսէն առեալ զնա հաստատեմք. * Արդ՝ այսուիկ յորոց են մի և միայն որդի և տր յս քս. ոչ մտածութեք ընկալեալ՝ յերկուց բնութեց միաւորեալ ասեմք, իսկ յետ միաւորութեն անդէն ՚ի բաց բարձելոյ ՚ի յերկուս հատմանն, մի գոլ հաւատամք զորդւոյն բնութին ոչ միոյ. սակայն ոչ մարդացելոյ և մարմնացելոյ, իսկ թէ ասիցի մրմնանալ և մրդնալ ած գոլ բանն, ՚ի բաց անկել հեռացի փոփոխմանն կարծիք. քանզի եկաց մնաց որինչ էրն. և խոստովանեսցի առ ՚ի մէնջ անշփոթ առնելին միա նորութին. * Այլ թերևս զայն ասիցեն հակառակորդքն. ահա հաւաստապէս որք ուղիղ հաւատոյ առնեն խոստովանութի. * Երկուս դաւանեն բնութիւնս և բաժանել զա̃ծաբանիցն ձայնսն յարձակին ըստ տարբերութեան նց̃. * Ապա զիա̃րդ ոչ են հակառակ այսոքիկ քոյոցդ. մի թէ ոչ ունի դիմաց երկուց կամ գոյութ̃եց բաժանեալ զձայնսն. * Այլ ո՞վ վեհդ, ասի ցէ ոք արդեօք. գրեցաք ՚ի գլուխսն. եթէ ոք երկուց դիմաց կամ գոյութ̃եց բ̃ժանէ ըզձայնսն. և է ինչ զոր ոպ̃ մարդոյ առանց ա̃յ բանին առանձնապէս հպեցուցանէ. իսկ զա̃ծավայելուչսն՝ միայնոյ յա̃յ հօրէ բանին՝ նմ̃ եղիցի դատա̃պարտեալ. * Քանզի զձայնից զանազանութի և ոչ ըստ միոյ եղանակի բարձաք. թէ և՚ի բաց ընկեցաք զբաժանելն զայնս. ոպ̃ որդւոյ առանձին յա̃յ և՚ի հօրէ բանին. և ոպ̃ մարդոյ դարձեալ առանձնապէս որդւոյ իմացելոյ որ ՚ի կնոջէ. քանզի մի է խոստովանելի զբանին բնութի. և գիտեմք զի մարմնացաւ և մ̃րդացաւ ոպ̃ և յառաջագոյն իսկ ասացաք. Իսկ թէ զի՞նչ օրինակաւ մարմնացաւ և մարդացաւ, եթէ ոք քննեսցէ՝ տեսցէ զաւ ՚ի յա̃յ հօրէ բանն. զծառայի առեալ ըզկերպարանս և՚ի նմանութիւն մարդկան եղեալ որպէս և գրեալ է. * Եւ ըստ այսմ նորին միայն իմասցի բնութեանցն. այս ինքն գոյացութեանցն զանազանութիւնն. քանզի ո՛չ է նոյն որպէս որակութեամբ բնաւորականաւ ա̃ծութիւն և մարդ

դ̃ ձլդ̃ կութ̃ի

կութի. ապա թէ ո՛չ զիա՞րդ ունայնացաւ բանն ա՟ծ գոլով. իջուցեալ զինքն ՚ի փոքրութիւն. այսինքն ՚ի մերս. * Արդ յորժամ մարմնաւորութեն քննի եղանակ՝ երկուս ՚ի միմեանս անձառապէս և անշփոթաբար ժողովեալ ըստ միաւորութե տեսանէ ամենայն իրօք մարդկայինս միտ. սակայն միաւորեալ՝ որոշէ՛ և ո՛չ բնաւ. այլ մի՛ յերկուցն. և ա՟ծ և որդի և ք՟ս և տ՟ր գոլով հաւատայ և ընդունի ստուգապէս.

Այլ է ա՟միւ քան զայս՝ Նեստորի չարափառութիւն. ք՟զի կեղծաւորի խոստովանիլ թէ մարմնացաւ և մարդացաւ ա՟ծ գոլով բանն. բայց ըզ մարմնանալոյն զօրութի ո՛չ գիտելով՝ երկուս անջանէ՛ բնութիս որոշելս ՚ի միմեանց. ա՟ծ առանձին եդեալ. նոյնպէս և

մարդ առանձին յարակցեալ յա՟ծ կալմամբ ըստ հաւ՟արապատուութե՝ կամ իշխանութե. * Քանզի ասաց այսպէս.

Անբաժանելի է յերեւելոյն ա՟ծ. վ՟ս այսորիկ ո՛չ բաժանեմք զպատիւն. բաժանեմք զբնութիւն. այլ միաւորեմք զերկրպագութիւն. * Իսկ որք յանտիոքայ եղբարքն. յորոց իմանի ք՟ս ո՟պ սուղ մտածութեք միայն ընդունին զբնութիւսն. զի ո՛չ էր նոյն ո՟պ ասացի որակութե բնաւորականաւ ա՟ծութի և մարդկութի. սակայն մի որդի և ք՟ս և տ՟ր. և ո՟պ մի գոլով ճշմարտապէս մի գոլ ասեն զդէմսն. բաժանեն և ո՛չ ըստ միոյ եղանակի զմիաւորեալսն. * Այլ և ո՛չ բնաւորական անջատումն ընդունին ըստ որում խորհին թըւեցաւն թշուառութեցն գիւտից ուսուց

դ՟ժլ՟դ չին.

չին. այլ որոշել յայտնակին միայն զձայնսն որ 'ի վ՟ր փրկչին. * Եւ ոչ թէ վայելուչ գոլ ասեն զայնս, է ինչ որ առանձնապէս որդւոյ յ՟այ հօրէ բանին. և է ինչ որ այլ դարձեալ որդւոյ որ 'ի կնոջէն, այլ է ինչ որ ա՟ծութ՟ն ն՟ր. և է ինչ որ մարդկութեան ն՟ր.

* Քանզի ա՟ծ է նոյն ինքն և մարդ գոլ ասեն. և այլ հասարակաց եղանակաւ իմն. և ո՞վ երկոքումբք տեսեալ ա՟ծութ՟ն և մարդկութ՟ն ասեմ. ո՞վ զի՞նչ ասացից. քանզի են ինչ 'ի ձայնիցն որք ա՟ծավայելուչք են. և են ինչ որք զմիջին կարգն ունին. որք ցուցանեն զորդի ա՟ծ գոլ և մարդ համանգամայն և 'ի նմին. * Քանզի յորժամ ասէն ցփիլիպպոս՝ թէ այսքան ժամանակս ընդ ձեզ եմ և ոչ ծանեար զիս փիլիպպէ. ոչ հաւատաս թէ ես 'ի հայր եւ հայր յիս է. Եւ որ ետես զիս՝ ետես զհայր իմ. և ես և հայր իմ մի՛ եմք. ա՟ծավայելուչ գոլ ստուգեմք զձայնսն. * Իսկ յորժամ հրէիցն ժողովրդեանն սաստէր զայս ասելով՝ թէ որդիք աբրահամու էիք՝ ըզգործսն աբրահամու գործէիք. բայց այժմ խնդրէք զիս սպանանել. ըզմարդ՝ որ զճշմարտութիւն խօսեցայ ձեզ. զայդ աբրահամ ոչ արար. մարդավայելչապէս ասել ասեմք զայսպիսիս. * Սակայն միոյ որդւոյ զա՟ծավայելուչսն և զմարդկօրէնսն. քանզի ա՟ծ գոլով եղև մարդ. ոչ ըզգոլն ա՟ծ թողեալ. այլ յառման եղեալ մարմնոյ և արեան. * Իսկ վ՟ն զի մի է ա՟ծ և որդի և ա՟ր, մի դէմ ասեմք գոլ զն՟ր եւ մեք և նոքա. իսկ զմիջակաձայնս զայսո՟կ ասեմք

դ՟ձն զորս

զորս յորժամ երանելին Պօղոս գրէ․ ք՟ս յ՟ս երէկ եւ այսօր նոյն եւ յաւիտեանս․ *Նոյն գրէ․ թէպէտ եւ իցեն աստուածք բ՟մք եւ տեարք բազումք յերկինս եւ յերկրի, այլ մեզ մի՛ է ա՟ծ հայր՝ յորմէ ա՟մ եւ մեք ՚ի նմանէ․ եւ մի տ՟ր յ՟ս ք՟ս որով ա՟մ եւ մեք նովաւ․ *Նոյն գրէ․ աղօթէի ես ասէ իսկ ինքնին նզով լինել ՚ի ք՟է վ՟ս եղբարց իմոց եւ ազգականաց ը՟ն մարմնոյ․ որք են իսրայելացիք․ որոց է որդեգրութին եւ օրինադրութին եւ կտակարանքն եւ փառքն, որոց հարքն, յորոց ք՟ս ըստ մարմնոյ․ որ է ՚ի վ՟ր ամ՟ցունց ա՟ծ օրհնեալ յաւիտեանս ամէն․ *Ահաւասիկ՝ ահա՛ ք՟ս անուանեալ․ երէկ եւ այսօր զնո՛յն գոլ եւ յաւիտեանս․ եւ նովաւ գոլ զա՟մ․ եւ զոր ըստ մարմնոյ ՚ի հրէից, ՚ի վ՟ր ամ՟ցունց անուանէ ա՟ծ․ այլ եւ օրհնեա՛լ գոլ ասէ յաւիտեանս․ այսուհետեւ մի՛ բաժաներ

ըստ այսորիկ զոր ՚ի վ՟ր ա՟ն զձայնսն․ ք՟ զի ունի ՚ի նմին զա՟ծավայելուչսն եւ զմ՟րդկօրէնսն․ այլ պատշաճեա՛ զայսոտ՟ ՚ի վ՟ր միոյ որդւոյ․ ց՟ ա՟յ բանին մարմնացելոյ․ *Ապա ո՛չ է այժմ անջատել զբնութիւնս․ եւ զայս յետ միաւորութեն․ եւ ը՟ն միայն հաւասարապատուութե յարակցեալ ասել մարդ յա՟ծ, եւ ո՛չ է տեսանել ըզձայնիցն զանազանութի․ *Արդ՝ ո՞ր լինիցին ընթացակիցք նոցայքն դեստորի ունայնաձայնութեն․ զի թէ եւ ոմանց թըւի բառիցն նշանագրութ՟ եւ բայիցն առաջարկութ՟, յայտնութք ՚ի ստուգաբանութեն նըւաղել ո՛չ ինչ է ըսքանչելի․ ք՟ զի յայտ դժուարաւ են ասելիքս այսպիսիքս․ այսուիկ եւ ա՟ծայինն պօղոս խնդրէր առ ՚ի յա՟յ բան ՚ի բանալ բերանոյ իւրոյ․ եւ զի ո՛չ բժնեն զմինն տ՟ր յ՟ս ք՟ս պարտ գոլ ասելով պ՟տշաճել զձայնսն ա՟ծութեն նր՟ դ՟ձլ՟ զա՟ծ զա՟ծավայելուչսն և մ՟րդկութեան ն՟ր զմարդկօրէնսն, զիա՞րդ ոչ է ամենեցունց յայտնի։

*Բանզի ստուգեն ո՟պ ասացի. եթէ նոյն որ յա՟յ հօրէ բանն՝ ծնեալ նախ քան զյաւիտեանս, և՚ի յետին ժամանակս ծընաւ ՚ի սրբոյ կուսէն. և ՚ի վ՟ր բերեն թէ վ՟ս անպատմելի և անշփոթ միաւորութ՟են, և ա՟ծածին գոլ հաւատան ըզս՟բ կոյսն, և մի որդի և ք՟ս և տ՟ր գոլ խոստովանին հաւատեաւ։

*Անհաւատալի՛ է ամենեւին և մի ասել և բաժանել յերկուս զմինն կարծել զն՟ա, ք՟ զի ոչ գոյին յայս խոցոտուածն. ո՟պ զի յանցաւորս կացուցանել զինքեանս. և զոր ինչ քակեցինն՝ ուղղակի շինել անախորժաբար, ք՟ զի թէ դեստորի թըւեցելոցն հետևին՝ զիա՞րդ նզովեն զայնս ո՟պ պիղծս և անարգս։ *Արկնին պա՛րտ գոլ և զպ՟տճառսն ասել վասն որոյ ՚ի յայս եկի ՚ի նուրբս առասպել. վ՟ս զի արիոսի անպարշտութ՟են զինաւորք ըզ ճշմարտութ՟են զօրութ յանպատեհսն հրա՟պուրէին. զառ ՚ի յա՟յ բանն ասեն լինել մարդ. սակայն անանձն առնուլ մարմին. և առնեն զայս՝ չար հնարիւք, զի զմարդկօրէնս ձայնսն հետևեցուցեալ նմա. ո՟պ փոքր գոլ ք՟ զհօր գերունակութին. իւրեանց մոլորութ՟եքն ցուցանեն. և այլաբուն ասեն գոլ քան զնա։

*Ս՟ յաւիտ երկուցեալ որևելեայքն. զի մի գուցէ ա՟յ բանին նուաստասցին փառքն և բնութիւն ՚ի մարդկօրէնս ասացելոցն, վ՟ս մարմնով տնօրէնութ՟են որոշեն ըզ ձայնսն. ոչ ՚ի յերկուս դէմս բաժանեալ ո՟պ ասացի զմինն որդի և տ՟ր, այլ են ինչ՝ զոր ած՟ուն նր՟ հետևեցուցեալ. և են ինչ՝ զոր մարդկուննորին. սակայն զամ՟ միոյ և նորին. *Լուայ թէ գըրեաց առ ոմանս ած՟ապաշտ եպսն՟ յովհաննէս ոչ թէ մինչ ի մ՟ հաւատեաւ ուսուցեալ և պայծառ ձայնիւ խոստովանեալ ըզբնութեցն զանազանութի. և բաժանեալ զձայնսն. նմանապէս բնութեցն. և վս՟ այսորիկ գայթակղին ոմանք. կարևոր էր մեզ և առ այս ասել: *Ոչ անգիտացան քո կատարելութիդ. քանզի զապօղինարի կարծեացն բիծ հեղեալ ի վե՟ իմոցն թըղթոց համարեցան, թէ անանձն ասեմ գոլ զսբ՟ մարմինն քի. և եթէ շփոթումն և խառնակումն և փոփոխումն եղեալ այ՟ բանին ՚ի մարմին. և կամ մարմնոյն փոխեալ յած՟ութեն բնութե. ոչ զի ոչ ինչ ևս պահեալ ամբողջ և մաքուր. և ոչ գոլ որ ինչ էն. Կարծեցին առ այսոքիւք և արիոսի հայհոյութեցն հետևիլ. և վս՟ այսորիկ ոչ կամին զզանազանութի տեսանել ձայնիցն. և է ինչ զոր ասէ ած՟ավայելուչս. և են ինչ զոր մարդկօրէնս. այլ վայելուչ գոլ յառէջ մարմնով տնօրէնութեն. *Խնդրես զի յայսպիսեացս ՚ի բաց եմ հեռացեալ, վկայեսցէ առ այս քո կատարելութիդ. սակայն գայթակղեցելոցն պարտէր պատասխանիս առնել: այսուիկ գրեցի առ նր՟ ած՟պաշտութին եթէ ոչ խորհեցայ ուրեք զարիոսին և ոչ զապօղինարին. և ոչ փոփոխեալ զբանն այ՟ ՚ի մարմինն ասեմ. այլ և ոչ ՚ի բնուի՟ ած՟ութեն փոփոխիլ ըզմարմինն վս՟ անփոփոխելի գոլոյն և անայլայելի ըղ բանն ած. *Անշմարին է եւ միւսն. եւ ոչ ՚ի բաց բարձցի ձայնիցն զանազանութի. այլ գիտեմ զքս ածավայելչաբար եւ մարդկօրէն խօսեցեալ. քանզի է ՚ի նմին ած եւ մարդ. *Արդ՝ զայս ըղ նոյն նըշանակել կամեցեալ գրեթէ՝ ուսոյց խոստովանիլ զբնութեանցն զանազանութի, եւ անջատել զձայնսն. նմանապս զբնութեանցն. *Իսկ այսպիսի բանքս՝ ոչ են իմ. այլ ՚ի նմանէ՝ ասացան. *Կարեւոր համարիմ եւ զայն բերել ՚ի վր ասացելոցն. քանզի եկեալ առիս ածապաշտ եպսն Պօղոս եմեսացւոց քաղաքին. եւ բանից շարժեցելոց յաղագս ուղիղ եւ անբիծ հաւատոյս հարցանէր ցիս յոյժ փոյթ յանձին ունելով, եթէ հաւանակի՞ց եմք գրեցելոցն առ յերեքերանեան հօրէն մերմէ Աթանա

սէ, առ Եպիկտիտոսն եպս կորնթացւոց. *Իսկ ես ասացի եթէ է՞ առ քեզ ոչ ապականեալ. քզի բազում ինչ փոխեցին ՚ի նըմանէ թշնամիքն ճշմարտուե. հաւանակից եմ եւ ամենեւին նմ իրօք. *Իսկ նա ասէ՝ ունիմ ես զթուղթն. բայց կամիմ ՚ի ձերոց օրինակաց ըստուգել եւ տեսանել թէ արդեօք փոխեցա՞ւ ինչ ՚ի գրոյս թէ ոչ. որ եւ առեալ իսկ օրինակ հին, եւ ընդ օրինակեալն՝ գտանէր ապականեալ զնա. եւ աղաչեալ առնուլ պատճէն ՚ի մերոցս գրոց, եւ առաքել եկեղեցւոյն անտիոքացւոց որ եւ եղեւ իսկ. *Ահա այս է զոր գըրեաց ածապաշտ եպսն Յոհաննէս առ կառինոս վս իմ. թէ գըրեաց առ մեզ վս մարդանալոյն տն. ընդ նմին առաքեալ առ մեզ եւ ըղ հայրենականն դաւանու

դ ճ, թ ժի

թ՟ի. և զի այսպէս սաստ ցից փոքր ինչ և՚ի մարդ կանէ վտանգեալ.

* Իսկ թէ բերիցեն ոմանք թուղթ ո՟չ գրեալ առ ՚ի փիլիկեայ սրբուհեր քահանայէն հռոմայեցւոց եկեղեցւոյն. ո՟չ թէ մինչ ա՟ծաւեր եպիսկոպոսին քուսեայ դըժնարացեալ վ՟ն ՚ի բաց ընկենլոյն զշխասարխս. և ընդ դիմացեալ նմա՛ մի՛ հաւատայցէ քո սրբութ՟իդ. * Բազի համաձայնս գրեաց սրբոյ ժողովոյն. և զա՟մ ինչ հաստատեաց զառ ՚ի նմանէ ստացեալ. և է՛ համախոհ մեր. * Իսկ ո՟չ թէ յինէն գրեալ բերցի առ ՚ի յոմանց թուղթ. ո՟չ թէ մինչ զղջացեալ եմ ՚ի վ՟ն եղելոցն յեփեսացւոց ժողովին. ծիծաղեսցիս և զայնու բիկ. քանզի եմք վ՟ն փրկչին շնորհի ՚ի բարւոք խոհականութ՟ն. և՚ի պատշաճ խոր

հըրդոյն ո՟չ եմք բերել արտաքս ասել ինչ: * Որք առ քեզ եղբարցդ՝ յորոց ընդ մեզ՝ ողջոյն.

⁂

Սրբոյն Կիւրղի եպիսկոպոսապետի Աղեքսանդրի. Գրութիւնն [illegible] առ Յօհաննէս եպիսկոպոսն Անտիոքա[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] հետ Յոհաննէս.

⁂

* Գլուխ. * ԽԳ.

ՏԵԱՌՆ ԻՄ սիրելի եղբօր եւ պաշտօնակցի մերոյ յոհաննու, Կիւրղոս ՚ի տէր խնդալ. * Ուրախ լիցին երկինք և ցնծասցէ երկիր. քանզի լուծաւ միջնորմ ցանկոյն. դադարեցաւ տրտմութ՟ին. և ա՟մ երկպառակութ՟ն ՚ի բաց բարձաւ պատճառ. * Ամենեցուն փրկչին մերոյ ք՟ի, եկե

դ՟ձի ղեցեաց

ղեցեաց իւրոց ըղխաղաղութ̄ի պարգևեալ. կոչեալ առայս զմեզ և բարեպաշտ և ա̄ծասէր թագաւորացն՝ որք հայրենական բարեպաշտուբ̄ն նախանձաւորք եղեալք զգուշուբ̄ և անշարժապէս պահեն յանձինս իւրեանց զուղիղն հաւատ. և առաւելապէս առնեն ըղհոգաբարձութ̄ի յաղագս սր̄ց եկեղեցեաց. զի և հռչակելի ունիցին յաւիտեան զպատիւն. և փառաւոր երևեցուսցեն զիւրեանց թագաւորութիւն. *Որոց և ինքն զօրութե̄ցն տ̄ր, հարուստ ձեռամբ բաշխէ բարութի̄ս. և տայ տիրել հակա̄կորդաց. և շնորհէ՝ յաղթու̄ի. քանզի ոչ ուրեք ստէ որ ասէն՝ կենդանի եմ ես ասէ տ̄ր. զի զփառաւորիչս իմ փառաւորեցից. *Արդ՝ եկեսցուք այժմ յաղեքսանդրիա տեառն և ա̄ծպ̄շտ պ̄շտ̄նակցի եղբօր իմոյ պ̄ղսի, խնդուբ̄ս լցե̄լ լինէաք. և յոյժ վայելչաբար. ո̄զի առն այսպիսւոյ միջնորդ եղելս. և ի վեր քան ըղզօրութ̄ի հանդիսցելս 'ի բանս. զի յաղթեսցէ և բանսարկուին նախանձու, և ժողովեսցէ զանջատեալսն. և զոր 'ի միջոյ գայթակղութիւն 'ի բաց բարձեալ համամըտութ̄բ. և խաղաղութ̄բ պսակեսցէ զմեզ և ըղձերդ եկեղեցի. քանզի թէ զի՞նչ եղանակի՝ անջատեցաւ՝ անհելորդ է ասել. այլ պիտոյ գոլ հմարիմ ըղխաղաղութեան ժմանակիս զվայելուչսն խորհիլ և ասել. *Ուրախ եղաք այժմ ե̄ խօսս ա̄ծպաշտ առնս զոր յիշեցաքս. որ և ոչ փոքունս ինչ հանդիսացեալս 'ի հաւանեցուցանել ըղմեզ. թէ պարտ է 'ի խաղաղութ̄ի ժողովել զե կեղեցիսս. և զայլափառիցն ապականել զծաղը· բըլթել առ այսոքիւք զբանսարկուին չարահնարութե խայթոցս. և այսպէս պատրաստաբար ունօղս էհաս յայս. ո՟պ զի ոչ ինչ աշխատութի՟ս կրել ամենևին, * Բան զի յիշեմք զասելն փրկչին. զխաղաղութի՟ զիմ տամ ձեզ. և զխաղաղութի՟ զիմ թողում ձեզ. * Ուսաք և յաղօթս մեր ասել. տ՟ր ած՟ մեր ըզխաղաղութի՟ քո տուր մեզ: ո՟պ զի թէ ոք եղիցի առ ՛ի յայ՟ բաշխեցելոյն խաղաղութի՟, անկարօտ եղիցի ամ՟ բարութե. և զի աւելորդ ամենևին և ոչ բարւոք պատճառ եղև եկեղեցեաց երկպառակութի՟ն. այժմ հաւանել եմք տեառն իմոյ ած՟ապաշտի Պօղոսի եպիսկոպոսի բերեալ առ մեզ մատեան անաղարտելի ունօղ ըզհաւատոյս խոստովանութիւնն, և զայս գրե՟լ առաջի քոյոյդ սրբութե և որոց այդր ած՟ապաշտից եպիսկոպոսացդ. և ունի այսպէս զշարադրութի՟ս. և այսոքիւք բառիւքէ եդեալ ՛ի թղթիս. * Յաղագս ած՟ածին կուսին մարիամայ, թէ զիարդ խորհիմք և ասեմք. և մարդանալոյն եղանակի միածնի որդւոյն այ՟ կարևորապ՟ս ոչ յաւելուածոյ մասամբ, այլ հաւատարմութե՟ տեսակաւ ո՟պէս անդստին յած՟այնոյն գրց՟ և աւանդութե՟ սրբոց հարցն առեալ ունիմք ՛ի ձեռն. * Դուզնաքեայ ասասցուք, ոչ ինչ ամենևին յաւելել ՛ի սրբոց հարցն որք ՛ի Նիկիա արտադրեալն հաւատ, քանզի որպէս հասաքն ասել առ ամ՟ բաւական է և ՛ի բարեպաշտութե՟ գիտութի՟. և ամ՟ հերձուածողական չարափառութե՟ կործա նումն. եւ ասեմք ոչ յանդըգնելոյ յանհասանելեան. այլ խոստովանութբ մերոյս տկարութե 'ի բաց փակելով, զոր 'ի վր յարձակելոյն կամեցեալ. զորոց 'ի վեր քան զմարդկային չափս նկատեմք.

Արդ՝ խոստովանիմք զտր մեր յս քս զորդին այ միածին ած կատարեալ եւ մարդ կատարեալ 'ի հոգւոյ բանականէ՝ եւ 'ի մարմնոյ. նախ քան զյաւիտեանս 'ի հօրէ ծնեալ ըստ ածութեն. իսկ 'ի յետին ժամանակս զնոյն ինքն վս մեր եւ վս մերոյ փրկութե 'ի Մարիամայ սրբոյ կուսէ ըստ մարդկութե. համագոյ հօր ըստ նոյն ինքն ածութեն, եւ համագոյ մեզ ըստ մարդկութեն. քանզի երկուցըն նութեց եղեւ միաւորութի վս որոյ մի քս մի որդի մի տր խոստովանիմք. Աւ զսբ կոյսն ածածին վս բանին այ մարմնանալոյն եւ մարդանալոյն 'ի նմանէ. եւ անդստին իսկ 'ի յղութենէն միաւորել ը իւր զառ 'ի նմանէ առեալ մարմինն. իսկ զաւետարանականս եւ զառաքելականսն յաղագս տեառն ձայնս՝ գիտեմք զածաբանս արս. է ինչ զոր հասարակաց արարեալ որպ 'ի վր միոյ դիմի. եւ է ինչ զոր 'ի վր երկուց բնութեց. եւ զածավայելուչսն ըստ ածութեն քի. իսկ զմարդկօրէնս ըստ մարդկութեան նորին աւանդեալ.

Օ այսոսիկ զձեր սրբազանս զձայնս ընթերցեալ. այսպէս դտանեմք խորհեալ եւ զմեզ. քանզի մի՛ է տր. մի՛ հաւա մի՛ մկրտութի. փառաւորեմք զեղորիցս փրկիչն ած. միմեանց խնդակիցք եղեալք. զի ածաշունչ գրոց եւ ա-

դ ճխ դ   ւան

ւանդութ՟ի սրբոց հարցն մերոց զհամաձայնն ունին հաւատ մերքս և ձեր եկեղեցիք ·

Իսկ վս՟ զի լռեալ զպարսաւաւորաց ոմանց զի ծակաց վայրենեաց՝ ջնջեցուցանել դաժանս ըղդայռելով իմն բանս · *Ոչ ՛ի յերկնից բերել և ոչ ՛ի սրբոյ կուսէն ասացեալ ըզս՟բ մարմինն Քի · պարտ համարեցայ փոքր ինչ ասել առ նս՟ · *Ով անմիտք և միայն գիտօղք զըպարտել · զի ո՞րդ եկիք յայս մտածութի և յայս քան ախտացայք հիւանդութ՟ի · քան զի պարտէր ՛իմաստուն ինչ ածել զմտաւ · Օ ՛ի գրեթէ՝ ա՟մ ջանս մեր որ յաղագս հաւատոց՝ ժողովի և հաստատէ թէ ա՟ծածին է ս՟բ կոյսն Մարիամ · *Իսկ եթէ յերկնից՝ և ոչ ինմանէ ասեմք ծնեալ զս՟բ մարմինն ամենեցուն փրկչին մերոյ

Քի · զիա՞րդ տակաւին ի մտացի ա՟ծածին · զո՞ր ոք տակաւին ծնաւ եթէ ոչ է ճշմարիտ · եթէ ծընաւ ըստ մարմնոյ զէմմանուէլ · ծաղր եղիցին այժմ որք զայսպիսի դանդաչեն վս՟ իմ · *Բան զի ոչ սուտէ երանելի մարգարէն եսայեա · ահա՛ կոյսն յղասցի և ծնցի որդի · և կոչեսցեն զանուն նորա Էմմանուէլ · որ թարգմանի ը՟ մեզ ա՟ծ · ճշմարտ է՛ ա՟մ իրք և ս՟բն գաբրիէլ առ երանելի կոյսն ասելով · մի՛ երկնչիր մարիամ · քան զի գտեր շնորհս յա՟յ · և ահա՛ յղասցիս և ծըցես որդի · և կոչեսցեն զանուն նր՟ յս՟ · նա՛ փըրկեսցէ զժողովուրդ իւր ՛ի մեղաց իւրենց · *Իսկ յորժամ ասեմք ՛ի յերկնից ՛ի վերուստ զտ՟ր մեր յս՟ քս՟ · ոչ ոպ՟ յերկնից իջելոյ սրբոյ մարմնոյ նր՟ ասեմք զայսպիսիս · այլ հետևելով յաւէտ ա͞ծայնոյն Պօղոսի գոչողին հաւաստեաւ · առաջին մարդն յերկրէ հողեղէն. իսկ երկրորդն 'ի յերկնից · * Յիշեմք և զնորին իսկ փրկչին զասելն · ոչ ոք ել յերկինս՝ եթէ ոչ որ էջն յերկնից որդին մարդոյ · որ և ծընաւն ըստ մարմնոյ ո͞պ և ասացի իսկ այժմ՝ 'ի սըրբոյ կուսէն · * Իսկ վ͞ս զի որ 'ի վերուստ 'ի յերկնից իջեալ ա͞ծն բան ունայնացոյց զինքն զկերպարանս ծառայի առեալ՝ և երևեցաւ որդի մարդոյ յետ գոլոյն որ ինչ էրն. այսինքն ա͞ծ · * Քանզի անփոփոխելի է և անայլայլելի ըստ բնութ͞ն · ո͞պ մի՛ իմացե͞լ իւրովն մարմնովն յերկնից իջեալ ասի· անուանի և մարդ 'ի յերկնից · կատարեալ գոլով ա͞ծութեամբն · կատարեալ նոյն ինքն եւ մարդկութեամբ · * Եւ ո͞պ միով դիմով իմացե͞լ· քանզի մի՛ է ո͞ր յ͞ս ք͞ս · թէ և բնութե͞ցն տարբերութ͞ի ո՛չ լինի անգիտացեալ · յորոց զանձառելի միաւորութին առեմք եղեալ · իսկ որք ասենն եթէ խառնակումն կամ շփոթումն եղև բանին ա͞յ առ մարմինն , արժանաւորեսցէ քո սրբութ͞դ տասել · քանզի սմանց թերևս զայսոսիկ յաղագս իմ ասել · կամ ո͞պ խորհիլն կամ ասացեալ · իսկ ես այս քան հեռի եմ 'ի խորհելոյ զայսպիսի ինչ · որպէս զի և մոլեգնիլ կարծել զորս համարին բնաւին եթէ փոփոխման ըստուեր յա͞ծայինն բընութիւն բանին է կարողութիւն պատահիլ · * Քանզի մնաց որ ինչ էրն միշտ և ոչ այլայլի · այլ և ոչ ևս այլայլեսցի երբ͞էք ուրեք և փոխադրութե͞

դ͞ձխե եղիցի

եղիցի ընդունակ. այլ անախտ առ այս խոստովանիմք զբանն ա՟յ գոլ ամենեքեան. եթէ և ամէն իմաստաբար ինքն անօրինապէս ըզխորհուրդն յինքեան հետևեցուցել երևի զիւրոյն մարմնոյն պատահեալսն կիրս.

*Ըստ այսմիկ և ամէն ի մասին Պետրոս. ք՟ի չարչարեալ մարմնով վ՟ն մեր. և ոչ բնութե՟ անճառելոյ ածուեն. և զինքն բոլորից փրկիչն ըստ իւրում անօրինականի ո՟պ և ասացի յինքն վերաբերեալ գոլ հաւատասցի զիւրոյն մարմնոյ զչարչարանս՝ որպիսի ինչ էն ի ձեռն մարգարէին ձայնի յառաջագոյն ասացել ո՟պ ի նմանէ՝. զթիկունս իմ ետու ՚ի հարուածս, և զծնօտս իմ յապտակս՝ և զերեսս իմ ո՛չ դարձուցի յամօթոյ ընդ երեսս իմ թքանելոյ. իսկ վ՟ն զի որ՟ց հարցն թլ՟եցելոց

հետևիմք յա՟մ ուրեք, մանաւանդ երանելոյն և ամենահռչակելի հօրն մերոյ Աթանասի, որ եւ ըստ իրօք բնաւին յարտաքս ելանելոյ ՚ի բաց հրաժարեալք, հաւատասցէ քո սրբութի՟դ. և մի՛ ոք երկբայեսցի յայլոց. *Քանզի եդեալ էր արդեօք բազում ինչ բանս զիմն հաւատարմացուցանելով ՚ի նորայոցն. եթէ ո՛չ էր երկուցեալ յերկայնութե՟ գըրոյս. զի մի՛ դուցէ եղիցի վ՟ն այսորիկ առ յագուրդ. և ո՛չ ըստ միոյ եղանակի շարժել առ՚ի յոմանց առնումք յանձն զմիաւորեալն հաւատ. այսինքն զհաւատոյս նըշանակն զոր առ ՚ի սրբո՟ցն մերոց հարց ՚ի նիկիայ ժողովեցելոցն ՚ի ժամանակին յայնմիկ. *Այլ և ո՛չ հրամայեմք մեզ ինքեանց կամ այլոց՝ բառ ինչ փոխել յորոց անդն.

և կամ անցանել զմիով սողոբայիւն. յիշելով զառաքելոյն. մի փոխել ըզսահմանս յաւիտենական զոր եդին հարքն քո.

* Քանզի ոչ էին նոքա որք խօսէինն, այլ հոգին ա՟յ և հօր որ ելանէ 'ի նմանէ. և ոչ օտար յորդւոյ ըստ էութե՟ն բանի. և առ այս զմեզ սրբոյն խորհրդածուք ե՟նք հաւատարմացուցանեն. զի 'ի գործս առաքելոցն է գրեալ թէ, եկեալք 'ի միւսիա՝ կամէին երթալ 'ի բիւթանիա. և ոչ ետ նոցա թոյլ հոգին ս՟բ. գրէ և ա՟ծայինն Պօղոս. իսկ որք ըստ մր՟մոյ են ա՟յ հաճոյ լինիլ ոչ կարեն. այլ դուք ոչ մարմնով, այլ հոգւով. եթէ հոգի ա՟յ է իձեզ բնակեալ. իսկ եթէ ոք ըզհոգին ք՟ի ոչ ունի՝ սա չէ ն՟ր.

* Իսկ եթէ ոմանք որք զուղիղսն թիւրելն են սովորեալք, և զիմս փոխեն զձայնս, մի զարմասցի ընդ այս քո սըրբութիդ. գիտելով թէ որք յա՟մ հերձուածոց յա՟ծաշունչ գրոց զխորեսնոցն մոլորու՟ե պատճառս զորս 'ի ձեռն հոգւոյն սրբոյ ուղղակին են ասացեալք, իւրեանց չար իմացիւքն ապականեն. և ի լ՟ի իւրայնոցն գլխոց զանշէջն կուտեն հուր. իսկ մե՟ զի լուաք թէ և զոր առ երանելին Եպիկտիմոն թուղթն ամենահռչակին հօր մերոյ աթանասի զուղղակի գրեալսն՝ ապականել ոմանց ետուն. որպէս զի յայսմանէ վնասիլ ամենց զպիտանի և զկարեւորն հոգատարեալ եղբարց յօրինակաց հընոց որ առ մեզ անմոլար ունելով առաքեցաք զպատճէն քոյդ սրբութեան.

դ՟ ծիւէ վկայ

*Միաւորութեան .

⁂

Միաւորութին 'ի սրբոց հարցն
Եպիսկոպոսաց .

*Զոր ծաղկեաց 'ի յոլովից ճառից մեծ եպիսկոպոսն Կիւրեղ աղեքսանդրացի . Սա 'ի յանդիմանութին ամբարշտութեանն նեստորի

Գլուխ . ԽԳ .

⁂

*Սրբոյն Պետրոսի Եպիսկոպոսապետին աղեքսանդրի եւ նահատակի . Յորմէ որ յաղագս ածութեան գրոյ .

ՎԱՍՆ ԶԻ ՆԱ ճըշմարտապէս շնորհն եւ ճըշմարտութին 'ի ձեռն յի քի եղեն, ուստի շնորհիւ եմք ապրեալք' ըստ առաքելականն բանին . եւ այս ոչ 'ի մէնջ . այլ յայ պրգեւ է . ոչ 'ի գրծոց . զի մի ոք պարծեսցի կամելով աստուծոյ բանն մարմին եղեալ . եւ ձեւով գտեալ ոպ զմրդ . ոչ նուաղել յածութէն քանզի եւ ոչ 'ի զօրութէն

ԻՒ

*Սրբոյ Հոգւոյն .

խորհէ կամ 'ի փառացն 'ի քեզ կացցէ . աղքատացեալ Յիսուսն եղեւ այս . այլ զի եւ զմահն վս մեր մեղաւորացս յանձն առցէ . արդարն վս անարդարոցս . ոպ զի զմեզ մատուսցէ այ մեռեալ մարմնովն եւ կենդանացեալ հոգւովն .

⁂

*Եւ յետ այլոյ :

Ուստի եւ անճառաբանելին զոր չմարթէ' ասելովն, բանն մարմին եղեւ եւ բնակեցաւ 'ի մեզ . յայտ է' թէ յայնժամ յորժամ հետէ հրեշտակին ետ ողջոյն կուսին ասելով . ուրախ լեր բերկրեցեալ . տէր ընդ քեզ . այժմէ լսել գաբրիէլի փոխանակ թէ ածն բան ընդ քեզ . *Քանզի նըշանակէ' զնա եղեալ յարգանդի . եւ մարմին եղեւ ըստ որում գրեալն է . հոգին սբ եկեսցէ 'ի քեզ եւ զօրութիւն բարձրելոյն

դձխը հո

*Ս [illegible]·

Հովանի եղիցի 'ի վ՟ր քոյ· վ՟որոյ և ծնեալն ս՟բ է և որդի ա՟յ կոչեսցի·

* * *

*Ա [illegible]·

Իսկ ա՟ծն բան, առանց առն, ը՟ կամացն զա՟մ կարողին ա՟յ գործեալ· եղև յարգանդի կուսին մարմին· ոչ եղեալ կարօտ առն ներգործութե՟ կամ մերձաւորութե՟· ք՟զի ներգործողագոյն քան զայր արար զօրութե՟ն ա՟յ հովանի եղեալ կուսին հանդերձ եկելովն ս՟բ հոգւոյն·

* * *

*Տ [illegible]· Յորդ [illegible] գրոց·

ԲԱԶՈՒՄՔ եղեն ս՟բք յա՟մ մեղաց· երեմիամ՝ 'ի յարգանդէ իսկ սրբեցաւ· և յովհաննէս տակաւին յորովայնին խայտաց ցնծալով 'ի ձայնէ ա՟ծածնին Մարիամու· և սա

[illegible]

*ՍՐԲՈՑ ՀԱՐՑՆ·

կայն թ՟գ՟րեց մահ յդ՟մյ մինչև ցմովսէս և 'ի վ՟ր չմեղուցելոցն ը՟ նմանութե՟ յանցուածոցն ադամայ· և այսպէս մնացին մարդիկ ոչ ինչ սակաւս մահկանացուք և ապականացուք ը՟ ունակ բնութե՟ն իւրեանց ախտից· *Իսկ այժմ բանին եղեալ մարդ և իւրացուցեալ զմարմնոյն· ոչ ևս հպին այսոքիկ 'ի մարմինն վ՟ 'ինըմն եղելոյ բանին· այլ 'ի նմանէն 'ի բաց բարձեալ լինին· *Այնուհետև և մարդիկ ոչ ևս ը՟ իւրեանց ախտիցն մնան մեղաւորք և մեռեալք· այլ ըստ բանին զօրութե՟ յարուցեալք անմահք և անապականք մնացեն·

*Ո՞ւստի եղեալ մարմնոյն յա՟ծածնէն Մարիամայ, ինքն ասի ծնեալ՝ որ այլոցն պարգևէ ծնունդ 'ի գոյութի՟· զի զմերս ծնունդ յինքն փոխադրեսցէ· և ոչ ևս

դ՟ձխթ մի

միայն ոչ հողեղէնք ՚ի հող դարձցուք, այլ ոչ ընդ երկնից բանին միաւորեալք ՚ի յերկինս համբարձցուք առ ՚ի նմանէ։ *Ապա ուրեմն այսպէս և զայլ կերպն մարմնոյ՝ ոչ փոխադրեսց վայրապար յինքն՝ զի մի՛ ևս ոչ մարդիկ. այլ որ պիտիք բանին յաւիտենից կենացն հաղորդիցուք։ *Քանզի և ոչ ևս ըստ առաջին ծննդեանն յադամայ մեռանիմք. այլ այնուհետև ծննդեանս մերոյ և ա՟մ մարմնականիս ապականու՟թ փոխադրեցելոցս ՚ի բանն՝ յարիցուք յերկրէ. ընծիցելոյ վ՟ս մեղացն անիծից, ՚ի մեզ վ՟ս մեր եղելոյ անէծքն։

⁂

*Յուլիոսի եպ՟ի Հռօմայ ի Թղթոյն որ առ Պրօսդօկիոս։

ՔԱՐՈԶԵԼԸ

րումն հաւատոցս և մարմնացեալ ՚ի կուսէն

Մարիամայ որդին ա՟յ և բնակեալ ՚ի մարդիկ՝ ոչ մարմնով ներգործեալ. քանզի այս ՚ի վ՟ր մրգ՟րէից և առաքելոց է. այլ կատարեալ ա՟ծ մարմնով և մարդ կատարեալ հոգւով. ոչ երկու որդիք միոյն բնութ՟ե առեալ մարդ՝ իսկ միւսն մահկանացու մարդ առեալ յա՟յ. այլ միածին ՚ի յերկինս միածին ՚ի յերկրիս ա՟ծ։

⁂

*Սրբոյն Փիլիքսեայ Եպ՟ի Հռօմայ և վկայի ՚ի Թղթոյն որ առ Մաքսիմոս եպ՟ս Աղեքսանդրի Եւ ՚ի նորին Թղթին։

⁂

ԻՍԿ ՎԱՍՆ

մարմնաւորութ՟ե բանին և հաւատոյ.

*Հաւատամք ՚ի տ՟ր մեր յ՟ս ք՟ս ՚ի սրբոյ կուսէն Մարիամայ ծնեալ. զի սա է ա՟յ մշտնջենաւոր դ՟ձիդ՟ որ որդի և բան. և ոչ մ̅րդ յա̅յ առեալ. զի այլ ոք իցէ քան զնա, *Բանն զի ոչ մարդ էառ որդին ա̅յ զի իցէ այլ ոք քան զնա, այլ՝ ա̅ծ գոլով կատարեալ՝ եղև համանգամայն և մարդ կատարե̅լ՝ մարմնացեալ ՚ի կուսէ,

* * *

*ԹԷՈՓԻԼԵԱՅ ԵՊ̅ՍԻ ԱՂԷՔՍԱՆԴՐԻ ՚Ի ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏՕՆԱԿԱՆԷՆ,

* * *

ՔԱՆ, Օ, ԻՆ՞ է՝ յանժամ սքանչելեացն նշխար, մի՝ անհաւատ լիցին և թէ զօրութի̅ն ա̅յ կարօղ է առնել կուսի ծնանիլ. յորում եղեալ կենդանին ա̅յ բանն վ̅ս առ մեզ նմանութե̅ն. ք̅ զի այլ ազգ լինիլ առ մեզ մերձաւորութե̅ն ն̅ր ոչ էր մարթ. զի մի՝ ՚ի ցանկութէ̅ և ՚ի քընոյ ա̅պ ՚ի վ̅ր այլոց ունի ընկալցի զմարմինն. այլ ըստ նմանութե̅ այսորիկ առնուս՚ի կուսէ ծնեալ մարդ երևեալ իբրև ըզմեզ ՚ի ծառայի կերպի. բայց ՚ի գործոցն ցուցանի ամ̅ցնց արարչագործ և տ̅ր՝ գործելով զգործս ա̅յ.

* * *

ՙՆՈՐԻՆ ՚Ի ՏՕՆԱԿԱՆԱՅ ԸՂԸՆՈՅՆ

ՙԲանզի ո̅պ արուեստաւորացն ճարտարք ոչ միայն ՚ի պատուականաց նիւթոց երևեցուցեալ զարուեստն սքանչելի, այլ և յանարգ հողոյ և ՚ի մոմոյ՝ լուծելոյ յորվակի առեալ՝ զհանճարոյն իւրեանց ցուցանեն զզօրութի̅, յոյժ առաւել գովելին. *Ապաքէն և ք̅ զամենեսեան գեղեցիկ արուեստաւորն կենդանի և ներգործօղ բանն ա̅յ՝ կարգի յօդաւորութե̅ զարդարեալ զա̅մ. ոչ ՚ի պատուականն և յերկնային նիւթոյ առեալ մարմին եկն առ մեզ. այլ ՚ի կաւոյ դ̅ ճ ծ ա̅ ցու-

Մ[illegible]

ցուցանէ զմեծութիւն իւրոյ արուեստին զ՚ի կաւոյ ըստեղծելն կանգնել մարդ. ինքն ՚ի կուսէ նոր վայելչութեամբ յառաջ եկեալ մարդ. զեղանակ ծննդեանն փոխեալ. *Իսկ ըստ ամենայնի յառ մեզ նմանութենէս առանց մեղաց ՚ի ծննդենէն ոչ փախուցեալ. *Խանձարրօք պատեալ. կաթնաբուծեալ. մանուկ ՚ի մսուր եդեալ. զբնութեանս մերոյ տկարութիւն ընկալեալ վասն առաջին յանցանացն. այլ տակաւին մանուկ գոլով, համանգամայն ըզթշնամին և զնորային փաղանս խռովեցուցանէր. զմոգսն քարշեալ յա̃շխարութ̃. և հարկաւորեալ արհամարհել զթագաւորն զառաքիչն նոցա.

⁂

*Սրբոյն Կիպրիանոսի Կարթա-
գինեցւոց հայրապետին [illegible]
[illegible] և կուսին.
*Ցուցէ որ յաղագս

Սրբոյ Հոգւոյն.

ողորմածութեան ճաշու.

⁂

ԲԱԶՈՒՄ և մեծամեծք են եղբարք սիրելիք՝ աստուածայինն բարեգործութիւնք. յորոց զմերս փրկութիւն Աստուծոյ հօր և Քրիստոսի առատ և հարուստ մարդասիրութիւն գործեաց և մինչ գործէ. *Արդ՝ պահել զմեզ և կենդանացուցանել առաքեաց Հայր զՈրդի. զի զմեզ նորոգեսցէ. և առաքեցեալ Որդի կամեցեալ որդի մարդոյ լինել, որպէս զի զմեզ որդիս Աստուծոյ յօրինեսցէ. *Խոնարհեցոյց զինքն՝ զի զժողովուրդն ապարասանել՝ վերստին ստասցի. զի զմեր վէրս բժշկեսցէ. ծառայեաց՝ զի զծառայս յազատութիւն ածցէ. զմահ կոխեաց՝ զի զանմահութիւն մահկանացուացս տացէ.

Գձծէ Ա

Վերջաւորութիւն.

* * *

Մեկնութեան Լուսոյ Գրոց Նորոյ.

* * *

ԵԹԷ ԻՆՉ ՈՉ հաւատան՝ հաւատասցեն առաքելոյ որ ասէն. թէ յորժամ եկն լրումն ժամանակի, առաքեաց ա՟ծ զորդի իւր որ եղև ՚ի կնոջէ, և եմուտ ընդ օրինօք. զորդին իւր ասէ. ոչ մի ՚ի բազմաց. ոչ հասարակաց. այլ յինքենէ մշտնջենաւոր ծնընդեանն իւրում նշանակեաց. զսա յետ այսորիկ եղանիլ ի կնոջէ կազմէ. ոչ զի զլինելն ոչ ա՟ծութեն, այլ առեցելոյն մարմնոյ պարագրեսցէ. եղեալ ՚ի կնոջէ առեցելովն մարմնով. մըտեալ ընդ օրինօք վասն օրինացն պահպանութե. քանզի ա՟ծային նր ծնունդ նախ քան զօրէնսն. իսկ այս՝ յետ

*Սիրոյ Հարցն օրինացն.

* * *

Նորին Մեկնութեան

Լուեսցեն այսուհետև ՚ի բանից նանիր խընդիրք. զի արքայութիւն ա՟յ ոչ գրեալ է՝ ոչ հաճանութե բանից մարդկայնոց է, այլ ցուցմամբ զօրութե պահեսցուք զընթերցումն ա՟ծութեն և մարմնոյն. մի՛ երկաքանչիւրն խօսի որդին ա՟յ. *Քանզի ՚ի նմա երկաքանչիւր բնութիւն է՝ նոյն ինքն խօսի. և ոչ հանապազ միով օրինակաւ խօսի. *Տես ՚ի նմա երբեմն փառս ա՟յ և երբե՟մն մարդոյ կիրս. զի որպէս զա՟ծ ուսուցէնէ զա՟ծայինսն. վասն զի բան է, և որպէս մարդ խօսի ըզմարդկայինսն. վասն զի իմուս էութեամբ խօսի. *Սա է հացն կենդանի որ էջն յերկնից. Սա յա հաց զոր

ք͞ճծ͞ք ես

Վկայութեան.

ես տաց՝ մարմին իմ է. սա՛ է իջեալն, սա՛ է զոր հայր սրբեաց և առաքեաց յաշխարհ.

* * *

*Սրբոյն Բարսղի Եպսի Կապադովկեցւոյ.

* * *

ՔԱՆԶԻ ՈՉ այնքան երկին և երկիր. և մեծութի̄ ծովու և որք ՚ի ջուրսն են բնակեալ և որք ՚ի ցամաքի կենդանիք, և տունկք, և աստեղք, և օդք, և ժամք և զանազան զարդք ա̄մի՝ ըզգերունակութի̄ զօրութե̄ն յայտնի կացուցանեն, որքան զտանիլն անտանելի բանին ա̄յ. անախտաբար շարամանիլն ընդ մահու. զի մեզ իւրովն չարչարանօք զանչարչարութի̄ պարգևեսցէ.

* * *

*Գրիգորի Եպսի Նիւսացւոյ.

* * *

*Սրբոյ Հօրն.

ԶԱՅՍ ԽՈՐհեսցի իւրաքանչիւր ոք, որ և ի քս̄ յս̄. որ ՚ի կերպարանս ա̄յ, ոչ յափշտակութի̄ համարեցաւ զգոլն հաւասար ա̄յ. այլ զանձն ունայնացոյց, զկերպ̄րանս ծառայի առեալ. զի՛նչ խոնարհագոյն ՚ի վե̄ր Թագաւորին էիցս, քանզի գոլ ՚ի կցորդութի̄ աղքատութե̄ս մերոյս բնութե̄. *Կամաւորութե̄ Թագաւորն Թագաւորաց և տե̄րն տերանց, զծառայութե̄ն կերպարանս ըզգենու. և դատաւորն ա̄մի ընդ իշխանութե̄ հըզորաց լինի. և արարածոցս տե̄րն յայրի իջեվանի. այլ ՚ի մսուր անբանից ընկեցեալ լինի. մաքուր և անմահ՝ զմարդկայնոյս բնութե̄ յանձն առնու աղտ. և ընդ ա̄մ աղքատութի̄ս մեր ուղևորե̄լ մինչև ՚ի մահու

դ̄ձծդ̄ փորձ

*Մ[illegible]·

փորձ գայ· *Տեսանես զկամաւոր աղքատութես չափ· կեանք զմահ ճաշակէ· դատաւորն յատեն ածեալ լինի· բոլորից կենդանութե որն ընդ վճռով դատաւորի լինի· ամ գերազարդ զօրութեց թագաւորն՝ զդահճացն ոչ 'ի բաց մղէ զձեռս·

⁂

Առաքելոյ Ս[illegible] Յի
[illegible]·

⁂

ՎԱՍՆ ԶԻ նոյն ինքն թագաւորէ և ած· և զմահ ըստ տնօրէնութեն չարչարանաց ճաշակեաց· ընծայքն խորհրդոց են նըշանակք· մատուցանեն ոսկի· քանզի ճանաչեն զնա թագաւոր· մատուցանեն կնդրուկ· քանզի այ գիտացին մատուցանել· յաւելուն զըմուռս՝ վս խորհրդոյ չարչարանաց մահուն·

*Սրբոյ Խաչին·

⁂

*Նորին·

ԵԹէ ոչ էր նր ծնեալ մարմնապս, և ոչ դու ծնանէիր հոգեպէս· եթէ ոչ էր նր յանձն առեալ զծառայի կերպարանս, և ոչ դու զփառս որդեգրութեն շահէիր· վս այսորիկ 'ի յերկրի երկնաւորն զի դու յերկինս ելցես երկրաւորդ· վս այսորիկ քս զենքն ունայնացոյց· զի մեք ամքն 'ի լրմանէ նր առցուք· նորայն մահ՝ մեզ ամենեցուն եղև անմահութի· ոն չարչարանքն՝ ծառային բարձրութի եղև· և դու զերախտին առնուս 'ի հայհոյութե մեքենայս:

* * *

*Գրիգորի եպսի Նիւսու:

ՄԻ՛ ԽԱԲԵՍցեն մարդիկ և մի խափեսցին՝ մարդ անմիտ ընդունելով զտ՟րունականն.

*Ատտիկոսի Կոստանդնուպօլսի եպսի.

ԱՅՍՕՐ ՔՍ՟ և տ՟րն ըզմարդասիրութեան ծնունդն ընկալաւ. և այլն:

*Նորին.

Եթէ զոք որոշեսցեն 'ի միածինն մարդանալն և կուսին յղանալն, և կրից կցորդութի, և խաչն, և չարչարանքն, և մահն, ուսել գիտասցէ առիթ զայսոսիկ՝ տիեզերականին փրկութեան. այլ մի՛ ոք անարժան համարեսցի մարդասիրութեան ա՟յ. քանզի թէ ամօթալի ա՟մ իրօք և առնելն. *Իսկ եթէ արարչագործելով ոչ թշնամանեցաւ և ոչ բնակելն յարարածին ամօթոյ արժանի գտանեցաւ. *Նա՛ և եթէ չարչարելն չա՛ր իցէ՝ 'ի չարչարանաց ոչ զերծուցանել ո՞ր քան և ս. ա՟յ զի և մեռաւ անմահն, մահուամբ մեռուցեալ ըզմահ. և յարեաւ՝ մե՛զ պատրաստել յարութի. *Նա՛ զայս ամենայն ընդունի՝ ոչ բնութեամբ ա՟ծութեանն, այլ առմամբ մարմնոյն՝ իւրով անկապտելի անախտութեամբն բնակեալ. և

Վ[illegible]
առանց մեղաց որ ինչ է
մարմնոյ՝ իւր կրեալ և
համբերեալ. որպէս զի
գեղեցիկ վարուց առաջնորդ և օրինադիր.

◆

* Յովհաննու Լ[illegible]

◆

ՓՈԽԱՆԱԿ Արեգակնն՝ զարեգակն արդարութե ան
պարադրապէս տարեալ.
և մի՝ խնդրեր թէ
զիարդ. և որ ՛ի
կարգին.

◆

◆

Սրբոյ Հոգւոյն.

◆

◆

◆

Ն[illegible] Բ[illegible]
Յ[illegible] Փ[illegible]
՛ի[illegible] Պ[illegible].

◆

* Տեառն * Յեսուայ
խորախորհրդեանց եպիս
կոպոսի. Սակս անձնա
կան գործոյ ըղձորուն
եան Մարմնաւորու
թին. Անդրանին
ին՝ ՛ի Կուսա
կան յղուն.

◆

ԱՄԵՆԱՆՈՐ-
հակ անանջա
տելի բաղդատութ մշտորն
Հ Ձ Ծ Է Ջե

*Ակոյաւրիանոս.

Ջենակյան ունողի հան գիտութի որակութեան հայրունակ գծաւորութե. մերունակ գծաւորեալ ենթակացուէ յառկակի. և շարամանեալ անօրինաբր ներգործութը մարմին անապական յամենանուշակ կուսէ. և՛ ի վեր քան զհամայնս գոյացել ծոյածին հօր նախա յաւիտեան որդի երեկածին մանուկ կուսածօր որդի ած գոլով. զի և ածածին կոյս.

……

Նորանեւելոյն Նորինաւք հետեւողի Մատթէոսի. Ըէ պարտէ անապական խոստովանել զմարմինն քի. Նոտարին յարգանդէ Սրբոյ Մածածին
եւ յուսին հարիւհու հոր
ան եփրիմ ին դրոյ
Ցի ՌԷ.

……

ԸՆԴՈՒՆԱՅՆ ք մնոտիեն ամենեւին. որք զամ անօրէնու

*Սրբոյ Հարցն.

Թին անարգեն զած, և զմարմնոյս փրկութի ուրանան. և զկերպարին ծնունդն նր անպատուեն. ոչ գոլ ընդունական ասելով զնա անապականութեան.

……

*Նորին.

Նկն որդին ած և զգեցաւ մարմին անապական՝ յանապական կուսէն Մարիամայ.

……

Նորանեւելոյն Նոփրեմ յաղագս անաէրմապէս և անապական ծնընդեանն. Որ ծնաւ անապականութը զտէրն հաւոյ
զածն թր.

……

ՍՊԱՍԱՒՈՐեաց կոյսն՝ ի ձեռն անապականութե՛ քի. պահեաց միշտ զկուսութի. վն զի միշտ անապականութեն փափագեցաւ. եղև մայր անապականութե. և ոչ կա

դձծը րաց

*Ս. Գրութիւնք.

րոյ լինիլ աղախին ապականութե. *Քանզի յորում ստեղծաւ անապականութիւն՝ շաւիղ ապականութե լինիլ ոչ կարէր. յեղումն անփորձ ամուսնութե սովորութե խորհրդապէս՝ ոչ կարէր ապականութե տեղի գըտանիլ. քանզի ոչ կարէր զանապականութի պարտել ապականութի.

⁂

Նորին Ներսէսի որ յաղագս մարգարէին.

Միայն կին ծնաւ քզի օտարէր ապականութե ծնեալն. կոյս ծնաւ վայնր՝ որ էր սրբութե աղբիւր.

⁂

Լաւաջ արիանոսայն. Սրբոյն Լաբանասի Լա որա 'ի պանոնիս և հակառակ.

⁂

ՈԶԻՆՉ ԱՊԱ-
կանէ՝ զհոգի եւ

*Սրբոց Հարցն.

զմարմին՝ բայց միայն մեղք. իսկ այս անհոսանուտ մարմնաւորութի Էմմանուէլի որ 'ի մարիամայ ածածնէ՝ անմեղանչական. *Սա զի եւ յանամուսնական որովայնէ մշտակուսէն. վան այսորիկ և անապական խոստովանելի է. զի ամենայն ապականութեանց և մեղաց բաց բարձիչ է.

*Սրբոյն Կիւրղի Աղեքսանդրու հայրապետի . Առ Նեստոր . Զի տայր նմա տեղի ապաշխարութե̅ . Յառաջ քան ըզներ ժիւն ն̅ր Աղեքսանդրացւոցն, Ո՛ ի չև ևս էր լեալ սուրբ սիւնհոդոսն որ խօսօքն ա̅յ ժողովեցաւ Յեփեսոս .

Գլուխ . ԽԱ

Թուղթ առ Նեստոր .

ԱՌ ՍՈՒՐԲՆ ԵՒ ա̅ծապաշտ և պաշտօնակից մեր Նեստոր . * Կիւրղոս և ա̅մ որք ժողովեալ են ընդ մեզ յաղեքսանդրիա 'ի կողմանց և ի բնակուե̅ եգիպտացւոց ողջոյն .

* Փրկչին մերոյ ասացե̅լ է յայտնապէս . եթէ որ սիրէ ըզհայր իւր կամ զմայր առաւել քան զիս ոչ է ինձ արժանի . և որ սիրէ զորդի կմ զդ̅ստր առաւել քան զիս՝ ոչ է ինձ արժանի . * Ո՛ ինչ արարայք մեք որք յա̅ծպաշտութե̅դ քումմէ պահանջիմք առաւել սիրել զքեզ քան զփրկիչն ա̅մ յ̅ս ք̅ս . ո՞ կարասցէ փրկել զմեզ յաւուրն դատաստանի . և կամ ո՞րպիսի պատասխանի գտանիցեմք որք այս չափ երկարեցաք որ 'ի քէն հայհոյութ̅ի լինէր ըզնմանէ .

* Ո՛ ի թէ միայն յանձն քո՛ էր մեղանչականութ̅ին այսպիսի մոաց և վարդապետութ̅ե , փոքր ինչ էին հոգքն . այլ վ̅ս զի զա̅մ եկեղեցիս գայթակղեցուցեր . և իբրև խմոր հերձուածոց վնասակար և օտարոտիս արկեր 'ի ժողովուրդս . և ոչ այնոսիկ միայն՝ որք մերձաւորք էին քո , այլ յա̅մ տեղիս հասին սաստապատմութ̅իք դրոց քոց .

* Ո՛ իմրդ ևս ճար լիցի լռել մեզ , և ոչ 'ի դ̅ձ՝կ հարկէ

հարկէ՛ յիշել զասացելն տն̅ քի̅. եթէ՝ մի՛ համարիք եթէ եկի արկանել խաղաղութի̅ յերկիր, այլ սուր. եկի քակել զայր ՚ի հօրէ, և զդուստր ՚ի մօրէ. զի եթէ ՚ի վնասիլ հաւատոյն՝ ընդունայն և անօգուտ է պատիւ ծնողաց և երկիւղ. դադարեալ են և օրէնք գթոյ և խնամոյ առ եղբարս և սիրելիս. և ա̅ծապաշտից լաւ համ̅րեալ է մահ՝ քան զկեանս. զի առաւելութ̅են արժանի լիցի հասանիլ ոպ̃ և գրեալ է.

Նաւ ահա մեծ սիւնհոդոսն որ եղև՝ որ ժողովեցաւն ՚ի հռօմէ՛. յորումէր սբ̅ և ա̅ծապ̃շտ եղբայրն մեր և պաշտօնակից կելեստիանոս եպիսկոպոս.

Արդ՝ երրորդեմք զայս բան և դնեմք վկայութի̅ և գրեմք, և լինիմք քեզ խորհրդակից ուղղել զքեզ ՚ի վրիպեալ մտացդ, և ՚ի գայթակղեցուցիչ կրօնիցդ զոր իմանասդ և ուսուցանես. և գալ քեզ յուղիղ հաւատս որ աւանդեալ է ՚ի սկզբանէ յեկեղեցիս ՚ի սրբոց առաքելոց և յաւետարանչաց. որք ինքնատեսք և սպասաւորք եղեն բանին. * Ոի թէ ոչ զայդ արասցես ա̅ծպաշտութի̅դ քո որպէս սահմանեցաւ քեզ ժամադրութի̅ն ՚ի թուղթն զոր յառաջագոյն յիշեցաք՝ և սրբոյ ա̅ծապաշտ Եպիսկոպոսին կելեստիանոսի գործակցի մերոյ, զի գիտասցես զանձն քո. թե ոչ ունիս ը̅ մեզ բաժին և ժառանգութի̅ ի քահանայութե̅ ա̅յ և յեպիսկոպոսութե̅. * Ոի ո՛չ է հնար մեզ անտես առնել զխռովութիս եկեղեցւոյ և զգայթակղութիս ժողովրդոց. և զանարգութի̅ ուղիղ հաւատոյ

դ̃ ձկա̅

հատոյ. և ՚ի գերու͞ն մատնիլ ՚ի քէն հօտից՝ որք պա՛րտէին կենաց. զոր պարտէր քեզ ընդ մեզ ուղիղ փառատրութ͞ե լինիլ ցանկացօղ. և գըտնալ զկնի սրբոց հարցն՝ ընդ շաւիղս ա͞ծպաշտութեանն.

Արդ՝ զայս գիտասջիր. *Որք միանգամ մերժեցանն և անարգեցան ՚ի քէն վասն հաւատոցն ՚ի ժողովրդոց, կամ ՚ի քահանայութէ, ամենեքե͞ն ն͞ք ընդունելի՛ են. Եւ մեզ հաւասարորդ համարիմք. զի ո՛չ է մարթ թէ որք միանգամ ուղիղ մտօք և ճշմարտութ͞են խոստովանութ͞բ կացին՝ թէ անարգեցին, և խոտեցին ինչ քո վկայութ͞բ. այնոքիկ՝ որք բարւոքն արարին և ը͞դդէմ կացին քոյ. *Սորոյ և գրեցերն իսկ դու ՚ի մեծ քաղաքն Հռոմէ. և ցուցեր թղթովն քով սրբոյ եպիսկոպոսակցին մերոյ Կղեստիանոսի. զի ո՛չ եթէ այնչափ միա՛յն պիտոյ է ա͞ծպաշտութե͞դ քում՝ զի խոստովանեսցիս ընդ մեզ, այլ և ընշանակ հաստատութ͞ե հաւատոցն ունիլ յանձին. որ եղաւ ժամանակօք, ս͞բ հոգւով յընտրեալ և ՚ի մեծ սիւնհոդոսին որ ժողովեցաւ ՚ի ք͞ղաքն Նիկիայ. զոր դուն թիւր իմացար, և անարժան թարգմանեցեր. *Օ ի թէպէտ և խոստովանիս լո՛կ զբարբառն բանիւք, այլ պա՛րտ է քեզ ըստ կարգի օրինացն՝ գրով տալ զխոստովանութ͞ին. զի նզովեսցես զապականե͞ն և զանարժան կրօնս վարդապետութ͞ե քոյ. և իմասցիս ուղիղ. և ուսուսցես իբրև զմեզ զամենեսեան. *Որպէս և յարևմուտս և յարևելս եպիսկոպոսք և վարդ͞պտք և առաջնորդք ժողովըրգոյ. և ոչ կարգեաց ՚ի Հռոմ մ՟բ սիւնհոդոսն. և մեք ամենեքեան, ոչ ուղիղ և անվրէպ և անսըխալ գրեցաք ՚ի թուղթն առ ա՟ծպաշտութիդ քո՛ յեկեղեցւոյն աղէքսանդրացւոց: *Կարգեցաք ՚ի թուղթն մեր թէ զի մ՟րդ օրէնք ուսուցանել. եւ յորմէ՞ Տեառնական պարտիցէ. *Զի այս է կաթուղիկէ և առաքելական եկեղեցւոյ հաւատ. որում միաբանին ա՟մ արևմտեայք և արևելեայք որթոդոքս եպ՟ք.

Հաւատամք ՚ի մի ա՟ծ Հայրն ամենակալ. ա՟մ երևելեաց և աներևութից արարիչ: *Եւ ՚ի մի տ՟ր յ՟ս ք՟ս որդին ա՟յ ծնեալ ՚ի Հօրէ միածին. այսինքն յէութ՟է Հօր. ա՟ծ ճշմարիտ յա՟յ ճշմարտէ. ծնեալ և ոչ արարեալ: *Ննակից Հօր՝ որով ա՟մ եղև յերկինս և յերկրի. որ վասն մեր մարդկան և վասն մերոյ փրկութ՟ե էջ մարմնացաւ և մարդացաւ. մեռաւ և յարեաւ յաւուր երրորդի, և ել յերկինս, և գայ դատել զկենդանիս և զմեռեալս: *Եւ ՚ի Հոգին ս՟բ. *Եւ որք ասեն թէ էր երբեմն զի չէր. և եթէ յոչընչէ եղև, կամ յայլմէ զօրութենէ և ՚ի բնութ՟է, կամ փոփոխելի և այլայելի զորդին ա՟յ, զայնպիսին նըզովէ՛ կաթողիկէ և առաքելական եկեղեցի.

Արդ՝ ա՟մի երթամք զՀետ խոստովանութ՟ե ս՟բց Հարցն՝ որովք խօսեցաւ Հոգին ս՟բ. և զկընի մտացն նոցա արասցուք զնայեցուածս գնացից մերոց. իբրև զարքունի ճանապարհ գնասցուք, և ասասցուք թէ՝ նոյն ինքն միածինն ա՟յ բանն որ ՚ի նոյն Հօր բնութ՟է իսկ ծնեալ յա՟յ ճշմարտէ ճշմարիտ ա՟ծ, լոյս

դ՟ ճկդ՟ իլու-

՚ի լուսոյ՝ որով ա՟մ եղև յերկինս և յերկրի·

* Որ վ՟ մեր փրկութե՟ էջ և ունայնացոյց զանձն իւր· մարմնացաւ և մարդացաւ,· այսինքն՝ մարմին ՚ի ս՟բ կուսէն իւր միացոյց · և յարգանդէ ըստ մերում նմանութե՟ ծնաւ. և երևեցաւ մ՟րդ ՚ի կնոջէ· * Ո՛չ անկեալ ՚ի բնութենէն իւրմէ· այլ թէպէտև եղև հաւասար մարմնոյ և արեան, սակայն և այնպէս կայ և մընայ որ էն ա՟ծ ,յա՛յտ է՝ թէ բնութ՟ և ճշմրտութ՟. և ո՛չ ՚ի բնութի՟ մարմնոյ զանձն բանին ա՟յ իջուցանել ըզբնութին. զի անշա՛րժ է և անփոփոխելի ա՟մի՟, նոյն կայ մշտնջենաւոր ըստ գըրոց· * Երևեցաւ տղայ և ՚ի խանձարուրս պատեցաւ. և ՚ի գոգ ծնողին իւրոյ սըրբոյ կուսին և յերկրին մանուկ· ս՟կյն լնու զա՟մ արարածս իբրև զա՟ծ ·

և աթոռակից է ծնողին իւրոյ· զի ա՟ծութին անճառ է և անհաս· և սահմանիլ չընդունի· Միացեալ ՚ի մարմնի բնութ՟· հոգւով բանաւորութ՟ խոստովանիմք զբանն · միում որդւոյ երկրպգ՟մք տ՟ն յ՟ի ք՟ի · և ո՛չ զատանեմք և բաժանեմք մ՟րդ յա՟յ· մերձաւորութ՟ ՚ի միմեանս պատուով և յարգանօք ինչ միութեան·

* Զի այսպիսի միտք և բանք՝ ընդունայնութի՟ են ՚և ոչ այլ ինչ·

* Զի ո՛չ ուրոյն անուանեմք զք՟ս զոր յա՟յ բանն, և ուրոյն դարձեալ զք՟ս ՚ի կուսէն· այլ մի՛ միայն գիտեմք զք՟ս որ յա՟յ հօրէ բանն իւրով մարմնով· և յորժամ մարդկօրէն օծանիւր ը՟ մեզ· և սակայն սըրբոյ իւրոյ նոյն իսկ տայ զհոգին· և ո՛չ չափով· ո՟պ ասէ երանելի աւետարանիչն Յօհաննէս· * Այլ և ո՛չ

զայն ասեմք եթէ բնակեցաւ բանն որ յայ՟ իբրև ՚ի լոկ մարդ, յոր ՚ի կուսէ ծնեալն. զի մի իբրև ած՟ազդեստ իմանայցի քս՟. Զի թէպտ՟ մրդ՟ եղև և բնակեցաւ ՚ի մեզ բանն՝ ասի և ՚ի Յս՟ բնակեալ ամ՟ լրումն ած՟ութեանն մարմնապէս. այլ այսպս՟ իմանամք թէ մարմին եղև. ոչ եթէ որպէս և ՚ի սբ՟ոն բնակեալ ասի ըստ նմին հաւասար և ՚ի նմա ասիցեմք զբնակիլն, այլ միութի՟ բնութե՟ և ոչ ՚ի մարմին փոխեալ. այսպս՟ ասի բնակութի՟ որպ՟ ինչ ասի վս՟ հոգւոյ մարդոյ ՚ի մարմնի իւրում.

Նա յաւհետև մի՛ է քս՟ որդի և տր՟. ոչ իբրև մերձաւորութբ՟ ինչ լոկ պատուոյ միաւորութի՟. և կամ իբրև համարձակութիւն ունիլ մարդոյ առ ած՟, զի ոչ կարէ միացուցանել զբնութիւն հաւասարապատուութիւն. * Զի ահա Պետրոս և Յովհաննէս հաւասարապատիւք են միմեանց. զի առաքեալք և աշակերտք են. սակայն չեն մին երկուքն, և ոչ յարելութե՟ կարգ ինչ է իմանալ. զի չէ մարթ այսպիսի իրօք իմանալ բընութե՟ միութի՟. * Նաև ոչ ընդունելութի՟ խնամոց որպ՟ մերձենամք առ Տր՟ որպ՟ և գրեալն է, և լինիմք մի հոգի ՚ի նա. * Մանաւանդ ՚ի մերձաւորութե՟ անուանէ ամենևին հրաժարիմք. զի չէ բաւական նշանակել զմիութի՟ն.

Նաև ոչ ած՟ կամ տր՟ քի՟ անուանեմք ըզբանն որ յայ՟ հօրէ. զի մի՛ դարձեալ յայտնի յերկուս բաժանիցեմք զմի քս՟ զորդի և զտր՟. և ՚ի հայհոյութե՟ պարտաւորութի՟ անկանիցիմք յորժամ ած՟ և տր՟ իւր առնիցեմք զնա.

Ն

դձկե Նաև

Սրբոյն Կիւրղի ·

*Այլ որպէս յառաջագոյն ասացաք, միացաւ բանն ա͞ծ ՚ի մարմին՝ բնութ͞բ, և է ամենեցուն ա͞ծ, և տէր է՝ ամ͞ի. և ոչ ինքն իւր ծառայ է՝, եւ ոչ ինքն իւր տ͞ր. այլ անմարթ և անարժան է, և լի՛ հայհոյութ͞բ իմանալ զայն և ասել. զի թէպէտ և ասէ իւր ա͞ծ ըզ հայր, սակայն ա͞ծ է ինքն բնութ͞բ և ՚ի բնութենէ նորա.

*Այլ ոչ եթէ անգիտացաք ինչ այնմ. զի հ͞նդերձ ա͞ծութեամբն մարդ եղև. և որ ը͞ն ա͞մ իցէ ըստ մարդկութ͞ կարգաց բնութ͞ե. այլ ինքն իւր տ͞ր ի՞բր լինիցի ա͞ծ կամ տ͞ր. *Այսու հետև իբրև զմարդ որչափ վայել է ըստ ունայնանալոյն կարգաց ընդ մեզ զինքն ընդ տ͞ւ ասէ. այսպէս և եղև ընդ օրինօք. և սակայն զօրէնսն իսկ խօսեցաւ՝ և օրէնսդիր

Առ Պետրոս ·

իբրև ա͞ծ ·

*Հրաժարիմք դարձեալ և զայն ասել վասն ք͞ի. եթէ վ͞ս զգենլոյն զգեցեալն պաշտեսցի. և վ͞ս աներևութին՝ երկիրպ͞գանեմք երևելոյն.

*Արհաւիրք և դողումն են՝ և դարձեալ ՚ի վ͞ս այնորիկ և զայս ևս ասել. թէ որ առաւն՝ վ͞ս առնլոյն ա͞ծ յորջորջի. զի որ զայն ասէ՝ բաժանէ դարձեալ յերկուս ք͞սն. և մարդ ուրոյն անջատէ և ա͞ծ դարձեալ ուրոյն. և ո՞ւր ունի ըզ խոստովանութեան. վ͞ս զի մարթ իսկ է, եթէ ընկեր յընկերէ՝ երկրպագիցի ոք և ոչ յորջորջի ա͞ծ. *Այլ մի՛ իմանալի է յ͞ս ք͞ս միածին որդի. միով երկրպագութ͞բ պատուի հանդերձ մարմնով իւրով.

Նաև խոստովանիմք եթէ նոյն ինքն որ յ͞այ հօրէ ծնեալ որդի ե͞ւ ած միածին. որ իւրով բնութե՛ն անվիշտ էր, և մարմնով իւրով մեռաւ վասն մեր ըստ գրոց. *Այն էր ՚ի խաչ ելեալ մարմին իւրում, և անվշտութե իւրացոյց իւր զվիշտս մարմնոյն. Շնորհօք այ վասն մեր ըղ մահ ճաշակեաց. եւ մահու զմարմին իւր. այն որ բնութե՛ն է կենդանի, և նա ինքն է յարութի. զի անհաս զօրութե՛ն կոխեաց զմահ. և իւրով մարմնովն եղեցի անդրանիկ ՚ի մեռելոց և պտուղ ննջեցելոց. և արարեալ ճանապարհ բնութե մարդկան յանապականութի վերանալ. Եւ ոմ այժմ աստ մեք՝ շնորհօքն այ վն ամենեցուն զմահ ճաշակեսցէ. և յարեաւ յերրորդ աւուր. և էառ յաւարի զդժոխս.

Որդ՝ թէպէտ և ասի թէ ՚ի մրդոյ եղև յարութի մեռելոց, այլ է

մանամք զբանն այ որ եղև մարդ. և լուծաւ նովաւ զօրութի մահու. *Պաւյ դրէլ ՚ի ժամանակի իւրում մի որդի և տրն փառօք հօր. զի դատեսցէ զաշխարհս արդարութե իւրով ոմ և դըրեալ է.

Յիրաւի և զայն ևս յանելուցուք թէ պատմեմք և աւետարանեմք զմահն միածնի որդւոյն այ. այլ ինքն յի քի. և ըղ յարութին ՚ի մեռելոց և զվերանալն յերկինս.

Խոստովանիմք զպատարագս օրհնութե կատարեալ յեկեղեցիս. այսպէս մերձենամք ՚ի խորհուրդն օրհնութե. և սրբիմք յորժամ կցորդիմք սուրբ մարմնոյն և պատուական արեանն փրկչին ամի յի քի. *Այո ոչ եթէ իբրև զռմկ մարմին ընդունիմք՝ քաւ լիցի. և ոչ իբրև զմարդոյ սրբեցելոյ ՚ի բանն դձկէ իբրև

Սրբոյն Կիւրղի Աղեքսանդր·

իբրև ՚ի պատիւ միութ՟ե· և իբրև զա՟ծութեն բընակիչ ունելով յինքեն։ *Այլ իբր՟ զկենդանարար ճշմարտութ՟ե և ՚ի բանին մարմին· զի կենդանի՛ է բնութ՟ե իբրև զա՟ծ· և վասն զի միացաւ ՚ի մարմին իւր, կենդանարարեցոյց զնա։

Զի թէպէտ և ասիցէ ցմեզ եթէ՝ արդարև ասեմ ձեզ· եթէ ոչ կերիցէք զմարմին որդւոյ մարդոյ, և ըմպիցէք զարիւն նր՟, ոչ իբրև զմարդոյ որ իբրև զմի ՚ի մէնջ համարիցիմք։ *Քանզի զիա՞րդ էր հնար եթէ մարդոյ մարմին որ բնութ՟ե իբրև զմեզ իցէ, եթէ կարիցէ՝ լինել կենդանարար՝ այլ ճշմարտութ՟ե միացոյց իւր վասն մեր մարմին· և եղև մարդ, և յորջորջեցաւ որդի մարդոյ։

Ո՛չ յաւետարանի փրկչին մերոյ ՚ի բարբառս, ոչ յերկուս զօրութ՟իս և ոչ յերկուս երեսս բաժանեալ տեսանեմք· և ոչ է իսկ մին միաւոր ք՟ս յերկուս բաժանեալ։ *Զի թէպէտ և յերկուց իրաց երևի, այլ ՚ի միութ՟ի յանբաժին միացեալ· որպէս մարդ իմանալի է ՚ի շնչոյ և ՚ի մարմնոյ· և ոչ կրկին ոք ասի· այլ մի յերկոցունց։ այլ ըստ մարդկութ՟են և ըստ ա՟ծութեանն իբրև ըզմիոջէ իմասցուք ուղղութեամբ։ *Զի յորժամ ա՟ծաբար ասիցէ զինքենէ, ասէ թէ՝ որ ետես զիս՝ ետես ըզհայր իմ· և ես և հայր իմ մի եմք, զա՟ծութենէ և զանհաս բընութենէ նորա իմանամք· զի մի՛ է առ հայրն իւր վ՟ նոյնութ՟ե բնութեն։ զի պատկեր և կերպարան և ծագումն փառ՟ց նր՟՝ է։

*Դարձեալ և յորժամ ըզմարդասիրութեան կարգ ևս ոչ անարգէ, և խօսի ընդ հրէայսն և ասէ, այժմ խնդրէք զիս սպանանել, այր՝ որ զճշմարտութիւնն ընդ ձեզ խօսեցայ.

*Դարձեալ ոչ ինչ նուազագոյն երևի՝ ի ճշմրտութէն և ՝ի հաւասարութէ հօր ածն բան՝ և յորժամ ՝ի կարգս մարդկութէն տեսանիցեմք. և յիրաւի և հաւատալի է թէ՝ որ ածն էր բնութե՝ եղև մարմին. այսինքն մարդ հոգւով և մտօք բանաւորութեան.

*Այլ զի՞նչ մարթ իցէ արդեօք ամօթ համարիլ ուրուք ըզ բարբառս նր. թէ ասացին որպէս մարդկան վայելէ. զի եթէ հրաժարեալ էր յայնմանէ որ ըստ մարդկութեանն վայելէին բանք ո՞վ էր որ ըստիպէր զնա լինել իբրև զմեզ մարդ.

այն որ իջոյց զանձն իւր կամօք ի խոնարհութի վն մեր. վասնորոյ պատճռնաց հրաժարիւր յայնցանէ՝ որ ը խոնարհութե իրյն վայելէին բանքն. այսուհետև միում երոց և միում զօրութե ըզբարբառն աւետարանի վայելէ դնել. այսինքն բանին մարմնացելոյ. զի մի է Տր Յս Քս ըստ գրոց *Ո ՝ի թէպէտ և անուանի առաքեալ և քհնյապետ խոստովանութե մերոյ իբրև զքհնյանալ այ հօր. որ վն մեր հօրն իւրոյ մատուցանէ զքհնաս խոստովանութե մերոյ. Այլ ՝ի հոգին սբ.

*Դարձ զնոյն ասեմք. որ յայ բնութէն ծնեալէ որդի միածին. և ոչ իբրև զմարդոյ ուրոյն համարիմք ըզքահանայութեն անուն, այլ նոյն ինքն եղև միջնորդ այ, եւ մարդկան փրկանք. ածեալ ի խաղաղութի դձկթ տալ զանձն իւր 'ի հոտ անուշից այ̃ և հօր.

* Բնաւորի աս̃ զոհս և պատարագս ոչ կամեցար. զողջակէզս և զվ̃ս մեղացն ոչ խնդրեցեր . մարմին հաստատեցեր ինձ . յայնժամ ասացի ահաւասիկ գամ ես 'ի գլուխ գրոց գրեալ է վ̃ս իմ, առնել զկամս քո ա̃ծ .

* Մատոյց զանձն իւր 'ի հոտ անուշից վ̃ս մեր. և ոչ վ̃ս իւր. որպիսի զոհից և պատարագաց կարօտ էր արդեօք նա . այն որ հեռի և 'ի վեր էր քան զմեզս իբրև զա̃ծ .

* Զի թէ ամենեքեան մեղան և նուաղեալ են 'ի փառացն այ̃ , որով գայթակղեալ անկան 'ի վիշտս . և ախտացաւ բնութի մարդկան 'ի մեղս. այլ նա ոչ այսպէս . Եւ մեք նուաղեալ եմք 'ի փառաց նր̃ . և զիարդ ասիցի արդեօք եթէ զենաւ վ̃ս մեր գառն ճշմարիտ .

* Եւ թէ ասիցէ ոք արդեօք եթէ մատոյց զանձն իւր վ̃ս իւր և ոչ վ̃ս մեր ոչ կարեն խուսել 'ի պարտաւորուէ ամպարշտութեն իւրեանց . զի և ոչ իբրև իրօք գտանի յանցուցեալ . զի և ոչ արար մեղս . արդ՝ որպիսի պատարագաց լինէր կարօտեալ՝ յորում ոչն էին մեղք կարօտ պատարագաց 'ի քաւութի .

Եւ յորժամ ասիցէ վ̃ս սրբոյ հոգւոյն եթէ՝ նա զիս փառաւոր առնէ՝ իմացուք ուղիղ . զի ոչ եթէ նա փառաց ինչ կարօտ է յայլմէ առնուլ միորդին ք̃ս . և կամ 'ի հոգւոյն սրբոյ փառս գտանել . զի ոչ եթէ 'ի վեր քան զնա գտանիցի հոգի նր̃ . այլ վ̃ս յայտնութե ա̃ծութե իւրոյ . և վ̃ս հանդիսի մեծամեծ գործոցն՝ որ իւրով հոգւովն ցուցանէր , փառաւորիլ 'ի նմանէ ասի .

* Զոր օրինակ և ըստ մեզ իսկ. յորժամ ասիցէ ոք վս զօրութե իւրոյ կամ իմաստութեան թէ որովք փառաւորիմն ես. * Զի թէպէտ և Հոգին առանձինն անձնաւորութբ, և իմանի յանձն իւր, և՛ի Հոգի՛ սբ, և ոչ որդի. այլ ոչ է օտար 'ի նմանէ. զի Հոգի ճշմարտութե անուանի, և քս է ճշմարտութի և երևի նովաւ ոպ յայ և՛ի Հօրէ։ * Նազդէր և Հոգին 'ի ձեռս առաքելոցն և առնէր փառաւորեալս. և յետ վերանալոյն ան մերոյ յի քի յերկինս՝ և փառաւորէր զնա. զի հաւատարիմ է թէ ած էր բնութբ. * Դարձեալ և ինքն ազդեր Հոգւովն իւրով. վս որոյ և ասէ իսկ. թէ յիմմէն առնու և պատմէ ձեզ. և ոչ եւս ասեմք եթէ իբրև առնելով Հոգին ընդունիցի զիմաստութի և զօրութի. զի կատարելէ ածմի և անկարօտ ամ բարութեց. վս զի 'ի Հօր զօրութէն և իմաստութէն որդւոյ Հոգին ինքն իմաստութի էր և զօրութի. * Նա՛ վս զի ած մարդացեալ 'ի մարմնի բնութբ սբ կոյսն ծնաւ ըստ մարմնոյ. զնա՛ և ածածին անուանեմք. ոչ եթէ բնութբ և էութբ բանին սկիզբն ունիցի 'ի մարմնոյն. զի էր 'ի կզբանէ և ած էր բանն. և նա ինքն արարիչ է ամ արարածոց. * Այլ ոպ յառաջագոյն ասացաք. վս զի բնութբ միացոյց իւր զմր, կուսին. և էառ յանձն ծնանիլ յորդանդէ ըստ մարմնոյ, ոչ իբրև կարօտեալ ինչ յիւր բնութին, և զը ժամանակօք և 'ի վախճանի աւուրց ծնանիլ. այլ զի զծնընդեանն մերոյ օրհնեսցէ զսկիզբն. * Նաև 'ի ծնա

Նմին ն̄ր ի կնոջէ՝ միացեալ մարմնովն, այնու հետև լուեցուսցէ յա̄մ ազգաց մարդկութ̄ե զերկրաւոր մարմինսմեր. և որ ՚ի տրտմութ̄ե որդիս ծնանիլ սաստաւ՝ նովաւ խափանեսցի. Նա̂ ճշմարտեսցէ զբարբառ մարգարէին որ ասէ. զօրացաւ մահ և եկուլ. և դարձեալ. էհատ ա̄ծ զա̄մ արտօսր յա̄մ երեսաց. վ̄ս այսորիկ ՚ի պա̄տճառաց ասեմք զտեսչութիւն նորա.

Նա̂ զի կոչեսցի սրբովք աշակերտօքն հանդերձ և երթիցէ ՚ի հարսանիսն ՚ի կանա գալիլեացւոց. և օրհնեսցէ՝ զհարսանիսն.

Զայս ցուցանել ուսաք ՚ի սրբոց աւետարանացն և յառաքելոցն. եւ յա̄մ ա̄ծաշունչ գրոց. և յերանելի հարցն ՚ի ճշմարիտ խոստովանութենէ. *Ը. յա̄մ ա̄մի պարտէ և քում երկիւղածութե̄դ հաւաստարիլ և վկայել առանց նենգութեց. *Նա̂ զոր ինչ պարտէ նզովել, երկիւղածութ̄ե քում՝ կարդալ է ի թղթիդ մերում.

*Եթէ ոք ոչ խոստովանեսցի ա̄ծ ըստ ճշմարտութ̄են զԷմմանուէլ, և վ̄ս այսորիկ ա̄ծածին զս̄բ կոյսն ծնեալ ըստ մարմնոյ զբանն ա̄ծ. նզովեալ եղիցի.

Եթէ ոք ոչ խոստովանեսցի բնութ̂ միանալ ՚ի մարմնի բանին ա̄յ հօր, և մի ք̄ս հանդերձ մարմնովն իւրով, զնոյն ա̄ծ միանգամայն և մարդ. նզովեալ եղիցի.

Եթէ ոք զմի ք̄ս բաժանեսցէ յերկուս դէմս յետ միանալոյն, և միայն մերձաւորութ̄ե յարելուե̄ ասիցէ իբրև պատւով, և կամ ճոխութ̄ե և զօրութ̄ե, և ոչ միութ̄ե բնութեամբ. նզովեալ եղիցի.

*Եթէ ոք յերկուս երեսս կամ յերկուս զօրութիս զաւետարանացն և զառաքելոցն զգրեանն և ըզբարբառուն բաժանեսցէ, և կամ զՔ՟ի ասացելոյն սրբովք իւրովք․ և կամ զոր ինչ իսկէ ասացեալ, և զամենայն իբրև մարդոյ ուրոյն ՚ի բանէն ա՟յ իբրև յարելութ՟ե իմանացէ, և զամենայն դարձեալ ա՟ծաբար միայն ա՟յ բանին հօր․ Նզովեալ եղիցի․

*Եթէ ոք իշխեսցէ ասել մարդ ա՟ծազգեաց զՔ՟ս, և ոչ ա՟ծ ճշմարիտ իբրև զմի որդի բնութ՟բ՝ որ եղև բանն մարմին և հաւասարեցաւ մեզ արեամբ և մարմնով․ Նզովեալ եղիցի․

*Եթէ ոք ասիցէ ա՟ծ և տ՟ր է Ք՟ի՝ որ յա՟յ հօրէ բանն, և ոչ խոստովանեսցի զնոյն ա՟ծ և մարդ մի անդամայն ՚ի լինիլ բանին մարմին ըստ գրոց․

Նզովեալ եղիցի․

Եթէ ոք ասիցէ իբրու մարդ զօրութ՟ե գործանել ՚ի յա՟յ բանէն յ՟ս, և զմիածնին փառս մերձեցուցանէ իբրու յայլ ոք քան զնա․ Նզովեալ եղիցի․

Եթէ ոք իշխեսցէ ասել, եթէ վերացելոյ մարդոյն արժանէ երկրպագութ՟ի առնել ընդ բանին ա՟յ, և փառաւորակից լինիլ ընդ ա՟յ իբրև այլում․ զի յորժամ ընդումեք ասիցէ ի հարկէ երկուս իմացուցանէ․ և ոչ միով երկրպագութեամբ պատուեսցէ զէմմանուէլն, և մի փառաւորութ՟ի տացէ որով եղև բանն մարմին․ Նզովեալ եղիցի․

Եթէ ոք ասիցէ զմիոյ տ՟է յ՟է ք՟է եթէ փառաւորեցաւ ՚ի հ՟գ՟ւյն իբրև յօտար զօրու՟է․ և նովաւ առաւելութ՟ի զօրութեն ի վ՟ր այսոց պղծոց կա

դ՟ճհ՟ տարէր

տարէր 'ի մարդիկ ըզնըշանս ա̄ծագործս. և ո՛չ նորին իսկ ասիցէ ըզՀոգին որով առնէր զա̄ծագործ նշանս. նզովեալ եղիցի.

Առաքեալ և քահանայապետ խոստովանութե̄ մերոյ լինել ասեն ըզքս̄է ա̄ծաշունչ գիրք. և մատուցանել զանձն իւր վ̄ս մեր 'ի հոտ անուշից ա̄յ հօր.

*Այլ արդ' եթէ ոք ասիցէ առաքեալ և քահանայապետ խոստովանութե̄ մերոյ ո՛չ զայն' որ յ̄այ հօրէ բանն, որ եղև մարմին և ըստ մեզ մարդ. այլ ուրոյն ինչ մանէ մարդ 'ի կնոջէ. և կամ եթէ ոք ասիցէ եթէ վասն իւր մատոյց զանձն իւր պատարագ. և ո՛չ միայն վ̄ս մեր. զի ո՛չ էր կարօտ պատարագի որ ո՛չ գիտէր զմեղս նըզովեալ եղիցի.

*Եթէ ոք ո՛չ խոստովանեսցի զմարմինն տ̄ն կենդանարար. և իւր իսկ բանին որ յ̄այ. այլ ո̄պ այլոյ ուրուք արտաքոյ քան զնա մերձեցելոյ ի նա պատուով. և կամ ո̄պ բնակելոյ 'ի նա ա̄ծութե̄ն և ո՛չ կենդանարար ո̄րպ ասացի. զի եղև իւր բանին մարմին որ զա̄մ կարօղէ կենդանացուցել. նզովեալ եղիցի.

*Եթէ ոք ո՛չ խոստովանեսցի զբանն աստուծոյ չարչարեալ մարմնով. և խաչեալ մարմնով. և զմահ ճաշակեալ մարմնով. և լեալ անդրանիկ 'ի մեռելոց. որ է կենդանարար ո̄պ զա̄ծ. նզովեալ եղիցի.

* * *

Նորին Կիւրղի Արքեպիսկոպո-
սի Աղեքսանդրացւոյ. Ա-
[illegible]

* Գլուխ. ԽՕ. *

ԱՄԵՆԱՅՆ ինչ յայտնի և ուղիղ է իմաստնոց և ոյք գտանեն գիտութի̃. այլ և գըրեալ է. վ̃ն զի սուր եւ սուրբ աչօք մտաց նայիցին 'ի սո̃ք և 'ի պատուական յա̃ծաշունչ գրոց բանս. և զոր 'ի նոցանէ շնհք օգտութենց իցեն իբրև ա̃ծատուր և երկնաւոր գանձս գանձէն յոգիս իւրեանց. իսկ որք ունիցին միտս վրիպեալս եւ յաղթահարեալս 'ի սըտութէ և անդուռն բերանոց և ապականել մըտաց իցեն ցանկացողք, նոցին լիցին և ժառանգորդք. * Ա̃յ որոյ երանելին Պօղոս գրեաց. զորոց ա̃ծ ժամանակաց այսոցիկ' կուրացոյց զմիտս անհաւատից. զի մի ծագեսցէ 'ի նո̃ լոյս աւետարանին փառացն ք̃ի. զի կուրացուցիչքն և առաջնորդք կուրաց. քանզի և անկանին յորգայթս կորստեան. որ̃պ և ինքն իսկ ասէ փրկիչն. կոյր կուրի եթէ առաջնորդեսցէ' երկոքեան անկցին 'ի խորխորատ.

Սորդ' յանդգնին ոմանք 'ի ճշմարտութե̃ն կրօնս. և մըթացեալ սատանայութե̃ խորհրդովք լնուն զմիտս իւրեանց. որոշել յանդգնին զխորհուրդն ճշմարտութե̃. և զաեսչութի Մարմ̃աւորութե միածնի որդւոյն ա̃յ յաղքատութի̃ իջուցանել ջանան. և ո՛չ իմանան և ոչ գիտեն վ̃ն որոյ յամառեալ են. որ̃պ և գրեալ է. և եղեն գըտիչք այսպիսի ամպարշտութե̃. * Նաղումք և

ղ̃ճհե այլ

այլք եղեն յառաջքան զնմ՟. բայց արդ՝ ըստ նց՟ անարժանութեն ո՛չ ինչ կրոսերք երևեցան և արդէքս. այսինքն Նեստորիոս և որք ընդ նըմայն են. ըստ առաջնոց փարիսեցւոցն այնոցիկ՝ յարուցեալք ՚ի վ՟ր ք՟ի, և յերբ և անամօթ աղաղակեն թէ ընդէ՞ր զի դու մարդ ես և զանձն քո ա՟ծ առնես:

Յիրաւի և օրէն էր մեզ ընդդէմ անօրինելոյն նզովել զանարժան կրօնս վարդապետութե՟ն նց՟. յիշել զասացեալսն ա՟յ բարբառով մարգարէիցն. քահանայք լուարուք, և դիք վկայութի՟ տանդ յակոբայ ասէ տ՟ր ամենակալ. և դարձեալ եթէ՝ երթայք ՚ի դրունս իմ. և զքարինս ՚ի ճանապարհէն ՚ի բաց ընկեցէք.

Պա՛րտ է մեզ որք վասն ճշմարտութե՟ն կրօնիցն ճգնիմք, ՚ի բաց առնուլ ՚ի միջոյ զգայթակղութի՟ն. զի մի իւիք սայթաքիցեն ժողովուրդքն. այլ իբրև ընդ ուղորդ տեղիս գընայցեն ը՟ վարդապետու ուղիղ քահանայից ՚ի սըրահս յարկաց ա՟յ. և ամենեքեան ասիցեն թէ այս դուռն տ՟նէ և արդարք մտանեն ընդ սա:

* Նաւ Նեստորի օտարոտի և պիղծ բարբառոյն և ընդ դիմադ՟րձաց փըրկութե՟ եդաք ՚ի վ՟ր նըզովս. ոչ եթէ իբրև ի կարծ ինչ մտաց իբրև իրս խրատու գրել ՚ի թղթին, այլ ոպ՟ այժմ ասացաք՝ զօտարոտի և զընդունայնաբան ըզգիւտս անպարշտութե՟ն. և զկործանական և զմըրրեցուցիչ զմտացն կրօնս:

Այլ դժ՟արին ոմանք ընդ մեր. և ոչ հաւին ՚ի վ՟ր ճշմարտութե՟ զօրութե՟ն գրելոյն. եւ՟ դ՟ճ՟հզ՟ կամ

կամ թէ լցեն որդեօք օգնականք պիղծ վարդապետութեն և բաժանել ուսմանն որք եբրև զնոյն իսկ իմանայցեն. *Այլ ո՛չ ծածկի յումեքէ որք սովորեն ուղիղ մտօք նայիլ 'ի ճշմարտութին. *Արդ՝ վասն զի պօ՛րտէ և յիրաւի ճըշմարտից, ո՛չ ըստ նոցա անարժան բան գիտութեն իմանալ ումեք. այլ թէ ո՞րպէս կամ ըո՞վ օրինակաւ պարտէ խոստովանիլ, իւրք̄նչիւր զմիոյ միոյ նզովիցն. և մեկնել փոյր 'ի շատէ ըզ զօրութիւնն որպէս են՝ դիւրին պատմութ̄բ կամիմ ցուցանել. *Ես այս պէս ասեմ, եթէ որք կամիցինն հասանիլ 'ի վ̄ր, չլինին ինչ կարօտ 'ի մեծամեծն շահից.

⁂

Ա—ջին Պ—— Նշխին·

*Եթէ ոք ո՛չ խոստովանեսցի եթէ ա̄ծ է ըստ ճշմարտութե Էմմանուէլ, և վասն այնորիկ ա̄ծածին զս̄բ կոյսն ծնեալ ը̄ մարմնոյ զմարմնացեալ բանն ա̄ծ, նզովեալ եղիցի.

Երանելի հարքն մեր որք 'ի ժամանակս իրեանց ժողովեցան 'ի քաղաքն Նիկիացւոց. և զուղիղ և զանվրէպ հաւատոյն եդին զսահման. և ասացին.

*Հաւատամ 'ի մի Ա̄ծ հայր ամենակալ. ա̄մ երեւելեաց և աներևութից արարիչ. և 'ի մի Տր̄ Յ̄ս Ք̄ս որդի Ա̄ծ. և 'ի ս̄բ Հոգին. Զ այս ասէին. որ յա̄յ հօրէ երևեցաւ բանն որով ա̄մ, զլոյսն 'ի լուսոյ, զա̄ծ ճշմարիտ յա̄յ ճշմրտէ, մարմնանալ մի դաւանայ, մեռանիլ և յառնել. զի ա̄ծ է բնութ̄ միածին բանն հօր. 'ի զաւակէն աբրահամու ընդունի մարմին ո̄պ ասէ երանելին Պօղոս. և հաւա սարկեցաւ մեզ արեան և մարմնոյ. ծնաւ ըստ մարմնոյ ՚ի սբ̄. կուսէն և մարդ երևեցաւ իբրև զմեզ. և ոչ մերժեցաւ յա̄ծութէ իւրմէ. քաւ լիցի. այլ է որ էն. և կայ և մնայ ՚ի փառս և ՚ի բնութ ա̄ծութեան իւրոյ.

* Ասեմք ըզ նորմանէ մարդ լինիլ. ոչ այլայլումն ընկալաւ յայնմանէ որ էրն, և ոչ փոփոխումն. զի միշտ է նոյն. և զայլայլելոյ ինչ վիշտս եւ ակն արկելով ընդունի. և ոչ խառնակութի և շփոթութի բնութե իւրոյ ասիցէ ոք ՚ի մարմնանալն. * Այլ ասեմք մարմին հոգևոր միանալ ՚ի բանն. ՚ի վեր քան զմիտս անճառութբ ոչ ինքն միայն գիտէ, այսու հետև եկաց մնաց և ՚ի լինին իւրում մարմին. և է՛ մի որդի ա̄յ հօր ո̄ր մեր յս̄ քս̄. նոյն և յառաջ քան զյաւիտեանս և զժամանակս. որ իմանի ի սկզբանէ և ծգումն էութե նր̄. և ՚ի կ̄տրած ժ̄մկաց մրդ վս̄ մեր. Եւ վս̄ զի ուրանան ոմանք ՚ի մարմնաւոր ծննդենէն նր̄ ՚ի սբ̄ կուսէն որ եղև փրկութի ա̄մի, զոր ոչ ասեմք սկիզբն ա̄ծութե նր̄. այլ զի զմեզ ազատեսցէ ՚ի մահուանէ և յապականութենէ ՚ի լինիլն իբրև զմեզ. * Վ̄ս այսպիսի պատճառաց էդեալ է մեր զառաջին նզովսն. որ աղաղակէ չարաչար հայհոյիչ հաւատոց նոցա. * Իսկ որք ուղղափառ խոստովանին, ա̄ծ ճշմարիտ ասեն զԷմմանուէլն. Եւ վս̄ այսորիկ ա̄ծածին զսբ̄ կոյսն.

……

*Երկրորդ Ձ՛ Նոյնիս.

* Եթէ ոք ոչ խոստովանեսցի բնութբ միանալ ի մարմնի բանին ա̄յ, և մի քս̄ խոստովանիլ մի և նոյն ա̄ծ եւ մարդ. նզովեալ եղիցի.

*Գրէ՛ երանելին Գրիգոր որ ա՟ծութեան խորհրդոցն էր պաշտօնեայ և ասէ եթէ. Խոստովանիմք՝ զի մեծ է խորհուրդն Ա՟ծպաշտութե. որ երեւեցաւ մարմնով. արդարացաւ հոգւով. երեւեցաւ հրեշտակաց. քարոզեցաւ ՚ի հեթանոսս. հաւատարիմ եղեւ յաշխարհի՝ և վերացաւ փառօք. *Արդ՝ զինչ ասէ. թէ որ երեւեցաւ մարմնով. այսինքն եղեւ մարմին բանն որ յա՟յ. ոչ փոփոխելով յիւրմէ բնութենէն. ո՟պ յառաջագոյն ասացաք. այլ իւր միացոյց մարմին ՚ի ս՟բ կուսէն. և մի և նոյն անուանի որդի. յառաջ քան զմարդանալն անմարմին բան. յետ մարդանալոյն մարմնացեալ. *Զամանէ՛ ասեմք թէ նոյն է ա՟ծ միանգամայն և մարդ. և ոչ բաժանեմք ուրոյն ՚ի մարդ. և ուրոյն որիշ զանսիլ ն՟ր. և ուրոյն դրձել յա՟ծ բանն. զի մի՛ երկուս որդիս ոք իմասցի. այլ մի և նոյնէ ք՟ս որդի և տ՟ր. *Իսկ որք ո՛չ այսպէս ասացին, և ո՛չ այսպէս հաւատալ կամիցին, և բաժանեսցեն յերկուս որդիս զմին, և զատուցանիցեն ՚ի միմեանց ըզմիացեալն ճշմարտութե, և ասիցեն թէ միայն պատուով և յարգանօք եղեւ մարդոյ միաւորութիւն ա՟ծ, յուղիղ և յանքիծ հաւատոյն օտարացեալ ասեմք զն՟ս. *Զի թէ պէտ և առաքեալ անուանի, և կամ թէ օծեալ ասի և որդի ա՟յ կոչի, ո՛չ ինչ առաւելեմք ըստ անսչութեն, զնոյն ասեմք որ յա՟յ հօրէ բանն. և իբրև եղեւ ը՟ մեզ մարդ, յայն ժամ անուանեցաւ եւ առաքեալ և օծաւ ընդ մեզ ըստ մարդկութեն. զի այն որ եղեւն վասն

*Մեկնութիւն .

մեր իբրև զմեզ, զի թէ պէտ եկաց մեաց յիրումն որ էրն . ոչ հրաժարի ՚ի մերմէն . առնու յանձն զմարդկութեն վ՟ն տեսչութեն . և ոչ ինչ ամենևին վնասի ՚ի բնութէն փառաց իւրոց . այլ է և այսունիկ Ա՟Ծ և տ՟ր ա՟մ .

……

*Երրորդ Դ՟— Նուվէս .

*Եթէ ոք զմի Ք՟ս բաժանեսցէ յերկուս երեսս յետ միանալոյն , և միայն մերձաւորութ՟ն և պատւի և ձոխութ՟ի տացէ նմա , և ոչ միութ՟ի բնութեամբ . նզովեալ եղիցի .

*Օ խորհուրդ մարմնաւորութեն տեսչութ՟ միածնին զմտաւ ածցուք զի փառօք անձառութե՟ մի՟ առեալ ի՟ւր մարմի հոգի բանաւոր մտաւոր զբանն որ յա՟յ հօրէ , և այնպէս մի որդի իմանամք

Ա

Նուվէս Դ՟——իցն .

*Որպէս մեր խելք տեսանել . զի այլ բնութ՟իք են հոգիքն և այլ մարմինքն . ս՟կ յն յերկուցունց մի կենդանի բովանդակել է , այլ ոմանք ոչ իմանան զայս այսպէս . այլ մարդ ուրոյն զատեալ մերձենալ ասեն ՚ի բանն որ յա՟յ . միայն պատուով և ձոխութ՟բ յարդեալ , և ոչ միութ՟բ բնութ՟ . այսինքն ո՟պ մեք հաւատամք ճշմարտութ՟բ . այսպէս ասէ երբեմն և բանն ա՟ծաշունչ գըրոյն . եթէ՝ էիք երբեմն բնութ՟բ որդիք բարկութ՟ե ո՟պ և այլքն . այլ զբնութ՟բն ը՟ ձոխութեն առնու աստ . *Արդ՝ որք բաժանեն զբնութիւն յետ միանալոյն , և ուրոյն զատուցանեն ՚ի միմեանց , այսինքն մարդ և ա՟ծ . և իմանան մերձաւորութիւն միայն ՚ի միմեանս ե՟ պատւի , ապաքէն յայտնի երկուս որդիս կամին ցուցանել . այլ

դ՟ ձ՟ ա՟ծա

* Մեկնութիւն

այլ ա՟ծ աշունչ գիրք՝ մի որդի և տ՟ր ցուցանեն·

* Զի յետ անձառ միաւորութե՟ն եթէ ա՟ծ անհանեսցես զԷմմանուէլն, զմարմնացեալն և զմարդացեալն իմանալիք մեք որ յա՟յ Հօրէ բանն է. և եթէ մարդ ասիցես՝ ոչ ինչ ընդ հատ իմանալք յայնմանէ՝ որ ՚ի մարդկութե՟ն կարգսն խոնարհեցոյց զինքն տեսչութե՟ն · * Ասեմք դարձեալ լինիլ շօշափելի զանշօշափելին · երևելի զաներևոյթն · և ոչ ուրոյն ՚ի նմանէ զմիացեալ մարմինն նր· զոր և շօշափելի ասեմք և տեսանենելի · իսկ որք ոչ այսպս հաւատան, ո՟պ ա՟սցի յերկուս դէմս բաժանեն յետ միանալոյն · և լոկ մերձաւորութի՟ իմանան · միայն պատուոյ և ձոխութե՟ · օտարացե՟լք են յայնցանէ, որք ուղիղն իմանան · և են ընդ նը

ԼԱ–

՚Նզովս Ճ––իյն·
զովլիւք·

Չորրորդ Ճ––
՚Նզովս·

* Եթէ ոք յերկուս դէմս և յերկուս զօրութիւնս բաժանեսցէ ըզ բանս գըրոց և աւետարանչաց և առաքելոցն, և կամ զոր վ՟ս ք՟ի ՚ի սըրբոցն ասացեալ է, և կամ իւր՝ վ՟ս իւր · և զոմանս մարդոյ առանձին իմանայցէ, և զոմանս բանին որ յա՟յ Հօրէ · նզովեալ եղիցի·

* Կերպարան և հաւասար Ա՟յ Հօրէ բանն՝ որ ՚ի նմանէն. և ոչ յափըշտակութի՟ համարեցաւ լինել հաւասար ա՟յ ո՟պ և գրեալ է · այլ ինքն զանձն իւր յունայնութի՟ · և եղև կամաւ իւրով իբրև զմեզ· ոչ փոխեցաւ յայնմանէ որ էրն · այլ եկաց մնաց նոյնպս ա՟ծ · և զմարդկութե՟ն կարգսն ոչ արհամարհեաց ·

դ՟ձ՟ա Արդ՝

*Արդ՝ ա՟մ նորա՛են, և ա՟ծաբարքն և մարդկաբարքն. և ո՞ր գտանիցի ունայնացուցեալ զանձն իւր եթէ 'ի մարդկու՟ե կարգացն պատկառիցէ. զի թէ հրաժարիւր արդեօք 'ի մարդկութէն, ո՞չ էր այն որ 'ի հարկէ՛ և ա՟կմայ իջուցանէր զնա 'ի մեր նմանութի՟ս 'ի լինելն իբրև զմեզ. *Այսուհետև զա՟մ բարբա՟ս ա՟ետարանչացն զմարդկաբարն և զա՟ծաբարն միում երեսաց համարեսցուք. վ՟ զի մի իսկ որդի խոստովանիմք զյ՟ս ք՟ս. այսինքն մարդացե՟լ մարմնացեալ զբանն ա՟յ. *Որպէս թէ ասիցէ ոք զմարդկութեանն ըստ մարդանալոյն կարգաց՝ նմին իմանամք. և յոր ժամ ըստ ա՟ծութե՟ն կարգաց ասիցէ՝ նմին մ՟րդացելոյն գիտեմք. թէպէտ իբրև զա՟ծ ասիցէ՝ ա՟ծ խոստովանիմք զմարդացեալն. *Գործել միում քի՟ և որդւոյ 'ի վե՟ր է զտկարութի՟ բնութ՟ե համարիմք զբարբառսն. *Իսկ որք յերկուս երեսս բաժանեն՝ ապաքէն երկուս որդիս իմանան. *Ո՟պ 'ի վ՟ր միոյ մարդկութե՟ս ոչ յերկուս երեսս բաժանել մարթէ. թէպէտ 'ի հոգւոյ և 'ի մարմնոյ իմանալի՛ է. այլ մի և նոյն մարդ. *Այսպէս և 'ի վ՟ր Էմմանուէլի. վասն զի մի որդի և տ՟րէ որ մարմնացաւ և մարդացաւ բանն ա՟յ. ապաքէն մի երես պարտիմք խոստովանիլ. և միում համարիլ զմարդկորէնսն վ՟ տեսչութե՟ մարմնանալոյն. և զա՟ծաբարն վ՟ բանին որ յա՟յ հօրէ անճառութե՟ է ծնեալ. *Այլ և՝ որք որոշեն և զատանեն մարդ առանձինն ուրոյն որդի արտաքս քան զբանն որ յա՟յ. և զա՟ծութի՟ն դարձեալ ուրոյն որդի, եր-

***Աւետարանն**

կուս որդիս կամին ցուցանել. եւ զոյն ցուցանէ դարձեալ ձայն նզովից որ կայ առաջի.

……

Հինգերորդ Ճաշու

Սաղմոս.

Եթէ ոք իշխեսցէ ասել ա՟ծազգեստ մարդկի. եւ ոչ ճշմարիտ եւ մի որդի բնութե՟. որ եղեւ բանն մարմին. եւ հաւասարեալ մեզ արեան եւ մարմնոյ. Նզովեալ եղիցի.

*Մարմին լինել ասէ երանելի աւետարանիչն Յովհաննէս, զբանն որ յա՟յ. ոչ փոփոխումն եւ այլայլութի ընդունել 'ի բնութէ իւրմէ 'ի մարմնոյ բնութի, ո՟պ եւ յառաջագոյն ա՟ցաք. զի ունի յինքեան զանախտութի բնութենն ո՟պ զա՟ծ. այլ զի հաւասարեսցի մեզ արեան եւ մարմնոյ 'ի լինելն մարդ. *Եւ զի սովորութի է ա՟ծաշունչ

Սաղմոս Ճաշուն.

գրոց մարմին զմարդն անուանել. զի գրեալ է թէ տեսցէ ամենայն մարմին ըզ փրկութի ա՟յ մերոյ. *Եւ այլ պինդ եւ անօրէն կրօնիցն դասակք, նեստորիոս եւ որք իբրեւ զնոյն իմանան, կեղծաւորին խոստովանել ըզ մարմնանալոյն բարբառս. ոչ ճշմարտութեամբ մարմնացաւ ասեն բանն որ յա՟յ, այլ իբրեւ զմի 'ի սրբոցն ասեն զոր 'ի կուսէն սրբոյ ծնաւ. *Եւ պնդեալ եւ յամառեալ են. թէ բնակեցաւ 'ի նմա միածին բանն ա՟յ. զի մի՛եւս միումքի եւ որդւոյ եւ ա՟ն երկիրպագցեն. այլ իբրեւ մարդ լոկ ուրոյն իմացել միայն մերձաւորութեամբ եւ պատուով ասեն միացեալ որ երկիրպագակիցն է ն՟ր եւ փառաւորակից. *Բընակի 'ի մեզ ա՟ծն ա՟մ հոգւովն սրբով. զոր յառաջագոյն ասէր մով 'ի սրբոց մարգարէիցն է. Թէ՝ բնակեցայց ՚ի նս՟ և գնացից ՚ի նոսա, և եղէց նց՟ ա՟ծ և նք՟ եղիցին իմ ժողովուրդ։ *Գրէ՛ և դրձ՟լ երանելին Պօղոս. ոչ գիտէք եթէ տաճար էք այ՟, և հոգին այ՟ բընակեալ է ՚ի ձեզ։ *Ասէ դրձ՟լ ինքն ՅՍ՟ վն՟ս սըրբոյն իւրոց մարգարէից և կամ յառաջագոյն եղելոց սրբոց. զի թէ զն՟ս աստուածս ասէ առ որս բանն այ՟ եղև, իսկ զոր հայր սրբեաց և առաքեաց յաշխարհ, դուք ասէք թէ հայհոյես, զի ասացի թէ որդի այ՟ եմ։ *Այլ ոպ՟ և ՚ի մեզ բնակի ա՟ծ, այսպս՟ և քս՟. զի նա ա՟ծ է բնութբ՟. և երևեցաւ իբրև զմեզ։ մի՛ և նոյն որդի՛ է և իբրև եղև մր՟մին. *Արդ՝ որք յանդըդնին ասել զնա մր՟դ ա՟ծազգեաց, և ոչ ա՟ծ մարդացեալ, ՚ի հարկէ՛ դրաւին ընդ նզովիւք առաջի եդելովքն։

……

Վեցերորդ Ճ՟առ
՚Նզովից.

……

Եթէ ոք ասիցէ տր՟ քի՟ զբանն որ յայ՟ հօրէ, և ոչ զնոյն խոստովանեսցի ա՟ծ միանգամայն և մարդ զբանն որ մարմնացեալ ըստ գրոց. նզովեալ եղիցի։

ՏՐ մեր ՅՍ՟ ՔՍ՟ մի և նոյն. ճշմարտութբ՟ որդի է այ՟ և հօր բանն որ մարմին եղև. և տիրէ՛ ա՟մի ը՟ ծնողին իւրում. և նմա կրկնի ամենայն ծունր երկնաւորաց և երկրաւորաց և սանդարամետականաց՝. և խոստովան լինի ա՟մ լեզու [illegible] եթէ

եթէ տ՟րէ յ՟ս ք՟ս ՚ի փառս ա՟յ Հօր։ *Ա՟րդ՚է ինքն տ՟ր ա՟մ որ իմանին. և է ա՟ծ անմարմին յառաջ ք՟ զմարդանալն՝ այլ ինքն իւր ոչ է ա՟ծ և ո՛չ տ՟ր. անարժանութ՟ք և անկարգութ՟ք և անպարշտութ՟ք լի՛են իմաստք այնոցիկ՝ որք զայն խորհին և այսպէս ասեն . ՚ի Հարկէ՝ գան ՚ի վ՟ր նց՟ առաջի եդեալ նզովք.

⁂

*Նորին երրորդ Ճառ— *

՛Նզովից.

Եթէ ոք ասիցէ մարդ զօրացեալ յայ բանէն զյ՟ս, և ՚ի միածնին փառաւորութ՟ի մերձեցեալ, որ արտաքս ք՟ զնա իցէ. նզովեալ եղիցի.

Զի յորժամ զմարմնաւոր ծնունդ զմիածնի Որդւոյն ա՟յ աւետարանէր սրբոյ Կուսին երանելին Գաբրիէլ. ծնցի ասէ և կոչեսցես զանուն նր՟ Յ՟ս. և նա փրկեսցէ զժողովուրդ իւր ՚ի մեղաց նց՟. *Անուանի և ՚Ք՟ս վ՟ս օծանելոյն ընդ մեզ մարդկաբար. ըստ բարբառոյ երգչին որ ասէ. սիրեցեր զարդարութ՟ի և ատեցեր զանօրէնութ՟ի. վ՟ս այսորիկ էօծ զքեզ Ա՟ծ, Ա՟ծ քո իւղով ուրախութե՟ առաւել քան զընկերս քո. *Նա սակայն նա՛էր բաշխիչ Հոգւոյն սրբոյ. և ո՛չ չափով ինչ տայր արժանաւորաց իւրոց. զի լրումն էր ինքն. և ՚ի լրութ՟է նր՟ մեք ա՟մքին ընկալաք ո՟պ և գրեալէ. Տեսչութ՟ք մարդկութե՟ն օծանիլ ասի իբրև զմ՟րդ. և թաւուցել իջանել ՚ի վ՟ր նր՟ Հոգւոյն սրբոյ. ը՟ նըմին օրինակի և ՚ի մեզ Հանգիցէ որ վ՟ս յանցանացն ադ՟մ ՚ի սկզբանն Հեռացաւ. արդ ինքն միածին բանն ա՟յ եղև մ՟րմին և կոչեցաւ օծեալ. և որ ա՛նկն է ա՟ծութե՟ն՝ զօրութ՟ի ունէր յինքեն, և դ՟ձձն աւ

* Մեկնութիւն *

առնէր զարմանալիս և փառաւորեալս ։ * Արդ՝ որք ասեն վն քի թէ ՚ի զօրութի փառաւորութեան միածնին մերձեցաւ. և ուրոյն զատուցանեն զմիածինն ՚ի քէ, այսպիսիքն երկուս որ դիս խմանան. զոմն զօրացուցիչ և զոմն զօրացեալ իբրև զմարդ ոք ՚ի մէնջ. վասն այսպիսի իրաց՝ լինին ը̃ նզովիւք։

⁂

* Ութերորդ [illegible] *

ՙԻ նզովից.

* Եթէ ոք իշխեսցէ ասել, եթէ վերացեալ մարդն երկրպագակից է այ և փառաւորակից. և յոր ջորջի Ած իբրև այլ յայլում. և ոչ միով երկրպագութբ պատուեսցէ զԷմմանուէլ. և մի փառաւորութի տացէ նմա ըստ լինելոյ բանին մարմին. նզովէ։

* Ի մի ած Հայր ամենակալ. և ՚ի միորդի և ՚ի մի

ՙԻ նզովից [illegible].

Հոգին սբ մկրտիմք. որդ՝ ասէ երանելի առաքեալն Պօղոս. ոչ գիտէք եթէ որք ՚ի Քս մկրտեցաք՝ ՚ի մահն նր մկրտեցաք. թաղեցաք ընդ նմին մկրտութբ ՚ի մահ անդր նր. զի որպէս յարեաւ Քս ՚ի մեռելոց փառօք Հօր՝ նոյնպէս և մեք ՚ի նորոգութեան կենաց շրջեսցուք. * Այսու հետև հաւատացաք և մկրտեցաք ոպ և ասացին ՚ի մի Որդի ՚ի Տր մեր Յս Քս. այսինքն ՚ի մարմնացեալ և ՚ի մարդացեալ Բանն որ Յայ. միում ճշմարտին Այ ուսաք երկիրպագանել և ընդ մեզ վերին զօրութիքն. * Զի գրեալ է թէ՝ յորժամ միւսանգամ ածցէ զանդրանիկն իւր յաշխարհ՝ ասէ երկիրպագեսցեն նմա ամ հրեշտակք այ. * Նոյն անդրանիկ միածինն՝ յորժամ մարդ երևեցաւ ը̃ մեզ. յայն [illegible] ժամ

ժամ և եղբայր յորջորջեցաւ սիրելեաց իւրոց. *Այսու հետև թէ որք ասիցէ ուրոյն մարդ երկրպագակից իբրև այլ ոք քան ըզբանն որ Յայ հօրէ. և ոչ միութեամբ ճշմարտութեն մի Բնի և Որդի և Տր խոստովանեսցէ. ՚ի հարկէ՛ լինիցի ընդ նզովիւք.

* * *

Իններորդ Գլուխ

Նզովից.

Եթէ ոք զմի Տր Յս Քս փառաւորեալ յոյ՝ ասիցէ իբրև յայլմէ զօրութէ և յայլմէ ընդունիլ զօրութի կարողութե ՚ի վր այսոց պղծոց. և կատարել ՚ի մարդիկ ըզնշանս ածագործս. և ոչ իւր ասիցէ զհոգին որով առնէ զօրութիս և նշանս ածագործս.

Նզովեալ եղի.

*Եղև մարդ միածինն Այ Բանն. եկաց մնաց և այնպէս ած յէութէ իւրումն և Հայր, բայց միայն ՚ի Հայրութեն. և իւրէր բնութ հոգին. և առնէր նշանս ածագործս և ՚ի լինելն մրդ. սկայն այնպ և ած է ՚ի զօրութե իւրում. և իւրով հոգւովն կատարէր սքանչելիս. *Իսկ որք ասեն թէ իբրև ըզմարդ մի ՚ի միջնջ. և կամ զմի ՚ի սրբոցն փառաւորեցաւ զօրութեամբ հոգւոյն. և ոչ իւր համարիցին. այլ իբրև օտար. և ոչ իբրև ածէր վարիլ հոգւովն իւրով. այլ իբրև ՚ի շնորհաց կարգի ընդունիլ զհոգին. և յերկինս վերանալն. այնպիսիքն ՚ի հարկէ՛ լինին ը̃ նզովիւք.

* * *

*Տասներորդ Գլուխ Նզովից.

Առաքեալ և Քհանայապետ խոստովանութե մերոյ լինիլ ասեն զՔս է ածաշունչ գիրք. և մադձէ

տու

տուցանել զանձն իւր վ՟ս մեր ՚ի հոտ անուշից ա՟յ և հօր։ *Մարդ՝ եթէ ոք առաքել և քահանայապետ խոստովանութեան մերոյ ասիցէ՝ ոչ զայն որ յ՟այ հօրէ բանն որ եղև մարմին և մարդ ը՟ն մեզ․ այլ ուրոյն մարդ ՚ի կնոջէ, և կամ թէ ոք ասիցէ վ՟ս իւր մատուցե՟լ պատարագ, և ոչ վասն մեր․ այն որ ոչ կարօտն էր պատարագաց և ոչ գիտէր զմեղս․ նզովեալ եղիցի։

Փոքունք և խոնարհագոյնք ասին ՚ի վ՟ր բընութ՟ե ա՟յ բանին մարդկօրէնք․ սակայն ոչ մերժի յիւրմէ պատուոյն վ՟ս տեսչութ՟են․ զի տ՟ր է ա՟մ բնութ՟է․ և իջոյց զանձն իւր ՚ի մեր նմանութ՟ի․ ըզկերպարանս ծառայի էառ, և անուանեցաւ առաքեալ և քահանայապետ ըստ մարդկութեան կարգացն, և յայտնիկ զմի և զնոյն որդի անուանէ․ և մատոյց զանձն իւր վ՟ս մեր ՚ի հոտ անուշից Ա՟յ և Հօր։ միով պատարագաւ կատարեաց զորբեալսն հանապազորդ ո՟պ և գրեալն է․ *Այլ ոչ գիտեմ թէ զիա՞րդ այլ յայլսն իմացան․ և ոչ զնոյն բանն ա՟յ որ անուանեցաւ առաքեալ և քհ՟նյպետ խոստովանութ՟ե մերոյ․ այլ ուրոյն ՚ինմանէ՝ մարդ առանձին ՚ի սրբոյ կուսէն ծնեալ։ *Նուասեն թէ անուանեցաւ առաքեալ և քհ՟նյպետ, և իբրև յառաջադիմու՟է գալ յայն․ և ոչ վ՟ս մեր՝ այլ վասն իւր մատոյց զանձն իւր պատարագ ա՟յ և հօր․ յուղիղ և յանբիծ հաւատոցն ա՟մի օտարացեալ են․ զի այն որ ոչն արար մեղս, և ՚ի վեր քան ըզզղջանալն և անմասն մեղացն, ոչէր կարօտ պատարագաց ամենևին։ *Նու՟

ոպ՟ ասացին երկուս որ դիս իմանան այլայլիմ՟ք· *Որք յայտնի արարին զանպարշտութիւնս իւրեանց· և ՚ի հարկէ՛ եղեն ընդ նզովիւք·

* * *

*Մետասաներորդ Ճ--- Նզովից·

Եթէ ոք ոչ խոստովանեսցի զմարմինն տ՟ն կենդանարար, և իւր բանին այ՟· այլ իբրև այլում ուրուեմն արտաքս միաւորելոյ ՚ի նա ք՟ գ՟նա պատուով· և կամ իբրև բընութ՟ն ա՟ծութեանն· և կամ խնամով և ոչ կենդանարար որպէս ասացին· որ եղև իւր բանին· որ զա՟մ կարօղէ կենդանի առնել· նզովեալ եղիցի·

Օրք և զկենդանարար պատարագն օրհնութե՟ զոր կատարեմք յեկեղեցիս, ոչ իբրև ըղմիոյ ՚ի մէնջ զմ՟րմին լոկոյ մարդոյ հաւատամք զառաջի եդեալն· նոյնպէս և վասն պատուական արեանն· այլ խոստովանիմք իւր մարմին բանին որ յայ՟· նոյնպէս և զարիւնն ըղկենդանարարն ա՟մի· զի լոկ մարմին՝ կենդանութ՟ի տալ ոչ կարէ· *Նա՟ այսմ վկայէ՛ փըրկիչն ա՟մի որ ասէ· թէ՛ մարմինն՝ ինչ ոչ օգնէ· հոգին է կենդանարար· *Որպէս և դարձեալ ասէ փրկիչն· թէ՛ ոպ՟ առաքեաց զիս հայրն կենդանի, կենդանիեմ ես վասն հօրն· և որ ուտէ զիս՝ և նա կեցցէ վա՟ իմ· *Նա՟ ք՟զի դեստոր և որք իբրև զայն իմանան՝ եղծանել ջանան իւ՟րնց ախմրութ՟ն զխորհրդոյն զօրութ՟ն· վ՟որոյ յիրաւի եղեն ը՟ նզովիւք·

* * *

*Երկոտասաներորդ Ճ--- Նզովից·

Եթէ ոք ոչ խոստովանեսցի զբանն որ յայ՟ չարչա

* Միջնորդին.

րեալ մարմնով և խաչել մարմնով և զմահ ճաշակեալ մարմնով. որ եղև անդրանիկ մեռելոց, որ կենդանին է և կենդանարար. նորոգեալ եղիցի.

* Անվիշտ և անմահ էր բանն որ յայ հօրէ. և ՚ի վերէ վշտանալոյ անճառ և անհաս բնութն. և ՚ի վերէ քան զապականութի և կենդանի առնէ զմն. և չէ ընդունիչ տրտմութեց. և թէպէտ և այսպէս է բնութ բանն այ, իւրացոյց իւր մարմին ընդունիչ. որ վշտանալ սովորէ, վն մեր և յաղգս մեր յանձն իւր ընկլ զվիշտն. զի զամն զմեզ ազատեսցէ ՚ի մահանէ և յապականութէ. և կենդանացուցէ իբրև Ած իւրով մարմնովն. և եղև պտուղ ննջեցելոց և անդրանիկ մեռելոց. * Օ՛ իոչ եթէ մրդ լոկ ուրոյն և օրիշ իմա

Ներսէս Շնորհալին.

գեալ արտաքս քան զղ բանն որ յայ հօրէ. որ վն մեր համբերեց պատճական խաչին և զմահ ճաշակեաց. այլ ինքն որ փառաց իւրով մարմնովն մեռաւ ըստ գրոց.

* Ամէ որք ընդունայն և զհայհոյութէ կրօնան կամին ՚իբր հաւատն մածանել, մարդ ուրոյն ասեն զհամբերելն խաչի, յիրաւի՛ և յարժանի եդան ՚ի վերայ նոցա զ մեծի անպարշտութե նոցա մեծամեծ նզովք՝ վն հայհոյութեան նոցա.

ԿԱՏԱՐԵՑԱՒ
ԳԱՐԱԳ
ՍՄՈՒՆԲՍ
ԱՍՏՈՒԾՈՅ.

ՌՃՂ Օ այս